

Strzyżów, 2016 - 2017

STRATEGIA ROZWOJU POWIATU STRZYŻOWSKIEGO NA LATA 2017 – 2025

Program rozwoju powiatu
strzyżowskiego na lata 2017 - 2025

Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego
Starostwo Powiatowe w Strzyżowie

Autorzy opracowania:

Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego: dr Adam Tittinger, Renata Warzocha, Marcin Cieśliński, Dominik Tymuła; **Starostwo Powiatowe w Strzyżowie:** Jerzy Armata, Celina Bałchan, Natalia Barzyk, Jacek Boho, Wojciech Gąterski, Wiesław Gągorowski, Łukasz Grabiec, Paweł Gruszczyński, Robert Godek, Urszula Liszka – Bawoń, Małgorzata Kata, Joanna Kiczek, Marcin Kołodziej, Maria Koś, Anna Kucharska, Ewa Pater, Gabriela Sojka, Jan Stodolak, Aneta Szczęsna, Andrzej Twardowski, Elżbieta Wiśniowska – Midura; **Powiatowy Urząd Pracy w Strzyżowie:** Elżbieta Bugaj, Agata Gadziała, Renata Ziobro, Robert Ziemba; **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Strzyżowie:** Marcin Gąsior; **Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Strzyżowie:** Grzegorz Witek; **Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Strzyżowie:** Wiesław Ziobro; **Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Strzyżowie:** Jerzy Paszek, Bartłomiej Kosman; **Powiatowy Zarząd Dróg w Strzyżowie:** Krzysztof Piękoś, Renata Kawa; **Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Strzyżowie:** Paweł Midura; **Nadleśnictwo Strzyżów:** Andrzej Modliszewski, Maciej Kiebała, Monika Armata; **Zespół Opieki Zdrowotnej w Strzyżowie:** Bolesław Kazalski, Robert Bugaj; **Rada Powiatu Strzyżowskiego:** Adam Bieryło, Maria Chuchła, Józef Dzindzio, Marek Jurzysta, Kazimierz Kania, Grzegorz Tomaszewski, Marek Śliwiński, Marian Złotek; **Komenda Powiatowa Policji w Strzyżowie:** nadkom. Zenon Wierchowski; **Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Strzyżowie:** bryg. Piotr Rędziniak **Centrum Kształcenia Praktycznego w Dobrzemowie:** Jan Sopol; **Centrum Sportu, Turystyki i Rekreacji w Strzyżowie:** Maria Zamorska; **Cukiernicza Spółdzielnia „Roksana” w Strzyżowie:** Józef Maźnicki; **Czarnorzecko – Strzyżowska Lokalna Grupa Działania:** Damian Kut; **Dom Dziecka im. J. Korczaka w Strzyżowie:** Renata Półzięć; **Dom Dziecka w Żyznowie:** Elżbieta Urban – Janusz; **Dom Pomocy Społecznej w Babicy:** Maria Mańko; **Dom Pomocy Społecznej im. Jana Pawła II w Gliniku Dolnym:** Anna Pasaman, Małgorzata Reczek; **„Elementy Budowlane Frysztak” Sp. z o.o.:** Magdalena Malikowska; **Firma Usługowo - Handlowa „Wojan III”:** dr Tomasz Wójtowicz; **Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział w Rzeszowie:** Joanna Sowa; **Gminny Zakład Komunalny we Frysztaku:** Robert Mikuszewski; **„Kudlik Transport” firma przewozowa:** Paweł Kudła; **„Kut Wiesław Usługi Transportowe”:** Wiesław Kut; **Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza w Strzyżowie:** Zbigniew Hołówko; **„Meblarz” s.c.:** Józef Kut; **„Novaia s.c. Piotr Setlak i Łukasz Wolańczyk”:** Piotr Setlak; **Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Oddział w Strzyżowie:** Tadeusz Złotek; **P.H.P.U. „Zagroda” Sp. z o.o.:** Janusz Zaremba; **Podkarpacka Izba Rolnicza w Strzyżowie:** Jerzy Bator; **Podkarpacki Bank Spółdzielczy w Strzyżowie:** Dorota Klimek, Halina Szmyd – Różycka; **Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich, Oddział w Strzyżowie:** Artur Poprawa; **Pogotowie Energetyczne w Strzyżowie:** Bolesław Malita; **Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Strzyżowie:** Krystyna Barć – Dudek; **Powiatowe Centrum Kultury i Turystyki w Wiśniowej:** Rafał Godek, Kamil Mendocha, Ewa Mrocza; **Strzyżowskie Forum Gospodarcze:** Marian Papuga; **Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Strzyżowie:** Janina Leszczyńska; **Powiatowy Zespół Ekonomiczno - Administracyjny Szkół w Strzyżowie:** Wanda Świerad; **„Prywatna Komunikacja Samochodowa Przewóz Osób Leszek Kozdraś”:** Leszek Kozdraś; **Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o.o. w Strzyżowie:** Bogdan Żybura; **Przedsiębiorstwo Remontowo – Budowlane „REMBUD” Sp. z o.o.:** Marta Włodyka; **„Ranczo” w Pstrągowej:** Kazimierz Środoń; **„Siedlisko Janczar” w Pstrągowej:** Sławomir Stec; **Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy we Frysztaku:** Agata Wyciślak; **Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy w Strzyżowie:** Bożena Niemiec; **„Uchwat Team Poland”:** Włodzimierz Uchwat; **Urząd Gminy Czudec:** Alicja Drozd, Łukasz Goleś; **Urząd Gminy Frysztak:** Gabriela Włodyka, Magdalena Śliwka, Jan Ziarnik;

Urząd Gminy Niebylec: Alicja Pszonka; **Urząd Gminy Wiśniowa:** Joanna Mularska, Marcin Kut, Paulina Gajda; **Urząd Miejski w Strzyżowie:** Mariusz Kawa; **Zakład Przetwórstwa Mięsnego - Leśniak:** Marek Leśniak; **Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie:** Anna Morczyńska, Anna Zajdel, Jakub Szczurek; **Zespół Szkół Technicznych w Strzyżowie:** Adam Witek; **Zespół Szkół w Czudcu:** Marta Proksa.

W opracowaniu wykorzystano dane dostępne z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, mapy i rysunki przygotowane przez Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Urząd Marszałkowski w Rzeszowie, Biuro Projektowe UNDP w Polsce, Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Strzyżowie oraz publikacje i opracowania: Komisji Europejskiej w Brukseli, Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w Warszawie, Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji w Warszawie, Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, Urzędu Statystycznego w Rzeszowie, Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego i Urzędu Marszałkowskiego w Rzeszowie, Starostwa Powiatowego w Strzyżowie, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Strzyżowie, Powiatowego Urzędu Pracy w Strzyżowie, Biura Powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Strzyżowie, Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Strzyżowie oraz indywidualnie przygotowaną informację własną: Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, Urzędu Statystycznego w Rzeszowie, Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Rzeszowie, Podkarpackiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie, Podkarpackiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie, Podkarpackiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia w Rzeszowie, Komendy Powiatowej Policji w Strzyżowie, Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Strzyżowie, Powiatowego Zespołu Doradców Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Boguchwale, Nadleśnictwa Strzyżów i in.

Fotografie: Bartłomiej Bara (47); Michał Kut (5,83,86); Tadeusz Poźniak (3,6,13,38,41,54,55,56,57,58,73); Krzysztof Szaro (20,29,53,59,76,79,84); udostępnione przez: Centrum Kształcenia Praktycznego w Dobrzemowie (18); Ekologiczne P.P.H.U. BIO – EKO Marian Wójtowicz w Tułkowicach (36); Klub Sportowy SMS NEOBUS RAF – MAR Niebylec (27); MARMAX Jurzysta, Gąsecki Sp. J. (39); Parafię pw. Św. Mikołaja w Lubli (35); Przedsiębiorstwo Remontowo – Budowlane REMBUD Sp. z o.o. w Strzyżowie (31); Siedlisko „Janczar” w Pstrągowej (62); FME Food Machinery Europe sp z o.o. w Wyżnem (61); Zakład Przetwórstwa Mięsnego MAREK LEŚNIAK w Strzyżowie (69); pozostałe: Archiwum Starostwa Powiatowego w Strzyżowie.

Specjalne podziękowania za konsultacje w zakresie tłumaczenia streszczenia dokumentu na język angielski dla: Adam Banaszak, Adam Łazarski, Neva Sadikoglu - Novaky – European Conservatives and Reformists Group, Committee of the Regions, Bruksela.

© Copyright by Starostwo Powiatowe w Strzyżowie, Strzyżów 2016

Tekst i redakcja całości: Robert Godek

Spis treści:

Spis treści:	4
WPROWADZENIE	7
ROZDZIAŁ 1. UWARUNKOWANIA PRAWNE I DOKUMENTY STRATEGICZNE	9
1.1. Uwarunkowania prawne	9
1.2. Dokumenty europejskie	11
1.3. Dokumenty krajowe.....	13
1.4. Dokumenty wojewódzkie	37
1.5. Dokumenty powiatowe	44
ROZDZIAŁ 2. POZYCJA STRATEGICZNA POWIATU STRYŻOWSKIEGO I NAJWAŻNIEJSZE WYZWANIA ROZWOJOWE.....	46
2.1. Ogólna charakterystyka powiatu stryżowskiego	53
2.2. Uwarunkowania przyrodnicze.....	54
2.3. Uwarunkowania historyczne	59
2.4. Uwarunkowania kulturowe	63
ROZDZIAŁ 3. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO - GOSPODARCZEJ.....	67
3.1. Ludność i zjawiska demograficzne.....	67
3.2. Gospodarka i przedsiębiorczość	75
3.2.1. Rynek pracy.....	81
3.2.2. Problem bezrobocia	85
3.3. Infrastruktura	89
3.4. Rolnictwo	100
3.5. Turystyka i rekreacja	113
3.6. Stan i ochrona środowiska	115
3.7. Działalność samorządów lokalnych	118
3.8. Bezpieczeństwo, administracja i usługi publiczne	124
3.8.1. Edukacja	132
3.8.2. Ochrona zdrowia.....	136
3.8.3. Pomoc i opieka społeczna	140
3.8.4. Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	143
3.8.5. Sport i kultura fizyczna	146
ROZDZIAŁ 4. WNIOSKI Z DIAGNOZY STRATEGICZNEJ.....	151
4.1. Endogeniczne potencjały rozwojowe powiatu stryżowskiego	151
4.2. Bariery i ograniczenia w rozwoju powiatu	155

4.3. Najważniejsze przedsięwzięcia i projekty rozwojowe	158
ROZDZIAŁ 5. POWIAT STRZYŻOWSKI W OCZACH MIESZKAŃCÓW – RAPORT Z BADANIA ANKIETOWEGO	160
ROZDZIAŁ 6. PRZEGLĄD STANU REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU POWIATU STRZYŻOWSKIEGO NA LATA 2002 – 2016.....	164
6.1. Pole strategiczne: Rolnictwo, turystyka i agroturystyka.....	164
6.2. Pole strategiczne: Gospodarka i przedsiębiorczość.....	169
6.3. Pole strategiczne: Edukacja ogólna, zawodowa i menedżerska.....	173
6.4. Pole strategiczne: Infrastruktura komunikacyjna i ochrona środowiska	179
6.5. Pole strategiczne: Inicjatywy lokalne i współpraca regionalna	186
6.6. Podsumowanie i ogólna ocena stanu realizacji Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2002 – 2016.....	195
ROZDZIAŁ 7. WIZJA ROZWOJU POWIATU STRZYŻOWSKIEGO	196
7.1. Cel ogólny <i>Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025</i>	198
7.2. Wizja rozwojowa społeczności powiatu strzyżowskiego	200
7.3. Strategiczne zasoby i oczekiwane procesy rozwojowe	201
ROZDZIAŁ 8. STRATEGICZNE OBSZARY I CELE ROZWOJU POWIATU	204
8.1. Strategiczne obszary rozwoju powiatu strzyżowskiego w latach 2017 - 2025.....	204
8.2. Analiza silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, a także wzajemnych powiązań w wyznaczonych strategicznych obszarach rozwoju powiatu	206
8.2.1. Analiza SWOT i TOWS w obszarze strategicznym: Gospodarka i rynek pracy	208
8.2.2. Analiza SWOT i TOWS w obszarze strategicznym: Infrastruktura techniczna	212
8.2.3. Analiza SWOT i TOWS w obszarze strategicznym: Usługi publiczne.....	217
8.2.4. Analiza SWOT i TOWS w obszarze strategicznym: Rolnictwo i obszary wiejskie	222
8.2.5. Analiza SWOT i TOWS w obszarze strategicznym: Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego.....	227
ROZDZIAŁ 9. CELE STRATEGICZNE, CELE SZCZEGÓŁOWE ORAZ KLUCZOWE PROJEKTY STRATEGII ROZWOJU POWIATU STRZYŻOWSKIEGO NA LATA 2017 - 2025.....	233
9.1. Cel strategiczny, cele szczegółowe oraz lista projektów kluczowych w obszarze strategicznym nr 1: Gospodarka i rynek pracy.....	234
9.2. Cel strategiczny, cele szczegółowe oraz lista projektów kluczowych w obszarze strategicznym nr 2: Infrastruktura techniczna	247
9.3. Cel strategiczny, cele szczegółowe oraz lista projektów kluczowych w obszarze strategicznym nr 3: Usługi publiczne.....	267
9.4. Cel strategiczny, cele szczegółowe oraz lista projektów kluczowych w obszarze strategicznym nr 4: Rolnictwo i obszary wiejskie.....	291

9.5. Cel strategiczny, cele szczegółowe a także lista projektów kluczowych w obszarze strategicznym nr 5: Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.....	308
ROZDZIAŁ 10. RAMY WDROŻENIOWE STRATEGII ROZWOJU POWIATU STRYŻOWSKIEGO NA LATA 2017 - 2025	331
10.1. Udział społeczności lokalnej i uwarunkowania instytucjonalne we wdrażaniu Strategii rozwoju	332
10.2. Mechanizmy zapewnienia spójności w ujęciu społecznym i terytorialnym	333
10.3. Wstępna analiza potencjalnych typów ryzyka, wynikających z wdrażania Strategii rozwoju	335
10.4. Zarys oceny oddziaływania projektowanych działań rozwojowych na środowisko naturalne i kulturowe powiatu stryżowskiego	337
10.5. Inżynieria finansowa i planowane nakłady na realizację Strategii rozwoju	339
10.6. Monitoring i ewaluacja <i>Strategii rozwoju powiatu stryżowskiego na lata 2017 - 2025</i>	341
ZAKOŃCZENIE.....	349
STRESZCZENIE	349
SUMMARY	351
BIBLIOGRAFIA:.....	353
Akty prawne:.....	353
Literatura:.....	353
Strony internetowe:	356
Spis wykresów:	357
Spis tabel:.....	358
Spis map:.....	360
Spis rysunków:	361
Spis fotografii:.....	362
Spis załączników:	365

WPROWADZENIE

W roku 2016 zakończyła obowiązywanie pierwsza *Strategia rozwoju powiatu strzyżowskiego*¹. Opracowana w inauguracyjnej kadencji odrodzonego samorządu powiatowego, we współpracy Starostwa Powiatowego w Strzyżowie i Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, na mocy kolejnych uchwał Rady i Zarządu Powiatu aktualizujących jej zapisy, obowiązywała do końca 2016 r. Jej realizacja przebiegała w okresie przedakcesyjnym i w pierwszym okresie pełnego członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej oraz w pierwszym, pełnym okresie programowania funduszy europejskich w naszym kraju, tj. w latach 2007 – 2013 (zgodnie z zasadą n+2 ostatecznie do 2015 roku), w którym wdrażany był pierwszy Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego.

Strategia rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2002 – 2016, ze względu na okres, w którym powstała, była przede wszystkim swoistym „bilansem otwarcia” – syntezą wiedzy o terenie i społeczności powiatu strzyżowskiego po 25 latach od jego rozwiązania w 1974 r. W części strategicznej dokumentu nakreślony został plan rozwoju powiatu obejmujący 5 pól strategicznych: „Rolnictwo, turystyka i agroturystyka”, „Gospodarka i przedsiębiorczość”, „Edukacja ogólna, zawodowa i menedżerska”, „Infrastruktura komunikacyjna i ochrona środowiska”, „Inicjatywy lokalne i współpraca regionalna”. Wokół tych pól strategicznych skoncentrowane zostały priorytety, cele strategiczne i kierunki działań dla władz samorządowych, instytucji i innych podmiotów z obszaru powiatu strzyżowskiego. Badania stopnia osiągnięcia założonych celów i wyznaczonych kierunków rozwoju dokonywano poprzez okresowe dokumenty przyjmowane przez Zarząd i Radę Powiatu, tj. m.in. *Raport o stanie powiatu strzyżowskiego 1999 – 2002*, *Raport o stanie powiatu strzyżowskiego 2003 – 2006*², a także m.in. cykliczną *Informację o stanie realizacji zadań oświatowych* za poprzedni rok szkolny³.

Zapisy pierwszej *Strategii rozwoju powiatu* dopełnione zostały przez inne dokumenty przyjmowane w czasie jej obowiązywania, takie jak m.in.: *Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych dla powiatu strzyżowskiego na lata 2008 – 2015*⁴, *Program ochrony środowiska dla powiatu strzyżowskiego*⁵, *Plan gospodarki odpadami dla powiatu strzyżowskiego*⁶, *Ramowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych dla powiatu*

---

¹ *Strategia rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2002-2010*, Strzyżów 2002.

² Teksty *Raportów* dostępne są w serwisie internetowym www.strzyzowski.pl w części *Ważne dokumenty*, data pobrania 07.05.2016.

³ Por. np. *Uchwała nr 211/2014 Zarządu Powiatu w Strzyżowie z dn. 22 października 2014 roku w sprawie przyjęcia informacji o stanie realizacji zadań oświatowych za rok szkolny 2013/2014 i przedstawienia jej Radzie Powiatu w Strzyżowie*.

⁴ *Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych dla powiatu strzyżowskiego na lata 2008 – 2015*, Strzyżów 2008. Dokument dostępny w serwisie www.strzyzowski.pl w części *Ważne dokumenty*, data pobrania 07.05.2016.

⁵ *Program ochrony środowiska dla powiatu strzyżowskiego*, Strzyżów 2004. Dokument dostępny w serwisie www.strzyzowski.pl w części *Ważne dokumenty*, data pobrania 07.05.2016.

⁶ *Plan gospodarki odpadami dla powiatu strzyżowskiego*, Strzyżów 2004. Dokument dostępny w serwisie www.strzyzowski.pl w części *Ważne dokumenty*, data pobrania 07.05.2016.

*strzyżowskiego*⁷, *Program integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych dla powiatu strzyżowskiego na lata 2009 – 2013*⁸, *Plan rozwoju lokalnego powiatu strzyżowskiego na lata 2004 - 2006*⁹, *Założenia do strategii rozwoju kształcenia zawodowego w powiecie strzyżowskim na lata 2007 - 2013*¹⁰ i in. Konkretnym wypełnieniem przyjętej *Strategii* była znaczna liczba projektów w różnych dziedzinach działalności samorządu powiatowego w Strzyżowie i innych podmiotów na obszarze powiatu strzyżowskiego, zrealizowanych w czasie jej obowiązywania, w oparciu o wyznaczone cele strategiczne i kierunki działań.

Przez 14 lat dotychczasowa *Strategia* jako podstawowy dokument planistyczny powiatu strzyżowskiego wypełniła ważne zadania dla lokalnej społeczności. Nowe uwarunkowania i zachodzące zmiany - zarówno na terenie powiatu, jak i w otoczeniu zewnętrznym - sprawiają jednak, że konieczne jest ponowne określenie najważniejszych celów i zadań, w aktualnie wyznaczonej perspektywie programowania strategicznego. Dlatego niezbędne stało się opracowanie nowej *Strategii*, która - wskazując kierunki i cele do osiągnięcia na kolejne lata - będzie jednocześnie w pełni zgodna z obowiązującym otoczeniem prawnym i planistycznym, umożliwiając naszej społeczności aktywne uczestnictwo w wykorzystaniu funduszy rozwojowych, w tym europejskich w horyzoncie czasowym lat 2017 – 2025. Taki był cel przygotowania niniejszego dokumentu i szeregu prac podjętych w kolejnych etapach jego opracowywania. Test zgodności wyznaczonych w niniejszej *Strategii* celów strategicznych z wybranymi dokumentami z poziomu europejskiego, krajowego i regionalnego zawiera załącznik nr 1.

Pragniemy podziękować wszystkim, którzy przyczynili się do powstania nowej *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego*. W pracach tych na różnych etapach uczestniczyło wiele osób, reprezentujących różne środowiska i podmioty, odgrywające ważną rolę w społeczności powiatu strzyżowskiego. Sami mieszkańcy powiatu, szczególnie młodzi wypowiedzieli się poprzez wypełnienie ponad 400 ankiet, ukazujących ich oceny i preferencje rozwojowe. Bezpośrednią możliwość zdefiniowania najważniejszych obszarów strategicznych, kierunków działań i pożądaných efektów interwencji zapewniły warsztaty z udziałem blisko 100 reprezentantów samorządów, instytucji, firm i środowisk z obszaru powiatu strzyżowskiego, prowadzone przez ekspertów Rzeszowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego. Opracowanie całości dokumentu możliwe było dzięki aktywnej pracy przedstawicieli jednostek organizacyjnych samorządu powiatowego w Strzyżowie oraz instytucji powiatowych, koordynowanej przez pracowników Starostwa Powiatowego w Strzyżowie we współpracy z przedstawicielami Rzeszowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego. Za tę pracę i jej efekty składamy wszystkim serdeczne podziękowanie.

Zarząd Powiatu Strzyżowskiego

Strzyżów, kwiecień 2017 r.

---

⁷ *Ramowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych dla powiatu strzyżowskiego*, Strzyżów 2004. Dokument dostępny w serwisie www.stryzowski.pl w części *Ważne dokumenty*, data pobrania 07.05.2016.

⁸ *Program integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych dla powiatu strzyżowskiego na lata 2009 – 2013*, Strzyżów 2009.

⁹ *Plan rozwoju lokalnego powiatu strzyżowskiego na lata 2004 – 2006*, Kraków – Strzyżów 2004.

¹⁰ *Założenia do strategii rozwoju kształcenia zawodowego w powiecie strzyżowskim na lata 2007 – 2013*, Strzyżów 2007.

ROZDZIAŁ 1. UWARUNKOWANIA PRAWNE I DOKUMENTY STRATEGICZNE

1.1. Uwarunkowania prawne

Politykę rozwoju w polskim porządku prawnym w chwili obecnej reguluje przede wszystkim *Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dn. 6 grudnia 2006 r.* (Dz. U. z 2006 r., Nr 227, poz. 1658 z późn. zm.) Art. 2. tej ustawy stanowi: „przez politykę rozwoju rozumie się zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno - gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej”. W kolejnych artykułach ustawa wymienia podmioty odpowiedzialne za prowadzenie polityki rozwoju, a wśród nich samorząd powiatowy, a także stwierdza, iż politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, jak również instrumentów prawnych i finansowych określonych w odrębnych przepisach¹¹. Z kolei w art. 9 w p. 3. ustawa wymienia inne niż krajowe strategie rozwoju, ukazując je jako dokumenty określające podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwojowe, odnoszące się m.in. do sektorów, dziedzin, regionów, kształtowania przestrzeni i in., a także podkreśla, że muszą one uwzględniać cele i kierunki zrównoważonego rozwoju wyznaczone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju. Art. 13 ustanawia nakaz powiązania dokumentów strategicznych ze średniookresową strategią rozwoju kraju i podaje obowiązkowe elementy przyjmowanych strategii, tj.:

- diagnozę sytuacji w odniesieniu do zakresu objętego programowaniem strategicznym, z uwzględnieniem stanu środowiska oraz zróżnicowań przestrzennych i terytorialnych;
- prognozę trendów rozwojowych w okresie objętym strategią;
- określenie celów rozwoju, w tym kierunków interwencji w zakresie objętym strategią wraz z pożądanymi wskaźnikami realizacji, z uwzględnieniem zróżnicowań przestrzennych lub terytorialnych;
- systemy realizacji i ramy finansowe.

Art. 15. omawianej ustawy zawiera opis programów operacyjnych i programów rozwoju, tj. dokumentów o charakterze operacyjno – wdrożeniowym ustanawianych w celu realizacji przyjętych strategii rozwoju. Programy takie przyjmowane są w drodze uchwały lub decyzji odpowiedniego organu, w tym zarządu powiatu. W kolejnych przepisach ustawa stanowi, iż program rozwoju opracowany przez właściwy zarząd powiatu jest przyjmowany przez radę powiatu w drodze uchwały, a następnie ogłaszany w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Przepis o podobnym brzmieniu został przeniesiony do aktualnie obowiązującej ustawy o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 1998 r. Nr 91, poz. 578 z późn. zm.), w której w art. 12. jako wyłączna właściwość rady powiatu zapisane jest m.in. przyjmowanie

---

¹¹ Konieczność programowania rozwoju na poziomie lokalnym wskazuje też szereg innych dokumentów rządowych. Por. m.in.: *Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030*, Warszawa 2013, s. 49.

programów rozwoju, a w art. 32. wśród zadań zarządu powiatu wymienione jest m.in. opracowywanie programów rozwoju.

Autorzy niniejszego dokumentu wychodzą z założenia, że planowanie rozwoju w kontekście zmieniających się warunków przestrzennych, gospodarczych, społecznych i ekonomicznych stanowi nie tylko spełnienie obowiązków formalnych nałożonych na jednostkę samorządu terytorialnego odpowiednimi przepisami prawnymi, ale że jest to przede wszystkim naturalny proces, pożądaný na wszystkich poziomach życia publicznego i ważny element współczesnego modelu zarządzania. Inwentaryzacja zasobów, nakreślenie horyzontu czasowego, wyznaczenie celów do osiągnięcia oraz wskazanie metod i narzędzi ich realizacji stanowić powinny podstawę refleksji, a następnie podejmowanych działań m.in. przez władze samorządowe reprezentujące lokalne wspólnoty. Jak piszą bowiem twórcy opracowanego przez Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP) *Krajowego Raportu o rozwoju społecznym Polska 2012* „Opieranie decyzji przez władze publiczne na ugruntowanej wiedzy i krytycznej analizie danych (ang. *evidence-based policy*) jest jednym z elementów dobrego rządzenia (ang. *good governance*).”¹²

Niniejszy dokument ma być tego rodzaju planem strategicznym dla lokalnej administracji i całej wspólnoty samorządowej powiatu strzyżowskiego w horyzoncie czasowym lat 2017 – 2025, zharmonizowanym m.in. z następującymi dokumentami z poziomu krajowego i regionalnego:

- *Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, Warszawa grudzień 2011 r.
- *Strategię Rozwoju Kraju 2020*, Warszawa, wrzesień 2012 r.
- *Długookresową Strategię Rozwoju Kraju Polska 2030*, Warszawa 11 stycznia 2013 r.
- *Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010-2020*, Warszawa 13 lipca 2010 r.
- *Strategię rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*, Warszawa 30 grudnia 2008 r.
- *Strategię Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020*, Rzeszów, sierpień 2013 r.

Poprzez nakreślone cele i kierunki działań dla obszaru powiatu strzyżowskiego założono koncentrację na wybranych dziedzinach działań strategicznych wskazanych m.in. przez dokumenty takie jak:

- *EUROPA 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, Bruksela 2010.
- *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020 na rzecz inteligentnej specjalizacji (RIS3)*, Rzeszów 2015.

Dla realizacji nowej Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego przyjęto ramy czasowe od roku 2017 do roku 2025. Jest to związane z faktem zakończenia obowiązywania dotychczasowej Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego w 2016 r., z trwającą perspektywą wdrażania obecnych programów rozwojowych UE w latach 2014 – 2020 (zgodnie z zasadą n+2 do 2022 r.) oraz z niektórymi dokumentami rządowymi, określającymi horyzont czasowy wykonania ważnych dla społeczności powiatu strzyżowskiego zadań do roku 2025.

Dokument niniejszy ma charakter strategii w rozumieniu ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Mimo że zawiera pewne elementy programu rozwoju, to jednak jest dokumentem bardziej ogólnym, diagnozującym stan obecny oraz wyznaczającym przede

---

¹² Por. *Krajowy raport o rozwoju społecznym Polska 2012. Rozwój regionalny i lokalny*, Warszawa 2012, s. 11.

wszystkim cele i kierunki działań na przyszłość. Na tym etapie nie można bowiem przewidzieć podstawowego parametru, który powinien być znany dla przyjęcia programu rozwoju, jakim jest wysokość środków przeznaczonych na jego realizację. Ta bowiem uzależniona będzie od wielkości dochodów w budżecie powiatu i w budżetach innych strategicznych podmiotów istotnych dla społeczności i obszaru powiatu strzyżowskiego, a przede wszystkim - ze względu na wielość potrzeb i stosunkowo niskie dochody samorządów na tym terenie - od pozyskanych środków z programów rozwojowych z różnych poziomów, przydzielanych najczęściej w trybie konkursowym - trudnym do wcześniejszego prognozowania, co do skuteczności złożonych wniosków. Mimo to jednak niniejsza *Strategia rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025* może i powinna stać się podstawą opracowania bardziej szczegółowych programów odnoszących się do różnych dziedzin aktywności społecznej, gospodarczej i publicznej na tym terenie, a przede wszystkim do przygotowania wynikających z niej i potrzebnych dla lokalnej społeczności projektów rozwojowych wykorzystujących środki z programów pomocowych z poziomu regionalnego, krajowego i międzynarodowego. Ze względu na obowiązujące zapisy w przywołanej powyżej *Ustawie o samorządzie powiatowym*, dokument niniejszy nosi podtytuł *Program rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025*, stanowiąc wypełnienie art. 12. i 32. w/w. ustawy.

W obowiązującym porządku prawnym wyznaczenie lokalnych działań strategicznych powinno uwzględniać miejsce i potencjały danego obszaru wskazane w dokumentach wyższego rzędu. Dla obszaru powiatu strzyżowskiego powinniśmy więc rozważyć przede wszystkim uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych z poziomu europejskiego, krajowego i regionalnego. Nie jest możliwe w niniejszym opracowaniu odniesienie do wszystkich takich dokumentów, dlatego omówienie tych uwarunkowań ograniczymy do skrótowego przedstawienia najistotniejszych, ukazując ich kluczowe elementy, istotne z punktu widzenia społeczności i obszaru powiatu strzyżowskiego. W ten sposób określona zostanie aktualna pozycja strategiczna powiatu strzyżowskiego wynikająca z tych dokumentów.

1.2. Dokumenty europejskie

1.2.1. Strategia Europa 2020

Podstawowym, obecnie obowiązującym dokumentem strategicznym Unii Europejskiej jest *Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. Europa 2020*.¹³ Dokument ten w sposób skondensowany przedstawia wizję celów do osiągnięcia dla Unii Europejskiej w horyzoncie czasowym do 2020 roku. Rozwinięcie wyznaczonych zadań zawierają inne dokumenty strategiczne, w tym przede wszystkim akty prawne ustanawiające nową politykę spójności Unii Europejskiej¹⁴ oraz przyjmowane na ich podstawie ustalenia z poszczególnymi krajami członkowskimi, w oparciu o które obecnie wdrażane są programy operacyjne wykorzystujące środki z funduszy

¹³ Komisja Europejska, Komunikat Komisji *EUROPA 2020, Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, Bruksela, 3.3.2010, KOM [2010] 2020 wersja ostateczna.

¹⁴ *Polityka spójności 2014 – 2020. Inwestycje w rozwój gospodarczy i wzrost zatrudnienia*, Bruksela – Luksemburg, Unia Europejska 2011.

europejskich. Szczególne znaczenie dla osiągnięcia celów wyznaczonych w *Strategii Europa 2020* ma program ramowy *Horyzont 2020*¹⁵, koncentrujący się na wzmocnieniu sfery badań naukowych i innowacji w Unii Europejskiej.

Przyjęty w 2010 roku nowy dokument strategiczny *Europa 2020* ustanowił trzy powiązane ze sobą priorytety rozwojowe: *rozwój inteligentny* rozumiany jako rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji, *rozwój zrównoważony*, oznaczający wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej oraz *rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu*, co oznacza wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. Wyznaczone priorytety mają być osiągnięte przez ich wdrożenie także do metod i działań na poziomie krajów członkowskich Unii, jak również poprzez różne działania instytucji europejskich. Instrumentem do realizacji wyznaczonych priorytetów i celów do osiągnięcia ma być m.in. unijna polityka spójności koordynowana przez Komisję Europejską.

Dla wyznaczonych priorytetów rozwoju wskazano bardziej szczegółowe cele do osiągnięcia, wokół których koncentrować się będą działania unijnych instytucji. Dla priorytetu *Inteligentny rozwój*: celami tymi są: innowacje, edukacja, społeczeństwo cyfrowe, dla priorytetu *Zrównoważony rozwój*: klimat, energia i mobilność oraz konkurencyjność, zaś dla priorytetu *Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu*: zatrudnienie i umiejętności, a także walka z ubóstwem. Każdemu z wyznaczonych celów strategicznych przypisany został projekt przewodni, który ma służyć ich osiągnięciu. Założono 7 takich projektów: „Unia innowacji”, „Młodzież w drodze”, „Europejska agenda cyfrowa”, „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”, „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”, „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” oraz „Europejski program walki z ubóstwem”¹⁶.

1.2.2. Krajowy Program Reform

Wyznaczone na poziomie europejskim w strategii „Europa 2020” cele strategiczne w każdym z państw członkowskich są aktualizowane w oparciu o dokumenty krajowe. W Polsce takim dokumentem jest m.in. przyjmowany corocznie *Krajowy Program Reform*. Piąta edycja tego programu nosi tytuł *Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020. Aktualizacja 2015/2016* ¹⁷. Przyjęty dokument wyznaczył 3 obszary priorytetowe, wokół których ogniskować się będzie w naszym kraju osiąganie europejskich priorytetów rozwojowych. Są nimi: (1) Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego, (2) Innowacyjność dla wzrostu inteligentnego, (3) Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu. W roku 2013 w trzeciej edycji KPR przyjętych zostało 5 celów krajowych do osiągnięcia przez Polskę w zakresie: zatrudnienia, nakładów na badania i rozwój, energetyki, edukacji, przeciwdziałania ubóstwu oraz innych zaleceń Rady Unii Europejskiej.

¹⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające „Horyzont 2020” – program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji (2014-2020), Komisja Europejska, Bruksela, dnia 30.11.2011, KOM(2011) 808 wersja ostateczna.

¹⁶ Komisja Europejska, Komunikat Komisji *EUROPA 2020, Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, Bruksela, 3.3.2010, KOM [2010] 2020 wersja ostateczna, s. 35.

¹⁷ *Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020. Aktualizacja 2015/2016*. Podano za: <http://www.mg.gov.pl/node/23698>, data pobrania 07.05.2016 r.

Celami tymi są: 71% zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat, 1,7% PKB na inwestycje w badania i rozwój, zmniejszenie zużycia energii pierwotnej do poziomu ok. 96 Mtoe, zwiększenie wykorzystania OZE, redukcja emisji CO², zmniejszenie do 4,5% odsetka osób wcześniej kończących naukę, zwiększenie do 45% odsetka osób z młodego pokolenia posiadających wykształcenie wyższe, obniżenie o 1,5 mln liczby osób zagrożonych ubóstwem i/lub deprawacją materialną i/lub żyjących w gospodarstwach domowych bez osób pracujących lub o niskiej intensywności pracy¹⁸. Kolejne edycje dokumentu zawierającego krajowy program reform na dany rok omawiają aktualną sytuację makroekonomiczną, odnoszą się do podejmowanych na poziomie kraju działań w zakresie przyjętych w *Strategii Europa 2020* inicjatyw przewodnich, a także formułują zaktualizowane działania w wyznaczonych priorytetach podejmowane dla osiągnięcia przyjętych celów strategicznych.

1.3. Dokumenty krajowe

Porządek i wzajemne powiązanie dokumentów strategicznych obowiązujących aktualnie w Rzeczypospolitej Polskiej ilustruje poniższy diagram:

Rysunek nr 1 - Dokumenty strategiczne w Rzeczypospolitej Polskiej wg stanu z 2015 roku¹⁹

¹⁸ Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020. Aktualizacja 2013/2014, s. 6. Podano za: <http://www.mg.gov.pl/Bezpieczenstwo+gospodarcze/Strategia+Europa+2020/Krajowy+Program+Reform/Aktualizacje>, data pobrania 07.05.2016 r.

¹⁹ Strategia Rozwoju Kraju 2020, Warszawa wrzesień 2012, s. 6.

1.3.1. Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030

Przyjęty w 2011 r. Przez Radę Ministrów dokument pod tą nazwą stał się podstawą dla kolejnych, krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych, można więc stwierdzić, że dokument ten i wizja w nim przedstawiona ma fundamentalne znaczenie dla całej, aktualnie prowadzonej w naszym kraju polityki rozwoju. Ustanowiono prawny obowiązek spójności przyjmowanych na różnych poziomach rozwiązań z tym dokumentem, co nakazuje m.in. art. 10 *Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*.

Jak piszą autorzy dokumentu „KPZK 2030 proponuje zerwanie z dotychczasową dychotomią planowania przestrzennego i społeczno – gospodarczego na poziomie krajowym, wojewódzkim i lokalnym oraz w odniesieniu do obszarów funkcjonalnych, wprowadza współzależność celów polityki przestrzennej z celami polityki regionalnej, wiąże planowanie strategiczne z programowaniem działań w ramach programów rozwoju i programów operacyjnych współfinansowanych ze środków UE [...]”²⁰.

Autorzy *Koncepcji* deklarują dołączenie wymiaru terytorialnego do znanego wcześniej programowania rozwoju w wymiarze gospodarczym i społecznym, nawiązując do europejskich tendencji w tym zakresie²¹ oraz wskazują największe wyzwania rozwojowe, jakimi są: niska na tle europejskim konkurencyjność regionów Polski i głównych ośrodków miejskich, słaba spójność terytorialna kraju, niewystarczający poziom rozwoju infrastruktury (zwłaszcza transportowej i społecznej) obszarów wiejskich, brak spójnego systemu ochrony środowiska przyrodniczego, zbyt mała odporność struktury przestrzennej na wewnętrzne i zewnętrzne zagrożenia oraz bezład przestrzenny²². *KPZK* formułuje pięć pożądanых cech, które mają zostać osiągnięte w 2030 r. w polskiej przestrzeni terytorialnej, gospodarczej i społecznej. Są nimi: konkurencyjność i innowacyjność, bogactwo i różnorodność biologiczna, bezpieczeństwo, spójność wewnętrzna i ład przestrzenny²³.

Następnie dokument wskazuje szereg zasad polityki przestrzennego zagospodarowania kraju, podaje cel strategiczny oraz sześć powiązanych ze sobą celów operacyjnych dla tej polityki. Cel strategiczny wyznaczony w dokumencie łączy trzy wymiary programowania rozwoju: gospodarczy, społeczny i terytorialny. Jest nim „Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialne zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.”²⁴ Główny cel strategiczny ma być osiągnięty przez 6 celów, które można określić jako operacyjne, tj.: 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną,

---

²⁰ *Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030*, Warszawa 2012.

²¹ Autorzy *KPZK* wskazują, że dopiero Traktat Lizboński UE nadał wymiarowi terytorialnemu w programowaniu rozwoju miejsce równorzędne z wymiarem gospodarczym i społecznym. Piszą również: „Osiąganie rozwoju inteligentnego (ang. *smart growth*) zrównoważonego (ang. *sustainable growth*) oraz sprzyjającego włączeniu społecznemu (ang. *inclusive growth*) musi opierać się na założeniu, że w korzyściach ze wzrostu gospodarczego w pełni uczestniczą także regiony najbardziej oddalone od centrów rozwoju, zwiększając w ten sposób spójność terytorialną kraju.” *Koncepcja...*, s. 15.

²² Tamże, s. 14.

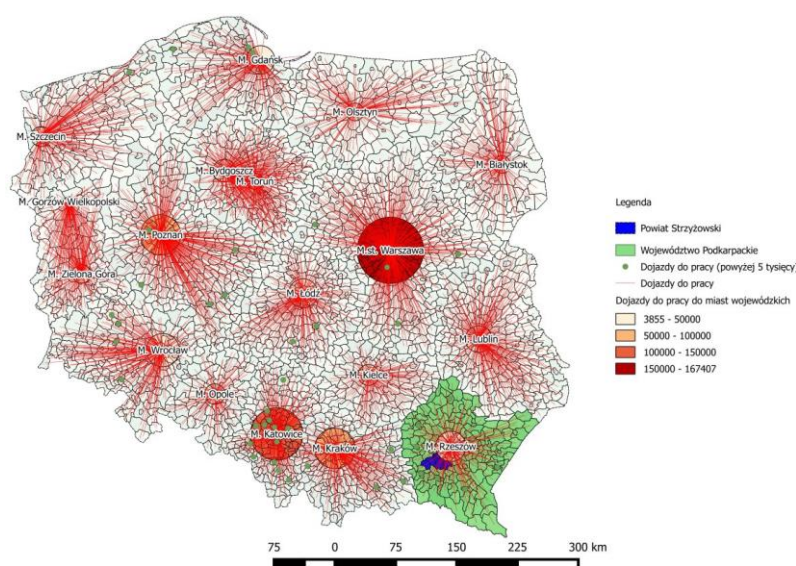
²³ Tamże, s. 40.

²⁴ Tamże, s. 72.

przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego, sprzyjającej spójności; 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów; 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej; 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski; 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa; 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.²⁵ Dla każdego ze wskazanych celów polityki przestrzennego zagospodarowania kraju przyporządkowano następnie odpowiednie mierniki dla oceny efektywności ich osiągania oraz wyznaczono bardziej szczegółowe kierunki działań.

Przedstawiona w dokumencie koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju wskazuje policentryczną sieć polskich miast jako główny czynnik generujący rozwój. Autorzy piszą; „System osadniczy Polski charakteryzuje się regularnym pod względem wielkości rozkładem miast, wykształconą, kilkustopniową strukturą hierarchiczną, niewielką na tle innych krajów europejskich przewagą największego – stołecznego miasta nad innymi ośrodkami regionalnymi. [...] Są to cechy systemu policentrycznego [...]”²⁶ W przekonaniu twórców dokumentu to właśnie miasta, ze względu na swój wzrostotwórczy charakter powinny być głównymi czynnikami rozwoju, a państwo powinno wspierać sieć powiązań i połączeń pomiędzy nimi.

Mapa nr 1 - Dojazdy do pracy najemnej w Rzeczypospolitej Polskiej²⁷

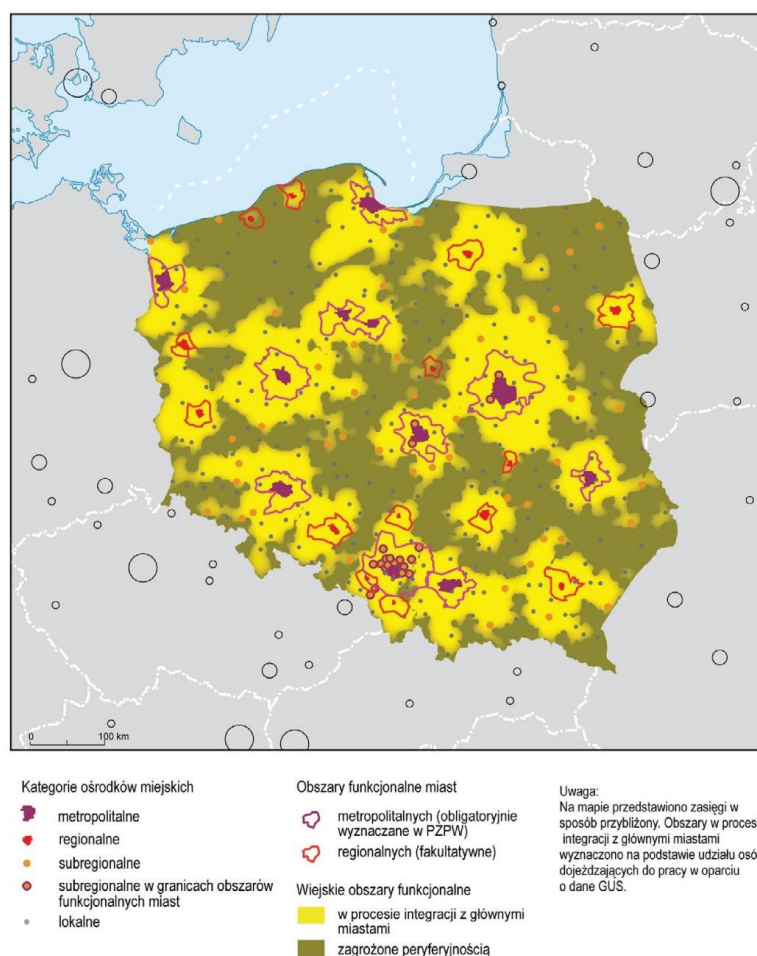
²⁵ Tamże, s. 73.

²⁶ Tamże, s. 26.

²⁷ *Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030*, Warszawa 2012, mapa 6.

KPZK kładzie również nacisk na tę część przestrzeni, którą określa jako tzw. „obszary funkcjonalne”, postrzegając je jako inne ujęcie obecnych do tej pory w dokumentach planowania przestrzennego tzw. „obszarów problemowych”. Obszary funkcjonalne to m.in. obszary wiejskie, górskie, obszary funkcjonalne na morzu i in.²⁸. Wg definicji w KPZK 2030 obszar funkcjonalny to „zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi, jednolitymi celami rozwoju.”²⁹ Zapisana w dokumencie typologia obszarów funkcjonalnych wyszczególnia ich następujące rodzaje: obszar metropolitalny, tereny zamknięte ze strefami ochronnymi, obszary przestrzeni chronionej, obszary miejskie z ich strefami funkcjonalnymi, obszary wiejskie, [obszary] wyznaczone na podstawie potencjału rozwojowego i specyficznego zjawiska, [obszary] wyznaczone ze względu na możliwość wystąpienia konfliktów przestrzennych oraz [obszary] wymagające restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji³⁰. KPZK następnie opisuje każdy z tak zdefiniowanych obszarów funkcjonalnych, wyróżniając kilka podtypów w każdym z nich.

Mapa nr 2 - Miejskie i wiejskie obszary funkcjonalne w Polsce³¹

²⁸ Tamże, s. 20.

²⁹ Tamże, s. 182.

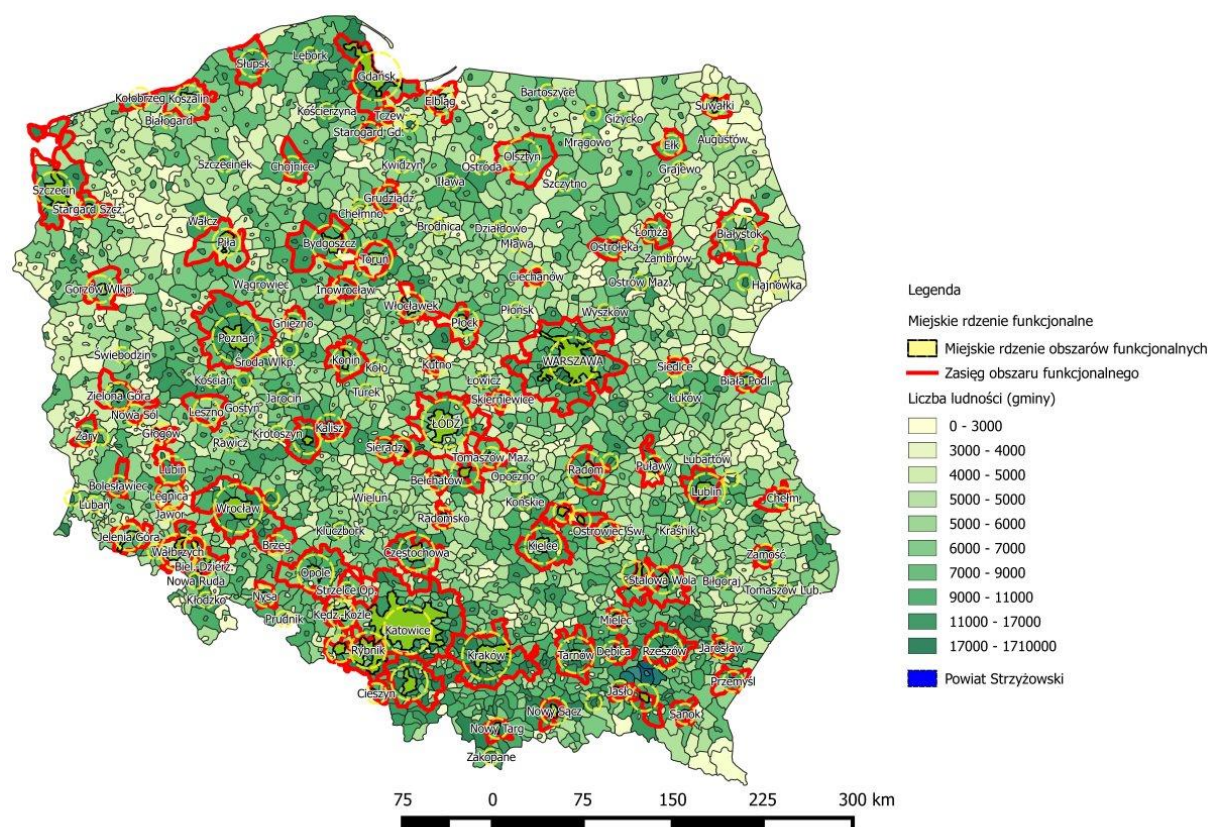
³⁰ Tamże, s. 183.

³¹ *Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030*, Warszawa 2012, s. 196.

Specjalnego znaczenia w tej wizji nabierają tzw. „miejskie obszary funkcjonalne”, których zasięg „wyznaczany jest przez rozprzestrzenianie się miasta (*urban sprawl*) - zarówno form zabudowy, jak i miejskiego stylu życia oraz rosnący zakres dojazdów do pracy.”³² Autorzy zauważają ogólnoeuropejską tendencję zacierania tradycyjnych podziałów między miastem a wsią obecną także w polskiej przestrzeni, stwierdzając, że „obszary wiejskie, zwłaszcza w sąsiedztwie dużych ośrodków miejskich, w coraz większym stopniu zaczynają pełnić funkcje pozarolnicze – usługowe i produkcyjne”³³.

Mapa nr 3 - Miejskie obszary funkcjonalne w Polsce³⁴

W konsekwencji KPZK 2030 opowiada się za dyfuzyjnym modelem rozwoju, w którym to ośrodki miejskie samoistnie generują impulsy rozwojowe do otaczającej je przestrzeni. Jak piszą autorzy opracowania: „Dzięki w miarę równomiernemu rozmieszczeniu w przestrzeni głównych miast – węzłów sieci – oraz dowiązaniu do sieci ośrodków o niższej randze osadniczej, zwiększanie się integracji funkcjonalnej w ramach sieci będzie korzystnie wpływać na możliwości rozwojowe mniejszych miast i otaczających je obszarów wiejskich. Sieć dobrze powiązanych, współpracujących miast jest wystarczająco silna dla generowania samoistnych bodźców rozwojowych na otaczającą przestrzeń.”³⁵ Z kolei pozostałe obszary powinny zostać poddane

³² Tamże, s. 28.

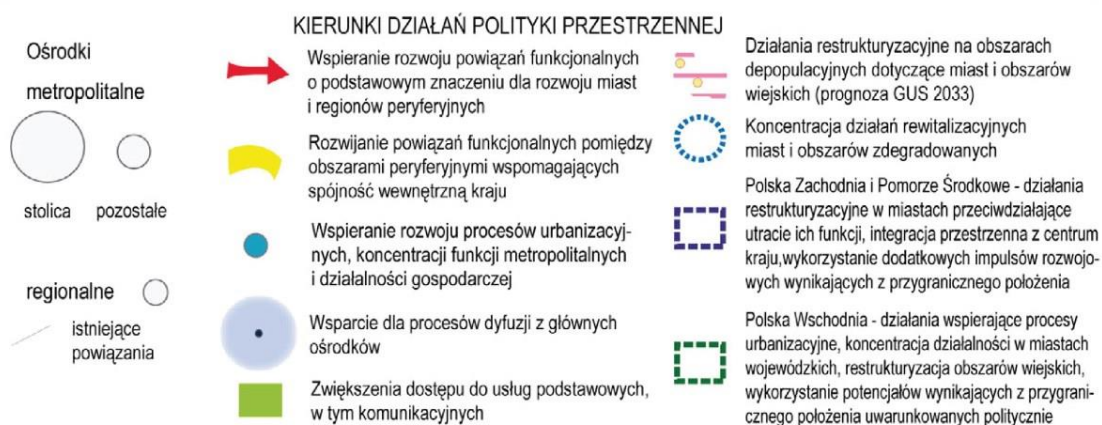
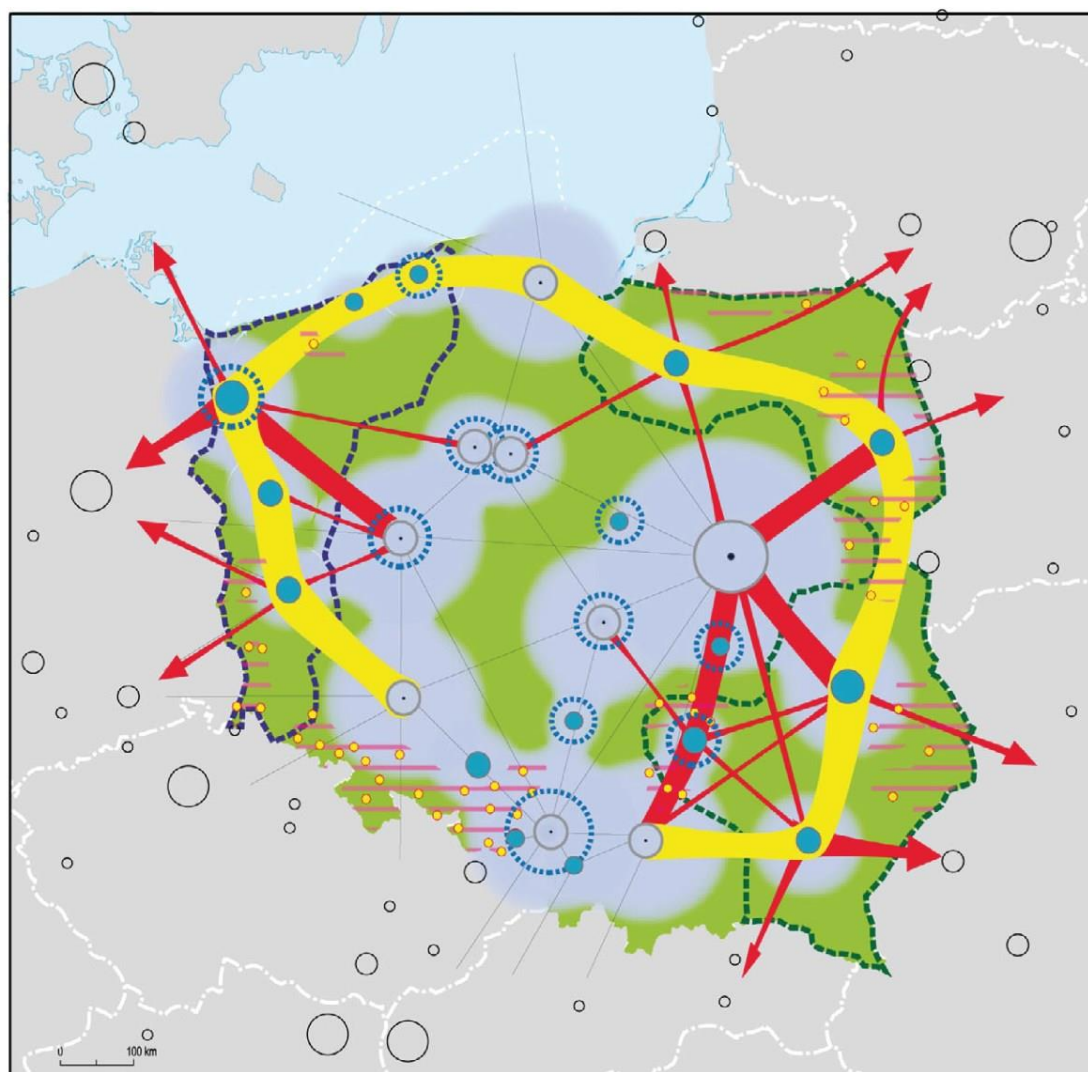
³³ Tamże.

³⁴ *Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030*, Warszawa 2012, mapa 4.

³⁵ Tamże, s. 11.

procesom aktywizującym³⁶.

Mapa nr 4 - Kierunki polityki przestrzennej wg KPZK 2030³⁷

³⁶ Por. tamże, s. 10 - 11.

³⁷ *Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030*, Warszawa 2012, s. 91.

Największe miasta w Polsce uznawane są w dokumencie za tzw. „motory wzrostu”, dla których należy tworzyć warunki do wzmacniania powiązań sieciowych³⁸ – podobnie rzecz się ma z rozprzestrzenianiem wzajemnych, policentrycznie zorientowanych powiązań pomiędzy miastami na różnych poziomach: europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. W odniesieniu do ośrodków miejskich *KPZK 2030* dokonuje ich hierarchizacji, grupując je w: ośrodki o podstawowym znaczeniu dla systemu osadniczego kraju i jego gospodarki, pozostałe ośrodki wojewódzkie pełniące oprócz funkcji regionalnych szereg funkcji o znaczeniu krajowym, ośrodki subregionalne, w tym dawne miasta wojewódzkie oraz ośrodki powiatowe³⁹. Rzeszów jako stolica województwa podkarpackiego został zaliczony do ośrodków wojewódzkich o znaczeniu krajowym (nie znalazł się natomiast wśród 10 miast wojewódzkich uznanych za ośrodki metropolitalne). Żadne z miast województwa podkarpackiego nie znalazło się też w grupie ośrodków regionalnych, czyli mających duży potencjał i wpływ na rozwój kraju, a nie pełniących funkcji ośrodków wojewódzkich.

Na poziomie lokalnym natomiast dokument wielokrotnie wskazuje potrzebę integracji i wzajemnego powiązania miast między sobą oraz miast powiatowych z ich obszarami funkcjonalnymi i obszarami wiejskimi⁴⁰, w tym w zakresie dostępu do podstawowych usług i dóbr publicznych, poprzez m.in. poprawę sieci komunikacyjnych i połączeń transportowych.

Przyjęta w opisywanym dokumencie wizja polityki rozwoju postuluje równoczesne stosowanie instrumentów służących wzmacnianiu konkurencyjności regionów z mechanizmami zapewniającymi spójność społeczną i terytorialną. *KPZK 2030* wskazuje różne obszary, które można określić jako defaworyzowane. Są to przede wszystkim obszary zagrożone marginalizacją, w tym znaczne części województw Polski wschodniej, tereny zdegradowane, obszary wiejskie, ale także np. zlokalizowane w różnych częściach kraju obszary o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług, delimitowane na podstawie szacowanego czasu dojazdu do miast z takimi funkcjami⁴¹. Polska Wschodnia, wraz z całym województwem podkarpackim, ukazana jest jako region charakteryzujący się niskim potencjałem rozwojowym, z licznymi barierami rozwoju, w tym zbyt słabymi miastami dla samoistnego rozprzestrzeniania czynników rozwoju. Inne negatywne czynniki na tym terenie wg tego dokumentu to m.in. słabość rolnictwa, niska urbanizacja, depopulacja obszarów wiejskich, deficytowy przemysł i usługi, niska jakość i dostępność do usług publicznych i in.⁴².

³⁸ Autorzy *KPZK 2030* piszą: „Rdzeniem krajowego systemu gospodarczego i ważnym elementem systemu europejskiego jest, ukształtowana na bazie dużych ośrodków miejskich, sieć współpracy miast [...] Stanowi ona współzależny, otwarty układ sieciowy obszarów funkcjonalnych najważniejszych polskich miast, które są zintegrowane w przestrzeni krajowej i międzynarodowej za pomocą wielokierunkowych, silnych powiązań funkcjonalnych w zakresie funkcji gospodarczych, społecznych, edukacyjnych, kulturalnych oraz sektora badawczo – rozwojowego.” Tamże, s. 41.

³⁹ Tamże, s. 26.

⁴⁰ Por. np. tamże, s. 49 – 50 i n.

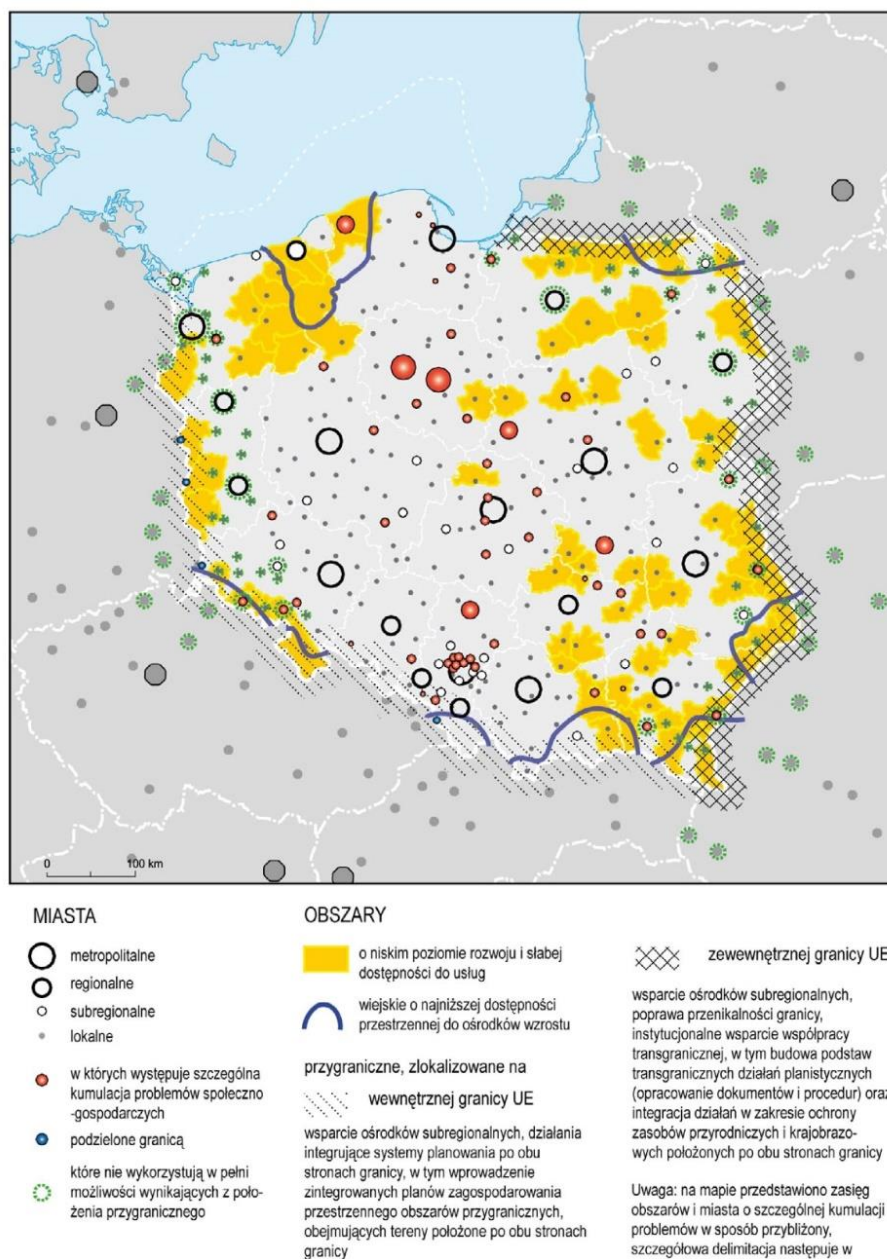
⁴¹ Tamże, s. 99.

⁴² *KPZK 2030* tak diagnozuje zagrożenia rozwojowe (trwałą marginalizację) w niektórych regionach kraju na poziomie subregionalnym i powiatowym: „Pomimo odnotowywanego wzrostu i rozwoju gospodarczego kraju obszary te nie oferują mieszkańcom korzystnych warunków do życia, a ze względu na kumulację barier rozwojowych nie mają możliwości wykorzystania swoich zasobów w celu zwiększenia konkurencyjności i innowacyjności. Sytuacja taka powoduje zagrożenie przerwania trwałości i ciągłości przestrzennej sieci osadniczej na niektórych obszarach, w szczególności z powodu utraty przez miasta lokalne ich funkcji, a także

Dla przeciwdziałania negatywnym procesom rozwojowym oraz przyspieszenia pozytywnych zmian w Polsce wschodniej autorzy postulują prowadzenie działań wzmacniających spójność terytorialną i funkcjonalną m.in. poprzez rozbudowę połączeń infrastrukturalnych i transportowych, w tym z innymi miastami i regionami.

Mapa nr 5 - Obszary wymagające restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji w Polsce⁴³

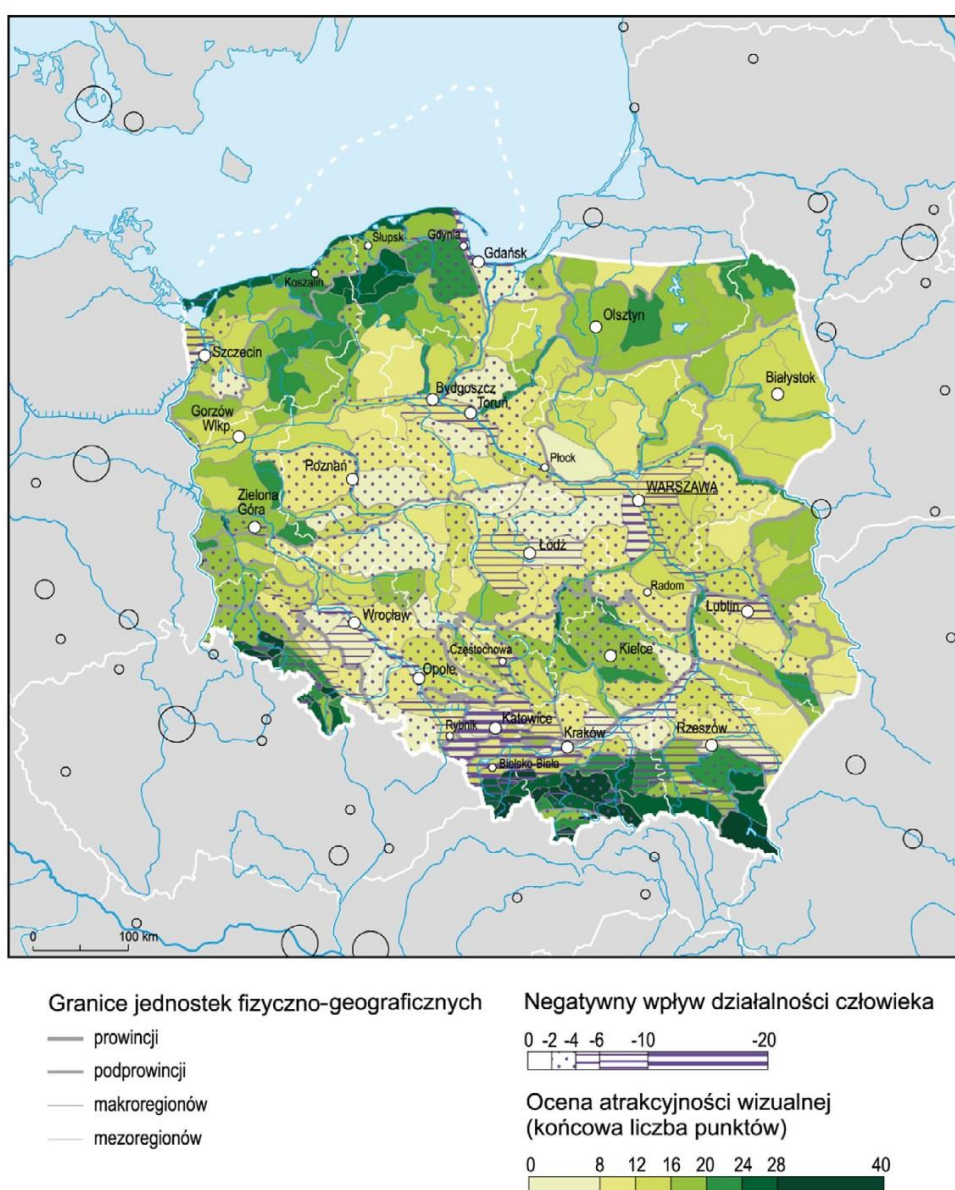

z powodu wyludniania niektórych obszarów wiejskich. Przy ujemnym bilansie demograficznym Polski i jednoczesnej utracie funkcji mniejszych ośrodków może dojść do zachwiania przestrzennej i funkcjonalnej równowagi w systemie osadniczym, przyczyniającego się do powstawania obszarów pustki osadniczej.” Tamże, s. 88.

⁴³ *Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030*, Warszawa 2012, s. 101.

Za sprawę kluczową dla przyspieszenia tendencji rozwojowych *KPZK 2030* uznaje dostosowanie działań i polityk rozwojowych do specyfiki regionów, tj. ich tożsamości, tradycji, własnych zasobów, dzięki czemu ma być zapewnione budowanie przewag konkurencyjnych na przyszłość⁴⁴. Głównym celem polityki przestrzennego zagospodarowania ma być efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie. Zgodnie z zapisami *KPZK 2030* poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych powinna zostać osiągnięta m.in. poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.

Mapa nr 6 - Ocena walorów estetycznych krajobrazu w Polsce⁴⁵

⁴⁴ Por. Tamże, s.10.

⁴⁵ *Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030*, Warszawa 2012, s. 123.

1.3.2. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju jest dokumentem określającym główne trendy, scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego Polski oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju do roku 2030. Dokument określa także najważniejsze wyzwania związane z polityką makroekonomiczną, w tym konieczność dokonania realokacji wydatków publicznych na rzecz wydatków rozwojowych, dotyczących konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki, terytorialnie zrównoważonego rozwoju, a także efektywności i sprawności funkcjonowania państwa. Jak piszą autorzy opracowania, dokument ten stanowi najszerzy i najbardziej ogólny element nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, którego założenia zostały określone w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz w przyjętym przez Radę Ministrów 27 kwietnia 2009 r. dokumencie *Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski*⁴⁶. W opracowaniu wskazano cel główny do osiągnięcia w wyznaczonym horyzoncie czasowym, jakim jest poprawa jakości życia Polaków „mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB.”⁴⁷ Nawiązując do wcześniejszych dokumentów, w długookresowej strategii rozwoju kraju wyznaczono trzy główne obszary strategiczne: konkurencyjność i innowacyjność gospodarki, zrównoważony potencjał rozwojowy regionów Polski oraz efektywność i sprawność państwa. Kierunki interwencji w wyznaczonych obszarach zogniskowane mają być wokół następujących zagadnień: dla obszaru gospodarki są to: innowacyjność i kreatywność indywidualna, Polska Cyfrowa, kapitał ludzki, bezpieczeństwo energetyczne i środowiska; dla równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski: rozwój regionalny i transport; dla efektywności i sprawności państwa: kapitał społeczny i sprawne państwo.

W pierwszym obszarze strategicznym proponowane działania mają dotyczyć edukacji, badań i nauki, powiązań pomiędzy nauką a gospodarką oraz rozwoju przedsiębiorczości i likwidacji ograniczeń dla przedsiębiorców. Dla *Polski Cyfrowej* wyznaczone kategorie interwencji prowadzą się do przyspieszenia dynamiki przemian technologicznych, w tym inwestycji w szerokopasmowy internet dostępny dla wszystkich, a także rozwój różnego rodzaju e-usług i przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu. Dla kapitału ludzkiego z kolei istotne są działania dotyczące ochrony zdrowia, edukacji, polityki i pomocy społecznej: wspierające spójność społeczną, a także służące ograniczeniu zagrożeń demograficznych. Sfera bezpieczeństwa to m.in.: zapewnienie potrzeb energetycznych państwa poprzez nowe inwestycje i unowocześnianie sieci przesyłowych, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz ochrona przed zagrożeniami i katastrofami naturalnymi.

W odniesieniu do drugiego obszaru strategicznego proponuje się zastąpienie przyjętego wcześniej polaryzacyjno – dyfuzyjnego modelu rozwoju Polski, modelem dyfuzyjnym, zapewniającym kluczową rolę metropolii w procesach rozwojowych, postulując jednocześnie terytorialne równoważenie rozwoju dla obszarów peryferyjnych. Wypełnieniem tej wizji ma być wdrożenie w Polsce nowej, europejskiej polityki spójności oraz rozwój systemu transportowego, zapewniającego spójność terytorialną kraju. W dziedzinie efektywności

⁴⁶ *Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju*, Warszawa 2013, s. 4.

⁴⁷ Tamże.

i sprawności państwa proponowane działania dotyczą: wzmocnienia edukacji obywatelskiej, roli organizacji pozarządowych, rozszerzenia działań jednostek kultury, mediów i in. *Strategia* zaleca też podniesienie sprawności instytucji publicznych poprzez respektowanie czterech zasad w ich funkcjonowaniu: pomocniczości, przyjazności, partycypacyjności i przejrzystości. Autorzy opracowania piszą: „Ważnym elementem zmian w kolejnych dwudziestu latach powinno być, zgodnie z zasadą pomocniczości, zapewnienie swobody obywatelom i samorządom terytorialnym, dobra współpraca administracji rządowej z nimi, deregulacja sprzyjająca postawom przedsiębiorczym i kreatywnym oraz zapewnienie wysokiej jakości stanowionego prawa.”⁴⁸ Dla wyznaczonych obszarów strategicznych długookresowa strategia rozwoju kraju (DSRK) przyjęła szereg bardziej szczegółowych celów strategicznych (11) i kierunków interwencji (70).

1.3.3. Strategia rozwoju kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo

Opracowanie nazywane również *Średniookresową Strategią Rozwoju Kraju (ŚSRK)* wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe. Zgodnie z *Ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* ma rangę dokumentu, z którego zapisami powinny być skorelowane wszystkie dokumenty strategiczne na różnych poziomach. Jak piszą autorzy, w wyznaczonej wizji rozwojowej chodzi o pokazanie, w jaki sposób w naszym kraju osiągane będą cele strategii *Europa 2020*, przy uwzględnieniu polskiej specyfiki i uwarunkowań wynikających z krajowych celów rozwojowych.⁴⁹ Temu celowi służyć mają wyznaczone obszary strategiczne, przywoływane także w innych krajowych dokumentach programowych, tj.: sprawne i efektywne państwo, konkurencyjna gospodarka oraz spójność społeczna i terytorialna. Jako cel główny *ŚSRK* przyjęto „wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.”⁵⁰ Osiągnięcie celu głównego *Strategii* ma zapewnić 9 szczegółowych strategii zintegrowanych oraz przyjęte kluczowe wskaźniki określające postęp w realizacji wyznaczonych celów. W każdym z wyróżnionych obszarów strategicznych dokument wyznacza po kilka celów strategicznych i priorytetowych kierunków interwencji publicznej. W części zatytułowanej „Ramy realizacyjne” *ŚSRK* wskazuje także kluczowe działania inwestycyjne do 2020 r., tj.: internet szerokopasmowy, sieć autostrad, dróg ekspresowych i obwodnic, modernizację linii kolejowych, wymianę taboru, modernizację dworców, modernizację i rozbudowę lotnisk, wzmocnienie morskich powiązań transportowych, energetykę jądrową, sieci przesyłowe, magazynowanie gazu, ropy i paliw płynnych, gospodarkę odpadami, infrastrukturę oczyszczania ścieków⁵¹.

Twórcy dokumentu za priorytetowe zadanie uznają zwiększanie konkurencyjności polskiej gospodarki, dlatego też w przyjętym horyzoncie czasowym wspierana ma być

---

⁴⁸ Tamże, s. 8.

⁴⁹ Por. *Strategia Rozwoju Kraju 2020*, Warszawa wrzesień 2012, s. 23.

⁵⁰ Tamże.

⁵¹ Tamże, s. 182.

specjalizacja regionów wykorzystująca ich zasoby i możliwości rozwojowe. Za pilną potrzebę uznawane jest wypracowanie nowych przewag konkurencyjnych opartych na wiedzy, kapitale intelektualnym, kapitale społecznym i cyfryzacji. Poprawa spójności społecznej i terytorialnej możliwa będzie poprzez tworzenie warunków do rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych. W układzie terytorialnym przejawiać się to ma z jednej strony w stymulowaniu rozwoju konkurencyjności i innowacyjności w ośrodkach o znaczeniu krajowym, jakimi są miasta wojewódzkie, a z drugiej we wzmacnianiu potencjału rozwojowego obszarów o słabszych wskaźnikach makroekonomicznych. Miasta traktowane są w tym dokumencie jako tzw. „bieguny wzrostu”, tj. ośrodki generujące impulsy rozwojowe.

Podobnie jak *KPZK 2030* opracowanie wskazuje sieć takich ośrodków o znaczeniu krajowym (metropolie), regionalnym, subregionalnym i lokalnym,⁵² postulując prowadzenie działań wzmacniających potencjał miast na różnych poziomach i ich powiązań z położonymi w obrębie ich oddziaływania obszarami funkcjonalnymi. Ma się to dokonywać m.in. poprzez wykorzystywanie specyfiki terytorialnej, pogłębianie specjalizacji, wsparcie funkcjonalnego oddziaływania pomiędzy miastami a otaczającymi je obszarami wiejskimi oraz wspomaganie rozwoju klastrów, tj. sieci powiązanych wzajemnie przedsiębiorstw. Szczególne znaczenie dla osiągnięcia tych celów ma infrastruktura transportowa i teleinformatyczna, w tym lokalna, z uwzględnieniem komunikacji zbiorowej⁵³.

ŚSRK wskazuje obszar Polski Wschodniej, w tym województwo podkarpackie jako terytoria wymagające specjalnego traktowania ze względu na zagrożenie procesami marginalizacji (najniższy poziom rozwoju gospodarczego, słabość infrastruktury technicznej, niewielka atrakcyjność inwestycyjna, niska dostępność transportowa)⁵⁴. Autorzy piszą; „Jest to największy obszar problemowy kraju, który nadal potrzebuje specjalnego traktowania, ponieważ spójność tego obszaru z resztą kraju i UE jest niewystarczająca w każdym z jej przekrojów: gospodarczym, społecznym i przestrzennym.”⁵⁵ Podkarpacie zatem, jako część tak opisanego obszaru Polski Wschodniej zostało wskazane w omawianym dokumencie jako województwo zagrożone w różnych dziedzinach procesami marginalizacji, mające jeden z najniższych wskaźników dostępności terytorialnej spośród polskich regionów.

1.3.4. Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie

Zgodnie z deklarowanym zamierzeniem autorów *Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010 - 2020: regiony, miasta, obszary wiejskie (KSRR)* stanowi jedną z dziewięciu strategii rozwoju, poprzez które będą realizowane w Polsce średniookresowa i długookresowa strategię rozwoju kraju (por. Rysunek nr 1). Ma też być punktem odniesienia dla pozostałych 8 strategii sektorowych i innych dokumentów strategicznych, o tyle jednak

---

⁵² „Oprócz wspierania największych ośrodków miejskich i ich obszarów funkcjonalnych stanowiących motory rozwoju kraju i poszczególnych regionów, konieczne jest wzmacnianie potencjału do absorpcji i rozprzestrzeniania procesów rozwojowych przez ośrodki subregionalne i lokalne, w tym miasta powiatowe, z wykorzystaniem ich potencjału do specjalizacji terytorialnej. Tamże, s. 150, 157 -164.

⁵³ Tamże, s. 164 -165.

⁵⁴ Tamże, s. 168.

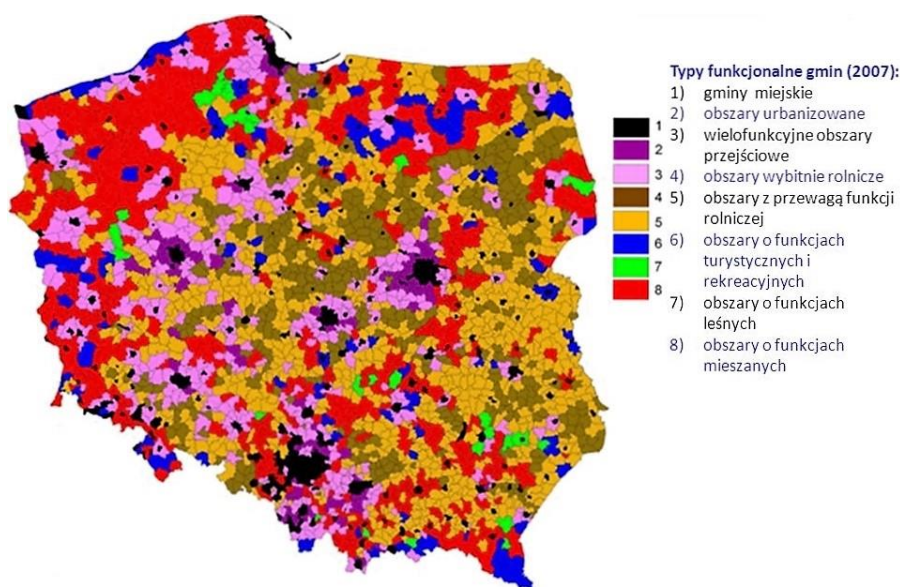
⁵⁵ Tamże.

odmiennym, że ustanawiającym cele i zasady polityki rozwoju w Rzeczypospolitej Polskiej⁵⁶. Przyjęty w dokumencie nowy paradygmat polityki regionalnej ma polegać na zwiększeniu roli szerebła regionalnego w uruchamianiu procesów rozwojowych, silnym ukierunkowaniu na terytorialność oraz odejściu od sektorowego prowadzenia tej polityki⁵⁷. Zarządzanie rozwojem ma opierać się na zasadzie zintegrowanego podejścia terytorialnego i wielopoziomowym modelu zarządzania⁵⁸.

Krajowa strategia rozwoju regionalnego określa cele, priorytetowe zadania i wyzwania dla rządu i samorządów w odniesieniu do rozwoju kraju, tj. w stosunku do obszarów miejskich i wiejskich. Celem strategicznym sformułowanym w dokumencie jest efektywne wykorzystywanie specyficznych, regionalnych oraz terytorialnych potencjałów dla osiągnięcia celów rozwojowych: wzrostu zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym (kreowanie wzrostu, zatrudnienia i spójności⁵⁹). Rozwinięciem celu głównego *Strategii* są cele szczegółowe: wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów, budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych oraz tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań ukierunkowanych terytorialnie. Jak piszą autorzy dokumentu, formułując główne zadanie dla polityki rozwojowej w Polsce: „Polityka regionalna kieruje wysiłki na rzecz wzmacniania i wykorzystania endogenicznych potencjałów wszystkich terytoriów oraz rozwijania mechanizmów wzmacniających rozprzestrzenianie procesów rozwojowych z głównych ośrodków wzrostu (utożsamianych w *KSRR* ze stolicami województw) na całe obszary województw.”⁶⁰

Mapa nr 7 - Typy funkcjonalne gmin w Polsce⁶¹

⁵⁶ Por. *Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie*, Warszawa 2010, s. 11.

⁵⁷ Tamże, s. 17.

⁵⁸ Tamże, s. 59.

⁵⁹ Por. Tamże, s. 9.

⁶⁰ Tamże, s. 7.

⁶¹ Tamże, s. 107.

Sformułowana w opracowaniu polityka regionalna zakłada również specjalne działania dla terytoriów wymagających szczególnego wsparcia procesów rozwojowych, które określono jako tzw. „obszary problemowe”. W ramach celów KSRR, podobnie jak we wcześniej przedstawionych dokumentach krajowych, przewiduje się wzmacnianie konkurencyjności najważniejszych ośrodków miejskich, co ma skutkować podniesieniem pozycji kraju w skali międzynarodowej oraz rozprzestrzenieniem impulsów rozwojowych, jak również wspomaganie spójności, tj. dodatkowe wsparcie najsłabiej rozwijających się terenów, zagrożonych marginalizacją (w tym budowanie powiązań pomiędzy miastami a ich otoczeniem oraz ograniczanie dysproporcji rozwojowych między województwami), a także usprawnienie koordynacji działań rozwojowych na różnych poziomach.

KSRR postuluje również koncentrację polityki regionalnej na wybranych obszarach tematycznych i przestrzennych traktowanych jako tzw. „obszary strategicznej interwencji”⁶² oraz partnerstwo we wdrażaniu polityki rozwoju. Ma to służyć podniesieniu efektywności podejmowanych działań. Obszary strategicznej interwencji dokument określa w następujący sposób: „Obejmują one zarówno podstawowe obszary koncentracji procesów rozwoju społeczno – gospodarczego kraju i regionów, tj. główne ośrodki miejskie wraz z ich zapleczem funkcjonalnym oraz obszary poza bezpośrednim zasięgiem oddziaływania tych ośrodków, które wymagają wzmocnienia potencjałów do rozwoju i stworzenia lub poprawy warunków dla zwiększenia absorpcji i rozprzestrzeniania procesów rozwojowych zogniskowanych w głównych ośrodkach miejskich, a także obszary problemowe, czyli terytoria cechujące się największą koncentracją negatywnych zjawisk rozwojowych o zasięgu i znaczeniu krajowym lub ponadregionalnym.”⁶³

Instrumentem dla realizacji polityki regionalnej wskazanym w dokumencie ma być m.in. kontrakt terytorialny⁶⁴ zawierany pomiędzy rządem a samorządami województw, zapewniający większą decentralizację podejmowanych działań⁶⁵. Dokument wskazuje następnie 11 strategicznych wyzwań, na które ma odpowiedzieć polityka rozwoju w naszym kraju. Są nimi: (1) Lepsze wykorzystanie potencjałów najważniejszych obszarów miejskich do kreowania wzrostu i zatrudnienia oraz stymulowania rozwoju pozostałych obszarów; (2) Zapewnienie spójności wewnętrznej kraju. Niedopuszczenie do nadmiernych zróżnicowań przestrzennych; (3) Zwiększenie potencjału do tworzenia, dyfuzji i absorpcji innowacji; (4) Przeciwdziałanie negatywnym trendom demograficznym oraz pełniejsze wykorzystanie zasobów pracy; (5) Poprawa jakości zasobów pracy; (6) Odpowiedź na zmiany klimatyczne

---

⁶² Tamże, s. 9.

⁶³ Tamże s. 9. Z kolei w *Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2020* znajdujemy taką definicję obszarów strategicznej interwencji (OSI): „[...] przez to pojęcie rozumie się wydzielone przestrzennie obszary administracyjne lub funkcjonalne, które cechują się specyficznym zestawem uwarunkowań i cech społecznych, gospodarczych lub środowiskowych, decydujących o występowaniu na ich terenie strukturalnych barier rozwoju lub trwałych (możliwych do aktywowania) potencjałów rozwojowych, do których może być adresowana adekwatna interwencja publiczna.” *Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2020*, Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXXVI/697/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dn. 26 sierpnia 2013 r., Rzeszów 2013, s. 143.

⁶⁴ Wg dokumentu kontrakt terytorialny „obejmuje, mieszczące się w obszarach strategicznej interwencji, przedsięwzięcia priorytetowe rozumiane jako najważniejsze z punktu widzenia rządu i samorządów województwa działania, które mają istotne znaczenie rozwojowe dla terytorium, na którym jest realizowana interwencja oraz służą realizacji celów polityki regionalnej uzgodnionych między stroną rządową i samorządową w trakcie negocjacji kontraktu.” Tamże, s. 146.

⁶⁵ Tamże, s.10, 145 – 147.

i zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego; (7) Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych; (8) Wykorzystanie potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju regionalnego; (9) Wspieranie rozwoju kapitału społecznego; (10) Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury transportowej i teleinformatycznej do wspierania konkurencyjności i zapewniającej spójność terytorialną kraju; (11) Podwyższenie zdolności instytucjonalnej do zarządzania rozwojem na poziomie krajowym i regionalnym. W odniesieniu do wyzwania (2) dokument przewiduje także skoncentrowanie terytorialne działania dla pięciu dodatkowych wyzwań odnoszących się do specyficznych terenów, tj. (a) zapewnienie województwom o najniższym poziomie rozwoju społeczno – gospodarczego odpowiedniego potencjału do zwiększenia udziału w tworzeniu wzrostu i zatrudnienia; (b) zwiększenie perspektyw rozwojowych na zapóźnionych obszarach wiejskich o najgorszych wskaźnikach sytuacji społeczno – gospodarczej i najniższym poziomie dostępu mieszkańców do usług i dóbr warunkujących możliwości rozwojowe; (c) przeciwdziałanie zagrożeniu utraty dotychczasowych funkcji społeczno – gospodarczych niektórych obszarów miejskich i innych obszarów; (d) zwiększenie potencjału rozwojowego i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów przygranicznych; (e) zwiększenie dostępności transportowej do miast wojewódzkich⁶⁶.

Wyznaczona wizja rozwoju regionalnego Polski do roku 2020 zakłada, że na koniec tego okresu polskie regiony charakteryzować się będą konkurencyjnością i innowacyjnością, spójnością gospodarczą, społeczną i terytorialną, skutecznością, efektywnością i partnerstwem w realizacji celów rozwojowych, bezpieczeństwem ekologicznym, wysokim poziomem i skutecznością ochrony środowiska oraz zasobów przyrodniczych. Skoncentrowane wokół tej wizji i celu strategicznego wyznaczonego w dokumencie cele polityki regionalnej w Polsce do 2020 r. są następujące: (1) Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”); (2) Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”); (3) Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”)⁶⁷. Powyższym celom strategii rozwoju kraju przyporządkowano od kilku do kilkunastu kierunków i celów bardziej szczegółowych. *KSRR* szeroko prezentuje również system realizacyjny dla wyznaczonych działań, zarysowując także ich źródła finansowania.

Region podkarpacki w tym dokumencie widziany jest jako część szerszego obszaru Polski Wschodniej cechującego się najniższym poziomem rozwoju w kraju. Wg autorów *KSRR* wsparcie rozwojowe dla Polski Wschodniej powinno się koncentrować na ośrodkach wojewódzkich oraz na rozwoju sieci miast powiatowych, jak również powinno służyć wzmocnieniu połączeń komunikacyjnych i transportowych między miastami Polski Wschodniej i najważniejszymi krajowymi ośrodkami miejskimi. Podkarpacie potrzebuje zatem działań wzmacniających nie tylko miasta na tym terenie, ale również dotyczących spójności z resztą kraju.

Dla znacznej części terenów wiejskich w całym kraju autorzy dokumentu dostrzegają zagrożenie niekorzystnymi zjawiskami społecznymi: „Pewna grupa obszarów wyznaczona na podstawie kryterium zatrudnienia, funkcji gospodarczych i stopnia rozwoju społecznego na

---

⁶⁶ Tamże, s. 28-35.

⁶⁷ Tamże, s.71.

poziomie powiatów charakteryzuje się szczególnie niekorzystnymi wskaźnikami warunkującymi ich możliwości rozwojowe. Należą do nich: bardzo wysoki poziom zatrudnienia w rolnictwie, niska przedsiębiorczość, duży odsetek osób o niskim poziomie wykształcenia i niskich kwalifikacjach zawodowych, niski poziom instytucji publicznych, w tym administracji, niski poziom inwestycji oraz niski poziom wyposażenia infrastrukturalnego. Na niektórych z tych obszarów występuje także zjawisko depopulacji i odpływu osób w wieku produkcyjnym (w tym przede wszystkim kobiet). Są to głównie obszary wiejskie, które nie są w stanie zainicjować rozwoju w oparciu o własne siły ani też nie mogą liczyć, bez prowadzenia odpowiedniej polityki regionalnej, na skorzystanie z impulsów rozwojowych płynących z ośrodków wzrostu. Są one zbyt odległe, funkcje skoncentrowane w istniejącej sieci miast są niewystarczające, zbyt niski jest poziom dochodów własnych, zbyt niski poziom inwestycji w pozarolnicze działy gospodarki.”⁶⁸

Mapa nr 8 - Koncentracja negatywnych wskaźników na obszarach wiejskich w Polsce w układzie powiatowym⁶⁹

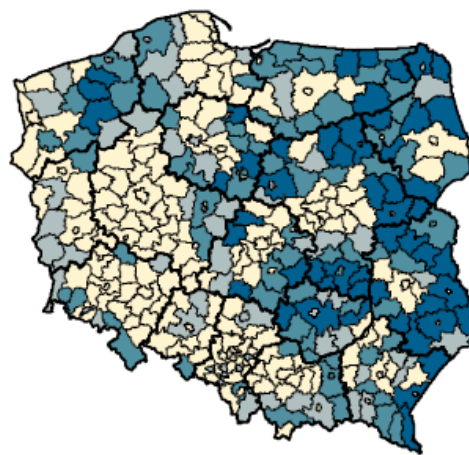
Mapa 10. Obszary wiejskie gdzie występuje kumulacja negatywnych wskaźników dostępu do usług i dóbr publicznych wg powiatów⁵⁰

Powiaty wg dostępności do usług publicznych

bardzo zła	(43)
zła	(56)
średnia	(153)
zadowolająca	(127)

Mapa 11. Obszary wiejskie gdzie występuje kumulacja negatywnych wskaźników społeczno-gospodarczych wg powiatów⁵¹

Powiaty wg sytuacji społeczno-gospodarczej

bardzo zła	(52)
zła	(75)
średnia	(67)
zadowolająca	(185)

Źródło: Opracowanie własne MRR na podstawie BDR GUS, Państwowej Komisji Wyborczej oraz Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk (IGiPZ PAN).

KSRR w wielu miejscach odnosi się do prowadzenia polityki rozwoju nie tylko na poziomie krajowym i regionalnym, ale także na poziomie lokalnym. Również na tym poziomie chodziłoby więc o mobilizowanie i koncentrację zasobów i środków w celu wykorzystania przewag konkurencyjnych⁷⁰. Kreatorami polityki rozwoju mają być również władze lokalne, zgodnie z zasadą zintegrowanego podejścia terytorialnego (ang. *place based policy*), tj.

⁶⁸ Tamże, s. 29.

⁶⁹ Tamże, s. 33.

⁷⁰ Tamże, s. 16.

ukierunkowanie na wykorzystanie endogenicznego potencjału i dostosowanie do lokalnych uwarunkowań⁷¹, jak również wzajemną relację między różnymi podmiotami (ang. *networking*). Akcentowany w różnych miejscach w *KSRR* wymóg innowacyjności, przewidywany jest do wdrożenia na poziomie krajowym, regionalnym oraz lokalnym⁷². W lokalnym kontekście rozważana jest również m.in. sytuacja rynku pracy, rozwój turystyki w oparciu o walory środowiska naturalnego, rozwój społeczeństwa informacyjnego, specyfika tradycji kulturowej i in. Kluczowym słowem dla określenia relacji pomiędzy różnymi podmiotami tworzącymi i wdrażającymi politykę rozwoju w myśl zasady wielopoziomowego zarządzania (*multilevel governance*) jest partnerstwo, dotyczące także poziomu lokalnego, tj. powiatowego, gminnego i miejskiego⁷³.

Wg autorów opracowania poziom lokalny na równi z regionalnym ma zasadnicze znaczenie dla wzmacniania połączeń klastrowych między przedsiębiorstwami⁷⁴. Poziom ten ma też istotne znaczenie w zakresie rozwoju dostępu do usług publicznych, w tym transportowych, w szczególności w odniesieniu do terenów wiejskich. Dla tych terenów dokument przewiduje działania takie jak m.in.: zapewnienie efektywnej infrastruktury transportowej i poprawę transportu zbiorowego, wspomaganie rozwoju miast powiatowych i innych miast, tworzenie instytucjonalnych warunków do zwiększania inwestycji pozarolniczych, stymulowanie rozwoju lokalnego, efektywne wykorzystanie potencjału specjalizacji terytorialnej, przygotowanie i wdrożenie lokalnych programów rewitalizacji i in.⁷⁵ *KSRR* podkreśla konieczność powiązania dokumentów strategicznych z poziomem krajowym i regionalnym z takimi dokumentami na poziomie lokalnym⁷⁶. Poziom lokalny jest też właściwym do tzw. „usieciowienia” procesów rozwojowych, tj. tworzenie różnych powiązań pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w kreowanie rozwoju⁷⁷. Podsumowaniem tej wizji jest wskazanie w dokumencie samorządu lokalnego jako istotnego partnera i kreatora (w zakresie programowania i wdrażania) działań rozwojowych⁷⁸, dla którego przewiduje się nawet możliwość zawierania kontraktów rozwojowych z samorządem województwa, na wzór zawieranych pomiędzy rządem a samorządami województw kontraktów terytorialnych⁷⁹.

1.3.5. Strategia rozwoju Polski Wschodniej 2020. Aktualizacja⁸⁰

Dokument pod takim tytułem dotyczy makroregionu 5 województw wschodniej części kraju, nazywanego Polską Wschodnią. Są to województwa: lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie i warmińsko – mazurskie, które łączą przede wszystkim niskie wskaźniki

---

⁷¹ Tamże.

⁷² Tamże, s. 38.

⁷³ Tamże, s. 60.

⁷⁴ Tamże, s. 81.

⁷⁵ Tamże, s. 87.

⁷⁶ Tamże, s. 107.

⁷⁷ Tamże, s. 113.

⁷⁸ Tamże, s. 136-137.

⁷⁹ Tamże, s. 146.

⁸⁰ Dokument p.n. *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020* został przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą nr 121 z dn. 11 lipca 2013 r. i ogłoszony w Monitorze Polskim z tego roku jako pozycja 641. Publikacja książkowa dokumentu nosi tytuł: *Strategia rozwoju Polski Wschodniej 2020. Aktualizacja*. Wydana została w Warszawie w 2013 r.

rozwoju gospodarczego. W dużej części są to także regiony leżące przy wschodniej granicy Rzeczypospolitej Polskiej i Unii Europejskiej, zajmujące ogółem 31,7% powierzchni kraju, mieszka w nich ok. 8 mln. obywateli (21% ludności Polski). Po raz pierwszy wyodrębniono ten teren jako wymagający szczególnego wsparcia przed rozpoczęciem perspektywy finansowej UE 2007 – 2013 – pierwszej perspektywy, w której w całości uczestniczyła Polska. Podstawą podejmowanych działań rozwojowych dla tego terytorium był wówczas dokument pn. *Strategia rozwoju społeczno - gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020* przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą nr 278/08 z dn. 30 grudnia 2008 r. W roku 2013 dokonano aktualizacji przyjętej strategii.

Jak piszą autorzy dokumentu: „Ze względu na specyfikę sytuacji społeczno – gospodarczej Polska Wschodnia jest obszarem szczególnego zainteresowania polityki regionalnej, wymagającym podejmowania dodatkowych działań, umożliwiających nadrobienie zapóźnień i zdynamizowanie rozwoju.”⁸¹ *Strategia rozwoju Polski Wschodniej* ma zapełnić lukę pomiędzy dokumentami rządowymi dla całego kraju a przyjmowanymi w każdym regionie strategiami rozwoju województw - odpowiadając na wyzwania wspólne dla pięciu województw - ma być więc strategią ponadregionalną. Jej cele koncentrują się wokół wzmacniania endogennych potencjałów tej części Polski oraz przełamywania kluczowych barier poprzez zintegrowane i skoordynowane przedsięwzięcia⁸².

Jak ukazano w poprzednich rozdziałach, makroregion Polski Wschodniej jako obszar problemowy, charakteryzujący się najslabszym rozwojem gospodarczym i najmniej konkurencyjny, wskazują aktualnie obowiązujące dokumenty strategiczne. Autorzy aktualizacji *Strategii rozwoju Polski Wschodniej* z roku 2013 podkreślają, że również w ramach nowego europejskiego i krajowego paradygmatu rozwoju, tworzonego od 2010 r. niezbędna jest kontynuacja specjalnych działań rozwojowych dla 5 regionów Polski Wschodniej⁸³. W opracowaniu zdiagnozowano, że przyczyną słabej pozycji konkurencyjnej tych województw jest przede wszystkim niska wydajność pracy, związana z dominacją rolnictwa w gospodarce. Następnie wskazano trzy dziedziny, tj.: stan potencjału innowacyjnego, jakość zasobów pracy oraz stan infrastruktury w makroregionie Polski Wschodniej, które decydują o znacznej części dystansu rozwojowego do reszty polskich i europejskich regionów⁸⁴. Zawarta w dokumencie analiza SWOT dla tego obszaru pozwoliła na wskazanie trzech czynników kluczowych, a zarazem szans rozwojowych dla województw Polski Wschodniej: systematyczne podnoszenie poziomu innowacyjności makroregionalnej gospodarki, bazujące na endogenicznych, wiodących specjalizacjach gospodarczych; aktywizacja zasobów pracy i podniesienie jakości kapitału ludzkiego, a także zbudowanie intensywnych powiązań społeczno – gospodarczych z lepiej rozwiniętym otoczeniem⁸⁵.

W rezultacie w zaktualizowanej *Strategii rozwoju Polski wschodniej* sformułowana została następująca wizja strategiczna do osiągnięcia w 2020 r.: „Polska Wschodnia makroregionem dynamicznie rozwijającym się, z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju, stopniowo i systematycznie poprawiającym swoją pozycję rozwojową

---

⁸¹ *Strategia rozwoju Polski Wschodniej 2020. Aktualizacja*, Warszawa 2013, s.7.

⁸² Por. Tamże, s. 9.

⁸³ Por. Tamże, s. 15.

⁸⁴ Por. Tamże, s. 31.

⁸⁵ Por. Tamże, s. 70 - 71.

i konkurencyjną w kraju oraz w Unii Europejskiej, który: (1) dzięki ponadregionalnym specjalizacjom gospodarczym skutecznie konkuruje w kraju i za granicą; (2) dysponuje nowoczesnymi kadrami dla gospodarki opartej na wiedzy i skutecznie przeciwdziała społecznemu wykluczeniu; (3) jest obszarem komunikacyjnym dostępnym i spójnym wewnątrz w ujęciu terytorialnym. Celem głównym *Strategii* jest wzrost wydajności pracy we wszystkich sektorach gospodarki, a interwencja rozwojowa ma dotyczyć podniesienia poziomu innowacyjności, aktywizacji zasobów pracy i podniesienia jakości kapitału ludzkiego, zwiększenia zewnętrznej dostępności i wewnętrznej spójności, jak również znaczącego wzmocnienia głównych, funkcjonalnych ośrodków miejskich Polski Wschodniej⁸⁶.

Dla realizacji celu głównego *Strategii* wyznaczono obszary strategicznej interwencji: innowacyjność, zasoby pracy i jakość kapitału ludzkiego oraz infrastrukturę transportową i elektroenergetyczną. W tych obszarach z kolei przewiduje się następujące kierunki działań: budowę trwałych przewag konkurencyjnych poprzez działania na rzecz podnoszenia poziomu technologicznego zaawansowania i innowacyjności w obszarze wiodących endogenicznych ponadregionalnych specjalizacji gospodarczych; wzmocnienie potencjału sektora nauki i badań w Polsce Wschodniej przy jednoczesnym wzmacnianiu powiązań i intensyfikacji współpracy między kluczowymi uczestnikami systemu innowacji; przeciwdziałanie wykluczeniu na rynku pracy; wzmocnienie potencjału nowoczesnych kadr dla gospodarki opartej na wiedzy; przełamywanie barier związanych z peryferyjnym położeniem Polski Wschodniej; wzmocnienie spójności wewnętrznej Polski Wschodniej i wzmocnienie bezpieczeństwa elektroenergetycznego tego makroregionu⁸⁷. Kierunki te poparte są w dokumencie szeregiem bardziej szczegółowych działań nakierowanych na wzmacnianie potencjałów w tych obszarach i likwidowanie zidentyfikowanych barier.

1.3.6. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012 – 2020⁸⁸

Kluczowym pojęciem dla podstawowego, obowiązującego obecnie w Polsce dokumentu strategicznego dla polskiej wsi jest termin „obszary wiejskie”, które, jak piszą autorzy omawianego opracowania „są miejscem życia, pracy i wypoczynku polskiego społeczeństwa”, a także „pełnią wiele funkcji o zasadniczym znaczeniu dla zrównoważonego rozwoju kraju, zarówno w sferze produkcji (rolniczej i pozarolniczej), konsumpcji, jak i dostarczanie dóbr publicznych”⁸⁹. Również ten dokument wychodzi więc od terytorialnego ujęcia postulowanych działań rozwojowych. Autorzy wskazują, że na obszarach wiejskich rozwiniętych jest wiele ważnych funkcji, w tym gospodarcza, w której najbardziej powszechną i charakterystyczną formą aktywności jest rolnictwo, ale również na tych obszarach znajduje się np. zdecydowana większość terenów przyrodniczych, poddanych różnym form prawnej

⁸⁶ Por. Tamże, s. 72.

⁸⁷ Por. Tamże, s. 73.

⁸⁸ Dokument pod taką nazwą został przyjęty uchwałą nr 163 Rady Ministrów z dn. 25 kwietnia 2012 r. w sprawie przyjęcia „Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa” na lata 2012 – 2020 i ogłoszony w Monitorze Polskim z tego roku pod pozycją 839. Podano za: <http://www.minrol.gov.pl/Informacje-branzowe/Strategia-zrownowazonego-rozwoju-wsi-rolnictwa-i-rybactwa-na-lata-2012-2020/Dokumenty-analazy>, data pobrania 07.05.2016 r.

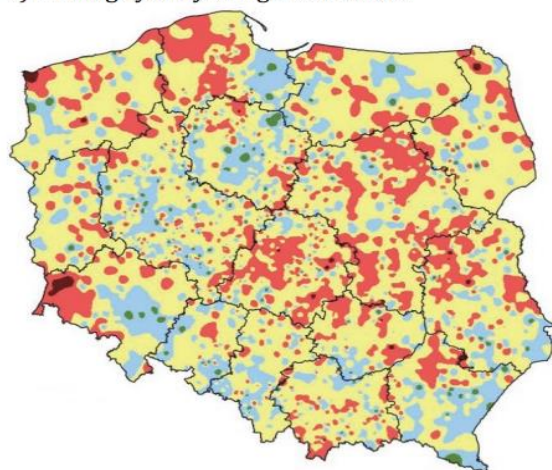
⁸⁹ Tamże, s. 7.

ochrony. Jak piszą: „Ocena rozwoju obszarów wiejskich wskazuje na konieczność podniesienia ich poziomu cywilizacyjnego, wzmocnienia potencjału rozwojowego ośrodków lokalnych, rozwoju usług publicznych, pełnego wykorzystania sieci teleinformatycznych, poprawy jakości placówek edukacji, rewitalizacji miast i miasteczek oraz rozwoju wszystkich form innowacyjności[...]”⁹⁰ Przyjęty w *Strategii* katalog działań ma doprowadzić do poprawy mobilności mieszkańców w różnych wymiarach, zwiększenia konkurencyjności sektora rolno – spożywczego gospodarki polskiej, a przez to zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego kraju przy równoczesnym zachowaniu zasad związanych z ochroną zasobów naturalnych.

Dokonana w opracowaniu analiza mocnych i słabych stron obszarów wiejskich oraz szans i zagrożeń stała się podstawą wyznaczenia wizji rozwojowej dla polskiej wsi do osiągnięcia w 2020 r. Wizję tę sformułowano w następujący sposób: „Obszary wiejskie w 2020 r. będą atrakcyjnym miejscem pracy, zamieszkania, wypoczynku i prowadzenia działalności rolniczej lub pozarolniczej, które w sposób komplementarny przyczyniają się do wzrostu gospodarczego. Tereny te będą dostarczały dóbr publicznych i rynkowych z zachowaniem unikalnych walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych dla przyszłych pokoleń. Mieszkańcy obszarów wiejskich będą posiadać szeroki dostęp do wysokiej jakości edukacji, zatrudnienia, ochrony zdrowia, dóbr kultury i nauki, narzędzi społeczeństwa informacyjnego i niezbędnej infrastruktury technicznej. Obszary wiejskie zachowają swój unikalny charakter, dzięki zrównoważonemu rozwojowi konkurencyjnego rolnictwa i rybactwa.”⁹¹

Mapa nr 9 - Żyzność gleb w Polsce⁹²

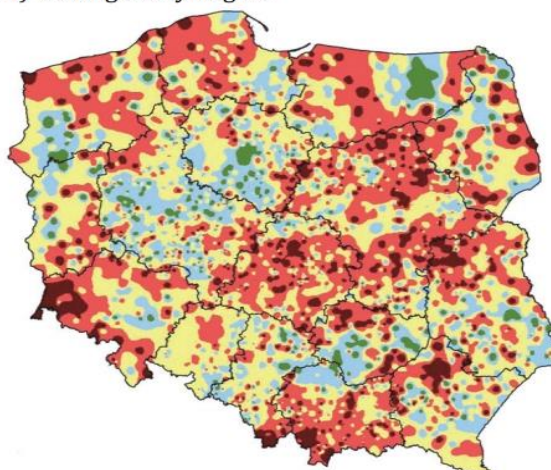
a) według syntetycznego wskaźnika.

Klasy żyzności gleb mineralnych:

b) według odczynu gleb.

Przedziały odczynu:

Źródło: opracowanie IUNG 2010 r.

⁹⁰ Tamże.

⁹¹ Tamże, s. 17.

⁹² Tamże, s. 128.

Celem ogólnym wyznaczonym dla działań *Strategii* jest z kolei: „Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa i rybactwa dla zrównoważonego rozwoju kraju.”⁹³ Cel ten ma być osiągnięty przez wyznaczonych w dokumencie 5 celów szczegółowych: (1) Wzrost jakości kapitału ludzkiego i społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich (2) Poprawę warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawę ich dostępności przestrzennej; (3) Bezpieczeństwo żywnościowe; (4) Wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno – spożywczego; (5) Ochronę środowiska i adaptację do zmian klimatu na obszarach wiejskich⁹⁴. Cele te z kolei mają być realizowane za pomocą wyznaczonych dla każdego z nich od 4 do 5 priorytetów rozwojowych, które następnie są ukonkretnione poprzez przyjęte dla każdego z priorytetów 2 – 6 kierunków interwencji. Autorzy, przywołując ocenę *ex-ante Strategii* zaznaczają, że działania zarysowane w dokumencie adresowane są do wszystkich regionów wiejskich w kraju, terytorializacja wsparcia osiągnięta zaś zostanie poprzez hierarchizowanie ważności kierunków interwencji w odniesieniu do poszczególnych regionów: „Praktycznie wszystkie kierunki interwencji mają charakter horyzontalny i potrzeba ich realizacji występuje nadal we wszystkich regionach/województwach. Różna jest natomiast hierarchia ważności, uzależniona m.in. od lokalnych potrzeb, uwarunkowanych aktualnym poziomem rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej, poziomem rozwoju gospodarczego, poziomem konkurencyjności i innowacyjnością sektora rolno – spożywczego, położeniem względem metropolii bądź lokalnych centrów rozwoju oraz cennością przyrodniczą danego obszaru.”⁹⁵

1.3.7. Strategia rozwoju kapitału ludzkiego 2020

Dokument pod taką nazwą został przyjęty⁹⁶ jako jedna z 9 zintegrowanych strategii sektorowych przedstawionych w dokumentach ustanawiających nową politykę rozwojową Polski do 2020 r. Opracowanie zawiera diagnozę problemów i wizję rozwojową w ujęciu powiązanym z pięcioma etapami życia człowieka: wczesne dzieciństwo, edukacja szkolna, edukacja na poziomie wyższym, aktywność zawodowa, uczenie się dorosłych i rodzicielstwo oraz starość⁹⁷.

Celem głównym *Strategii rozwoju kapitału ludzkiego* jest wydobywanie potencjału osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia⁹⁸. Cel ten ma być osiągnięty za pomocą 5 celów szczegółowych: wzrost zatrudnienia; wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych; poprawę sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym; poprawę zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej; podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli⁹⁹.

Dokument wskazuje także najważniejsze zadania polityki społecznej państwa, którymi

---

⁹³ Tamże.

⁹⁴ Por. Tamże.

⁹⁵ Tamże, s. 27.

⁹⁶ *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020* przyjęta została uchwałą nr 104 Rady Ministrów z dn. 18 czerwca 2013 r. w sprawie przyjęcia *Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020* i ogłoszona w Monitorze Polskim z dn. 7 sierpnia tego roku pod pozycją 640. Podano za: <https://www.mpips.gov.pl/praca/strategie-i-dokumenty-programowe/strategia-rozwoju-kapitalu-ludzkiego-srkl---projekt-z-31072012-r/>, data pobrania 07.05.2016 r.

⁹⁷ Por. Tamże, s. 7.

⁹⁸ Por. Tamże, s. 8.

⁹⁹ Por. Tamże.

są: zwiększenie diety; zwiększenie zatrudnienia; zwiększenie liczby lat przeżywanych w zdrowiu; poprawa jakości wykształcenia Polaków; wykorzystanie potencjału młodej generacji, szczególnie na rynku pracy, w tym przedsiębiorczości młodego pokolenia; wykorzystanie potencjału osób starszych w obszarze aktywności zawodowej i społecznej; zmniejszenie ubóstwa, w szczególności wśród grup najbardziej zagrożonych: rodzin wielodzietnych, rodzin osób niepełnosprawnych, bezrobotnych, biednych pracujących¹⁰⁰.

Realizacja tych zadań do 2020 r. ma przyczynić się do osiągnięcia zakładanej wizji rozwojowej w dziedzinie społecznej, którą tak sformułowano: „Polska w roku 2020 będzie krajem charakteryzującym się optymalnym poziomem jakości życia, której głównym źródłem będzie wysoki poziom zatrudnienia. Polska w roku 2020 będzie krajem przyjmującym priorytet zatrudnienia jako najlepszej drogi do ograniczenia wykluczenia społecznego i lepszej jakości życia wszystkich obywateli.”¹⁰¹

Wyznaczonym w dokumencie celom szczegółowym przyporządkowano następnie szereg kierunków interwencji, a także przedstawiono zakładane działania i ich oczekiwane rezultaty w ujęciu odpowiadającym etapom życia i kariery, zarysowano także system monitorowania i ewaluacji oraz ramy finansowe *Strategii*.

1.3.8. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR)

W 2015 r. zapowiedziano zmianę paradygmatów polityki gospodarczej, w tym prowadzonej przez państwo polityki rozwoju. Pierwszą konkretyzacją tych zmian była uchwała nr 14/2016 Rady Ministrów z dn. 16 lutego 2016 r. w sprawie przyjęcia *Planu na rzecz odpowiedzialnego rozwoju*¹⁰². W lipcu 2016 r. skierowano do konsultacji społecznych projekt *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* jako aktualizację średniookresowej strategii rozwoju kraju. *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* przyjęta została uchwałą Rady Ministrów nr 8 z dnia 14 lutego 2017 r. pod nazwą *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*, zastępując przyjętą w 2012 r. *Strategię Rozwoju Kraju 2020*¹⁰³.

Dokument wychodzi od zdiagnozowania różnorodnych wyzwań stojących przed Polską w ujęciu międzynarodowym i wewnętrznym (m.in. osłabienie dynamiki rozwoju gospodarki światowej, w tym Chin i USA oraz krajów UE, możliwość zmian w europejskiej polityce spójności, konflikty zbrojne, niestabilne rynki surowców) a także pięciu podstawowych zagrożeń dla rozwoju Polski, określonych jako „pułapki rozwojowe”: średniego dochodu, braku równowagi, przeciętnego produktu, demograficzna, słabości instytucjonalnej¹⁰⁴. W stosunku do tak zdefiniowanych zagrożeń wskazano potrzebę wdrożenia nowego modelu rozwoju gospodarczego, określanego w dokumencie jako *rozwój odpowiedzialny, społecznie*

¹⁰⁰ Por. tamże, s. 33.

¹⁰¹ Tamże. s. 34.

¹⁰² Dokument dostępny pod adresem internetowym:

https://www.mr.gov.pl/media/16403/uchwala_plan_odp_rozw_16022016.pdf, data pobrania 07.05.2016 r.

¹⁰³ *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* wraz z uchwałą Rady Ministrów opublikowana została pod pozycją 260 w *Monitorze Polskim. Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej* w Warszawie w dn. 15 marca 2017 r.

¹⁰⁴ Por. *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*. Załącznik do uchwały nr 8 Rady Ministrów z dn. 14 lutego 2017 r., poz. 260, Warszawa 2017, s. 19 – 20.

i terytorialnie zrównoważony, oparty o potencjał terytorialny, inwestycje, innowacje, rozwój, eksport, wysoko przetworzone produkty¹⁰⁵. Jako cel główny *Strategii* zapisano „tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.”¹⁰⁶ Cele szczegółowe wyznaczona w dokumencie to: (I) „Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną”; (II) „Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony”; (III) „Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu”¹⁰⁷.

Dla celu szczegółowego I przyjęto działania takie jak m.in.: reindustrializacja, tj. wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji, rozwój innowacyjnych firm oraz zwiększenie zaawansowania technologicznego i jakości polskich produktów, ekspansję zagraniczną, rozwój potencjału małych i średnich przedsiębiorstw oraz większe wykorzystanie zasobów krajowych. Przedsięwzięcia projektowane dla realizacji celu szczegółowego nr 2 to m.in.: działania na rzecz wysokiego poziomu zatrudnienia w polskiej gospodarce, poprawa dostępności i jakości usług publicznych, terytorialne równoważenie rozwoju poprzez wzmacnianie endogenicznych potencjałów wszystkich terytoriów, likwidację barier rozwojowych dla regionów takich jak Śląsk i Polska Wschodnia, wzmacnianie zdolności prowadzenia działań rozwojowych na poziomie lokalnym, lepsze wykorzystanie potencjału ludzkiego na rynku pracy. Dla realizacji celu szczegółowego III przewiduje się m.in. poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej, kompleksowe działania mające na celu zwiększenie efektywności instytucji publicznych, intensywne wykorzystanie technologii cyfrowych, efektywne gospodarowanie funduszami strukturalnymi Unii Europejskiej.

Autorzy dokumentu wskazują także kluczowe obszary, które wpływać będą na osiągnięcie celów *Strategii*. Są nimi: kapitał ludzki i społeczny („o odpowiednio wysokich kompetencjach i kwalifikacjach”, „zwiększenie partycypacji społecznej”); cyfryzacja („rozwój sieci i infrastruktury telekomunikacyjnej”, „szersze wykorzystanie rozwiązań cyfrowych”); transport („zwiększenie dostępności transportowej”, „integracja różnych gałęzi transportu”); energia („większa niezależność energetyczna kraju”, „produkcja energii na poziomie gospodarstw”); środowisko („przeciwdziałanie procesom depopulacji poprzez poprawę stanu środowiska”, „wykorzystanie odnawialnych źródeł energii”, „racjonalne gospodarowanie zasobami”); bezpieczeństwo narodowe („poprawa zdolności państwa do przeciwdziałania wewnętrznym i zewnętrznym zagrożeniom”, „zwiększenie poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego”). Wszystkie te działania służyć mają zapewnieniu stabilności makroekonomicznej polskiej gospodarki i całego państwa¹⁰⁸.

W odniesieniu do polityki regionalnej w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* założono trzy główne cele: (I) Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały poszczególnych terytoriów, (II) Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych, (III) Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie¹⁰⁹. Wskazano na konieczność wzmocnienia współpracy

---

¹⁰⁵ Por. Tamże, s. 28.

¹⁰⁶ Tamże, s. 36.

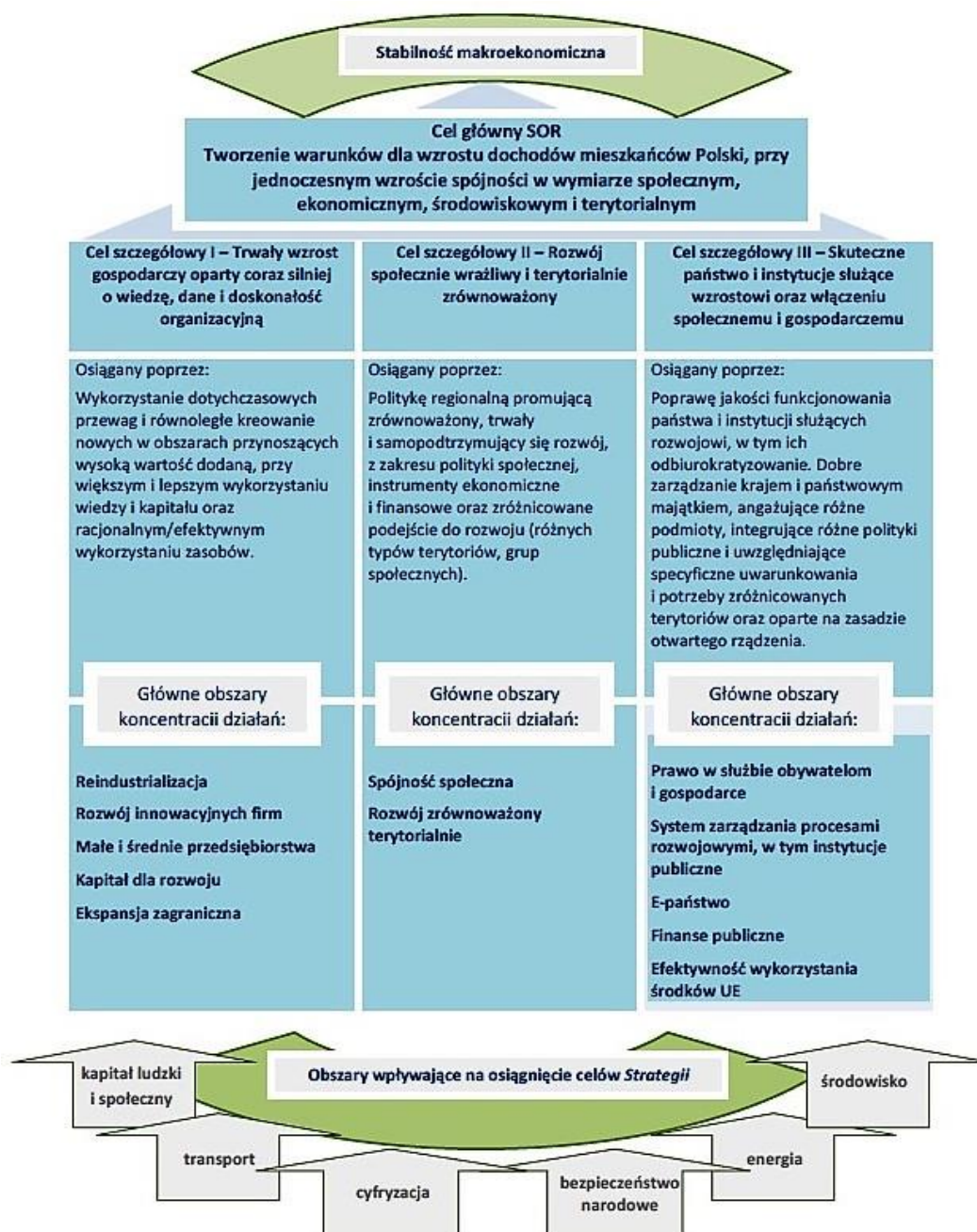
¹⁰⁷ Por. Tamże, s. 39 - 42

¹⁰⁸ Por. Tamże, s. 43 – 45.

¹⁰⁹ Por. Tamże, s. 138 – 139.

pomiędzy rządem a samorządami w realizacji celów polityki rozwojowej oraz wsparcie dla samorządów na obszarach zagrożonych marginalizacją i tracących funkcje społeczno – gospodarcze, szczególnie na obszarach wiejskich. Dla wyznaczonych działań *Strategia* identyfikuje również projekty i pakiety działań strategicznych (w tym „flagowych”), wśród nich zaś m.in. odnowienie kontraktu terytorialnego a także wzmocnienie systemu finansów samorządowych.

Rysunek nr 2 – Cel główny, cele szczegółowe oraz obszary koncentracji działań *Strategii* na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju¹¹⁰

¹¹⁰ Tamże, s. 43.

1.4. Dokumenty wojewódzkie

1.4.1. Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2020

*Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2020*¹¹¹ jest podstawowym dokumentem strategicznym dla całego obszaru województwa podkarpackiego. Autorzy wskazują na jego powiązanie z nową polityką terytorialną oraz opisują pozycję strategiczną regionu do osiągnięcia w 2020 r.: „Chcemy, aby w 2020 r. województwo podkarpackie było obszarem zrównoważonego i inteligentnego rozwoju gospodarczego, wykorzystującym wewnętrzne potencjały, co przełoży się na wysoką jakość życia mieszkańców. Zakładamy, że województwo zmniejszy dystans rozwojowy wobec bardziej rozwiniętych regionów kraju, a także będzie liderem rozwoju wśród województw Polski Wschodniej.” I dalej: „W oparciu o wyjątkowo korzystny, policentryczny układ osadniczy pragniemy stworzyć model zrównoważonego rozwoju województwa, który zwiększy szanse rozwojowe wszystkich obszarów oraz pozwoli zniwelować dysproporcje rozwoju poszczególnych subregionów.”¹¹²

Sama wizja rozwoju sformułowana została w oparciu o projektowany dla województwa tzw. scenariusz szans w następujący sposób: „W 2020 r. województwo podkarpackie będzie obszarem zrównoważonego i inteligentnego rozwoju gospodarczego wykorzystującym wewnętrzne potencjały oraz transgraniczne położenie, zapewniającym wysoką jakość życia mieszkańców.”¹¹³ Cel główny nowej *Strategii rozwoju województwa* został nakreślony w następujący sposób: „Efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju społeczno – gospodarczego drogą do poprawy jakości życia mieszkańców.”¹¹⁴

Następnie dokument wyodrębnia cztery dziedziny działań strategicznych: konkurencyjna i innowacyjna gospodarka, kapitał ludzki i społeczny, sieć osadnicza, środowisko i energetyka oraz przyporządkowane tym dziedzinom 4 cele strategiczne: Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej; Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców; Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno – przestrzennej jako element budowania potencjału rozwojowego regionu; Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa¹¹⁵. Wyznaczonym celem strategicznym przyporządkowano z kolei od 3 do 6 priorytetów i bardziej szczegółowych celów do osiągnięcia, którym z kolei przypisano adekwatne kierunki działań.

---

¹¹¹ *Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2020*, Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXXVI/697/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dn. 26 sierpnia 2013 r., Rzeszów 2013.

¹¹² Tamże, s. 5 - 6.

¹¹³ Tamże s. 35.

¹¹⁴ Tamże, s. 38.

¹¹⁵ Por. Tamże, s 38 - 39.

Rysunek nr 3 - Układ celów, dziedzin działań strategicznych oraz priorytetów tematycznych w *Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2020*¹¹⁶

KONKURENCYJNA I INNOWACYJNA GOSPODARKA	KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY	SIEĆ OSADNICZA	ŚRODOWISKO I ENERGETYKA
Cel 1 Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej	Cel 2 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców	Cel 3 Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej jako element budowania potencjału rozwojowego regionu	Cel 4 Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa
Priorytet 1.1. Przemysł Cel: Przemysł nowoczesnych technologii wzmacniający konkurencyjność regionalnej gospodarki Priorytet 1.2. Nauka, badania i szkolnictwo wyższe Cel: Rozwój konkurencyjnego szkolnictwa wyższego i sfery badawczo-rozwojowej jako kluczowych czynników stymulujących rozwój regionu Priorytet 1.3. Turystyka Cel: Budowa konkurencyjnej, atrakcyjnej oferty rynkowej opartej na znaczącym potencjale turystycznym regionu Priorytet 1.4. Rolnictwo Cel: Poprawa konkurencyjności sektora rolno – spożywczego Priorytet 1.5. Instytucje otoczenia biznesu Cel: Rozwój przedsiębiorczości poprzez ofertę instytucji otoczenia biznesu	Priorytet 2.1. Edukacja Cel: Dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań przyszłości Priorytet 2.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe Cel: Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu Priorytet 2.3. Społeczeństwo obywatelskie Cel: Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne Priorytet 2.4. Włączenie społeczne Cel: Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie Priorytet 2.5. Zdrowie publiczne Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia Priorytet 2.6. Sport powszechny Cel: Zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego społeczeństwa	Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna Cel: Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu Priorytet 3.2. Dostępność technologii informacyjnych Cel: Rozbudowa wysokiej jakości sieci telekomunikacyjnej oraz zwiększenie wykorzystania technologii informacyjnych na terenie całego województwa Priorytet 3.3. Funkcje metropolitalne Rzeszowa Cel: Wzmacnianie pozycji Rzeszowa w przestrzeni krajowej i europejskiej dynamizujące procesy rozwojowe w obrębie województwa Priorytet 3.4. Funkcje obszarów wiejskich Cel: Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku Priorytet 3.5. Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu Cel: Wzmacnianie podstaw rozwojowych oraz dywersyfikacja funkcji biegunów wzrostu, w tym ośrodków subregionalnych w wymiarze regionalnym, krajowym i międzynarodowym	Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka Priorytet 4.2. Ochrona środowiska Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa Priorytet 4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej województwa podkarpackiego poprzez racjonalne wykorzystanie paliw i energii z uwzględnieniem lokalnych zasobów, w tym odnawialnych źródeł energii

Cechą nowej *Strategii rozwoju województwa podkarpackiego* jest tzw. terytorializacja odniesiona do każdego priorytetu tematycznego oraz przyjętego kierunku działań, czyli wyznaczenie omawianych w dokumentach krajowych tzw. obszarów strategicznej interwencji (OSI) w ujęciu terytorialnym i powiązanie ich z przyjętymi celami strategicznymi. W tym kontekście zostały wyznaczone w dokumencie tzw. bieguny wzrostu, tj. ośrodki miejskie i otaczające je obszary funkcjonalne, których wspieranie ma przynieść największe efekty rozwojowe. Pierwszoplanową rolę w tym znaczeniu pełni miasto Rzeszów z otaczającym je obszarem funkcjonalnym, następnie w podobny sposób wskazano ośrodki subregionalne, tj. Przemyśl, Krosno, Tarnobrzeg, Stalową Wolę i Mielec, a także tzw. duopole: Dębica – Ropczyce, Jarosław – Przeworsk, Sanok – Lesko jak również na północnym – wschodzie województwa Lubaczów¹¹⁷. Z kolei miernikami dla każdego priorytetu tematycznego są przyjęte w dokumencie zestawy wskaźników, których osiągnięcie będzie potwierdzeniem realizacji założonych celów.

W tym ujęciu dla większości działań obszarem strategicznej interwencji jest całe województwo podkarpackie, dla części zaś terytoria wyznaczone głównie w oparciu o granice powiatów. Powiat strzyżowski (cały teren lub niektóre gminy) planowany jest do objęcia interwencją w kierunkach działań, które obejmują całe województwo podkarpackie oraz działań adresowanych specjalnie na teren powiatu strzyżowskiego i części powiatów województwa o podobnej charakterystyce.

Szczególną pozycję zajmuje w tym ujęciu gmina Czudec, która została włączona do

¹¹⁶ Tamże, s. 38 - 39.

¹¹⁷ Tamże, s. 90 - 92.

miejskiego obszaru funkcjonalnego Rzeszowa jako stolicy regionu¹¹⁸. Dlatego też priorytet *Strategii* „Funkcje metropolitalne Rzeszowa” wraz z wyznaczonymi kierunkami działań odnosi się także do całego terenu gminy Czudec.

Dla obszaru powiatu strzyżowskiego, a także wybranych innych powiatów województwa adresowane będą kierunki działań takie jak: 1.3.2. Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w wiodących formach turystyki przyjazdowej do województwa; 3.1.1. Rozwój drogowej sieci transportowej wzmacniającej zewnętrzną dostępność komunikacyjną Rzeszowa oraz ośrodków subregionalnych w wymiarze krajowym i międzynarodowym; 3.1.2. Rozwój infrastruktury i sieci kolejowej, zarówno w układzie powiązań zewnętrznych jak i wewnątrzregionalnych.

Mapa nr 10 - Obszary strategicznej interwencji w *Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2020* dla kierunków działania 3.3.1 – 3.3.4.

Opracowanie graficzne: Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie.

Dla gminy Czudec jako części miejskiego obszaru funkcjonalnego Rzeszowa dostępne mają być też takie kierunki działań wskazane w *Strategii* jak: 3.5.1. Wzmocnienie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług wyższego rzędu, a w szczególności wzmacnianie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej w ramach

¹¹⁸ Miejskie obszary funkcjonalne dla stolic regionów w Polsce wyznaczone zostały w opracowaniu Ministerstwa Rozwoju Regionalnego z 2013 r. pt. *Kryteria delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich*. Dokument ten na podstawie KPZK 2030 definiuje miejski obszar funkcjonalny jako: układ osadniczy ciągle przestrzennie, złożony z odrębnych administracyjnie jednostek (gmin miejskich, wiejskich i miejsko – wiejskich) i składający się ze swartego obszaru miejskiego oraz powiązanej z nim funkcjonalnie strefy zurbanizowanej. KPZK 2030 wyróżnia cztery podtypy MOF: obszary funkcjonalne ośrodków wojewódzkich, regionalnych, subregionalnych i lokalnych. Typologia ta odnosi się do funkcji ośrodków miejskich w systemie osadniczym kraju i została oparta głównie o ich wielkość.” *Kryteria delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich*, Warszawa 2013, s. 4. Na podstawie: www.metropolia.bydgoszcz.pl/pliki/delimitacja.pdf, data pobrania 15.05.2017 r.

priorytetu 3.5. Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu, zaś dla działania 3.5.4. Rewitalizacja oraz poprawa ładu przestrzeni, sprzyjające rozwojowi ośrodków miejskich, wskazano także miasto Strzyżów. Powiat strzyżowski ujęty też jest w priorytecie 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków, w tym w zakresie zagrożeń osuwiskowych oraz całe terytorium lub niektóre gminy w działaniach wyznaczonych w ramach priorytetu 4.2. Ochrona środowiska¹¹⁹.

1.4.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego

Od 2002 r. w województwie podkarpackim obowiązuje dokument planistyczny, jakim jest *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego*.¹²⁰ Opracowanie to stanowi swoistą syntezę uwarunkowań przestrzennych dla całego obszaru Podkarpacia. Koncentruje się na ukazaniu pasm aktywności osadniczej i gospodarczej oraz głównych funkcji wykształconych w regionie (przemysłowa, rolnicza, rekreacyjno – wypoczynkowa i turystyczna, a także funkcje uzupełniające). W *Planie* wskazano pasmowy układ sieci osadniczej, układ węzłowy, w którym znajdują się ośrodki miejskie – bieguny wzrostu, układ strefowy związany z warunkami naturalnymi poszczególnych obszarów oraz układ sieciowy dotyczący powiązań poszczególnych elementów infrastruktury technicznej¹²¹.

Miasto Strzyżów w dokumencie ukazane jest w grupie miast województwa podkarpackiego będących stolicami powiatów, posiadających różnorodne funkcje, w tym przemysłowe i usługowe o znaczeniu regionalnym, ponadlokalnym i lokalnym, o dogodnych powiązaniach z gminami oraz ukształtowanej więzi społecznej¹²². Obszar powiatu strzyżowskiego w *Planie* przywoływany jest wielokrotnie. Pogórza Strzyżowskie i Dynowskie wskazywane są jako tereny o dużych szansach dla rozwoju rekreacji, agroturystyki, produkcji zdrowej żywności i lecznictwa uzdrowiskowego oraz produkcji wód mineralnych¹²³. Powiat strzyżowski jest także z grupą innych powiatów definiowany jako obszar niekorzystnych zjawisk społeczno – gospodarczych, tj. przede wszystkim jako teren o szczególnie wysokim i trwałym bezrobociu strukturalnym.

Autorzy *Planu*, podsumowując prowadzone analizy, wskazują, że struktura funkcjonalno – przestrzenna regionu ma cechy policentryczności, wielobranżowości, tranzytowości, zróżnicowania, otwartości na regiony sąsiednie, a przez to może być uznana za racjonalną i dogodną dla przyszłego rozwoju¹²⁴. *Plan*, wskazując dalej różne zadania i kierunki zmian pożądane w kontekście właściwej polityki przestrzennej w województwie, przewiduje także kształtowanie nowych tzw. korytarzy osadnictwa, w tym korytarza Rzeszów – Strzyżów - Krosno¹²⁵. Strzyżów widziany jest jako ośrodek o znaczeniu lokalnym, Czudec zaś ukazany

¹¹⁹ Por. *Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2020*, Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXXVI/697/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dn. 26 sierpnia 2013 r., Rzeszów 2013, s. 105 – 112.

¹²⁰ *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego*, załącznik do uchwały nr XL VIII/522/02 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dn. 30 sierpnia 2002 r., Rzeszów 2002. <http://www.pbpp.pl/pliki/PZPWP/Plan%20Wojewodztwa.pdf>, data pobrania 15.05.2017 r.

¹²¹ Tamże, s. 35.

¹²² Tamże, s. 41.

¹²³ Tamże, s. 42.

¹²⁴ Tamże, s. 50.

¹²⁵ Tamże, s. 112.

jest wśród ośrodków predestynowanych do uzyskania statusu miast¹²⁶.

W części „Strefa rozwoju turystyki, wypoczynku i funkcji uzdrowiskowej” w obszarze środkowym województwa ujęte są rejony turystyczne: Frysztak – Wiśniowa i Strzyżów – Czudec – Lubenia, przewiduje się zaś, że ośrodkami o znaczeniu ponadlokalnym w tej dziedzinie będą z naszego terenu: Czudec, Frysztak i Wiśniowa¹²⁷.

Wszystkie gminy powiatu w dokumencie ukazane są w strefie intensyfikacji produkcji rolnej, Strzyżów widziany jest też w strefie przemysłu lekkiego, chemicznego, przetwórstwa rolno – spożywczego i artykułów gospodarstwa domowego¹²⁸, wymieniany jest również wśród miast regionu wymagających szczególnej aktywizacji i wzmocnienia potencjału produkcyjno – usługowego. Cały powiat strzyżowski wraz z 9 innymi powiatami regionu opisywany jest w dokumencie jako strefa koniecznej aktywizacji społeczno – gospodarczej, ze względu na szczególnie wysokie, trwałe bezrobocie strukturalne¹²⁹. *Plan* wymienia również szereg zadań projektowanych do realizacji w zakresie różnych dziedzin istotnych z punktu widzenia zagospodarowania przestrzeni województwa podkarpackiego, w tym zadania zlokalizowane na obszarze powiatu strzyżowskiego (m.in. w Wiśniowej projektowany jest zbiornik małej retencji wód¹³⁰).

1.4.3. Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020 na rzecz inteligentnej specjalizacji (RIS3)

Opracowany w 2015 r. dokument pod tą nazwą jest swoistym regionalnym dopełnieniem przyjętej *Strategii rozwoju województwa* pod kątem nowej polityki europejskiej wskazanej w dokumencie *Europa 2020*. Autorzy podkarpackiej RSI stawiają sobie za cel dokonanie priorytetyzacji kierunków rozwojowych dla regionu poprzez określenie tzw. inteligentnych specjalizacji (*smart specialisations*) postulowanych w dokumentach europejskich¹³¹.

W opracowaniu, na podstawie dokonanej analizy SWOT dotyczącej potencjału społeczno – ekonomicznego i innowacyjnego w województwie podkarpackim wskazano dwie inteligentne specjalizacje wiodące i jedną inteligentną specjalizację wspomagającą dla Podkarpacia. Dobrze rozwinięty przemysł lotniczy w regionie, wraz z jego zapleczem edukacyjnym i naukowym, dynamiczna działalność klastra Dolina Lotnicza i powiązania poszczególnych zakładów ze światowymi producentami pozwoliły na wskazanie pierwszej specjalizacji wiodącej województwa podkarpackiego, którą jest lotnictwo i kosmonautyka.

Z kolei ze względu na wysokie walory środowiskowe regionu, tradycje rolnicze i dobrze rozwijający się sektor turystyczny jako drugą inteligentną specjalizację regionu przyjęto jakość życia¹³², łączącą takie dziedziny jak: produkcja i przetwórstwo żywności najwyższej jakości

---

¹²⁶ Tamże, s. 114.

¹²⁷ Tamże, s. 123.

¹²⁸ Tamże, s. 179.

¹²⁹ Tamże, s. 186.

¹³⁰ Tamże, s. 218.

¹³¹ Por. *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020 na rzecz inteligentnej specjalizacji (RIS3)*, Rzeszów 2015, s. 5.

¹³² Warto przytoczyć zawarte w dokumencie uzasadnienie wyboru takiej właśnie inteligentnej specjalizacji dla Podkarpacia: „Wybór inteligentnej specjalizacji jako dużego obszaru jakości życia jest w pełni zgodny z logiką

biologicznej i zdrowotnej, zrównoważoną i odpowiedzialną turystykę, ekotechnologie i odnawialne źródła energii oraz energooszczędne budownictwo. O tej specjalizacji autorzy dokumentu piszą w następujący sposób: „Inteligentna specjalizacja wiodąca jakość życia dla województwa podkarpackiego, to kompleks obszarów aktywności i rozwiązań, wzajemnie powiązanych, nakierowanych na stworzenie nowego, zrównoważonego modelu funkcjonowania społeczeństwa i ekosystemu, obejmującego mobilność – multimodalny transport, klimat i energię, żywność najwyższej jakości biologicznej i zdrowotnej, energooszczędne budownictwo, zrównoważoną turystykę, technologie informacyjne i komunikacyjne ICT.”¹³³ Celem tak określonej specjalizacji jest „[...] budowanie ekoinnowacyjnego Regionu, tworzenie podstaw inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.”¹³⁴ Specjalizacja ta „ma służyć inteligentnemu rozwojowi całego obszaru województwa podkarpackiego, w tym szczególnie środowiska wiejskiego i małych miejscowości.”¹³⁵ Autorzy podsumowują opis tej inteligentnej specjalizacji regionu w następujący sposób: „Obszar jakości życia jest ze swej natury proekologiczny (zawiera w sobie pojęcie biogospodarki), wzmacnia zrównoważony rozwój; poprzez swe rozproszenie na terenie całego województwa, a także możliwą lokalizację we wsiach czy małych miasteczkach, umożliwił będzie zdecydowaną redukcję społecznego wykluczenia i aktywizował lokalne społeczności. Poprzez swą formułę ekologiczną spowoduje rozwój obszarów dziś zapóźnionych, z pełnym poszanowaniem środowiska naturalnego, lokalnej kultury i tradycji. Może wykreować wybitnie ekologiczne rozwiązania, także o charakterze rynkowym.”¹³⁶

Dużo miejsca w opracowaniu autorzy poświęcają tzw. biogospodarce, zauważając jej powiązanie z celami europejskimi i z takimi zarysowanymi wcześniej dziedzinami jak ekoinnowacje w różnych dziedzinach, w tym w przemyśle, czy też kreowanie „zielonego” wzrostu¹³⁷. Biotechnologię, w rozumieniu biotechnologii przemysłowej¹³⁸ uznają za dużą szansę dla Podkarpacia, wskazując na możliwości jej rozwoju w dziedzinach takich jak: produkcja żywności najwyższej jakości, produkcja nieżywnościowa, produkcja biomasy¹³⁹.

Duży potencjał naukowy i gospodarczy w zakresie telekomunikacji i technologii informacyjnych w regionie stał się zaś podstawą wyznaczenia inteligentnej specjalizacji wspomagającej dla województwa podkarpackiego, jaką jest informacja i telekomunikacja. W konkluzji opracowania autorzy uznają dwie specjalizacje wiodące oraz specjalizację wspomagającą za komplementarną całość, która dobrze określa aspiracje i przyszłą wizję

---

nowego paradygmatu zielonego wzrostu i biogospodarki w Unii Europejskiej. Obejmuje ona szereg sektorów i branż (w tym technologie, procesy, produkty, usługi), nakierowanych zgodnie z europejskimi celami rozwoju społeczeństw i gospodarek na podnoszenie jakości życia wszystkich mieszkańców [...], a nie jedynie przedstawicieli jakiegoś jednego sektora i konsumentów jego produktów. W ten sposób opisana inteligentna specjalizacja jako obszar jakości życia, ma na celu wsparcie działań tych wszystkich sektorów, które charakteryzuje w pełni zdefiniowana ekoinnowacyjność, kreująca zielony wzrost, także zgodnie z ideą biogospodarki.” Op. cit., s. 37.

¹³³ Op. cit., s. 36.

¹³⁴ Tamże, s. 37.

¹³⁵ Tamże.

¹³⁶ Tamże, s. 41.

¹³⁷ Tamże, s. 13.

¹³⁸ Por. Tamże, s. 7, 37.

¹³⁹ Por. Tamże, s. 12.

województwa podkarpackiego, zarazem odpowiadając na potrzeby całego regionu i jego mieszkańców.

Częścią dokumentu jest także zarys podkarpackiego systemu innowacji i koncepcja jego wdrażania, dzięki czemu ma być zapewniony stały system wspierający innowacyjność regionu, w szczególności w obszarach wyznaczonych inteligentnych specjalizacji. Przyszła wizja Podkarpacia opisana jest zaś w następujący sposób: „[...] przyszłość województwa podkarpackiego sprowadza się do jasnej i klarownej wizji Regionu o pięknej naturze, Regionu czystego i zadbanego, w którym swe miejsce znajdują nowoczesne technologie i rozwiązania przemysłu lotniczego i elektromaszynowego (sektory wysokich technologii), ekologicznej, regionalnej i tradycyjnej produkcji żywności, zrównoważonej turystyki, odnowy biologicznej i zdrowia, energetyki odnawialnej, nowoczesnego, energooszczędnego budownictwa. Pełne wykorzystanie tych atutów i możliwości będzie wspierane przez rozwój technologii informacyjnych, w tym szczególnie szerokopasmowego internetu. To Region aktywizujący swych mieszkańców z większych, przemysłowych ośrodków, ale także z peryferyjnych wsi i miasteczek. To Region rozwoju zrównoważonego i trwałego, zielonego wzrostu.”¹⁴⁰

1.4.4. Obszary w województwie podkarpackim wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju

Opracowanie pod takim tytułem przygotowane zostało na potrzeby nowego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020. Celem autorów było wskazanie obszarów w regionie, do których kierowane powinno być wsparcie, aby zachować zrównoważony rozwój całego województwa. Dla delimitacji tych obszarów oparto się na terytoriach powiatów, tj. poziomie statystycznym NUTS 4, przyjmując następujące kryteria: dostępność transportową do ośrodka wojewódzkiego, poziom dostępu do dóbr i usług, stopę bezrobocia rejestrowanego, dochód własny gmin na jednego mieszkańca, podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON na 10000 ludności oraz udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środków pomocy społecznej.

Teren powiatu strzyżowskiego - ze względu na specyfikę sytuacji społeczno – gospodarczej - znalazł się wśród powiatów mających wskaźniki poniżej średniej wojewódzkiej w zakresie: stopy bezrobocia rejestrowanego, dochodów własnych gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca (najniższy poziom w województwie), liczby podmiotów gospodarczych oraz osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. W rezultacie sumarycznego zestawienia wszystkich cech powiat strzyżowski znalazł się wśród 11 podkarpackich powiatów wymagających szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju, wspólnie z powiatami: bieszczadzkim, brzozowskim, jasielskim, kolbuszowskim, leskim, leżajskim, lubaczowskim, niżańskim, przemyskim i przeworskim. W konsekwencji tej delimitacji w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020 przewidziano działania adekwatne do sytuacji tak wyodrębnionych obszarów.

---

¹⁴⁰ Tamże, s. 41.

Mapa nr 11 - Obszary wymagające szczególnego wsparcia w województwie podkarpackim w kontekście równoważenia rozwoju

1.5. Dokumenty powiatowe

1.5.1. Partnerska strategia zarządzania zmianą gospodarczą powiatu strzyżowskiego na lata 2014 – 2020

Dokument pod taką nazwą został opracowany w 2014 r. w ramach *Partnerstwa na rzecz Rzeszowskiego Obszaru Metropolitalnego*. Celem przeprowadzonych działań było zawiązanie trójsektorowego partnerstwa pomiędzy sferą administracji publicznej, biznesu i organizacji pozarządowych dla zarządzania zmianami gospodarczymi i społecznymi w powiecie strzyżowskim ¹⁴¹. Autorzy przeprowadzili diagnozę sytuacji społecznej i gospodarczej w powiecie, ukazując jego mocne i słabe strony na podstawie analizy SWOT. Wskazana w opracowaniu wizja rozwojowa do roku 2020 zakłada trzy filary: nowoczesną i innowacyjną gospodarkę w powiecie, system edukacji ukierunkowany na potrzeby rynku pracy, innowacyjną, dynamiczną i mobilną społeczność lokalną, zdolną szybko adaptować się do

¹⁴¹ Por. *Partnerska strategia zarządzania zmianą gospodarczą powiatu strzyżowskiego na lata 2014 – 2020*, Rzeszów 2014, s. 7.

zachodzących zmian. Jak piszą autorzy „Konkurencyjność gospodarki powiatu i jego społeczności oraz silne powiązanie z rzeszowskim, metropolitalnym biegunem wzrostu spowoduje, że powiat strzyżowski znajdzie się w gronie średnio rozwiniętych powiatów województwa o znaczącym wkładzie w PKB wytwarzany w regionie.”¹⁴² W *Strategii* wyznaczono 5 priorytetów strategicznych, tj. (1) Zbudowanie nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy, zdolnej do tworzenia nowych, trwałych miejsc pracy; (2) Upowszechnienie modelu kształcenia się przez całe życie; (3) Modernizacja i restrukturyzacja obszarów wiejskich powiatu oraz rozwój funkcji pozarolniczej; (4) Poprawa dostępu do całego obszaru powiatu – rozwój infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej; (5) Wsparcie rozwoju społecznego i infrastruktury społecznej w powiecie. Dla każdego z wyznaczonych priorytetów zaproponowano po kilka bardziej szczegółowych celów strategicznych, a także zestaw wskaźników, za pomocą których mają być mierzone osiągnięte efekty i oceniana skuteczność prowadzonych działań.

Autorzy proponują w dokumencie przyjęcie szerokiego partnerstwa na rzecz Rzeszowskiego Obszaru Metropolitalnego, zgodnie z porozumieniem z 2005 r., w którym powiaty: dębicki, kolbuszowski, łańcucki, ropczycko – sędziszowski, strzyżowski i rzeszowski wyraziły wolę współpracy w tym zakresie. Jak piszą: „Utworzenie Rzeszowskiego Obszaru Metropolitalnego (ROM) wiąże się z podjęciem działań, które w konsekwencji doprowadzą do wzmocnienia związków między Rzeszowem a obszarami przyległymi, do wypracowania i wdrożenia spójnego systemu urbanizacji, zintegrowania sieci transportowej i łączności, wzmocnienia kapitału społecznego. Pociągnie to za sobą wzrost gospodarczy, ulegną zmniejszeniu negatywne skutki migracji (szczególnie ludzi młodych, aktywnych i wykształconych) w kierunku kilku sprawniej funkcjonujących miast, uruchomi się proces zapobiegania peryferyzacji miasta i całego regionu.”¹⁴³

---

¹⁴² Tamże, s. 69.

¹⁴³ Tamże, s. 102 – 103.

ROZDZIAŁ 2. POZYCJA STRATEGICZNA POWIATU STRYŻÓWSKIEGO I NAJWAŻNIEJSZE WYZWANIA ROZWOJOWE

Tabela nr 1 - Powierzchnia i ludność powiatów woj. podkarpackiego w 2013 r.¹⁴⁴

Powiaty/miasta na prawach powiatów	Powierzchnia		Ludność		Lokata w Polsce wg	
	w ha	w km ²	ogółem	na 1 km ²	powierzchni	liczby ludności
bieszczadzki	113907	1139	22204	19	97	313
brzozowski	53934	539	66334	123	271	181
dębicki	77748	777	135165	174	186	34
jarosławski	102866	1029	122130	119	119	45
jasielski	83087	831	115388	139	172	55
kolbuszowski	77317	774	62751	81	187	191
krośnieński	92588	926	111883	121	148	61
leski	83494	835	26783	32	169	311
leżajski	58371	583	69977	120	260	167
lubaczowski	130837	1308	57057	44	61	217
mielecki	88050	880	136403	155	157	32
niżański	78564	786	67521	86	184	175
przemyski	121122	1211	74225	61	86	152
przeworski	69802	698	79262	114	218	132
ropczycko-sędziszowski	54831	548	73551	134	269	156
rzeszowski	115738	1157	165835	143	95	11
sanocki	122366	1224	96096	79	80	89
stalowowolski	83174	832	108664	131	171	71
stryżowski	50347	504	62095	123	279	193
tarnobrzeski	52106	521	53918	103	278	232
łańcucki	45184	452	79866	177	291	129
Krosno	4350	44	47223	1086	53	64
Przemyśl	4617	46	63638	1378	52	55
Rzeszów	11636	117	183108	1574	19	19
Tarnobrzeg	8540	85	48217	565	31	63

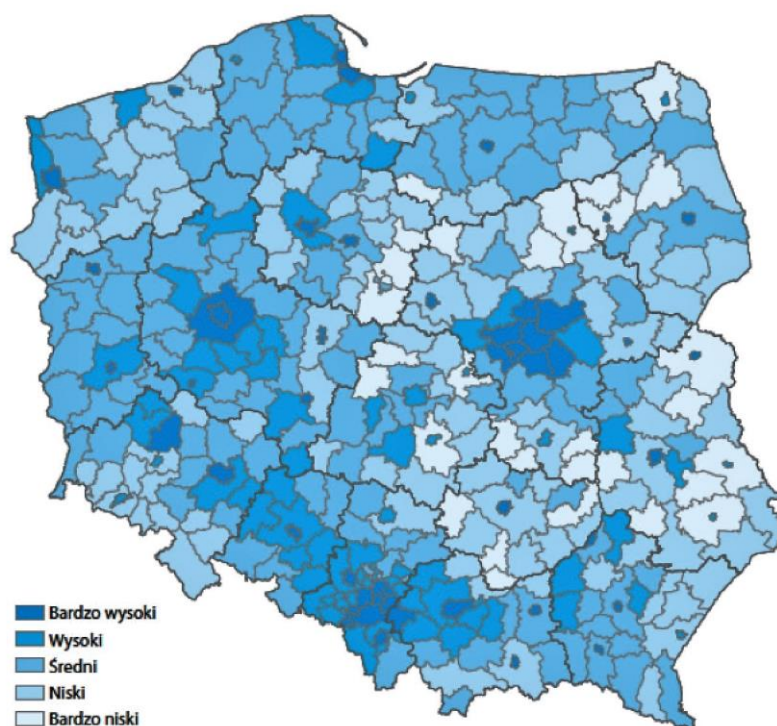
W świetle przytoczonych wyżej dokumentów i obowiązujących regulacji rysuje się nowa, znacząco odmienna od przedstawionej w poprzedniej *Strategii rozwoju powiatu stryżowskiego* obowiązującej do 2016 r. pozycja strategiczna powiatu stryżowskiego. W poprzednim dokumencie, na podstawie obowiązującej wówczas *Strategii rozwoju województwa podkarpackiego* obszar powiatu włączony był do obszaru środkowo –

¹⁴⁴ Opracowanie własne na podst. Banku Danych Lokalnych GUS www.stat.gov.pl, data pobrania 15.05.2017 r.

zachodniego województwa podkarpackiego, wspólnie z powiatami: brzozowskim, ropczycko – sędziszowskim, kolbuszowskim i niżańskim, charakteryzujących się zbliżoną strukturą ekonomiczną i podobnymi problemami rozwojowymi¹⁴⁵. Z racji daty powstania ówczesny plan strategiczny powiatu strzyżowskiego nie mógł też uwzględniać dominującej aktualnie w perspektywie rozwojowej rzeczywistości związanej z członkostwem Polski w Unii Europejskiej.

W opracowanym w ramach Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP) w 2012 r. *Krajowym Raporcie o Rozwoju Społecznym Polska 2012. Rozwój regionalny i lokalny* podsumowującym badanie poziomu lokalnego rozwoju społecznego (LHDI: *Local Human Development Index*) w zestawieniu sumarycznym dotyczącym lat 2007 – 2010 powiat strzyżowski zajmował w 2010 r. 215 pozycję spośród 379 badanych jednostek tego typu w Polsce¹⁴⁶. Wskaźnik LHDI sumuje wg obranej metodologii inne wskaźniki na poziomie lokalnym związane m.in. z edukacją i zdrowiem, zamożnością, nakładami publicznymi, wydatkami lokalnymi itp. Jak zauważają autorzy *Strategii zarządzania zmianą gospodarczą dla powiatu strzyżowskiego* w omawianym okresie nastąpił szybki wzrost pozycji powiatu w tym rankingu, wysokie wyniki w zakresie nakładów na rozwój społeczny, poprawa wyników w zakresie edukacji dzieci i młodzieży oraz powolny i niezadowalający wzrost zamożności mieszkańców¹⁴⁷.

Mapa nr 12 - Lokalny Wskaźnik Rozwoju Społecznego (LHDI) w powiatach w Polsce w 2010 r.

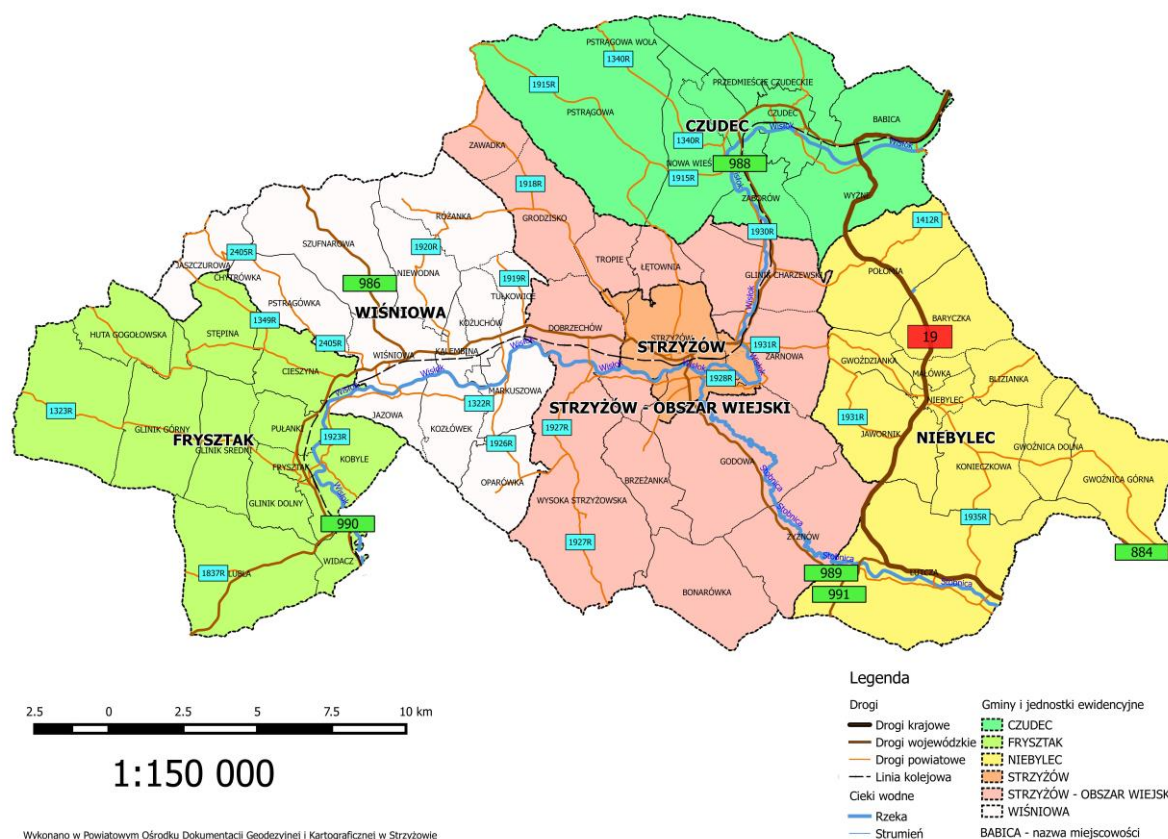
¹⁴⁵ Por. *Strategia rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2002 – 2010*, Strzyżów 2002, s. 13.

¹⁴⁶ Por. *Krajowy raport o rozwoju społecznym Polska 2012. Rozwój regionalny i lokalny*, Warszawa 2012, s. 183.

¹⁴⁷ Por. *Partnerska strategia zarządzania zmianą gospodarczą powiatu strzyżowskiego na lata 2014 – 2020*, Rzeszów 2014, s. 35.

W rozumieniu obowiązujących dokumentów strategicznych powiat strzyżowski można opisać jako obszar wiejski powiązany funkcjonalnie z aktualnie jednym ośrodkiem miejskim, jakim jest miasto Strzyżów. Obszar powiatu w większości położony jest w orbicie oddziaływania ośrodka centralnego województwa, tj. miasta Rzeszowa, w części południowo – zachodniej znaczące oddziaływanie na obszar powiatu ma ośrodek subregionalny Krosno (wraz z położonym w pobliżu Jasłem), określane jako tzw. biegun wzrostu, w mniejszym zakresie na teren powiatu oddziałują też takie ośrodki subregionalne jak: Dębica z Ropczycami i Sędziszowem oraz Mielec, od południa zaś Brzozów i Sanok. Gmina Czudec włączona jest w miejski obszar funkcjonalny stolicy regionu – Rzeszowa. Cały teren powiatu leży zaś w ekspansywnym paśmie osadnictwa w regionie, jakim jest korytarz: Rzeszów – Strzyżów – Krosno.

Mapa nr 13 – Powiat strzyżowski w 2015 r.¹⁴⁸ – ludność: 61912 osób, powierzchnia: 50347 ha, w tym miasto Strzyżów 1389 ha¹⁴⁹

W ujęciu przyrodniczym powiat strzyżowski położony jest w obszarze o ponadprzeciętnych walorach środowiskowych związanych z fauną i florą Pogórzy Strzyżowskiego i Dynowskiego oraz doliną rzeki Wisłok. Znaczna część tego terenu poddana jest różnym formom ochrony przyrody, w tym ujętym w obszary cenne przyrodniczo o znaczeniu europejskim w ramach sieci NATURA 2000. Z tych też względów praktycznie

¹⁴⁸ Mapa opracowana w Powiatowym Ośrodku Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Strzyżowie.

¹⁴⁹ Stan w dn. 31.12.2014 r. Dane na podstawie: *Województwo podkarpackie 2015. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2015, s. 83, 241.

cały teren powiatu stryżowskiego widziany jest jako ośrodek lokalny i ponadlokalny, predestynowany do rozwoju różnych form turystyki i rekreacji.

Stosunkowo niski poziom przedsiębiorczości na terenie powiatu, mała towarowość większości gospodarstw rolnych, niewielkie inwestycje w sektorze przedsiębiorstw, upadek w ostatnich dziesięcioleciach dużych zakładów pracy są powodem utrzymującej się od lat na terenie powiatu stryżowskiego trudnej sytuacji gospodarczej. Bezrobocie w powiecie stryżowskim należy do najwyższych w regionie. Pracujący z kolei korzystają z lokalnego rynku pracy lub też dojeżdżają do pracy w większych, sąsiednich ośrodkach albo nawet odległych dużych miastach. Wraz z otwarciem rynków pracy w Europie Zachodniej po 2004 r. nasiliła się emigracja zarobkowa mieszkańców, szczególnie młodych, którzy w poszukiwaniu pracy na stałe lub czasowo opuszczają teren powiatu. Z tych też względów obszar powiatu zagrożony jest marginalizacją, tj. postępującymi negatywnymi procesami gospodarczymi i społecznymi. Jak ukazano wcześniej, te zjawiska stały się powodem zaliczenia powiatu stryżowskiego do grupy 11 powiatów w regionie wymagających szczególnego wsparcia w *Strategii rozwoju województwa – Podkarpacie 2020*.

Fotografia nr 1 - Widok na rynek w Stryżowie i kolegiatę stryżowską

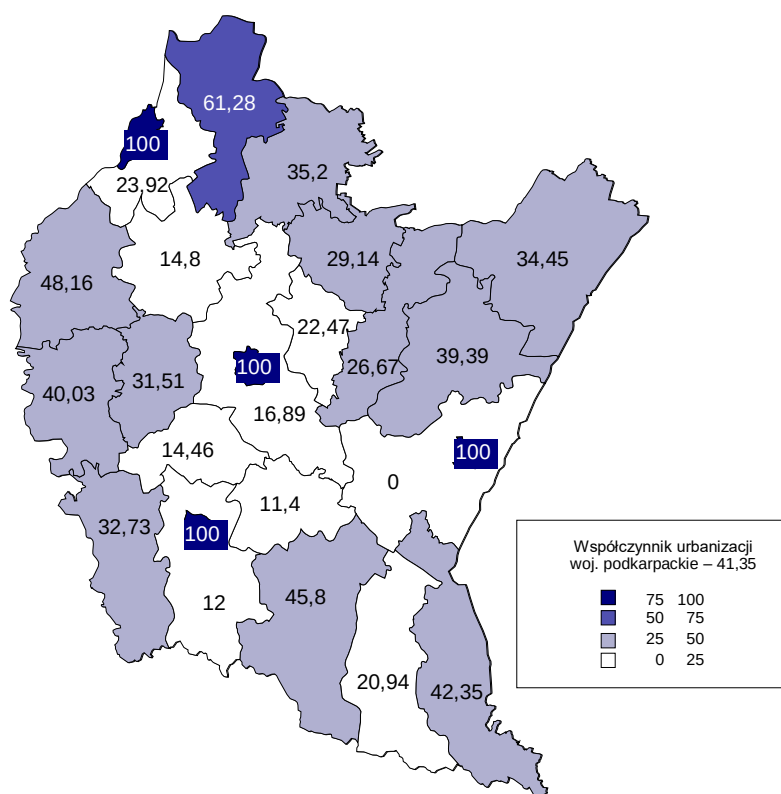
Powiat stryżowski stanowi samodzielną, lokalną jednostkę administracyjną, składającą się z czterech gmin wiejskich: Czudec, Frysztak, Niebylec i Wiśniowa oraz jednej gminy miejsko – wiejskiej Striżów. Na obszarze powiatu znajduje się jedno miasto – Striżów, będące centrum administracyjno – gospodarczym tego obszaru oraz 58 miejscowości wiejskich, z których w przeszłości Czudec, Frysztak i Niebylec posiadały prawa miejskie. Gminy zbiorowe wchodzące w skład powiatu stryżowskiego liczą od 7 (Czudec) do 15

miejsowości (Strzyżów). W sumie na terenie powiatu funkcjonują 64 jednostki pomocnicze gmin, tj. sołectwa (60) i osiedla miejskie w Strzyżowie (4). W ujęciu geodezyjnym obszar powiatu podzielony jest na 63 obręby geodezyjne.

W klasyfikacji statystycznej powiat strzyżowski stanowi samodzielną jednostkę na poziomie NUTS 4, w 2016 r. wchodził w skład podregionu rzeszowskiego (poziom NUTS 3, nr 35), w województwie podkarpackim (poziom NUTS 2) w Polsce (poziom NUTS 1)¹⁵⁰. Powiat posiada identyfikator terytorialny 1819 jako jednostka podziału administracyjnego oraz kod 3183519000 funkcjonujący w statystykach Głównego Urzędu Statystycznego w Polsce¹⁵¹. Powiat Strzyżowski jako samorządowa wspólnota mieszkańców jest samodzielną osobą prawną, której organem stanowiącym jest Rada Powiatu, a wykonawczym kolegialny Zarząd Powiatu.

Mapa nr 14 – Współczynnik urbanizacji – udział ludności zamieszkałej na terenach miejskich w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego w 2014 r.¹⁵²

¹⁵⁰ Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) w Rzeczypospolitej Polskiej opracowana na podstawie *Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS)* Unii Europejskiej zgodnie z Rozporządzeniem (WE) Nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 26.05.2003 r. (Dz. Urz. UE L 154 z 21.06.2003 r. z późn. zm.) obowiązująca od 1 stycznia 2015 r. Wprowadzona została rozporządzeniem Rady Ministrów zmieniającym rozporządzenie w sprawie Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) z dn. 3.12.2014 r. (Dz. U. 2014, poz. 1992. Por. *Województwo podkarpackie 2016. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2016, s. 12.

¹⁵¹ Por. Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl, data pobrania 15.05.2017 r.

¹⁵² *Przegląd regionalny. Województwo podkarpackie 2014*. Raport końcowy z badania dostępny na stronie Podkarpackiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego: http://rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/badania_zewnetrzne/Przegląd_regionany_2014.pdf, data pobrania: 23.01.2016 r., s. 140.

Struktura glebowa stwarza dobre warunki do prowadzenia działalności rolniczej na większości terytorium powiatu strzyżowskiego. W połączeniu z walorami przyrodniczymi oraz niekorzystną dla rolnictwa wysokotowarowego wielkością gospodarstw, stwarza to dogodne warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego, tj. do produkcji zdrowej żywności najwyższej jakości i różnych form działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich powiatu. Rozwojowi technologii ekologicznych, przyjaznych środowisku naturalnemu sprzyja też stosunkowo niskie uprzemysłowienie tego obszaru.

Społeczność powiatu strzyżowskiego cechuje utrwalona, tradycyjna kultura, przejawiająca się zarówno w dziedzictwie historycznym, obecnym na tym terenie w postaci zabytków kultury materialnej, jak i w życiu lokalnej społeczności. Te elementy, w połączeniu z walorami krajobrazowymi i środowiskowymi jako endogeniczny potencjał powiatu mogą stać się podstawą kreowania i rozwijania atrakcyjnego produktu turystycznego, jak również oferty zdrowotnej, produktowej, marki regionalnej itp. działań, w tym takich, które wykorzystują zdiagnozowane zasoby naturalne.

Fotografia nr 2 - Wystawa wieńców podczas dożynek gminnych w Jazowej

Zgodnie z polityką rozwojową wyrażoną w aktualnie obowiązujących dokumentach wzmacniane być powinny różnorodne funkcje jedynej na obszarze powiatu miasta – Strzyżowa, a także jego połączenia sieciowe z innymi regionalnymi i ponadregionalnymi ośrodkami miejskimi, co powinno się przyczynić do rozwoju całego terenu. Istotne jest również umacnianie powiązań wewnętrznych poszczególnych miejscowości i gmin ze stolicą powiatu i dążenie do podniesienia spójności całego obszaru. Coraz większego znaczenia nabierają również stolice gmin wiejskich powiatu, tj. miejscowości: Czudec, Frysztak, Niebylec i Wiśniowa, które zyskują wymiar sublokalnych centrów rozwoju.

Fotografia nr 3 - Widok na Dobrzechów i szczyty Pogorza Strzyżowskiego

Nowym elementem strategicznej sytuacji Podkarpacia jest rozwijająca się w ostatnich latach infrastruktura komunikacyjna. Dotyczy to zarówno sieci dróg krajowych najwyższych kategorii, linii kolejowych, sieci telekomunikacyjnych i energetycznych. Niedostateczne wyposażenie obszaru powiatu strzyżowskiego w tego typu infrastrukturę jest jednym z powodów trudnej sytuacji ekonomicznej tego terenu. W ramach działań wzmacniających spójność społeczno – gospodarczą powiat strzyżowski, a szczególnie miasto Strzyżów powinno zyskać bezpośrednie połączenie z siecią dróg szybkiego ruchu, w tym budowaną autostradą A4 i drogą S - 19. Dynamiki powinno nabrać dokończenie modernizacji oraz towarowe i pasażerskie wykorzystanie linii kolejowej nr 106 Rzeszów – Jasło, teletechniczna sieć światłowodowa powinna dotrzeć do wszystkich miejscowości w powiecie. Szczególnego znaczenia nabiera także konieczna modernizacja dróg wojewódzkich, w tym budowa obwodnic Strzyżowa, Czudca i Wiśniowej, dzięki czemu powstać mogą dobrze skomunikowane nowe tereny inwestycyjne. W niektórych miejscowościach barierą rozwojową jest także zły stan dróg lokalnych, w tym mostów i innych obiektów drogowych, które nie są dostosowane do współczesnych warunków użytkowania.

2.1. Ogólna charakterystyka powiatu strzyżowskiego

Powiat strzyżowski zajmuje obszar 504 km² w centralnej części województwa podkarpackiego na terenie Pogórzy: Strzyżowskiego i Dynowskiego rozdzielonych doliną Wisłoka. Sąsiaduje od zachodu z powiatami jasielskim i dębickim, od północy z ropczycko-sędziszowskim i rzeszowskim, od południa natomiast z brzozowskim i krośnieńskim. Powiat strzyżowski zajmuje 279 miejsce pod względem powierzchni i 193 miejsce pod względem liczby ludności wśród wszystkich powiatów w Polsce. Teren powiatu stanowi 2,8% obszaru województwa podkarpackiego i skupia 2,9% mieszkańców regionu - wg stanu na koniec 2014 r., przy średniej gęstości zaludnienia 123 osoby na km² (średnia wojewódzka 119 os/km²).

W skład powiatu wchodzi 4 gminy wiejskie: Czudec, Frysztak, Niebylec i Wiśniowa oraz gmina miejsko-wiejska Strzyżów. Stolicą powiatu jest jedyne obecnie na tym terenie miasto Strzyżów liczące 8967 mieszkańców¹⁵³. Obszar powiatu przecina rzeka Wisłok, a także biegnące jej doliną: linia kolejowa nr 106 Rzeszów - Jasło i droga wojewódzka nr 988 Babica - Warzyce. Z kolei w części wschodniej ważnym szlakiem komunikacyjnym jest przebiegająca przez teren gmin Czudec, Niebylec, częściowo Strzyżów droga krajowa nr 19 łącząca centralną i wschodnią część kraju, poprzez Rzeszów z Bieszczadami i przejściem granicznym w Barwinku ze Słowacją a dalej z krajami południa Europy. Największą powierzchniowo gminą powiatu strzyżowskiego jest gmina Strzyżów, która zajmuje 140 km² – (28% powierzchni powiatu), najmniejszą zaś gmina Wiśniowa (16% powierzchni powiatu). Pozostałe gminy: Czudec, Frysztak i Niebylec zajmują odpowiednio 17%, 18% i 21% powierzchni powiatu.

Tabela nr 2 - Powierzchnia i ludność powiatu strzyżowskiego w 2014 r.

Jednostka terytorialna	Powierzchnia w km ²	Ludność				Kobiety na 100 mężczyzn
		ogółem	mężczyźni	kobiety	na 1 km ²	
województwo podkarpackie	17846	2129294	1042602	1086692	119	104,2
powiat strzyżowski	504	62095	30742	31353	123	102
gmina Strzyżów	140	20925	10323	10602	149	102,7
miasto	14	8967	4351	4616	646	106,1
wieś	126	11958	5972	5986	95	100,2
gmina Czudec	85	11721	5834	5887	138	100,9
gmina Frysztak	91	10524	5286	5238	116	99,1
gmina Niebylec	105	10620	5166	5454	102	105,6
gmina Wiśniowa	83	8305	4133	4172	100	100,9

¹⁵³ Wg stanu na 31.12.2013 r. Por. *Województwo podkarpackie 2014. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2014, s. 83.

Wg danych ewidencji gruntów i budynków Starostwa Powiatowego w Strzyżowie z dn. 21.09.2016 r. w powiecie strzyżowskim znajdowało się 118963 działek ewidencyjnych, z czego 5688 w Strzyżowie, 16241 w gminie Czudec, 21076 w gminie Frysztak, 26112 w gminie Niebylec, 29457 w gminie Strzyżów i 20389 w gminie Wiśniowa. Przeciętna powierzchnia działki ewidencyjnej wynosiła wówczas: w powiecie 0,4234 ha, w Strzyżowie 0,2442 ha, w gminie Czudec 0,5212 ha, w gminie Frysztak 0,4301 ha, w gminie Niebylec 0,3999 ha, w gminie Strzyżów 0,4298 ha, w gminie Wiśniowa 0,4092 ha. Do tego czasu w ramach prowadzonych przez Starostwo Powiatowe w Strzyżowie oraz Główny Urząd Geodezji i Kartografii w Warszawie prac geodezyjnych zmodernizowano ewidencję gruntów i budynków dla 47153 działek położonych w gminach: Frysztak (21076 działek, 6452 budynków, 13 obrębów ewidencyjnych, mieście Strzyżowie (5688 działek, 3671 budynków, 5 obrębów ewidencyjnych) i gminie Wiśniowa (20389 działek, 5149 budynków, 13 obrębów ewidencyjnych).

2.2. Uwarunkowania przyrodnicze

Powiat strzyżowski położony jest na pograniczu dwóch mezoregionów fizyczno-geograficznych: Pogórza Strzyżowskiego i Pogórza Dynowskiego, rozdzielonych doliną Wisłoka¹⁵⁴. Silnie meandrująca rzeka przedziera się na tym terenie przez ciągi poprzeczne do jej biegu usytuowanych wzniesień, tworząc pod Frysztakiem i Babicą malownicze odcinki przełomowe zwane tu bramami (odpowiednio Brama Frysztacka i Babicka). Szczególnie urokliwy charakter ma zwłaszcza pierwszy z nich, ponieważ Wisłok pokonuje tu najwyższe pasma obu pogórzy: pasmo Klonowej Góry, w obrębie którego położone jest najwyższe wzniesienie powiatu i Pogórza Strzyżowskiego (Bardo 534 m n.p.m.) oraz pasmo Jazowej i Królewskiej Góry (Czarnówka 491 m n.p.m.). Równoległe do ciągu wzniesień, z północno-zachodniego na południowy - wschód przebiegają kolejne pasma i izolowane masywy, m.in. Czarnego Działu (Kiczora 516), Brzeżanki (477), Białej Góry (412), Wielkiego Działu (404) i Patrii (506 m n.p.m.), przedzielone dolinami kolejnych dopływów Wisłoka (m.in. Stobnicy, Gwoźnicy, Różanki, Pstrągówki, Stępinki). Falisty krajobraz regionu urozmaica mozaika pól uprawnych, wypełniających dna i zbocza dolin oraz płaty lasów zachowane głównie w zwartych kompleksach na wysoczyznach. Z kolei pod względem gospodarki wodnej niemal cały obszar powiatu strzyżowskiego położony jest w dorzeczu Wisłoka (z wyjątkiem rzeki Gogołówki w gminie Frysztak, która płynie w dorzeczu Wisłoki), a ogólniej w dorzeczu górnej Wisły.

---

¹⁵⁴ Szczegółowy opis środowiska geograficzno – przyrodniczego powiatu strzyżowskiego zawiera opracowanie Romana Soji *Środowisko geograficzne regionu strzyżowskiego* zawarte w monografii *Studia nad dziejami Strzyżowa i okolic*. Por. R. Soja *Środowisko geograficzne regionu strzyżowskiego*, [w:] *Studia nad dziejami Strzyżowa i okolic*, red. S. Cynarski, Rzeszów 1980, s. 9 – 30.

Fotografia nr 4 - Krajobraz Pogórza z widokiem na dolinę Wisłoka i Bramę Frysztacką

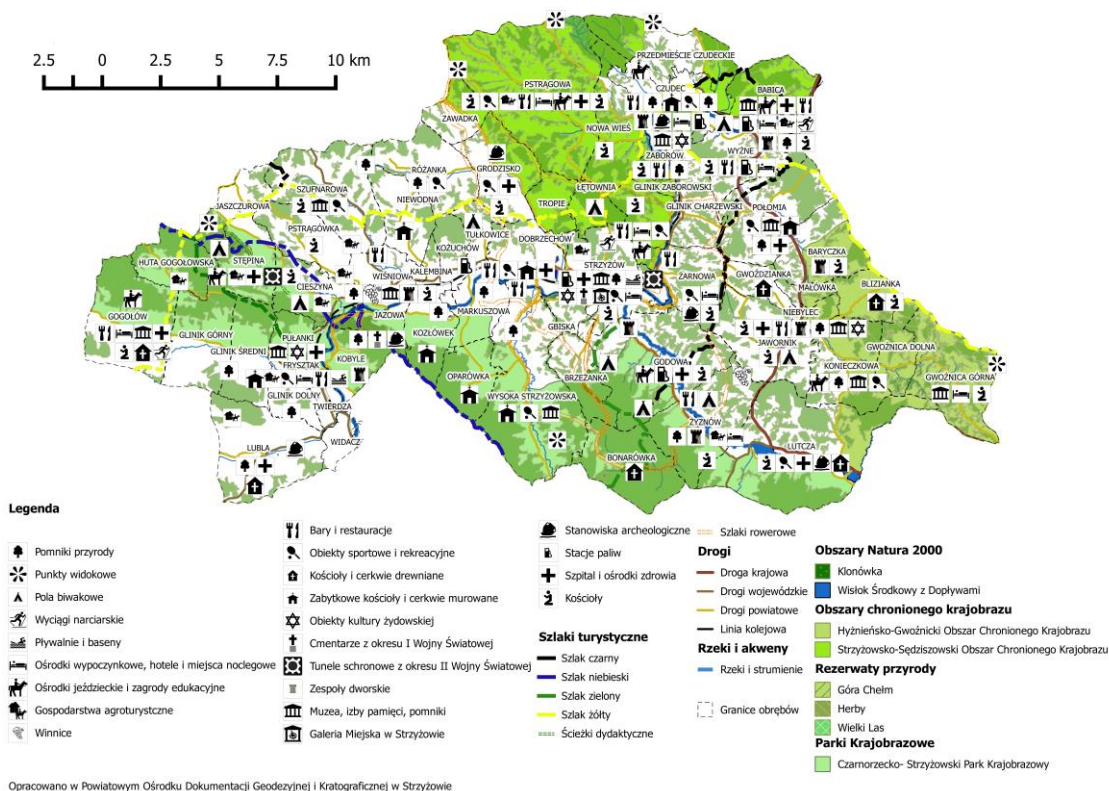

Tereny leśne, reprezentujące często zbiorowiska o charakterze naturalnym, co znacznie podnosi ich wartość przyrodniczą, zajmowały ogółem w 2014 r. 28,3% powierzchni powiatu ¹⁵⁵. Są to najczęściej grądy i buczyny karpackie, z udziałem jodły i znacznym odsetkiem starodrzewu bukowego. W lasach i na terenach leśnych spotykane są liczne gatunki roślin chronionych i zagrożonych wyginięciem, m.in.: pióropusznik strusi, bluszcz pospolity, skrzyp olbrzymi, lepieźnik biały czy lilia złotogłów. Nieprzekształcone jeszcze przez człowieka obszary leśne i podmokłe łąki są też ostoją cennych gatunków zwierząt, zwłaszcza ptaków (m.in. orlika krzykliwego, trzmielojada, słowika szarego, bociana czarnego, puchacza) i płazów, w tym salamandry plamistej i traszki karpackiej.

---

¹⁵⁵ Jest to podawany w statystyce wskaźnik tzw. „lesistości” terenu. Por. *Województwo podkarpackie 2015. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2015, s. 250.

Mapa nr 15 – Zasoby przyrodnicze i infrastruktura turystyczna powiatu stryżowskiego w 2015 r.

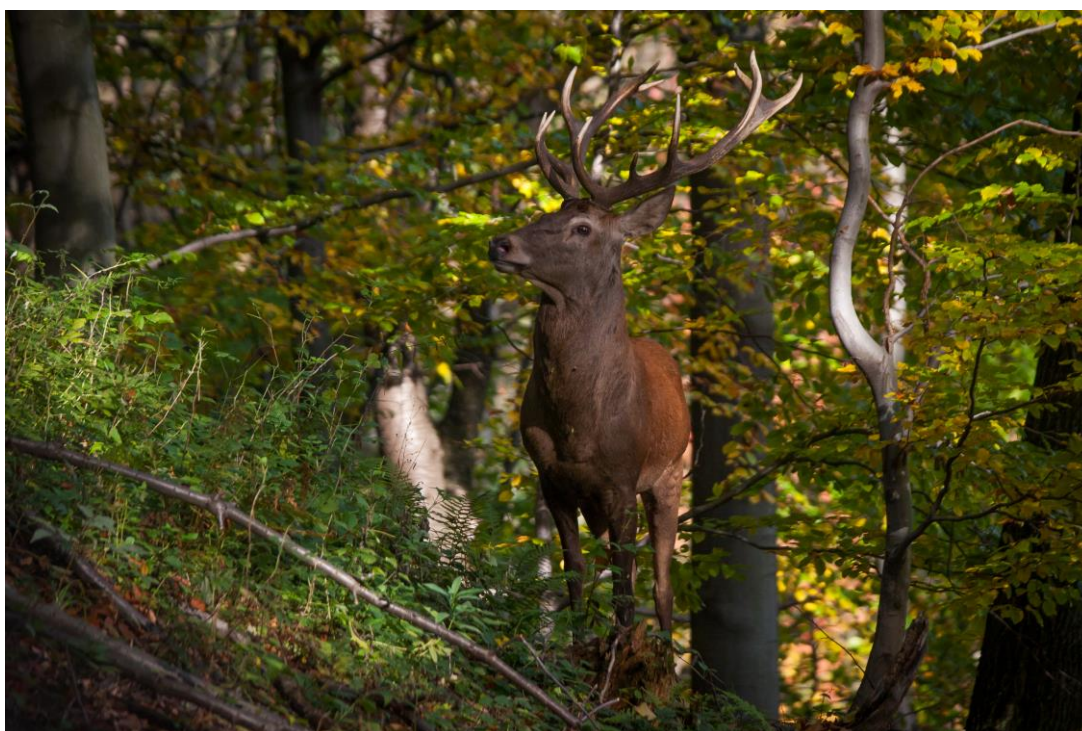
O skali wartości przyrodniczej tego terenu świadczy fakt, że 46% powierzchni powiatu stryżowskiego, tj. 23433 ha to tereny cenne przyrodniczo. W różnych miejscowościach znajduje się tutaj 26 pomników przyrody. Obszary o najwyższych wartościach krajobrazowych i ekologicznych są objęte ochroną prawną. Są to: Czarnorzecko - Strzyżowski Park Krajobrazowy, Strzyżowsko - Sędziszowski Obszar Chronionego Krajobrazu, w granicach gminy Niebylec położony jest fragment Hyżnieńsko - Gwoźnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Najwyższą formą ochrony prawnej objęte są zlokalizowane na tym terenie rezerваты przyrody: Góra Chełm i Herby na pograniczu gmin Frysztak i Wiśniowa oraz Wielki Las w gminie Czudec. Najcenniejsze przyrodnicze obszary powiatu stryżowskiego włączone zostały do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000, której celem jest zachowanie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, cennych i zagrożonych wyginięciem w skali Europy. Obszary powiatu w sieci Natura 2000 to: „Klonówka” (PLH180022), obszar liczący 136,75 ha obejmujący Górę Chełm oraz fragment pasma Klonowej Góry oraz obszar „Wisłok Środkowy z Dopływami” (PLH180030) zajmujący powierzchnię 1064,64 ha, w tym część gmin Czudec, Frysztak, Niebylec, Strzyżów, i Wiśniowa¹⁵⁶. W obszarach tych, na mocy unijnych dyrektyw chronione są m.in. populacje rzadkich gatunków zwierząt, w tym kumaka górskiego i traszki karpackiej oraz ponad 30 gatunków ryb (w tym 10 objętych ochroną).

¹⁵⁶ Por. *Ochrona środowiska w województwie podkarpackim w latach 2010 – 2012*, Rzeszów 2013, s. 196 – 199.

Zasoby przyrodnicze powiatu wykorzystywane są gospodarczo. Działające na tym terenie i na terenie sąsiednich powiatów Nadleśnictwo Strzyżów pozyskuje rocznie 83,5 tys. m³ masy drewna. Średni wiek drzewostanów w Nadleśnictwie Strzyżów wynosi 78 lat a ich zasobność obecnie to 351 m³/ha.¹⁵⁷ Gospodarkę łowiecką prowadzą na tym terenie 3 koła łowieckie, z rzek i zbiorników wodnych korzystają m.in. działające w gminach Czudec, Frysztak i Strzyżów koła wędkarskie. Roczne plany kół łowieckich: „Bażant” w Czudcu, „Szarak” w Kozuchowie oraz „Złota Jesień” w Strzyżowie podają na 10.03.2015 r. następujący stan zwierzyny łownej: jelenie 208 szt., daniela 120 szt., sarny 2230 szt., muflony 21 szt., dziki 190 szt., lisy 160 szt., jenoty 29 szt., borsuki 89 szt., kuny 19 szt., tchórze zwyczajne 125 szt., zające szaraki 580 szt., jarząbki 25 szt., bażanty 1900 szt., kuropatwy 170 szt.

Fotografia nr 5 - Jeleń szlachetny (europejski) w lasach powiatu strzyżowskiego

Geologicznie teren powiatu strzyżowskiego tworzą starsze utwory fliszowe, tj. skały osadowe złożone z naprzemianległych warstw piaskowców i łupków. Na nich zalegają utwory młodsze - czwartorzędowe wykształcone w postaci glin pylastych, glin lessowatych (deluwia zboczowe), utworów rzecznych (mady oraz utwory piaszczysto – żwirowe), rzadko piaski i żwiry fluwioglacjalne. Obszar powiatu znajduje się w strefie nasunięć trzech jednostek tektonicznych fliszu karpackiego: śląskiej, podśląskiej oraz skolskiej, a także na niewielkim obszarze w okolicach Wysokiej Strzyżowskiej jednostki węglowieckiej, zbudowanej z margli i piaskowców. Warstwy istebniańskie i ciężkowickie jednostki śląskiej budują wzgórza z charakterystycznym malowniczym ciągiem wychodni skalnych (m.in. w rezerwacie Herby - Jazowa - Kobyle). Warstwy lgockie, rogowce mikuszowickie w obrębie tej jednostki budują m. in. grzbiet Chełmu i Klonowej Góry oraz masyw Czarne Działu i Brzeżanki, a także w okolicy Bonarówki rzadką osobliwość geologiczną (tzw. czapkę tektoniczną), jedną

¹⁵⁷ Informacje własne Nadleśnictwa Strzyżów.

z największych w polskich Karpatach fliszowych. Ciekawa budowa geologiczna rejonu powiatu strzyżowskiego oraz sąsiednich powiatów od strony południowej stała się podstawą do projektu utworzenia na tym terenie tzw. geoparku, tj. formy ochrony georóżnorodności i walorów geologicznych pod roboczą nazwą „Dolina Wisłoka – Polski Teksas”, dla którego kompletną dokumentację przygotował w 2013 r. zespół pod kierunkiem R. Wasiluka¹⁵⁸.

Budowa geologiczna, w połączeniu z morfologią (budową geomorfologiczną) terenu powoduje stałe narażenie znacznych obszarów powiatu na zagrożenia o charakterze osuwiskowym. To z kolei powiązane jest z warunkami i cyklami hydrometeorologicznymi. Z dotychczasowych obserwacji wynika, że wystąpienie ruchów mas ziemnych na obszarze powiatu strzyżowskiego powtarzało się w odstępach 10 - 20 letnich, a najpoważniejsze ich skutki zaobserwowano w latach 1980 - 1981, 2000, 2005 i 2010. Charakter budowy geomorfologicznej terenu sprawia, że konieczne jest uwzględnienie tych uwarunkowań przy projektowaniu rozwoju i lokalizacji inwestycji. Pomocny w tym względzie może być prowadzony przez Starostwo Powiatowe w Strzyżowie rejestr osuwisk, w którym wg stanu z końca 2015 r. zarejestrowano 107 kart osuwisk ze wszystkich gmin powiatu.

Na terenie powiatu strzyżowskiego podejmowane były próby poszukiwania i eksploatacji surowców mineralnych. Znajdowały się tutaj w przeszłości m.in. kamieniołomy piaskowca, kopalnia rudy żelaza, cegielnie, z których do tej pory funkcjonuje cegielnia w Gliniku Dolnym na terenie gminy Frysztak, prowadzono poszukiwania ropy naftowej i gazu ziemnego. W niektórych miejscowościach stwierdzono występowanie rzadkich minerałów.

W rejonie Wiśniowej i Kalemby na początku lat 90-tych XX w. stwierdzono występowanie złóż wód geotermalnych. Jak piszą autorzy wykonanego w 2015 r. na zlecenie Urzędu Gminy Wiśniowa opracowania, w latach 1990 - 1991 wykonano w rejonie Wiśniowej zaprojektowany w celu poszukiwania węglowodorów (ropy naftowej i gazu ziemnego) do głębokości 5500 m otwór Wiśniowa – 1, z którego podczas wiercenia przez Jasielskie Przedsiębiorstwo Poszukiwań Nafty i Gazu¹⁵⁹ nastąpił nagły samowypływ solanki o wydajności 180 m³/h i temperaturze 85°C z głębokości 3793 m. W 1992 r. otwór został zacementowany czterema korkami cementowymi na głębokościach: 3650 – 3590 m, 3129 – 3026 m, 2051 – 2046 m i 52-0 m¹⁶⁰. Wydarzenie to odbiło się szerokim echem w opinii publicznej, jest też od tego czasu stałym elementem projektowanych przez władze samorządowe gminy Wiśniowa i powiatu strzyżowskiego działań rozwojowych, wymagającym jednak wysokich nakładów badawczych i eksploatacyjnych. Autorzy wspomnianego opracowania szacują, że konieczna dla zbadania rzeczywistej zasobności

---

¹⁵⁸ Por. R. Wasiluk e.a., *Tekst objaśniający. Geologiczno – górniczo – środowiskowe warunki utworzenia Geoparku „Dolina Wisłoka – Polski Teksas”*, Kraków – Warszawa 2013.

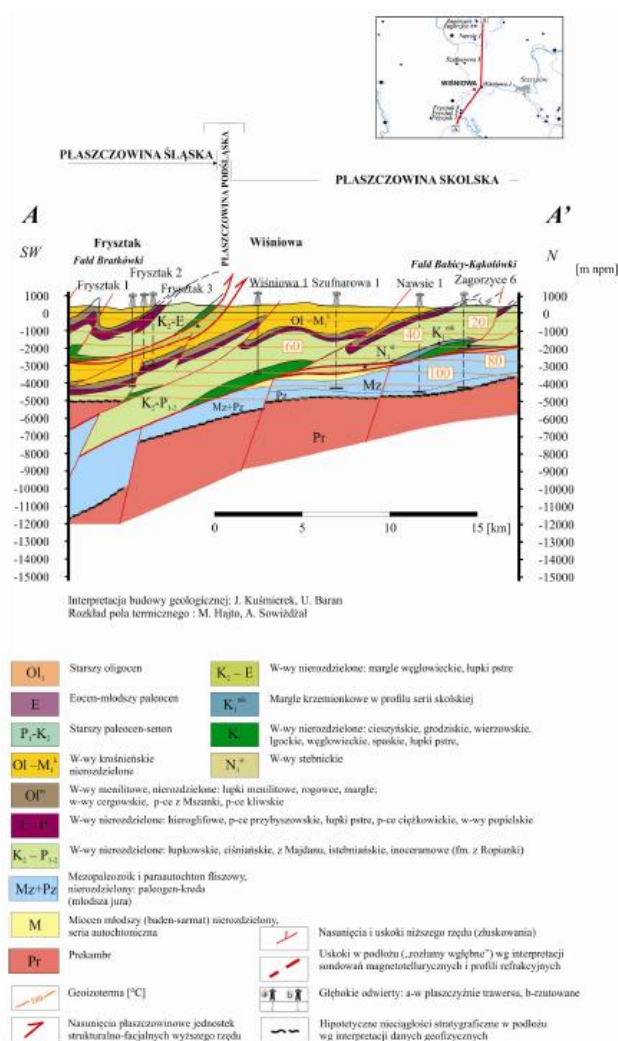
¹⁵⁹ Na podstawie artykułu w rzeszowskich „Nowinach” (nr 159 z 19.08.1991 r.) pt. *Chwile grozy w Rzeszowie* Sprawa wód geotermalnych w Wiśniowej podejmowana była wielokrotnie w mediach lokalnych, regionalnych i ogólnokrajowych. Pierwszym zapewne był przywołany wyżej artykuł, który traktuje o „erupcji solanki z odwiertu „Wiśniowa 1” (na terenie Kalemby, położonej na południe od Strzyżowa) i ogromnym niebezpieczeństwie zatrucia wód Wisłoka”, a w konsekwencji zagrożeniu skażeniem wód pitnych dla Strzyżowa i Rzeszowa.

¹⁶⁰ Opracowanie wykonało Towarzystwo Geosynoptyków GEOS z Krakowa. Tytuł opracowania: *Wstępna ocena możliwości pozyskania i wykorzystania wód termalnych w rejonie Wiśniowej*. Autorzy opracowania: prof. dr hab. inż. Wojciech Górecki, dr inż. Anna Sowizdzał, mgr inż. Marek Hajto, mgr inż. Jarosław Kotyza z Katedry Surowców Energetycznych WGGiOŚ Akademii Górniczo – Hutniczej w Krakowie. GEOS, Kraków 2015, s. 3.

i specyfiki złoża w Wiśniowej rekonstrukcja odwiertu Wiśniowa – 1 kosztować może ok. 9,5 – 11 mln zł¹⁶¹.

Rysunek nr 4 - Przekrój geologiczny przez rejon Wiśniowej¹⁶²

2.3. Uwarunkowania historyczne

Badania archeologiczne stanowisk na obszarze powiatu strzyżowskiego wskazują, że najstarsze ślady ludzkiej bytności na tym terenie sięgają czasów paleolitycznych, tj. 12 tys. lat p.n.e.¹⁶³, a w szerszym zakresie czasów neolitu i brązu, tj. ok. 5 – 2 tys. lat p.n.e.¹⁶⁴ Jak do tej pory nie potwierdzono jednak z tego okresu punktów stałego osadnictwa na tym terenie. W tzw. epoce plemiennej nasz region położony był prawdopodobnie pomiędzy dwoma skupiskami Słowian – plemienia Łędzian, którzy dotarli tutaj około IV – V w. n.e., tj. pomiędzy

¹⁶¹ Por. Tamże, s. 25-30.

¹⁶² Tamże, s. 9.

¹⁶³ Por. B. Lubojemska Fryszak – zarys monograficzny. Krosno 2001, s. 70.

¹⁶⁴ Por. Studium ochrony wartości kulturowych i krajobrazu do Studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy Fryszak. Rzeszów 1997 – 1998, s. 48, 99.

skupiskiem jasielsko – sanockim i rzeszowsko – przemyskim.¹⁶⁵ W tym czasie też przypuszcza się istniejące na tym terenie wpływy Wiślan (legendarny początek Strzyżowa)¹⁶⁶.

Trwałe, szersze osadnictwo na obszarze dzisiejszego powiatu strzyżowskiego mogło mieć związek z działalnością rodów rycerskich (m.in. Gryfitów i Bogoriów)¹⁶⁷, z pewnością zaś zostało zintensyfikowane wraz z rozwojem chrześcijaństwa i związane było z tworzeniem struktur Kościoła, a przede wszystkim działalnością zakonów: benedyktynów, których prężny ośrodek powstał na początku XII w. w niedalekiej miejscowości Klecie (dokument legata papieskiego Idziego z lat 1123 – 1125 zatwierdzający dobra opactwa benedyktynów w Tyńcu)¹⁶⁸ oraz cystersów, których klasztor w Koprzywnicy ufundował w 1185 r. komes Mikołaj Bogoria, a także być może po części z ekspansją przeniesionego na wschodnie tereny Polski po najazdach niemieckich biskupstwa lubuskiego¹⁶⁹. W dokumencie fundacyjnym dla uposażenia klasztoru cystersów wymienione są miejscowości Lubla i Dobrzechów (1185)¹⁷⁰, wiadomo więc, że już we wczesnym średniowieczu istniały na obszarze dzisiejszego powiatu strzyżowskiego pierwsze osady. W tym czasie był to teren pogranicza pomiędzy ziemiami polskimi i ruskimi. Stąd też rozwijające się w kolejnych dziesięcioleciach lokacje miejscowości miały prawdopodobnie za zadanie umocnienie granicy tworzącego się wówczas państwa polskiego¹⁷¹.

Szerokie osadnictwo nad środkowym Wisłokiem rozpoczęło się po zajęciu Rusi Halickiej przez Kazimierza Wielkiego w 1341 r. W wyniku bujnie rozwijającej się wówczas akcji kolonizacyjnej, polegającej na karczowaniu puszczy pod przyszłe osady, ale także na przenoszeniu istniejących osad na prawo magdeburskie, w XIV i XV w. powstało na tym terenie kilkadziesiąt nowych miejscowości, w większości istniejących do dzisiaj. Rozwinął się

---

¹⁶⁵ Por. Tamże, s. 74. Problematykę zasięgu osadniczego i wpływów różnych struktur plemiennych we wczesnym średniowieczu na obszarze dzisiejszego Podkarpacia podjęła m.in. zorganizowana w Rzeszowie w 1995 r. konferencja naukowa „Początki sąsiedztwa. Pogranicze polsko – rusko – słowackie w średniowieczu”. Analizy zasięgu osadniczego poszczególnych plemion oraz formujących się wówczas pierwszych struktur państwowych Słowian dokonał wówczas m.in. G. Labuda w artykule „Narodziny polsko – ukraińskiej granicy etnicznej – w polskiej historiografii” oraz J. Kurtyka w artykule „Południowy odcinek granicy polsko – ruskiej we wczesnym średniowieczu (przed 1340 r.) w świetle źródeł historycznych”. Por. *Początki sąsiedztwa. Pogranicze polsko – rusko – słowackie w średniowieczu – materiały z konferencji Rzeszów 9 -11 V 1995*, red. M. Parczewski, Rzeszów 1996, s. 9 -19, 183 - 205. Ustalenia te zmierzały do potwierdzenia tezy o istnieniu tzw. „pustki osadniczej” w obszarze środkowego Wisłoka, pomiędzy udokumentowanymi skupiskami Słowian (jasielsko – sanockim i rzeszowsko – przemyskim). Na tym terenie, który stanowić miał południową granicę Księstwa Sandomierskiego, miała aż do XIV w., tj. do zajęcia Rusi Halickiej przez Kazimierza Wielkiego dominować prastara puszcza, jako swoiste zabezpieczenie granicy południowej i wschodniej (J. Kurtyka). Z tymi ustaleniami polemizują najnowsze publikacje wskazujące na stosunkowo wczesne dokumenty pisane dotyczące miejscowości z tego terenu, tj. XII wiek, a tym samym mówiące o miejscowościach i osadach, które musiały istnieć znacznie wcześniej na obszarze dzisiejszego powiatu strzyżowskiego. Podkreśla się również dogodną dla ówczesnego osadnictwa sieć rzeczną i komunikacyjną, a potwierdzeniem istnienia stałego osadnictwa na tym terenie od czasów plemiennych stanowią najnowsze odkrycia archeologiczne, m.in. związane z zamkiem, a wcześniej grodziskiem w Przedmieściu Czudeckim i okolicach oraz w innych miejscowościach powiatu strzyżowskiego. Por. A. Lubelczyk *Ziemia Strzyżowska od wczesnego średniowiecza po połowę XVI w. w świetle źródeł archeologicznych* [w:] *Strzyżowski rocznik muzealny*, t. 1., Strzyżów 2015, s. 56 – 132, A. Gliwa *Strzyżów. Zarys dziejów miasta od średniowiecza do połowy XIX w.*, Strzyżów 2014, s. 17 – 25.

¹⁶⁶ Por. <http://www.strzyzow.pl/pol/pages/historia>, data pobrania: 30.01.2016 r.

¹⁶⁷ Por. m.in. A. Lubelczyk *Ziemia Strzyżowska od wczesnego średniowiecza po połowę XVI w. w świetle źródeł archeologicznych* [w:] *Strzyżowski rocznik muzealny*, t. 1., Strzyżów 2015, s. 56 – 132.

¹⁶⁸ Por. Ks. B. Staniszek *Brzostek i okolice*, Brzostek 1997, s. 19 - 20.

¹⁶⁹ Por. A. Gliwa *Strzyżów. Zarys dziejów miasta od średniowiecza do połowy XIX w.*, Strzyżów 2014, s. 18 - 21.

¹⁷⁰ Por. Tamże, s. 19.

¹⁷¹ Por. Tamże, s. 20.

handel, powstały połączenia wodne i lądowe¹⁷². Doprowadziło to w konsekwencji do rozwoju gospodarczego i społecznego, którego ukoronowaniem było nadanie praw miejskich czterem miejscowościom. Wg badań historyków Strzyżów uzyskał prawa miejskie pomiędzy rokiem 1376 a 1397¹⁷³, Czudec w 1427 r.¹⁷⁴, Frysztak w 1259 i w 1366 r., Niebylec w 1509 r.¹⁷⁵ W latach 1932 – 1935 Czudec, Frysztak¹⁷⁶ i Niebylec utraciły prawa miejskie i obecnie funkcjonują jako miejscowości wiejskie.

Historia dzisiejszego powiatu strzyżowskiego ma charakter wielokulturowy. W niektórych miejscowościach (Blizianka, Bonarówka, Gwoździanka, Oparówka) mieszkała na tych terenach ludność narodowości ruskiej, od XVII w. rozpoczął się zaś szerszy napływ ludności żydowskiej. Tragiczne wydarzenia I i II wojny światowej w XX w. doprowadziły do opuszczenia obszaru dzisiejszego powiatu strzyżowskiego przez większość ludności rusińskiej oraz do eksterminacji w niemieckich obozach zagłady licznej wcześniej, szczególnie w miasteczkach na tym terenie społeczności żydowskiej. Śladami obecności tych kultur i narodowości są istniejące do dzisiaj zabytki materialne: cerkwie, synagogi, cmentarze w kilku miejscowościach powiatu.

Obecny teren powiatu strzyżowskiego w czasach I Rzeczypospolitej należał do księstwa, a następnie województwa sandomierskiego, kasztelanii wiślickiej, później powiatu pilzneńskiego¹⁷⁷. Po I rozbiorze Polski w 1772 r. obszar powiatu znalazł się w granicach Cesarstwa Austriackiego, w Królestwie Galicji i Lodomerii ze stolicą we Lwowie. W 1896 r. utworzone zostało Starostwo Powiatowe w Strzyżowie¹⁷⁸, a pierwszy okres funkcjonowania powiatu to lata 1896 – 1932, w tym w latach 1918 – 1932, tj. w okresie II Rzeczypospolitej. Następnie powiat strzyżowski w nieco zmienionych granicach funkcjonował w latach 1954 – 1974 i obecnie od 1999 r.¹⁷⁹ W skład powiatu wchodzi 5 gmin zbiorowych utworzonych w 1973 r.: Czudec, Frysztak, Niebylec, Strzyżów i Wiśniowa. Na ich terenie znajduje się w sumie 60 sołectw i 4 osiedla miejskie. W latach 1896 - 1932 w skład powiatu wchodziło 61 gmin jednostkowych (miejscowości), w latach 1954 – 1973 23 gromady tworzone przez jedną lub kilka miejscowości (liczba gromad w tym okresie zmieniała się)¹⁸⁰.

¹⁷² Por. A. Myszką *Toponimia powiatu strzyżowskiego*, Rzeszów 2006, s. 19 – 21.

¹⁷³ Por. A. Gliwa, op. cit. s. 24 – 25; M. Bober *Strzyżowski rynek w świetle badań archeologicznych* [w:] *Strzyżowski rocznik muzealny*, t. 1., Strzyżów 2015, s. 8.

¹⁷⁴ Por. A. Oliwińska – Wacko, R. Wacko *Dzieje Czudca* t.1., Rzeszów 2010, s. 73.

¹⁷⁵ Pierwotnie jako Jawornik. Por. A. Chuchla *Historia regionu niebyleckiego* [w:] *Rocznik niebylecki*, t.1, Niebylec 2013, s. 27.

¹⁷⁶ B. Lubojemska podaje, że utrata praw miejskich miasteczek z tego rejonu nastąpiła na mocy Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z VI 1932 r. oraz art. 103 ustawy z dn. 23.III.1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. RP. 1933, nr 35, poz. 294.) Por. B. Lubojemska *Frysztak - zarys monograficzny*, Krosno 2001, s. 147.

¹⁷⁷ Por. K. Baczkowski *Osadnictwo regionu strzyżowskiego do r. 1450*, [w:] *Studia nad dziejami Strzyżowa i okolic*, Rzeszów 1980, s. 61.

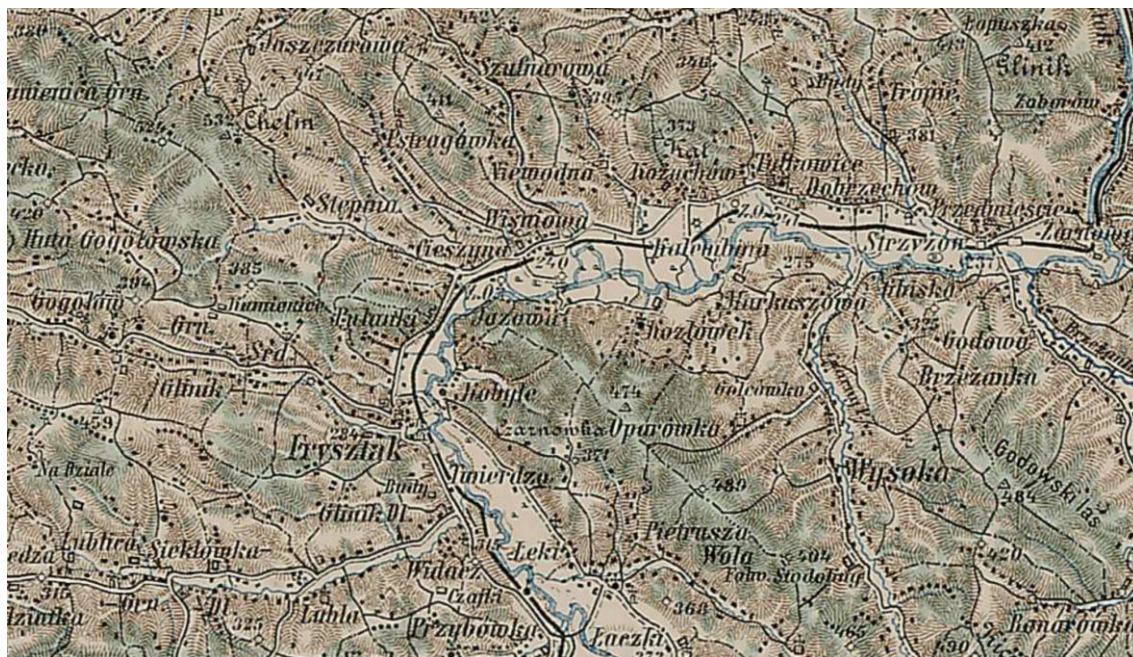
¹⁷⁸ Było to zapewne związane m.in. z rozwojem połączeń kolejowych od połowy XIX w. na terenach ówczesnego Królestwa Galicji i Lodomerii Cesarstwa Austro – Węgierskiego i budową linii kolejowej Rzeszów – Jasło, na której Strzyżów miał być istotnym węzłem kolejowym w kontekście planowanego połączenia tej linii z Sanokiem przez Brzozów. Por. Rozdział 9.2.1.5. niniejszego opracowania.

¹⁷⁹ Historyczne uwarunkowania powiatu w Polsce jako jednostki terytorialnej, administracyjnej i samorządowej szeroko przedstawiła Anna Tucholska w publikacji z 2007 r. Por. A. Tucholska *Powiat - między zbiorowością a wspólnotą*, Warszawa 2007, szczególnie strony: 13 – 23.

¹⁸⁰ Por. *Strategia rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2002 – 2010*, Strzyżów 2002, s. 23.

Mapa nr 16 – Fragment austro – węgierskiej mapy z końca XIX w. z częścią obszaru dzisiejszego powiatu strzyżowskiego - m.in. z zaznaczonym przebiegiem linii kolejowej oraz kościołem (kapliczką) na górze Chełm¹⁸¹

Namacalnymi śladami historycznej przeszłości są liczne w powiecie strzyżowskim zabytki kultury materialnej. Należą do nich charakterystyczne dla tej części Polski układy urbanistyczne, ziemiańskie zespoły dworsko – parkowe w różnych miejscowościach, zabytki sakralne: dawne cerkwie, synagogi i wielowiekowe kościoły katolickie, w tym należące do sakralnej architektury drewnianej, historyczne pozostałości po przedsięwzięciach gospodarczych (cegielnie, kamieniołomy, zabytki związane z infrastrukturą komunikacyjną, wiatraki i in.), a także duża liczba zabytków ruchomych. Urokliwy krajobraz Pogórzy urozmaicają różnego rodzaju kapliczki i krzyże przydrożne rozrzucone po całym terenie. Znaczenie ponadregionalne w dziedzinie fortyfikacji mają z kolei potężne obiekty militarne z okresu II wojny światowej zbudowane przez okupantów niemieckich, tj. tunele schronowe:

¹⁸¹ Mapa skopiowana ze strony internetowej: <http://lazarus.elte.hu/hun/digkonyv/topo/200e/39-50>, data pobrania: 05.02.2016 r. W okresie monarchii Habsburgów dla celów militarnych wykonano trzy edycje tzw. zdjęcia józefińskiego (*Josephinische Landesaufnahme*), tj. topograficznego obrazu rządzonego imperium. Wykonywanie wielkoskalowych map rozpoczęto na polecenie cesarzowej Marii Teresy a kontynuowano za cesarza Józefa II. Zadanie to powierzono dowództwu wojskowemu, a do 1864 r. ich istnienie było utajnione. W latach 1763 – 1787 skartowano większość ziem monarchii na ponad 3500 mapach, w skali 1:2880. W latach 1806 -1862 sporządzono tzw. II zdjęcie w tej samej skali (franciszkowski), zaś w latach 1869 - 1887 III zdjęcie franciszko – józefińskie w skali 1:25000 i 1:75000. Dla południowej Polski szczególne znaczenie historyczne ma zwłaszcza pierwsza po dokonaniu zaboru ziem Rzeczypospolitej przez Austrię wielkoskalowa mapa wykonana dla Królestwa Galicji i Lodomerii znana jako tzw. mapa Miega (od nazwiska pierwszego dowódcy całej operacji na terenie Galicji ppłk. Friedricha von Miega). Ukazuje bowiem szczegółowo obraz tych terenów z końca okresu staropolskiego, jeszcze przed przemianami XIX w. Oryginały zdjęcia józefińskiego wraz z 2. kopiami znajdują się w Archiwum Wojskowym (*Kriegsarchiv*) w Wiedniu (tytuł mapy: „Karte des Königreiches Galizien und Lodomerien” 1779 bis 1782”, sygn. KA, Kartensammlung, B IXa 390). Kolejne tomy pierwszej polskiej edycji tej mapy w opracowaniu krytycznym są aktualnie wydawane. Większość obszaru dzisiejszego powiatu strzyżowskiego znajduje się w t. 4. tej edycji. Por. *Galicja na józefińskiej mapie topograficznej 1779 – 1783*, t. 4, Kraków 2012 oraz m.in. strona internetowa: <http://www.iaepan.edu.pl/galicja/>. Całość map w wersji on-line, w tym z symulacją 3D z kolejnych edycji zdjęcia topograficznego dostępna jest pod adresem: <http://mapire.eu/en/>, data pobrania 30.09.2017 r.

podziemny w Strzyżowie pod Żarnowską Górą i naziemny, żelbetonowy na pograniczu Stępiny i Cieszyny w gminie Frysztak¹⁸².

Fotografia nr 6 - Widok na tunel schronowy z okresu II wojny światowej na pograniczu Cieszyny i Stępiny oraz dolinę rzeki Stępinka

2.4. Uwarunkowania kulturowe

Społeczność powiatu strzyżowskiego charakteryzuje utrwalona, rozwijana przez wieki kultura. Jej ośrodki stanowiły historycznie rozlokowane na tym terenie dwory ziemiańskie, parafie kościoła rzymsko-katolickiego, miejscowości wiejskie z folklorem należącym do grupy rzeszowskiej oraz Pogórza wschodniego, a także miasta, w których rozwijała się kultura mieszczańska. Była to od wieków kultura przede wszystkim polska, związana z kościołem rzymsko – katolickim, której wyrazem są do dzisiaj obchodzone tradycyjne zwyczaje i obrzędy oraz przekazywane z pokolenia na pokolenia opowieści, podania i legendy. Jej uzupełnieniem była obecna w kilku wioskach powiatu strzyżowskiego odrębna kultura mieszkańców tego terenu narodowości rusińskiej oraz zamieszkałej głównie w miastach przez kilka stuleci ludności żydowskiej. Kres wielokulturowości tego terenu położyły tragiczne wydarzenia I i II wojny światowej¹⁸³.

¹⁸² Najpełniejsze jak do tej pory opracowanie dotyczące budowli schronowych w Stępinie i Strzyżowie zawiera publikacja *Seminarium: Ochrona i zagospodarowanie zabytkowych zespołów obronnych. Schrony kolejowe Stępina – Cieszyna, Strzyżów*. Warszawa 2000.

¹⁸³ Por. M. Czarnik *Wielokulturowa i wielonarodowa przeszłość powiatu strzyżowskiego w ujęciu antropologii kulturowej*, [w:] *Ślady przeszłości. Sejmik kultury powiatu strzyżowskiego w latach 2006 – 2012*, Strzyżów 2012, s. 93 – 97.

Wiele spośród rodzin ziemiańskich zamieszkałych na obszarze dzisiejszego powiatu strzyżowskiego wniosło trwały wkład nie tylko do kultury regionalnej, ale również ogólnonarodowej. Do najbardziej znanych należą: w okresie średniowiecznym i staropolskim rody Gryfitów i Bogoriów, następnie Frysztackich, Strzyżowskich, Machowskich, Firlejów, w czasach nowożytnych rodzina Mycielskich z Wiśniowej, Koźmianów i Michałowskich z Dobrzechowa, Ankwiczów i Łempickich z Niebylca, Jarochowskich z Babicy, Grabieńskich, Wiktorów i Uznańskich z Czudca, Konopków i Dydyńskich ze Strzyżowa i in. Z rodziny Mycielskich wywodzi się m.in. XX –wieczny polski kompozytor Zygmunt Mycielski, którego imię nosi założona w połowie lat 90-tych XX w. Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Strzyżowie. Odkrywania m.in. tej części historii powiatu dokonują coraz liczniej wydawane publikacje regionalne, w tym powstające dzięki pasji lokalnych regionalistów monografie poszczególnych miejscowości, parafii, czy nawet szerszych terytoriów, w tym o istotnym, naukowym znaczeniu¹⁸⁴.

¹⁸⁴ Taki niewątpliwie charakter ma opublikowana przez A. Myszkę w 2006 r. *Toponimia powiatu strzyżowskiego* – dzieło badające kompleksowo nazwy miejscowe na terenie powiatu strzyżowskiego. Por. A. Myszkę *Toponimia powiatu strzyżowskiego*, Rzeszów 2006. Dla powiatu strzyżowskiego podstawowe znaczenie monograficzne ma opracowanie grupy naukowców z lat 70-tych XX w. pod redakcją pochodzącego z Różanki prof. Stanisława Cynarskiego z Uniwersytetu Jagiellońskiego, wydane w 1980 r. jako zbiór artykułów pod tytułem *Studia nad dziejami Strzyżowa i okolic* (Rzeszów 1980). Pionierskie prace w tej dziedzinie podejmował także pochodzący z Tułkowic wybitny jezuita o. prof. Ludwik Grzebień, który m.in. opracował monografię swojej rodzinnej miejscowości. Z jego przedmową ukazało się staraniem Towarzystwa Przyjaciół Dobrzechowa w 2003 r. pełne wydanie monografii Dobrzechowa pióra wybitnego działacza ruchu ludowego Tadeusza Szeteli *Dzieje Dobrzechowa. Opowieść o rodzinnej wsi*, Rzeszów – Dobrzechów 2003. Z kolei już praktycznie jako źródło historyczne traktować należy wydany w 1908 r. w. przez urodzonego w Strzyżowie, będącego m.in. proboszczem w Szebniach ks. W. Sarnę *Opis powiatu jasielskiego*, Jasło 2003 (reprint), zawierający wiele informacji

Fotografia nr 8 - Religijno - patriotyczne uroczystości upamiętniające ofiary zbrodni katyńskiej i katastrofy smoleńskiej w Strzyżowie

Z kolei z warstwy chłopskiej wywodzi się najwybitniejszy poeta z tego terenu Julian Przyboś, urodzony i pochowany w Gwoźnicy Górnej. Był jednym z twórców Awangardy Krakowskiej – grupy poetów z okresu międzywojennego, która wniosła trwałą wkład do

---

o miejscowościach z obecnego powiatu strzyżowskiego, należących do powiatu jasielskiego w drugiej połowie XIX w. - do czasu powstania C.K. Starostwa Powiatowego w Strzyżowie, tj. do 1896 r. Ten sam autor w 1898 r. wydał *Opis powiatu krośnieńskiego pod względem historyczno – geograficznym* (Przemyśl 1898), gdzie znajdziemy opis wsi Bonarówka z połowy XIX w. Jeszcze w latach 90 - tych XX w. wydana została ważna publikacja przypominająca rolę ośrodka rodziny Mycielskich w Wiśniowej, po części także innych ośrodków ziemiańskich na opracowaną przez T. Szeleń – Zauchową: *Barbizon wiśniowski* (Rzeszów 1997). Inne publikacje tego typu wydane po roku 2000 to m.in. *Ślady przeszłości. Sejmik kultury powiatu strzyżowskiego w latach 2006 – 2012* (Strzyżów 2012) - zbiór artykułów wygłaszanych podczas dorocznych konferencji organizowanych przez Zarząd Powiatu w Strzyżowie, opublikowany z okazji 100. rocznicy powstania Liceum Ogólnokształcącego im. A. Mickiewicza w Strzyżowie; *Dzieje Czudca, t. 1.* Anny Oliwińskiej – Wacko i Ryszarda Wacko (Rzeszów 2010); A. Chuchli *Z dziejów parafii Niebylec (XV - XX w.)* (Niebylec 2004); A. Gliwy *Strzyżów. Zarys dziejów miasta od średniowiecza do połowy XIX wieku* (Strzyżów 2014) – publikacja wydana staraniem Towarzystwa Miłośników Ziemi Strzyżowskiej; wydawane od 2013 r. *Roczniki Niebyleckie* (t. 1 Niebylec 2013, t. 2 Niebylec 2014, t. 3 Niebylec 2015); B. Lubojemskiej *Frysztak – zarys monograficzny*, Krosno 2001; publikacja znanego przez długi czas tylko w rękopisie pamiętnika frysztackiego nauczyciela J. Piętniewicza: J. Piętniewicz *Z przeszłości Frysztaka*, Frysztak 2005; a także m.in.: J. Cynarski *Różański alfabet*, Różanka – Wiśniowa 2005; L. Podolska *Parafia Połomia – przeszłość i teraźniejszość*, Połomia 2012; B. Pilarz, B. Stec, M. Złotek *Pstrągowa – nasza Mała Ojczyzna*, Rzeszów 2004; Z. Rusek, D. Skóra *Spółeczność żydowska w dawnym Strzyżowie i okolicy – historia i wspomnienia* (brak daty i miejsca wydania) i in. Wiele użytecznych informacji o obszarze powiatu strzyżowskiego w ujęciu istniejących tutaj parafii zawiera wydany w 2000 r. *Schematyzm diecezji rzeszowskiej: Schematyzm diecezji rzeszowskiej. Wydanie jubileuszowe na Wielki Jubileusz Wcielenia (stan z dnia 25.03.2000 r.)*, Rzeszów 2000. Najnowszym przedsięwzięciem w tej dziedzinie jest *Strzyżowski rocznik muzealny* zamierzony jako cykliczne wydawnictwo o charakterze naukowym, którego pierwszy tom został wydany przez Muzeum Samorządowe Ziemi Strzyżowskiej im. Z. Leśniaka w Strzyżowie w 2015 r. i zawiera zbiór artykułów o tematyce historycznej i lokalnej. Por. *Strzyżowski rocznik muzealny*, t. 1., Strzyżów 2015.

polskiej poezji współczesnej. Imię Juliana Przybosa nosi m.in. Biblioteka Publiczna Gminy i Miasta Strzyżów.

Do dzisiaj największymi wydarzeniami w życiu lokalnych wspólnot powiatu strzyżowskiego są uroczystości religijne organizowane w poszczególnych parafiach z masowym udziałem wiernych. Szczególną czcią otoczone są uznawane za cudowne obrazy Matki Bożej Strzyżowskiej w strzyżowskiej kolegiacie oraz Matki Bożej Łaskawej w sanktuarium w Czudcu, a także religijne wizerunki w innych świątyniach.

W oparciu o tradycyjną kulturę tego terenu działalność prowadzą jednostki kultury funkcjonujące w strukturach samorządowych. Są to domy i ośrodki kultury oraz biblioteki współpracujące z grupami tanecznymi, folklorystycznymi, muzycznymi, plastycznymi, z twórcami malarstwa i artystami słowa. Prezentacją ich dorobku są liczne imprezy i wydarzenia kulturalne organizowane w ciągu całego roku w wielu miejscowościach powiatu strzyżowskiego.

Życie zbiorowe mniejszych wspólnot lokalnych organizują organizacje wiejskie takie jak: koła gospodyń wiejskich, ochotnicze straże pożarne, stowarzyszenia religijne oraz coraz większa liczba formalnie zarejestrowanych lokalnych organizacji pozarządowych (197 zarejestrowanych w Starostwie Powiatowym w Strzyżowie wg stanu z dn. 31.12.2015 r., faktycznie wg szacunków Starostwa Powiatowego w Strzyżowie aktywnych jest obecnie w powiecie strzyżowskim ok. 50 takich organizacji, działających w różnych dziedzinach).

ROZDZIAŁ 3. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO - GOSPODARCZEJ

3.1. Ludność i zjawiska demograficzne

Wg danych Urzędu Statystycznego w Rzeszowie na koniec 2013 roku powiat strzyżowski zamieszkiwało 62095 osób¹⁸⁵ (wg stanu na koniec 2015 r. 61852 osoby¹⁸⁶, w tym 30742 mężczyzn i 31353 kobiety. Najwięcej mieszkańców liczyła w tym czasie gmina Strzyżów (34%), najmniej gmina Wiśniowa (13%). Gminy Czudec, Frysztak i Niebylec zamieszkiwało odpowiednio: 19% i 17% ogółu populacji powiatu. W stosunku do danych z 2006 r.¹⁸⁷ (61905 osób) liczba mieszkańców powiatu zwiększyła się więc o 190. W 2013 r. na terenie gminy Czudec mieszkało 11721 osób, gminy Frysztak 10524 osób, gminy Niebylec 10620 osób, gminy Wiśniowa 8305 osób, miasta Strzyżów 8967 osób, gminy Strzyżów 11958 osób. W stosunku do roku 2006 ludność gminy Czudec zwiększyła się o 198 osób, gminy Frysztak zmniejszyła się o 142 osoby, gminy Niebylec o 1 osobę, gminy Wiśniowa o 185 osób, miasta Strzyżów wzrosła o 314 osób, gminy Strzyżów wzrosła o 6 osób. W stosunku do danych z 2000 r. jednak (tj. w perspektywie 13 lat), gdy liczba ludności powiatu wynosiła 62447 osób¹⁸⁸, populacja powiatu zmniejszyła się o 352 osoby, tj. o 0,56%. Najwięcej w gminie Wiśniowa – o 340 osób, następnie w gminie Strzyżów o 246 osób, w gminie Niebylec o 172 osoby, w gminie Frysztak o 156 osób, wzrosła zaś w gminie Czudec o 212 osób i w mieście Strzyżowie o 350 osób. Na koniec 2015 r. w powiecie strzyżowskim mieszkało 61852 osób. W roku 2013 wskaźnik liczby kobiet na 100 mężczyzn wynosił 102, w roku 2000, gdy na tym terenie zamieszkiwało 30848 mężczyzn i 31599 kobiet, wskaźnik ten był podobny.

Dane te, pomimo okresowych wahań, odzwierciedlają niekorzystny, długookresowy trend zmniejszania się liczby ludności w powiecie, potwierdzają też istniejącą tendencję co do kierunków migracji i osadnictwa w kierunku miasta Strzyżowa jako jedyne lokalnego ośrodka miejskiego w powiecie i gminy Czudec, w której powstają nowe osiedla mieszkańców dojeżdżających najczęściej do pracy w Rzeszowie.

Obserwując zmiany w strukturze demograficznej powiatu strzyżowskiego w perspektywie 14 lat (od 2000 do 2014 r.), zauważyć można przede wszystkim znaczny ubytek liczby mieszkańców w najmłodszych rocznikach. W przedziale 0 - 4 lata spadek ten wyniósł 22,3%, w rocznikach 5 - 9 lat 32,6%, w rocznikach 10 - 14 lat 35,6%, w rocznikach 15 - 19 lat 25,7%. Z kolei najwyższy wzrost nastąpił w rocznikach 55 - 59 lat: o 63%, 50 - 54 lata: o 27,3%, 30 - 34 lata: o 15,7%, 35 - 39 lat: o 12,9% 65 lat i więcej: o 10,4%.

Przyczyną tego stanu rzeczy jest niewątpliwie przede wszystkim zmniejszająca się liczba urodzeń w powiecie strzyżowskim od początku lat 90-tych XX w. W perspektywie 13

---

¹⁸⁵ Dane zawarte w tym rozdziale podawane są za publikowanym rokrocznie przez Urząd Statystyczny w Rzeszowie opracowaniem o charakterze rocznika statystycznego, wydawanym generalnie pod tytułem *Województwo podkarpackie. Podregiony, powiaty, gminy*, zawierającym układ danych w różnych kategoriach, adekwatny do podziału administracyjnego regionu, ze szczegółowością statystyczną do poziomu gmin, wg stanu z 31. grudnia każdego roku oraz na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS dostępnego na stronie www.stat.gov.pl, data pobrania 09.2016 r..

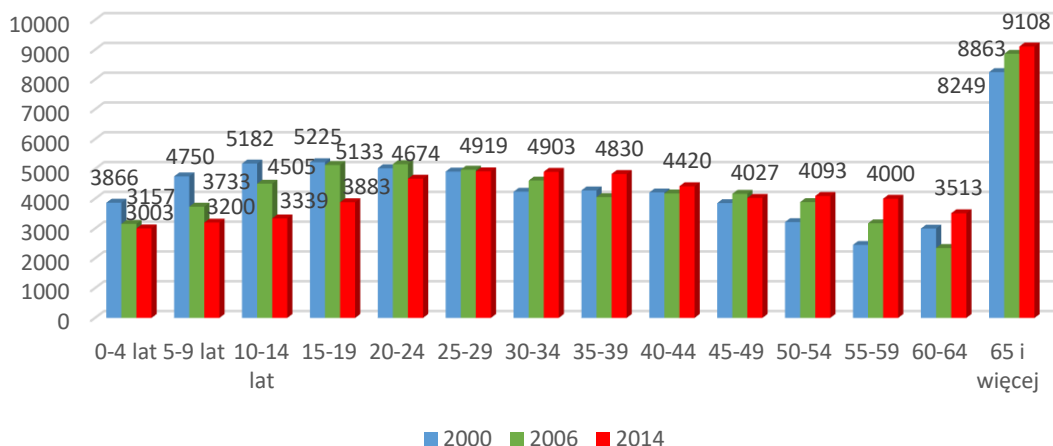
¹⁸⁶ Por. *Województwo podkarpackie 2016. Podregiony, powiaty, gminy*. Rzeszów 2016, s. 83.

¹⁸⁷ Por. *Województwo podkarpackie 2007. Podregiony, powiaty, gminy*. Rzeszów 2007, s. 110.

¹⁸⁸ Por. *Rocznik statystyczny województwa podkarpackiego 2001*, Rzeszów 2001, s. 310.

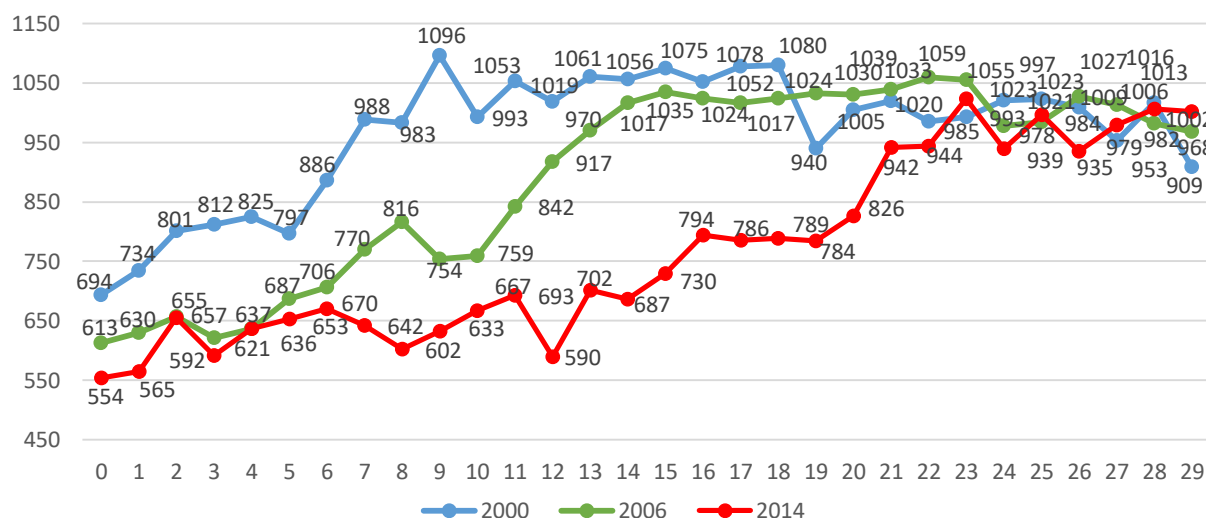
lat spadek ten wyniósł 119 urodzeń, tj. 17% (w 2000 r. na terenie powiatu urodziło się 698 dzieci, w 2006 594, w 2013 579).

Wykres nr 1 - Ludność w powiecie strzyżowskim wg czteroletnich przedziałów wiekowych w latach 2000, 2006 i 2014

Od kilkunastu już lat zmniejsza się też przyrost naturalny: z wskaźnika 1,4 w 2000 r. poprzez -0,2 w 2005 r., 1,2 w 2010 r., 1,0 w 2012 r.¹⁸⁹ do -0,1 w 2013 r. W porównaniu ze wskaźnikiem przyrostu naturalnego dla całego kraju, który zgodnie z danymi GUS za rok 2013 był na poziomie -0,5, jest to wskaźnik nieco lepszy. Z kolei dla województwa podkarpackiego wskaźnik przyrostu naturalnego był w tym roku dodatni i wyniósł 0,8 na 1000 ludności. W 2013 r. dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego zanotowano w gminie Niebylec: 0,7 na 1000 mieszkańców, w gminie Czudec: 0,4, w gminie Strzyżów: 0,1, ujemny wskaźnik odnotowały: gmina Frysztak -1,1 i gmina Wiśniowa -1,6. Najwyższy notowany przyrost naturalny zaobserwowano w tym roku w samym mieście Strzyżowie, gdzie wyniósł 0,9 na 1000 mieszkańców.

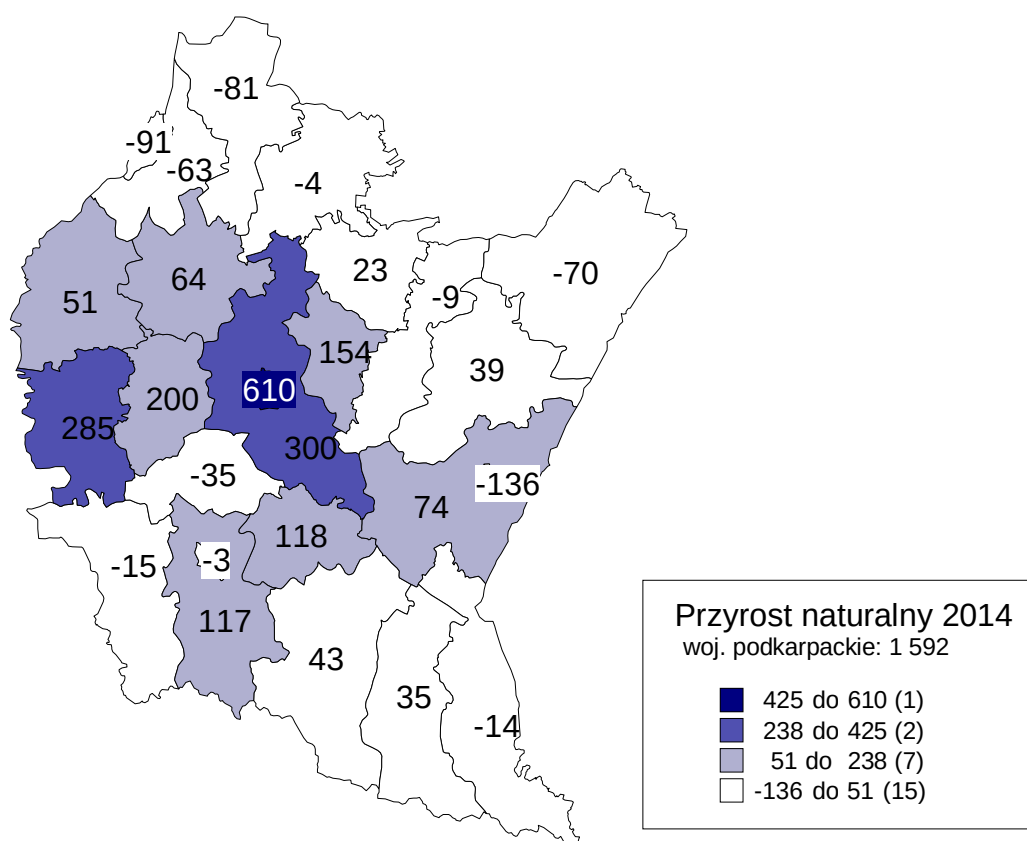
Wykres nr 2 - Ludność w powiecie strzyżowskim w wieku 0 - 29 lat w latach 2000, 2006 i 2014

¹⁸⁹ Por. *Przemiany demograficzne w województwie podkarpackim w latach 2008 – 2012*, Rzeszów 2013, s. 99.

Tendencja zmniejszania się liczby urodzeń ma też przełożenie na wskaźnik dzietności kobiet. W 2002 r. wskaźnik ten w Polsce wyniósł 1,24, w województwie podkarpackim 1,36, w powiecie strzyżowskim 1,30. W 2005 r. wskaźnik dzietności dla całego kraju był podobny, w województwie i powiecie zmniejszył się do 1,27. W 2010 r. zanotowano w Polsce wzrost tego wskaźnika do 1,38, na Podkarpaciu do 1,31, dla powiatu strzyżowskiego do 1,32. W 2014 r. z kolei wskaźnik ten wyniósł: dla Polski 1,28, dla województwa 1,21, dla powiatu 1,19¹⁹⁰. W omawianych latach wg danych Eurostatu wskaźnik ten dla krajów Unii Europejskiej wyniósł: 1,46 w 2002 r., 1,51 w 2005 r., 1,62 w 2010 r.¹⁹¹

Mapa nr 17 – Przyrost naturalny w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego w 2014 r.¹⁹²

W powiecie strzyżowskim zmniejsza się również liczba zawieranych małżeństw – z 366 w 2000 r. do 345 w 2002 r. i 333 w 2005 r. do 309 w 2013 r. Zwiększa się zaś liczba prawomocnie orzeczonych rozwodów i separacji: z 19 w 1999 r. i 29 w 2003 r. do 74 w 2005 r. i 51 w 2013 r.

¹⁹⁰ Dane Głównego Urzędu Statystycznego w Rzeszowie na podstawie www.demografia.stat.gov.pl, data pobrania 15.06.2016 r..

¹⁹¹ Podano na podstawie danych ze strony internetowej: www.ec.europa.eu/eurostat, data pobrania 15.06.2016 r.

¹⁹² *Przegląd regionalny. Województwo podkarpackie 2014*. Raport końcowy z badania dostępny na stronie Podkarpackiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego: http://rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/badania_zewnetrzne/Przegląd_regionany_2014.pdf, data pobrania: 23.01.2016 r., s. 130.

Z kolei w omawianym okresie zauważyć można tendencję zmniejszania się liczby zgonów: z 611 w 2000 r., 621 w 2002 r., 620 w 2005 r., do 553 w 2006 r. i 583 w 2013 r. Głównymi przyczynami zgonów w 2012 r. w przeliczeniu na 1000 ludności (wskaźnik ogólny dla powiatu strzyżowskiego 10,1 przy średniej wojewódzkiej 8,6) były: choroby układu krążenia (wskaźnik 5,3) i nowotwory (2,2).

Tabela nr 3 - Ruch naturalny ludności w powiecie strzyżowskim w 2013 roku

Jednostka terytorialna	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony		Przyrost naturalny	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony		Przyrost naturalny
			ogółem	w tym niemowląt				Ogółem	w tym niemowląt	
	w liczbach bezwzględnych					na 1000 ludności				
woj. podkarpackie	10657	20373	18593	92	1780	5	9,6	8,7	4,5	0,8
powiat strzyżowski	309	579	583	3	-4	5	9,3	9,4	5,2	-0,1
Strzyżów	108	185	176	2	9	5,2	8,9	8,4	10,8	0,4
miasto	55	74	66	0	8	6,1	8,3	7,4	0	0,9
gmina	53	111	110	2	1	4,4	9,3	9,2	18	0,1
Czudec	53	118	113	0	5	4,5	10	9,6	0	0,4
Frysztak	61	92	104	0	-12	5,8	8,7	9,9	0	-1,1
Niebylec	44	1174	107	1	7	4,1	10,7	10,1	8,8	0,7
Wiśniowa	43	70	83	0	-13	5,2	8,4	10	0	-1,6

W 2005 r. w wieku przedprodukcyjnym było na terenie powiatu 14800 osób (22,7%), w wieku produkcyjnym 37119 osób (60%), w wieku poprodukcyjnym zaś 10059 osób (16,3%). W 2013 r. w wieku przedprodukcyjnym na terenie powiatu było 12151 osób (19,6%), produkcyjnym 39249 osób (63,2%), poprodukcyjnym 10695 osób (17,2%). Powyższe dane wskazują na umacnianie się trendu zarysowanego w pierwszej *Strategii rozwoju powiatu*¹⁹³ – zmniejszania udziału liczby osób w wieku przedprodukcyjnym w całej populacji (z 27,2% w 2000 r. do 22,7% w 2005 r. i 19,6% w 2013 r.) oraz zwiększania udziału liczby osób w wieku produkcyjnym (z 60% w 2005 r. do 63,2% w 2013 r.) i poprodukcyjnym (z 16,3% w 2005 r. do 17,2% w 2013 r.). Z danych z lat 2010 i 2012 wynika, że zwiększa się średni wiek (mediana) ludności powiatu: z 36,3 do 37,1, przy wartościach wojewódzkich w tych latach 36,5 i 37,3. Z kolei wskaźnik obciążenia ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku

¹⁹³ Por. *Strategia rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2002 – 2010*, Strzyżów 2002, s. 70.

produkcyjnym wyniósł w 2010 r. 60,2, w 2012 r. 58,8, w 2014 r. 57,8 przy obciążeniu wojewódzkim w tych latach 56,6, 56,7 i 57,6¹⁹⁴.

W zakresie migracji ludności na pobyt stały w 2013 r. na obszar powiatu strzyżowskiego odnotowano napływ 509 osób, w tym 7 z zagranicy. W tym samym czasie odpływ ludności wyniósł 670 osób, w tym 60 za granicę. Saldo migracji wyniosło więc -161 osób, tj. -2,6 na 1000 ludności, przy wskaźniku dla województwa -1,5. W 2005 r. na teren powiatu napłynęło 520 osób, w tym 17 z zagranicy, odpłynęło zaś 478 osób, w tym 25 za granicę. Wskaźnik migracji na 1000 osób wyniósł więc 0,7, przy wskaźniku wojewódzkim 1,1. W 2000 r. napływ ludności do powiatu wyniósł 557 osób, a odpływ 604 osoby. Wskaźnik ten był więc ujemny i wyniósł -0,8 przy wskaźniku wojewódzkim -0,9.

Tabela nr 4 - Saldo migracji w powiecie strzyżowskim w latach 2005 - 2014

Jednostka terytorialna	Saldo migracji									
	Ogółem									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Powiat strzyżowski	42	-115	-31	-158	-55	-72	-147	-88	-161	-86
Czudec	-5	-27	22	-18	-5	10	-24	-29	-39	1
Frysztak	-1	-13	-1	-42	-31	-44	12	8	3	4
Niebylec	28	-30	-27	-26	7	-25	-50	5	-45	-20
Strzyżów	24	-2	-1	-32	-14	-29	-42	-42	-50	-68
Strzyżów - miasto	-13	23	-32	5	3	-30	-17	-7	0	-21
Strzyżów - gmina	37	-25	31	-37	-17	1	-25	-35	-50	-47
Wiśniowa	-4	-43	-24	-40	-12	16	-43	-30	-30	-3

Na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2011 r. Urząd Statystyczny w Rzeszowie przygotował opracowanie pt. *Migracje zagraniczne i wewnętrzne ludności województwa podkarpackiego*¹⁹⁵. Zgodnie z deklaracjami badanych w tym czasie 4793 osoby z powiatu strzyżowskiego przebywały czasowo za granicą powyżej 12 miesięcy (7% z ogółu ludności – z 62318 osób w populacji powiatu w 2011 r.), z tego 2871 (4%) 12 miesięcy i więcej. Z tej liczby więcej było kobiet – 2502, niż mężczyzn – 2291. Spośród zadeklarowanych przyczyn badani wymienili najczęściej: pracę – 556 osób, sprawy rodzinne – 50 osób oraz edukację – 27 osób¹⁹⁶.

W opublikowanej przez Urząd Statystyczny w Rzeszowie w 2006 r. prognozie ludności przewidywano stopniowe zmniejszanie się liczby mieszkańców powiatu strzyżowskiego: do

¹⁹⁴ *Przemiany demograficzne w województwie podkarpackim w latach 2008 – 2012*, Rzeszów 2013, s. 98 oraz na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS www.stat.gov.pl, data pobrania 15.06.2016 r.

¹⁹⁵ *Migracje zagraniczne i wewnętrzne ludności województwa podkarpackiego*, Rzeszów 2014, <http://rzeszow.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechno-migracje-zagraniczne-i-wewnetrzne-ludnosci-województwa-podkarpackiego-nsp-2011,29,1.html>, data pobrania 15.06.2016 r.

¹⁹⁶ Tamże, s. 70 – 76.

61,6 tys. w 2010, 2015 i 2020 r., 61,4 w 2025 r. i 60,7 w 2030 r.¹⁹⁷. W obowiązującej od 2014 r. prognozie Główny Urząd Statystyczny znacznie skorygował te dane, przewidując, że w 2020 r. na terenie powiatu strzyżowskiego będzie mieszkało 61059 osób, w 2022 60701 osób, w 2030 58979 osób, zaś w 2050 52115 osób¹⁹⁸. W aktualnej prognozie przewiduje się więc spadek liczby mieszkańców obszaru powiatu strzyżowskiego o 9 980 w perspektywie 35 lat, tj. o 16%.

---

¹⁹⁷ Dane na podstawie *Województwo podkarpackie 2006. Podregiony, powiaty, gminy*. Rzeszów 2006, s. 140.

¹⁹⁸ Na podstawie prognozy GUS dostępnej w 2015 r. na stronie internetowej pod adresem: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-dla-powiatow-i-miast-na-prawie-powiatu-oraz-podregionow-na-lata-2014-2050-opracowana-w-2014-r-,5,5.html>, data pobrania: 30.01.2016 r.

Tabela nr 5 – Ludność powiatu strzyżowskiego wg stanu na dzień 31.12.2014 r.

Wiek	Gminy/Miasto																		Powiat (liczba ludn. 2014 r.)		
	Czudec			Fryszak			Niebylec			Strzyżów			Miasto Strzyżów			Wiśniowa					
	Razem	K	M	Razem	K	M	Razem	K	M	Razem	K	M	Razem	K	M	Razem	K	M	Razem	K	M
0 – 4	636	325	311	473	227	246	516	262	254	553	267	286	416	201	215	409	204	205	3003	1486	1517
0	140	64	76	82	44	38	86	39	47	88	47	41	74	37	37	84	44	40	554	275	279
1	109	60	49	92	45	47	114	60	54	104	47	57	74	35	39	72	32	40	565	279	286
2	142	77	65	103	43	60	109	54	55	135	58	77	76	38	38	90	45	45	655	315	340
3	120	63	57	87	42	45	97	52	45	119	58	61	89	44	45	80	41	39	592	300	292
4	125	61	64	109	53	56	110	57	53	107	57	50	103	47	56	83	42	41	637	317	320
5 – 9	602	301	301	583	278	305	561	272	289	578	274	304	438	204	234	438	210	228	3200	1539	1661
5	130	65	65	128	62	66	126	62	64	99	44	55	86	38	48	84	48	36	653	319	334
6	123	61	62	118	60	58	105	59	46	136	62	74	98	46	52	90	43	47	670	331	339
7	134	72	62	120	53	67	104	46	58	121	61	60	86	44	42	77	32	45	642	308	334
8	95	48	47	106	52	54	128	58	70	110	59	51	72	29	43	91	45	46	602	291	311
9	120	55	65	111	51	60	98	47	51	112	48	64	96	47	49	96	42	54	633	290	343
10 – 14	632	304	328	599	284	315	568	289	279	616	279	337	420	198	222	504	236	268	3339	1590	1749
10	123	58	65	131	67	64	112	55	57	112	46	66	80	35	45	109	53	56	667	314	353
11	125	57	68	116	51	65	119	66	53	132	53	79	93	41	52	108	53	55	693	321	372
12	103	51	52	100	42	58	95	56	39	124	63	61	68	35	33	100	46	54	590	293	297
13	145	67	78	123	51	72	131	58	73	128	59	69	92	38	54	83	36	47	702	309	393
14	136	71	65	129	73	56	111	54	57	120	58	62	87	49	38	104	48	56	687	353	334
15 – 19	748	367	381	742	397	345	681	329	352	710	319	391	473	207	266	529	249	280	3883	1868	2015
15	127	60	67	143	63	80	124	64	60	131	62	69	96	41	55	109	54	55	730	344	386
16	157	91	66	148	78	70	143	75	68	159	75	84	91	36	55	96	39	57	794	394	400
17	156	82	74	157	93	64	133	71	62	148	64	84	94	38	56	98	45	53	786	393	393
18	151	62	89	146	79	67	158	60	98	125	49	76	89	37	52	120	62	58	789	349	440
19	157	72	85	148	84	64	123	59	64	147	69	78	103	55	48	106	49	57	784	388	396
20 – 24	886	420	466	824	393	431	875	455	420	916	432	484	545	253	292	628	313	315	4674	2266	2408
20	173	78	95	148	75	73	147	72	75	166	71	95	85	44	41	107	55	52	826	395	431
21	178	83	95	173	85	88	165	75	90	169	77	92	125	60	65	132	70	62	942	450	492
22	172	84	88	142	62	80	197	112	85	193	93	100	106	48	58	134	72	62	944	471	473
23	206	98	108	174	91	83	182	99	83	205	102	103	118	57	61	138	65	73	1023	512	511
24	157	77	80	187	80	107	184	97	87	183	89	94	111	44	67	117	51	66	939	438	501
25 – 29	925	450	475	864	419	445	829	406	423	976	467	509	671	337	334	654	321	333	4919	2400	2519

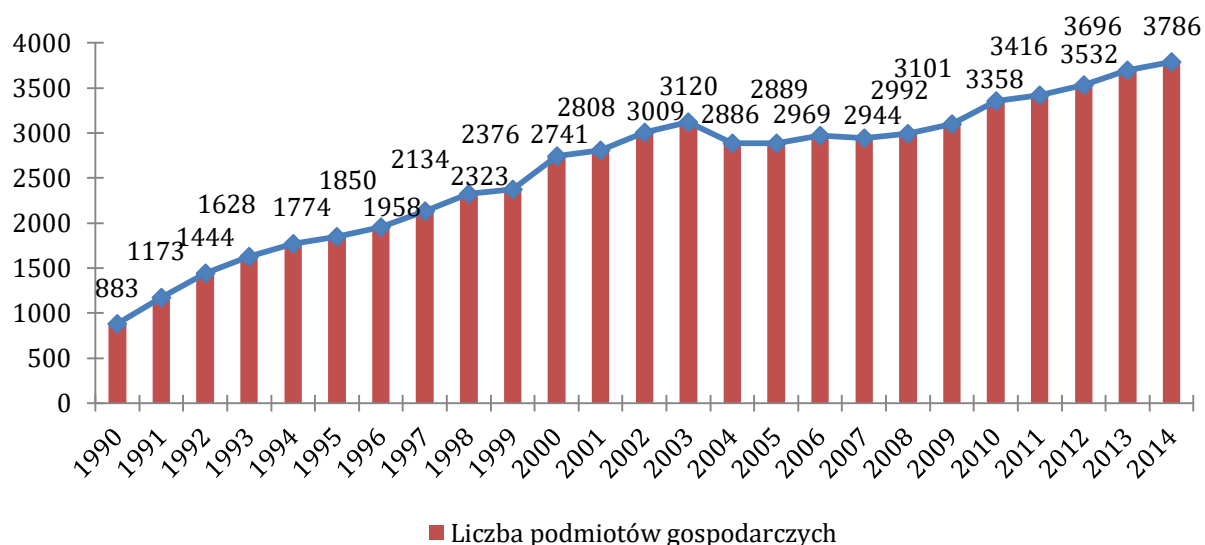
25	184	85	99	175	81	94	164	78	86	215	98	117	120	58	62	139	68	71	997	468	529
26	190	95	95	149	65	84	155	74	81	194	87	107	121	60	61	126	71	55	935	452	483
27	181	86	95	190	98	92	179	88	91	184	93	91	139	63	76	106	44	62	979	472	507
28	175	89	86	173	83	90	157	77	80	197	105	92	147	78	69	157	89	68	1006	521	485
29	195	95	100	177	92	85	174	89	85	186	84	102	144	78	66	126	49	77	1002	487	515
30 – 34	929	438	491	832	387	445	778	372	406	927	459	468	777	382	395	660	331	329	4903	2369	2534
35 – 39	888	449	439	788	378	410	774	379	395	919	438	481	837	417	420	624	302	322	4830	2363	2467
40 – 44	845	397	448	730	337	393	783	394	389	851	425	426	646	325	321	565	265	300	4420	2143	2277
45 – 49	760	356	404	636	310	326	767	340	427	809	405	404	532	268	264	523	246	277	4027	1925	2102
50 – 54	785	383	402	709	334	375	669	329	340	826	387	439	536	282	254	568	271	297	4093	1986	2107
55 – 59	751	366	385	687	318	369	607	296	311	770	372	398	662	360	302	523	243	280	4000	1955	2045
60 – 64	631	305	326	563	268	295	567	274	293	649	310	339	665	355	310	438	215	223	3513	1727	1786
65 – 69	462	261	201	427	240	187	451	254	197	527	290	237	465	262	203	300	163	137	2632	1470	1162
70 – 74	352	202	150	312	175	137	379	233	146	385	234	151	328	204	124	259	147	112	2015	1195	820
75 – 79	383	222	161	346	206	140	321	208	113	385	242	143	265	157	108	306	182	124	2006	1217	789
80 – 84	302	190	112	219	155	64	255	187	68	269	173	96	167	112	55	218	154	64	1430	971	459
85 lat i więcej	206	159	47	170	131	39	186	136	50	229	177	52	112	88	24	122	92	30	1025	783	242
Razem	11723	5895	5828	10504	5237	5267	10567	5415	5152	11895	5950	5945	8955	4612	4343	8268	4144	4124	61912	31253	30659

3.2. Gospodarka i przedsiębiorczość

Analiza danych statystycznych ogólnokrajowego rejestru REGON, w którym ewidencjonowane są w Polsce podmioty gospodarcze wskazuje, że - podobnie jak w całym kraju i w regionie - także w powiecie strzyżowskim liczba podmiotów gospodarczych – mimo okresowych wahań - stale wzrasta. W ciągu 15 lat, tj. w porównaniu roku 1999 i 2014 wzrost ten wyniósł 59,3% (o 1410 podmiotów z 2376 do 3786¹⁹⁹).

Wykres nr 3 - Liczba podmiotów gospodarczych w powiecie strzyżowskim w kolejnych latach

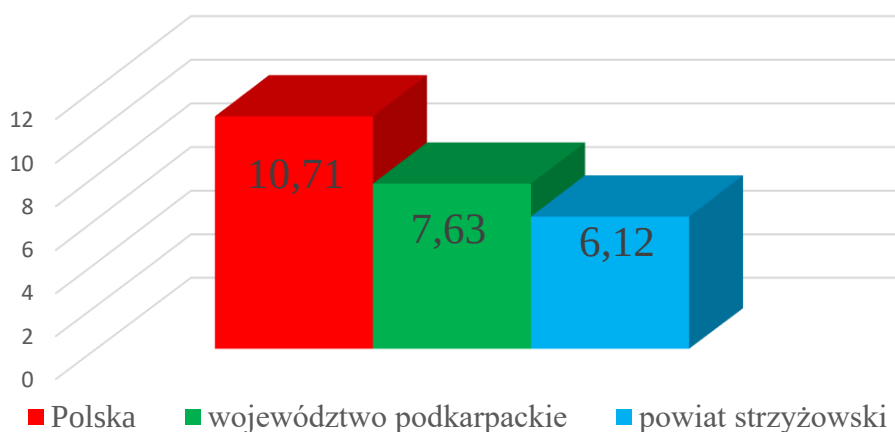
Wśród 3786 podmiotów gospodarczych w powiecie strzyżowskim w 2014 r. 265 stanowiły spółki, w tym 109 handlowe i 13 z udziałem kapitału zagranicznego a 145 spółki cywilne, 20 spółdzielnie, 7 fundacje, 147 stowarzyszenia i organizacje społeczne, zaś 3050 osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą²⁰⁰. W porównaniu do danych z 1999 roku w 2014 r. procentowy udział podmiotów gospodarczych w stosunku do liczby ludności zwiększył się w Polsce o 2,79%, w województwie podkarpackim o 1,73%, w powiecie strzyżowskim zaś o 1,97%. Można więc stwierdzić, że w okresie 15 lat wzrost liczby podmiotów gospodarczych w powiecie strzyżowskim był szybszy niż w województwie podkarpackim, ale wolniejszy niż w całym kraju. Na koniec 2015 r. zarejestrowanych było w powiecie strzyżowskim 3878 podmiotów gospodarczych²⁰¹.

¹⁹⁹ Wg stanu na 31 grudnia każdego roku na podstawie informacji Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Rzeszowie. Por. *Województwo podkarpackie 2015. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2015, s. 331.

²⁰⁰ Por. *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie podkarpackim w latach 2013 i 2014*, Rzeszów 2015, s. 77, 109. www.rzeszow.stat.gov.pl, data pobrania 23.11.2015 r.

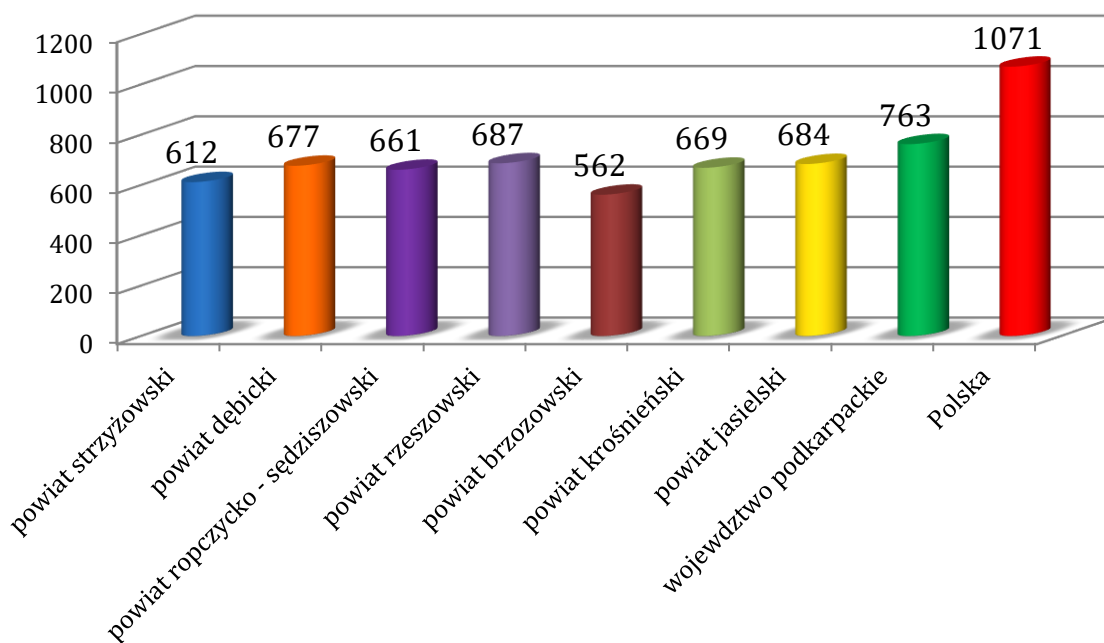
²⁰¹ Por. *Województwo podkarpackie 2016. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2016, s. 331

Wykres nr 4 - Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na liczbę ludności w 2014 r.

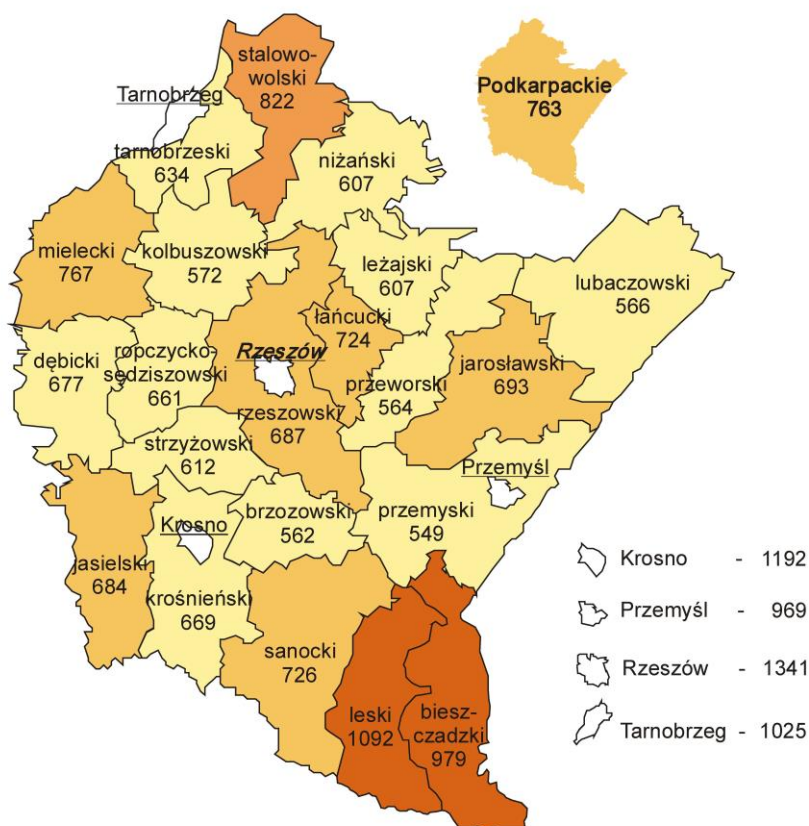

Mimo to jednak na tle regionu i kraju nie są to dane zadowalające i lokują powiat strzyżowski poniżej średniej wojewódzkiej. W 2014 r. w przeliczeniu na 10 tys. ludności w Polsce przypadało 1.071 podmiotów gospodarczych, w województwie podkarpackim 763 podmioty, w powiecie strzyżowskim zaś 612 podmiotów. Jest to więc wskaźnik nadal niższy niż średnia wojewódzka, a spośród powiatów ościennych tylko powiat brzozowski notuje niższą wartość tego wskaźnika.

Wykres nr 5 - Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na liczbę ludności w wybranych powiatach województwa podkarpackiego w 2014 r.

Mapa nr 18 - Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. ludności w województwie podkarpackim w 2014 r.²⁰²

Wśród podmiotów gospodarczych w powiecie strzyżowskim zdecydowanie dominują mikroprzedsiębiorstwa²⁰³, zatrudniające do 9 pracowników, które stanowią 96% wszystkich zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. W 2014 r. 176 zarejestrowanych podmiotów stanowiły podmioty publiczne, a 3610 podmioty prywatne.

²⁰² Tamże, s. 72.

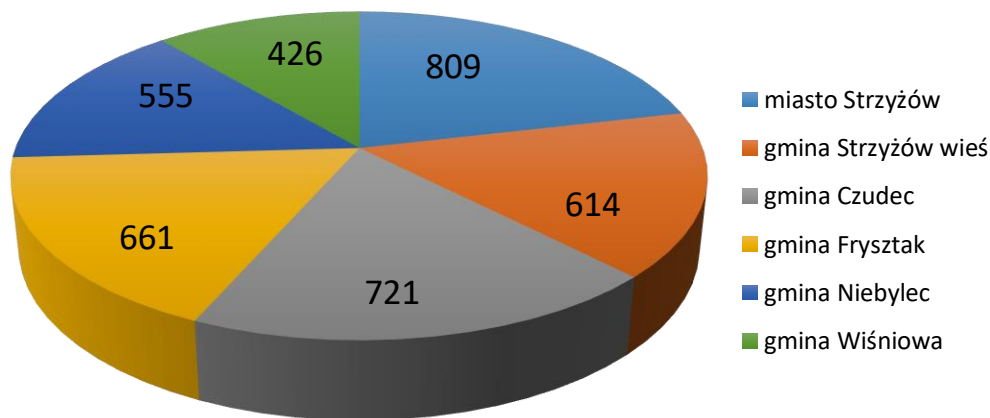
²⁰³ Wg definicji przyjmowanej przez GUS do celów statystycznych mikroprzedsiębiorstwo to podmiot gospodarczy zatrudniający od 0 do 9 pracowników, małe przedsiębiorstwo zatrudnia 10 - 49 pracowników, średnie przedsiębiorstwo zatrudnia 50 - 249 pracowników, duże przedsiębiorstwo to podmiot zatrudniający 250 i więcej pracowników. W statystyce GUS nie jest uwzględniony obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych, o którym mowa w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2004 r.. Nr 173, poz. 1807 z późn. zm.)

Tabela nr 6 – Podmioty gospodarcze w powiecie strzyżowskim wg liczby pracowników w 2014 r.

L.p.	Liczba zatrudnionych pracowników	Liczba podmiotów
1.	0-9	3618
2.	10-49	139
3.	50-249	27
4.	250-999	2

W 2014 roku w powiecie strzyżowskim zarejestrowały swoją działalność 403 nowe podmioty gospodarcze, w tym samym czasie wyrejestrowały działalność 292 podmioty²⁰⁴. W rozkładzie przestrzennym podmiotów gospodarczych dominuje miasto Strzyżów, gdzie zlokalizowanych jest 809 podmiotów (21,4%), następnie plasuje się gmina Czudec (721 podmiotów, 19%), Frysztak (661 podmiotów, 17,5%), obszar wiejski gminy Strzyżów (614 podmiotów, 16,2%), Niebylec (555 podmiotów, 14,7%) i Wiśniowa (426 podmiotów, 11,2%).

Wykres nr 6 - Podmioty gospodarki narodowej w powiecie strzyżowskim w 2014 r.

W porównaniu do danych z 2000 r. największy przyrost liczby podmiotów gospodarczych zanotował obszar wiejski gminy Strzyżów – o 73,9% (353 podmioty w 2000 r.), następnie gmina Czudec – o 51,8% (475 podmiotów w 2000 r.), gmina Niebylec o 38% (402 podmioty w 2000 r.), gmina Frysztak o 30,1% (508 podmiotów w 2000 r.), gmina Wiśniowa o 24,2% (343 podmioty w 2000 r.) i miasto Strzyżów o 22,5% (660 podmiotów w 2000 r.)²⁰⁵.

Wg danych z 2014 r. i kategorii działalności gospodarczej aktualnie stosowanych w statystyce publicznej (PKD) na terenie powiatu strzyżowskiego najwięcej podmiotów

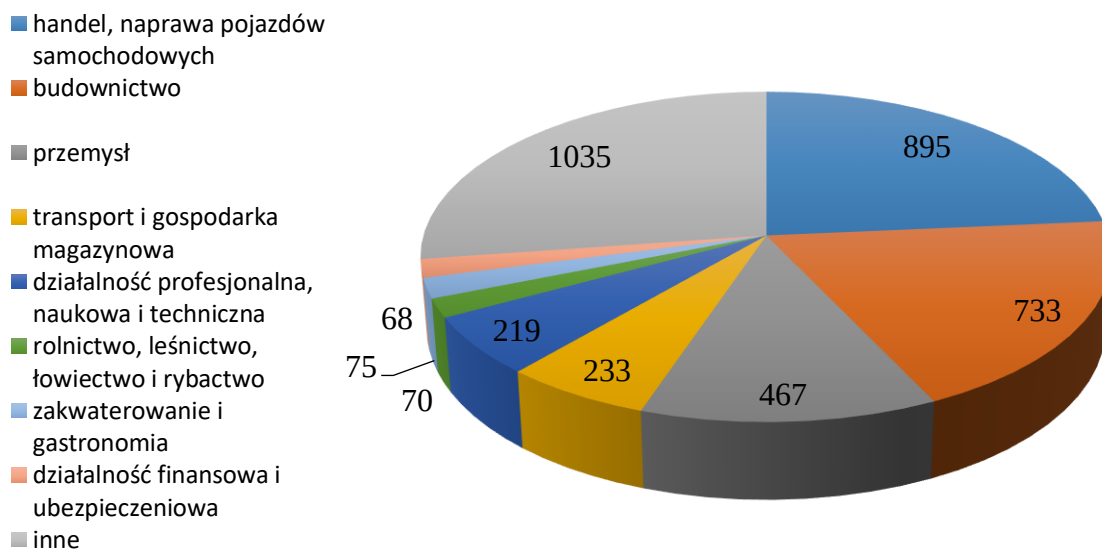
²⁰⁴ Por. *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie podkarpackim w latach 2013 i 2014*, Rzeszów 2015, s. 86, 90. www.rzeszow.stat.gov.pl, data pobr. 23.11.2015 r.

²⁰⁵ Dane z 2000 r. na podstawie *Rocznik statystyczny województwa podkarpackiego 2001*, Rzeszów 2001, s. 507.

prowadziło działalność w sekcji handel, naprawa pojazdów samochodowych (895), następnie budownictwo (733), przemysł (467), transport i gospodarka magazynowa (233), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (219), zakwaterowanie i gastronomia (75), informacja i komunikacja (72) rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (70), działalność finansowa i ubezpieczeniowa (68)²⁰⁶.

Wykres nr 7 - Podmioty gospodarki narodowej wg wybranych rodzajów działalności w powiecie strzyżowskim w 2014 r.

Ze względu na zmiany w klasyfikacji trudno jednoznacznie określić trendy rozwojowe w poszczególnych typach działalności gospodarczej na obszarze powiatu strzyżowskiego. Bezsporny wydaje się dynamiczny wzrost liczby podmiotów działających w sferze budownictwa – z 436 w 2000 r. do 733 w 2014 r., utrzymanie wysokiego udziału sfery handlu: w 2000 r. na terenie powiatu strzyżowskiego w sekcji handel i naprawy zarejestrowanych było 928 podmiotów, w roku 2014 w sekcji handel, naprawa pojazdów samochodowych 895 oraz stopniowy wzrost działalności przemysłowej: z 362 podmiotów w 2000 r. do 467 w 2014 r. (o 29%).

Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 pracowników w 2014 r. w powiecie strzyżowskim wyniosła 331408 tys. zł, przy czym niższe wartości w tym czasie zanotowały w regionie tylko powiaty: przemyski (255924 tys. zł) i leski (313106 tys. zł). W podobnym typie przedsiębiorstw nakłady inwestycyjne w tym roku wyniosły w powiecie strzyżowskim 44424 tys. zł, a niższe wartości zanotowało w regionie 6 powiatów: kolbuszowski (39652 tys. zł), leski (21925 tys. zł), niżański (32037 tys. zł), brzozowski (25421 tys. zł), bieszczadzki (40081 tys. zł) i lubaczowski (42584 tys. zł)²⁰⁷. Z kolei w 2000 r. w powiecie strzyżowskim wartość brutto środków trwałych wyniosła 153,7 mln zł, nakłady inwestycyjne zaś 24,6 mln zł²⁰⁸. Przy tym wartość produkcji sprzedanej przemysłu

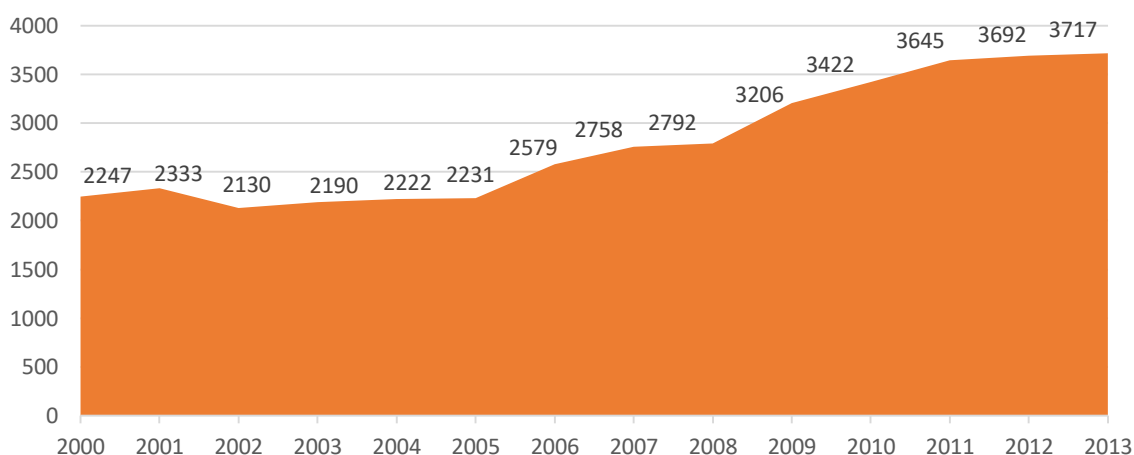
²⁰⁶ Por. *Województwo podkarpackie 2015. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2015, s. 340.

²⁰⁷ Por. *Województwo podkarpackie 2015. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2015, s. 319.

²⁰⁸ Por. *Rocznik statystyczny województwa podkarpackiego 2001*, Rzeszów 2001, s. 498- 500.

w podmiotach gospodarczych zatrudniających więcej niż 9 osób wzrosła ze 138,7 mln zł w 2000 r. do 231,1 mln zł w 2013 r. (o 66,6%). Liczba pracujących zaś w tej kategorii podmiotów gospodarczych utrzymała się na podobnym poziomie – 6466 w 2000 r.²⁰⁹ i 6766 w r. 2014 r.²¹⁰ (wzrost o 4,6%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość produkcji sprzedanej przemysłu wg powyższych parametrów wzrosła z 2247 zł w 2000 r. do 3717 zł w 2013 r.²¹¹

Wykres nr 8 – Produkcja sprzedana przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w powiecie strzyżowskim w podmiotach zatrudniających powyżej 9 osób w latach 2000 – 2013 w zł

Instytucje otoczenia biznesu skoncentrowane są w Strzyżowie i miejscowościach gminnych, tj. Czudcu, Frysztaku, Niebylcu i Wiśniowej. Są to przede wszystkim banki, w tym samodzielny Bank Spółdzielczy w Strzyżowie, który powstał z połączenia mniejszych banków spółdzielczych działających w 5 gminach powiatu, oddziały Banku PKO BP S.A i PEKAO S.A. oraz Podkarpackiego Banku Spółdzielczego w Strzyżowie, a także placówki innych banków, jak również spółdzielczych kas oszczędnościowo – kredytowych. W Strzyżowie działają przedstawicielstwa firm ubezpieczeniowych oraz kilka biur rachunkowych oferujących obsługę finansowo – księgową osobom indywidualnym i podmiotom gospodarczym, które działają także w innych miejscowościach, w tym we Frysztaku.

Próba wzmocnienia instytucji otoczenia biznesu w Strzyżowie była działalność Powiatowego Forum Gospodarczego – stowarzyszenia zrzeszającego przedsiębiorców z terenu powiatu strzyżowskiego, które w tej formule działało w latach 2000 – 2014, realizując projekty wspierające rozwój przedsiębiorczości na tym terenie. Osoby zainteresowane z powiatu strzyżowskiego korzystają też z programów wspierających rozwój gospodarki, w tym z preferencyjnych funduszy pożyczkowych. Rokrocznie jednak najwięcej osób zakłada na tym terenie działalność gospodarczą wykorzystując pożyczki i dotacje z programów koordynowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Strzyżowie. W 2014 r. z tej formy wsparcia skorzystało w powiecie 102 osoby.

²⁰⁹ Por. Tamże, s. 330.

²¹⁰ Por. *Województwo podkarpackie 2015. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2015, s. 124.

²¹¹ Dane na podstawie informacji własnej Urzędu Statystycznego w Rzeszowie. Pismo z dn. 03.12.2015 r. znak RZE-OB.R.6010.138.2015.2.

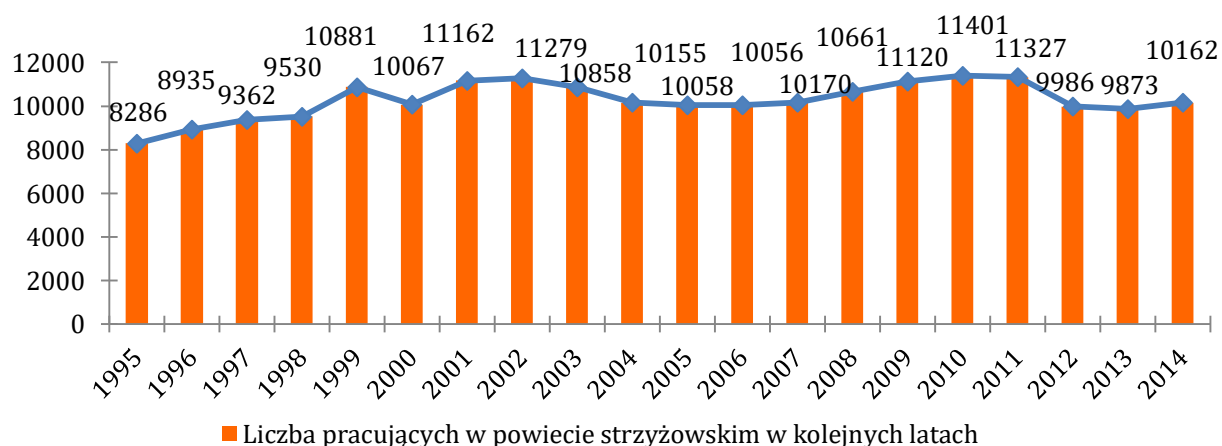
Jak do tej pory nie udało się powołać w powiecie inkubatora przedsiębiorczości wspierającego osoby rozpoczynające działalność gospodarczą, jak również specjalnej strefy ekonomicznej, która mogłaby oferować preferencyjne warunki dla inwestorów. Negatywnie na gospodarce powiatu odbił się upadek znanych wcześniej, dużych firm z tego terenu, takich jak zlikwidowany na początku lat 90-tych XX w. strzyżowski „Polsport” czy w ostatnich latach Fabryka Maszyn produkująca agregaty sprężarkowe.

Mimo to jednak podmioty gospodarcze z obszaru powiatu strzyżowskiego podejmują działania i projekty rozwojowe. Potwierdzeniem tego jest fakt, że 27 firm z wszystkich gmin powiatu strzyżowskiego uzyskało dofinansowanie na 40 projektów, głównie inwestycyjnych z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013. Całkowita suma zrealizowanych przez te firmy projektów wyniosła 34651186,02 zł, dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego zaś do tych projektów wyniosło 15883773,25 zł (45.8%)²¹².

3.2.1. Rynek pracy

Na podstawie dostępnych danych statystycznych²¹³ stwierdzić można, że w powiecie strzyżowskim w kolejnych latach od 1999 r. liczba pracujących ogółem oscyluje wokół 10 tys. osób.

Wykres nr 9 – Liczba osób pracujących²¹⁴ w powiecie strzyżowskim w kolejnych latach

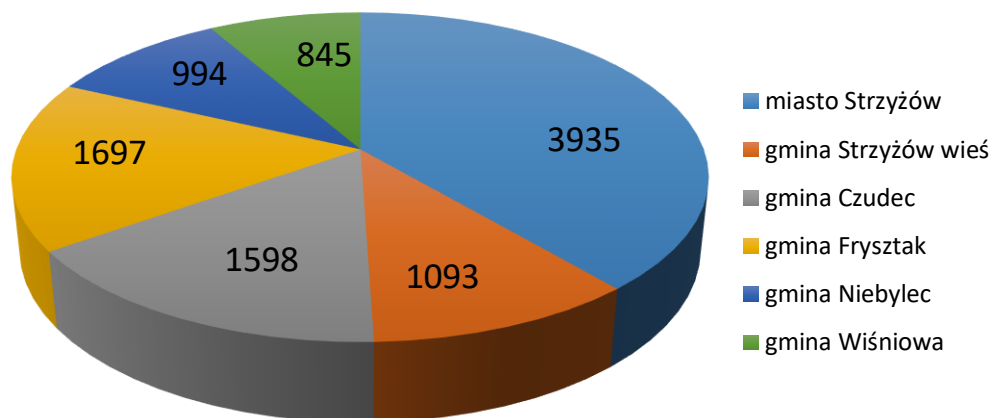
²¹² Na podstawie informacji Departamentu Wspierania Przedsiębiorczości Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie, pismo znak WP – I.434.2.111.2015.AC z dn. 17.12.2015 r.

²¹³ W ogólnodostępnych statystykach podawane są dane dotyczące podmiotów gospodarczych zatrudniających powyżej 9 osób. Dane o liczbie pracujących w powiecie strzyżowskim w niniejszym opracowaniu i w innych opracowaniach samorządu powiatowego z poprzednich lat podawane są na podstawie indywidualnie przygotowanej przez Urząd Statystyczny w Rzeszowie informacji o liczbie pracujących ogółem we wszystkich typach podmiotów gospodarczych, w tym zatrudniających 9 osób i mniej na podstawie rejestru REGON. W niniejszym opracowaniu podano informacje na podstawie pisma Urzędu Statystycznego w Rzeszowie z dn. 04.12.2015 r. znak RZE – OBR.6010.132.2015.3.

²¹⁴ Wg podkarpackiego rejestru REGON, na podstawie informacji własnej Urzędu Statystycznego w Rzeszowie. Od 2007 r. wg przewidywanej liczby pracujących, na podstawie informacji przekazywanych do statystyki publicznej przez poszczególne podmioty gospodarcze.

W rozmieszczeniu przestrzennym pracujących w 2014 r. dominowało miasto Strzyżów, skupiające 38,7% ogółu pracujących, następnie gmina Frysztak 16,7%, gmina Czudec 15,7%, gmina Strzyżów 10,7%, gmina Niebylec 9,8% i gmina Wiśniowa 8,4%.

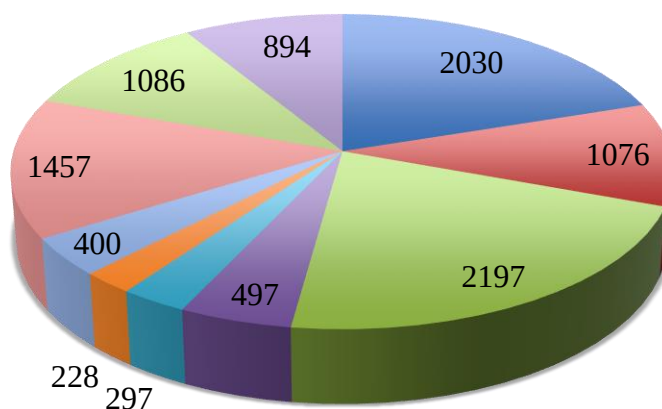
Wykres nr 10 - Liczba pracujących w poszczególnych gminach powiatu strzyżowskiego w 2014 r.²¹⁵

W tym czasie największa grupa osób pracowała w przemyśle 21,6%, następnie w sekcji handel i naprawa pojazdów samochodowych 19,9 %, edukacji 14,3%, opiece zdrowotnej i pomocy społecznej 10,7% oraz w budownictwie 10,6%.

Wykres nr 11 - Pracujący w podmiotach gospodarki narodowej w powiecie strzyżowskim wg sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2014 r.²¹⁶

- handel, naprawa pojazdów samochodowych
- budownictwo
- przemysł
- transport i gospodarka magazynowa
- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
- Administracja publiczna
- Edukacja
- Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
- Pozostałe

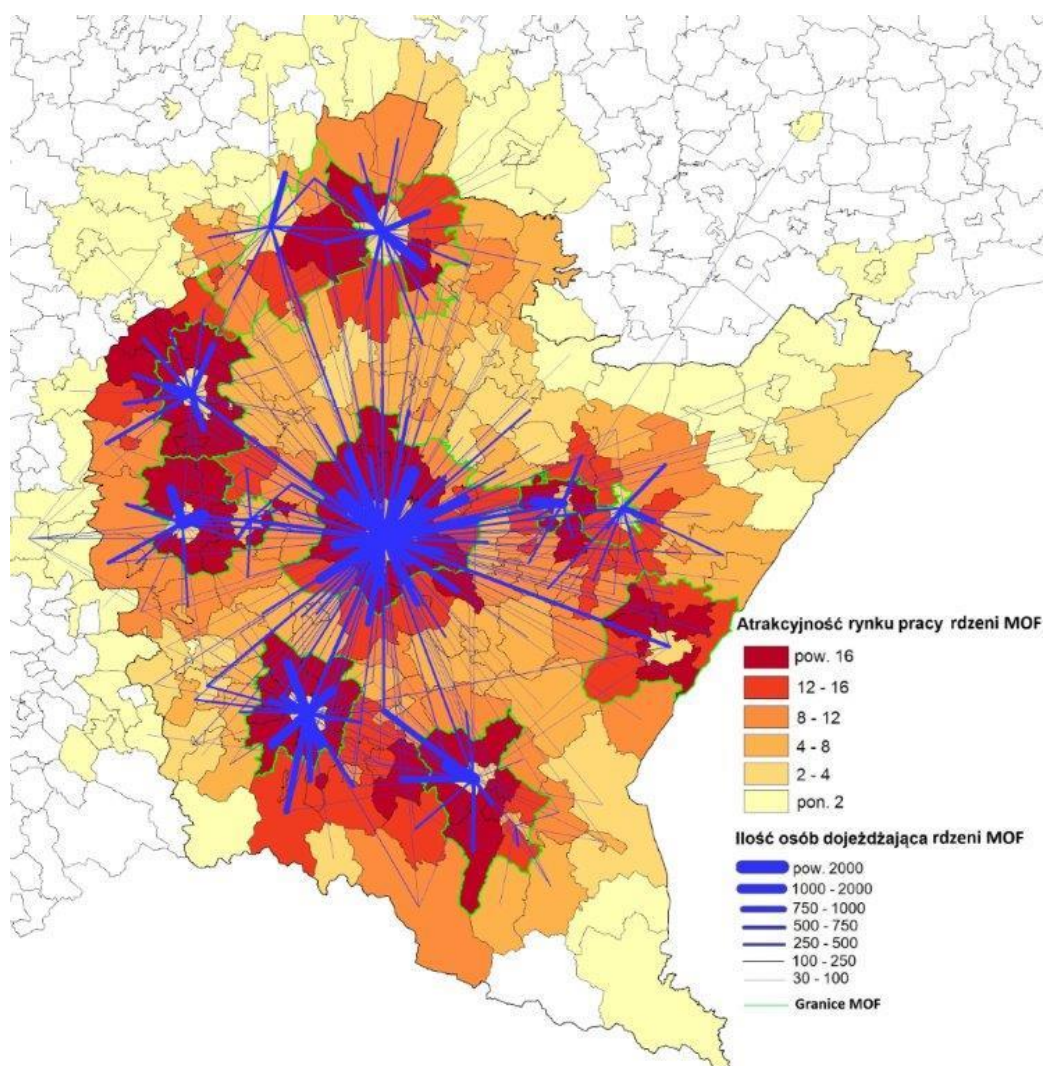
²¹⁵ Wg przewidywanej liczby pracujących. Stan na koniec grudnia 2014 r. Dane na podstawie informacji własnej Urzędu Statystycznego w Rzeszowie w oparciu o informacje przekazywane do podkarpackiego rejestru REGON przez podmioty gospodarcze.

²¹⁶ Wg przewidywanej liczby pracujących. Stan na koniec grudnia 2014 r. Dane na podstawie informacji własnej Urzędu Statystycznego w Rzeszowie w oparciu o informacje przekazywane do podkarpackiego rejestru REGON przez podmioty gospodarcze.

W przeprowadzonym w 2011 r. Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 7907 mieszkańców powiatu zadeklarowało dojazdy do pracy poza miejscem zamieszkania²¹⁷, w tym 3130 do Rzeszowa, 1663 do Strzyżowa, 309 do Boguchwały, 272 do Krosna, 300 osób do gminy Czudec, 2233 do innych gmin, w tym 111 do Warszawy. W tym samym czasie 3332 osoby przyjeżdżały do pracy do poszczególnych gmin powiatu, w tym ok. 150 z Rzeszowa. Dane te potwierdzają stałą mobilność mieszkańców powiatu strzyżowskiego i poszukiwanie pracy poza powiatem w sytuacji niedostatku miejsc pracy na tym terenie.

Mapa nr 19 - Międzygminne dojazdy do pracy w województwie podkarpackim do 12 miast tworzących miejskie obszary funkcjonalne²¹⁸

²¹⁷ Na podstawie informacji własnej Urzędu Statystycznego w Rzeszowie, pismo z dn. 04.12.2015 r. znak RZE – OBR.6010.132.2015.3.

²¹⁸ Stan z 2015 r. Na podstawie opracowania: Komornicki T., Rosik P., Szejgiec B., Kowalczyk K., Goliszek S., Stępiak M. *Identyfikacja kluczowych kierunków rozwoju transportu w województwie podkarpackim*. Warszawa, lipiec 2015. Raport końcowy z ekspertyzy zleconej przez Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie dostępny na stronie Podkarpackiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego: http://rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/badania_zewnetrzne/Przegląd_regionany_2014.pdf, data pobrania: 23.01.2016 r., s. 43.

Niewystarczająca liczba miejsc pracy w stosunku do istniejącego zapotrzebowania rzutuje także na wysokość wynagrodzeń na terenie powiatu strzyżowskiego, która - biorąc pod uwagę przeciętne wynagrodzenie brutto w kolejnych latach - jest jedną z najniższych w regionie. Jest to związane z faktem niezbyt wysokiej kondycji ekonomicznej przedsiębiorstw na tym terenie oraz dużym popytem na pracę, a tym samym potencjalnie dużą dostępnością pracowników w wielu grupach zawodowych.

Tabela nr 7 – Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w latach 2002 - 2014²¹⁹

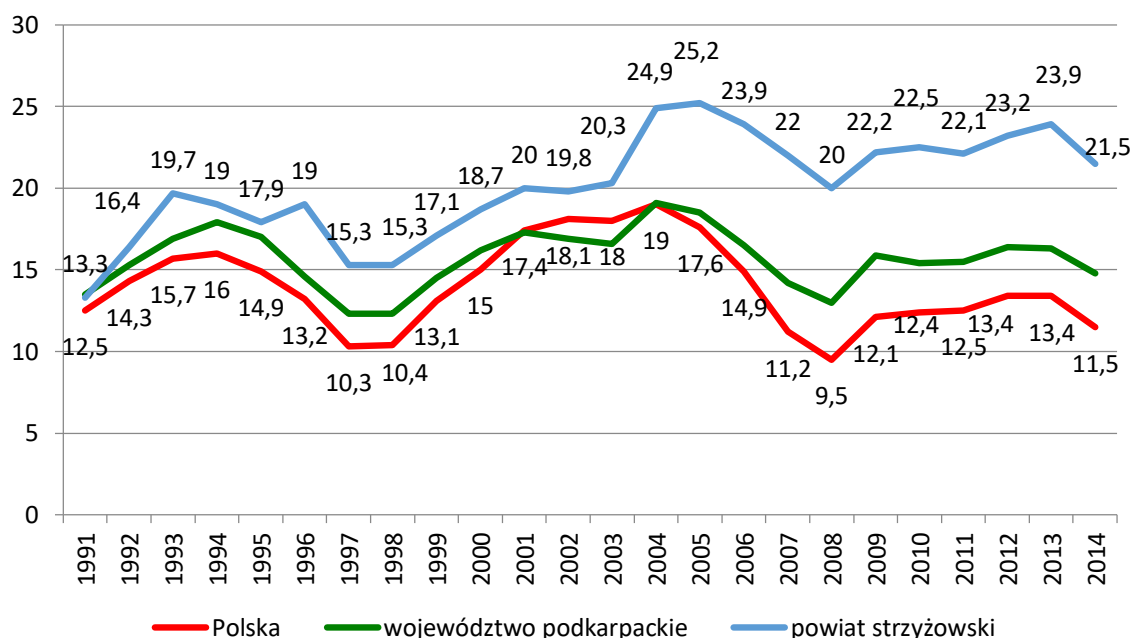
Jednostka terytorialna	Ogółem					Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)				
	2002	2006	2010	2012	2014	2002	2006	2010	2012	2014
	zł	zł	zł	zł	zł	%	%	%	%	%
POLSKA	2239,56	2636,81	3435,00	3744,38	4003,99	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
PODKARPACKIE	1875,41	2179,57	2877,43	3152,36	3412,30	83,7	82,7	83,8	84,2	85,2
Powiat bieszczadzki	1736,13	2029,72	2731,51	3109,58	3378,84	77,5	77,0	79,5	83,0	84,4
Powiat brzozowski	1651,43	1971,16	2639,74	2910,02	3077,51	73,7	74,8	76,8	77,7	76,9
Powiat jasielski	1796,53	2102,07	2785,99	2999,90	3138,20	80,2	79,7	81,1	80,1	78,4
Powiat krośnieński	1802,43	1940,57	2501,90	2800,23	2958,89	80,5	73,6	72,8	74,8	73,9
Powiat sanocki	1809,52	2085,62	2677,55	2918,66	3153,53	80,8	79,1	77,9	77,9	78,8
Powiat leski	1868,64	2245,66	2872,05	3119,93	3361,02	83,4	85,2	83,6	83,3	83,9
Powiat m. Krosno	1826,48	1968,73	2552,74	2783,69	3099,79	81,6	74,7	74,3	74,3	77,4
Powiat jarosławski	1774,22	2156,50	2819,04	3141,89	3438,32	79,2	81,8	82,1	83,9	85,9
Powiat lubaczowski	1709,40	1969,42	2539,38	2889,91	3058,68	76,3	74,7	73,9	77,2	76,4
Powiat przemyski	1659,36	2003,47	2670,63	2977,42	3135,55	74,1	76,0	77,7	79,5	78,3
Powiat przeworski	1812,22	2008,13	2636,31	2859,57	2977,07	80,9	76,2	76,7	76,4	74,4
Powiat m. Przemyśl	1882,89	2132,73	2913,67	3234,16	3407,88	84,1	80,9	84,8	86,4	85,1
Powiat kolbuszowski	1742,39	1987,62	2522,72	2745,76	3038,55	77,8	75,4	73,4	73,3	75,9
Powiat łańcucki	1688,74	1908,26	2514,28	2818,62	3008,61	75,4	72,4	73,2	75,3	75,1
Powiat ropczycko-sędziszowski	1811,48	2069,70	2757,27	3036,58	3236,75	80,9	78,5	80,3	81,1	80,8
Powiat rzeszowski	1688,71	1956,73	2678,29	2937,37	3200,41	75,4	74,2	78,0	78,4	79,9
Powiat strzyżowski	1641,26	1883,32	2578,65	2707,08	2891,28	73,3	71,4	75,1	72,3	72,2
Powiat m. Rzeszów	2102,03	2522,57	3428,12	3702,54	4087,48	93,9	95,7	99,8	98,9	102,1
Powiat dębicki	1849,58	2157,58	2716,29	3019,26	3290,06	82,6	81,8	79,1	80,6	82,2
Powiat leżajski	1931,82	2177,11	2901,37	3104,99	3225,11	86,3	82,6	84,5	82,9	80,5
Powiat mielecki	1850,06	2230,13	2902,92	3187,11	3485,31	82,6	84,6	84,5	85,1	87,0
Powiat niżański	1613,55	1926,57	2532,52	2798,39	2978,46	72,0	73,1	73,7	74,7	74,4
Powiat stalowowolski	1947,06	2264,72	2961,71	3260,12	3513,55	86,9	85,9	86,2	87,1	87,8
Powiat tarnobrzeski	1929,52	2346,81	2900,30	3176,95	3496,49	86,2	89,0	84,4	84,8	87,3
Powiat m. Tarnobrzeg	1860,38	2065,43	2684,26	3058,41	3195,25	83,1	78,3	78,1	81,7	79,8

²¹⁹ Na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS www.stat.gov.pl, data pobrania: 23.09.2015 r.

3.2.2. Problem bezrobocia

Na koniec 2014 roku w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Strzyżowie zarejestrowanych było 5869 bezrobotnych (na koniec 2015 r. było to 5448 osób). W analogicznym okresie 2013 roku - 6530 osób, a więc w stosunku rocznym liczba zarejestrowanych bezrobotnych była o 11,3% niższa (o 661 osób). W 2013 r. spośród ogółu bezrobotnych 3283 (50,3%) stanowiły kobiety, 2036 bezrobotnych pochodziło z miasta i gminy Strzyżów, 1250 z gminy Czudec, 1194 z gminy Frysztak, 1089 z gminy Niebylec, 961 z gminy Wiśniowa. W 2014 r. procentowy udział bezrobotnych kobiet wynosił 52,09% ogółu osób pozostających bez pracy. Najliczniejsza grupa osób bezrobotnych zamieszkiwała gminę Strzyżów (1830), w dalszej kolejności, gminę Frysztak (1099), Czudec (1094), Niebylec (1004) oraz Wiśniową (842)²²⁰.

Wykres nr 12 – Stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce, w województwie podkarpackim i w powiecie strzyżowskim w kolejnych latach

W stosunku do ogółu ludności w tych gminach daje to wskaźnik: dla Strzyżowa 8,78%, dla Czudca 9,33%, dla Frysztaka 10,46%, dla Niebylca 9,5% i 10,18% dla Wiśniowej. W stosunku do danych z 2000 r. sytuacja w zakresie bezrobocia w powiecie strzyżowskim niewiele się zmieniła. Zarejestrowanych było wówczas 6541 bezrobotnych, w tym 3355 kobiet, 2010 z gminy Strzyżów, 1073 z gminy Czudec, 1279 z gminy Frysztak, 1186 z gminy Niebylec i 993 z gminy Wiśniowa. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie strzyżowskim wg stanu na dzień 31.12.2014 r. wyniosła 21,5%. W tym czasie stopa bezrobocia w krajach Unii Europejskiej wynosiła przeciętnie 10,2%²²¹, w Polsce 11,5%, a w województwie podkarpackim 14,8%. Niekorzystną tendencją w zakresie rynku pracy w powiecie jest więc

²²⁰ Por. *Województwo podkarpackie 2015. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2015, s. 129 – 137.

²²¹ Dane na podstawie opracowania Głównego Urzędu Statystycznego *Polska w Unii Europejskiej* GUS 2015, s. 3, www.stat.gov.pl, data pobrania: 30.11.2015 r.

stale utrzymujący się wysoki poziom bezrobocia, podobny w poszczególnych gminach, wyższy niż przeciętnie w regionie i w całym kraju.

Według stanu na koniec 2014 r. powiat strzyżowski ze stopą bezrobocia 21,5% (na koniec 2015 r. było to 20,2%) plasował się w grupie powiatów w województwie podkarpackim z najwyższą stopą bezrobocia. W tym czasie wyższą stopę bezrobocia zanotowały tylko: powiat nizański (23%), powiat brzozowski (22,6%) oraz powiat leski 22,1%. Zbliżoną stopę bezrobocia (20,3%) zanotował powiat bieszczadzki, nieco niższą powiat przemyski (19%). W porównaniu do danych z 2000 r. sytuacja w regionie niewiele się zmieniła. Zmniejszyła się co prawda liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Strzyżowie o 672 osoby (o 10,3%), powiat strzyżowski pozostaje jednak nadal w grupie pięciu powiatów na Podkarpaciu o najwyższej stopie bezrobocia w województwie.

Tabela nr 8 - Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie podkarpackim

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych 31.12.2000 r.	Liczba bezrobotnych 31.12.2010 r.	Liczba bezrobotnych 31.12.2014 r.	Stopa bezrobocia 31.12.2000 r. (w %)	Stopa bezrobocia 31.12.2014 r. (w %)
Województwo	182168	142263	137932	15,9	14,6
Powiat bieszczadzki	5569	2060	1874	21,7	20,3
Powiat brzozowski	8012	6640	6700	21,6	22,6
Powiat dębicki	11302	6889	7443	15,8	12,6
Powiat jarosławski	10641	9505	9220	16,4	17,1
Powiat jasielski	13436	9540	8504	18,7	15,9
Powiat kolbuszowski	6095	3966	3652	17,9	14,9
Powiat krośnieński	9175	6616	5994	17,9	16,4
Powiat leski	-	2734	2668	-	22,1
Powiat leżajski	7165	5211	5315	18,4	18,9
Powiat lubaczowski	5848	4554	3925	17,7	15,9
Powiat łańcucki	6915	5237	5800	16,6	18,2
Powiat mielecki	9891	8451	7325	14,2	11,1
Powiat nizański	6791	5558	5477	20,8	23,0
Powiat przemyski	5840	5735	5470	15,3	19,0
Powiat przeworski	6885	6352	5971	15,2	17,5
Powiat ropczycko-sędziszowski	7344	5034	5431	17,2	18,7
Powiat rzeszowski	11606	8233	9421	14,6	13,9
Powiat sanocki	8602	5394	5228	17,7	12,5
Powiat stalowowolski	8821	6696	5460	15,2	12,3
Powiat strzyżowski	6541	5958	5869	18,8	21,5
Powiat tarnobrzeski	4806	3165	2892	16,2	12,5
Miasto Krosno	3278	2305	2123	9,5	6,9
Miasto Przemyśl	5147	5413	4706	15,3	17,0
Miasto Rzeszów	8555	8199	8715	8,5	7,5
Miasto Tarnobrzeg	3903	2818	2749	15,3	15,4

Interesujące dane w zakresie aktywności zawodowej mieszkańców powiatu strzyżowskiego wynikają z przeprowadzonego w 2011 r. Narodowego Spisu Powszechnego. Zgodnie z deklaracjami spisowymi jako aktywne zawodowo w tym czasie określiło się 27116

osób w wieku 15 lat i więcej, z czego 23731 osób jako pracujące. 3385 osób zadeklarowało status osób bezrobotnych, a 20959 osób określono jako bierne zawodowo. Współczynnik aktywności zawodowej w powiecie strzyżowskim (56,4) wg tych danych był więc wówczas wyższy niż w województwie (55,4) i całym kraju (55,1). Wg tych danych stopa bezrobocia w powiecie strzyżowskim w wysokości 12,5% była tylko o 0,5% wyższa niż w kraju i o 1,7% niższa niż w województwie. W tym czasie rejestrowana stopa bezrobocia wyniosła w powiecie 22,1%.

Tabela nr 9 – Aktywność zawodowa ludności w wieku 15 lat i więcej wg Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2011 r.²²²

Wyszczególnienie	Ogółem	Aktywni zawodowo			Bierni zawodowo	Nieustalony status na rynku pracy	Współczynnik aktywności zawodowej	Wskaźnik zatrudnienia	Stopa bezrobocia
		razem	pracujący	bezrobotni					
	osoba							%	
Ogółem									
POLSKA	32679614	17100695	15050641	2050054	13907468	1671450	55,1	48,5	12,0
PODKARPACKIE	1784002	911578	782466	129112	734349	138074	55,4	47,5	14,2
Powiat strzyżowski	52011	27116	23731	3385	20959	3936	56,4	49,4	12,5
Miasta									
POLSKA	20166869	10376487	9090543	1285944	8656019	1134364	54,5	47,8	12,4
PODKARPACKIE	754515	363228	303773	59455	322212	69075	53,0	44,3	16,4
Powiat strzyżowski	7560	3580	3006	574	3056	924	53,9	45,3	16,0
Wieś									
POLSKA	12512745	6724209	5960098	764111	5251450	537087	56,1	49,8	11,4
PODKARPACKIE	1029487	548350	478693	69657	412138	68999	57,1	49,8	12,7
Powiat strzyżowski	44451	23536	20725	2811	17903	3012	56,8	50,0	11,9

Na koniec grudnia 2014 roku w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Strzyżowie zarejestrowanych było 5008 bezrobotnych bez prawa do zasiłku. Stanowili oni 85,3% ogółu bezrobotnych. W analogicznym okresie 2013 roku w ogólnej liczbie 6530 bezrobotnych, prawa do zasiłku nie posiadało 5530 osób (84,7%). Charakterystyka dokonana przez Powiatowy Urząd Pracy wskazuje na następujące cechy bezrobocia w powiecie strzyżowskim: utrzymującą się wysoką liczbę bezrobotnych kobiet - 52,1% ogółu bezrobotnych, dominację osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, gimnazjalnym oraz podstawowym – 53,7% ogółu bezrobotnych, spadek liczby bezrobotnych zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy - 3,7% ogółu bezrobotnych, wysoki poziom długotrwale bezrobotnych – 66,1%, rosnący poziom bezrobocia osób z wykształceniem wyższym – 9,8% ogółu bezrobotnych, systematycznie zmniejszający się udział bezrobotnych z prawem do zasiłku – 14,7% ogółu bezrobotnych w 2014 r.²²³

²²² Dane na podstawie informacji własnej Urzędu Statystycznego w Rzeszowie, pismo z dn. 02.12.2015 r. znak: RZE-OBR.6010.134.2015.2.

²²³ Por. Sprawozdanie z działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Strzyżowie za rok 2014, s.12. Sprawozdanie dostępne na stronie <http://www.pupstrzyzow.pl/art/id/3>, data pobrania 01.02.2016 r.

W roku 2014 rynek ofert pracy w powiecie strzyżowskim uległ znacznej poprawie w porównaniu z rokiem 2013. Do PUP zgłoszono o 44,1% więcej wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej, w efekcie czego Urząd dysponował 2263 ofertami pracy i miejscami aktywizacji zawodowej, w tym 1129 subsydiowanymi. Najczęściej zgłaszano wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej w takich zawodach jak: sprzedawca (171), robotnik gospodarczy (142), pakowacz (141), technik prac biurowych (113), kasjer handlowy (71), robotnik budowlany (64), pracownik agencji pracy tymczasowej (54), sprzątaczką biurową (50). Były to oferty pracy przede wszystkim z terenu powiatu strzyżowskiego i powiatów ościennych. Na jedno wolne miejsce pracy i miejsce aktywizacji zawodowej przypadało w tym czasie około 3 bezrobotnych²²⁴.

Na wszystkie formy pomocy osobom bezrobotnym, łącznie z wypłacaniem zasiłków Powiatowy Urząd Pracy w Strzyżowie przeznaczył w 2014 r. kwotę ogółem 19784909,32 zł, w tym 10599902,47 zł na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu. Z tych form skorzystało w 2014 r. 1432 osób bezrobotnych. W ramach prac interwencyjnych zatrudniono 57 osób bezrobotnych, na szkolenia skierowano 147 bezrobotnych, na roboty publiczne 87, na staże 915 oraz ze środków PFRON 4 osoby niepełnosprawne. W 2014 r. udzielono 102 dotacje na rozpoczęcie jednoosobowej działalności gospodarczej przez osoby bezrobotne oraz podpisano z pracodawcami 72 umowy na 81 stanowisk pracy o refundację wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego, a także 3 umowy o wyposażeniu stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych ze środków PFRON. Podpisano również 2 porozumienia z ośrodkami pomocy społecznej (w Strzyżowie i Wiśniowej) na organizację i finansowanie prac społecznie użytecznych, z których skorzystało 36 bezrobotnych. Efektywność poszczególnych form aktywizacji bezrobotnych, oznaczająca ich dalsze zatrudnienie po ustaniu finansowania ze środków publicznych, wyniosła w 2014 r. dla różnych form stosowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Strzyżowie od 59,5 do 100%.

Coraz częstszym zjawiskiem, zachodzącym na lokalnym rynku pracy jest zatrudnianie cudzoziemców. Na mocy odpowiednich przepisów prawnych w 2015 r. Powiatowy Urząd Pracy w Strzyżowie zarejestrował 63 oświadczenia pracodawców z obszaru powiatu strzyżowskiego o zamiarze powierzenia wykonywania pracy obywatelom spoza granic naszego kraju - 62 dotyczyło obywateli Ukrainy i 1 obywatela Białorusi. W pierwszym kwartale 2016 r. zarejestrowano 14 takich oświadczeń, dotyczących obywateli Ukrainy.

---

²²⁴ Tamże, s.11.

3.3. Infrastruktura

W przyjętym dla potrzeb niniejszego opracowania, najszerszym ujęciu infrastrukturę służącą gospodarce oraz mieszkańcom tworzą techniczne systemy sieciowe, obiekty budowlane o różnym charakterze, system dróg i linii kolejowych dla transportu kołowego i szynowego lub innych typów transportu, jak również system urządzeń służących gospodarce wodnej.

Fotografia nr 9 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: *Przebudowa drogi powiatowej nr 1927 R Węglówka – Wysoka Strzyżowska - Dobrzechów wraz z przebudową mostu na rzece Wisłok*, wartość projektu: 8982342,97 zł, okres realizacji - lata: 2008 - 2010

Wg danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. w powiecie strzyżowskim było 17387 gospodarstw domowych, w których przeciętnie mieszkało 3,57 osób (średnia dla województwa podkarpackiego 3,26 osób). Gospodarstw domowych o liczbie ludności 5 i więcej w jednym gospodarstwie było w tym czasie w powiecie 5194 (29,9% wszystkich gospodarstw). W 2011 r. wg szacunków spisowych w powiecie strzyżowskim było 15363 mieszkań zamieszkałych, dysponujących 1362501 m² powierzchni użytkowej. Wg tych danych w 2011 r. na terenie powiatu strzyżowskiego znajdowało się ogółem 13957 budynków, w tym 13885 budynków mieszkalnych zamieszkałych: 13662 budynki z 1 mieszkaniem, 136 budynków z 2 mieszkaniami, 18 budynków z 3 mieszkaniami, 19 budynków z 4 - 5 mieszkaniami, 16 budynków z 6 - 9 mieszkaniami, 15 budynków z 10 - 19 mieszkaniami, 12 budynków z 20 - 49 mieszkaniami i 7 budynków z 50 lub więcej mieszkaniami. Spośród tych budynków 13649 wyposażonych było w sieć wodociągową (98,3%), 12564 w kanalizację (90,5%), 9802 w gaz z sieci (70,6%), 9770 w centralne ogrzewanie (70,4%). 13297 budynków

było własnością osób fizycznych, 58 gmin, 358 pozostałych podmiotów. Wg oświadczeń spisowych 462 zamieszkane budynki funkcjonujące na terenie powiatu strzyżowskiego w 2011 r. wybudowano przed 1918 r., 1310 w latach 1918 – 1944, 4660 w latach 1945 – 1970, 2167 w latach 1971 – 1978, 1777 w latach 1979 - 1988, 1791 w latach 1989 – 2002, 746 w latach 2003 – 2007 i 361 w latach 2008 – 2011²²⁵. W powiecie strzyżowskim więc na podstawie danych spisowych funkcjonuje 2898 (20,9%) budynków mieszkalnych stosunkowo nowych, bo zbudowanych po 1989 r.

Wg stanu na koniec 2014 r. w powiecie strzyżowskim zlokalizowanych było 17064 mieszkań, które dysponowały 1547895 m² powierzchni użytkowej. W roku 1999 r. wykazano na tym terenie 15551 mieszkań dysponujących 1086527 m² powierzchni użytkowej. W ciągu 15 lat nastąpił więc wzrost o 9,7% liczby mieszkań i o 42,5% ich powierzchni użytkowej. Najwyższy wzrost – o 21,3% liczby mieszkań i o 51,6% powierzchni użytkowej zanotowano w mieście Strzyżowie²²⁶.

Powyższe dane wskazują na istniejący na tym terenie stały ruch budowlany i inwestycje w tym zakresie, związane głównie z budownictwem indywidualnym. Powiat strzyżowski w tej dziedzinie dobrze wypada w zestawieniu z powiatami ościennymi oraz ze średnią wojewódzką i ogólnopolską.

Tabela nr 10 – Liczba oddanych do użytku nowych budynków mieszkalnych oraz wydanych pozwoleń na budowę w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców²²⁷

Jednostka terytorialna	2005 r.		2010 r.		2014 r.	
	Pozwolenia	Budynki	Pozwolenia	Budynki	Pozwolenia	Budynki
Powiat brzozowski	17,46	14,40	25,53	15,62	15,26	25,08
Powiat jasielski	13,53	11,10	25,56	10,19	14,93	13,80
Powiat krośnieński	16,13	20,78	28,20	17,01	17,75	24,53
Powiat ropczycko-sędziszowski	15,03	7,44	42,33	9,86	28,49	23,74
Powiat rzeszowski	33,83	36,13	59,03	30,59	48,59	35,09
Powiat strzyżowski	20,16	15,48	31,89	15,38	20,36	23,10
Powiat dębicki	16,44	18,93	32,32	22,39	23,69	25,76
Województwo podkarpackie	16,91	15,83	30,28	17,61	21,24	22,42
Polska	14,52	15,65	22,73	18,43	17,01	18,99

²²⁵ Dane na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS www.stat.gov.pl, data pobrania: 20.12.2015 r.

²²⁶ Na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS www.stat.gov.pl, data pobrania: 20.12.2015 r.

²²⁷ Przeliczenia własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS www.stat.gov.pl, data pobrania: 20.12.2015 r.

Województwo podkarpackie, w tym powiat strzyżowski korzysta z zasilania energią elektryczną z dwóch głównych źródeł: elektrowni „Połaniec” i elektrowni „Stalowa Wola” oraz okresowo z elektrowni wodnej „Solina – Myczkowce”, a także z energii elektrycznej wytwarzanej poza obszarem województwa podkarpackiego w ramach krajowego systemu zasilania energią elektryczną. Główny przesył energii odbywa się liniami o napięciu 400, 200 i 110 kV z węzłów energetycznych wysokiego napięcia w Widelce, Boguchwale i Iskrzyni. Przez teren powiatu przebiegają też linie wysokiego napięcia 400 kV Widelka - Iskrzynia i 110 kV Boguchwała – Strzyżów - Strzyżów - Krosno dostarczające energię elektryczną do stacji elektroenergetycznej 110/15 kV w Strzyżowie, skąd za pośrednictwem 14 linii 15 kV oraz 467 stacji transformatorowych 15/0,4 kV zasilają one odbiorców na terenie powiatu strzyżowskiego. Liniami przesyłowymi w powiecie strzyżowskim zarządza spółka PGE Dystrybucja S.A. Oddział Rzeszów, Rejon Energetyczny Krosno będąca własnością Skarbu Państwa. W związku z uwolnieniem rynku energii istnieje obecnie możliwość wyboru dostawców energii elektrycznej. Dominującą pozycję w tym zakresie na terenie powiatu strzyżowskiego, jak i w większości województwa podkarpackiego ma firma PGE Obrót S.A.

System elektroenergetyczny w powiecie strzyżowskim zaspokaja aktualne zapotrzebowanie na energię elektryczną odbiorców indywidualnych, jak i przemysłu i usług. Wg dostępnych danych statystycznych w powiecie strzyżowskim w 2014 r. zużyto ogółem 33,4 GWh energii elektrycznej. Średnie zużycie na jednego mieszkańca wyniosło w tym czasie 531,8 kWh, zaś wszystkich odbiorców energii elektrycznej na terenie powiatu było 19010²²⁸. W samym mieście Strzyżowie w 2013 r. odbiorców energii było 3198 i zużyli oni 5203 MWh energii.²²⁹

Zakłady przesyłowe sygnalizują konieczność modernizacji, szczególnie linii do odbiorców końcowych, poszczególne gminy powiatu współpracują zaś z Rejonem Energetycznym w Krośnie w budowie m.in. oświetlenia ulicznego, przygotowaniu nowych inwestycji, modernizacji istniejących linii przesyłowych. Posterunek Energetyczny funkcjonujący w Strzyżowie obejmując swoją właściwością obszar całego powiatu.

Sieć rozdzielcza gazu ziemnego w 2014 r. w powiecie strzyżowskim wynosiła 848,1 km, przyłączy do budynków było zaś 12299. Z sieci gazowej w powiecie korzystało w tym czasie 11,9 tys. odbiorców, zużyto na tym terenie 4921,4 tys. m³ gazu ziemnego, co daje średnio na 1 mieszkańca 79,3 m³ w ciągu roku²³⁰. Siecią gazową zarządza Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o., zaś sprzedawcą paliwa gazowego dla mieszkańców powiatu i podmiotów gospodarczych zajmuje się Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo sp. z o.o. Oddział w Tarnowie.

Gaz wykorzystywany jest w gospodarstwach domowych przede wszystkim jako paliwo w kuchniach gazowych, również do ogrzewania mieszkań i domów jedno i wielorodzinnych oraz powszechnie do ogrzewania obiektów użyteczności publicznej. W tym zakresie w ostatnich kilkunastu latach praktycznie zakończył się w powiecie strzyżowskim proces przechodzenia z ogrzewania obiektów publicznych węglem (szkoły, urzędy, obiekty medyczne, pomocy społecznej i in.) na system ogrzewania z wykorzystaniem gazu ziemnego,

²²⁸ Por. *Województwo podkarpackie 2015 podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2015, s. 154.

²²⁹ Por. *Województwo podkarpackie 2014 podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2014, s. 154.

²³⁰ Por. *Województwo podkarpackie 2015 podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2015, s. 153.

co ma duże znaczenie dla ochrony klimatu i zmniejszenia zanieczyszczeń emitowanych do powietrza. Wysoka cena gazu jest jednak barierą, która powoduje wciąż jeszcze znaczące, szczególnie na terenach wiejskich funkcjonowanie w okresie zimowym ogrzewania węglowego.

Cieki wodne na terenie powiatu strzyżowskiego nadzorowane są przez instytucje zewnętrzne. Rzekę Wisłok nadzoruje Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie jako państwowa jednostka budżetowa podległa Prezesowi Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, pozostałe rzeki i potoki nadzoruje Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie będący aktualnie jednostką organizacyjną samorządu województwa podkarpackiego. W latach 2007 – 2014 na inwestycje związane z utrzymaniem cieków i urządzeń wodnych PZMiUW w Rzeszowie wydał ogółem 5630906,50 zł na 104 zadania na 29 potokach i ciekach wodnych w powiecie strzyżowskim²³¹.

Ujęcia wody pitnej w powiecie strzyżowskim oparte są głównie o wykorzystanie zasobów wód podziemnych. Zadanie zaopatrzenia w wodę realizowane jest na obszarze powiatu albo przez właścicieli nieruchomości poprzez prywatne ujęcia, albo też poprzez komunalne sieci wodociągowe będące własnością samorządów gmin lub też spółek wodnych tworzonych przez użytkowników. W związku z tym, że na obszarze powiatu w różnych miejscowościach występują okresowe deficyty wody coraz większego znaczenia nabiera rozbudowa sieci wodociągowej. Od 2002 r. liczba ludności korzystająca z rejestrowanej sieci wodociągowej wzrosła w powiecie strzyżowskim z 34029 do 37187 osób (o 9,3%), największy wzrost zanotowano w gminie Czudec – z 3895 osób w 2002 r. do 5412 osób na koniec 2014 r. (o 38,9%)²³².

Tabela nr 11 - Rejestrowana sieć wodociągowa w powiecie strzyżowskim w latach 1999 i 2014

Jednostka terytorialna	Długość czynnej sieci rozdzielczej	Długość czynnej sieci rozdzielczej	Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania
	1999	2014	1999	2014
Powiat strzyżowski	322,8	397,8	7203	8559
Czudec	60,2	129,2	948	1133
Fryszak	78	107,8	1096	1334
Niebylec	42	42,0	1425	1491
Strzyżów	56,1	59,2	2283	3030
Strzyżów - miasto	20,7	23,8	531	1042
Strzyżów - obszar wiejski	35,4	35,4	1752	1988
Wiśniowa	86,5	59,6	1451	1571

²³¹ Na podstawie informacji własnej Podkarpackiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie – pismo z dn. 16.12.2015 r., znak: EM. 503.16.11.2015.

²³² Na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS www.stat.gov.pl, data pobrania: 20.12.2015 r.

Łączność telefoniczna i dostęp do internetu na terenie powiatu strzyżowskiego zapewnia istniejąca sieć przewodowa, w części oparta na łączach światłowodowych oraz stacje bazowe telefonii komórkowej, pracujące w technologiach EDGE, 3G i LTE. Usługi dla mieszkańców i podmiotów gospodarczych w tej dziedzinie oferują różni operatorzy z poziomu ogólnokrajowego, jak również regionalnego oraz – w zakresie dostarczenia internetu - operatorzy lokalni, wykorzystujący obecnie przede wszystkim technologię radiowego przesyłania danych. Po powszechnej telefonizacji obszaru powiatu zakończonej z początkiem XXI w., a także zwiększeniu liczby stacji bazowych GSM na tym terenie, praktycznie wyeliminowany został problem braku dostępu do łączności telefonicznej. Z kolei jednak - ze względu na stosunkowo niewielkie jak do tej pory w powiecie strzyżowskim wykorzystanie łączy światłowodowych - w wielu miejscach brak jest możliwości dostępu do szerokopasmowego internetu.

Potwierdziło ten stan wykonane w 2009 r. studium wykonalności dla projektu *Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej* zakładającego budowę nowej, otwartej, szkieletowej sieci światłowodowej w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007 – 2013, w którym określono tzw. obszary białe (gdzie występuje całkowity brak infrastruktury szkieletowo – dystrybucyjnej i przedsiębiorców telekomunikacyjnych), szare (z istniejącą infrastrukturą tylko jednego operatora telekomunikacyjnego i usługami przez niego oferowanymi) i czarne, na których występuje wystarczająca infrastruktura i konkurencja operatorów dla świadczenia usług szerokopasmowego dostępu do internetu. Zgodnie z tymi definicjami w powiecie strzyżowskim w tym czasie 15699 osób (25,04%) zamieszkiwało w obszarach „białych”, 33357 (53,21%) w obszarach „szarych” a tylko 13632 osoby (21,75%) w obszarach „czarnych”²³³.

W odniesieniu do miejscowości powiatu strzyżowskiego w obszarach „czarnych” położonych było wówczas 6 miejscowości, w obszarach „szarych” 48 miejscowości, w obszarach „białych” 21 miejscowości²³⁴. Projekt zakończono w 2015 r. a w jego ramach wykonano w powiecie strzyżowskim ok. 127 km kanalizacji teletechnicznej składającej się z 4 rur o średnicy 40 mm oraz 10 węzłów sieci: 9 dystrybucyjnych i 1 szkieletowy²³⁵. Zakładana przepływność dla wykonanej sieci to 100 Gb/s w warstwie szkieletowej oraz 10 Gb/s w warstwie dystrybucyjnej, co ma zapewnić docelowo dostęp do szerokopasmowego internetu dla co najmniej 95% gospodarstw domowych na tym terenie.

---

²³³ Por. <http://www.podkarpackie.pl/index.php/si/sspw>, data pobrania 17.12.2015 r.: *Studium Wykonalności projektu Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej, województwo podkarpackie, powiat strzyżowski, obszary: Podkarpackie. C, Podkarpackie. M*, Warszawa 2009, s. 37.

²³⁴ Por. Tamże, *Załącznik nr 1 do Studium Wykonalności projektu Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej, województwo podkarpackie, powiat strzyżowski. Lista miejscowości powiatu strzyżowskiego sklasyfikowana pod względem przypisania do obszarów białych, szarych i czarnych*. Warszawa 2009, s. 2 – 4.

²³⁵ Na podstawie informacji własnej Departamentu Społeczeństwa Informacyjnego Urzędu Marszałkowskiego w Rzeszowie. Por. także *Studium Wykonalności projektu Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej, województwo podkarpackie, powiat strzyżowski, obszary: Podkarpackie.C, Podkarpackie.M*, Warszawa 2009, s. 10.

Sieć drogową powiatu strzyżowskiego tworzą: przebiegająca przez teren powiatu droga krajowa nr 19 Kuźnica Białostocka – Barwinek na odcinku od Babicy do Lutczy, drogi wojewódzkie: nr 988 Babica – Warzyce, nr 989 Strzyżów – Lutcza, fragmenty dróg nr 990 Twierdza – Krosno, 991 Lutcza – Krosno oraz 986 Wiśniowa – Ropczyce – Tuszyna, a także sieć dróg lokalnych: powiatowych i gminnych. Zgodnie z podziałem kompetencji drogami krajowymi zarządza Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad jako instytucja rządowa, drogami wojewódzkimi samorząd województwa podkarpackiego wraz z odpowiednim departamentem Urzędu Marszałkowskiego i jego jednostka organizacyjna, jaką jest Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie, drogami powiatowymi samorząd powiatowy w Strzyżowie poprzez powołaną przez siebie jednostkę organizacyjną: Powiatowy Zarząd Dróg w Strzyżowie, drogami gminnymi samorządy gmin, głównie poprzez ich jednostki organizacyjne, tj. Urzędy Gmin.

Wg stanu z 2015 r. obszar powiatu strzyżowskiego nie miał bezpośredniego połączenia z rozbudowywaną w Polsce siecią autostrad i dróg szybkiego ruchu. Stosunkowo wysokie było

²³⁶ Tamże, s. 179.

zaś na tym terenie zagęszczenie sieci dróg lokalnych: 39,8 na 100 km² w zakresie dróg powiatowych, przy średniej wojewódzkiej 36,1 oraz 50,6 na 100 km² dróg gminnych, przy średniej wojewódzkiej 38,7²³⁷.

Sieć dróg powiatowych w powiecie strzyżowskim tworzy 36 odcinków o łącznej długości 202,116 km²³⁸. Zarządzana przez Powiatowy Zarząd Dróg w Strzyżowie infrastruktura drogowa - poza nawierzchnią dróg o tej długości - to także m.in. 51 mostów, ok. 800 przepustów, ok. 20 km chodników, oznakowanie pionowe i poziome, urządzenia służące bezpieczeństwu ruchu, utrzymaniu pasa drogowego i in. Inwestowanie w poprawę stanu dróg powiatowych i dostosowanie ich do aktualnych wymogów transportowych, w tym podniesienie poziomu bezpieczeństwa użytkowników oraz dostępności gospodarczej poszczególnych miejscowości stanowi jeden z głównych kierunków inwestycyjnych samorządu powiatowego w Strzyżowie od jego powstania w 1999 r. W latach 2007 – 2015 na ten cel wydano ogółem 108568557 zł, co stanowi 59% wszystkich wydatków majątkowych samorządu powiatowego w tym czasie.

Fotografia nr 10 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: *Przebudowa drogi powiatowej nr 1918 R Zawadka – Grodzisko – Strzyżów*, wartość projektu: 10709667,55 zł, okres realizacji - lata: 2010 - 2011

Przygotowane projekty pozwoliły wykorzystać na modernizację dróg powiatowych środki z różnorodnych programów pomocowych – krajowych i zagranicznych. W niektórych z nich konieczny udział finansowy beneficjenta pokryły w części samorządy gmin ze swoich budżetów. Dzięki tym inwestycjom poprawiona została dostępność transportowa wielu

²³⁷ Wg stanu na 31.12.2013 r. Por. *Województwo podkarpackie 2014 – podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2014, s. 268.

²³⁸ Wg danych Powiatowego Zarządu Dróg w Strzyżowie.

miejsowości w powiecie, a przez to zlikwidowano istniejące dotychczas, społecznie artykułowane bariery dla ich rozwoju gospodarczego. Dotyczy to m.in. likwidacji osuwisk czy też przebudowy mostów z dostosowaniem do współczesnych wymogów tonażowych. Wykaz wydatków samorządu powiatowego na drogi powiatowe z podziałem na typy, wkład samorządów gminnych i osiągnięte efekty rzeczowe stanowi załącznik nr 2 do niniejszego opracowania.

Dla rozwoju gospodarczego powiatu strzyżowskiego kluczowe znaczenie ma sieć dróg wyższego rzędu: dróg krajowych, autostrad i dróg szybkiego ruchu. Obszar powiatu ma bowiem charakter tranzytowy pomiędzy stolicą województwa podkarpackiego: Rzeszowem a południem regionu, w tym granicą państwa ze Słowacją w Barwinku oraz południowo – zachodnimi powiatami województwa: krośnieńskim i jasielskim, dalej zaś ze wschodnią Małopolską, tj. z miastami takimi jak Gorlice czy Nowy Sącz. Z drugiej strony przez obszar powiatu strzyżowskiego w kierunku Ropczyc, Pilzna i Dębicy (powiaty: ropczycko – sędziszowski i dębicki) przebiega najkrótsze połączenie południowo - zachodniej części województwa podkarpackiego i części Małopolski z autostradą A-4 poprzez położone w powiecie strzyżowskim drogi wojewódzkie nr 990, 988, 986, częściowo także niektóre drogi powiatowe. Skutkuje to wzrastającymi natężeniami ruchu, które obecnie należą do najwyższych w regionie na drodze krajowej nr 19 i drogach wojewódzkich położonych w powiecie strzyżowskim. Wg ostatniego dostępnego pomiaru ruchu z 2010 r. średniodobowy ruch na drodze wojewódzkiej nr 988 w Strzyżowie wyniósł 13897 pojazdów, w tym 987 samochodów ciężarowych. Na pozostałych odcinkach dróg wojewódzkich w powiecie ruch ten kształtował się na poziomie od 4 do 10 tys. pojazdów na dobę, prognozowane zaś na 2016 r. natężenie ruchu w Strzyżowie ma wynieść 17738 pojazdów, w 2020 r. 20332 pojazdy, w 2022 r. 21669 pojazdów²³⁹. Wg badania przeprowadzonego przez Powiatowy Zarząd Dróg w Strzyżowie w październiku 2013 r. już wówczas średniodobowy ruch pojazdów wyniósł w Strzyżowie 19683, z czego 67% stanowił ruch tranzytowy. Pomiar w Wiśniowej wykazał wówczas ruch średniodobowy 11548 pojazdów, w tym 61% ruchu tranzytowego²⁴⁰. Z kolei ostatni dostępny pomiar ruchu na obecnej drodze krajowej nr 19 pomiędzy Rzeszowem a Lutczą wskazywał ruch pojazdów na różnych odcinkach od ponad 9 do blisko 18 tys.²⁴¹

Tak intensywna eksploatacja głównej sieci drogowej w powiecie powoduje konieczność nowych inwestycji i nowych rozwiązań komunikacyjnych. W tej sytuacji nie są wystarczające dotychczas przeprowadzone działania inwestycyjne i remontowe na drogach wojewódzkich w powiecie strzyżowskim, w tym m.in. modernizacja kilku obiektów inżynierskich, poprawa stanu nawierzchni na niektórych odcinkach, budowa chodników we współpracy z samorządami gmin. Konieczna jest przede wszystkim zasadnicza modernizacja głównej drogi wojewódzkiej przebiegającej przez teren powiatu, tj. drogi nr 988 z budową nowych odcinków tej drogi, tj. obwodnic miejscowości takich jak: Czudec²⁴², Strzyżów,

²³⁹ Na podstawie informacji Podkarpackiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie.

²⁴⁰ Na podstawie badania własnego i informacji Powiatowego Zarządu Dróg w Strzyżowie.

²⁴¹ Na podstawie informacji ze strony internetowej:

http://www.gddkia.gov.pl/userfiles/articles/g/GENERALNY_POMIAR_RUCHU_2010/0.1.1.4_SDR_w_pkt_pomiarowych_w_2010_roku.pdf, data pobrania: 18.12.2015 r.

²⁴² Budowa odcinka drogi wojewódzkiej nr 988 Babica - Zaborów o długości 7,9 km, wraz z budową obwodnicy Czudca wskazana została wśród 11 zadań na drogach wojewódzkich w regionie, przewidzianych przez Zarząd Województwa Podkarpackiego do realizacji w ramach Programu Operacyjnego Polska Wschodnia. Por. załącznik

Wiśniowa. Wsparcie tych działań oraz współpraca w tym zakresie z samorządem województwa podkarpackiego stanowi priorytetowe zadanie dla władz lokalnych powiatu strzyżowskiego.

Mapa nr 20 - Przebieg planowanej obwodnicy miasta Strzyżowa wg projektu przygotowanego przez Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie²⁴³

Budowa nowych połączeń drogowych, odciążając najbardziej zaludnione centra miejscowości, będzie mieć także niezwykle istotne znaczenie gospodarcze, ułatwi bowiem dostęp do nowych terenów inwestycyjnych w powiecie, poprawi możliwości przejazdów tranzytowych, a tym samym wpłynie pozytywnie na skomunikowanie południa regionu z jego centrum, w szczególności Rzeszowem oraz przebiegającą w północnej części województwa na osi wschód – zachód autostradą A-4.

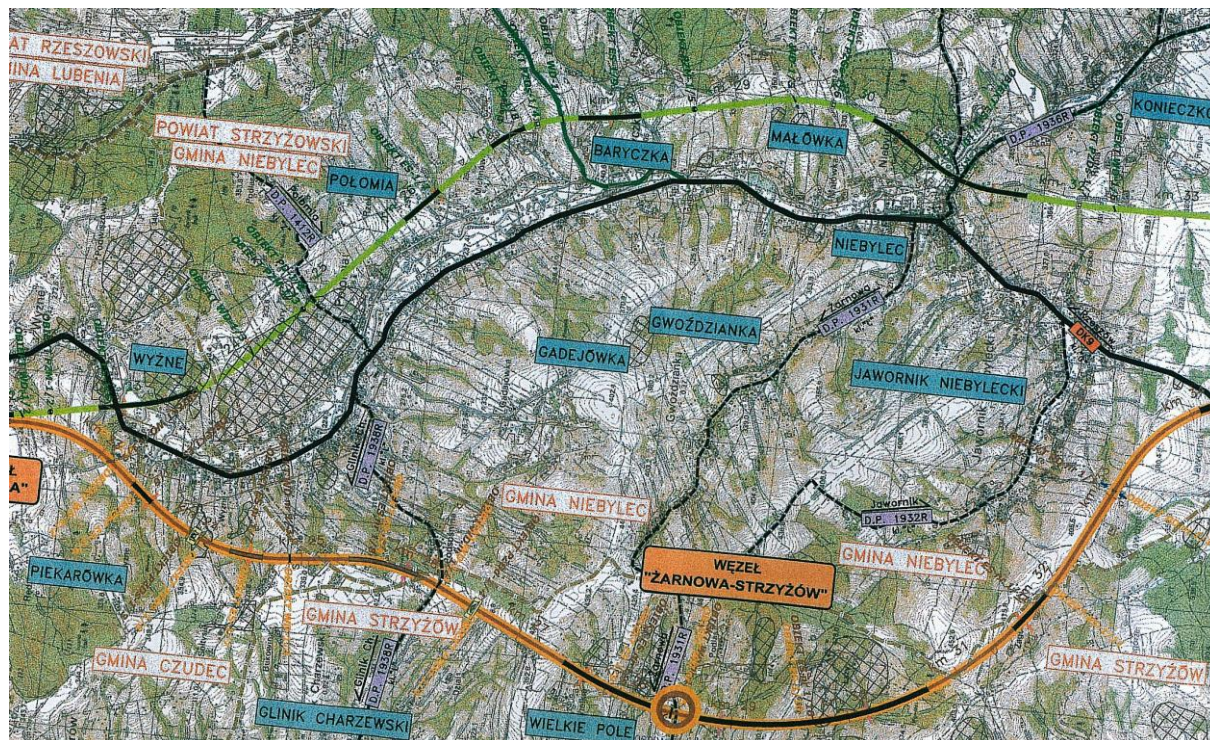
nr 1 do Uchwały Zarządu Województwa Podkarpackiego Nr 129/2815/15 z dnia 29 grudnia 2015 roku: *Program strategiczny rozwoju transportu województwa podkarpackiego do roku 2023*, Rzeszów 2015, s. 147. Przyjęty przez Ministerstwo Rozwoju *Plan transportowy dla Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014 – 2020 (projekt 12.2015)* wymienia zadanie nr. 10 „Rozbudowa i budowa DW Nr 988 na odcinku Babica – Zaborów wraz z budową obwodnicy Czudca wśród 11. projektów przewidzianych do realizacji w ramach tego programu. Przewiduje się także realizację 3. Komplementarnych projektów na drodze wojewódzkiej nr 988 Babica – Warzyce w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020: „Przebudowa/rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 988 Babica – Strzyżów – Warzyce na odcinku od granicy gm. Czudec do początku obwodnicy Strzyżowa”, „Budowa obwodnicy m. Strzyżów w ciągu drogi wojewódzkiej nr 988”, „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 988 na odcinku Babica – Warzyce od końca obwodnicy m. Strzyżów do m. Twierdza”. Por. *Plan transportowy dla Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014 – 2020 (projekt 12.2015)*, s. 98 – 100. Dostępny w serwisie mr.bip.gov.pl, data pobrania 24.04.2016 r.

²⁴³ Zadanie pn. „Budowa obwodnicy m. Strzyżów w ciągu drogi wojewódzkiej nr 988” znalazło się na 1. miejscu listy rankingowej, spośród 38 projektów dotyczących modernizacji dróg wojewódzkich w województwie podkarpackim, planowanych do realizacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020, z przewidywaną kwotą wydatków 160 mln zł, długością całkowitą 6 km oraz liczbą punktów 71. Na liście rankingowej znalazły się również inne inwestycje dotyczące dróg wojewódzkich na terenie powiatu strzyżowskiego. Odcinek drogi wojewódzkiej nr 988 Babica – Strzyżów – Warzyce od obwodnicy Strzyżowa do Twierdzy o długości 15,6 km przewidziany jest do realizacji po perspektywie 2014 – 2020. Por. załącznik nr 1 do Uchwały Zarządu Województwa Podkarpackiego Nr 129/2815/15 z dnia 29 grudnia 2015 roku: *Program strategiczny rozwoju transportu województwa podkarpackiego do roku 2023*, Rzeszów 2015, s. 142, 149.

Równie istotne znaczenie dla powiatu strzyżowskiego ma projektowana budowa drogi szybkiego ruchu S – 19. Dzięki tej inwestycji bowiem możliwy będzie bezpośredni dostęp obszaru powiatu do sieci autostrad i dróg szybkiego ruchu, mającej współcześnie kluczowe znaczenie dla gospodarki. Już obecnie budowane odcinki (wg stanu z roku 2015) doprowadzą drogę S-19 niemal do granicy powiatu strzyżowskiego (węzeł Rzeszów - Południe) w miejscowości Kielanówka.

Mapa nr 21 - Przebieg planowanej drogi S -19 przez obszar powiatu strzyżowskiego wg koncepcji przygotowanej przez oddział podkarpacki Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w Rzeszowie

W latach 2007 – 2010 w wyniku prowadzonych konsultacji społecznych samorządy i mieszkańcy powiatu strzyżowskiego opowiedzieli się za jednym z wariantów przebiegu tej drogi, który maksymalnie przybliża ją do miasta Strzyżowa, proponując węzeł drogowy ze zjazdami do Strzyżowa i Niebyleca na wysokości Żarnowej – Gwoździńskiej. Od tego czasu władze lokalne powiatu i gmin intensywnie współpracują z oddziałem podkarpackim Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w kolejnych etapach przeprowadzenia tej inwestycji. Rada Powiatu Strzyżowskiego w 2013 r. zaproponowała podział projektowanego odcinka S-19 Lutoryż – Barwinek na część do Babicy i połączenie jej z obecną drogą krajową nr 19 oraz odcinek od Babicy do granicy państwa w Barwinku wg zaaprobowanego wcześniej przebiegu tej trasy przez obszar powiatu strzyżowskiego²⁴⁴.

²⁴⁴ Konieczność budowy drogi ekspresowej S-19 na południe od Rzeszowa oraz odcinków drogi wojewódzkiej Babica – Warzyce, jako likwidacji tzw. „wąskich gardeł” w sieci komunikacyjnej regionu potwierdził m.in. przyjęty w 2015 r. przez Zarząd Województwa Podkarpackiego *Program strategiczny rozwoju transportu województwa podkarpackiego do roku 2023*. Por. załącznik nr 1 do Uchwały Zarządu Województwa Podkarpackiego Nr 129/2815/15 z dnia 29 grudnia 2015 roku: *Program strategiczny rozwoju transportu województwa podkarpackiego do roku 2023*, Rzeszów 2015, s. 80 - 81.

W dn. 6.11.2015 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie, po kilkuletnich staraniach inwestora wydał pozytywną decyzję środowiskową dla budowy całego 85 km. odcinka tej drogi: od węzła Rzeszów Południe (Kielanówka) do Barwinka wraz z węzłami (8 węzłów, w tym Babica i Strzyżów – Żarnowa), skrzyżowaniami, budową miejsc obsługi podróżnych i obwodów utrzymania, przejść dla zwierząt oraz budową dróg dojazdowych. Decyzja ta uwzględnia wariant przebiegu drogi ekspresowej S-19 przez obszar powiatu strzyżowskiego wskazany w konsultacjach społecznych oraz etapowanie inwestycji na odcinki: węzeł Rzeszów Południe – węzeł Babica i węzeł Babica – węzeł Barwinek. Zgodnie z rządowym Programem Budowy Dróg Krajowych budowa tego odcinka drogi ekspresowej S-19 przewidziana jest na lata 2018 – 2023²⁴⁵.

Przez teren powiatu strzyżowskiego przebiega linia kolejowa nr 106 Rzeszów – Jasło. W latach 2011 - 2015 przeprowadzono modernizację tej linii, w celu dostosowania jej do współczesnych standardów m.in. poprzez wybudowanie nowoczesnych peronów i zwiększenie prędkości kursujących pociągów. W związku z zakończeniem tych prac przewidywane jest większe wykorzystanie transportu kolejowego – zarówno towarowego, jak i pasażerskiego pomiędzy południowo – zachodnią częścią województwa podkarpackiego a Rzeszowem oraz wprowadzenie nowych połączeń kolejowych. Istnieje również koncepcja przedłużenia tej linii, poprzez budowę łącznicy z Przybówki do Krosna, która ma być zrealizowana w najbliższych latach. Tym bardziej więc możliwy jest dalszy wzrost ruchu pociągów, co powoduje obawy lokalnych społeczności związane przede wszystkim z bezpieczeństwem na niestrzeżonych przejazdach kolejowych, m.in. w powiecie strzyżowskim (4 przejazdy kolejowe niestrzeżone, 3 strzeżone).

---

²⁴⁵ Informacje na podstawie: <https://www.gddkia.gov.pl/pl/a/20580/Jest-decyzja-srodowiskowa-na-S19-w-Rzeszow-Pld-Barwinek>, data pobrania: 19.12.2015 r.

3.4. Rolnictwo

Za *Strategią rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2002 – 2014* powtórzyć można, że teren powiatu strzyżowskiego ma wysoką pozycję w zakresie warunków do prowadzenia upraw rolnych i działalności rolniczej. Dotyczy to zarówno warunków glebowo – klimatycznych, jak i dokonywanej przez IUNG waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej²⁴⁶.

Mapa nr 22 - Klasy żyzności gleb w powiecie strzyżowskim wg opracowania Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach (2015)

Rolnictwo jest też tradycyjną formą aktywności gospodarczej mieszkańców powiatu. W 2015 r. użytki rolne zajmowały 32685 ha, co stanowiło 64,9% ogólnej powierzchni powiatu, grunty leśne 15036 ha (29,9%) a pozostałe grunty 2626 ha (5,2%)²⁴⁷.

Tabela nr 12 - Udział rodzajów użytków w powierzchni ogółem w 2014 r.²⁴⁸

Lp.	Rodzaje gruntów	Polska	Województwo podkarpackie	Powiat strzyżowski
1.	Użytki rolne	60,5%	52,6%	65,5%
2.	Grunty leśne	30,6%	40,9%	29,3%
3.	Pozostałe	8,9%	6,5%	5,2%

²⁴⁶ Por. *Strategia rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2002 – 2010*, Strzyżów 2002, s. 20.

²⁴⁷ Por. *Województwo podkarpackie – podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2015, s. 241.

²⁴⁸ Por. *Województwo podkarpackie – podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2014, s. 241.

W stosunku do danych z 1999 r. w 2014 r. udział użytków rolnych do powierzchni ogólnej powiatu zmniejszył się o 2,2%, tj. o 1114 ha, gruntów leśnych zwiększył o 2576 ha, tj. o 5,1%, pozostałych gruntów zmniejszył o 1451 ha (o 2,9%)²⁴⁹. W strukturze użytków rolnych w 2014 r. grunty orne stanowiły 24736 ha, tj. 75,04%, pastwiska 4293 ha (13,02%), łąki 1470 ha (4,46%), sady 536 ha (1,62%). W stosunku do danych z końca lat 90-tych XX w. struktura użytków rolnych w powiecie zmieniła się nieznacznie. Można tylko odnotować znaczący spadek udziału łąk z 9,2% do 4,46%, tj. o 1664 ha i gruntów ornych o 1,56%, tj. o 1384 ha.

Tabela nr 13 - Użytkowanie gruntów w powiecie stryżowskim w 2014 r.²⁵⁰

L.p.	Grunty	Powierzchnia w ha
1.	Grunty orne	24736
2.	Pastwiska	4293
3.	Łąki	1470
4.	Sady	536
5.	Grunty leśne	14775
6.	Pozostałe grunty	2609

W odniesieniu do całości użytków rolnych w powiecie stryżowskim w gminie Strzyżów położonych jest 8276 ha, w gminie Niebylec 7141 ha, w gminie Czudec 5670 ha, w gminie Wiśniowa 5655 ha, w gminie Frysztak 5375 ha, w mieście Strzyżów 846 ha. W stosunku do powierzchni całkowitej gmin daje to udział procentowy: dla miasta Strzyżowa 60,9%, dla obszaru wiejskiego gminy Strzyżów 65,5%, dla gminy Czudec 66,9%, dla gminy Frysztak 59,3%, dla gminy Niebylec 68,4%, dla gminy Wiśniowa 67,8%²⁵¹.

Tabela nr 14 - Użytki rolne i grunty orne w powiecie stryżowskim w 2014 roku wg gmin

Lp.	Jednostka terytorialna	Powierzchnia użytków rolnych (w ha)	Udział % do powierzchni powiatu	W tym grunty orne (w ha)	Udział % do powierzchni powiatu
1.	Miasto Strzyżów	846	2,6%	630	2,5%
2.	Gmina Wiśniowa	5655	17,1%	4409	17,8%
3.	Gmina Frysztak	5375	16,3%	4032	16,3%
4.	Obszar wiejski Strzyżów	8276	25,1%	6176	25%
5.	Gmina Czudec	5670	17,2%	4278	17,3%
6.	Gmina Niebylec	7141	21,7%	5211	21,1%
7.	Powiat stryżowski	32963	100%	24736	100%

²⁴⁹ Wyłączanie gruntów z produkcji rolniczej wspierane jest m.in. poprzez programy zalesień finansowane ze środków UE. Dla przykładu w 2012 r. z produkcji rolniczej wyłączono w powiecie stryżowskim 329 ha gruntów rolnych. Por. *Ochrona środowiska w województwie podkarpackim w latach 2010 – 2012*, Rzeszów 2013, s. 69.

²⁵⁰ Wg stanu na 01.01.2014.

²⁵¹ Por. *Województwo podkarpackie – podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2014, s. 241.

Wg danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku w powiecie strzyżowskim znajduje się 10217 gospodarstw rolnych²⁵², co daje powiatowi w liczbach bezwzględnych 12 pozycję wśród powiatów województwa podkarpackiego. Przy czym z tej liczby wg tych danych 5578 to gospodarstwa z użytkami rolnymi powyżej 1 ha, a 9105 gospodarstw prowadzi działalność rolniczą²⁵³. Gospodarstw o wielkości do 1 ha, jest 4639, tj. 45,4%, z czego 3643 deklaruje prowadzenie działalności rolniczej (78,5%). Gospodarstw o wielkości 1 – 2 ha jest 2263 tj. 22,1% - z tej grupy 2189 deklaruje prowadzenie działalności rolniczej (96,7%). W pozostałych grupach obszarowych liczba ogólna gospodarstw rolnych jest zbliżona do liczby gospodarstw deklarujących działalność rolniczą.

Fotografia nr 11 – Prace polowe na Pogórzu Strzyżowskim

I tak gospodarstw o powierzchni 2 – 3 ha jest 1450, tj. 14,2%; 3 - 5 ha 1237, tj. 12,1%, 5 - 10 ha 506, tj. 4,95%; 10 - 15 ha 76, tj. 0,74%; 15 - 20 ha 18, tj. 0,17%; 20 ha i więcej 28, tj. 0,27%. Porównując dane z Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r. (10217 gospodarstw) oraz dane o użytkach rolnych publikowane przez Wojewódzki Urząd Statystyczny w Rzeszowie w 2014 r. (32963 ha), stwierdzić możemy, że w gospodarstwach rolnych w powiecie strzyżowskim średnia powierzchnia użytków rolnych wynosi 3,2 ha. Jest to wzrost w stosunku do danych ze spisu rolnego z 1996 roku o 0,2 ha²⁵⁴. Tak liczona średnia wielkość użytków

²⁵² Por. *Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie podkarpackim - Powszechny Spis Rolny 2010*, Rzeszów 2012, s. 124.

²⁵³ Por. Tamże, s. 124, 132.

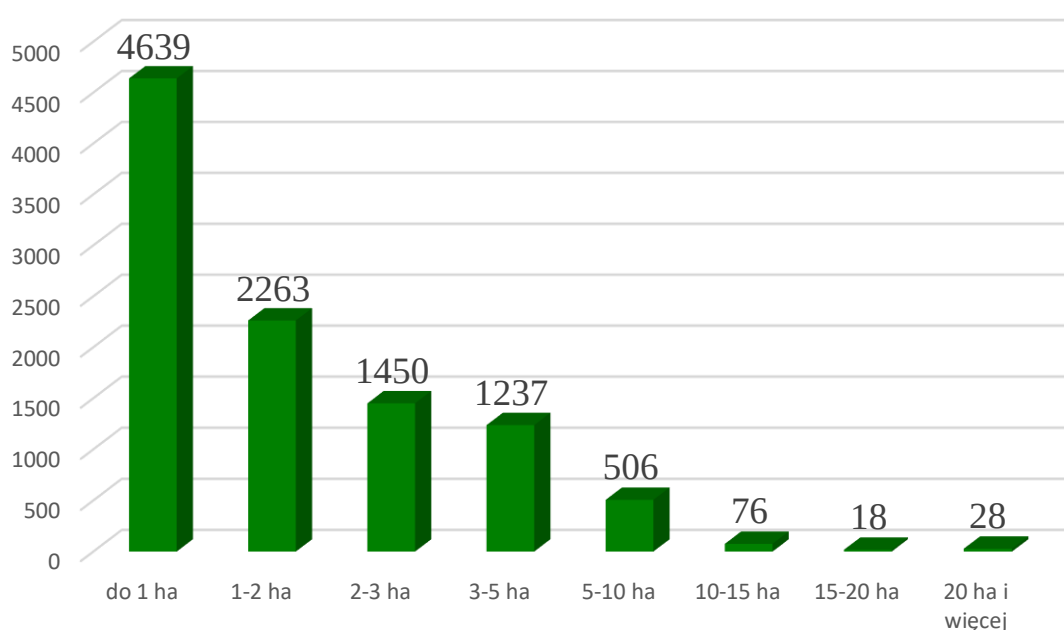
²⁵⁴ Por. *Strategia rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2002 – 2010*, Strzyżów 2002, s. 21.

rolnych dla gospodarstw rolnych w województwie podkarpackim wynosi 3,6 ha, natomiast średnia krajowa 6,8 ha²⁵⁵.

Wg danych z 2010 r. na terenie powiatu strzyżowskiego w gospodarstwach rolnych prowadzących działalność rolniczą pracowało ogółem 24,4 tys. osób, niemal w całości jako rodzinna siła robocza²⁵⁶. Przy tym jednak według deklaracji spisowych spośród wykazanych 9103 takich gospodarstw tylko dla 549 rolniczych gospodarstw domowych w powiecie strzyżowskim (6%) ponad 50% dochodów stanowiły dochody z działalności rolniczej. Dla 3799 (41,7%) gospodarstw domowych były to dochody z pracy najemnej, zaś dla 2802 gospodarstw (30,8%) dochód z emerytur i rent²⁵⁷. Sukcesywnie spada także liczba osób ubezpieczonych w powiecie strzyżowskim w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego: z 4185 osób w 2006 r. do 3722 osób wg stanu na 30.11.2015 r.

Wykres nr 13 - Gospodarstwa rolne ogółem w powiecie strzyżowskim wg wielkości w roku 2010

Powszechny Spis Rolny z 2010 r. wykazał, że powierzchnia gospodarstw rolnych w powiecie strzyżowskim wynosi ogółem 26839 ha, z tego użytki rolne zajmują 19336 ha, a utrzymane w dobrej kulturze rolnej 17456 ha. W tym czasie pod zasiewami zadeklarowano

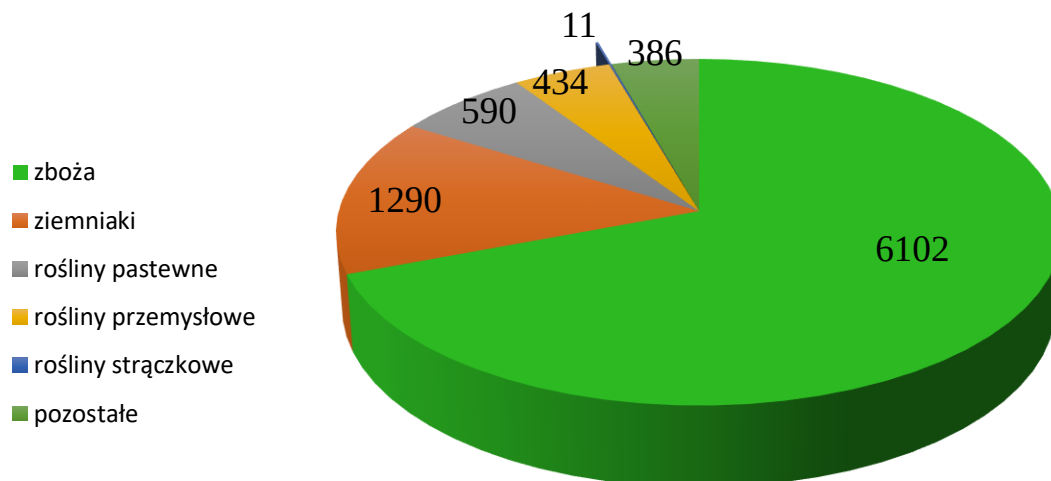
²⁵⁵ Dane na podstawie: *Charakterystyka gospodarstw rolnych. Powszechny Spis Rolny 2010*, Warszawa 2012, s. 440 oraz *Województwo podkarpackie podregiony powiaty gminy 2014*, Rzeszów 2014, s. 235. Dane o liczbie gospodarstw rolnych pochodzą z Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 r. Publikacja na podstawie spisu dotycząca województwa podkarpackiego podaje, że średnia powierzchnia użytków rolnych ogółem w gospodarstwach rolnych w województwie podkarpackim wynosi 2,65 ha, w odniesieniu zaś do gospodarstw powyżej 1 ha 4,44 ha, w powiecie strzyżowskim 1,89 ha, w gospodarstwach powyżej 1 ha 3,11 ha; w gospodarstwach indywidualnych: w województwie 2,45 ha, powyżej 1 ha 4,08 ha, w powiecie strzyżowskim ogółem 1,87 ha, w gospodarstwach powyżej 1 ha 3,07 ha; w gospodarstwach rolnych prowadzących działalność rolniczą: ogółem w województwie 2,9 ha, w tym w gospodarstwach powyżej 1 ha 4,4 ha, w powiecie ogółem 2,07 ha, powyżej 1 ha 3,14 ha; w gospodarstwach indywidualnych prowadzących działalność rolniczą: w województwie ogółem 2,75 ha, w gospodarstwach powyżej 1 ha 4,16 ha, w powiecie strzyżowskim ogółem 2,04 ha, w gospodarstwach powyżej 1 ha 3,09 ha. Por. *Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie podkarpackim - Powszechny Spis Rolny 2010*, Rzeszów 2012, s. 140 - 146.

²⁵⁶ Por. Tamże, s. 168.

²⁵⁷ Tamże, s. 167.

ogółem 8814 ha²⁵⁸. Struktura zasiewów w gospodarstwach rolnych w powiecie strzyżowskim przedstawiała się następująco: zboża (6102 ha) stanowiły 69,2% powierzchni zasiewów ogółem, ziemniaki (1290 ha) 14,6%, rośliny pastewne (590 ha) 6,7%, rośliny przemysłowe (434 ha) 4,92%, rośliny strączkowe (11 ha) 0,12%, pozostałe (386 ha) 4,4%²⁵⁹.

Wykres nr 14 – Struktura zasiewów w powiecie strzyżowskim wg Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku w ha

Pogłowie zwierząt gospodarskich w tym czasie w powiecie przedstawiało się następująco: bydło 3603 sztuki, w tym 2632 krowy, trzoda chlewna 8636 sztuk, w tym lochy 938, drób kurzy 227003 sztuki, owce 652 sztuki, kozy 761 sztuk, konie 830 sztuk²⁶⁰. Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych wynosiła: bydło 18,6 sztuk, przy średniej wojewódzkiej 16,8, trzoda chlewna 44,7, przy średniej wojewódzkiej 43,3, owce 3,4, przy średniej wojewódzkiej 2,8, kozy 3,9, przy średniej wojewódzkiej 2,2, konie 4,3, przy średniej wojewódzkiej 2,6. W zestawieniu z danymi z powszechnego spisu rolnego z 1996 roku średnia ilość sztuk bydła na 100 ha użytków rolnych spadła z 56,5 do 18,6, trzody chlewnej z 54,4 do 44,7 oraz koni z 10,8 do 4,3.

Od 2004 r. rolnictwo powiatu strzyżowskiego objęte jest zasadami wspólnej polityki rolnej Unii Europejskiej. Obsługą gospodarstw rolnych w zakresie płatności bezpośrednich i programów modernizacyjnych zajmuje się w Polsce rządowa Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z oddziałami regionalnymi i biurami powiatowymi. W otoczeniu rolnictwa w powiecie strzyżowskim działają też: oddziały powiatowe Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Boguchwale, Wojewódzkiej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Powiatowy Inspektorat Weterynarii.

²⁵⁸ Tamże, s. 148.

²⁵⁹ Tamże, s. 156.

²⁶⁰ Tamże, s. 158.

Tabela nr 15 - Działalność Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Boguchwale, Powiatowego Zespołu Doradców w Strzyżowie w latach 2007 - 2014²⁶¹

Wyszczególnienie		Informacja	Szkolenia	Doradztwo	Pomoc przy wnioskach	Upowszechnienia	Zatrudnienie
Lata/gmina		1	2	3	4	5	6
2007	Czudec	34	17	759	220	6	11
	Frysztak	36	21	953	382	6	
	Niebylec	41	19	864	251	6	
	Strzyżów	52	28	1062	421	6	
	Wiśniowa	32	17	723	246	6	
	Razem	195	102	4361	1520	30	
2008	Czudec	14	19	901	271	6	10
	Frysztak	21	22	1117	429	6	
	Niebylec	20	21	1023	302	6	
	Strzyżów	29	26	1731	598	6	
	Wiśniowa	14	20	1494	298	6	
	Razem	98	108	6266	1898	30	
2009	Czudec	32	14	1012	232	6	8
	Frysztak	35	16	1057	381	6	
	Niebylec	28	17	1074	256	6	
	Strzyżów	54	18	1603	420	6	
	Wiśniowa	37	17	1009	238	6	
	Razem	186	82	5755	1527	30	
2010	Czudec	27	14	987	270	5	8
	Frysztak	33	17	1022	395	5	
	Niebylec	30	16	1113	238	5	
	Strzyżów	31	19	1564	379	5	
	Wiśniowa	24	15	823	193	5	
	Razem	145	81	5509	1475	25	
2011	Czudec	15	11	1346	233	-	8
	Frysztak	15	11	1487	399	-	
	Niebylec	14	11	1320	261	-	
	Strzyżów	20	13	1803	438	-	
	Wiśniowa	14	11	1289	244	-	
	Razem	78	57	7245	1575	-	
2012	Czudec	32	10	1147	253	-	7
	Frysztak	34	10	1286	402	-	
	Niebylec	25	10	1189	285	-	
	Strzyżów	42	11	1884	450	-	
	Wiśniowa	35	9	1357	260	-	
	Razem	168	50	6863	1650	-	
2013	Czudec	9	12	1694	364	-	7
	Frysztak	11	14	2257	492	-	
	Niebylec	8	12	2191	582	-	

²⁶¹ Na podstawie informacji Powiatowego Zespołu Doradców w Strzyżowie Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Boguchwale.

	Strzyżów	12	17	3043	598	-	
	Wiśniowa	10	13	2189	397	-	
	Razem	50	68	11374	2433	-	
2014	Czudec	10	12	1920	375	-	7
	Fryszak	11	12	2557	498	-	
	Niebylec	9	12	2286	597	-	
	Strzyżów	12	14	3874	603	-	
	Wiśniowa	10	12	2340	386	-	
	Razem	52	62	12977	2459	-	

W rejestrze prowadzonym przez ARiMR zarejestrowanych jest ogółem 9073 gospodarstw rolnych z terenu powiatu strzyżowskiego²⁶². Z tej liczby w latach 2011 – 2015 nieco ponad 4600 rolników składało wnioski o płatności obszarowe.

Tabela nr 16 - Wnioski obszarowe złożone do Biura Powiatowego ARiMR w Strzyżowie w latach 2011 – 2014

GMINA/ROK	2011	2012	2013	2014	2015
CZUDEC	803	825	798	784	788
FRYSZTAK	821	962	841	862	873
NIEBYLEC	952	956	938	949	971
STRZYŻÓW	1271	1288	1269	1256	1248
WIŚNIOWA	809	594	797	793	782
RAZEM	4656	4625	4643	4644	4662

Poza płatnościami obszarowymi w 2011 r. 2943 wnioski dotyczyły wsparcia działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, w 2012 r. było 2987 takich wniosków, w 2013 r. 2983 wnioski, w 2014 r. 3386 wniosków, w 2015 r. 3493 takie wnioski. W 2015 roku powierzchnia upraw zgłoszonych do dopłat bezpośrednich wyniosła ogółem w powiecie strzyżowskim 15592,5 ha, z tego 11204,87 ha (71,2%) położonych było na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania. Z analizy złożonych wniosków o płatności obszarowe wynika, że w 2015 r. średnia wielkość gospodarstwa starającego się o płatności bezpośrednie w powiecie strzyżowskim wyniosła 3,34 ha, przy średniej wojewódzkiej 4,71 ha. Z liczby wniosków o jednolitą płatność obszarową w 2015 r. 143 dotyczyło płatności do krów, 348 do owoców miękkich, a 207 płatności dla młodych rolników.

²⁶² Na podstawie informacji przygotowanej przez Biuro Powiatowe Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Strzyżowie wg stanu na grudzień 2015 r.

Tabela nr 17 - Liczba wniosków rolników o poszczególne typy płatności w powiecie strzyżowskim w 2015 r.

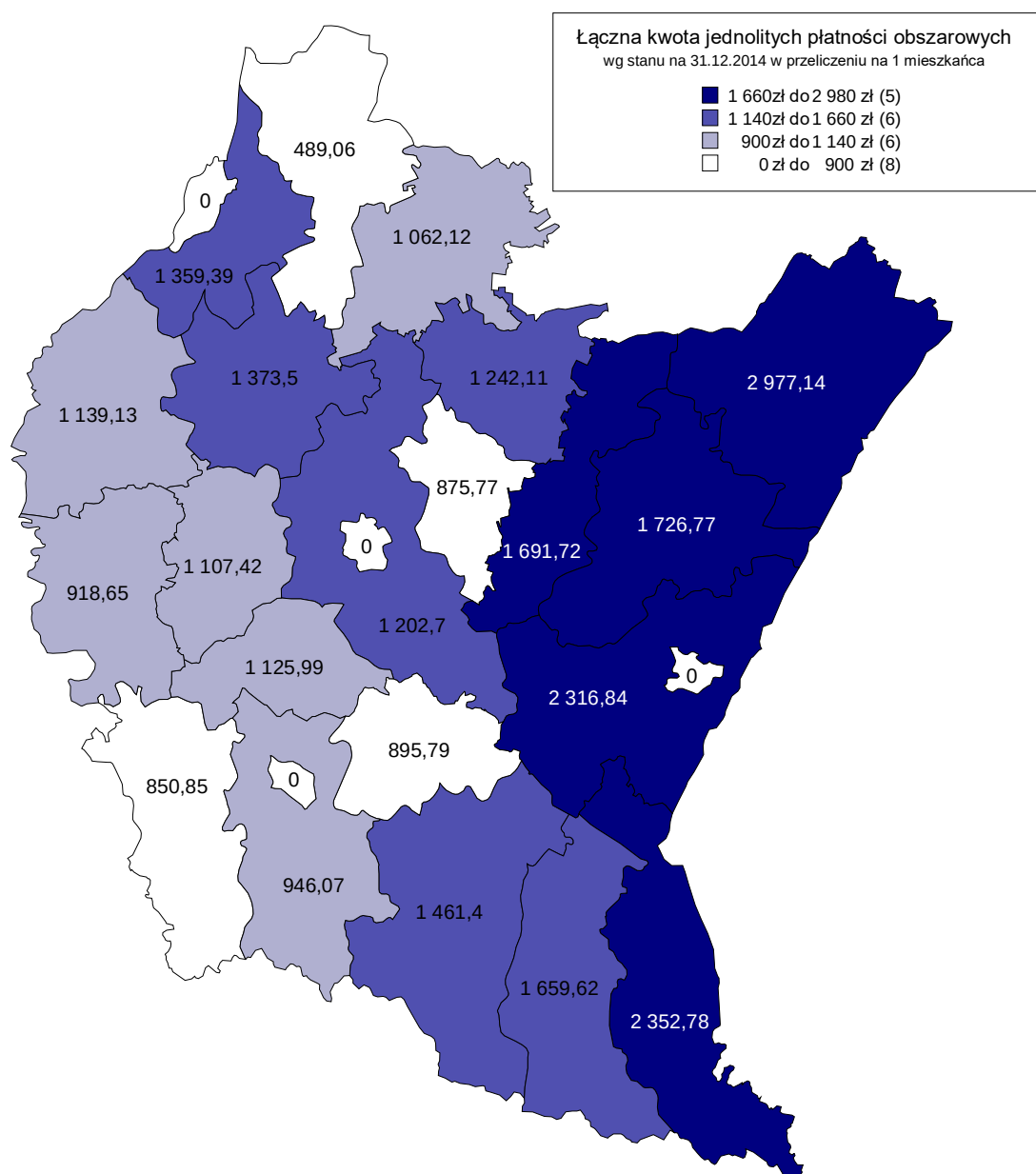
Rodzaj płatności		Liczba wniosków	Wskaźnik procentowy
1	Jednolita płatność obszarowa	4662	100
2	ONW	3493	75
3	Płatność do roślin wysokobiałkowych	477	10,2
4	Płatność do krów	143	3
5	Płatność do bydła	72	1,5
6	Płatność do owiec	12	0,2
7	Płatność do kóz	1	0
8	Płatność do owoców miękkich	348	7,4
9	Płatność redystrybucyjna (3-30 ha)	1642	35,1
10	Płatność dla młodych rolników	207	4,4

W kolejnych latach po 2004 r. następował sukcesywny wzrost kwot płatności przekazywanych do rolników, wynikający m.in. ze zwiększania o 65% wielkości płatności bezpośrednich w Polsce w stosunku roku 2013 do 2004.

Tabela nr 18 - Kwoty płatności do gruntów rolnych (obszarowych i onw) w powiecie strzyżowskim ogółem w latach 2004 – 2014 w zł

Rok	Kwota płatności bezpośrednich	Kwota płatności ONW	Kwota razem	Kwota najwyższej płatności indywidualnej
2004	6 893 489,58	2 012 207,96	8 905 697,54	122 370,20
2005	7 661 705,27	2 298 563,30	9 960 268,57	124 018,86
2006	8 843 689,63	2 385.452,26	11 229 141,89	142 985,52
2007	8 186 755,42	1 914 882,68	10 101 638,10	144 999,64
2008	8 671 162,91	3 211 349,07	11 882 511,98	139 227,37
2009	12 269 016,31	2 650 326,14	14 919 342,45	183 929,50
2010	12 971 312,92	2 484 258,33	15 455 571,25	173 901,13
2011	15 271 453,36	2 291 154,02	17 562 607,38	212 366,67
2012	14 273 013,72	2 494 124,36	16 767 138,08	184 945,04
2013	15 246 225,53	2 495 108,49	17 741 334,02	189 884,15
2014	15 302 678,46	2 753 583,72	18 056 262,18	202 467,73

Mapa nr 23 – Wysokość dopłat bezpośrednich w przeliczeniu na 1 mieszkańca w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego w 2014 r.²⁶³

Centralna Baza Danych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zawiera również dane o liczbie pogłowia zwierząt w gospodarstwach rolnych. Dane te wskazują, że w 2015 r. w powiecie strzyżowskim w gospodarstwach hodowano m.in. 3072 sztuki bydła, 6630 sztuk świń, 513 owiec, 80 kóz.

²⁶³ *Przegląd regionalny. Województwo podkarpackie 2014. Raport końcowy z badania* dostępny na stronie Podkarpackiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego: http://rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/badania_zewnetrzne/Przegląd_regionany_2014.pdf, data pobrania: 23.01.2016 r., s. 83.

Tabela nr 19 - Pogłowie zwierząt w gospodarstwach rolnych w powiecie strzyżowskim w latach 2012 – 2015 wg danych ARiMR

Bydło								
	Liczba siedzib stad				Liczba sztuk			
Rok	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Powiat	1824	1688	1504	1308	3355	3278	3162	3072
Czudec	280	254	242	213	579	575	564	560
Frysztak	379	340	309	257	639	652	615	590
Niebylec	318	285	257	230	460	425	396	369
Strzyżów	477	435	383	346	957	925	893	862
Wiśniowa	370	374	313	262	720	701	694	691
	Średnio sztuk w gospod.				>10 szt.			
Rok	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Powiat	1,8	1,9	2,1	2,35	28	28	31	37
Czudec	2,1	2,3	2,3	2,6	4	5	4	6
Frysztak	1,7	1,9	2	2,3	4	4	5	5
Niebylec	1,4	1,5	1,5	1,6	2	2	3	4
Strzyżów	2	2,1	2,3	2,5	12	12	14	15
Wiśniowa	1,9	1,9	2,3	2,6	6	5	5	7
Świnie								
	Liczba siedzib stad				Liczba sztuk			
Rok	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Powiat	898	847	785	760	7081	7089	6630	6663
Czudec	151	140	132	135	1143	1231	1128	1044
Frysztak	111	81	79	77	533	487	465	460
Niebylec	44	36	37	32	159	113	181	187
Strzyżów	333	335	303	286	3676	3646	3361	3516
Wiśniowa	259	255	234	230	1570	1612	1495	1456
	Średnio sztuk w gospod.				>10 szt.			
Rok	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Powiat	7,9	8,4	8,4	8,7	152	159	162	149
Czudec	7,6	8,8	8,5	7,7	33	33	37	35
Frysztak	4,8	6	5,9	5,9	15	18	15	12
Niebylec	3,6	3,1	4,9	5,8	4	2	4	4
Strzyżów	11	10,9	11,1	12,3	62	72	61	65
Wiśniowa	6,1	6,3	6,4	6,3	38	34	45	33
Owce								
	Liczba siedzib stad				Liczba sztuk			
Rok	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Powiat	30	32	38	29	487	570	481	513
Czudec	5	7	7	7	106	127	154	135
Frysztak	10	8	4	4	53	50	23	31
Niebylec	2	3	3	3	152	227	157	164
Strzyżów	9	9	10	9	76	68	69	82
Wiśniowa	4	5	3	6	100	98	78	101

	Średnio sztuk w gospod.				>10 szt.			
Rok	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Powiat	16,2	17,8	17,8	17,7	12	13	12	14
Czudec	21,2	18,1	22	19,3	3	4	4	4
Frysztak	5,3	6,3	5,7	7,7	2	2	1	1
Niebylec	76	75,7	52,3	54,7	2	2	2	2
Strzyżów	8,4	7,5	6,9	9,1	2	2	3	4
Wiśniowa	25	19,6	26	16,8	3	3	2	3
Kozy								
	Liczba siedzib stad				Liczba sztuk			
Rok	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Powiat	38	34	37	33	70	66	84	80
Czudec	2	2	2	0	7	7	11	0
Frysztak	9	8	10	9	10	10	17	16
Niebylec	10	8	8	6	16	15	16	15
Strzyżów	7	7	8	6	18	17	19	13
Wiśniowa	10	9	10	12	19	17	21	36
	Średnio sztuk w gospod.				>10 szt.			
Rok	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Powiat	1,8	1,9	2,2	2,4	0	0	0	1
Czudec	3,5	3,5	5,5	0	0	0	0	0
Frysztak	1,1	1,2	1,7	1,8	0	0	0	0
Niebylec	1,6	1,9	2	2,5	0	0	0	0
Strzyżów	2,6	2,4	2,4	2,2	0	0	0	0
Wiśniowa	1,9	1,9	2,1	3	0	0	0	1

Rządowa Agencja Rynku Rolnego koordynuje z kolei m.in. unijną politykę dotyczącą produkcji mleka wg tzw. kwot mlecznych przyznawanych jako limity produkcji dostawcom hurtowym i indywidualnym. W ostatnich latach liczba dostawców z powiatu strzyżowskiego ustabilizowała się na poziomie ok 80.

Tabela nr 20 - Produkcja mleka na terenie powiatu strzyżowskiego w latach 2006 – 2015 wg danych Agencji Rynku Rolnego

Lata kwotowe	2006/2007		2011/2012		2012/2013		2013/2014		2014/2015	
GMINA	Dostawcy hurtowi	Kwota indywidualna w kg	Dostawcy hurtowi	Kwota indywidualna w kg	Dostawcy hurtowi	Kwota indywidualna w kg	Dostawcy hurtowi	Kwota indywidualna w kg	Dostawcy hurtowi	Kwota indywidualna w kg
CZUDEC	24	401784	10	331860	9	321629	8	329127	8	329127
FRYSZTAK	16	213551	6	170323	6	170323	6	177868	6	177868
NIEBYLEC	37	253253	6	163054	7	163109	7	126083	7	126083
STRZYŻÓW	52	805546	28	661565	25	639989	23	629007	23	629007
WIŚNIOWA	38	427294	12	325965	11	315533	8	345070	8	345070

RAZEM	167	2101428	62	1652767	58	1610583	52	1607155	52	1607155
GMINA	Dostawcy bezpośredni	Kwota indywidualna w kg	Dostawcy bezpośredni	Kwota indywidualna w kg	Dostawcy bezpośredni	Kwota indywidualna w kg	Dostawcy bezpośredni	Kwota indywidualna w kg	Dostawcy bezpośredni	Kwota indywidualna w kg
CZUDEC	14	46688	4	19230	5	15895	4	19230	3	15839
FRYSZTAK	8	20593	2	30649	3	28539	2	30649	1	28539
NIEBYLEC	46	145497	8	22695	9	14855	8	22695	7	14855
STRZYŻÓW	38	153141	15	69352	16	77505	14	67505	14	67505
WIŚNIOWA	22	86413	9	43133	9	43123	8	43123	8	43123
RAZEM	128	452332	38	185059	42	179917	36	183202	33	169861

Z danych Powiatowego Inspektoratu Weterynarii wynika, że rocznie na terenie powiatu strzyżowskiego ubijanych jest ok. 8900 sztuk świń (8992 w 2007 r. 8131 w 2010 r. i 8942 w 2014 r.). Od 2009 r. nie odnotowano uboju bydła.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa koordynuje również programy dotyczące modernizacji gospodarstw rolnych. W latach 2007 – 2013 działania takie prowadzono w ramach ogólnopolskiego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Dotyczyły one m.in. modernizacji gospodarstw, wspierania działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich, rent strukturalnych, programów dla młodych rolników, zalesień gruntów rolnych, płatności dla gospodarstw wspierających środowisko naturalne poprzez tzw. programy rolnośrodowiskowe i in.

Tabela nr 21 - Działanie „Modernizacja gospodarstw rolnych” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 w powiecie strzyżowskim wg danych Biura Wsparcia Inwestycyjnego ARiMR w Rzeszowie

Gmina	Liczba wniosków	Wnioskowana kwota	Liczba umów/decyzji	Kwota dofinansowania	Łączna kwota inwestycji
Czudec	10	880109,5	8	709196,5	2 040 593,00
Frysztak	4	795951,6	4	795951,6	1 412 555,00
Niebylec	3	502428,6	3	502428,6	1 149 349,00
Strzyżów	24	2050722,56	10	885487,9	5 068 966,00
Wiśniowa	14	1335125,72	9	1117015,5	2 335 720,00
Razem powiat	55	5564337,98	34	4010080,1	12 007 183,00

W ramach płatności rolnośrodowiskowych w powiecie strzyżowskim w latach 2008 – 2014 dla 59 wnioskodawców przekazano kwotę ogółem 959704,92 zł, na renty strukturalne dla 43 wnioskodawców kwotę ogółem 2668118,36 zł (w latach 2007 – 2013, średnia wysokość renty wypłacanej maksymalnie przez 10 lat w powiecie wzrosła od 896,19 zł w 2007 r do 1246,73 zł w 2013 r.). Na zalesienie gruntów rolnych i innych dla 170 wnioskodawców przekazano ogółem w latach 2007 – 2014 1339256,70 zł, na modernizację gospodarstw rolnych

dla 34 wnioskodawców 4010080,1 zł, na przedsięwzięcia w kierunku działalności nierolniczej na obszarach wiejskich, w tym tworzenie mikroprzedsiębiorstw dla 146 wnioskodawców ogółem przekazano 19605433,5 zł, na ułatwianie startu młodym rolnikom dla 17 wnioskodawców 1375000 zł, na przywrócenie potencjału działalności rolniczej w związku z klęskami żywiołowymi dla 6 wnioskodawców 572436 zł.

Od 2007 r. nowym działaniem realizowanym w ramach PROW 2007 – 2013 był także program LEADER skierowany do tworzonych na terenach wiejskich Lokalnych Grup Działania. Na obszarze powiatu strzyżowskiego utworzono 2 Lokalne Grupy Działania: Czarnorzecko – Strzyżowską LGD (obejmującą m.in. gminy: Frysztak, Strzyżów i Wiśniową) i LGD CK Podkarpacie (obejmującą m.in. gminy Czudec i Niebylec). W ramach tego programu na różne projekty i przedsięwzięcia wypłacono: na 13 przedsięwzięć na terenie gminy Czudec 806151,92 zł, na 13 projektów z gminy Niebylec 610297,73 zł, na 17 projektów z obszaru gminy Frysztak 863198,19 zł, na 47 przedsięwzięć z gminy Strzyżów 2712774,73 zł, na 21 projektów z gminy Wiśniowa 989271,71 zł. Ogółem z programu LEADER przekazano więc na teren powiatu strzyżowskiego kwotę 5981694,28 zł na 111 projektów.

Podsumowując powyższe dane, stwierdzić można, że kwota skierowana na wsparcie rolnictwa w powiecie strzyżowskim w ramach wspólnej polityki rolnej Unii Europejskiej wyniosła w latach 2004 – 2015 niespełna 190 mln zł (189093237,30 zł - z podsumowania powyżej opisanych działań).

Dopełnieniem obrazu rolnictwa w powiecie strzyżowskim mogą stanowić dane o rejestrowanych na tym terenie produktach tradycyjnych, gospodarstwach produkujących żywność wysokiej jakości, tj. z certyfikatem rolnictwa ekologicznego oraz gospodarstwach rolnych oferujących usługi turystyczne. Wg stanu na 31 grudnia 2014 r. w powiecie strzyżowskim zarejestrowano 2 produkty wytwarzane metodami tradycyjnymi wpisane na Listę Produktów Tradycyjnych Województwa Podkarpackiego²⁶⁴. W tym czasie funkcjonowało na tym terenie 8 gospodarstw rolnych z certyfikatem produkcji metodami ekologicznymi w gminach: Czudec (2), Strzyżów (3), Frysztak (1), Wiśniowa (1), Niebylec (1) z arealem upraw 67,24 ha²⁶⁵, a 12 gospodarstw położonych w gminach: Czudec, Frysztak, Strzyżów i Wiśniowa udostępniało 29 pokoi jako gospodarstwa agroturystyczne²⁶⁶.

---

²⁶⁴ Są to produkty zgłoszone przez Koło Gospodyń Wiejskich w Gliniku Zaborowskim w gminie Strzyżów: „bułka (brytfon)” oraz „pamuła glinicka”.

²⁶⁵ Wg informacji Biura Powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Strzyżowie.

²⁶⁶ Gospodarstwa współpracujące z Podkarpackim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Boguchwale. Na podstawie informacji PODR w Boguchwale wg stanu na styczeń 2015 r. Wg danych statystycznych w powiecie strzyżowskim w 2011 r. było 17 gospodarstw agroturystycznych – por. rozdział 3.5. niniejszego opracowania.

3.5. Turystyka i rekreacja

Obszar powiatu strzyżowskiego wyróżnia się znaczącymi walorami turystycznymi. Sprzyja temu podgórskie, malownicze ukształtowanie terenu, z dużymi obszarami leśnymi, w których występuje wiele interesujących gatunków roślin i zwierząt, w tym zwierząt łownych, ciekawa lokalna kultura, znaczna liczba historycznych obiektów oraz położenie geograficzne w pobliżu największego miasta regionu i stolicy województwa – Rzeszowa, a także w niedalekiej odległości od ośrodków subregionalnych, takich jak Krosno, Jasło, Dębica, Mielec i in. Z tych też względów jest to naturalny teren rekreacyjny, predysponowany zwłaszcza do zaspokajania potrzeb wypoczynku weekendowego mieszkańców większych ośrodków.²⁶⁷

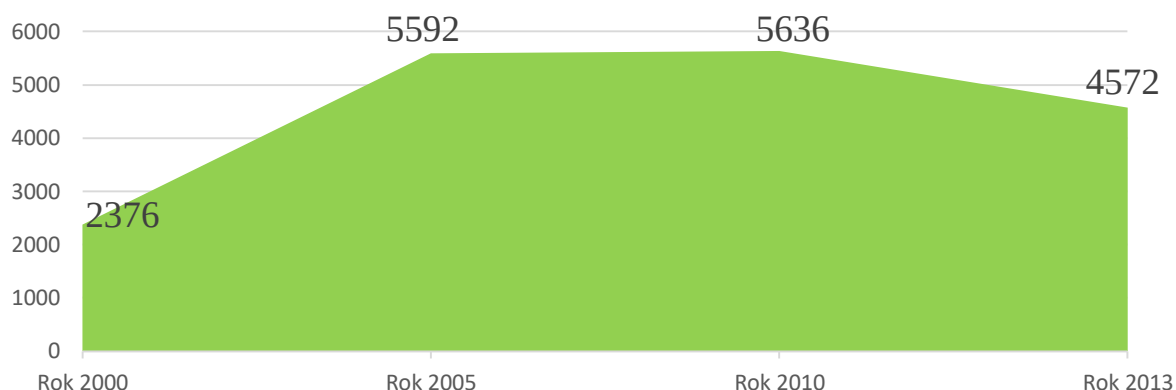
Fotografia nr 12 - Infrastruktura turystyczna w powiecie strzyżowskim: Kryta pływalnia „Otylia” w Strzyżowie

Rozwój usług turystycznych, różnych form rekreacji, inwestycje w tej dziedzinie, w tym w obiekty sportowe stają się także coraz ważniejszą częścią gospodarki powiatu strzyżowskiego. Potwierdzają to dane statystyczne, które wskazują, że zainteresowanie turystyką na tym terenie od 2000 roku systematycznie wzrasta. Liczba miejsc noclegowych w ciągu 13 lat wzrosła w powiecie strzyżowskim z 72 do 252, a liczba osób korzystających z noclegów z 2376 do 4572 (o 52%).

²⁶⁷ Rozwój turystyki i rekreacji na obszarze powiatu, był jednym z głównych celów wskazanych w pierwszej *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego*. Por. *Strategia rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2002 – 2010*, Strzyżów 2002, s. 125 - 128. Potencjał turystyczno – rekreacyjny obszaru powiatu strzyżowskiego jest również dostrzegany na zewnątrz – por. np. Podkarpacki Portal Turystyczny www.epodkarpacie.com.

Wykres nr 15 - Liczba korzystających z noclegów w powiecie strzyżowskim w latach 2000 - 2013²⁶⁸

W 2014 r. wg stanu na 31.07. w powiecie strzyżowskim było 5 obiektów turystycznych oferujących 10 i więcej miejsc noclegowych, które łącznie dysponowały 231 całorocznymi miejscami noclegowymi. Z ich usług w tym czasie skorzystało 4016 osób, w tym 217 turystów zagranicznych. Ogółem ośrodki te udzieliły w 2014 roku 8393 noclegów, w tym 264 turystom zagranicznym²⁶⁹.

Fotografia nr 13 - Infrastruktura turystyczna w powiecie strzyżowskim: Zawody jeździeckie w ośrodku Maria Antonina w Gliniku Zaborowskim

²⁶⁸ Opracowano na podstawie roczników statystycznych wydawanych w kolejnych latach przez Urząd Statystyczny w Rzeszowie. Dane dotyczą obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych.

²⁶⁹ Por. *Województwo podkarpackie 2015, podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2015, s. 231.

W zakresie bazy noclegowej do działających od początku lat 90-tych XX w. na tym terenie gospodarstw agroturystycznych, których wg stanu z 2011 r. było 17²⁷⁰ dołączyły nowe ośrodki z szeroką ofertą usług – od gastronomicznych, do rekreacyjnych, wypoczynkowych, hotelowych i in. Są to ośrodki jeździeckie, wyciągi narciarskie, kąpielisko otwarte we Frysztaku i kryta pływalnia „Otylia” w Strzyżowie, różne obiekty sportowe w wielu miejscowościach. Najbardziej znane przedsięwzięcia biznesowe w tej dziedzinie, oferujące obecnie największą gamę usług to m.in.: w gminie Czudec: „Siedlisko Janczar” i „Ranczo” w Pstrągowej oraz winnica „Maria Anna” w Wyżnem; w gminie Frysztak: ośrodek rekreacyjny „Pod Dziedzicem” w Gogołowie z wyciągami narciarskimi i stadniną koni; w mieście i gminie Strzyżów: Dwór „Maria Antonina” w Gliniku Zaborowskim oraz ośrodek wypoczynkowy „OAZA Ski” z wyciągami narciarskimi w Łętowni, restauracja „Bella Rosa” w Strzyżowie i in.

3.6. Stan i ochrona środowiska

Badania i stały monitoring odpowiednich służb i inspekcji wskazują stosunkowo dobry stan środowiska naturalnego w powiecie strzyżowskim. W zakresie zanieczyszczeń powietrza ze strony zakładów przemysłowych emisja z obszaru powiatu ma znikome znaczenie w skali regionu, w części pojawiają się za to na tym terenie zanieczyszczenia z powiatów sąsiednich.

Tabela nr 22 - Zanieczyszczenia powietrza z zakładów emitujących pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy w powiecie strzyżowskim oraz powiatach ościennych w 2013 r.

Powiaty	Emisja zanieczyszczeń				Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych	
	pyłowych		gazowych (bez dwutlenku węgla)			
	ogółem	w tym ze spalania paliw	ogółem	w tym dwutlenek siarki	pyłowe	gazowe (bez dwutlenku węgla)
	w tonach					
Powiat jasielski	130	91	959	409	92,4	0,2
Powiat krośnieński	30	20	219	83	87,7	58,3
Powiat ropczycko- sędziszowski	101	78	593	318	95,8	-
Powiat rzeszowski	77	76	373	160	68,7	20,1
Powiat strzyżowski	4	4	9	3	-	10
Województwo podkarpackie	1699	1384	19883	9179	99,3	26,3

Ilość emitowanych zanieczyszczeń pyłowych na terenie powiatu strzyżowskiego stanowi zaledwie 0,2%, zanieczyszczeń gazowych 0,04% w całym regionie Podkarpacia. Znaczący negatywny wpływ na jakość powietrza ma wzrastająca liczba pojazdów samochodowych przemieszczających się przez ten teren, szczególnie w lokalizacjach o miejscowym, dużym natężeniu ruchu. Również emisja zanieczyszczeń z gospodarstw

²⁷⁰ Por. *Turystyka w województwie podkarpackim w latach 2010-2011*, Rzeszów 2012, s. 77.

domowych w postaci pyłów powstających w procesie spalania paliw stałych może mieć okresowy, negatywny wpływ na jakość powietrza w poszczególnych miejscowościach.

Gorszy stan ma jakość wód na terenie powiatu, co spowodowane jest przede wszystkim niskim stopniem skanalizowania poszczególnych miejscowości. W roku 2014 tylko 30,6% ludności powiatu korzystało z oczyszczalni ścieków i jest to najniższy wynik spośród wszystkich podkarpackich powiatów²⁷¹. Przekłada się na to obniżanie jakości wód powierzchniowych i płynących, w szczególności wzmacniając procesy eutrofizacji, czyli biologicznego zanieczyszczania wód. Z kolei działalność zakładów przemysłowych powodować może emisję szkodliwych substancji fizyko – chemicznych.

Podgórski charakter większości cieków wodnych w powiecie sprawia, że stosunkowo szybko następuje proces ich samoczynnego oczyszczania. Nie dotyczy to jednak największych rzek, wód powierzchniowych czy cieków wolno płynących, zwłaszcza Wisłoka, gdzie stwierdzono znaczące zanieczyszczenia różnego rodzaju, zwłaszcza w jego dolnym biegu²⁷².

Długość sieci kanalizacyjnej na koniec 2014 roku wyniosła w powiecie strzyżowskim 218,4 km (w 2000 roku było to 39,1 km), odprowadzając ścieki z 4136 przyłączy kanalizacyjnych (w 2000 r. z 812)²⁷³. Dane te wskazują na sukcesywne inwestowanie samorządów gminnych w rozbudowę sieci kanalizacyjnej. Mimo to jednak sieć ta ma znacznie mniejszy zakres niż zarejestrowana sieć wodociągowa, której długość w 2014 roku wyniosła w powiecie 397,8 km, rozprawdzając wodę poprzez 8559 przyłączy. Zewidencjonowane zużycie wody w powiecie wyniosło w tym roku 1381 dam³. W tym czasie oczyszczono ogółem na tym terenie 731 dam³ ścieków przemysłowych i komunalnych.

Tabela nr 23 - Długość sieci kanalizacyjnej oraz liczba przyłączy kanalizacyjnych w powiecie strzyżowskim w 2014 roku

Jednostka terytorialna	Kanalizacyjna sieć rozdzielcza w km	Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt.
Powiat strzyżowski	218,4	4136
Czudec	84,4	1488
Frysztak	62,7	803
Niebylec	26,8	404
Strzyżów	26,7	1096
Strzyżów - miasto	26,1	1035
Strzyżów - obszar wiejski	0,6	61
Wiśniowa	17,8	345

W 2013 r. z sieci kanalizacyjnej w powiecie strzyżowskim korzystało ogółem 17840 osób: w mieście Strzyżowie 6769 osób, w gminie Czudec 4878 osób, w gminie Frysztak 3452

²⁷¹ Por. *Województwo podkarpackie 2015, podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2015, s. 54.

²⁷² Por. *Raport z realizacji Powiatowego Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Strzyżowskiego za lata 2010 – 2011*, Strzyżów 2012, s. 5 – 7 a także m.in. *Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu strategicznego rozwoju transportu województwa podkarpackiego do roku 2023*, Rzeszów 2015, s. 70 - 74.

²⁷³ Dane na podstawie *Rocznik statystyczny województwa podkarpackiego 2001*, Rzeszów 2001, s. 346 oraz *Województwo podkarpackie podregiony, powiaty, gminy 2015*, Rzeszów 2015, s. 150.

osoby, w gminie Niebylec 1361 osób, w gminie Wiśniowa 1153 osoby, na obszarach wiejskich gminy Strzyżów 227 osób. Na terenie powiatu strzyżowskiego funkcjonowało w tym czasie 6 komunalnych oczyszczalni ścieków, których przepustowość wynosiła ogółem 5221 m³ na dobę.

Fotografia nr 14 - Infrastruktura ochrony środowiska w powiecie strzyżowskim: Oczyszczalnia ścieków komunalnych w Pułankach – inwestycja Gminy Frysztak

W zakresie gospodarki odpadami aktualnie w powiecie strzyżowskim na podstawie obowiązujących przepisów funkcjonuje powszechny, organizowany przez samorządy gmin system zbierania odpadów, odpłatny dla wszystkich mieszkańców. Wg danych Urzędu Statystycznego w Rzeszowie w roku 2014 zebrano na tym terenie 3,6 tys. ton odpadów zmieszanych, w tym 3,1 tys. ton z gospodarstw domowych, wywieziono zaś 8,0 dam³ nieczystości ciekłych, w tym 4,9 dam³ z gospodarstw domowych. W tym czasie w powiecie funkcjonowało 1 czynne składowisko odpadów w Strzyżowie o powierzchni 4 ha²⁷⁴. Wg danych z 2012 r. z ogółem 2399,4 t zebranych odpadów komunalnych 1624,3 t zdeponowano na składowisku, 774,9 t zaś wysegregowano z odpadów zmieszanych²⁷⁵.

Nakłady na instalacje służące ochronie środowiska są stałym elementem działalności inwestycyjnej samorządów gminnych. Odpowiednie regulacje prawne nakładają również na podmioty gospodarcze obowiązek ścisłej kontroli korzystania z zasobów naturalnych na podstawie odpowiednich zezwoleń oraz jak najmniejsze niekorzystne oddziaływanie na środowisko, czemu służyć mają m.in. podejmowane inwestycje. Dla przykładu wg podanych statystyk w 2014 r. w powiecie strzyżowskim nakłady na środki trwałe służące ochronie

²⁷⁴ *Województwo podkarpackie podregiony, powiaty, gminy 2015*, Rzeszów 2015, s. 155

²⁷⁵ *Por. Ochrona środowiska w województwie podkarpackim w latach 2010 – 2012*, Rzeszów 2013, s. 256 - 257.

środowiska i gospodarce wodnej wyniosły 6638,3 tys. zł, w tym 6631,3 tys. zł na gospodarkę ściekową i ochronę wód, 7 tys. zł na gospodarkę odpadami, 449 tys. zł zaś na gospodarkę wodną, tj. na ujęcia i doprowadzenia wody. Z wydanych w tym czasie 6631,3 tys. zł na cele związane z ochroną środowiska 1566,5 tys. zł pochodziło z zagranicy, 5071,8 tys. zł zaś stanowiły środki własne podmiotów z tego terenu²⁷⁶.

3.7. Działalność samorządów lokalnych

Samorządy terytorialne w Rzeczypospolitej Polskiej są istotną częścią życia publicznego. Wraz z wprowadzaniem kolejnych reform decentralizacyjnych od początku lat 90-tych powierzono im ważne zadania publiczne, które wykonują w imieniu i na rzecz lokalnych wspólnot (zadania własne), w części kompetencji reprezentując również administrację rządową państwa (zadania zlecone). W polskim porządku ustrojowym samorządy terytorialne nadane mają uprawnienia władzy publicznej, organizują dla lokalnych społeczności znaczną część usług publicznych, odpowiadają także za przygotowanie i przeprowadzenie działań rozwojowych w różnych dziedzinach.

W kontekście administracyjnym obecnie funkcjonujące w Polsce gminy zbiorowe utworzone zostały w 1973 r., samorządy powiatów i województw powołano zaś na mocy odpowiednich aktów prawnych w 1998 r. Działalność wszystkich jednostek samorządu terytorialnego regulują odpowiednie przepisy, gwarantujące m.in. ich samodzielność, określone ustawowo źródła dochodów oraz przypisane im zgodnie z kompetencjami mienie komunalne, stanowiące wcześniej mienie Skarbu Państwa. Łącznie z jednostkami administracji rządowej oraz innymi jednostkami państwowymi samorządy terytorialne tworzą sektor publiczny w naszym kraju.

Na poziomie lokalnym działają samorządy gmin i powiatów. Gminom powierzone zostały m.in. zadania w zakresie: infrastruktury publicznej: drogi lokalne (gminne), zaopatrzenia w wodę, odbioru ścieków i gospodarki odpadami; edukacji: szkoły podstawowe i gimnazja; pomocy społecznej: wsparcie finansowe osób o najniższych dochodach, zagospodarowania przestrzennego i in. Powiaty wykonują zadania m.in. w dziedzinie drogownictwa (zarządzanie drogami powiatowymi); edukacji: prowadzenie szkół ponadgimnazjalnych; pomocy i polityki społecznej, w tym przeciwdziałania bezrobociu, prowadzenia stacjonarnych placówek pomocy społecznej, pomocy osobom niepełnosprawnym; wypełniania roli organów założycielskich dla publicznych placówek ochrony zdrowia i in. Na poziomie regionalnym funkcjonują samorządy województw, które m.in. koordynują politykę rozwoju regionalnego, zarządzając znaczną częścią funduszy Unii Europejskiej oraz siecią drogową o znaczeniu regionalnym (drogi wojewódzkie). Nadzór nad działalnością samorządów sprawują: wojewoda jako reprezentant rządu w województwie w odniesieniu do zgodności działań z obowiązującymi przepisami prawa, pod względem finansowym zaś Regionalna Izba Obrachunkowa.

Zasadnicze znaczenie dla każdej jednostki samorządu terytorialnego w wykonywaniu powierzonych zadań, a także możliwości wdrożenia projektów rozwojowych ma jej budżet, tj. uchwalany corocznie przez organ stanowiący (Sejmik Województwa, Radę Powiatu lub Radę

---

²⁷⁶ Por. *Województwo podkarpackie 2015. Podregiony, powiaty, gminy 2015*, Rzeszów 2015, s. 59 – 60.

Gminy) plan dochodów i wydatków na dany rok, a wykonywany w ciągu roku przez organ wykonawczy, którym w samorządach województw i powiatów są organy kolegialne, tj. odpowiednio: Zarząd Województwa i Zarząd Powiatu, w gminach zaś organy jednoosobowe: Wójt, Burmistrz lub Prezydent miasta.

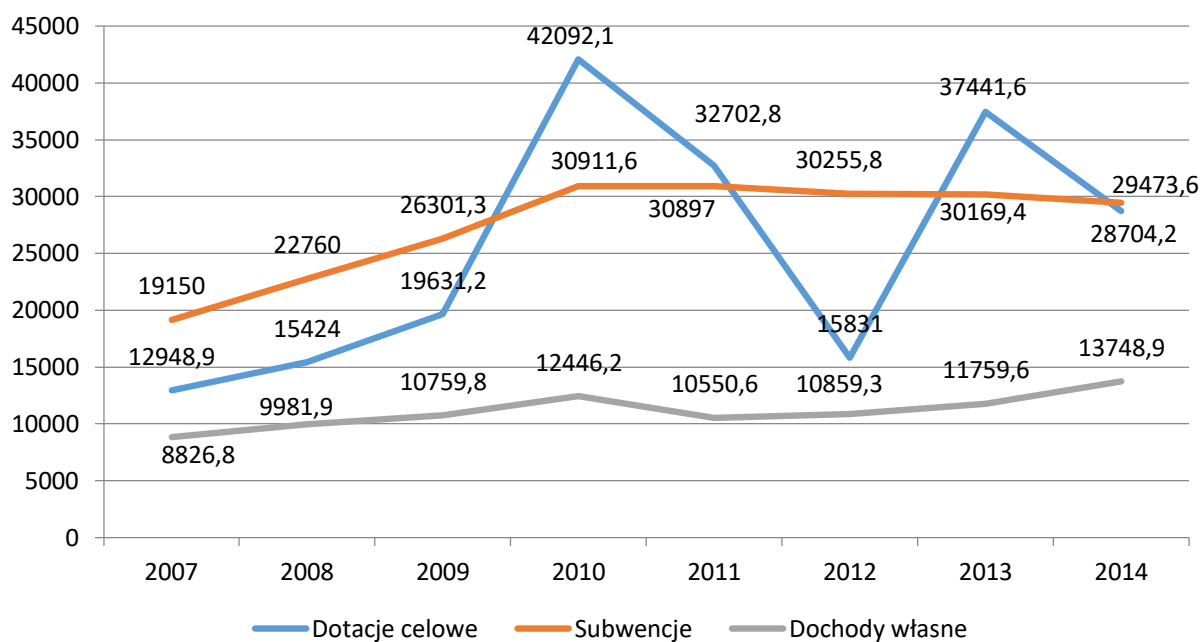
Fotografia nr 15 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: *Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej Powiatu Strzyżowskiego*, wartość projektu: 1800818,50 zł, okres realizacji - lata: 2012 - 2014

Na terenie powiatu strzyżowskiego funkcjonuje 6 samorządów terytorialnych: samorząd powiatowy w Strzyżowie oraz samorządy gmin: Czudec, Frysztak, Niebylec, Strzyżów i Wiśniowa. W 2000 r. dysponowały one następującymi dochodami w swoich budżetach: samorząd powiatowy w Strzyżowie: 28004,3 tys. zł, Gmina Czudec: 12887,1 tys. zł, Gmina Frysztak 10770 tys. zł, Gmina Niebylec 10803,9 tys. zł, Gmina Strzyżów 19806,5 tys. zł, Gmina Wiśniowa 8747,6 tys. zł. W tym czasie zrealizowały następujące wielkości wydatków: samorząd powiatowy: 28216,9 tys. zł, Gmina Czudec: 12850,1 tys. zł, Gmina Frysztak: 10998,3 tys. zł, Gmina Niebylec 10820,9 tys. zł, Gmina Strzyżów 20162,5 tys. zł, Gmina Wiśniowa 9089,1 tys. zł. Przy czym w wydatkach ogółem wydatki majątkowe stanowiły: dla Powiatu Strzyżowskiego 1932,8 tys. zł (6,8%), dla Gminy Czudec 2232 tys. zł (17,4%), dla Gminy Frysztak 1174 tys. zł (10,7%), dla Gminy Niebylec 1642,7 tys. zł (15,2%), dla Gminy Strzyżów 2362,4 tys. zł (11,7%), dla Gminy Wiśniowa 498,5 tys. zł (5,5%)²⁷⁷.

Wykres nr 16 – Dochody budżetu Powiatu Strzyżowskiego w latach 2007 – 2014 w tys. zł wg rodzajów

²⁷⁷ Por. *Rocznik statystyczny województwa podkarpackiego 2001*, Rzeszów 2001, s. 482 – 489.

W roku 2010 samorząd powiatowy w Strzyżowie dysponował dochodami w wysokości 85507,7 tys. zł, Gmina Czudec 34730,6 tys. zł, Gmina Frysztak 36195,3 tys. zł, Gmina Niebylec 26607,7 tys. zł, Gmina Strzyżów 52960 tys. zł, Gmina Wiśniowa 22221 tys. zł. Po stronie wydatkowej samorządu te dysponowały następującymi kwotami: Powiat Strzyżowski 90544,7 tys. zł, Gmina Czudec 41507,8 tys. zł, Gmina Frysztak 44096,8 tys. zł, Gmina Niebylec 27764,4 tys. zł, Gmina Strzyżów 60483,3 tys. zł, Gmina Wiśniowa 25548,8 tys. zł. W wydatkach tych wydatki majątkowe stanowiły: dla samorządu powiatowego w Strzyżowie 41834,8 tys. zł (46,2%), dla Gminy Czudec 11168,4 tys. zł (26,9%), dla Gminy Frysztak 18768 tys. zł (42,6%), dla Gminy Niebylec 2287,7 tys. zł (8,2%), dla Gminy Strzyżów 11464,2 tys. zł (18,9%), dla Gminy Wiśniowa 4592,3 tys. zł (18%)²⁷⁸.

W 2014 r. dochody Powiatu Strzyżowskiego wyniosły 71926,7 tys. zł, a spośród samorządów gminnych najwyższymi dochodami dysponowała Gmina Strzyżów: 56181,6 tys. zł, następnie Gmina Czudec 32326,2 tys. zł, Gmina Niebylec 30628,6 tys. zł, Gmina Frysztak 29254,8 tys. zł i Gmina Wiśniowa 28549,9 tys. zł²⁷⁹. W stosunku do roku 2000 wzrost dochodów rocznych Powiatu Strzyżowskiego w roku 2014 wyniósł 156,8%, Gminy Czudec 150,8%, Gminy Frysztak 171,6%, Gminy Niebylec 183,5%, Gminy Strzyżów 183,6%, Gminy Wiśniowa 214,1%. W 2014 r. w przeliczeniu na jednego mieszkańca wśród gmin najwyższe dochody miała Gmina Wiśniowa (3433,95 zł), następnie Gmina Niebylec 2895,23 zł, Frysztak 2780,08 zł, Czudec 2753,51 zł i Strzyżów 2691,98 zł. Najwyższe dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca miała w tym roku również Gmina Wiśniowa: 986,1 zł, następnie Gmina Strzyżów 896,52 zł, Niebylec 829,01 zł, Czudec 723,82 zł i Frysztak 714,53 zł²⁸⁰. Z kolei dochody ogółem per capita Powiatu Strzyżowskiego (1159,62 zł) dawały powiatowi 5 miejsce wśród powiatów podkarpackich, a dochody własne per capita (221,66

²⁷⁸ Por. *Województwo podkarpackie 2011. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2011, s. 262 – 298.

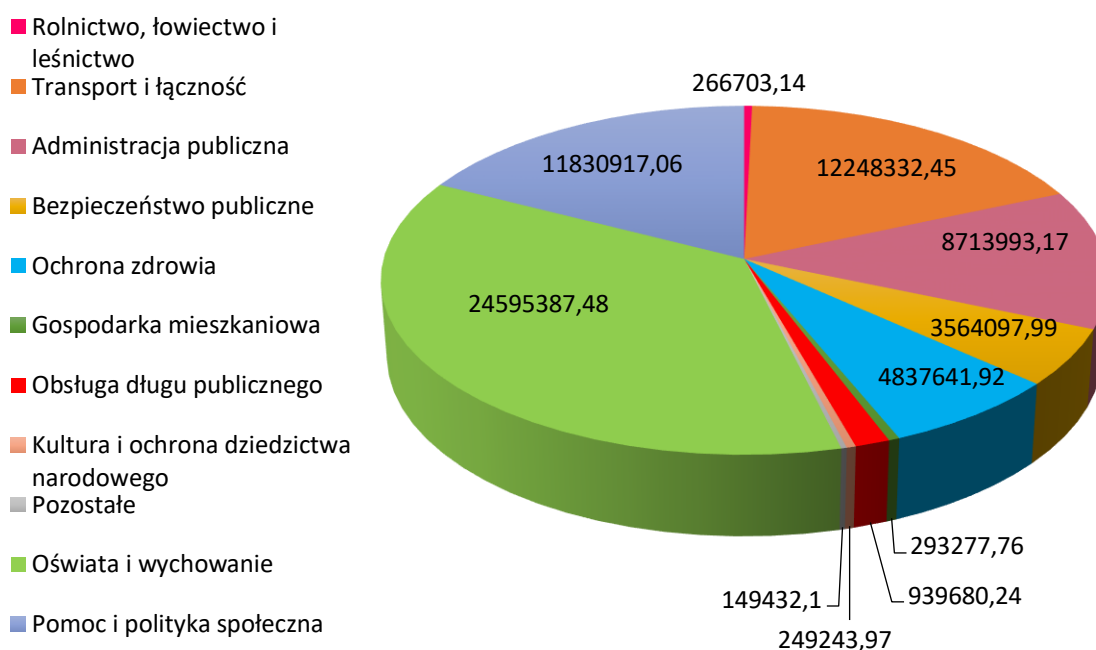
²⁷⁹ Por. *Województwo podkarpackie 2015. Podregiony, powiaty, gminy 2015*, Rzeszów 2015, s. 283, 310.

²⁸⁰ Tamże, s. 307.

zł) 9 miejsce²⁸¹. W 2014 roku najwyższe wydatki spośród gmin w powiecie strzyżowskim miała Gmina Strzyżów 57173,1 tys. zł, następnie Gmina Czudec 32586,8 tys. zł, Niebylec 29923 tys. zł, Wiśniowa 29717 tys. zł i Frysztak 28543,8 tys. zł. W 2014 r. wydatki ogółem samorządu powiatowego w Strzyżowie wyniosły 67814,5 tys. zł, w tym wydatki majątkowe 17044,6 tys. zł (25,1%), wydatki majątkowe gmin zaś: dla Gminy Czudec 3349 tys. zł (10,3%), dla Gminy Frysztak 2645,4 tys. zł (9,3%), dla Gminy Niebylec 5368,5 tys. zł (17,9%), dla Gminy Strzyżów 9326,7 tys. zł (16,3%), dla Gminy Wiśniowa 7982,9 tys. zł (26,9%)²⁸².

Wg danych Starostwa Powiatowego w Strzyżowie i rzeczywistego wykonania w roku 2014 budżet Powiatu Strzyżowskiego po stronie wydatkowej wyniósł ogółem 67688707,28 zł²⁸³. Największe pozycje stanowiły w tym czasie w budżecie powiatu wydatki w działach: Oświata i wychowanie i Edukacyjna opieka wychowawcza 24595387,48 zł (36,3%), transport i łączność 12248332,45 zł (18,09%) oraz pomoc i polityka społeczna 11830917,06 zł (17,5%).

Wykres nr 17 – Wydatki budżetu Powiatu Strzyżowskiego w 2014 r. – ogółem 67688707,28 zł

Z kolei wg danych Ministerstwa Finansów uwzględnianych przy wyliczaniu części wyrównawczej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego wskaźnik dochodów podatkowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wg danych podatkowych za 2013 r. prezentował się następująco: dla województwa podkarpackiego wskaźnik W wyniósł 75,09 przy średniej dla kraju 132,90 (niższy wskaźnik spośród 16 województw zanotowało w tym czasie tylko województwo warmińsko – mazurskie 71,17) wskaźnik P dla powiatu strzyżowskiego wyniósł 86,58 przy średniej dla powiatów w Polsce 185,45, a niższą wartość tego wskaźnika zanotowało w Polsce wtedy tylko 19 powiatów, w tym 4 z Podkarpacia. Dla gmin wskaźnik G

²⁸¹ Tamże, s. 316.

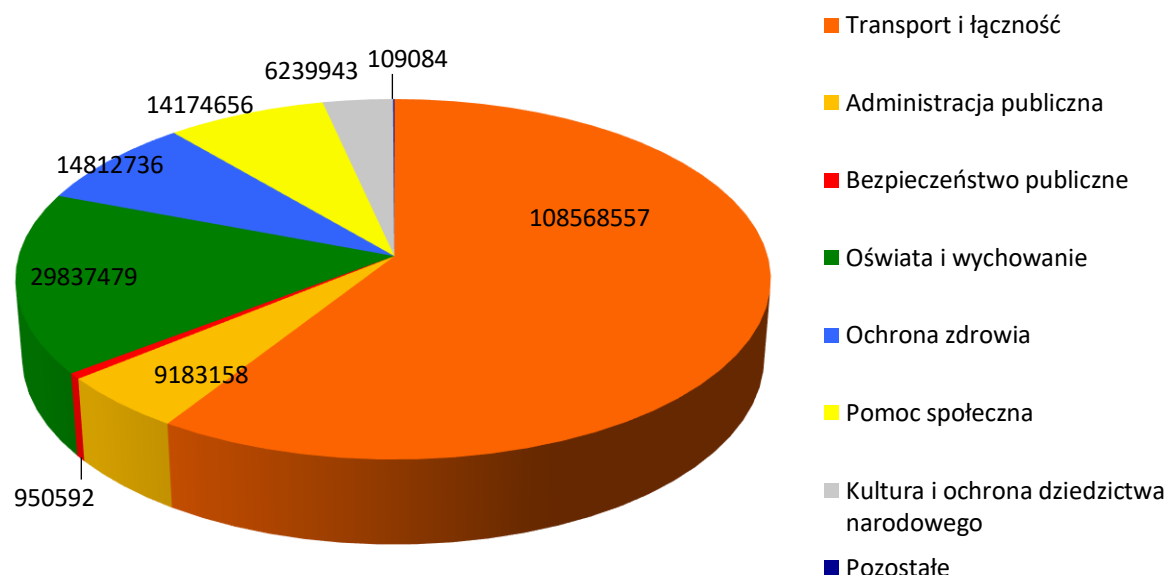
²⁸² Tamże, s. 293, 314.

²⁸³ Dane własne Starostwa Powiatowego w Strzyżowie.

przy średniej ogólnopolskiej 1435,18 wyniósł: dla Czudca: 751,70, dla Frysztaka 775,10, dla Niebylca 623,25, dla Strzyżowa 728,19 i dla Wiśniowej 576,73²⁸⁴.

Stosunkowo wysokie wydatki inwestycyjne samorządów z obszaru powiatu strzyżowskiego w okresie lat 2007 – 2013 spowodowane były głównie dążeniem do jak najpełniejszego wykorzystania środków pomocowych, przede wszystkim dostępnych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Dla Powiatu były to środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego, dla Gmin także z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Środki te dystrybuowane były za pośrednictwem krajowego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013, głównie poprzez ogłaszane w tym czasie kolejne konkursy na dofinansowanie projektów.

Wykres nr 18 – Wydatki majątkowe samorządu powiatowego w Strzyżowie w latach 2007 – 2015 – ogółem 183876565 zł²⁸⁵

²⁸⁴ Na podstawie informacji dostępnej na stronie internetowej Ministerstwa Finansów: http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/finanse-publiczne/budzety-jednostek-samorzadu-terytorialnego/kwoty-i-wskazniki/-/asset_publisher/RJc8/content/wskazniki-dochodow-podatkowych-dla-poszczegolnych-gmin-powiatow-i-wojewodztw-na-2015-r, data pobrania: 30.01.2016 r.

²⁸⁵ Informacja własna Starostwa Powiatowego w Strzyżowie. Dla czytelności wykresu pogrupowano niektóre działy obowiązującej klasyfikacji budżetowej: Transport i łączność to dział 600 o takiej nazwie; jako Administracja publiczna określono działy: 750 Administracja publiczna, 710 Działalność usługowa oraz 700 Gospodarka mieszkaniowa; jako Bezpieczeństwo publiczne dział 754 Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa; jako Oświata i wychowanie dział 801 o takiej nazwie oraz dział 854 Edukacyjna opieka wychowawcza; jako Ochrona zdrowia określono wydatki budżetu powiatu w dziale 851 o takiej nazwie oraz środki zaangażowane i pozyskane przez SP ZOZ w Strzyżowie na realizację 3 projektów dofinansowanych z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013; jako Pomoc społeczna wydatki w dziale 852 o takiej nazwie oraz w dziale 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej; jako Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego dział 921 o takiej nazwie, jako Pozostałe dział 900 Gospodarka komunalna i ochrona środowiska, dział 758 Różne rozliczenia oraz dział 010 Rolnictwo i łowiectwo.

W latach 2007 – 2015 wydatki majątkowe samorządu powiatowego w Strzyżowie osiągnęły kwotę 183876565 zł. W tym okresie najwięcej zainwestowano w dziale transport i łączność, tj. w poprawę infrastruktury dróg powiatowych: 108568557 zł (59%), następnie w edukację: 29837479 zł (16,2%), ochronę zdrowia: 14812736 zł (8%), pomoc społeczną: 14174656 zł (7,7%). Źródłem finansowania zdecydowanej większości wydatków majątkowych Powiatu były przygotowywane projekty wykorzystujące dostępne środki z funduszy zewnętrznych: krajowych i zagranicznych. W finansowaniu niektórych projektów drogowych powiatu uczestniczyły także samorządy gmin z tego terenu, przekazując pomoc finansową na pokrycie części wymaganego wkładu własnego.

Realizowane przez samorząd powiatowy zadania inwestycyjne to m.in. przebudowa i poprawa bezpieczeństwa różnych odcinków dróg we wszystkich gminach powiatu, budowa mostów o współczesnych parametrach, a przez to zniesienie istniejących ograniczeń tonażowych na tych obiektach, likwidacja skutków osuwisk na drogach powiatowych, rozbudowa i wyposażenie obiektów dydaktycznych, modernizacja budynków pomocy społecznej, termomodernizacja obiektów używanych przez jednostki powiatowe, modernizacja i budowa budynków ochrony zdrowia i in. Dopełnieniem tych działań było wiele projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego realizowanych na terenie powiatu m.in. przez różne jednostki powiatowe, w tym Powiatowy Urząd Pracy, szkoły, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i in.

Z oferowanych form pomocy w ramach projektów skorzystały m.in. osoby bezrobotne i niepełnosprawne, uczniowie, studenci, osoby dorosłe poszukujące zatrudnienia i in. Listę projektów inwestycyjnych samorządu powiatowego w Strzyżowie współfinansowanych ze źródeł zagranicznych w latach 2004 - 2015 wraz z wartościami finansowymi i opisem uzyskanych efektów rzeczowych zawiera załącznik nr 3 do niniejszego opracowania.

Wg danych ogólnopolskich w latach 2004 – 2014 Powiat Strzyżowski wydał na mieszkańca ogółem z funduszy europejskich kwotę 1048,87 zł, zajmując 9 miejsce w Polsce wśród 314 powiatów ziemskich, Gmina Strzyżów z wydatkami 1157,44 zł na mieszkańca 135 miejsce wśród 268 miast powiatowych, a wśród 1571 gmin wiejskich: Frysztak z wydatkami 1948,1 zł na mieszkańca 421 miejsce, Wiśniowa z wydatkami 1581,75 zł 604 miejsce, Czudec z wydatkami 1282,22 zł na mieszkańca 823 miejsce, Niebylec z wydatkami 490,67 zł na mieszkańca 1412 miejsce²⁸⁶. Wg danych Urzędu Marszałkowskiego w Rzeszowie, zgodnie ze stanem podpisanych umów z marca 2015 r. w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego 2007 – 2013 wartość dofinansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego skierowanego w tych latach na teren powiatu strzyżowskiego wyniosła ogółem 144648233,30 zł, dając powiatowi 12 miejsce w województwie w wartościach bezwzględnych i 7 miejsce w przeliczeniu na 1 mieszkańca z wartością 2332,06 zł, przy średniej wojewódzkiej 2300,52 zł²⁸⁷.

Wskutek procesu komunalizacji poszczególnych składników mienia publicznego należnego powiatowi (m.in. drogi powiatowe, budynki i budowle) oraz wysokich nakładów inwestycyjnych w perspektywie kilkunastu lat znacznie zwiększyła się wartość mienia

---

²⁸⁶ Dane na podstawie *Fundusze europejskie. Ranking wykorzystania środków z UE w latach 2004 – 2014* dostępnego na stronie internetowej www.wspolnota.org.pl, data pobrania 15.11.2015 r.

²⁸⁷ Dane na podstawie informacji własnej Urzędu Marszałkowskiego w Rzeszowie.

samorządu powiatowego w Strzyżowie. W 2002 r. wartość mienia Powiatu wynosiła 22184014 zł, w 2006 r. 37301791 zł, w 2015 r. zaś 375074559 zł²⁸⁸.

Wysiłek finansowy związany z koniecznością pokrycia wymaganego udziału z własnego budżetu do większości realizowanych projektów, w tym współfinansowanych ze źródeł zagranicznych przełożył się na znaczące zadłużenie prawie wszystkich samorządów lokalnych na obszarze powiatu strzyżowskiego. I tak wg stanu na koniec 2014 r. zadłużenie Gminy Czudec wyniosło 32,41% dochodów ogółem, Gminy Frysztak 48,47%, Gminy Strzyżów 35,72%, Gminy Wiśniowa 50,9%, samorządu powiatowego w Strzyżowie 36,16%²⁸⁹. Jedynie samorząd Gminy Niebylec nie posiadał w tym czasie żadnego zadłużenia.

3.8. Bezpieczeństwo, administracja i usługi publiczne

Kompetencje w zakresie bezpieczeństwa publicznego są jednymi z najważniejszych zadań powiatów. Starosta jest w myśl obowiązujących przepisów zwierzchnikiem powiatowych służb, inspekcji i straży na terenie powiatu, co ma szczególne znaczenie w sytuacjach zagrożenia kryzysowego. Powiat współdziała również z administracją rządową w wykonywaniu niektórych zadań obronnych, w tym w zakresie obrony cywilnej. Ten system lokalnego bezpieczeństwa oparty na administracji powiatowej od jego powstania w 1999 r. przeszedł istotne zmiany. Z budżetu powiatów wyłączono finansowanie Komend Powiatowych Policji, Inspekcji Sanitarnej – Epidemiologicznej, Inspekcji Weterynaryjnej. Podejmowane były też różne próby osłabienia lokalnych instytucji państwowych w powiatach (m.in. likwidacja posterunków policji - w powiecie strzyżowskim w Niebylcu i Wiśniowej), łącznie z przekształceniem Sądu Rejonowego w Strzyżowie w wydziały zamiejscowe Sądu Rejonowego w Rzeszowie. Od 1 stycznia 2016 r., po wielu staraniach lokalnej społeczności oraz spełnieniu postawionych wymogów ustawowych przywrócono samodzielny Sąd Rejonowy w Strzyżowie.

Administracja państwowa o zasięgu powiatowym skoncentrowana jest w stolicy powiatu strzyżowskiego – w mieście Strzyżowie. Tworzą ją urzędy takie jak: Starostwo Powiatowe, Urząd Skarbowy, powiatowe służby, inspekcje i straże (Komenda Powiatowa Policji, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, Powiatowa Inspekcja Sanitarnej – Epidemiologicznej, Powiatowa Inspekcja Nadzoru Budowlanego, Powiatowa Inspekcja Weterynaryjna), instytucje wymiaru sprawiedliwości (Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa) oraz instytucje administracji rządowej lub wojewódzkiej obsługujące rolnictwo (Biuro Powiatowe Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, oddział Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Powiatowy Zespół Doradców Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Boguchwale) i in.

Na mocy obecnych uwarunkowań prawnych tylko część spośród podmiotów administracji publicznej o zasięgu powiatowym włączona jest w struktury samorządu powiatowego w Strzyżowie. Są to: Starostwo Powiatowe, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej,

²⁸⁸ Dane na podstawie informacji własnej Starostwa Powiatowego w Strzyżowie.

²⁸⁹ Na podstawie opracowania *Zadłużenie samorządów. Ranking zadłużenia samorządów 2014 r.* dostępnego na stronie www.wspolnota.org.pl, data pobrania 15.11.2015 r.

Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej oraz Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego. W 2015 r. samorząd powiatowy w Strzyżowie zarządzał 18 jednostkami organizacyjnymi, w tym 4 administracji publicznej, 5 pomocy społecznej, 8 edukacji i szkolnictwa. Od 2015 r., po przeprowadzeniu rewitalizacji części zabytkowego zespołu pałacowo - parkowego w Wiśniowej, funkcjonuje tam pierwsza jednostka kultury samorządu Powiatowego w Strzyżowie, tj. Powiatowe Centrum Kultury i Turystyki zatrudniające na stałe 3 osoby. Odrębną osobowość prawną ma Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Strzyżowie, z poradniami specjalistycznymi i szpitalem powiatowym w Strzyżowie, dla którego samorząd powiatowy pełni rolę organu założycielskiego. Ogółem w jednostkach powiatowych wg stanu na 30.11.2015 r. zatrudnionych było 1020 pracowników (w tym 364 w SP ZOZ w Strzyżowie).

Fotografia nr 16 - Ćwiczenia ratownicze Powiatowego Systemu Zarządzania Kryzysowego

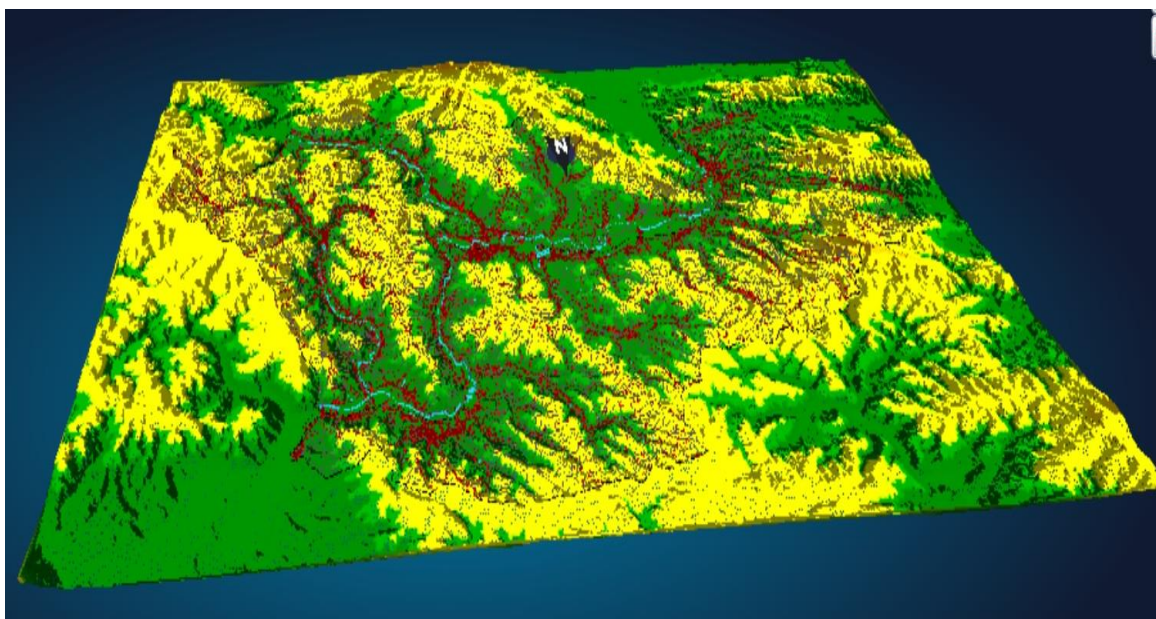
Urzędy administracyjne samorządu powiatowego w Strzyżowie realizują istotne usługi publiczne dla mieszkańców. Dotyczą one m.in. takich zadań jak: prowadzenie geodezyjnych baz danych, rejestracja pojazdów i nadawanie uprawnień do kierowania pojazdami, część zadań publicznych w dziedzinie ochrony środowiska, w tym wydawanie zgód na korzystanie ze środowiska, wydawanie pozwoleń na budowę, rejestracja i obsługa osób bezrobotnych, finansowanie pomocy dla osób niepełnosprawnych i in. Wg stanu z 2015 r. jednostki powiatowe m.in. koordynowały wydatkowanie środków funduszy celowych na obszarze powiatu strzyżowskiego: Funduszu Pracy (Powiatowy Urząd Pracy) oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie). W 2014 r. jednostki administracyjne wchodzące w skład samorządu powiatowego w Strzyżowie wydały ogółem 37619 decyzji administracyjnych, Powiatowy Urząd Pracy

zarządzał kwotą 13395142,04 zł ze środków Funduszu Pracy przeznaczoną na pomoc dla osób bezrobotnych, a Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie kwotą 1070845 zł środków PFRON przeznaczoną na pomoc dla niepełnosprawnych na terenie powiatu.

Ważnym zadaniem realizowanym w kolejnych latach przez administrację powiatową była digitalizacja i stworzenie jak najszerszych możliwości dostępu do usług administracyjnych drogą elektroniczną. Dotyczyło to m.in. projektów centralnych, dla których jednostki powiatu, w tym przede wszystkim Starostwo Powiatowe stanowią część systemu, do którego pracownicy wprowadzają odpowiednie dane dotyczące obszaru i mieszkańców powiatu stryżowskiego. Takim systemem obsługiwanym przez Starostwo jest m.in. Centralna Ewidencja Pojazdów i Kierowców, ewidencja gruntów i budynków i inne programy informacji o terenie, jak również rozbudowywana rządowa elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej (ePUAP), czy też programy sprawozdawczości finansowej. Coraz częściej też droga elektroniczna i kwalifikowany podpis elektroniczny w jednostkach powiatowych wykorzystywane są do przesyłania informacji i sprawozdań do organów nadzorczych oraz do publikacji aktów prawa miejscowego.

Fotografia nr 17 - Model numeryczny obszaru powiatu stryżowskiego z nałożonymi warstwami, dostępny w Systemie Geoinformacyjnym Powiatu Stryżowskiego²⁹⁰

Zrealizowane samodzielnie przez Powiat Stryżowski projekty informatyczne to m.in. System Geoinformacyjny Powiatu Stryżowskiego, Podkarpacki System Informacji Medycznej, modernizacja ewidencji gruntów i budynków w gminie Frysztak i Wiśniowa (dla gminy Wiśniowa poprzez projekt realizowany przez Głównego Geodetę Kraju) oraz w mieście Stryżowie, wdrożenie elektronicznych systemów obiegu dokumentów, programu do zarządzania drogami powiatowymi w Powiatowym Zarządzie dróg i in. Kwota przeznaczona

²⁹⁰ Por. <https://sgps.strzyzowski.pl/public/Model3D.aspx?uiCulture=pl>, data pobrania 10.02.2016 r.

na te cele wyniosła ogółem w ramach budżetu powiatu 9094033,87 zł²⁹¹, w tym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego 5409310,23 zł.

Zdiagnozowane zagrożenia bezpieczeństwa na terenie powiatu strzyżowskiego w okresie od powstania samorządu powiatowego w 1999 r. do 2015 r. dotyczyły przede wszystkim występowania na tym terenie klęsk żywiołowych, pożarów, jak również zagrożeń w ruchu drogowym. Najpoważniejsze skutki, łącznie ze zniszczeniem mienia prywatnego i publicznego ma powtarzające się występowanie klęsk powodzi i ulewnych deszczy oraz ruchów masowych ziemi, skutkujących powstawaniem osuwisk. Zniszczenia wywołane osuwiskami zaobserwowano w powiecie strzyżowskim w latach: 2000, 2005 i 2010. W 2010 r. ruchy osuwiskowe objęły ponad 100 miejsc we wszystkich gminach powiatu. Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Strzyżowie odnotował 433 zgłoszenia osób o uszkodzeniach w budynkach mieszkalnych i gospodarczych. W wyniku ruchów masowych ziemi uszkodzonych zostało m.in. 261 budynków mieszkalnych oraz 12 odcinków dróg.

Fotografia nr 18 - Zniszczenia w budynkach mieszkalnych wywołane ruchami osuwiskowymi ziemi w 2010 r.

---

²⁹¹ Modernizacja ewidencji gruntów i budynków prowadzonej przez Starostwo Powiatowe objęła do tej pory teren kolejnych obrębów geodezyjnych w gminie Frysztak jako projekty realizowane przez Starostę Strzyżowskiego oraz cały obszar gminy Wiśniowa jako projekt Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii. Podkarpacki System Informacji Medycznej to projekt obejmujący wszystkie szpitale w województwie. Moduł dla powiatu strzyżowskiego realizował SP ZOZ w Strzyżowie, a środki na udział własny do tego projektu pochodziły z budżetu samorządu powiatowego w Strzyżowie. System Geoinformacyjny Powiatu Strzyżowskiego jest samodzielnym projektem Powiatu Strzyżowskiego realizowanym głównie przez Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Strzyżowie, którego celem było zdigitalizowanie baz danych Ośrodka i udostępnienie szerokiej a zarazem użytecznej dla specjalistów informacji o terenie powiatu strzyżowskiego.

Powodzie i ulewne deszcze wystąpiły m.in. w latach 1999, 2000, 2004, 2005, 2006, 2009, 2010, 2012, powodując istotne szkody przede wszystkim w infrastrukturze drogowej. Zarządzany przez Starostę system reagowania kryzysowego przewiduje w takich sytuacjach podejmowanie działań ratowniczych, z wykorzystaniem poszczególnych służb, inspekcji i straży, przy wsparciu formacji ochotniczych oraz samorządów gminnych, następnie poszukiwanie możliwości udzielenia pomocy dla mieszkańców oraz likwidacji zaistniałych zniszczeń we współpracy z wojewodą, z wykorzystaniem środków z rezerwy celowej budżetu państwa i in.

Po kataklizmie osuwisk w 2010 r. m.in. rozebrano 134 budynki na terenie powiatu, a wszystkie rodziny otrzymały adekwatną do potrzeb pomoc ze strony budżetu państwa za pośrednictwem gminnych ośrodków pomocy społecznej. Samorząd powiatowy zrealizował zaś m.in. 8 dużych zadań drogowych mających na celu likwidację skutków osuwisk na drogach powiatowych za kwotę ogółem 23026597,49 zł. Starostwo Powiatowe w Strzyżowie prowadzi ogólnodostępny rejestr osuwisk, z kartami i mapami profesjonalnie przygotowanymi przez geologów z Państwowego Instytutu Geologicznego, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Tabela nr 24 – Liczba zdarzeń objętych interwencją Państwowej Straży Pożarnej w Strzyżowie w kolejnych latach

Rok	Gmina	Pożary	Miejscowe zagrożenie	Alarm fałszywy	RAZEM
2002	Strzyżów	37	159	6	202
	Niebylec	8	56	1	65
	Frysztak	9	30	1	40
	Czudec	16	72	2	90
	Wiśniowa	8	33	1	42
	RAZEM POWIAT	78	350	11	439
2003	Strzyżów	64	139	6	209
	Niebylec	39	38	0	77
	Frysztak	19	29	0	48
	Czudec	39	73	1	113
	Wiśniowa	14	29	0	43
	RAZEM POWIAT	175	310	7	492
2004	Strzyżów	30	208	2	240
	Niebylec	8	69	2	79
	Frysztak	5	59	2	66
	Czudec	5	117	0	122
	Wiśniowa	8	53	0	61
	RAZEM POWIAT	56	506	6	568
2005	Strzyżów	50	202	4	256
	Niebylec	23	62	2	87
	Frysztak	8	65	2	75
	Czudec	13	112	0	125
	Wiśniowa	4	84	0	88
	RAZEM POWIAT	101	525	8	634
2006	Strzyżów	30	280	7	317
	Niebylec	19	99	1	119
	Frysztak	13	79	0	92
	Czudec	26	93	1	120
	Wiśniowa	6	77	0	83

	RAZEM POWIAT	94	627	9	730
2007	Strzyżów	41	144	3	188
	Niebylec	23	85	3	111
	Frysztak	12	54	0	66
	Czudec	18	92	1	111
	Wiśniowa	6	30	1	37
	RAZEM POWIAT	100	406	8	514
2008	Strzyżów	32	201	1	234
	Niebylec	17	91	2	110
	Frysztak	13	74	0	87
	Czudec	23	150	4	177
	Wiśniowa	8	78	0	86
	RAZEM POWIAT	93	594	7	694
2009	Strzyżów	44	190	4	238
	Niebylec	23	107	2	132
	Frysztak	13	68	2	83
	Czudec	24	109	0	133
	Wiśniowa	13	77	1	91
	RAZEM POWIAT	117	551	9	677
2010	Strzyżów	42	710	5	757
	Niebylec	13	224	2	239
	Frysztak	24	313	1	338
	Czudec	16	387	6	409
	Wiśniowa	5	279	1	285
	RAZEM POWIAT	100	1913	15	2028
2011	Strzyżów	45	289	2	336
	Niebylec	15	97	3	115
	Frysztak	19	93	1	113
	Czudec	23	244	0	267
	Wiśniowa	14	77	4	95
	RAZEM POWIAT	116	800	10	926
2012	Strzyżów	51	195	4	250
	Niebylec	28	93	5	126
	Frysztak	36	115	4	155
	Czudec	34	174	5	213
	Wiśniowa	16	69	3	88
	RAZEM POWIAT	165	646	21	832
2013	Strzyżów	47	157	5	209
	Niebylec	16	108	1	125
	Frysztak	24	79	0	103
	Czudec	19	149	5	173
	Wiśniowa	9	80	3	92
	RAZEM POWIAT	115	573	14	702
2014	Strzyżów	42	157	5	204
	Niebylec	26	138	2	166
	Frysztak	27	90	3	120
	Czudec	11	157	1	169
	Wiśniowa	7	67	0	74
	RAZEM POWIAT	113	609	11	733

Narażenie obszaru powiatu na występowanie różnorodnych klęsk żywiołowych i zagrożeń wymaga stałej gotowości poszczególnych służb, inspekcji i straży, szybkiego systemu powiadamiania ratunkowego oraz dobrej koordynacji działań różnych podmiotów.

Temu celowi m.in. służy powiatowy system reagowania kryzysowego, którego sprawność doskonała jest poprzez różne ćwiczenia doskonalące, zakup odpowiedniego sprzętu itp. Samorząd powiatowy wykonuje również część zadań związanych z obronnością państwa.

Pod względem porządku publicznego stwierdzić można, że obszar powiatu stryżowskiego należy do terenów bezpiecznych, o niskim zagrożeniu przestępczością kryminalną. Potwierdzają to dane Komendy Powiatowej Policji w Stryżowie. Utrzymującym się stałym typem przestępstw, odnotowywanym na obszarze powiatu stryżowskiego w kolejnych latach są różne rodzaje kradzieży. W pozostałych kategoriach liczby stwierdzonych przestępstw są niższe. W zapewnieniu poczucia bezpieczeństwa na terenie powiatu niezwykle istotną rolę odgrywa działalność prewencyjna policji i innych służb, współdziałanie z jednostkami edukacyjnymi, profilaktyka różnego typu uzależnień, a także skuteczność w wykrywalności czynów przestępczych.

Tabela nr 25 – Liczba przestępstw kryminalnych stwierdzonych na terenie powiatu stryżowskiego w kolejnych latach

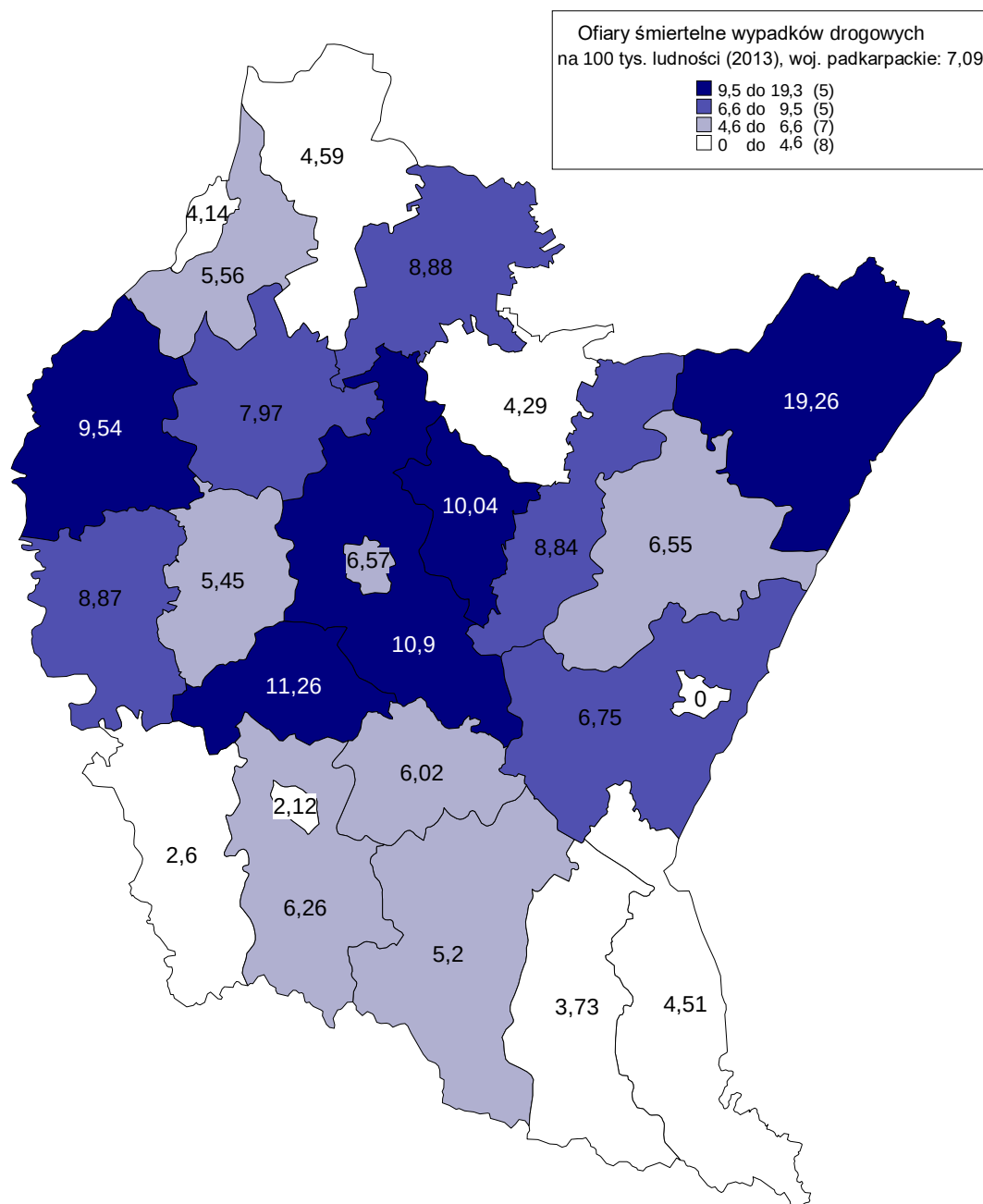
Rok	Zabójstwo	Rozbój Wymuszenie rozbójnicze Kradzież rozbójnicza	Kradzież z włamaniem	Kradzież cudzej rzeczy	Kradzież samochodu	Bójka lub pobicie	Przestępstwo z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	Przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu art. 296-306 k.k.	Przestępstwa o charakterze gospodarczym	Razem
2002	0	14	122	145	1	4	7	5	388	686
2003	0	16	147	123	0	4	7	0	116	413
2004	0	3	142	151	4	1	24	38	83	446
2005	0	6	91	109	1	3	5	1	34	250
2006	0	16	72	91	1	4	82	1	74	341
2007	0	2	47	89	0	6	4	0	6	154
2008	0	6	80	112	0	12	3	0	3	216
2009	0	2	103	102	2	10	4	2	1	226
2010	0	3	84	100	1	8	7	0	4	207
2011	1	1	91	137	0	9	8	1	3	250
2012	0	3	101	118	1	10	10	0	7	250
2013	0	1	105	115	0	6	8	0	7	242
2014	0	2	103	70	1	6	13	0	2	202

Najpoważniejsze skutki dla zdrowia i życia ludzi w powiecie mają zdarzenia związane z ruchem drogowym. W odczuciu społecznym ruch ten stale wzrasta, na wszystkich drogach powiatu, w tym szczególnie na drodze krajowej nr 19 na odcinku od Babicy do Lutczy oraz na drodze wojewódzkiej nr 988 na odcinku od Babicy do Lubli. Zdarzenia w ruchu drogowym skutkują nie tylko zniszczeniem mienia, ale również utratą zdrowia i życia ludzi. Zagrożenie zdarzeniami tego typu w powiecie stryżowskim należy do najwyższych w województwie podkarpackim.

Od 2016 r. Komenda Powiatowa Policji realizuje zadania wynikające ze zgłoszeń dokonywanych za pośrednictwem narzędzia internetowego, jakim jest Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa. Wg stanu do 20.02.2017 r. tą drogą zgłoszono 125 zagrożeń na obszarze powiatu stryżowskiego, z czego potwierdzonych zostało 16, z czego 6 naniesiono na mapę. Są to głównie zagrożenia związane z ruchem drogowym oraz spożywaniem alkoholu w niedozwolonych miejscach.

Mapa nr 24 – Ofiary śmiertelne wypadków drogowych na 100 tys. ludności w poszczególnych powiatach woj. podkarpackiego w 2013 r.²⁹²

W związku ze zdiagnozowanymi zagrożeniami na terenie powiatu uzasadniona jest wzrastająca presja na poprawę bezpieczeństwa na drogach wszystkich kategorii, w tym szczególnie na rozdzielanie ruchu pieszego i kołowego poprzez budowę chodników oraz oczekiwanie na wyprowadzenie ruchu drogowego poza obszary najgęściej zaludnione. Planowane, pełne uruchomienie ruchu kolejowego ze względu na kończącą modernizację linii

²⁹² *Przegląd regionalny. Województwo podkarpackie 2014*. Raport końcowy z badania dostępny na stronie Podkarpackiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego: http://rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/badania_zewnetrzne/Przegląd_regionany_2014.pdf, data pobrania: 23.01.2016 r., s. 108.

kolejowej nr 106 Rzeszów – Jasło i podniesienie prędkości kursujących pociągów powoduje postulowaną przez lokalne społeczności konieczność odpowiedniego zabezpieczenia skrzyżowań dróg z tą linią kolejową. Również w zakresie bezpieczeństwa w ruchu drogowym oczekiwane są różnorodne działania poprawiające komfort użytkowników dróg, ale także zapewniające odpowiednie zabezpieczenie przed niebezpiecznymi zdarzeniami.

Tabela nr 26 – Zdarzenia w ruchu drogowym na terenie powiatu strzyżowskiego w kolejnych latach

Rok	Liczba zdarzeń	Liczba wypadków	Liczba zabitych	Liczba rannych	Liczba kolizji
1999	b.d.	106	9	123	b.d.
2000	365	96	15	102	269
2001	350	77	23	99	275
2002	442	82	11	94	360
2003	187 (I półrocze)	35 (I półrocze)	4 (I półrocze)	44 (I półrocze)	152 (I półrocze)
2004	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2005	555	74	12	77	481
2006	525	61	13	69	464
2007	553	70	17	83	483
2008	592	70	4	93	522
2009	560	61	13	80	499
2010	614	53	6	101	561
2011	572	70	12	121	502
2012	568	68	10	102	500
2013	564	55	7	94	509
2014	556	38	10	57	518

3.8.1. Edukacja

W dziedzinie oświaty od 1999 r. w ramach ogólnopolskiej reformy systemu edukacji także w powiecie strzyżowskim wdrażany jest nowy, trójszczeblowy system szkolnictwa powszechnego. Istniejące wcześniej ośmioklasowe szkoły podstawowe zastąpione zostały przez sześcioklasowe szkoły podstawowe i trzyletnie gimnazja. Po ich ukończeniu uczniowie wybrać mogą trzyletnie zasadnicze szkoły zawodowe, licea profilowane (do 2011 r.)²⁹³, licea ogólnokształcące lub czteroletnie technika. Samorządy gmin są organami prowadzącymi dla szkół podstawowych i gimnazjów, odpowiadają też za organizację wychowania przedszkolnego, samorządy powiatowe organizują zaś edukację na poziomie ponadgimnazjalnym, prowadzą też kształcenie specjalne. Drugim, decydującym czynnikiem wpływającym na system edukacji publicznej w powiecie strzyżowskim jest presja niżu demograficznego, który w połączeniu z zasadami finansowania oświaty wymusza redukcję istniejącej wcześniej sieci szkolnej.

²⁹³ Na mocy Ustawy z dn. 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r., Nr 205, poz. 1206) z dniem 1 września 2012 r. zaprzestano naboru do następujących typów szkół: liceów profilowanych dla młodzieży i dla dorosłych, uzupełniających liceów ogólnokształcących dla młodzieży i dla dorosłych, technikum uzupełniającego dla młodzieży oraz zasadniczej szkoły zawodowej dla dorosłych i technikum dla dorosłych. Od 1 września 2013 r. zlikwidowano możliwość naboru do technikum uzupełniającego dla dorosłych. Większość likwidowanych szkół uzupełniających organy prowadzące mogły przekształcić do 31 sierpnia 2015 r. w licea ogólnokształcące dla dorosłych. W powiecie strzyżowskim liceum ogólnokształcące dla dorosłych funkcjonuje obecnie w ramach Zespołu Szkół Technicznych w Strzyżowie.

W roku szkolnym 2013/2014 na terenie powiatu strzyżowskiego funkcjonowało 48 szkół podstawowych, w których było 279 oddziałów klasowych. Do szkół podstawowych w tym roku uczęszczało 3789 uczniów, w tym 576 do klasy I. Młodzież gimnazjalna z powiatu strzyżowskiego korzystała w tym czasie z 21 placówek, w których było 105 oddziałów. Ogółem w powiecie strzyżowskim w roku szkolnym 2013/2014 do gimnazjów uczęszczało 2159 uczniów, w tym 684 do klasy I, a ukończyło gimnazja 792 uczniów. Do 3 zasadniczych szkół zawodowych z 16 oddziałami uczęszczało 321 uczniów, w tym 126 do klasy I, do 2 szkół specjalnych przysposabiających do pracy w 4 oddziałach 24 uczniów, w tym 13 do klasy I. Do 2 liceów ogólnokształcących z 20 oddziałami 453 uczniów, w tym 136 do klasy I. Do 2 technik z 21 oddziałami 479 uczniów, w tym 111 do klasy I. W szkole dla dorosłych w Strzyżowie uczyło się w tym roku 45 uczniów. W 52 placówkach przedszkolnych z 85 oddziałami i 1175 miejscami było 1653 dzieci. Ogółem na terenie powiatu strzyżowskiego różnymi formami edukacji objętych było w tym czasie 7270 uczniów i 1653 dzieci w wieku przedszkolnym (8923 z przedszkolami)²⁹⁴.

W roku szkolnym 2010/2011 w 51 szkołach podstawowych z 297 oddziałami było 4175 uczniów, w 21 gimnazjach ze 110 oddziałami 2427 uczniów, w 3 zasadniczych szkołach zawodowych z 19 oddziałami 374 uczniów, w tym 119 w klasie I, w 4 liceach ogólnokształcących z 30 oddziałami 654 uczniów, w 1 liceum profilowanym z 1 oddziałem 23 uczniów, w 2 technikach z 20 oddziałami 482 uczniów, w tym 132 w klasie I, w 1 szkole dla dorosłych z 2 oddziałami 50 uczniów, w tym 40 w klasie I. W 52 placówkach przedszkolnych z 1107 miejscami i 85 oddziałami było 1521 dzieci. W tym roku szkolnym więc do szkół uczęszczało na terenie powiatu 8185 uczniów (9706 z przedszkolami)²⁹⁵.

W roku szkolnym 2005/2006 w 54 szkołach podstawowych z 305 oddziałami było 5044 uczniów, w 20 gimnazjach ze 124 oddziałami było 2983 uczniów, w 3 zasadniczych szkołach zawodowych z 15 oddziałami 323 uczniów, w tym 99 w klasie I, w 3 liceach ogólnokształcących z 25 oddziałami 703 uczniów, w 1 liceum profilowanym w 10 oddziałach 275 uczniów, w tym 80 w klasie I, w 3 technikach z 18 oddziałami 520 uczniów, w tym 174 w klasie I, w 1 szkole policealnej z 3 oddziałami 49 uczniów, w tym 39 w klasie I. W 49 placówkach przedszkolnych z 60 oddziałami i 841 miejscami przebywało 1131 dzieci. W szkołach w powiecie strzyżowskim uczyło się więc w tym czasie 9897 uczniów (11028 z przedszkolakami)²⁹⁶.

W ciągu 8 lat liczba uczniów we wszystkich szkołach powiatu zmniejszyła się więc o 2627 uczniów, tj. o 26,5%, przy czym w szkołach podstawowych o 1255 uczniów, tj. o 24,9%, w gimnazjach o 824 uczniów (o 27,6%), w liceach ogólnokształcących o 250 uczniów, tj. o 35,6%, w technikach o 41 uczniów (o 7,9%). W pozostałych typach szkół – z wyłączeniem liceum profilowanego, które już nie funkcjonuje w systemie edukacji, liczba uczniów pozostała na podobnym poziomie. Zwiększyła się za to znacznie liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w całym powiecie: z 1131 do 1653 (o 46,1%). W ślad za tymi tendencjami zmniejszyła się liczba placówek szkolnych: z 54 do 48 szkół i z 305 do 279 oddziałów w szkołach podstawowych, ze 124 oddziałów do 105 w gimnazjach i z 25 do 20

²⁹⁴ Por. *Województwo podkarpackie 2014. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2014, s. 179 – 209.

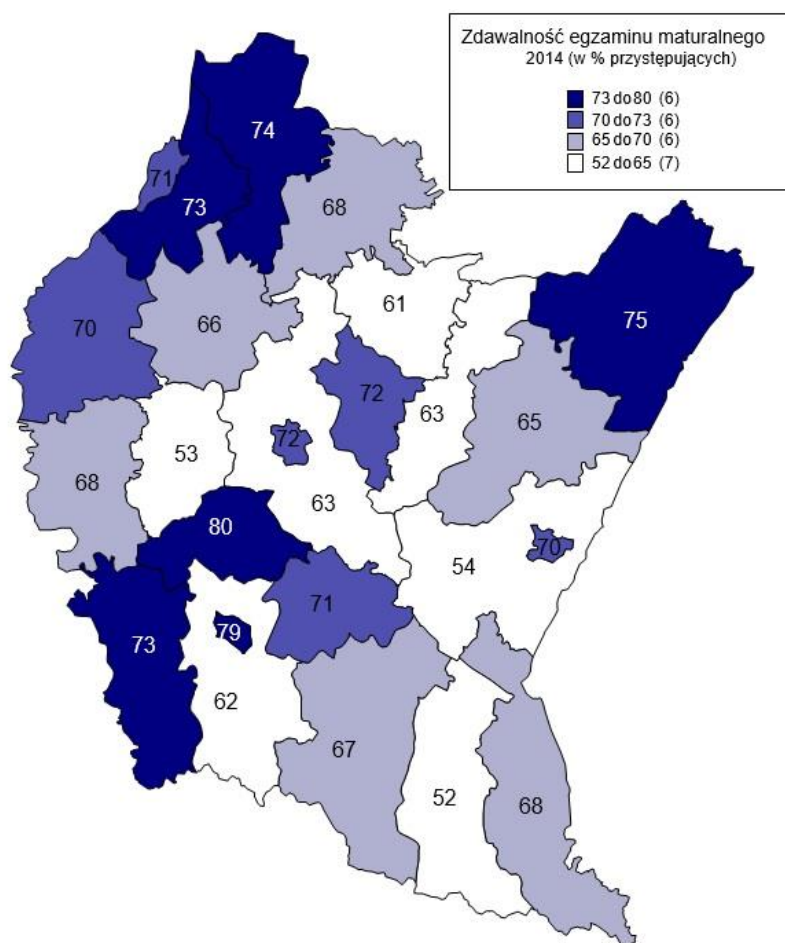
²⁹⁵ Por. *Województwo podkarpackie 2011. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2011, s. 184 – 2011.

²⁹⁶ Por. *Województwo podkarpackie 2006. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2006, s. 187 – 218.

w liceach ogólnokształcących. Liczba placówek przedszkolnych zwiększyła się z 49 do 52, z 60 oddziałów do 85 i z 841 do 1175 miejsc.

Zmiany w szkolnictwie ponadgimnazjalnym spowodowane są sukcesywnym przekształcaniem placówek, rozwijaniem ich oferty, dostosowywaniem do zmieniających się warunków na rynku pracy oraz presją konkurencyjną ze strony placówek ponadgimnazjalnych z innych powiatów, w szczególności miasta Rzeszowa i Krosna. Stąd też poza liceami ogólnokształcącymi i likwidacją liceów profilowanych w pozostałych typach szkół liczba oddziałów nie uległa redukcji.

Mapa nr 25 - Zdawalność egzaminu maturalnego w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego w 2014 r.²⁹⁷

W roku 2015 samorząd powiatowy w Strzyżowie prowadził następujące jednostki oświatowe:

- Liceum Ogólnokształcące im. A. Mickiewicza w Strzyżowie,

²⁹⁷ Wśród zdających maturę po raz pierwszy w terminie głównym z przedmiotów obowiązkowych, na poziomie podstawowym. Por. *Przegląd regionalny. Województwo podkarpackie 2014*. Raport końcowy z badania dostępny na stronie Podkarpackiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego: http://rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/badania_zewnetrzne/Przegląd_regionany_2014.pdf, data pobrania: 23.01.2016 r., s. 190.

- Zespół Szkół w Czudcu wraz z Centrum Kształcenia Praktycznego,
- Zespół Szkół Technicznych w Strzyżowie,
- Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy we Frysztaku,
- Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Strzyżowie,
- Centrum Kształcenia Praktycznego w Dobrzeczkowie,
- Poradnię Psychologiczną – Pedagogiczną w Strzyżowie,
- Powiatowy Zespół Ekonomiczno – Administracyjny Szkół w Strzyżowie.

Od 1999 r. system edukacji organizowany przez samorząd powiatowy w Strzyżowie uległ znaczącym przeobrażeniom. Przede wszystkim wyodrębnione zostało samodzielne szkolnictwo zawodowe poprzez podział Zespołu Szkół w Strzyżowie na Liceum Ogólnokształcące im. A. Mickiewicza i Zespół Szkół Technicznych. Od podstaw zostały też zbudowane dwa centra kształcenia praktycznego: w Czudcu i Dobrzeczkowie, kształcące młodzież w zawodach: gastronomicznych i hotelarskich w Czudcu oraz mechanicznych i samochodowych w Dobrzeczkowie. Budowa CKP w Czudcu w całości została sfinansowana ze środków samorządu powiatowego w Strzyżowie (kwota 1401998,14 zł), budowa obiektów CKP w Dobrzeczkowie, na terenie dawnej cegielni, której teren w 2000 r. samorząd powiatowy przejął od Skarbu Państwa, sfinansowana została w ramach najwyższego jak do tej pory wartościowo projektu samorządu powiatowego w Strzyżowie pod nazwą Regionalne Centrum Edukacji Zawodowej i Nowoczesnych Technologii w Strzyżowie za kwotę ogółem 14225098,69 zł., w tym z UE 11335840,54 zł, a 2889258,15 zł. z budżetu powiatu.

Fotografia nr 19 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: *Regionalne Centrum Edukacji Zawodowej i Nowoczesnych Technologii w Strzyżowie*²⁹⁸, wartość projektu: 14225098,69 zł, okres realizacji - lata 2012 - 2016

Elementem wspierającym oświatę w powiecie strzyżowskim jest system stypendialny funkcjonujący na różnych poziomach. Samorząd powiatowy w Strzyżowie prowadzi program

²⁹⁸ Projekt, w wyniku którego zbudowana została prezentowana infrastruktura, realizowany był w latach 2012 – 2016 przez samorząd powiatowy w Strzyżowie pod nazwą *Regionalne Centrum Edukacji Zawodowej i Nowoczesnych Technologii w Strzyżowie* na nieruchomości położonej w Dobrzeczkowie, przejętej przez samorząd powiatowy w Strzyżowie z zasobu gruntów Skarbu Państwa.

stypendialny pod nazwą Powiatowy Fundusz Stypendialny im. Jana Przecławczyka Dąbrowskiego. Środki przeznaczone na stypendia dla młodzieży z tego funduszu pochodzą z budżetu powiatu, jak również z darowizn przekazywanych przez Strzyżowską Kapitułę Kolegiacką. W latach 2007 – 2015 na te cele przeznaczono ogółem: 1090137 zł, a ze wsparcia Funduszu skorzystało 1209 młodych ludzi. Starostwo Powiatowe współpracowało również z samorządem wojewódzkim w realizacji projektów stypendialnych dla młodzieży finansowanych z funduszy Unii Europejskiej. W latach 2007 – 2013 na ten cel dla powiatu strzyżowskiego przeznaczono kwotę 974800 zł, wsparcie otrzymało zaś z tych projektów ogółem 270 uczniów²⁹⁹.

3.8.2. Ochrona zdrowia

W aktualnym systemie ochrony zdrowia uprawnienia właścicielskie dla jednostek medycznych sprawują osoby prywatne, spółki osób prywatnych, samorządy terytorialne i in. Publiczne świadczenia finansowane są poprzez okresowe kontrakty zawierane przez Narodowy Fundusz Zdrowia, zarządzający środkami pochodzącymi ze składek zdrowotnych. Dla terenu powiatu strzyżowskiego właściwym jest Podkarpacki Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia.

Tabela nr 27 – Środki finansowe przeznaczone na kontraktowanie świadczeń zdrowotnych w powiecie strzyżowskim przez Podkarpacki Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w 2014 r.³⁰⁰

	1. Leczenie szpitalne / liczba świadczeniodawców		2. Poradnie specjalistyczne / liczba świadczeniodawców		3. Podstawowa opieka zdrowotna / liczba świadczeniodawców		4. Stomatologia / liczba świadczeniodawców		5. Opieka długoterminowa / liczba świadczeniodawców	
Czudec	0		283 390,00	1	1 685 890,75	6	307 188,81	4	42 775,00	1
Fryszak	0		47 271,00	1	3 676 860,23	7	290 297,87	2		0
Niebylec	0		114 446,20	2	2 004 647,97	3	401 983,87	4	877 649,00	1
Strzyżów	17 274 289,84	1	2 728 776,45	5	3 377 835,67	9	1 454 513,77	6	848 161,50	3
Wiśniowa	0		0		789 898,17	2	150 065,85	2		0
Suma końcowa	17 274 289,84	1	3 173 883,65	9	11 535 132,79	18	2 604 050,17	18	1768585,50	5
6. Rehabilitacja / liczba świadczeniodawców	7. Ratownictwo medyczne, pomoc doraźna, Podstawowa Opieka		8. Inne (opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień, opieka paliatywna)		9. Apteki / liczba świadczeniodawców		10. Wyroby medyczne		Powiat ogółem / liczba świadczeniodawców	

²⁹⁹ Informacja na podstawie pisma Urzędu Marszałkowskiego w Rzeszowie z dn. 21.01.2016 r. znak: EN-II.052.2.13.2015.MZ.

³⁰⁰ Na podstawie informacji Podkarpackiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia w Rzeszowie, pismo z dn. 13.01.2016 r.

		Zdrowotna- nocna i świąteczna opieka		i hospicyjna)/ liczba świadczeniodawców							
288 374,32	3	0		0		1 587 204,63	3	43 999,21	2	4 238 822,6	20
172 391,04	1	0		0		1 020 105,32	5	33 298,37	4	5 240 223,6	20
339 989,52	2	0		169 683,00	1	451 903,85	2	41 535,93	1	4 401 839,1	16
1518914,29	4	3 812 073,90	1	203 562,00	1	4 791 593,40	6	462 737,63	9	36472458,5	45
145 066,36	1			0		307 229,29	1	26 011,90	1	1 418 271,6	7
2464735,53	11	3 812 073,90	1	373 245,00	2	8 158 036,49	17	607 583,04	17	51771615,4	108

W powiecie strzyżowskim ochrona zdrowia jest dobrze rozwinięta, co obrazuje m.in. zestawienie z sąsiednimi powiatami stanu usług w zakresie opieki ambulatoryjnej.

Tabela nr 28 – Ambulatoryjna opieka zdrowotna w powiecie strzyżowskim oraz w powiatach ościennych w 2013 r.³⁰¹

Jednostka terytorialna	Przychodnie	Liczba przychodni/ 1000 mieszkańców	Praktyki lekarskie ³⁰²	Porady udzielone ³⁰³			
				ogółem	lekarskie	stomato logiczne	Na 1 mieszkańca
				w tys.			
Powiat brzozowski	39	0,59	22	457	413,3	43,7	6,9
Powiat jasielski	37	0,32	23	780,7	672	108,7	6,8
Powiat krośnieński	53	0,47	20	615,9	544,9	71	5,5
Powiat ropczycko- sędziszowski	26	0,35	19	484,9	448,6	36,3	6,6
Powiat rzeszowski	89	0,54	14	796,7	679,8	116,8	4,8
Powiat strzyżowski	37	0,60	12	352,9	315,1	37,9	5,7
Powiat dębicki	43	0,32	34	680	618	62	5

W roku 2013 w powiecie strzyżowskim pracowało 93 lekarzy oraz 26 dentystów³⁰⁴. Wskaźniki liczby lekarzy i dentystów przypadających na 1000 mieszkańców wynosiły odpowiednio 1,50 oraz 0,42. Na podobnym poziomie dostęp do lekarzy i stomatologów mieli mieszkańcy powiatów: ropczycko – sędziszowskiego (1,48), rzeszowskiego (1,61) oraz dębickiego (1,83). Nieco lepiej wyglądała sytuacja w powiatach: krośnieńskim, jasielskim, a także brzozowskim, gdzie wartości tych wskaźników wynosiły powyżej 2. Najwyższą wartość wskaźników osiągają większe miasta: Rzeszów czy Krosno, odpowiednio 13,83 oraz

³⁰¹ Por. *Województwo podkarpackie 2014. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2014, s. 214.

³⁰² Dane na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS; stan na: 2 czerwca 2015 roku, obejmują podmioty, które podpisały kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia lub z przychodniami.

³⁰³ W ciągu roku; łącznie z poradami opłacanymi przez pacjentów (środki niepubliczne); bez porad udzielonych w izbach przyjęć szpitali ogólnych – 320,8 tys. porad.

³⁰⁴ Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS; stan na: 2 czerwca 2015 roku.

10,04 (dla lekarzy) i 2,06 oraz 1,88 dla dentystów. Średni wskaźnik dostępu do lekarzy w Polsce w tym roku to 2,2 lekarza na 1000 ludności.

W tym samym roku w powiecie strzyżowskim na jedną aptekę przypadało 4093 osoby. Biorąc pod uwagę sąsiadujące powiaty, lepsza sytuacja była w powiatach: rzeszowskim, dębickim oraz jasielskim – tutaj liczby osób przypadających na jedną aptekę prezentowały się odpowiednio na poziomie: 3201, 3440 oraz 3600. Nieznacznie lepsza sytuacja od powiatu strzyżowskiego była w powiecie krośnieńskim – 4483 osoby na jedną aptekę. Gorszy dostęp do aptek miała w tym czasie ludność zamieszkująca powiaty: brzozowski oraz ropczycko-sędziszowski ze wskaźnikami odpowiednio: 5518 oraz 5696 osób na jedną aptekę ogólnodostępną.

Podobnie wyglądał w tym roku wskaźnik pielęgniarek i położnych przypadających na 10 tys. ludności z liczbą 44 dla powiatu strzyżowskiego³⁰⁵. Z powiatów sąsiadujących, najgorzej pod tym względem wypadały powiaty: rzeszowski oraz ropczycko-sędziszowski – odpowiednio 28 oraz 32 pielęgniarki i położne przypadające na 10 tys. mieszkańców. Porównywalnie do powiatu strzyżowskiego miała się sytuacja w powiatach: dębickim i krośnieńskim – odpowiednio 41 oraz 44 pielęgniarki i położne. Lepsza sytuacja była w powiecie jasielskim - z wynikiem 55 pielęgniarek i położnych na 1 tys. ludności. Zdecydowanym liderem w tej kategorii jest powiat brzozowski, który mógł się pochwalić liczbą 76 pielęgniarek i położnych na 10 tys. mieszkańców. Niewątpliwie powyższe dane statystyczne powiązane są z wyposażeniem danego powiatu w największe jednostki ochrony zdrowia, jakimi są szpitale powiatowe.

W 2013 r. w Szpitalu Powiatowym w Strzyżowie było 131 łóżek. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców daje to wartość wskaźnika 2,11. Jeżeli weźmiemy pod uwagę powiaty sąsiadujące, to niższą wartość wskaźnika reprezentują powiaty: rzeszowski (1,23) oraz ropczycko-sędziszowski (1,10). Wyższy wskaźnik odnotowano w powiatach: jasielskim (3,50), dębickim (3,82), a także w powiecie brzozowskim, gdzie wyniósł on 7,39. W porównaniu z rokiem 1999 (1,7 łóżka na 1000 mieszkańców) można stwierdzić że sytuacja pod tym względem w powiecie strzyżowskim nieco się poprawiła. Nadal jednak odbiega od średniej wojewódzkiej – 4,8 łóżka na 1000 mieszkańców³⁰⁶.

Samorząd powiatowy w Strzyżowie pełni rolę organu założycielskiego dla Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Strzyżowie. W skład SP ZOZ wchodziły w 2015 r.: Szpital Powiatowy w Strzyżowie, Zakład Pielęgnacyjno – Opiekuńczy, Oddział Pomocy Doraźnej, Powiatowa Przychodnia Zdrowia oraz Zakład Rehabilitacji Leczniczej. Po zmianach organizacyjnych Oddział Pomocy Doraźnej, udzielający świadczeń w zakresie ratownictwa medycznego, współpracuje z dyspozytornią medyczną w Krośnie, obejmującą 6 powiatów, w tym strzyżowski. Wg stanu z końca 2014 r. Szpital Powiatowy w Strzyżowie dysponował Izbą Przyjęć, posiadał również Zakład Diagnostyki Laboratoryjnej i Obrazowej, a także następujące oddziały:

- Oddział Chorób Wewnętrznych z Pododdziałem Kardiologii (44 łóżka),
- Oddział Chirurgii z Pododdziałem Urazowo - Ortopedycznym (37 łóżek),

³⁰⁵ Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS; stan na: 4 lutego 2015 roku.

³⁰⁶ Dane własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS; stan na: 31 grudnia 2013 roku.

- Oddział Ginekologiczno - Położniczy (27 łóżek) z Pododdziałem Neonatologii (18 łóżeczek w tym 3 inkubatory),

- Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii (3 łóżka).

Zakład Pielęgnacyjno – Opiekuńczy (23 łóżka) stanowił wydzieloną jednostkę ZOZ udzielającą świadczeń całodobowych i stacjonarnych w ramach opieki długoterminowej.

W Szpitalu Powiatowym w Strzyżowie w 2010 r. przeprowadzono ogółem 8520 hospitalizacji, w 2011 r. 8017, w 2012 r. 7733, w 2013 r. 7684, w 2014 r. 7609 hospitalizacji.

Fotografia nr 20 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: *Rozbudowa, nadbudowa i zmiana sposobu użytkowania Szpitala Powiatowego w Strzyżowie*, wartość projektu: 3027408,80 zł, okres realizacji - lata: 2009 - 2011

Sposób finansowania świadczeń zdrowotnych w kolejnych latach powoduje stałą konieczność restrukturyzacji SP ZOZ w Strzyżowie w związku z wynikami finansowymi tej jednostki. Wg stanu na dzień 31.12.2014 stan zobowiązań SP ZOZ w Strzyżowie wynosił 17348421,18 zł, przy przychodach rocznych w tym roku ogółem 27132103 zł, w tym z kontraktowania świadczeń medycznych z Narodowym Funduszem Zdrowia 25995511,33 zł. W związku z tymi uwarunkowaniami m.in. zmniejsza się zatrudnienie w tej jednostce: z 457,5 etatu w 2010 r. do 388,3 etatów na koniec 2014 r.

Poza dążeniem do restrukturyzacji samorząd powiatowy w Strzyżowie przeznacza w kolejnych latach znaczne środki na poprawę bazy lokalowej tej jednostki oraz jej wyposażenie w odpowiedni sprzęt. W latach 2010 – 2015 dokonała się też pełna informatyzacja SP ZOZ w ramach ogólnowojewódzkiego projektu informatycznego Podkarpacki System Informacji Medycznej. Ogółem na inwestycje i wydatki majątkowe w SP ZOZ w Strzyżowie w latach 2010 – 2015 Rada i Zarząd Powiatu przekazały kwotę 3516453,98 zł. Za te środki

oraz pozyskane przez SP ZOZ z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 - 2013 dokonano m.in. pierwszego etapu dostosowania szpitala do nowych standardów, termomodernizacji obiektów, od podstaw zbudowano nowy Zakład Rehabilitacji Leczniczej przy ul. Parkowej w Strzyżowie, zakupiono nowy sprzęt, w tym nowoczesny ambulans dla oddziału pomocy doraźnej.

Podstawową opiekę zdrowotną oraz opiekę stomatologiczną, w części także rehabilitację i usługi specjalistyczne oraz opiekę pielęgniarską, rozwijane w oparciu o inwestycje w poszczególnych gminach prowadzą w powiecie strzyżowskim niepubliczne podmioty medyczne na mocy kontraktów zawieranych z NFZ. System ochrony zdrowia w powiecie dopełniają lekarskie gabinety prywatne skupione głównie w Strzyżowie.

Stan ochrony zdrowia w powiecie strzyżowskim obrazują również dane wynikające z dokumentów krajowych związanych z przygotowywaną od 2014 r. mapą potrzeb zdrowotnych³⁰⁷. W dokumentach tych wskazywany jest m.in. wyższy niż przeciętnie w województwie w populacji powiatu strzyżowskiego wskaźnik zgonów ogółem (standaryzowany wskaźnik umieralności – ang. *SMR - Standardized Mortality Ratio*) (5 miejsce wśród 25 powiatów), w tym szczególnie z powodu chorób układu krążenia (9 miejsce), nowotworów (6 miejsce), zewnętrznych przyczyn (7 miejsce), chorób układu oddechowego (9 miejsce), chorób układu nerwowego (8 miejsce) oraz chorób układu moczowo – płciowego (2 miejsce)³⁰⁸.

3.8.3. Pomoc i opieka społeczna

Na terenie powiatu pomocą społeczną dla ludności zajmują się gminne i miejsko-gminny ośrodki pomocy społecznej działające w strukturach samorządów gmin oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Strzyżowie jako jednostka organizacyjna samorządu powiatowego w Strzyżowie. W tym obszarze funkcjonują również organizacje pozarządowe, w tym religijne, takie jak Caritas Diecezji Rzeszowskiej i in.

W powiecie strzyżowskim w 2015 r. działało 7 stacjonarnych placówek, świadczących różnorodne usługi w zakresie opieki społecznej o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym. Były to: Dom Dziecka im. Janusza Korczaka w Strzyżowie, Dom Dziecka w Żyznowie, Dom Pomocy Społecznej dla Osób Przewlekłe Psychiczenie Chorych w Babicy z filią w Pstrągowej Woli, Dom Pomocy Społecznej dla Osób Dorosłych Niepełnosprawnych Intelktualnie im. Jana Pawła II w Gliniku Dolnym, Środowiskowy Dom Samopomocy w Nowej Wsi, Środowiskowy Dom Samopomocy w Strzyżowie, Warsztaty Terapii Zajęciowej Caritas

³⁰⁷ Wg aktualnie obowiązujących przepisów tzw. „mapy potrzeb zdrowotnych”, tj. dokumenty ukazujące stan i potrzeby w zakresie leczenia w odniesieniu do terytorium całego kraju oraz oddzielnie dla każdego regionu przygotowywane są od 2014 r. na podstawie art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 22 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz niektórych innych ustaw. Pierwsze regionalne mapy potrzeb zdrowotnych w odniesieniu do świadczeń szpitalnych, sporządzić ma Minister Zdrowia na okres 30.06.2016 – 31.12.2018, do dnia 31 2018 r. na okres 01.01.2019 – 31.12.2021. Kolejną mapę, na okres 01.01.2022 – 31.12.2026, do 1 lutego 2021 roku ma sporządzić Wojewoda w porozumieniu z Wojewódzką Radą do spraw Potrzeb Zdrowotnych.

³⁰⁸ Standaryzowany wskaźnik umieralności (ang. *SMR - Standardized Mortality Ratio*). Dane dotyczą lat 2011 – 2013. Por. *Mapa potrzeb zdrowotnych w zakresie leczenia szpitalnego dla województwa podkarpackiego (projekt)*: http://static.rzeszow.uw.gov.pl/mapy-zdrowotne/09_PODKARPACIE.pdf, data pobrania 13.04.2016 r., s. 28 – 37.

Diecezji Rzeszowskiej w Różance. Nowymi placówkami stacjonarnymi są też: ośrodek prowadzony przez stowarzyszenie Emaus w Przedmieściu Czudeckim oraz ośrodek dzienny dla seniorów w Zawadce prowadzony przez samorząd gminy Strzyżów.

Powiat Strzyżowski jest organem prowadzącym dla domów dziecka i domów pomocy społecznej, finansuje także ze środków PFRON i z budżetu powiatu działalność Warsztatów Terapii Zajęciowej w Różance.

Fotografia nr 21 - Budynek Domu Dziecka im. J. Korczaka w Strzyżowie

Domy dziecka wg stanu z 2015 r. oferują 60 miejsc dla dzieci potrzebujących opieki. W tym czasie w tych placówkach przebywało 60 dzieci z 21 powiatów, z województwa podkarpackiego i województw: śląskiego, mazowieckiego, świętokrzyskiego, małopolskiego, zachodniopomorskiego i łódzkiego. Domy Pomocy Społecznej, po ukończeniu rozbudowy w DPS w Gliniku Dolnym, od końca 2015 r. oferują 170 miejsc statutowych dla osób psychicznie chorych (Babica) i niepełnosprawnych intelektualnie (Glinik Dolny). W tym czasie w placówkach tych przebywało 163 pensjonariuszy z 11 powiatów województwa podkarpackiego i województw: dolnośląskiego, małopolskiego, pomorskiego, opolskiego i śląskiego. Powiatowe jednostki pomocy społecznej, zapewniając całodobową opiekę dla dzieci i pensjonariuszy, wg stanu na 30.11.2015 r. zatrudniały ogółem 162 pracowników.

Zadaniem powiatu jest również finansowanie rodzin zastępczych. Wg stanu na 30.11.2015 r. w 33 rodzinach zastępczych w powiecie strzyżowskim przebywało 49 dzieci. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie koordynuje także pomoc dla osób niepełnosprawnych mieszkających w powiecie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W 2014 r. na ten cel wydano 1041368 zł. Z pomocy skorzystało 595 osób niepełnosprawnych m.in. na takie formy jak: dofinansowanie uczestnictwa osób

niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, dofinansowanie zaopatrzenia w środki pomocnicze, przedmioty ortopedyczne i sprzęt rehabilitacyjny, dofinansowanie organizacji sportu, kultury, turystyki i rekreacji osób niepełnosprawnych oraz finansowanie działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej w Różance.

Fotografia nr 22 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: *Renowacja obiektów dziedzictwa kulturowego na terenie powiatu strzyżowskiego*, wartość projektu: 1068856,85 zł, okres realizacji - lata: 2009 - 2011 (na zdjęciu odnowiony obiekt dawnego dworu, obecnie Domu Pomocy Społecznej w Babicy)

Porównując dane z kolejnych lat³⁰⁹ dotyczące osób i gospodarstw domowych z powiatu strzyżowskiego korzystających z różnorodnych świadczeń pomocy społecznej, stwierdzić można, że liczba ta utrzymuje się na stałym poziomie – niespełna 2,5 tys. gospodarstw i 7 - 8 tys. osób. Wyjątkiem był rok 2010, gdy pomocą objęte zostały rodziny i osoby poszkodowane wskutek wystąpienia m.in. w powiecie strzyżowskim klęski osuwisk.

---

³⁰⁹ Na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS www.stat.gov.pl, data pobrania 15.09.2016 r.

Tabela nr 29 – Liczba gospodarstw domowych z terenu powiatu stryżowskiego i osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2009 - 2014

Rok:	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Jednostka terytorialna:	gosp./os.	gosp./os.	gosp./os.	gosp./os.	gosp./os.	gosp./os.
Powiat Strzyżowski	2419/8603	2708/9110	2426/8273	2366/7869	2391/7844	2273/7326
Gmina Czudec	463/1660	569/1960	475/1603	449/1424	438/1355	419/1244
Gmina Frysztak	380/1538	340/1395	376/1503	368/1426	370/1428	341/1308
Gmina Niebylec	287/1084	448/1349	271/969	268/939	314/1008	295/952
Gmina Strzyżów	877/2665	890/2666	899/2635	881/2577	861/2499	829/2365
Gmina Wiśniowa	412/1656	461/1740	405/1563	400/1503	408/1554	389/1457

3.8.4. Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego

Działalność kulturalną na terenie powiatu stryżowskiego prowadzą zarówno samorządowe instytucje kultury, podmioty funkcjonujące w sferze pozarządowej, jak również tradycyjne organizacje wiejskie czy religijne. W każdej z gmin powiatu stryżowskiego funkcjonuje ośrodek kultury jako jednostka organizacyjna danego samorządu gminnego. Dom Kultury „Sokół” w Strzyżowie jako jedyny w powiecie oferuje również seanse filmowe w ramach zmodernizowanej oferty działającego od niedawna kina „Strzyżów” (wcześniej kino „Odrodzenie”). Wszystkie ośrodki kultury współpracują z lokalnymi artystami, animują działalność muzyczną, plastyczną, prowadzą edukację kulturalną dzieci i młodzieży. W 2015 r. działało na terenie powiatu stryżowskiego m.in. kilkanaście zespołów muzycznych, głównie współpracujących z gminnymi ośrodkami kultury, w tym 5 orkiestr dętych, 8 amatorskich chórów działających przy parafiach i ośrodkach kultury, 9 zespołów folklorystycznych, amatorski teatr Prima Aprilis przy DK „Sokół” w Strzyżowie, koła plastyków, stowarzyszenia i nieformalne grupy artystów słowa.

Instytucjami kultury są także biblioteki, które w powiecie stryżowskim w 2014 r. dysponowały 27 placówkami i księgozbiorem liczącym 343,9 tys. woluminów, z których skorzystało w tym czasie 10837 czytelników, wypożyczających przeciętnie 21,6 książek w ciągu roku³¹⁰. Wszystkie gminy prowadzą biblioteki gminne z oddziałami w niektórych miejscowościach, w Strzyżowie zaś Biblioteka Publiczna Gminy i Miasta im. Juliana Przybosa, na mocy porozumienia Gminy Strzyżów z Powiatem Strzyżowskim wypełnia również funkcję biblioteki powiatowej. Wykorzystywany przez studentów i nauczycieli księgozbiór posiada stryżowski oddział (filia) Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Rzeszowie, działającej jako instytucja kultury samorządu wojewódzkiego.

Jak wspomniano w rozdziale 3.8. w Wiśniowej od 2015 r., po przeprowadzeniu rewitalizacji części zabytkowego zespołu pałacowo - parkowego, funkcjonuje pierwsza jednostka kultury samorządu Powiatowego w Strzyżowie, tj. Powiatowe Centrum Kultury i Turystyki. W 2011 r. przez samorząd gminy Strzyżów powołane zostało Muzeum Samorządowe Ziemi Strzyżowskiej im. Zygmunta Leśniaka, kontynuujące działalność

³¹⁰ Por. *Województwo podkarpackie 2015. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2015, s. 226.

założonego jeszcze w 1959 r., a formalnie utworzonego na mocy uchwały Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Strzyżowie w 1971 r. Społecznego Muzeum Regionalnego Towarzystwa Miłośników Ziemi Strzyżowskiej³¹¹. Wg danych statystycznych za 2014 r. muzeum to w tym czasie dysponowało 7522 muzealiami, zorganizowało 2 własne i 1 obcą wystawę czasową, odwiedziło tę placówkę 1552 zwiedzających, w tym 536 młodzieży szkolnej³¹². Zbiory o charakterze muzealnym posiadają także zlokalizowane w różnych miejscowościach, często społecznie prowadzone Izby Pamięci. Dom Kultury „Sokół” w Strzyżowie prowadzi także stałą placówkę kinową z salą dysponującą 298 miejscami dla widzów, w której w 2014 r. odbyło się 16 seansów filmowych, obejrzanych przez 1250 widzów³¹³

Fotografia nr 23 - Koncert niebyleckiej orkiestry podczas Podkarpackich Dożynek Malinowych w Połomi

Wydarzenie i przedsięwzięcia w dziedzinie kultury wspierane są przez lokalne samorządy, w tym samorząd powiatowy. W 2014 r. w ramach powiatowego kalendarza imprez w dziedzinie kultury odbyły się 22 wydarzenia kulturalne we wszystkich gminach powiatu. Stałym zadaniem biblioteki powiatowej jest z kolei pomoc w wydawaniu publikacji o tematyce regionalnej, jak również wydawnictw lokalnych artystów. Przedsięwzięciem realizowanym samodzielnie przez samorząd powiatowy w Strzyżowie jest m.in. doroczny Sejmik Kultury Powiatu Strzyżowskiego, podczas którego podejmowane są różnorodne tematy związane z lokalną historią, kulturą i tradycją, a także wręczane nagrody za działalność lokalną w dziedzinie kultury.

³¹¹ Informacje na podstawie: <http://www.muzeum-stryzow.pl>, data pobrania: 30.01.2016 r.

³¹² Por. *Województwo podkarpackie 2015. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2015, s. 229.

³¹³ Tamże, s. 230.

Profesjonalną edukację dzieci i młodzieży w zakresie gry na instrumentach i kształcenia muzycznego oferuje działająca w Strzyżowie Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. Zygmunta Mycielskiego jako jednostka prowadzona przez Ministra Kultury, w której wg stanu z listopada 2015 r. kształciło się w dwóch cyklach (czteroletnim i sześcioletnim) 128 uczniów, ucząc się gry na 7 instrumentach.

Fotografia nr 24 - Patriotyczne Spotkania Chóralne „Z pieśnią ku wolności” w kościele pw. Św. Stanisława w Dobrzechowie

Na terenie powiatu strzyżowskiego zlokalizowanych jest zgodnie z *Programem opieki nad zabytkami powiatu strzyżowskiego*³¹⁴ m.in. 45 nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, w tym 6 obiektów architektury drewnianej, 4 układy urbanistyczne, 14 obiektów murowanych, 11 zespołów dworskich, 2 obiekty militarne, 3 obiekty mieszkalne, 5 obiektów związanych z kulturą żydowską oraz 12 zabytków ruchomych. Do najbardziej znanych należą: zespoły schronów kolejowych z okresu II wojny światowej w Stępinie i Strzyżowie, drewniane kościoły i dawne cerkwie w Bliziance, Bonarówce, Gogołowie, Gwoździance, Lubli, Lutczy, murowane świątynie w Czudcu, Dobrzechowie, Oparówce, Połomi, Strzyżowie, zespoły zabudowań dworskich w Babicy, Czudcu, Strzyżowie, Wiśniowej, Żyznowie, pozostałości po dawnej cegielni w Dobrzechowie, budynki synagog w Czudcu, Niebylcu, Strzyżowie i in. W niektórych obiektach zabytkowych działalność prowadzą jednostki powiatowe - m.in. Domy Dziecka (w Strzyżowie i w Żyznowie), Dom Pomocy Społecznej w Babicy oraz Zespół Szkół w Czudcu. W Wiśniowej w odnowionych pomieszczeniach zabudowań ziemiańskich

³¹⁴ *Program opieki nad zabytkami powiatu strzyżowskiego* przyjęty uchwałą nr X/68/2015 Rady Powiatu Strzyżowskiego z dn. 30 czerwca 2015 r. ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego pod pozycją 2282 z dn. 29.07.2015 r.

funkcjonuje Powiatowe Centrum Kultury i Turystyki, w obiektach dawnych synagog w Czudcu, Niebylcu i Strzyżowie działają gminne biblioteki publiczne. Nieodłącznym elementem charakterystycznym dla pogórzańskiego krajobrazu powiatu strzyżowskiego jest też ok. 400 kapliczek, krzyży i figur przydrożnych, niekiedy fundowanych jeszcze w XVIII stuleciu.

Fotografia nr 25 - Dom Dziecka w Żyznowie po renowacji obiektu

W kolejnych latach sukcesywnie prowadzone są przez właścicieli obiektów prace mające na celu zachowanie i restaurację zabytkowej substancji, stanowiącej dobra kultury narodowej. Prace te wspierane są przez różne podmioty, w tym lokalne samorządy. W latach 2007 – 2015 samorząd powiatowy w Strzyżowie przekazał na cele ochrony zabytków 17 podmiotom zewnętrznym dotacje w kwocie ogółem: 610085 zł.

3.8.5. Sport i kultura fizyczna

Aktywność sportowa jest istotnym elementem życia zbiorowego lokalnej wspólnoty powiatu strzyżowskiego. Z jednej strony dotyczy to rozwoju infrastruktury sportowej w powiecie, z drugiej działalności społecznej i indywidualnego rozwoju podejmowanej przez wiele osób praktycznie we wszystkich miejscowościach powiatu. W ostatnich latach powstało na terenie powiatu wiele obiektów służących kulturze fizycznej, wykorzystywanej także do celów rekreacyjnych. Są to hale i sale sportowe przy szkołach podstawowych i gimnazjalnych budowane przez samorządy gmin, zmodernizowane obiekty przy szkołach powiatowych i in., dzięki czemu w dobrych warunkach może być rozwijana edukacja sportowa, wspomagająca rozwój fizyczny dzieci i młodzieży. Zarówno te obiekty, jak i zespoły boisk sportowych

powstałe - m.in. w Strzyżowie i Wiśniowej, jak również kryta pływalnia „Otylia” w Strzyżowie oraz zespół otwartych kąpielisk we Frysztaku wykorzystywane są także coraz częściej do celów rekreacyjnych przez dzieci, młodzież, osoby dorosłe, w tym spoza powiatu strzyżowskiego. Podobną funkcję pełnią kompleksy wyciągów narciarskich czynne w okresie zimowym w Gogołowie („Pod Dziedzicem”) i Strzyżowie („Oaza-Ski”). Przez jakiś czas funkcjonował również wyciąg narciarski w Babicy.

Fotografia nr 26 - Bieg uliczny o Puchar Starosty Strzyżowskiego z okazji Św. Konstytucji 3 maja w Strzyżowie

Osobny rozdział w dziedzinie sportu i rekreacji od kilku lat tworzą dynamicznie rozwijające się w powiecie strzyżowskim ośrodki jeździeckie: w jeździectwie sportowym przede wszystkim Jeździecki Klub Sportowy „Pogórze” w Gliniku Zaborowskim, w jeździectwie rekreacyjnym poza klubem w Gliniku Zaborowskim, także „Siedlisko Janczar” w Pstrągowej, stajnia koni huculskich „Chrapka” w Gogołowie, ośrodek „Stępinka” w Stępinie i in.

Całoroczną działalność w dziedzinie sportu i rekreacji prowadzą na terenie powiatu jednostki organizacyjne niektórych gmin, kluby i stowarzyszenia sportowe, ośrodki rekreacyjne i wypoczynkowe. Centrum Sportu Turystyki i Rekreacji w Strzyżowie jest jednostką organizacyjną gminy Strzyżów. Zarządza kilkoma obiektami sportowymi w Strzyżowie, w tym Krytą Pływalnią „Otylia”, inicjując różnorodne przedsięwzięcia sportowe, rekreacyjne i turystyczne. We Frysztaku w strukturach samorządu gminnego działa Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji, dysponujący bazą sportową z otwartym kąpieliskiem, stadionem oraz zmodernizowaną w ostatnim czasie bazą hotelową. Przedsięwzięcia rekreacyjne realizują też m.in. takie prywatne ośrodki w powiecie jak: „Siedlisko Janczar” w Pstrągowej, dwór „Maria Antonina” w Gliniku Zaborowskim, Winnica „Maria Anna” w Wyżnem, kompleks „Pod Dziedzicem” w Gogołowie i in.

Fotografia nr 27 - Mecz Superligi tenisa stołowego GMKS „Strzelec” Fryszak w hali sportowej SOSW we Fryszaku

Wg stanu na koniec 2014 r. w powiecie strzyżowskim zarejestrowanych było 28 klubów sportowych zrzeszających 1328 członków, w których ćwiczyło ogółem 1385 osób, w tym 236 kobiet, 1149 mężczyzn i 930 osób do lat 18. Kluby te prowadziły ogółem 43 sekcje sportowe, na terenie powiatu było zaś w tym czasie 69 trenerów i 58 instruktorów sportowych³¹⁵. Najpopularniejsze na tym terenie dyscypliny sportowe to m.in. piłka nożna, piłka siatkowa, tenis stołowy, pływanie, jeździectwo – skoki przez przeszkody, dyscypliny lekkoatletyczne oraz sporty walki, w tym kickboxing, ju – jitsu sportowe dzieci i młodzieży.

Do największych sukcesów zawodników i klubów sportowych z powiatu strzyżowskiego ostatnich lat zaliczyć można m.in. awanse drużyn w piłce siatkowej i piłce nożnej do wyższych klas rozgrywek, mistrzostwo świata w kickboxingu i ju - jitsu, uczestnictwo w szerokiej kadrze narodowej w skokach przez przeszkody, awans drużyny tenisa stołowego do najwyższej klasy rozgrywek w Polsce i in. Samorząd powiatowy finansuje nagrody i stypendia dla najlepszych zawodników z powiatu strzyżowskiego wręczane podczas organizowanego corocznie w różnych gminach podsumowania roku sportowego.

³¹⁵ Por. *Województwo podkarpackie 2015. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2015, s. 232.

Fotografia nr 28 - Mecz drużyny Neobus Raf-Mar Niebylec w II lidze siatkówki mężczyzn w hali sportowej w Niebylecu

Sport dzieci i młodzieży od wielu lat koordynowany jest na różnych poziomach przez Szkolny Związek Sportowy. Od 1999 r. zawody powiatowe w tym systemie rozgrywek w wielu dyscyplinach, z wykorzystaniem bazy sportowej w różnych gminach, organizuje Powiatowy Koordynator Sportu ze środków z budżetu powiatu. W roku szkolnym 2014/2015 w tym systemie rozgrywek przeprowadzono na szczeblu powiatowym ogółem 36 zawodów, w których udział wzięło 2151 młodych zawodników i ok. 70 nauczycieli - trenerów.

Tabela nr 30 – Kluby sportowe i ich członkowie w powiecie strzyżowskim w latach 2008 - 2014

Jednostka terytorialna	Kluby				Członkowie			
	2008	2010	2012	2014	2008	2010	2012	2014
	I.	I.	I.	I.	os.	os.	os.	os.
Powiat strzyżowski	22	23	22	28	1336	1614	1129	1328
Czudec	3	3	4	6	136	88	151	185
Frysztak	3	3	3	3	302	317	264	290
Niebylec	5	5	4	6	327	328	168	178
Strzyżów	7	8	7	8	396	579	336	449
Strzyżów - miasto	3	1	1	2	111	156	31	109
Strzyżów - wieś	4	7	6	6	285	423	305	340
Wiśniowa	4	4	4	5	175	302	210	226

Działalność samorządu powiatowego w dziedzinie sportu i rekreacji dopełniają cykliczne przedsięwzięcia organizowane samodzielnie przez Starostwo Powiatowe w Strzyżowie i Powiatowe Centrum Kultury i Turystyki w Wiśniowej, takie jak m.in.: Bieg Uliczny o Puchar Starosty Strzyżowskiego z okazji rocznicy Konstytucji 3 maja w Strzyżowie czy Rajd Narciarsko – Pieszy współorganizowany z „Siedliskiem Janczar” w Pstrągowej, jak również wspieranie różnorodnych przedsięwzięć sportowych, rekreacyjnych i turystycznych na terenie powiatu w ramach powiatowego kalendarza imprez kulturalnych, sportowych i turystycznych. Są to różnorodne zawody, turnieje i imprezy w dyscyplinach takich jak: tenis stołowy, piłka siatkowa, jeździectwo sportowe, zawody kolarskie, szachy i in.

Fotografia nr 29 - Wyścig kolarski na etapie w powiecie strzyżowskim

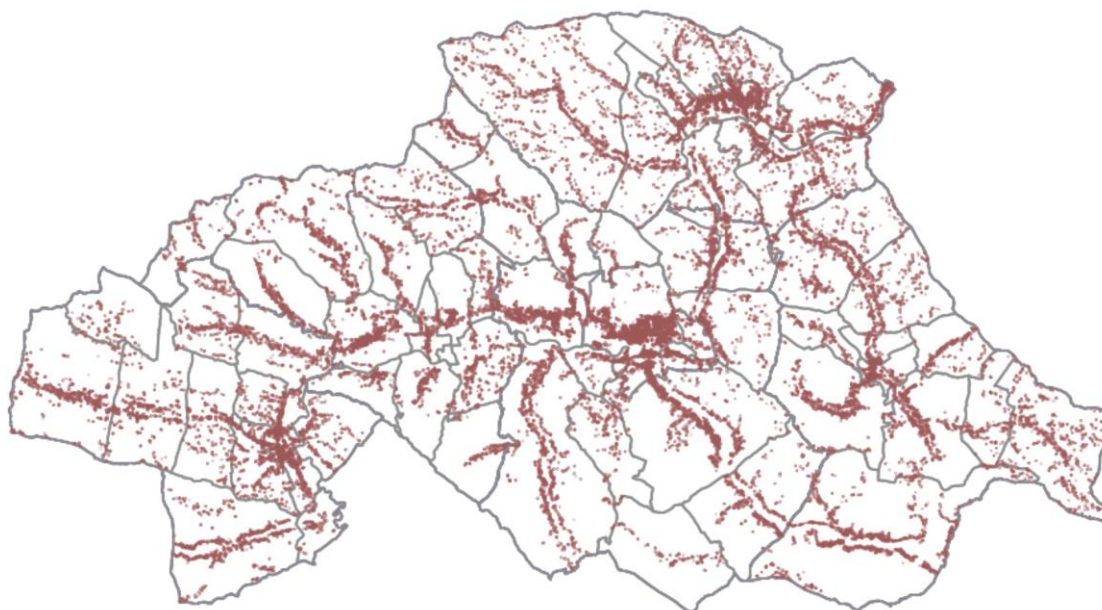
ROZDZIAŁ 4. WNIOSKI Z DIAGNOZY STRATEGICZNEJ

4.1. Endogeniczne potencjały rozwojowe powiatu strzyżowskiego

Analiza zjawisk społecznych i gospodarczych zachodzących w społeczności powiatu strzyżowskiego, uwarunkowań demograficznych, przestrzennych, przyrodniczych, historycznych, kulturowych i in. pozwala sformułować wnioski o aktualnej sytuacji strategicznej powiatu w kontekście obowiązujących dokumentów z poziomu europejskiego, krajowego i regionalnego.

Jak już wcześniej zostało ukazane, powiat strzyżowski stanowi układ funkcjonalnie powiązanych miejscowości wiejskich z jedynym na tym terenie ośrodkiem miejskim, jakim jest miasto Strzyżów. Coraz mocniejsze funkcje lokalnych centrów rozwoju pełnią także miejscowości gminne: Czudec, Frysztak, Niebylec i Wiśniowa. Ma to związek ze wzrastającą mobilnością mieszkańców, co przejawia się koncentracją osadniczą w ośrodkach o znaczeniu lokalnym i sublokalnym, a także w ruchach migracyjnych, w tym w dojazdach do szkół i pracy poza teren powiatu, w korzystaniu z oferty handlowej, gospodarczej, kulturalnej sąsiednich miast, w szczególności Rzeszowa.

Mapa nr 26 – Sieć osadnicza w powiecie strzyżowskim w 2016 r.³¹⁶

Położenie powiatu strzyżowskiego, którego jedna z gmin – Czudec wskazana została w obowiązujących dokumentach strategicznych z poziomu krajowego i regionalnego jako część Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, w pobliżu stolicy województwa – miasta Rzeszowa, a także w rozwijającym się paśmie osadnictwa na linii Rzeszów – Krosno, bliskość

³¹⁶ Mapa na podstawie dostępnej warstwy EGIB w Systemie Geoinformacyjnym Powiatu Strzyżowskiego: <https://mapapubliczna.strzyzowski.pl/map/viewer/Map.aspx>, data pobrania 13.02.2026 r.

stosunkowo dużych, miejskich ośrodków subregionalnych są również istotnymi atutami obszaru powiatu strzyżowskiego.

Wysokie walory środowiska przyrodniczego z kolei i jego zasoby, dziedzictwo historyczne, oryginalna, lokalna kultura, rozwijana na całym praktycznie terenie, działalność znanych w regionie i kraju podmiotów gospodarczych, doświadczenie lokalnych firm i samorządów w wykorzystaniu możliwości zewnętrznego dofinansowania projektów rozwojowych, bliskość wspomnianych wyżej, istotnych w skali regionalnej ośrodków miejskich, stanowią endogeniczne potencjały powiatu strzyżowskiego, wokół których ogniskować się powinno planowanie strategiczne na tym obszarze. Pozytywną tendencją w ostatnich latach jest dynamiczny rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej budowanej wokół tych właśnie potencjałów, co powinno być wzmacniane poprzez różnorodne działania wspierające.

Fotografia nr 30 - Rezerwat przyrody „Góra Chełm”

Ze względu na unikalne walory środowiskowe i umiejscowienie na terenie powiatu strzyżowskiego cennych obszarów przyrodniczych, w tym prawnie chronionych, pożądane jest lokowanie w powiecie inwestycji przyjaznych środowisku oraz upowszechnienie zastosowania odnawialnych źródeł energii. Jedną z takich możliwości byłoby wykorzystanie zdiagnozowanego poprzez odwiert Wiśniowa – 1 zasobu wody geotermalnej, co jednak wymaga wysokich nakładów finansowych i uzyskania finansowania z poziomu europejskiego, krajowego i regionalnego. Wykorzystaniem potencjału środowiskowego byłyby także m.in. projektowana budowa zbiorników retencyjnych, rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, w tym sportowej.

Zasadnicze zmiany w powiecie strzyżowskim przeżywa sektor rolnictwa. Porównując różne dane, można oszacować, że liczba aktywnych gospodarstw rolnych, tzn. takich, które w jakimś zakresie zajmują się produkcją rolniczą z ok. 9 tys. w ostatniej dekadzie XX w. zmniejszyła się do ponad 4 tys. w roku 2015. Jeszcze mocniej ograniczona została produkcja zwierzęca. Mimo to jednak w sektorze rolnictwa na terenie powiatu wskazać można wiele pozytywnych przykładów gospodarstw umacniających swoją pozycję: dużych gospodarstw towarowych, dołączających funkcje turystyczne czy przetwórcze do produkcji rolniczej, gospodarstw ekologicznych i in. Pozytywną rolę wspomagającą dla sfery rolnictwa pełnią działające na tym terenie instytucje okołorolnicze, w tym zarządzające wsparciem dla rolników i obszarów wiejskich w ramach wspólnej polityki rolnej UE, co znalazło wyraz w przekazywaniu dorocznych płatności dla rolników, jak również w niemałej liczbie projektów zrealizowanych w gospodarstwach rolnych w powiecie strzyżowskim. Pozytywną tendencją jest także rozwój firm zajmujących się przetwórstwem żywności, dla których rolnictwo powiatu może być naturalnym zapleczem produkcyjnym.

Fotografia nr 31 - Uprawa rzepaku w dolinie rzeki Wisłok

Obszar Pogórza, w którym położony jest powiat strzyżowski, z jego charakterystycznym krajobrazem, tradycyjnym, harmonijnym połączeniem aktywności człowieka i zasobów przyrody, niezbyt wielką przeciętną wielkością gospodarstw predestynowany jest także do rozwoju produkcji zdrowej żywności, o najwyższej jakości biologicznej, w tym gospodarstw prowadzących uprawy i hodowlę standaryzowanymi metodami ekologicznymi. Pożądane jest również poszerzenie działalności rolniczej o przetwórstwo w samych gospodarstwach i na terenach wiejskich, a także promowanie lokalnych, tradycyjnych wyrobów, poprzez ich rejestrowanie, obejmowanie marką regionalną

i inne tego typu przedsięwzięcia. Ważną rolę do spełnienia mają w tej dziedzinie samorządy lokalne, właściciele gospodarstw rolnych, organizacje pozarządowe działające na terenie powiatu, podmioty gospodarcze, sami mieszkańcy.

Endogenicznym potencjałem powiatu strzyżowskiego jest wzrastająca sukcesywnie liczba podmiotów gospodarczych, w wielu przypadkach rozwijających się i umacniających swoją pozycję na rynku oraz coraz większa liczba, szczególnie młodych ludzi prowadzących przedsięwzięcia biznesowe. Te tendencje powinny być wspomagane różnymi metodami, w tym poprzez rozwój instytucji otoczenia biznesu, dostęp do kapitału inwestycyjnego, angażowanie na ten cel środków finansowych z różnych programów: krajowych i zagranicznych przeznaczanych na wspieranie przedsiębiorczości, aktywne i przyjazne działania współpracującej z podmiotami gospodarczymi administracji publicznej.

Fotografia nr 32 - Siedziba strzyżowskiej firmy REMBUD – wykonawcy wielu inwestycji budowlanych w regionie

Istotnym potencjałem powiatu strzyżowskiego jest stosunkowo dobrze rozbudowana oferta usług społecznych i edukacyjnych obejmująca nie tylko mieszkańców powiatu, ale adresowana - poprzez działalność takich placówek funkcjonujących w strukturach samorządu powiatowego jak: specjalne ośrodki szkolno – wychowawcze, domy pomocy społecznej czy domy dziecka - na teren regionu i praktycznie całego kraju. Placówki te powinny dysponować nowoczesną, dostosowaną do współczesnych uwarunkowań bazą obiektową i wyposażeniem, a przede wszystkim dobrze przygotowaną i wykwalifikowaną kadrą pracowników, co czynić je będzie konkurencyjnymi w stosunku do innych tego typu jednostek w województwie i w całej Polsce.

4.2. Bariery i ograniczenia w rozwoju powiatu

W dziedzinie demografii społeczność powiatu stryżowskiego przeżywa w ostatnich dziesięcioleciach podobne problemy jak województwo podkarpackie i inne polskie regiony: niż demograficzny, objawiający się zmniejszającą się liczbą urodzeń, coraz większy udział osób starszych w populacji, presję roczników wyżu demograficznego na rynek pracy. Jak wyżej ukazano, w gospodarce na tym terenie zachodzą pewne tendencje rozwojowe, nie są one jednak na tyle mocne, aby zaspokoić popyt na pracę, a tym samym ograniczyć problem bezrobocia, które utrzymuje się w powiecie na nieprzerwanie wysokim poziomie - jednym z najwyższych w województwie podkarpackim - od początku lat 90-tych XX w. Mimo znacznego wzrostu liczby podmiotów gospodarczych, liczba osób tutaj pracujących oscyluje od wielu lat wokół 10 tys., co nie zaspokaja potrzeb społeczności powiatu, poziom wynagrodzeń pracowników należy zaś do najniższych w regionie.

Negatywnie na sytuacji gospodarczej powiatu stryżowskiego zaważyła upadłość lub ograniczenie działalności części największych firm produkcyjnych na tym terenie, co w połączeniu ze zbyt małymi inwestycjami zewnętrznymi grozi stagnacją gospodarczą i utrwaleniem niekorzystnych zjawisk społecznych, a tym samym marginalizacją tego obszaru.

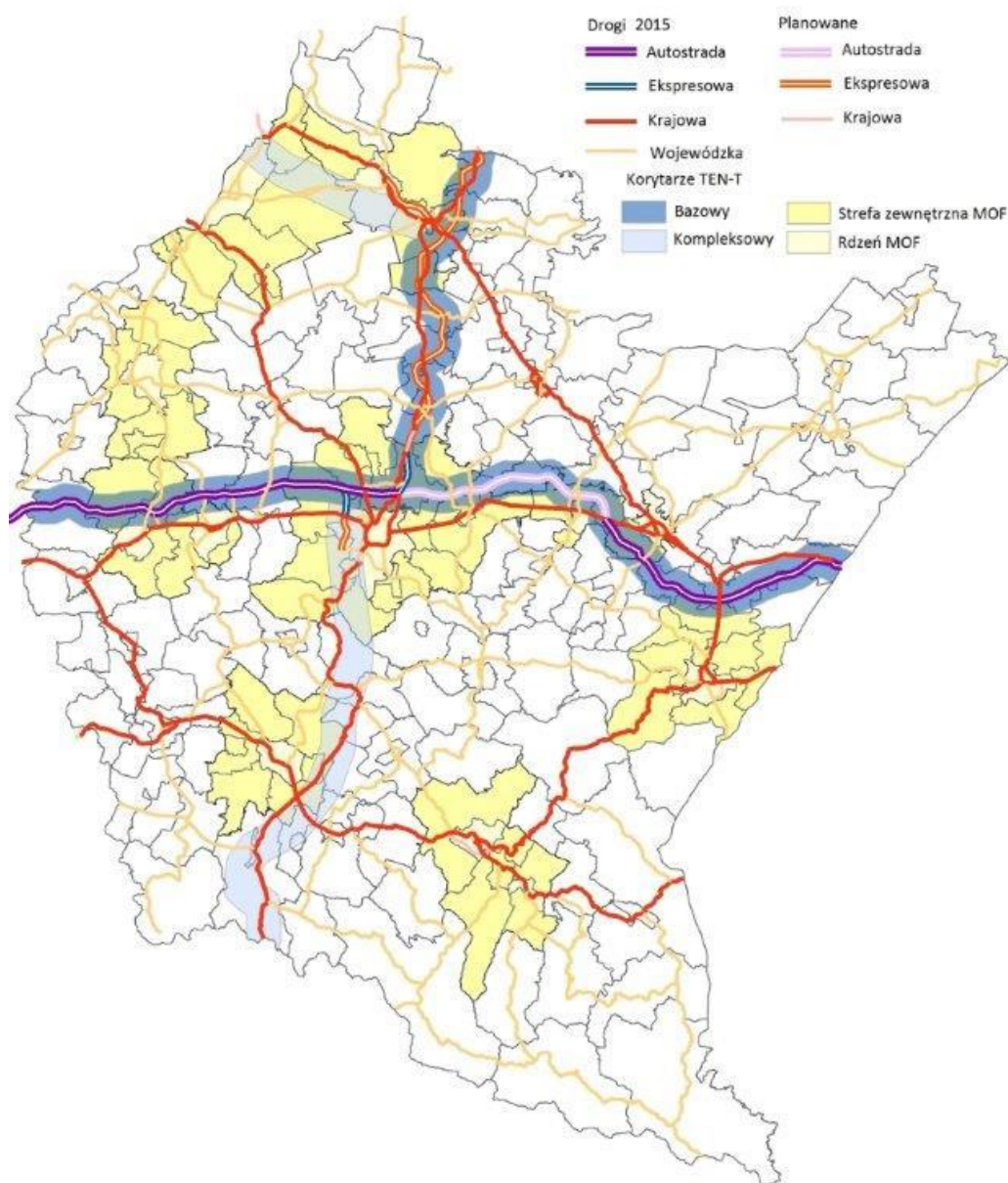
W związku z malejącą liczbą osób w najmłodszych rocznikach populacji powiatu oraz konkurencją większych, sąsiednich ośrodków miejskich utrzymują się w powiecie stałe problemy związane z dostosowywaniem sieci szkolnej i oferty edukacyjnej do aktualnych wyzwań i możliwości finansowych samorządów, co ma także istotne znaczenie dla samorządu powiatowego w Stryżowie, w związku z prowadzeniem placówek szkolnictwa ogólnokształcącego i zawodowego na poziomie ponadgimnazjalnym.

Istotnym problemem powiatu stryżowskiego, podobnie jak całego Podkarpacia i wielu regionów w Polsce, jest emigracja zarobkowa, szczególnie młodych ludzi, którzy stale lub czasowo przebywają za granicą, co niekorzystnie wpływa zarówno na strukturę demograficzną populacji, jak i w dłuższej perspektywie sytuację gospodarczą. Położenie powiatu z kolei w orbicie oddziaływania ośrodka centralnego regionu – miasta Rzeszowa, w części także niektórych ośrodków subregionalnych, pozwala mieszkańcom na korzystanie z zatrudnienia poza powiatem, powodując jednak konieczność stałych dojazdów do pracy. Powiat stryżowski, łącznie z gminą Czudec jako częścią Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, pozbawiony jest jednak bezpośredniego dostępu do sieci autostrad i dróg szybkiego ruchu, a przez to ograniczona jest m.in. możliwość nowych, znaczących inwestycji gospodarczych na tym terenie, dla których dostępność komunikacyjna ma kluczowe znaczenie.

Za niedostatecznie rozwinięte w związku z tym uznać należy powiązania sieciowe przede wszystkim w zakresie dróg najwyższych kategorii (autostrad i dróg szybkiego ruchu) lokalnego centrum rozwoju – miasta Stryżowa z regionalnym centrum, jakim jest miasto Rzeszów oraz otaczającymi powiat stryżowski ośrodkami subregionalnymi i tego typu ośrodkami z Małopolski (Krosno, Jasło, Dębica, Ropczyce, Mielec, Sanok, Gorlice, Tarnów i in.). Przy tym zaś natężenie ruchu na najważniejszych ciągach drogowych powiatu, pogarszający się stan nawierzchni dróg wojewódzkich, w części także dróg lokalnych, niewystarczająca infrastruktura towarzysząca przy tych drogach, powoduje coraz większe

problemy z przepustowością istniejących ciągów drogowych, zagrażając bezpieczeństwu użytkowników i wydłużając czas dojazdu do sąsiednich ośrodków miejskich.

Mapa nr 27 - Drogowa sieć bazowa i kompleksowa TEN-T w województwie podkarpackim³¹⁷

Sieć dróg lokalnych, w tym powiatowych – mimo wielu zrealizowanych projektów w tej dziedzinie w ostatnich latach - wymaga dalszych inwestycji, zwłaszcza w zakresie przebudowy mostów i dostosowania ich do współczesnych standardów, poprawy nawierzchni, likwidacji szkód powodziowych i osuwiskowych, poprawy bezpieczeństwa poprzez

³¹⁷ Stan z 2015 r. Na podstawie opracowania: Komornicki T., Rosik P., Szejgier B., Kowalczyk K., Goliszek S., Stępiak M. *Identyfikacja kluczowych kierunków rozwoju transportu w województwie podkarpackim*. Warszawa, lipiec 2015. Raport końcowy z ekspertyzy zleconej przez Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie dostępny na stronie Podkarpackiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego: http://rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/badania_zewnetrzne/Przegląd_regionany_2014.pdf, data pobrania: 23.01.2016 r., s. 57.

rozdzielenie ruchu pieszego i kołowego. Dla części miejscowości wiejskich powiatu stanowi to istotną barierę w dostępności komunikacyjnej, łączności z drogami wyższego rzędu, a tym samym ogranicza szanse ich gospodarczego rozwoju.

Fotografia nr 33 - Ruch samochodów w centrum Strzyżowa

Problemem jest również wysoki poziom zadłużenia większości samorządów lokalnych z obszaru powiatu, związany przede wszystkim z niewystarczającymi dochodami ich budżetów oraz zrealizowaniem stosunkowo dużych projektów inwestycyjnych w ostatnich latach, co wymaga także rokrocznego zapewnienia wydatków bieżących na ich utrzymanie. Dla samorządu powiatowego zaś - jako organu założycielskiego dla Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Strzyżowie - dodatkowym czynnikiem, ograniczającym możliwości finansowe, jest wysokie zadłużenie tej jednostki.

Te m.in. uwarunkowania sprawiają, że bez adekwatnych do lokalnych potrzeb dochodów budżetowych coraz trudniejsze będzie wygenerowanie koniecznych środków z większości budżetów samorządowych na pokrycie tzw. „wkładu własnego” do projektów rozwojowych, możliwych do współfinansowania m.in. w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020, a także innych programów regionalnych, krajowych i zagranicznych. Podobne problemy i ograniczenia dotyczą obecnie większości samorządów lokalnych w województwie podkarpackim i w całym kraju.

4.3. Najważniejsze przedsięwzięcia i projekty rozwojowe

Kluczowe znaczenie dla zniesienia barier i ograniczeń w rozwoju gospodarczym powiatu strzyżowskiego będzie miało przeprowadzenie w najbliższych latach inwestycji zewnętrznych na tym terenie, w tym budowa nowoczesnych połączeń drogowych (droga S-19 na odcinku Rzeszów Południe – Babica - Domaradz)³¹⁸, jak również modernizacja dróg o znaczeniu regionalnym (drogi wojewódzkie, budowa obwodnic: Czudca, Strzyżowa i Wiśniowej), które są niezbędne dla poprawy dostępności inwestycyjnej, a tym samym zdynamizowania procesów rozwojowych i ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych, które tutaj występują.

Droga szybkiego ruchu S-19 przeprowadzona powinna zostać przez teren powiatu strzyżowskiego wg zaakceptowanego przez mieszkańców i samorządy wariantu, z dwoma węzłami tej drogi: w Babicy i w Żarnowej.

Modernizacji nawierzchni i poprawy bezpieczeństwa, w tym budowy chodników w najbardziej niebezpiecznych miejscach wymagają aktualnie niemal wszystkie odcinki dróg wojewódzkich w powiecie.

Bez skutecznego przeprowadzenia tych działań z poziomu regionalnego i krajowego, nie będzie możliwe wykorzystanie endogenicznych potencjałów powiatu strzyżowskiego, w taki sposób, aby przyczyniło się to do zniwelowania istniejących na tym terenie problemów społecznych i gospodarczych, a także uruchomienia oczekiwanych procesów rozwojowych o odpowiednim natężeniu.

Kończona modernizacja istniejącej linii kolejowej nr 106 Rzeszów – Jasło wymaga dalszych działań w celu jej włączenia w aktywnie wykorzystywaną sieć połączeń dla ruchu pasażerskiego i towarowego, w tym dostosowania do oczekiwań pasażerów, budowy zaplecza parkingowego i przeładunkowego, rozwoju transportu multimodalnego i intermodalnego³¹⁹ oraz zharmonizowania z siecią komunikacji publicznej. Ze względu na wzrastającą prędkość pociągów na tej linii, konieczne będzie lepsze niż do tej pory zabezpieczenie skrzyżowań z przecinającymi ją drogami lokalnymi.

Największe inwestycje drogowe powinny zostać skorelowane z powstaniem w powiecie strzyżowskim nowych, łatwo dostępnych dla przedsiębiorców i inwestorów, uzbrojonych w odpowiednią infrastrukturę terenów pod działalność gospodarczą. Pożądanym i oczekiwanym zadaniem jest pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych m.in. prowadzących działalność produkcyjną w sposób przyjazny środowisku. Przygotowanie terenów inwestycyjnych w różnych gminach powiatu, podstrefy jednej lub kilku specjalnych stref

---

³¹⁸ Przedłużenie drogi ekspresowej S-19 przynajmniej do Babicy postulowane jest m.in. w dokumencie przyjętym przez Zarząd Województwa Podkarpackiego w 2015 r. Por. załącznik nr 1 do Uchwały Zarządu Województwa Podkarpackiego Nr 129/2815/15 z dnia 29 grudnia 2015 roku: *Program strategiczny rozwoju transportu województwa podkarpackiego do roku 2023*, Rzeszów 2015, s. 71.

³¹⁹ Transport intermodalny: definiowany jest jako transport towarów wykorzystujący więcej niż jeden rodzaj transportu; transport multimodalny oznacza przewóz osób lub towarów przy użyciu dwóch lub więcej rodzajów transportu. Por. https://pl.wikipedia.org/wiki/Transport_multimodalny, data pobrania: 23.01.2016 r. Termin „transport multimodalny” wprowadzono do prawa Unii Europejskiej m.in. poprzez *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013 z dn. 11 grudnia 2013 r. w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej i uchylające decyzję nr 661/2010/UE*. Por. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1315>, data pobrania: 23.01.2016 r.

ekonomicznych działających w Polsce oraz inkubatora przedsiębiorczości stanowiłyby ważne przedsięwzięcia w tej dziedzinie.

Działalność samorządów lokalnych, w tym samorządu powiatowego w Strzyżowie, inwestujących w rozwój infrastruktury komunalnej, edukację, opiekę społeczną, ochronę zdrowia i inne dziedziny ma istotne znaczenie dla mieszkańców i całej społeczności. Potrzebne są dalsze inwestycje w tych obszarach, w tym dokończenie modernizacji nawierzchni i mostów oraz infrastruktury towarzyszącej w ciągach dróg powiatowych, które mają kluczowe znaczenie dla komunikacji lokalnej i rozwoju gospodarczego, szczególnie miejscowości wiejskich i ich połączeń ze stolicą powiatu – Strzyżowem, stolicami gmin i ośrodkami gospodarczymi na tym terenie. Inwestycje na drogach powiatowych są istotne także z tego punktu widzenia, że część z nich pełni funkcję alternatywnych ciągów drogowych w stosunku do dróg wyższego rzędu, które są coraz bardziej obciążane ruchem towarowym i osobowym. W związku z tym wzrasta stale ruch pojazdów i pogarsza się stan bezpieczeństwa – także na drogach powiatowych. Z tych przyczyn mieszkańcy i użytkownicy dróg w powiecie strzyżowskim coraz mocniej postulują poprawę bezpieczeństwa również na drogach powiatowych m.in. poprzez budowę chodników na najbardziej niebezpiecznych odcinkach.

Wyznaczone podczas warsztatów strategicznych oraz wskazane przez przedstawicieli wszystkich środowisk powiatu, w tym podmiotów gospodarczych i władz samorządowych priorytetowe zadania inwestycyjne zgodne z kompetencjami samorządu powiatowego w Strzyżowie na najbliższe lata to m.in.: dokończenie modernizacji Szpitala Powiatowego w Strzyżowie, przebudowa dróg i mostów w ciągach dróg powiatowych, poprawa bezpieczeństwa użytkowników dróg, dokończenie procesu wyposażenia jednostek powiatowych w odpowiednią bazę obiektową i sprzętową, cyfryzacja baz danych, dalsza rewitalizacja obiektów zabytkowych i in. Przeprowadzenie tych działań będzie możliwe z wykorzystaniem zewnętrznych środków finansowych, w tym funduszy Unii Europejskiej oraz środków z budżetu państwa, a także środków z budżetu powiatu angażowanych na pokrycie wymaganego wkładu własnego. W niektórych spośród tych zadań konieczne będzie również wsparcie finansowe z budżetów gmin.

Koniecznym do realizacji wyzwaniem będzie w najbliższych latach również upowszechnienie na całym obszarze powiatu strzyżowskiego szerokopasmowego dostępu do internetu m.in. poprzez wykorzystanie i rozszerzenie sieci światłowodowej, która powstała w ramach projektu Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej. Niezbędny jest także dalszy rozwój e-usług, w tym oferowanych przez administrację publiczną na poziomie powiatowym i gminnym.

ROZDZIAŁ 5. POWIAT STRYŻÓWSKI W OCZACH MIESZKAŃCÓW – RAPORT Z BADANIA ANKIETOWEGO

W ramach prac nad opracowaniem „Strategii Rozwoju Powiatu Strzyżowskiego na lata 2017 – 2025”, podjęte zostały działania mające na celu zdiagnozowanie opinii społeczności lokalnej na temat jakości życia na obszarze powiatu strzyżowskiego, opinii o usługach publicznych i głównych problemach na tym terenie. W tym celu przeprowadzone zostało badanie ankietowe³²⁰ w oparciu o przygotowany kwestionariusz (*Załącznik nr 4 do niniejszego opracowania*). Badanie obejmowało ocenę elementów związanych ze środowiskiem, społeczeństwem i gospodarką. Respondenci wskazali również (po 3 odpowiedzi): aspekty, które są najpilniejsze do poprawy w powiecie, mocne i słabe strony powiatu, szanse dla jego rozwoju oraz największe zagrożenia.

W badaniu ankietowym wzięło udział 415 osób, w przeważającej części były to kobiety, stanowiły one ponad 63% ankietowanych. Największy odsetek spośród osób udzielających odpowiedzi stanowiły osoby w wieku od 36 do 45 lat (33%), najmniejszy w wieku powyżej 55 roku życia (9,9%). Respondenci zamieszkujący tereny wiejskie stanowili blisko 70% udzielających odpowiedzi, mieszkańcy miasta około 30%. Zdecydowana większość osób ankietowanych pochodziła ze Strzyżowa (121 osób), ale także z Wiśniowej (43 osoby), Frysztaka (36 osób) i Czudca (29 osób). Spośród pozostałych miejscowości, w badaniu ankietowym reprezentowane były miejscowości: Dobrzechów, Gbiska, Glinik Dolny, Markuszowa, Niebylec, Żarnowa i in. - po jednej lub po kilka osób. Zdecydowana większość badanych to osoby pracujące (238 osób), co stanowi około 58% badanych. W badaniu udział wzięło niewielu przedsiębiorców - tylko 12 osób wskazało taki swój status na rynku pracy. 78 spośród badanych to osoby bezrobotne, w tym 43 osoby pozostawały bez pracy ponad 1 rok. Ponad 140 osób uczestniczących w badaniu ankietowym wskazało ponad 20 - letni staż pracy, 89 osób nie posiadało stażu pracy, 43 osoby posiadały staż pracy w przedziale od 11 do 20 lat, 54 osoby do 5 lat. Najmniejszą grupę stanowiły osoby ze stażem pracy od 6 do 10 lat. Pośród respondentów przeważały osoby z wykształceniem wyższym (147 osób) oraz średnim (129 osób). Najmniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (59 osób).

Tabela nr 31 – Miejsce zamieszkania respondentów oraz podsumowanie ankiety przeprowadzonej na potrzeby
Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 - 2025

Miejsce zamieszkania			
		Częstość wskazań	%
Ankiety ważne	Czudec	29	7,0
	Dobrzechów	3	0,7
	Frysztak	36	8,7
	Gbiska	1	0,2
	Glinik Dolny	1	0,2
	Markuszowa	1	0,2
	Niebylec	9	2,2

³²⁰ Ankieta przygotowana została przez konsultantów i ekspertów Rzeszowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego, którzy również przeprowadzili analizę wyników badania. Samo badanie ankietowe prowadziło Starostwo Powiatowe w Strzyżowie we współpracy z jednostkami oświatowymi w październiku 2015 r.

	Strzyżów	121	29,2
	Wiśniowa	43	10,4
	Żarnowa	1	0,2
	Ogółem	245	59,0
Brak wskazania	Ogółem	170	41,0
Ogółem		415	100,0
Miejsce zamieszkania			
		Częstość wskazań	Procenty
Ankiety ważne	Miasto	115	27,7
	Wieś	288	69,4
	Ogółem	403	97,1
Braki	System	12	2,9
Ogółem		415	100,0

Wyniki badania ankietowego wskazują, że umiarkowanie dobrze postrzegana jest przez mieszkańców powiatu strzyżowskiego estetyka powiatu (54,7%) oraz stan środowiska naturalnego (48%). Pozostałe elementy środowiska takie jak: tereny rekreacyjne/parki, miejsca spacerowe, zagospodarowanie przestrzeni publicznej (parkingi, chodniki, ławki, kosze na śmieci), atrakcyjność turystyczna, promocja, mająca na celu pozyskanie potencjalnych turystów, baza turystyczno – wypoczynkowa, zabezpieczenie przeciwpowodziowe oceniane jest mniej korzystnie. Liczba wskazań pozytywnych oscylowała w odniesieniu do tych dziedzin w okolicach 40%. 29,3% respondentów oceniło „raczej źle” promocję powiatu w celu pozyskania potencjalnych turystów, 27,5% tak oceniło bazę turystyczno-wypoczynkową, noclegową i gastronomiczną. Zabezpieczenia powodziowe obszaru powiatu strzyżowskiego w 40,9 % ocenione zostały zaledwie dostatecznie, a 24,4% ankietowanych oceniło je raczej źle. Stosunkowo dobrze został za to oceniony poziom bezpieczeństwa na terenie powiatu (40,9%) oraz edukacji (48%). Głównie dostatecznie oceniono: poziom przestępczości (41,8%), przemocy w rodzinach (47,1%), ubóstwa (48,2%), alkoholizmu i narkomanii (42,2%), rozwoju infrastruktury sportowo - rekreacyjnej (50,0%), obiektów kultury i rozrywki (49%), dostępność opieki zdrowotnej (42,8%), pomoc społeczną i edukację prorodziną (44,4%). „Bardzo źle” została oceniona liczba miejsc pracy w powiecie strzyżowskim i „raczej źle” przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy.

Respondenci, dokonując oceny sfery gospodarki powiatu strzyżowskiego, najczęściej wskazywali na ocenę „dostateczną”. „Raczej źle” oceniane są warunki do prowadzenia działalności gospodarczej - tak uważa 25,1% badanych, rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności (32,9%), zbyt mała jest ilość terenów inwestycyjnych (33,4%) oraz atrakcyjność obszaru powiatu dla pracodawców (31,8%). Na uwagę zasługują również oceny „dobre” w przypadku komunikacji publicznej (30,2%), infrastruktury drogowej (27,1%), stanu rolnictwa (21,1%), rozwoju lokalnego handlu (25,5%).

Tabela nr 32 – Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego na terenie powiatu strzyżowskiego w związku z opracowywaniem *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 - 2025*

P1 Jak ocenia Pan/Pani poszczególne elementy środowiska w powiecie	Bardzo źle	Raczej źle	Dostatecznie	Dobrze	Bardzo dobrze
Estetyka powiatu	2,5%	7,7%	30,7%	54,7%	4,5%
Tereny rekreacyjne/parki, miejsca spacerowe	3,5%	18,0%	39,4%	33,9%	5,2%
Zagospodarowanie przestrzeni publicznej (parkingi, chodniki, ławki, kosze na śmieci)	7,3%	22,6%	41,5%	25,9%	2,8%

Atrakcyjność turystyczną powiatu	3,7%	18,4%	41,8%	32,1%	4,0%
Promocja powiatu mająca na celu pozyskanie potencjalnych turystów	8,9%	29,3%	42,9%	16,4%	2,5%
Baza turystyczna – wypoczynkowa/noclegowa /gastronomiczna	6,5%	27,5%	43,3%	20,5%	2,3%
Stan środowiska naturalnego	1,5%	5,2%	37,6%	48,0%	7,7%
Zabezpieczenia przeciwpowodziowe	11,2%	24,4%	40,9%	19,2%	4,2%
P2 Jak ocenia Pan/Pani poniżej wymienione elementy dotyczące kwestii społeczeństwa w powiecie?	Bardzo źle	Raczej źle	Dostatecznie	Dobrze	Bardzo dobrze
Poziom przestępczości	3,2%	10,7%	41,8%	39,6%	4,7%
Poziom przemocy w rodzinach	6,4%	12,0%	47,1%	32,1%	2,5%
Poziom ubóstwa	9,1%	28,8%	48,2%	12,6%	1,3%
Poziom alkoholizmu/narkomanii	11,9%	26,5%	42,2%	16,9%	2,5%
Poziom bezpieczeństwa	4,3%	10,8%	38,6%	40,9%	5,5%
Ilość miejsc pracy	50,6%	28,9%	17,5%	2,7%	0,2%
Przeciwdziałanie bezrobociu/aktywizacja lokalnego rynku pracy	28,3%	39,0%	26,3%	4,2%	2,2%
Poziom rozwoju infrastruktury sportowo - rekreacyjnej	4,8%	16,5%	50,0%	24,3%	4,5%
Ilość obiektów kultury i rozrywki	5,0%	21,6%	49,0%	20,4%	4,0%
Dostępność do opieki zdrowotnej	12,8%	18,6%	42,8%	23,2%	2,5%
Poziom edukacji	1,0%	8,3%	30,0%	48,0%	12,8%
Pomoc społeczna i edukacja prorodzinna	8,3%	20,8%	44,4%	23,8%	2,8%
P3 Jak ocenia Pan/Pani poniżej wymienione elementy dotyczące kwestii gospodarki w powiecie?	Bardzo źle	Raczej źle	Dostatecznie	Dobrze	Bardzo dobrze
Komunikacja publiczna	7,7%	20,9%	38,2%	30,2%	3,0%
Infrastruktura drogowa	12,2%	21,4%	38,6%	27,1%	0,7%
Warunki prowadzenia działalności gospodarczej	7,8%	25,1%	46,7%	19,6%	0,8%
Rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności	13,6%	32,9%	35,4%	16,3%	1,8%
Tereny inwestycyjne	13,1%	33,4%	38,4%	12,8%	2,3%
Atrakcyjność terenów dla pracodawców	13,3%	31,8%	37,1%	15,3%	2,5%
Stan rolnictwa	10,6%	25,4%	40,7%	21,1%	2,3%
Rozwój lokalnego handlu	9,1%	17,9%	43,7%	25,5%	3,8%

W badaniu wypowiedziano się również na temat tego, co jest najpilniejsze do poprawy w powiecie strzyżowskim. Za najistotniejsze działania uznano: zmniejszenie bezrobocia (336 wskazań), poprawę infrastruktury drogowej, w tym chodników (231 wskazań), poprawę

jakości obsługi medycznej (142 wskazania), rozwój przedsiębiorczości (113 wskazań), budowę kanalizacji sanitarnej (96 wskazań), rozwój turystyki (82 wskazania), poprawę bezpieczeństwa publicznego (75 wskazań), promocję powiatu (47 wskazań). Najbardziej zaznaczanymi odpowiedziami były: dostęp do edukacji (13 wskazań) i ochrona środowiska.

Mocne strony powiatu wg ankietowanych to: dostęp i poziom edukacji (194 wskazania), zaplecze sportowe i kulturalne (186 wskazań), korzystne położenie (173 wskazania), dobre połączenia komunikacyjne (133 wskazania), zabytki i atrakcje turystyczne (75 wskazań), jakość infrastruktury społecznej (50 wskazań). Najbardziej jako mocne strony zaznaczano: duży udział sektora prywatnego w gospodarce (30 wskazań) oraz podmioty gospodarcze o silnej pozycji w regionie (20 wskazań). Z kolei za słabe strony uznano: wysokie bezrobocie (313 wskazań), zły stan dróg (210 wskazań), słabą jakość świadczonych usług medycznych (185 wskazań), słaby dostęp do opieki medycznej (175 wskazań), niewystarczającą infrastrukturę komunalną (76 wskazań), niską konkurencyjność na rynku lokalnym (73 wskazania), słabe połączenia komunikacyjne (55 wskazań). Najmniej wskazań (31) uzyskało zanieczyszczenie i degradacja środowiska.

Za szanse dla rozwoju powiatu strzyżowskiego ankietowani uznali: środki z Unii Europejskiej (280 wskazań), rozwój małej przedsiębiorczości - handel/usługi (195 wskazań), przeznaczenie terenów pod inwestycje (189 wskazań), agro - i ekoturystykę (175 wskazań), wysokie walory środowiska naturalnego (138 wskazań). Za zagrożenia najczęściej uznawano: migrację młodych osób z obszarów wiejskich do większych miast i za granicę (295 wskazań), trudności budżetowe (279 wskazań), niski przyrost naturalny (163 wskazania), bariery dla przedsiębiorczości (160 wskazań), brak inicjatywy społecznej (147 wskazań) – najbardziej: degradację środowiska naturalnego (29 wskazań).

Fotografia nr 34 - Stadion w Strzyżowie podczas organizowanych przez Starostwo Powiatowe w Strzyżowie Podkarpackich Prezentacji „Agromania” w 2010 r.

ROZDZIAŁ 6. PRZEGLĄD STANU REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU POWIATU STRYŻÓWSKIEGO NA LATA 2002 – 2016

Aby dokonać wyznaczenia nowych strategicznych kierunków interwencji, w nowej perspektywie czasowej, co jest celem niniejszego opracowania, poza określeniem preferencji mieszkańców, przedstawioną wcześniej analizą otoczenia prawnego oraz diagnozą sytuacji społeczno – gospodarczej w powiecie, należy ocenić, na ile udało się zrealizować przyjęte w obowiązującej do 2016 r. *Strategii rozwoju powiatu stryżowskiego na lata 2002 – cele i priorytety*, a także osiągnąć założone wówczas efekty działań.

W dokumencie przyjęto cel ogólny, strategiczne wartości w rozwoju powiatu oraz 5 pól strategicznych, wokół których koncentrować się miał rozwój tego obszaru. Celem ogólnym przyjętej *Strategii* było przyspieszenie rozwoju powiatu oraz poprawa jakości życia jego mieszkańców. Zdefiniowany w ten sposób cel ogólny miał być osiągany poprzez: przeciwdziałanie marginalizacji tego terenu oraz podnoszenie jego konkurencyjności. Autorzy opracowania opowiedzieli się za zrównoważonym rozwojem powiatu, uwzględniającym wiodącą rolę ośrodka miejskiego, jak również potrzebę harmonijnego rozwoju obszarów wiejskich. Zestaw proponowanych działań miał być kompilacją nastawienia defensywnego i ofensywnego, ugruntowaną w strategicznych wartościach, takich jak: silne więzi społeczne, walory przyrodnicze, potencjał demograficzny, infrastruktura restrukturyzowanych przedsiębiorstw, ugruntowane tradycje rolnicze, dobrze rozwinięty system szkolnictwa.

Ważnymi elementami zaprojektowanej wizji rozwojowej były: proces integracji powiatu stryżowskiego, wyznaczenie koniecznych zmian strukturalnych w poszczególnych dziedzinach oraz pożądanego wizerunku i przyszłej pozycji powiatu. Rozwój powiatu stryżowskiego miał być skoncentrowany wokół pięciu wyznaczonych w dokumencie pól strategicznych: (1) Rolnictwo, turystyka i agroturystyka, (2) Gospodarka i przedsiębiorczość, (3) Edukacja ogólna, zawodowa i menedżerska, (4) Infrastruktura komunikacyjna i ochrona środowiska, (5) Inicjatywy lokalne i współpraca regionalna. Dla wyznaczonych pól strategicznych przypisano odpowiednie priorytety, cele strategiczne i kierunki działań.

6.1. Pole strategiczne: Rolnictwo, turystyka i agroturystyka

Priorytet 1 Wykorzystanie warunków glebowo – klimatycznych i walorów przyrodniczo – krajobrazowych obszaru powiatu w celu rozwoju opłacalnych gałęzi produkcji rolniczej oraz różnych form rekreacji i turystyki:

Cel strategiczny nr 1 Stworzenie i wypromowanie spójnego produktu turystyczno – rekreacyjnego powiatu:

Kierunek działania nr 1 Przygotowanie obiektów i miejsc atrakcyjnych do ich turystyczno – rekreacyjnej eksploatacji,

Kierunek działania nr 2 Promocja produktu turystyczno – rekreacyjnego powiatu;

Cel strategiczny nr 2 Wzrost konkurencyjności i towarowości gospodarstw rolnych oraz rozwój opłacalnych gałęzi produkcji rolnej:

Kierunek działania nr 1 Rozwój produkcji ogrodniczej, ze szczególnym uwzględnieniem wzrostu produkcji owoców miękkich oraz rolnictwa ekologicznego,

Kierunek działania nr 2 Wsparcie właściwej organizacji i unowocześniania rolnictwa;

Cel strategiczny nr 3 Rozwój pozarolniczych form aktywności gospodarczej na obszarach wiejskich powiatu:

Kierunek działania nr 1 Wzrost liczby gospodarstw agroturystycznych,

Kierunek działania nr 2 Wsparcie rozwoju działalności przemysłowej oraz usług na obszarach wiejskich.

Największe zmiany w dziedzinie rolnictwa powiatu strzyżowskiego przyniosło, jak to wcześniej zostało ukazane, objęcie od 2004 r. sfery rolnictwa i obszarów wiejskich Wspólną Polityką Rolną Unii Europejskiej. Dzięki temu rolnicy zyskali stały strumień środków finansowych w postaci dopłat bezpośrednich i uzupełniających oraz wsparcie przedsięwzięć modernizacyjnych z różnych programów współfinansowanych z funduszy europejskich. Z drugiej strony m.in. w produkcji mleka czy mięsa gospodarstwa musiały przyjąć rygorystyczne zasady rynku regulowanego i obowiązki z tym związane, wyznaczone dla polskich producentów.

Fotografia nr 35 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: *Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu strzyżowskiego poprzez zagospodarowanie zespołu parkowo-dworskiego i folwarcznego w Wiśniowej na potrzeby kulturowe i turystyczne*, wartość projektu: 4583880,12 zł, okres realizacji - lata: 2010 - 2014

Z różnych względów wiele gospodarstw rolnych w powiecie w ciągu ostatnich dziesięcioleci traci lub zubaża swoje funkcje rolnicze, a mieszkańcy wsi poszukują źródeł dochodów poza rolnictwem. Te gospodarstwa jednak, które zdecydowały się na inwestowanie w rozwój produkcji rolniczej, poprawiają wyniki ekonomiczne, wzrasta ich towarowość, inwestują w maszyny i urządzenia służące zwiększeniu wydajności, a nawet w przetwórstwo

w gospodarstwach. Produkcja owoców miękkich zajmuje znaczącą pozycję upraw w powiecie, o czym świadczy liczba gospodarstw aplikujących o płatności z tego tytułu związane z PROW 2014 – 2020. W 2015 r. było to 348 gospodarstw z terenu powiatu strzyżowskiego, z tego: z gminy Niebylec – 197, z gminy Frysztak – 75, z gminy Wiśniowa – 29, z gminy Czudec – 24, z gminy Strzyżów – 23. Na terenie powiatu strzyżowskiego w branży przetwórstwo owocowo - warzywne (PKD 10.39.Z) funkcjonują dwa zakłady przetwórstwa owoców: ZPOM "Agro Fruct" w Wiśniowej oraz Winnica „Maria Anna” w Wyżnem. Przetwórstwo mięsa prowadzą m.in. zakłady w Strzyżowie, Godowej i we Frysztaku. W powiecie zlokalizowane są ферmy trzody chlewnej i drobiu. Mimo podejmowanych prób, nie udało się jednak jak dotychczas powołać grupy producenckiej rolników na terenie powiatu. Nie udało się również zachęcić producentów do wspólnego zakupu i wykorzystania drogich maszyn i urządzeń do produkcji rolniczej.

Dzięki wdrożeniu mechanizmów wspólnej polityki rolnej znacznie ograniczono liczbę ugorów w powiecie, prowadzone jest sukcesywne zalesianie gruntów niższych klas, wzrasta wartość ziemi. Poszczególne programy służą też m.in. poprawie struktury wiekowej właścicieli gospodarstw, ochronie bioróżnorodności na terenach wiejskich, aktywizacji lokalnej społeczności.

Fotografia nr 36 - Produkcja miodu w pasiekach na terenie powiatu strzyżowskiego

Dobrze w powiecie funkcjonują instytucje otoczenia rolnictwa, w tym doradztwo rolnicze. Dzięki temu podjęto różne działania promujące m.in. produkcję owoców miękkich, produkcję metodami ekologicznymi, tworzenie grup producentów rolnych i in. Na terenach wiejskich powiatu nastąpił wzrost liczby podmiotów gospodarczych, co znacząco wpłynęło na tworzenie pozarolniczych źródeł dochodów dla mieszkańców wsi. Funkcjonują tutaj

gospodarstwa z certyfikatem produkcji metodami ekologicznymi, produkujące żywność najwyższej jakości biologicznej, jest ich jednak wciąż zbyt mało w stosunku do potencjału tego terenu w tym zakresie. Nie udało się też osiągnąć wzrostu liczby gospodarstw agroturystycznych – wg danych GUS z 2011 roku, na terenie powiatu strzyżowskiego było 17 takich gospodarstw, a w 2015 r. 12.

Fotografia nr 37 - Uprawy w gospodarstwie ekologicznym na terenie powiatu strzyżowskiego

Najbardziej efektywnie spośród wyznaczonych w 2002 r. w *Strategii* dla rolnictwa i obszarów wiejskich powiatu strzyżowskiego działań, realizowane są przedsięwzięcia dotyczące poprawy stanu infrastruktury na terenach wiejskich. Przede wszystkim radykalnej poprawie uległ stan lokalnych połączeń drogowych ułatwiających dostępność poszczególnych miejscowości. Rozbudowana została sieć wodociągowa i kanalizacyjna. Przestał praktycznie istnieć problem łączności telefonicznej i zwiększyły się możliwości dostępu do internetu, choć jeszcze w wielu miejscowościach brak jest dostępu do internetu szerokopasmowego wg aktualnych parametrów.

Podobnie za zadowalający uznać można stan realizacji zadań wyznaczonych w zakresie rozwoju funkcji turystycznych na obszarach wiejskich powiatu. W wielu miejscowościach rozwinęła się znacząco infrastruktura rekreacyjna, stworzone zostały nowe, atrakcyjne elementy oferty turystycznej, organizowane są cykliczne imprezy promujące zainteresowanie terenem powiatu, podjęto też stosowne działania promocyjne. W czasie obowiązywania *Strategii* dokonano rewitalizacji wielu zaniedbanych do tej pory obiektów zabytkowych. Zaadaptowano do turystycznej eksploatacji m.in. część Zespołu Parkowo – Dworskiego

i Folwarcznego w Wiśniowej, przeprowadzono rewitalizację obiektów sakralnych oraz innych obiektów stanowiących dobra kultury narodowej. Zespół schronów kolejowych z okresu II wojny światowej w Stępinie – Cieszynie po przejęciu przez Gminę Frysztak stał się jedną z atrakcji turystycznych na skalę regionalną, zajmując czołowe miejsca w plebiscytach na najciekawsze miejsca w regionie, także dzięki organizowanemu przez kilka lat cyklicznemu Złotowi Militarnemu przyciągającemu rzesze miłośników militariów.

Charakter religijny miało z kolei organizowane od 1998 do 2007 r. w Babicy w Niedzielę Palmową Misterium Męki Pańskiej – zbliżona do rekonstrukcji historycznych forma widowiska plenerowego. Przede wszystkim zaś funkcje promocyjne dla obszaru powiatu miały przeprowadzane przez 10 lat przez samorząd powiatowy w Strzyżowie Podkarpackie Prezentacje „Agromania”. Poza tradycyjnymi sierpniowymi dożynkami w każdej gmin powiatu, z prezentacją wieńców dożynkowych, oryginalną, cykliczną imprezą są organizowane przez samorząd Gminy Niebylec w Połomi Podkarpackie Dożynki Malinowe.

Fotografia nr 38 - Tradycyjny, pogórzański zaprzęg konny podczas imprezy plenerowej na terenie powiatu

Od 2002 r. dobrze rozwinęła się w powiecie strzyżowskim także infrastruktura turystyczno - rekreacyjna. Przede wszystkim zwiększyła się liczba podmiotów oferujących usługi gastronomiczne o zróżnicowanym standardzie, co zabezpiecza obecne potrzeby w tej dziedzinie i jest rosnącą częścią sfery biznesu na tym terenie, rozszerzaną sukcesywnie o miejsca noclegowe i hotelowe. Rozwinięta została również oferta turystyki zimowej poprzez zmodernizowanie bądź powstanie nowych kompleksów narciarskich w Strzyżowie, Babicy i Gogołowie. Powstały lub zostały przebudowane obiekty sportowe przy szkołach wiejskich w wielu miejscowościach. W 2006 roku oddana została do użytku przez Gminę Strzyżów Kryta

Pływalnia „Otylia” - nowoczesny obiekt, składający się z zespołu basenów i zaplecza rehabilitacyjno – sportowego. Utworzono nowe, atrakcyjne miejsca rekreacyjne jak np. zespół kortów tenisowych w Strzyżowie, kompleks boisk i hala sportowa przy GOSiR Frysztak, boiska sportowe przy kompleksie edukacyjnym w Wiśniowej, hala sportowa w Niebylcu i in.

Działania te uzupełnione zostały o nowe trasy rowerowe i ścieżki edukacyjno – ekologiczne w większości gmin na terenie powiatu oraz stałe przygotowywanie i kolportowanie wydawnictw promocyjnych, w tym folderów, broszur, ulotek, prezentacji filmowych, promocję internetową, m.in. poprzez portal www.stryzowski.pl i współpracę samorządu powiatowego z Internetową Telewizją Południe. Kilka prywatnych ośrodków rekreacyjno - wypoczynkowych m.in. w Pstrągowej, Wyżnem, Gliniku Zaborowskim, Gogołowie, Strzyżowie i in. stanowi istotny element oferty turystycznej i rekreacyjnej na skalę nie tylko powiatu, ale całego Podkarpacia. Uzupełnieniem ich oferty jest m.in. działalność gospodarstw agroturystycznych.

W dziedzinie turystyki i rekreacji jak do tej pory nie udało się opracować spójnej strategii marketingowej. Nie udało się też uruchomić eksploatacji złóż wód geotermalnych w Wiśniowej. Zbyt mała jest aktywność promocyjna podmiotów z terenu powiatu w zewnętrznym otoczeniu, w tym w różnego rodzaju targach i wystawach turystycznych.

6.2. Pole strategiczne: Gospodarka i przedsiębiorczość

Priorytet 2 Tworzenie warunków oraz wspieranie rozwoju gospodarki i przedsiębiorczości, ze szczególnym uwzględnieniem sektora małych i średnich przedsiębiorstw jako podstawowe działanie w zakresie przeciwdziałania bezrobociu na terenie powiatu stryżowskiego:

Cel strategiczny nr 1 Podnoszenie konkurencyjności przedsiębiorstw w powiecie:

Kierunek działania nr 1 Tworzenie sprzyjających warunków i wspomaganie procesów restrukturyzacyjnych w dużych przedsiębiorstwach na obszarze powiatu w celu umocnienia ich pozycji konkurencyjnej w województwie podkarpackim,

Kierunek działania nr 2 Wzmocnienie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw na obszarze powiatu;

Cel strategiczny nr 2 Rozwój przedsiębiorczości na terenie powiatu stryżowskiego:

Kierunek działania nr 1 Utworzenie powiatowego inkubatora przedsiębiorczości,

Kierunek działania nr 2 Promocja przedsiębiorczości i postaw menedżerskich w społeczności powiatu stryżowskiego,

Kierunek działania nr 3 Tworzenie sprzyjających warunków dla podejmowania działalności gospodarczej na obszarze powiatu stryżowskiego,

Kierunek działania nr 4 Cykliczne organizowanie targów promujących rodzime produkty oraz działalność szkoleniowa, doradcza i promocyjna adresowana do rozpoczynających działalność gospodarczą;

Cel strategiczny nr 3 Zaangażowanie środków publicznych i pomocowych w celu tworzenia nowych miejsc pracy na obszarze powiatu:

Kierunek działania nr 1 System ulg i preferencji dla tworzących nowe miejsca pracy na obszarze powiatu stryżowskiego,

Kierunek działania nr 2 Wykorzystanie dostępnych środków z funduszy krajowych i zagranicznych do stałego generowania nowych miejsc pracy na terenie powiatu,

Kierunek działania nr 3 Rozbudowa infrastruktury przyczyniająca się do tworzenia pośrednich i bezpośrednich miejsc pracy;

Cel strategiczny nr 4 Aktywne poszukiwanie inwestorów i tworzenie sprzyjających warunków dla napływu inwestycji zewnętrznych na teren powiatu:

Kierunek działania nr 1 Tworzenie sprzyjających warunków dla napływu inwestycji zewnętrznych na teren powiatu, w tym przygotowywanie infrastruktury na odpowiednim poziomie oraz objęcie zewnętrznych inwestorów systemem ulg i preferencji,

Kierunek działania nr 2 Aktywne poszukiwanie zewnętrznych inwestorów, szczególnie w sektorach produkcyjnych, usług turystyczno – rekreacyjnych oraz w innowacyjnych dziedzinach gospodarki,

Kierunek działania nr 3 Prowadzenie ujednoliconej bazy danych oraz powiatowej oferty dla inwestorów zewnętrznych.

Pozytywnym zjawiskiem w gospodarce powiatu jest stale zwiększająca się liczba podmiotów gospodarczych. Są to jednak w zdecydowanej większości mikroprzedsiębiorstwa, w dużej mierze prowadzone jako jednoosobowe przedsięwzięcia osób fizycznych, zatrudniające niewielu pracowników. Pozytywny również jest niewątpliwie znaczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych zajmujących się działalnością przemysłową. Z kolei negatywnie zaważyła na kondycji gospodarczej powiatu strzyżowskiego likwidacja kilku dużych przedsiębiorstw (Polsport, Fabryka Maszyn). Działają jednak nadal na tym terenie znane od lat duże podmioty gospodarcze, takie jak: Cukiernicza Spółdzielnia Roksana, Strzyżowska Fabryka Mebli, Spółdzielnia ASPROD oraz firmy średniej i mniejszej wielkości jak: produkujący systemy wentylacyjne i odpylające oraz lite i łączone elementy drewniane Drewnotech - Instal Czudec, działający w sektorze budownictwa i handlu oraz usług strzyżowski REMBUD, Zakład Przetwórstwa Mięsnego Leśniak w Strzyżowie, Zakład Masarsko – Wędliniarski Czesław Fiołek, produkujący urządzenie do przetwórstwa żywności FME Food Machinery Europe sp z o.o. w Wyżnem w gminie Czudec, producent opakowań i wyrobów spożywczych - firma TARA z Frysztaka, podmioty zajmujące się pozyskiwaniem i obróbką drewna i in. Z powiatu strzyżowskiego wywodzą się dwie, zwiększające liczbę sklepów i zatrudnienie regionalne sieci handlowe: MARMAX z Czudca i WENTA z Frysztaka. Pojawiają się również inwestorzy zagraniczni. Mimo tych pozytywnych zjawisk bezrobocie w powiecie strzyżowskim nadal utrzymuje się na wysokim poziomie, a poziom inwestycji w przedsiębiorstwach należy do najniższych w regionie.

W okresie obowiązywania pierwszej *Strategii rozwoju powiatu* zrealizowano wiele projektów wspierających lokalne firmy i adresowanych do rozpoczynających działalność gospodarczą. Były to głównie rokrocznie ponawiane programy Powiatowego Urzędu Pracy w Strzyżowie finansowane z krajowego Funduszu Pracy oraz Europejskiego Funduszu Społecznego, a także ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w odniesieniu do osób niepełnosprawnych i podmiotów zatrudniających takie osoby. PUP w Strzyżowie szacuje, że z programów unijnych kierowanych na rozwój przedsiębiorczości, koordynowanych na poziomie powiatu, głównie przez ten Urząd

skorzystało do końca 2014 roku ogółem ponad 3,5 tysiąca beneficjentów, a łączna kwota, jaką dla nich przeznaczono to: 27514660 zł.

Fotografia nr 39 - Spółdzielnia ASPROD – zakład produkcyjny i siedziba firmy w Strzyżowie

Kilkadziesiąt firm w powiecie zrealizowało też projekty inwestycyjne, poszerzając i unowocześniając swoją ofertę poprzez projekty współfinansowane z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013, zarządzanego przez Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego oraz z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Wypełnieniem celów wyznaczonych w *Strategii* było także powstanie i działalność Powiatowego Forum Gospodarczego – stowarzyszenia zrzeszającego przedsiębiorców z terenu powiatu, realizującego różne przedsięwzięcia wspierające sektor gospodarczy, które w tej formule działało do 2014 r.

Stosunkowo dobrze rozwija się na obszarze powiatu strzyżowskiego sektor handlu i usług, w szczególności związanych z ofertą turystyczną i rekreacyjną. Dotyczy to również budownictwa, usług transportowych, wyposażenia wnętrz, usług teleinformatycznych, handlu internetowego i in. Poza wymienionymi w poprzednim rozdziale ośrodkami turystycznymi są to m.in. takie firmy jak: strzyżowski Wojan, rozszerzający ofertę stałych, ekspresowych przewozów autokarowych w całym kraju Neobus z Niebylca, Meblarz i Witmar z Wiśniowej, pionierskie przedsięwzięcie internetowego handlu artykułami do domowej produkcji piwa BROWAMATOR ze Strzyżowa i in.

Działalność promującą lokalne firmy i wyroby starają się podejmować samorządy z tego terenu. Największą tego typu inicjatywą była niewątpliwie odbywająca się do 2010 r., organizowana w formie targów przez Starostwo Powiatowe w Strzyżowie cykliczna impreza

pod nazwą Podkarpackie Prezentacje „Agromania”. Firmy z powiatu strzyżowskiego uczestniczyły także m.in. w targach regionalnych, w tym w targach żywności ekologicznej EKOĞALA w Rzeszowie. Na stronach internetowych promowane są dostępne tutaj tereny inwestycyjne a rozwój e-usług - m.in. przeprowadzony przez samorząd powiatowy w Strzyżowie projekt elektronicznego dostępu do informacji o terenie, jakim jest System Geoinformacyjny Powiatu Strzyżowskiego - stanowi duże ułatwienie dla inwestorów i sfery otoczenia inwestycyjnego.

Fotografia nr 40 - Supermarket sieci sklepów MARMAX w Niebylcu

Pozytywnie ocenić można rozwój infrastruktury lokalnej w różnych miejscowościach powiatu, przede wszystkim modernizację dróg powiatowych i części mostów, co pośrednio wspiera i ułatwia działalność podmiotów gospodarczych. Zmodernizowana linia kolejowa nr 106 Rzeszów – Jasło może przyczynić się do rozwoju gospodarczego także powiatu strzyżowskiego. Jak do tej pory w tej dziedzinie jednak największą słabością obszaru powiatu strzyżowskiego jest brak dostępu do najważniejszych dla gospodarki połączeń drogowych, jakimi są autostrady i drogi szybkiego ruchu. Również niewielkie rozpowszechnienie na terenie powiatu szerokopasmowego dostępu do internetu stanowi nadal znaczącą barierę w rozwoju gospodarczym, co jednak zmienić może w najbliższych latach zbudowana m.in. na obszarze powiatu strzyżowskiego sieć światłowodowa zrealizowana przez samorząd wojewódzki w ramach projektu Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej.

W zakresie bezpośredniego wsparcia sfery biznesu w powiecie strzyżowskim jak do tej pory nie udało się utworzyć inkubatora przedsiębiorczości, który mógłby stale wspomagać osoby i podmioty rozpoczynające działalność gospodarczą, szczególnie w zakresie produkcji przemysłowej i innowacyjnej. Słabo rozwinięta jest także oferta dla inwestorów zewnętrznych.

Nie funkcjonuje specjalna strefa ekonomiczna, nie jest też wdrożony system ulg i preferencji dla tworzących nowe miejsca pracy. Wg dostępnych danych aktualnie cztery samorządy gminne z terenu powiatu strzyżowskiego posiadają strefy przeznaczone do zagospodarowania przemysłowego, przy czym jedynie gminy Strzyżów oraz Frysztak posiadają tereny objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego o powierzchni: gmina Strzyżów - około 3 ha oraz gmina Frysztak – 1 ha. Gmina Wiśniowa posiada dwa tereny pod inwestycje o powierzchni 16 ha oraz 13,8 ha, które ujęte są w aktualizacji studium kierunków i zagospodarowania przestrzennego. Gmina Czudec dysponuje 3 ha obszarem o przeznaczeniu inwestycyjnym. Są to jednak tereny rozproszone, o różnym stopniu przygotowania do działalności gospodarczej, bez skoordynowanego i odpowiedniego programu poszukiwania inwestorów.

6.3. Pole strategiczne: Edukacja ogólna, zawodowa i menedżerska

Priorytet nr 3 Dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy:

Cel strategiczny nr 1 Lepsze przygotowanie absolwentów do funkcjonowania na rynku pracy:

Kierunek działania nr 1 Wzrost odsetka młodzieży uczęszczającej do szkół dających wykształcenie średnie,

Kierunek działania nr 2 Tworzenie nowych, dostosowanych do potrzeb rynku pracy kierunków kształcenia zawodowego,

Kierunek działania nr 3 Współpraca szkół ponadgimnazjalnych z innymi podmiotami, w tym samorządami gminnymi, samorządem powiatowym, Powiatową Radą Zatrudnienia, Powiatowym Urzędem Pracy w ustalaniu kierunków kształcenia i zmian w ofercie oświatowej,

Kierunek działania nr 4 Partnerstwo szkół prowadzonych przez Powiat Strzyżowski z podmiotami zewnętrznymi, tj. uczelniami i szkołami wyższymi, ośrodkami badawczymi, podmiotami gospodarczymi w celu lepszego przygotowania młodzieży do funkcjonowania na rynku pracy i kontynuacji kształcenia,

Kierunek działania nr 5 Utworzenie nowych kierunków kształcenia zawodowego dla młodzieży niepełnosprawnej,

Kierunek działania nr 6 Stworzenie systemu stypendialnego, którego podstawowym zadaniem będzie wspieranie najzdolniejszych uczniów i absolwentów w celu umożliwienia im kontynuowania nauki;

Cel strategiczny nr 2 Poprawa organizacji i oferty oświatowej placówek prowadzonych przez Powiat Strzyżowski:

Kierunek działania nr 1 Rozwój nauczania informatyki i języków obcych oraz upowszechnienie kształcenia przedsiębiorczości wśród uczniów szkół średnich i zawodowych,

Kierunek działania nr 2 Poprawa konkurencyjności szkół i placówek oświatowych w zakresie oferty kształcenia i poziomu nauczania,

Kierunek działania nr 3 Modernizacja bazy lokalowej szkół i placówek oświatowych pod kątem dostosowania do współczesnych standardów oraz obniżenia kosztów ich funkcjonowania,

Kierunek działania nr 4 Zwiększenie roli wychowania w szkołach i placówkach oświatowych, opartego na tradycyjnych wzorcach, realizowanego we współpracy z rodziną, Kościołem i lokalnymi społecznościami,

Kierunek działania nr 5 Rozwój edukacji regionalnej w szkołach i placówkach oświatowych;
Cel strategiczny nr 3 Utworzenie nowych typów szkół i kierunków kształcenia, w tym szkół pomaturalnych i szkoły oferującej kształcenie na poziomie licencjackim:
Kierunek działania nr 1 Tworzenie nowych typów szkół i kierunków kształcenia w istniejących Zespołach Szkół i Specjalnych Ośrodkach Szkolno – Wychowawczych,
Kierunek działania nr 2 Działania na rzecz wzrostu odsetka młodzieży wybierającej kształcenie w szkołach średnich na terenie powiatu poprzez m.in. utworzenie nowych szkół oferujących kształcenie na poziomie ponadgimnazjalnym w Niebylcu i we Frysztaku,
Kierunek działania nr 3 Utworzenie szkół oferujących kształcenie na poziomie policealnym i pomaturalnym oraz kształcenie dla osób dorosłych, pracujących i różne formy doksztalcania i doskonalenia zawodowego,
Kierunek działania nr 4 Utworzenie szkoły oferującej kształcenie na poziomie licencjackim.

Proces zmian w lokalnym systemie edukacji był jednym z trudniejszych zadań pozostających w kompetencji samorządów lokalnych po 1999 r. Związane to było z koniecznością modernizacji bazy obiektowej i wyposażenia szkół, a z drugiej strony z wprowadzeniem nowego, trójszczeblowego systemu edukacji powszechnej oraz pogłębiającym się niżej demograficznym w najmłodszych rocznikach populacji powiatu.

Dla szkół ponadgimnazjalnych prowadzonych przez samorządy powiatowe wdrażana reforma systemu edukacji wiązała się ze skróceniem o jeden rok nauki w szkołach średnich, dla szkół prowadzonych przez gminy zaś z wprowadzeniem nowego typu szkoły, jakim stało się trzyletnie gimnazjum. Odpowiedzią na te wyzwania była znaczna, modyfikacja systemu oświatowego, w tym inwestycje w nowe obiekty szkolne oraz wprowadzenie nowych typów szkół i kierunków kształcenia.

Od 1999 r. we wszystkich szkołach prowadzonych przez samorząd powiatowy w Strzyżowie wprowadzono ogółem kilkadziesiąt nowych typów i kierunków kształcenia, dostosowując ofertę edukacyjną do aktualnych tendencji i potrzeb rynku pracy. Zwieńczeniem tych działań był dokonany przez Radę Powiatu w 2009 r. podział Zespołu Szkół w Strzyżowie na samodzielne Liceum Ogólnokształcące im. A. Mickiewicza oraz Zespół Szkół Technicznych, a także rozwój kształcenia zawodowego poprzez powstanie nowych jednostek edukacyjnych: Centrów Kształcenia Praktycznego w Czudcu i Dobrzechowie. Podobne działania, zmierzające do znacznego rozszerzenia oferty edukacyjnej podjęto w Specjalnych Ośrodkach Szkolno – Wychowawczych: we Frysztaku i w Strzyżowie. Na terenie powiatu w Zespole Szkół Technicznych w Strzyżowie funkcjonuje również Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych. Ofertę kształcenia i doksztalcania zawodowego dorosłych oraz specjalistycznych kursów zawodowych rozwija też Centrum Kształcenia Praktycznego w Dobrzechowie.

W powiecie strzyżowskim jako jednym z pierwszych w regionie rozwinięty został system stypendiów wspierających młodzież w podejmowaniu nauki w szkołach powiatowych i zdobywaniu jak najwyższych wyników nauczania. Program stypendialny samorządu powiatowego pod nazwą Powiatowy Fundusz Stypendialny im. Jana Przecławczyka Dąbrowskiego był wspierany także środkami spoza budżetu powiatu, a skorzystało z niego już ponad tysiąc młodych mieszkańców powiatu strzyżowskiego. Dodatkowo uczniowie i studenci

z terenu powiatu uzyskali stypendia z programów europejskich m.in. w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013 oraz innych programów.

Fotografia nr 41 - Programy samorządu powiatowego w Strzyżowie: Powiatowy Fundusz Stypendialny im. Jana Przecławczyka Dąbrowskiego, wartość programu: 1090137 zł do 2015 roku

Wszystkie szkoły ponadgimnazjalne stale współpracują z Powiatowym Urzędem Pracy i Powiatową Radą Rynku Pracy w określaniu typów edukacji zawodowej. W celu lepszego przygotowania młodzieży do funkcjonowania na rynku pracy i kontynuacji kształcenia rozwijane jest partnerstwo szkół powiatowych z podmiotami zewnętrznymi tj. uczelniami i szkołami wyższymi, ośrodkami badawczymi, podmiotami gospodarczymi.

Szkoły zawodowe uczestniczą w programach europejskich praktyk i staży zagranicznych dla młodzieży. Liceum Ogólnokształcące im. A. Mickiewicza w Strzyżowie współpracuje zaś m.in. z Uniwersytetem Rzeszowskim (Wydział Biologiczno - Chemiczny, Matematyczno - Przyrodniczy, Instytut Filologii Polskiej), Uniwersytetem Jagiellońskim (Wydział Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej), Akademią Górniczo - Hutniczą w Krakowie. Ponadto młodzież strzyżowskiego LO uczestniczyła w trzyletnim projekcie edukacyjnym „Feniks” realizowanym przez konsorcjum złożone z Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Rzeszowskiego i Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, a także w projekcie młodzieżowego uniwersytetu matematycznego.

Zespół Szkół Technicznych w Strzyżowie współpracuje z klastrem Dolina Lotnicza w Rzeszowie, firmą Europa Haus w Niemczech, Ochotniczym Hufcem Pracy, Politechniką Rzeszowską, Fundacją Młodzieżowej Przedsiębiorczości, Uniwersytetem Ekonomicznym w Krakowie, bankami: PBS, PKO S.A., PKO BP S.A. i innymi podmiotami gospodarczymi.

Zespół Szkół w Czudcu współpracuje m.in. z: Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Krośnie, Wyższą Szkołą Prawa i Administracji w Rzeszowie, Wyższą Szkołą Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, Regionalnym Centrum Informacji Europejskiej przy WSiZ, Polskim Związkiem Inżynierów i Techników Budownictwa w Rzeszowie, Instytutem Badań Edukacyjnych oraz różnymi podmiotami gospodarczymi w regionie.

Do 2015 r. praktycznie wszystkie jednostki oświatowe powiatu strzyżowskiego zostały w pełni zmodernizowane. Wydatki inwestycyjne na poprawę stanu oświaty stanowiły jedno z najwyższych pozycji w wydatkach inwestycyjnych samorządu powiatowego w kolejnych latach. W ten sposób zrealizowano większość oczekiwanych zadań, wyposażono też wszystkie szkoły w różnorodne specjalistyczne pracownie, w tym umożliwiające prowadzenie egzaminów zawodowych, pracownie komputerowe i multimedialne, specjalistyczny sprzęt umożliwiający nowoczesną edukację dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.

Praktycznie w całości zmodernizowano bazę lokalową szkół i placówek oświatowych pod kątem dostosowania do współczesnych standardów oraz obniżenia kosztów ich funkcjonowania. W Liceum Ogólnokształcącym im. A. Mickiewicza w Strzyżowie dokonano wymiany konstrukcji i poszycia dachowego na starej i nowej części szkoły, przeprowadzono termomodernizację elewacji budynku oraz zastosowano rozwiązania wykorzystujące odnawialne źródła energii, wybudowano kotłownię gazową, wykonano instalację centralnego ogrzewania oraz funkcjonalny, ciekawy architektonicznie, wewnętrzny dziedziniec szkoły. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Strzyżowie zyskała nowe pomieszczenia i nowoczesny sprzęt. W Zespole Szkół Technicznych w Strzyżowie utworzono nowe klasopracownie: komputerową, fryzjerską i językową, odnowiono i wyremontowano większość pomieszczeń. W Zespole Szkół w Czudcu wykonano termoizolację nowego budynku oraz dostosowano obiekt do potrzeb osób niepełnosprawnych, wybudowano Centrum Kształcenia Praktycznego dla zawodów gastronomicznych i hotelarskich. W Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym we Frysztaku powstał nowy pawilon dydaktyczno - rewalidacyjny, nowoczesne pracownie kształcenia zawodowego, w pełni dostosowano szkołę i internat do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz utworzono plac zabaw dla najmłodszych wychowanków. Podobnie zmodernizowany został Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Strzyżowie, gdzie m.in. przeprowadzono nadbudowę budynku, ocieplenie, wyposażono obiekt w dźwig osobowy. W Czudcu i Dobrzemowie powstały nowoczesne obiekty kształcenia w zawodach mechanicznych i gastronomicznych. Regionalne Centrum Edukacji Zawodowej i Nowoczesnych Technologii w Strzyżowie³²¹, wyposażone w nowoczesne laboratoria kształcenia zawodowego jako jeden z projektów kluczowych w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013 było najwyższym wartościowo jak do tej pory projektem rozwojowym zrealizowanym przez samorząd powiatowy w Strzyżowie.

---

³²¹ Por. Przypis 283.

Fotografia nr 42 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: *Kompleksowa termomodernizacja budynku A Zespołu Szkół w Strzyżowie wraz ze zmianą źródeł wytwarzania energii, wykonanie mechanicznej wentylacji z odzyskiem ciepła w budynku Starostwa Powiatowego w Strzyżowie*, wartość projektu: 1657347,14 zł, okres realizacji - lata: 2010 - 2011

Wśród największych sukcesów szkół powiatowych wymienić można 26. pozycję Liceum Ogólnokształcącego im. Adama Mickiewicza w Strzyżowie w 2011 r. w wojewódzkim rankingu liceów, zdobycie tytułu laureata ogólnopolskiego i brązowego medalu międzynarodowej olimpiady z biologii przez ucznia tej szkoły w 2015 r. Zespół Szkół Technicznych w Strzyżowie w 2012 r. zajął 21 pozycję w wojewódzkim rankingu techników, a tym samym znalazł się po raz pierwszy w rankingu ogólnopolskim, zajmując 224 miejsce w gronie najlepszych 250 techników w Polsce. We wszystkich szkołach powiatowych wzrasta zainteresowanie olimpiadami przedmiotowymi, szkoły te zdobywają też znaczące sukcesy sportowe na szczeblu regionalnym. Miernikiem jakości pracy szkół jest ogólnopństwowy system egzaminów koordynowany i nadzorowany przez państwowe Okręgowe Komisje Egzaminacyjne. W tych zestawieniach szkoły powiatowe osiągają poziom zbliżony do średniej wojewódzkiej.

W szkołach powiatowych dobrze rozwinięte jest nauczanie informatyki – na tym przedmiocie oparto m.in. utworzenie szkoły policealnej w Strzyżowie, w której można zdobyć zawód technika informatyka. Poprzez zmianę programu nauczania do szkół średnich wprowadzona została nauka przedsiębiorczości, nie wdrożono jednak w powiecie projektów służących przygotowaniu przyszłych przedsiębiorców na tym poziomie edukacji. Uzupełnieniem systemu szkolnictwa w powiecie są m.in. dwie niepubliczne szkoły językowe (Promesa i Filolog) oraz Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. Zygmunta Mycielskiego w Strzyżowie.

Fotografia nr 43 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: *Budowa Centrum Kształcenia Praktycznego w Czudcu*, wartość projektu: 1547637,46 zł, okres realizacji lata: 2007 - 2012

W pracy wychowawczej szkół realizowany jest model wychowania dostosowany do potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności, respektujący wartości chrześcijańskie i patriotyczne. Prowadzona jest edukacja regionalna i obywatelska. Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza w Strzyżowie organizowało m.in. sesje popularno - naukowe o tej tematyce: „Rola kultury regionalnej w środowisku lokalnym”, „Pamiętny Grudzień”, „Kulturotwórcza rola rodów: Dydyńscy, Mycielscy”. Uczniowie biorą udział w konkursach i projektach edukacyjnych. Organizowane są również tematyczne debaty, lekcje biblioteczne i wychowawcze o tematyce regionalnej i obywatelskiej. Uczniowie wszystkich szkół na terenie powiatu systematycznie uczestniczą w obchodach świąt państwowych.

Poza zmniejszającą się liczbą młodzieży w kolejnych rocznikach trafiających do szkół ponadgimnazjalnych ze względu na niż demograficzny, największym problemem oświaty powiatowej pozostaje duża liczba młodzieży wybierającej do dalszego kształcenia szkoły poza terenem powiatu strzyżowskiego. Aby przeciwdziałać tej niekorzystnej dla oświaty powiatowej tendencji, podejmowane są różnorodne działania, w tym promocyjne i marketingowe. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna przeprowadziła m.in. badanie stopnia zainteresowania młodzieży gimnazjalnej i rodziców uczniów w gminach Niebylec i Frysztak utworzeniem placówek ponadgimnazjalnych w tych najbardziej oddalonych od Strzyżowa gminach. Na podstawie wyników badania okazało się jednak, że utworzenie takich placówek nie zatrzymałoby odpływu uczniów do większych ośrodków miejskich.

Fotografia nr 44 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: *Budowa pawilonu dydaktyczno – rewalidacyjnego w SOSW we Frysztaku dla kształcenia młodzieży w zawodach kucharz, cukiernik, stolarz, blacharz, ślusarz, murarz, betoniarz – zbrojarz, posadzkarz, malarz, wartość projektu: 4507423,97 zł, okres realizacji - lata: 2008 - 2014*

Kolejne inicjatywy samorządu powiatowego, dyrekcji i grona pedagogicznego ośrodków szkolno – wychowawczych w powiecie sprawiają z kolei, że stale zwiększa się liczba dzieci i młodzieży w tych placówkach. Ich oferta adresowana jest także poza teren powiatu, a jednostki te kształcą i wychowują dzieci i młodzież z różnych powiatów, w tym spoza województwa podkarpackiego.

Z różnych względów nie doszło zaś w okresie obowiązywania pierwszej *Strategii rozwoju powiatu* do utworzenia na tym terenie szkoły wyższej oferującej kształcenie na poziomie licencjackim. Wśród przyczyn wymienić można m.in. brak bazy dydaktycznej dla tego typu szkoły, konkurencyjność niezbyt odległych, większych ośrodków miejskich z taką ofertą, takich jak: Rzeszów, Jasło, Krosno, Ropczyce i in.

6.4. Pole strategiczne: Infrastruktura komunikacyjna i ochrona środowiska

Priorytet nr 4 Rozwój systemu komunikacji oraz działania służące ochronie środowiska naturalnego:

Cel strategiczny nr 1 Modernizacja dróg powiatowych pod kątem rozwoju przedsiębiorczości i turystyki w obszarze środkowo – zachodnim województwa podkarpackiego:

Kierunek działania nr 1 Przebudowa i modernizacja dróg powiatowych,

Kierunek działania nr 2 Przebudowa mostów w ciągach dróg powiatowych,

Kierunek działania nr 3 Zabezpieczenie przed osuwiskami, poprawa odwodnień, oznakowania, ustawianie barier energochłonnych i inne działania zmierzające do poprawy stanu bezpieczeństwa na drogach powiatowych;

Cel strategiczny nr 2 Wsparcie budowy nowych połączeń drogowych na obszarze powiatu strzyżowskiego, a także modernizacji linii kolejowej Rzeszów – Jasło;

Kierunek działania nr 1 Wsparcie budowy drogi ekspresowej – Rzeszów – Barwinek – granica państwa,

Kierunek działania nr 2 Modernizacja ciągu drogowego nr 988, w tym budowa obwodnicy Strzyżowa,

Kierunek działania nr 3 Działania na rzecz zagospodarowania mienia Polskich Kolei Państwowych oraz pełniejszego wykorzystania linii kolejowej Rzeszów – Jasło, w tym dążenie do elektryfikacji tego połączenia kolejowego;

Cel strategiczny nr 3 Działania na rzecz właściwej gospodarki odpadami oraz rozbudowy infrastruktury technicznej gospodarki wodnej i ściekowej;

Kierunek działania nr 1 Stworzenie jednolitego systemu gospodarki odpadami na obszarze powiatu strzyżowskiego,

Kierunek działania nr 2 Rozbudowa kanalizacji sanitarnej we wszystkich gminach na terenie powiatu,

Kierunek działania nr 3 Prowadzenie prac melioracyjnych pod kątem ochrony gruntów rolnych, zabudowań i infrastruktury technicznej przed degradacją wskutek niewłaściwych stosunków wodnych, w tym przed skutkami powodzi i osuwisk,

Kierunek działania nr 4 Wsparcie budowy zbiornika retencyjnego w Wiśniowej,

Kierunek działania nr 5 Działania na rzecz racjonalnego wykorzystania zasobów wodnych;

Cel strategiczny nr 4 Budowa społeczeństwa informacyjnego na obszarze powiatu strzyżowskiego;

Kierunek działania nr 1 Rozbudowa i modernizacja istniejącej oraz budowa nowej infrastruktury teleinformatycznej, w tym sieci szerokopasmowego dostępu do internetu,

Kierunek działania nr 2 Działania na rzecz poszerzenia możliwości elektronicznego dostępu do usług publicznych,

Kierunek działania nr 3 Upowszechnienie dostępu do internetu, w tym przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu.

Inwestowanie w drogi powiatowe i doprowadzenie ich stanu do współczesnych standardów, a przez to poprawa dostępności poszczególnych miejscowości oraz warunków do prowadzenia działalności gospodarczej to priorytetowe zadania samorządu powiatowego podejmowane w kolejnych kadencjach Rady i Zarządu Powiatu. Świadczą o tym wielkości przeznaczanych środków w kolejnych budżetach, największy udział wydatków w tej dziedzinie w wydatkach majątkowych powiatu, rozwój działalności Powiatowego Zarządu Dróg w Strzyżowie czy też stale pozyskiwanie na teren powiatu wysokich dotacji na ten cel z niemal wszystkich dostępnych programów krajowych i zagranicznych.

Fotografia nr 45 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: *Przebudowa mostów na rzece Wisłok w ciągu dróg powiatowych nr 1922 R Wiśniowa – Jazowa - Markuszowa oraz nr 1411 R Babica – Lubenia – Błazowa*, wartość projektu: 6037332,69 zł, okres realizacji - lata: 2010 - 2011

Wg danych Powiatowego Zarządu Dróg w Strzyżowie od 1999 r. przebudowano nawierzchnie na około 163 km dróg powiatowych we wszystkich gminach powiatu, zmodernizowano 28 mostów o różnej wielkości (niektóre zamieniono na przepusty), konstrukcję części największych obiektów zaś zmieniono z metalowo - drewnianej na żelbetonową, w ten sposób zwiększając ich nośność do aktualnych parametrów. W tym okresie wybudowano też m.in. we współpracy z samorządami gmin 17,2 km chodników, a w najbardziej niebezpiecznych miejscach ustawiono bariery energochłonne. Radykalnej poprawie uległo oznakowanie poziome i pionowe w poszczególnych ciągach drogowych a Powiatowy Zarząd Dróg - jako jednostka samorządu powiatowego zarządzająca siecią dróg powiatowych oraz ich utrzymaniem - zyskał odpowiednią bazę dla swojej działalności, wyposażenie sprzętowe, nowoczesne narzędzia informatyczne do zarządzania drogami oraz adekwatną do wykonywanych zadań kadrę pracowniczą. Warto podkreślić udział finansowy samorządów gminnych w niektórych projektach drogowych na terenie każdej z gmin powiatu strzyżowskiego.

Ze względu na występujące na tym terenie klęski powodzi i osuwisk odrębnym działaniem, związanym z infrastrukturą drogową stała się kosztochłonna i niejednokrotnie skomplikowana technicznie likwidacja skutków tych zdarzeń w ciągach dróg powiatowych. Do 2015 r. większość tych działań została wykonana, pozostały jednak nadal do realizacji niektóre zadania związane z wystąpieniem klęski powodzi i ulewnych deszczy oraz osuwisk ziemi w różnych miejscowościach.

Szczególnym zagrożeniem dla obszaru powiatu strzyżowskiego okazały się zniszczenia wywołane ruchami masowymi ziemi na tym terenie, co objawiło się poprzez klęskę osuwisk, która wystąpiła m.in. w latach 2000, 2005 i 2010. W tym zakresie władze powiatu podjęły ścisłą współpracę m.in. z Państwowym Instytutem Geologicznym, dzięki czemu powstały

profesjonalnie przygotowane karty i mapy osuwiskowe oraz rejestr osuwisk prowadzony przez Starostwo Powiatowe. Pierwszoplanową rolę w akcji ratowniczej związanej z tymi zdarzeniami odegrał Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego, wspomagany innymi służbami ratowniczymi. Powiatowy Zarząd Dróg w Strzyżowie zyskał zaś doświadczenie w zakresie metod likwidacji skutków tych zdarzeń na drogach powiatowych m.in. poprzez współpracę z ekspertami w zakresie geologii, wyspecjalizowanymi firmami projektowymi, krakowskim oddziałem Państwowego Instytutu Geologicznego, a także z Wojewódzkim Zespołem Nadzorującym Program „Osłona Przeciwośuwiskowa” działającym przy wojewodzie podkarpackim. Dzięki temu mogła powstać właściwie przygotowana i zaopiniowana dokumentacja geologiczno-inżynierska i projektowo-budowlana, wykorzystana przy likwidacji skutków osuwisk i zabezpieczeniu dróg powiatowych przed takimi zdarzeniami.

Fotografia nr 46 - Likwidacja osuwiska na drodze powiatowej nr 1320 R Cieszyna – Huta Gogołowska - Kamienica, wartość projektu: 2232217,77 zł, okres realizacji: 2013 r.

Za inwestycje w dziedzinie drogowych połączeń regionalnych i krajowych, w tym sieć autostrad i dróg szybkiego ruchu - najważniejszych dla gospodarczego rozwoju powiatu strzyżowskiego - odpowiadają instytucje spoza tego terenu. W okresie realizacji pierwszej *Strategii rozwoju powiatu* zrealizowane zadania w tej dziedzinie to m.in.: modernizacja drogi wojewódzkiej nr 988 na odcinku Twierdza - Warzyce, nr 986 Wiśniowa – Tuszyną w Szufnarowej, budowa nowego ronda i mostu w Strzyżowie na drodze wojewódzkiej nr 990 i in. Przygotowany został także program funkcjonalno – użytkowy dla przebudowy drogi wojewódzkiej nr 988 z projektowanymi obwodnicami Czudca, Strzyżowa i Wiśniowej. Z dużym zaangażowaniem samorządów i mieszkańców powiatu strzyżowskiego,

w szczególności z gmin: Czudec, Strzyżów i Niebylec przeprowadzono konsultacje społeczne dotyczące przebiegu przez teren powiatu drogi ekspresowej S-19, w wyniku czego wypracowany został powszechnie akceptowany i przyjęty przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad oraz Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Rzeszowie wariant przebiegu tej drogi, z węzłami w Babicy i Żarnowej, co stwarza duże szanse na rozwój m.in. Strzyżowa jako stolicy powiatu.

Fotografia nr 47 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: *Przebudowa drogi powiatowej nr 1936 R Niebylec - Gwoźnica wraz z przebudową mostów*, wartość projektu: 5567733,37 zł, okres realizacji - lata: 2008 - 2010

Od maja 2012 r. prowadzony jest remont linii kolejowej nr 106 Rzeszów - Jasło na odcinkach Czudec - Strzyżów oraz Dobrzechów – Frysztak i na odcinkach poza obszarem powiatu. W trakcie tej inwestycji zbudowano m.in. całkowicie nową nawierzchnię torową, przebudowano 14 przepustów, oddano do użytku dwa nowe mosty na rzece Wisłok oraz zmodernizowano część przejazdów kolejowych. Dzięki dotychczasowym pracom nowe perony zyskało kilka przystanków: m.in. w Czudcu, Strzyżowie, Dobrzechowie, Frysztaku. Linia ta nie została zelektryfikowana, ale mimo to planuje się znaczne zwiększenie prędkości kursujących pociągów, a przez to lepsze jej wykorzystanie dla ruchu pasażerskiego i towarowego. Największą inwestycją związaną z terenami wokół dworców i przystanków kolejowych było powstanie nowej hali magazynowej Spółdzielni „ASPROD” przy przystanku we Frysztaku i uporządkowanie terenu kolejowego w tym miejscu. Pozostałe grunty, w szczególności przy dworcach i przystankach kolejowych, nadal wymagają lepszego niż do tej pory zagospodarowania, włączając w to zabytkowe budynki dworcowe w Czudcu i Strzyżowie.

W dziedzinie ochrony środowiska największe zmiany na terenie powiatu, jak i w całej Polsce dokonały się w zakresie gospodarowania odpadami. Nowym rozwiązaniem, wprowadzonym nakazem ustawowym od 2013 r. jest odpłatny, powszechny i obowiązkowy, organizowany przez gminy, poprzez podmioty gospodarcze wyłonione w systemie przetargowym, system odbioru odpadów z gospodarstw domowych, który funkcjonuje na całym obszarze powiatu strzyżowskiego. Gospodarka odpadami na terenie powiatu jest spójna z wojewódzką strategią określoną w „Wojewódzkim planie gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego” (WPGO), w którym wyodrębniono tzw. regiony gospodarki odpadami (RGO). Powiat strzyżowski w tym dokumencie został zaliczony do Centralnego Regionu Gospodarki Odpadami, w którym - jak pierwotnie założono - docelowy system gospodarowania odpadami komunalnymi opierać się będzie na ich termicznym unieszkodliwianiu w regionalnej instalacji zlokalizowanej w Rzeszowie. Do chwili obecnej instalacja ta nie została jednak wybudowana. W związku z tym na terenie powiatu strzyżowskiego funkcjonują 2 instalacje, służące do przetwarzania odpadów komunalnych: zmieszanych, jak i selektywnie zebranych. Aktualnie więc wszyscy mieszkańcy powiatu strzyżowskiego objęci są systemem odbioru odpadów komunalnych. Ponadto gminy powiatu utworzyły tzw. Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), tj. miejsca, do których można przywozić i bezpłatnie zostawiać posegregowane odpady oraz wszystkie trzy rodzaje odpadów problemowych, tj. wielkogabarytowe (w tym sprzęt AGD), niebezpieczne (np. leki, chemikalia) oraz rozbiórkowe (np. gruz).

W powiecie strzyżowskim nadal funkcjonuje 1 składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, zlokalizowane w Strzyżowie, o zdolności przyjmowania ponad 10 ton odpadów na dobę i całkowitej pojemności ponad 25 000 Mg. Składowisko posiada pozwolenie zintegrowane, jest pod stałym nadzorem służb ochrony środowiska. Aktualnie spełnia wymagania techniczne dla składowisk określone w przepisach szczególnych, jednakże nie spełnia wymagań dla instalacji regionalnej, nie jest też przewidziane do rozbudowy lub modernizacji w kierunku instalacji regionalnej. Zgodnie z WPGO składowisko będzie mogło funkcjonować do czasu pełnego wypełnienia.

W zakresie gospodarki wodnej samorządy gmin prowadzą kolejne inwestycje mające na celu rozbudowę sieci wodociągowej i zaopatrzenie mieszkańców w wodę bieżącą. Podejmowano prace polegające na poszukiwaniu i wykonywaniu nowych ujęć wód podziemnych, przebudowie i rozbudowie sieci, budowie stacji uzdatniania wody. Dla niektórych ujęć ustanowiono strefy ochrony bezpośredniej, prowadzony jest stały monitoring jakości wód podziemnych w ramach szczególnego korzystania ze środowiska. W kilku miejscowościach powiatu prowadzą działalność podmioty gospodarcze wytwarzające z miejscowych zasobów wodę źródłaną, wody smakowe i zmineralizowane.

W okresie obowiązywania omawianej *Strategii* w dziedzinie ochrony środowiska najmniejszy postęp na obszarze powiatu strzyżowskiego dokonał się w zakresie kanalizacji i rozbudowy sieci kanalizacyjnej. Mimo iż w latach 2006 – 2014 długość tej sieci zwiększyła się o ponad 60%, to jednak nadal zdecydowana większość miejscowości i gospodarstw domowych na tym terenie nie została skanalizowana. Aktualnie długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosi około 215 km, co stanowi połowę długości rejestrowanej sieci

wodociągowej liczącej 419,49 km. W związku z tym rozbudowa sieci kanalizacyjnych winna być kontynuowana w kolejnych latach.

Niewystarczające są także działania dotyczące utrzymania drożności istniejących w powiecie urządzeń melioracji szczegółowych, czego przyczyną są m.in. niedostateczne regulacje prawne w tej dziedzinie. Odczuwalny jest także niewielki zakres inwestycji na największym cieku wodnym przepływającym przez teren powiatu, jakim jest rzeka Wisłok. Potrzebna jest realizacja przedsięwzięć ograniczających spływ powierzchniowy, zwiększenie zdolności retencyjnych zlewni i utrzymania systemów melioracji wodnych szczegółowych, co jest również istotnym elementem systemu ochrony przed powodzią. W dalszym ciągu nie udało się zrealizować inwestycji związanej z budową zbiornika retencyjnego na potoku Szufnarówka w Wiśniowej. Zbiornik ten jest ujęty w opracowanej przez Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie „Syntezie Programu Małej Retencji Wodnej dla Województwa Podkarpackiego na lata 2000 – 2015”, a także był analizowany przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie w ramach opracowywania „Planu przeciwdziałania skutkom suszy”³²² jako planowane do realizacji zadanie inwestycyjne w perspektywie do 2023 r. Inwestycja ta mogłaby zostać zrealizowana z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 - 2020 w ramach działania nr 4.1. Zapobieganie i zwalczanie zagrożeń.

Z kolei praktycznie we wszystkich miejscowościach w powiecie znacznie poprawił się dostęp do internetu, przede wszystkim dzięki zastosowaniu instalacji radiowych, oferowanych przez lokalnych operatorów usług teleinformacyjnych. Mimo to jednak tylko w niewielu miejscach możliwy jest dostęp do internetu szerokopasmowego wg współczesnych parametrów. Stan ten ma poprawić kończona w 2015 r. sieć światłowodowa wybudowana także w powiecie strzyżowskim przez Urząd Marszałkowski w Rzeszowie w ramach projektu współfinansowanego z Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej, która jako magistrała przesyłowa o dużej pojemności udostępniana będzie również lokalnym operatorom.

W okresie obowiązywania pierwszego dokumentu strategicznego powiatu strzyżowskiego radykalnie również rozwinęło się korzystanie z usług elektronicznych, szczególnie przez młode pokolenie mieszkańców powiatu. Sieć internetowa jest obecnie powszechnie wykorzystywana do celów rozrywkowych i towarzyskich, do kontaktów międzynarodowych, ale również w biznesie, w tym do celów handlowych, kulturalnych i in.

Sukcesywnie rozwijana jest oferta e-usług oferowanych przez podmioty publiczne. Samorząd powiatowy zrealizował m.in. dwa duże projekty informatyczne: poprzez SP ZOZ w Strzyżowie Podkarpacki System Informacji Medycznej, który pozwolił na pełną informatyzację tej jednostki oraz System Geoinformacyjny Powiatu Strzyżowskiego, dzięki któremu powszechnie dostępna jest informacja o terenie powiatu, użyteczna m.in. dla przedsiębiorców i inwestorów. Komunikacja elektroniczna, w tym z wykorzystaniem kwalifikowanego podpisu cyfrowego, używana jest też w coraz większym zakresie w korespondencji i sprawozdawczości stosowanej przez podmioty gospodarcze, urzędy administracji publicznej, sądownictwo, w części także przez mieszkańców powiatu np.

---

³²² Por. *Projekt Planu przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Górnej Wisły*, Kraków 2015, zał. 13, poz. 30. Program dostępny jest na stronie internetowej RZGW w Krakowie: www.krakow.rzgw.gov.pl, data pobrania 15.09.2016 r.

w rozliczeniach z Urzędem Skarbowym. Samorząd powiatowy w Strzyżowie był kilkakrotnie nagradzany za przedsięwzięcia w dziedzinie informatyzacji na poziomie regionalnym i ogólnokrajowym, w tym za prowadzenie popularnego serwisu internetowego strzyzowski.pl.

6.5. Pole strategiczne: Inicjatywy lokalne i współpraca regionalna

Priorytet nr 5 Aktywizacja i integracja społeczności powiatu strzyżowskiego wokół programów wspierających jego rozwój:

Cel strategiczny nr 1 Realizacja przedsięwzięć promocyjnych w dziedzinie kultury, sztuki, sportu, turystyki i gospodarki:

Kierunek działania nr 1 Wydawanie czasopisma powiatowego oraz inne działania wykorzystujące przekaz medialny dla tworzenia pozytywnego wizerunku powiatu,

Kierunek działania nr 2 Organizacja imprez i konkursów promujących walory kulturalne, turystyczne i gospodarcze powiatu,

Kierunek działania nr 3 Kreowanie pozytywnego wizerunku powiatu m.in. poprzez wykorzystanie nowoczesnych środków przekazu;

Cel strategiczny nr 2 Współdziałanie społeczności lokalnych, samorządów i innych podmiotów w realizacji różnorodnych programów o znaczeniu lokalnym:

Kierunek działania nr 1 Wspólna realizacja różnych programów przez samorządy terytorialne z terenu powiatu,

Kierunek działania nr 2 Współdziałanie w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych służących rozwojowi powiatu,

Kierunek działania nr 3 Wspieranie różnorodnych inicjatyw społecznych, popieranie rozwoju stowarzyszeń i grup samopomocowych;

Cel strategiczny nr 3 Realizacja programów dotyczących stanu bezpieczeństwa na obszarze powiatu:

Kierunek działania nr 1 Stworzenie systemu zintegrowanego ratownictwa w powiecie,

Kierunek działania nr 2 Realizacja programu „Bezpieczny powiat” angażującego różne środowiska w powiecie w działalność prewencyjną na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa,

Kierunek działania nr 3 Stworzenie sprawnego systemu zbiorowego bezpieczeństwa umożliwiającego skuteczne reagowanie na klęski żywiołowe i inne zagrożenia bezpieczeństwa w powiecie;

Cel strategiczny nr 4 Przedsięwzięcia dotyczące rozwoju usług zdrowotnych i opieki społecznej na terenie powiatu:

Kierunek działania nr 1 Rozwój Szpitala Powiatowego w Strzyżowie,

Kierunek działania nr 2 Poprawa standardu lokalowego i sprzętowego powiatowych placówek ochrony zdrowia,

Kierunek działania nr 3 Poprawa standardu świadczonych usług w placówkach stałych pomocy społecznej na obszarze powiatu strzyżowskiego,

Kierunek działania nr 4 Rozwój usług pomocy społecznej świadczonych przez podmioty spoza sfery budżetowej,

Kierunek działania nr 5 Wzrost konkurencyjności w oferowaniu usług medycznych oraz tworzenie nowych placówek świadczących usługi w dziedzinie ochrony zdrowia i pomocy społecznej;

Cel strategiczny nr 5 Inicjatywy na rzecz współpracy transgranicznej i transnarodowej powiatu stryżowskiego:

Kierunek działania nr 1 Nawiązanie i rozwinięcie partnerskich kontaktów ze społecznościami lokalnymi Słowacji, Ukrainy i innych państw,

Kierunek działania nr 2 Rewitalizacja zdegradowanych obiektów na terenie powiatu stryżowskiego w celu powołania instytucji nakierowanych na współpracę transgraniczną i transnarodową.

Jednym z głównych zadań *Strategii rozwoju powiatu na lata 2002 - 2016*, która powstała w czasie pierwszej kadencji samorządu powiatowego, tj. w latach 1999 – 2002, była integracja społeczności powiatu po 25 letniej przerwie w jego funkcjonowaniu. Rezultaty wskazanych wówczas i uzupełnionych w latach 2009, 2011 i 2015 działań strategicznych ocenić można w większości pozytywnie. Szczególnie istotne było skoncentrowanie współdziałania samorządów lokalnych i innych podmiotów wokół programów wspierających rozwój powiatu, w tym modernizacji lokalnej infrastruktury, inicjowanie i współfinansowanie wydarzeń kulturalnych, sportowych, turystycznych, wspieranie szpitala powiatowego, czy właściwe zagospodarowanie mienia służącego świadczeniu usług medycznych na poziomie podstawowej opieki zdrowotnej.

W dziedzinie promocji prowadzonym przez kilka lat przedsięwzięciem było wydawanie przez Starostwo Powiatowe w Strzyżowie miesięcznika „Bardo”, następnie okolicznościowego biuletynu pod nazwą „Kurier Powiatu Strzyżowskiego”. Stałym zadaniem w tej dziedzinie jest prowadzenie przez większość jednostek powiatowych własnych stron internetowych, promujących ich działalność i oferowane usługi, które w dużej części powstały jako efekty projektów informatycznych zrealizowanych przez samorząd powiatowy w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013. Starostwo Powiatowe prowadzi zaś kilkakrotnie nagradzany, stale aktualizowany, główny serwis internetowy samorządu powiatowego pod adresem www.stryzowski.pl, mający za zadanie informowanie o różnorodnych wydarzeniach, przedsięwzięciach i dziedzinach życia społeczności powiatowej. Działalność promocyjną samorządu powiatowego w Strzyżowie uzupełniają wydawnictwa o takim charakterze, tj. ulotki, foldery i in. oraz współpraca z Internetową Telewizją Południe, mediami regionalnymi i ogólnokrajowymi. Promocja powiatu stryżowskiego zapewniona jest również poprzez aktywne uczestnictwo w organizacjach samorządowych, wielokrotne wyróżnianie samorządu powiatowego w Strzyżowie w regionalnych i ogólnokrajowych konkursach i rankingach.

Od 1999 r. zrealizowano w powiecie wiele przedsięwzięć podejmowanych wspólnie przez samorządy z tego terenu. Największe wartościowo dotyczyły inwestycji na drogach powiatowych, w których finansowo uczestniczyły samorządy wszystkich gmin powiatu, ale taki charakter miały też i mają różne działania w zakresie kultury, turystyki, sportu, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, ochrony środowiska i in. W niektórych z nich uczestniczyły również organizacje pozarządowe z tego terenu oraz sami mieszkańcy. W takim partnerstwie

są m.in. realizowane projekty dotyczące rewitalizacji i odnowy obiektów zabytkowych, programy stypendialne i in.

Fotografia nr 48 - Programy samorządu powiatowego w Strzyżowie: *Program dofinansowania odnowy obiektów zabytkowych w powiecie strzyżowskim*, wartość programu: 610085 zł w latach 2007 – 2015 – na zdjęciu kościół p.w. Wniebowzięcia NMP z XV w. w Lutczy

Powiat Strzyżowski od lat współpracuje z Gminą Strzyżów w wykonywaniu zadań związanych z prowadzeniem biblioteki powiatowej, które powierzono Bibliotece Publicznej Gminy i Miasta Strzyżów im. Juliana Przybosa. Dzięki temu m.in. dofinansowywane są różnorodne publikacje i wydawnictwa lokalne.

Co roku w ramach Powiatowego Kalendarza Imprez dofinansowywanych jest kilkadziesiąt różnorodnych przedsięwzięć w dziedzinie kultury, sztuki, sportu i turystyki we wszystkich gminach powiatu. Przez 10 lat Starostwo Powiatowe w Strzyżowie samodzielnie przeprowadzało duże wydarzenie kulturalno – promocyjno - gospodarcze o skali ponadpowiatowej, jakim były Podkarpackie Prezentacje „Agromania” w Strzyżowie, nadal zaś co roku organizowanych jest kilka przedsięwzięć wzbogacających lokalną kulturę, w tym doroczny Sejmik Kultury Powiatu Strzyżowskiego czy organizowane w kościele Św. Stanisława w Dobrzechowie Patriotyczne Spotkania Chóralne. W dziedzinie sportu samorząd powiatowy m.in. finansuje rywalizację sportową dzieci i młodzieży na poziomie powiatowym w ramach rozgrywek Szkolnego Związku Sportowego. Co roku przyznawane są też nagrody dla sportowców i twórców kultury z różnych miejscowości powiatu strzyżowskiego.

Odrębnym zagadnieniem jest lokalna współpraca mająca na celu przeciwdziałanie niekorzystnym dla lokalnej społeczności rozwiązaniom prawnym, czy też sprzyjająca przygotowaniu i przeprowadzeniu inwestycji zewnętrznych w powiecie strzyżowskim. W tej dziedzinie istnieje stała współpraca wszystkich samorządów, podejmowana m.in. poprzez

funkcjonujący na tym terenie Konwent Samorządowy Powiatu Strzyżowskiego. Rezultatem tych działań było m.in. wsparcie społeczne dla przywrócenia Sądu Rejonowego w Strzyżowie, który rozpoczął na nowo działanie od 1. stycznia 2016 r. Kolejnym przedsięwzięciem w tej dziedzinie są także najnowsze inicjatywy związane z koordynacją zamówień publicznych w zakresie dostaw gazu i energii elektrycznej do wszystkich samorządowych obiektów użyteczności publicznej na terenie powiatu strzyżowskiego i in.

Fotografia nr 49 - Programy samorządu powiatowego w Strzyżowie *Sejmik kultury powiatu strzyżowskiego*, edycja 2015 - Występ nagrodzonego Zespołu Pieśni i Tańca „Zaborowiaci”

Zadania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i systemu reagowania na różnorodne zagrożenia są jednymi z najistotniejszych zadań publicznych powierzonych samorządom powiatowym. W powiecie strzyżowskim od 1999 r. rozwijany jest w tej dziedzinie lokalny system zarządzania kryzysowego oparty na współpracy administracji rządowej, samorządów i formacji ochotniczych. Powiat wykonuje również szereg zadań na poziomie lokalnym związanych z obronnością i obroną cywilną. W takiej formule realizowane są m.in. zadania w zakresie ratownictwa drogowego, likwidacji skutków powodzi i osuwisk, planowania i ćwiczenia działań ratowniczych, koordynacji powiatowych służb, inspekcji i straży pod kierunkiem Starosty w sytuacjach zagrożenia.

W tej dziedzinie w okresie obowiązywania pierwszej *Strategii* w powiecie strzyżowskim przeprowadzonych zostało wiele inwestycji. Państwowa Straż Pożarna dysponuje nowoczesnym budynkiem i sprzętem ratowniczym, podobnie jak wiele jednostek ochotniczych straży pożarnych we wszystkich gminach powiatu. Zakupiono nowoczesne ambulanse medyczne, dobrze wyposażone jest Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego umiejscowione w siedzibie Państwowej Straży Pożarnej w Strzyżowie. Lokalny system

bezpieczeństwa w powiecie strzyżowskim został wielokrotnie praktycznie sprawdzony, potwierdzając swoją skuteczność, przede wszystkim podczas klęsk żywiołowych, które miały miejsce na tym terenie.

Fotografia nr 50 - Sprzęt ratowniczy w służbie strażaków z Państwowej Straży Pożarnej w Strzyżowie

Ze względu na wprowadzone rozwiązania prawne nie udało się w powiecie strzyżowskim utworzyć lokalnego centrum ratownictwa. Na mocy zarządzeń Wojewody Podkarpackiego od kwietnia 2014 r. obszar powiatu strzyżowskiego wraz z pięcioma innymi powiatami regionu objęty jest centralną dyspozytornią medyczną w Krośnie w ramach systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego.

Od 2003 r. działa na terenie powiatu strzyżowskiego Stowarzyszenie „Bezpieczny Powiat Strzyżowski”. Cele statutowe stowarzyszenia to m.in. przeciwdziałanie przestępczości i poprawa stanu bezpieczeństwa oraz działania na rzecz ofiar przestępstw. Stowarzyszenie wspiera finansowo prewencyjne przedsięwzięcia i akcje społeczne organizowane dla mieszkańców powiatu, w tym szczególnie dla młodzieży. Rozwijana jest także szeroko działalność profilaktyczna wszystkich powiatowych służb, inspekcji i straży w różnych dziedzinach związanych z potencjalnym zagrożeniem bezpieczeństwa na całym obszarze powiatu strzyżowskiego.

Jak zostało ukazane we wcześniejszych rozdziałach niniejszego opracowania sfera usług medycznych w powiecie strzyżowskim jest stosunkowo dobrze rozwinięta. Funkcjonuje tutaj kilkadziesiąt podmiotów niepublicznych na poziomie podstawowej opieki zdrowotnej, specjalistycznych świadczeń medycznych, usług stomatologicznych, rehabilitacji, aptek itp. Samorząd powiatowy przekazał gminom: Czudec, Frysztak, Niebylec, Strzyżów i Wiśniowa część budynków ośrodków zdrowia, niektóre zaś zostały sprzedane ich użytkownikom lub też

innym osobom, dzięki czemu większość lokali w tych budynkach udało się racjonalnie zagospodarować.

Fotografia nr 51 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: *Zakup ambulansu medycznego dla potrzeb Oddziału Pomocy Doraźnej SP ZOZ w Strzyżowie, wartość projektu: 361336,84 zł (2014 r.)*

Samorząd powiatowy w Strzyżowie wypełnia rolę organu założycielskiego dla Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Strzyżowie, który prowadzi m.in. szpital powiatowy jako najważniejszą jednostkę medyczną w powiecie strzyżowskim. Szpital sukcesywnie jest modernizowany i wyposażany w nowoczesny sprzęt. Zakończona w sierpniu 2011 r. inwestycja w obiektach szpitalnych objęła m.in. przebudowę, nadbudowę i zmianę sposobu użytkowania pomieszczeń na potrzeby poradni specjalistycznych wraz z wykonaniem niezbędnych instalacji, termomodernizacją i dostosowaniem ich do potrzeb osób niepełnosprawnych. W ramach projektu Podkarpacki System Informacji Medycznej SP ZOZ w Strzyżowie otrzymał pełne wyposażenie informatyczne, samorząd powiatowy przeprowadził także budowę nowoczesnego Zakładu Rehabilitacji Leczniczej, który obecnie spełnia najwyższe standardy w tej dziedzinie.

W szpitalu powiatowym rozwijane są nowe specjalności dostosowane do aktualnych potrzeb medycznych. Mimo przeprowadzonych działań, nie udało się całkowicie dokończyć modernizacji szpitala, przygotowano jednak uzgodniony projekt budowlany, który stanowi podstawę do przygotowania projektu inwestycyjnego z dofinansowaniem zewnętrznym w nowej perspektywie finansowej UE z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 - 2020. Szacowany koszt tej inwestycji to ok. 15 mln zł. Największym problemem w powiatowej ochronie zdrowia, szczególnie dla samorządu

powiatowego jako organu założycielskiego tej jednostki jest trudna sytuacja finansowa SP ZOZ w Strzyżowie, związana z jej wysokim zadłużeniem.

Fotografia nr 52 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: *Budowa nowego Zakładu Rehabilitacji Leczniczej SP ZOZ w Strzyżowie*, wartość projektu: 1116757,80 zł, okres realizacji - lata: 2014 - 2015

Do 2010 r. udało się zakończyć modernizację powiatowych placówek pomocy społecznej: domów pomocy społecznej i domów dziecka poprzez dostosowanie ich do obowiązujących standardów. Szczególnie istotne było to dla Domu Pomocy Społecznej w Gliniku Dolnym, gdyż stan obiektowy tej placówki groził jej zamknięciem po wielu latach funkcjonowania. Na ten cel przeznaczono środki finansowe pochodzące m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013, budżetu państwa, budżetu powiatu, Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy. Dzięki przeprowadzonym inwestycjom Dom Pomocy Społecznej w Gliniku Dolnym jest obecnie jedną z najnowocześniejszych placówek tego typu w regionie, oferuje także innowacyjne formy pracy z mieszkańcami, liczba miejsc statutowych zwiększyła się zaś w tej placówce do 70.

W okresie obowiązywania pierwszej *Strategii rozwoju powiatu* poprzez współpracę z gminą Czudec utworzono w Pstrągowej Woli filię Domu Pomocy Społecznej w Babicy, adaptując na ten cel budynek byłej szkoły podstawowej. Obecnie Dom Pomocy Społecznej w Babicy wraz z filią w Pstrągowej Woli dysponuje 100 miejscami statutowymi, natomiast Dom Pomocy Społecznej w Gliniku Dolnym, po ostatniej rozbudowie 70 miejscami. Placówki opiekuńczo-wychowawcze tj. Dom Dziecka im. Janusza Korczaka w Strzyżowie oraz Dom Dziecka w Żyznowie dysponują łącznie 60 miejscami statutowymi. W obydwu placówkach opiekuńczo – wychowawczych przeprowadzone zostały prace modernizacyjne i dostosowawcze, dokonano też wymaganej odnowy zabytkowych obiektów dworskich,

w których są umiejscowione. Wszystkie stacjonarne placówki pomocy społecznej powiatu stryżowskiego, zgodnie z wyznaczonym terminem - w 2010 r. dostosowane zostały do wyznaczonych standardów i zostały wpisane do rejestru wojewody podkarpackiego, co pozwala im na prowadzenie działalności na czas nieokreślony.

Fotografia nr 53 - Projekty samorządu powiatowego w Stryżowie: *Modernizacja obiektów pomocy społecznej w powiecie stryżowskim w celu osiągnięcia obowiązujących standardów, poprawy wydajności energetycznej i dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo*, wartość projektu: 11699403,14 zł, okres realizacji - lata: 2009 - 2011

Uzupełnieniem systemu powiatowych, stacjonarnych jednostek pomocy społecznej w powiecie stryżowskim są prowadzone przez Caritas Diecezji Rzeszowskiej w Różance Warsztaty Terapii Zajęciowej, dom dla osób bezdomnych z miejscami noclegowymi prowadzony przez stowarzyszenie Emaus w Przedmieściu Czudeckim oraz jednostki samorządów gminnych: Środowiskowe Domy Samopomocy w Stryżowie i Nowej Wsi, a także rozpoczynający w 2016 r. działalność dom dziennego pobytu dla seniorów, który powstał w budynku dawnej szkoły w Zawadce. Pomoc dla rodzin w trudnej sytuacji, w tym dzieci, osób niepełnosprawnych i bezrobotnych stale świadczą jednostki samorządów gmin: ośrodki pomocy społecznej oraz samorządu powiatowego: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowy Urząd Pracy w Stryżowie. Zakres tej pomocy i działalności tych instytucji omówiony został w poprzednich rozdziałach opracowania.

Samorząd powiatowy w Stryżowie w okresie obowiązywania *Strategii* rozwinął również szereg przedsięwzięć, mających na celu intensyfikację współpracy z różnymi podmiotami na poziomie regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Powiat Stryżowski jest członkiem – założycielem Związku Powiatów Polskich, członkiem Podkarpackiego Stowarzyszenia Samorządów Terytorialnych, Stowarzyszenia Euroregion Karpacki Polska.

W celu przygotowania wspólnych projektów nawiązano partnerską współpracę ze społecznościami lokalnymi Słowacji i Ukrainy. Od 2007 r. rozpoczęła się współpraca Powiatu Strzyżowskiego ze słowackim miastem Lipany, gminą Brezovica, Związkiem Gmin Górnej Torysy (Združenie obci Hornej Torysy) oraz miastem Brody na Ukrainie.

Fotografia nr 54 - Zakończenie projektu realizowanego w latach 2014 - 2015 przez samorząd powiatowy w Strzyżowie i miasto Brody na Ukrainie

Z partnerami słowackimi pracowano nad projektem mającym na celu m.in. rewitalizację obiektów dworskich w Wiśniowej i w Brezovicy w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007 - 2013, który jednak ostatecznie nie został zrealizowany. Z kolei w latach 2014 - 2015 Powiat Strzyżowski z miastem Brody na Ukrainie zrealizował projekt pn. „Wspólne przedstawienie turystycznej, etnicznej i kulturalnej specyfiki miasta Brody (Ukraina) oraz Powiatu Strzyżowskiego (Polska) na międzynarodowym rynku turystycznym” w ramach projektu parasolowego: „Wspólna promocja turystyczna możliwości i kulturalno – historycznego dziedzictwa obwodu lwowskiego, województwa podkarpackiego i lubelskiego” z Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Białoruś – Ukraina 2007-2013 finansowanego z funduszy Unii Europejskiej.

Nowa jednostka samorządu powiatowego w Strzyżowie, która powstała w zrewitalizowanych obiektach dworskich w Wiśniowej w 2014 r.: Powiatowe Centrum Kultury i Turystyki ma za zadanie m.in. rozszerzanie współpracy transgranicznej powiatu strzyżowskiego oraz przygotowywanie i realizację projektów w tej dziedzinie.

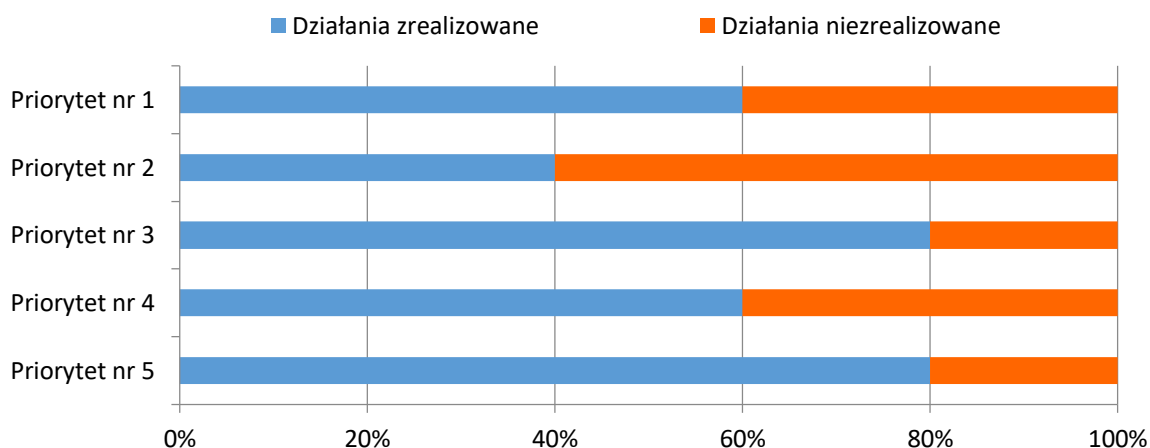
6.6. Podsumowanie i ogólna ocena stanu realizacji *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2002 – 2016*

Po przedstawieniu przeglądu realizacji zadań wyznaczonych w poszczególnych polach strategicznych *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2002 – 2016* podsumować można stopień ich wypełnienia na zakończenie wyznaczonego w dokumencie okresu. Nadal nie został w pełni osiągnięty cel ogólny pierwszej *Strategii* samorządu powiatowego w Strzyżowie, tj. adekwatny do potrzeb i oczekiwań rozwój ośrodka miejskiego i obszarów wiejskich powiatu strzyżowskiego oraz przeciwdziałanie marginalizacji tego terenu, co objawia się m.in. poprzez nadal wysokie bezrobocie, niskie nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach, niewielkie zainteresowanie inwestorów zewnętrznych tym terenem. Cel ten nadal pozostaje więc aktualny, przede wszystkim w zakresie przeprowadzenia działań wzmacniających spójność i dostępność powiatu strzyżowskiego do ośrodka centralnego regionu, tj. miasta Rzeszowa i powiązania z siecią autostrad i dróg szybkiego ruchu, a także poprawy stanu sieci połączeń regionalnych.

Dopiero te działania mogą wpłynąć na rozprzestrzenienie się, czyli postulowaną w dokumentach krajowych dyfuzję czynników rozwojowych z dużych ośrodków miejskich, przede wszystkim Rzeszowa na teren powiatu. Mimo bowiem dużego stopnia realizacji wyznaczonych w pierwszym dokumencie strategicznym priorytetów, celów i kierunków działań, same inicjatywy i przedsięwzięcia z poziomu lokalnego – jak pokazała analiza strategiczna przeprowadzona w różnych ujęciach w niniejszym opracowaniu – nie są wystarczające dla zniesienia barier i ograniczeń, a w konsekwencji adekwatnego do potrzeb zdynamizowania tendencji rozwojowych poprzez wykorzystanie istniejących w powiecie strzyżowskim endogenicznych potencjałów. Stąd też najmniejszy stopień realizacji mają działania dotyczące sfery gospodarki i przedsiębiorczości.

Graficzne przedstawienie realizacji wyznaczonych priorytetów rozwojowych na zakończenie okresu programowania wyznaczonego w *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2002 - 2016* wg oceny autorów niniejszego dokumentu zawiera poniższy wykres.

Wykres nr 19 – Ocena stopnia realizacji priorytetów strategicznych wyznaczonych w *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2002 – 2016*

ROZDZIAŁ 7. WIZJA ROZWOJU POWIATU STRYŻÓWSKIEGO

Niniejsza *Strategia* powstawała z założeniem pełnej partycypacji społecznej. Zamiarem autorów dokumentu nie było arbitralne wyznaczenie celów i kierunków rozwoju, ale ich wypracowanie drogą społecznego dialogu, z udziałem jak najszerszej grupy przedstawicieli lokalnej wspólnoty. Jednocześnie jednak chodziło o skorelowanie przyjętej wizji rozwojowej z obowiązującymi dokumentami strategicznymi z różnych poziomów, jak również z dostępnymi w wyznaczonym horyzoncie czasowym regionalnymi, krajowymi i europejskimi programami rozwoju, w których mogą uczestniczyć podmioty z obszaru powiatu stryżowskiego. Spełnienie wszystkich tych założeń gwarantował wybrany w przypadku niniejszego opracowania społeczny model tworzenia strategii rozwoju.

Fotografia nr 55 - Współczesny układ zabudowy i zagospodarowania przestrzeni, w tym sieci komunikacyjnej Czudca jako sublokalnego ośrodka wzrostu

Zdiagnozowano, iż w kontekście aktualnych uwarunkowań, wyzwań i problemów przed społecznością powiatu stryżowskiego stoi wiele zasadniczych dylematów, co do których przyjęty plan strategiczny powinien zaoferować adekwatne kierunki działań i cele do osiągnięcia. Najbardziej ważne pytania, przed jakimi obecnie staje powiatowa wspólnota samorządowa, ująć można w kilka kluczowych punktów:

1. Jak możliwie najszybciej uruchomić mechanizmy gospodarcze, które pozwolą na ograniczenie bezrobocia w powiecie?
2. Jak stworzyć atrakcyjne szanse dla młodych mieszkańców, zatrzymać niekorzystne tendencje demograficzne, w tym niski poziom urodzeń, procesy emigracyjne oraz rosnącą depopulację niektórych terenów?

3. Jak szybko i skutecznie podnieść poziom rozwoju gospodarczego powiatu, zbudować innowacyjną i konkurencyjną gospodarkę generującą nowe miejsca pracy, wzmocnić funkcjonujące tutaj podmioty gospodarcze oraz przyciągnąć inwestorów zewnętrznych?
4. Jak pogodzić działania modernizacyjne i oczekiwany rozwój gospodarczy z zachowaniem walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego?
5. Jak przyspieszyć przemiany strukturalne na terenach wiejskich, dostosować produkcję rolniczą do potrzeb rynku i lokalnych uwarunkowań, zaktywizować i wzmocnić ekonomicznie gospodarstwa rolne, środowiska i miejscowości wiejskie?
6. Jak skutecznie rozwijać infrastrukturę techniczną w powiecie, tworzyć atrakcyjne tereny inwestycyjne, warunki sprzyjające rozwojowi otoczenia biznesu, powstawaniu nowych przedsiębiorstw i nowych, trwałych miejsc pracy?
7. Jak wpisać cele rozwojowe powiatu strzyżowskiego w wyznaczone w obowiązujących dokumentach cele strategiczne na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim?

Fotografia nr 56 - Widok na Frysztak (sublokalny ośrodek wzrostu) z przebiegiem drogi wojewódzkiej nr 988 Babica – Warzyce oraz nowym zagospodarowaniem przestrzeni w jej sąsiedztwie

Przeprowadzona podczas prac nad niniejszym dokumentem analiza strategiczna stanu społeczno – gospodarczego powiatu strzyżowskiego, dokonana na podstawie dostępnych danych statystycznych i informacji uzyskanych z różnych źródeł, przegląd stanu realizacji poprzedniej *Strategii rozwoju powiatu*, warsztaty strategiczne z udziałem przedstawicieli głównych aktorów lokalnej sceny społeczno - gospodarczej, a także badanie ankietowe samych mieszkańców pozwoliły na odpowiedź na te pytania. Zdaniem autorów niniejszego opracowania w wyniku tych prac sformułowana została umotywowana wizja rozwojowa powiatu strzyżowskiego, oparta na pogłębionej analizie, adekwatna do istniejących problemów

i wyzwania na tym terenie, a jednocześnie akceptowana społecznie oraz wpisująca się w wyznaczone w obowiązujących dokumentach dla województwa podkarpackiego dziedziny strategicznej interwencji i inteligentne specjalizacje.

7.1. Cel ogólny *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025*

W wyniku przeprowadzonych analiz zdefiniować można następujący cel ogólny *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025*, będący kontynuacją działań rozpoczętych w pierwszej *Strategii rozwoju*, którego aktualność potwierdzono podczas warsztatów strategicznych w 2015 r.:

Przyspieszenie rozwoju powiatu strzyżowskiego oraz poprawa poziomu życia jego mieszkańców

Metody osiągnięcia powyższego celu ogólnego poprzez wyznaczenie obszarów, celów i oczekiwanych efektów rozwoju koncentrować się będą na przeciwdziałaniu negatywnym procesom definiowanym jako procesy marginalizacji i wykluczenia, które dotyczyć mogą zarówno osób, grup społecznych, jak również określonych przestrzeni. W sformułowanym celu ogólnym *Strategii* chodzi jednak przede wszystkim o podnoszenie konkurencyjności powiatu poprzez zdynamizowanie procesów rozwojowych, dzięki maksymalnemu wykorzystaniu endogenicznych potencjałów społeczności i obszaru tego terenu, a także wzmocnieniu powiązań sieciowych z sąsiednimi ośrodkami, w szczególności ośrodkiem rzeszowskim i policentryczną siecią gospodarczo – społeczną i przestrzenną, rozbudowywaną na poziomie krajowym.

Chodzi również o przełożenie na lokalny poziom powiatu strzyżowskiego wyznaczonych dla Podkarpacia dziedzin strategicznego rozwoju i inteligentnych specjalizacji, jakimi są specjalizacje wiodące: lotnictwo i kosmonautyka oraz sektor jakości życia, a także specjalizacja wspomagająca: informatyka i telekomunikacja. Stan środowiska w powiecie strzyżowskim sprawia, że szczególnie w dziedzinie „biogospodarki” wskazanej w różnych dokumentach strategicznych możliwa będzie realizacja wielu przedsięwzięć, które wykorzystując bogate zasoby środowiskowe, sprzyjać będą jednocześnie osiągnięciu wyznaczonych celów rozwojowych.

Istotnym działaniem, niezbędnym dla dynamizacji procesów rozwojowych w powiecie strzyżowskim będą inwestycje podmiotów zewnętrznych na tym terenie, w szczególności w zakresie infrastruktury drogowej najwyższego rzędu, dzięki czemu nadane zostaną znaczące impulsy rozwojowe dla gospodarki powiatu, co ma znaczenie również w kontekście budowania spójności północnej i południowej części województwa podkarpackiego. Działania te uzupełnić może lepsze niż do tej pory wykorzystanie zmodernizowanej linii kolejowej, łączącej centrum regionu Podkarpacia – miasto Rzeszów z ośrodkami z południa regionu: Jasło, po rozbudowie linii zaś także Krosno, Sanok i in.

W dziedzinie społecznej realizacja zdefiniowanego powyżej celu ogólnego *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025* koncentrować się będzie na wsparciu procesów i działań służących wzrostowi zatrudnienia, utrzymaniu wysokiego standardu oferowanych usług społecznych, zapewnieniu bezpieczeństwa na tym terenie we wszystkich

wymiarach. Rozwijany będzie powiatowy system edukacji pod kątem zdiagnozowanych wyzwań i potrzeb, a także oferta placówek pomocy społecznej kierowana do otoczenia zewnętrznego. Dokończona zostanie modernizacja Szpitala Powiatowego w Strzyżowie jako podstawowej jednostki medycznej dla lokalnej społeczności. W ramach działań włączających stale prowadzona będzie pomoc dla osób bezrobotnych, niepełnosprawnych, rodzin i osób o niskich dochodach. We współpracy z administracją rządową realizowana będzie także polityka prorodzinna, mająca na celu przeciwdziałania negatywnym tendencjom demograficznym oraz promocję rodzicielstwa, jak również pomoc rodzinom wielodzietnym.

Fotografia nr 57 - Współczesny układ zabudowy i zagospodarowania przestrzeni, w tym sieci komunikacyjnej Niebylca jako sublokalnego ośrodka wzrostu z drogą krajową nr 19

W konsekwencji cel ogólny *Strategii rozwoju powiatu* osiągnąć będzie poprzez kilka ważnych dla powiatowej wspólnoty elementów, składających się na przyjęty model strategicznego rozwoju:

1. Podnoszenie konkurencyjności gospodarczej powiatu strzyżowskiego.
2. Przeciwdziałanie marginalizacji osób, środowisk, miejscowości i terenów.
3. Rozwój miasta Strzyżowa, wzmacnianie jego powiązań i funkcji jako ośrodka stołecznego powiatu.
4. Wspieranie tendencji urbanizacyjnych w stołecznych miejscowościach pozostałych gmin.
5. Dynamizowanie procesów rozwojowych i modernizacyjnych w miejscowościach wiejskich.
6. Rozwój powiązań powiatu z sąsiednimi ośrodkami miejskimi o znaczeniu regionalnym oraz z krajową siecią policentrycznie zorientowanych połączeń międzyregionalnych.

7. Wspieranie innowacji, a także technologii przyjaznych środowisku naturalnemu w różnych sektorach gospodarki.
8. Wykorzystanie i upowszechnienie dostępnych na tym terenie odnawialnych źródeł energii.
9. Rozwój sektora usługowego, w tym usług turystycznych i rekreacyjnych oraz innych adresowanych zarówno do mieszkańców powiatu, jak i do zewnętrznego otoczenia.
10. Upowszechnienie na całym terenie powiatu szerokopasmowego dostępu do internetu oraz rozwój różnych form tzw. e-gospodarki.
11. Wspieranie procesów włączenia społecznego, pomoc dla osób bezrobotnych, niepełnosprawnych, dla rodzin i osób o niskich dochodach.
12. Realizowana wspólnie z administracją rządową polityka prorodzinna dążąca do poprawy sytuacji demograficznej w powiecie.

7.2. Wizja rozwojowa społeczności powiatu strzyżowskiego

Metoda społeczna budowania *Strategii rozwoju* pozwoliła również na określenie wizji rozwoju powiatu rozumianej jako efekt realizacji celu ogólnego, akceptowanej przez uczestników warsztatów strategicznych, stanowiącej punkt odniesienia dla podejmowanych działań i wyznaczanych celów szczegółowych, która ponadto stanowi wyraz aspiracji i dążeń mieszkańców tego terenu. Zarówno podczas realizacji przyjętej *Strategii*, jak i wynikających z niej programów, przedsięwzięć i projektów lokalna wspólnota powiatu strzyżowskiego chce być określana jako:

Nowoczesna, współpracująca społeczność, budująca konkurencyjną i innowacyjną gospodarkę, wrażliwa społecznie, wspierająca zrównoważony rozwój, edukację i kulturę.

Powiat strzyżowski chce więc na swoim terenie budować konkurencyjną i innowacyjną gospodarkę oraz nowoczesną wspólnotę mieszkańców, wykorzystując endogeniczne potencjały, w tym lokalną tradycję i kulturę, co zapewni jego szybszy, zrównoważony rozwój, jak również poprawę jakości życia we wszystkich miejscowościach. Sukces rozwojowy powiatu ma być oparty na kilku filarach:

1. Nowoczesnej gospodarce, którą tworzą innowacyjne przedsiębiorstwa, zdolne do konkurowania na rynku regionalnym, krajowym i międzynarodowym oraz do kreowania nowych, trwałych miejsc pracy.
2. Wykorzystaniu potencjałów przyrodniczych i kulturowych poprzez preferowanie technologii przyjaznych środowisku i upowszechnienie odnawialnych źródeł energii, a także rozwój różnych form turystyki i rekreacji, jak również produkcji żywności o najwyższej jakości biologicznej.
3. Modernizacji istniejących i budowie nowych powiązań sieciowych, służących włączeniu całego obszaru powiatu, a szczególnie miasta Strzyżowa w policentryczną sieć połączeń gospodarczych pomiędzy głównymi ośrodkami regionalnymi, krajowymi i międzynarodowymi, a także wzmocnieniu połączeń wewnętrznych.

4. Wysokim poziomie usług publicznych: edukacyjnych, zdrowotnych, opieki i pomocy społecznej, administracyjnych, komunalnych i in., łatwo dostępnych dla mieszkańców, adresowanych również do otoczenia zewnętrznego: regionalnego, krajowego i międzynarodowego, rozwijających inteligentną specjalizację Podkarpacia, jaką jest szeroko rozumiany sektor jakości życia.
5. Wspierającej innowacje, rozwijającej lokalną kulturę i tradycję, dynamicznej i wykształconej społeczności lokalnej, stale współpracującej i doskonalącej swoje kompetencje, tworzącej podstawę wzrastającego kapitału intelektualnego i społecznego powiatu, zdolnej do szybkiej adaptacji do zachodzących zmian.

7.3. Strategiczne zasoby i oczekiwane procesy rozwojowe

Realizacja tak sformułowanej wizji rozwojowej oraz wyznaczonych dla jej osiągnięcia zadań wymagać będzie stałej współpracy wszystkich aktorów lokalnej sceny społecznej oraz zaangażowania podmiotów z otoczenia zewnętrznego. Pożądanymi wykonawcami wyżej określonej wizji rozwoju powiatu będą zatem:

1. Wykształceni, aktywni i przedsiębiorczy, otwarci na innowacje mieszkańcy, których wiedza i umiejętności pozwolą uruchomić korzystne dla całego obszaru procesy rozwojowe;
2. Przedsiębiorcy – przedstawiciele już funkcjonujących w powiecie podmiotów gospodarczych oraz nowych firm, nastawieni na innowacyjność i upowszechnienie technologii przyjaznych środowisku naturalnemu, zdolni wytwarzać i korzystnie sprzedawać produkty na regionalnych i ponadregionalnych rynkach zbytu;
3. Producenci rolni zainteresowani rozwojem swoich gospodarstw, w tym produkcją żywności certyfikowanymi metodami ekologicznymi, o najwyższej jakości biologicznej;
4. Mieszkańcy wsi i właściciele gospodarstw rolnych gotowi wykorzystać szanse tkwiące w sektorze usług związanych z jakością życia, podnoszący swoje kwalifikacje, stosownie do wymogów nowoczesnej gospodarki, tworzący pozarolnicze źródła dochodów dla swoich gospodarstw, otwarci na zmiany wynikające z rozwijających się nowych funkcji obszarów wiejskich;
5. Współpracujące i nastawione na dynamizowanie tendencji rozwojowych i modernizacyjnych władze samorządowe, jednostki organizacyjne oraz instytucje administracji publicznej ważne dla lokalnej społeczności;
6. Podmioty zewnętrzne mające zdolności i wolę przygotowania i przeprowadzenia oczekiwanych inwestycji na terenie powiatu strzyżowskiego;
7. Inwestorzy gotowi rozwijać technologie oparte o wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, przyjazne środowisku.
8. Młodzi mieszkańcy wiążący swoją przyszłość z powiatem strzyżowskim, chcący tutaj się osiedlać, zakładać rodziny, rozwijać swoje umiejętności i predyspozycje.

Działania rozwojowe powinny być inicjowane i skutecznie prowadzone przez w/w. podmioty i środowiska, a ich oczekiwanym efektem będzie podniesienie konkurencyjności

i uniknięcie marginalizacji powiatu poprzez wzmacnianie pożądaných procesów społecznych i gospodarczych, a także zapobieganie zjawiskom negatywnym. Jak wyżej zostało ukazane, do takich kluczowych czynników i procesów, decydujących o sukcesie działań strategicznych, zaliczyć można: dynamizowanie działań restrukturyzacyjnych i modernizacyjnych w różnych dziedzinach gospodarki powiatu, wzmacnianie roli i powiązań ośrodka miejskiego i ośrodków gminnych, tworzenie i rozwój nowych podmiotów gospodarczych oraz nowych, trwałych miejsc pracy, rozwój i modernizacja infrastruktury sieciowej: drogowej, kolejowej, telekomunikacyjnej, energetycznej, kanalizacyjnej, wodociągowej i in. oraz usług publicznych o jak najwyższym poziomie.

Fotografia nr 58 - Współczesny układ zabudowy i zagospodarowania przestrzeni, w tym sieci komunikacyjnej Strzyżowa jako lokalnego ośrodka wzrostu

Ułatwieniem dla przeprowadzenia projektowanych przedsięwzięć będzie respektowanie i umiejętne wykorzystanie różnorodnych zasobów tworzących oryginalną tożsamość powiatu strzyżowskiego. Należą do nich: silne więzi społeczne, oparte na tradycyjnych wzorcach i lokalnej kulturze; przedsiębiorczość i zaradność życiowa mieszkańców, ich gospodarność i pomysłowość oraz utrwalone sposoby aktywności publicznej; wysokie walory środowiska przyrodniczo – krajobrazowego, a także historyczno – kulturowego coraz częściej wykorzystywane do rozwoju oferty turystyczno – rekreacyjnej; tradycje rolnicze zakorzenione na tym terenie, dzięki którym stosunkowo łatwo mogą rozwinąć się oczekiwane aktywności w rolnictwie powiatu; rozwinięta, w znacznej części nowoczesna i konkurencyjna gama usług adresowanych m.in. do otoczenia zewnętrznego; położenie obszaru powiatu w pobliżu ważnych ośrodków o znaczeniu regionalnym i krajowym oraz przy

istotnych z punktu widzenia regionalnego i międzynarodowego ciągach drogowych, a także ważnej i perspektywicznej, regionalnej linii kolejowej.

Fotografia nr 59 - Współczesny układ zabudowy i zagospodarowania przestrzeni, w tym sieci komunikacyjnej Wiśniowej jako sublokalnego ośrodka wzrostu z drogą wojewódzką nr 988 i zmodernizowaną linią kolejową

Wykorzystanie endogenicznych potencjałów powiatu strzyżowskiego, zakładana wysoka konkurencyjność i innowacyjność gospodarki opartej o technologie przyjazne środowisku, otwarta na nowoczesność a zarazem respektująca tradycyjne wartości wspólnota powiatowa, wzmocnienie powiązań z rzeszowskim ośrodkiem metropolitalnym i miejskimi ośrodkami subregionalnymi określanymi jako tzw. „bieguny wzrostu”, a także z siecią połączeń regionalnych, krajowych i międzynarodowych, co zakłada niniejszy dokument, spowoduje, że powiat strzyżowski znajdzie się w gronie powiatów o znaczącym wkładzie w Produkt Krajowy Brutto wytwarzany w województwie podkarpackim.

ROZDZIAŁ 8. STRATEGICZNE OBSZARY I CELE ROZWOJU POWIATU

8.1. Strategiczne obszary rozwoju powiatu stryżowskiego w latach 2017 - 2025

Warsztaty strategiczne z szerokim udziałem przedstawicieli lokalnej społeczności, a także preferencje mieszkańców, władz samorządowych oraz ważnych aktorów lokalnej sceny społeczno – gospodarczej pozwoliły na identyfikację najważniejszych obszarów strategicznych, wokół których ogniskował się będzie rozwój powiatu stryżowskiego w nakreślonej perspektywie czasowej. Uznano, że obszary te stanowią będą główne dziedziny aktywności, od których zależeć będzie realizacja wyznaczonej wizji rozwoju powiatu, jak również osiągnięcie pożądanych zmian strukturalnych i modernizacyjnych. Dziedziny te odpowiadają przywoływanym w dokumentach krajowych i regionalnych tzw. „obszaram strategicznej interwencji”, zapewniając jednocześnie adekwatność w stosunku do zdiagnozowanych na terenie powiatu stryżowskiego najważniejszych problemów społecznych i gospodarczych a równocześnie koncentrację na ograniczonej liczbie priorytetów, co pozwoli zmaksymalizować oczekiwane efekty rozwojowe.

Pięć strategicznych obszarów rozwoju powiatu w perspektywie do 2025 r. stanowią będą następujące dziedziny:

- 1. Gospodarka i rynek pracy** – rozumiane jako sektor gospodarczy powiatu: firmy, przedsiębiorstwa, podmioty - przede wszystkim prywatne, działające w różnych dziedzinach, w tym w przemyśle, usługach i handlu, sfera otoczenia biznesu, miejsca pracy, pracownicy, osoby bezrobotne i poszukujące pracy, czynniki wpływające na kondycję podmiotów gospodarczych itp.;
- 2. Infrastruktura techniczna** – tj. istniejące w powiecie urządzenia techniczne wykorzystywane przez społeczność powiatu: funkcjonujące w ramach struktury sieciowej, takie jak: system dróg różnych kategorii, infrastruktura wytwórcza, rozdzielcza i przesyłowa prądu elektrycznego oraz gazu ziemnego, teletechniczna i internetowa, bezprzewodowa, jak również infrastruktura komunalna w postaci sieci wodociągowych, kanalizacyjnych i budynkowa, tj. różnego typu budynki i budowle, obiekty kubaturowe służące celom mieszkalnemu, gospodarczemu, handlowemu, usługowemu, rekreacyjnemu, religijnemu, kulturowemu, sportowemu, turystycznym i in.;
- 3. Usługi publiczne** – rozumiane jako działalność adresowana do publicznego, tj. otwartego korzystania, w znacznej części zarządzana przez podmioty finansowane ze środków publicznych, jednostki i organizacje działające w tych dziedzinach, w tym sfera edukacji, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, administracji publicznej, samorządy i zarządzane przez nie usługi komunalne, sektor usług turystycznych i rekreacyjnych oraz kulturalnych i sportowych, pracownicy tych instytucji i podmiotów i in.;
- 4. Rolnictwo i obszary wiejskie** – sektor związany z produkcją żywności, tj. gospodarstwa rolne i ich właściciele, produkty wytwarzane w gospodarstwach, uprawy rolne i hodowla, a także mieszkańcy wsi i miejscowości wiejskie wraz z całą infrastrukturą, podmiotami i organizacjami tam działającymi, instytucje działające na rzecz rolników, gospodarstw rolnych i obszarów wiejskich oraz funkcjonujące na

obszarach wiejskich podmioty prowadzące działalność pozarolniczą: wytwórczą, turystyczną, rekreacyjną i in.;

- 5. Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego** – działania i zasoby związane ze środowiskiem przyrodniczym i kulturowym powiatu oraz ochroną jego zasobów, tj. cennych obszarów, gatunków roślin i zwierząt, rejonów wodnych, powietrza, powierzchni ziemi i in., systemy gospodarki wodno – ściekowej, zagospodarowania, selekcji i przetwarzania odpadów, instalacje i urządzenia służące tym celom, a także dziedzictwo historyczne, lokalna kultura i tradycja, obiekty zabytkowe i instytucje działające w sferze religii, kultury, lokalne obrzędy, zwyczaje, produkty i niematerialne dziedzictwo kultury powiatu, podmioty i ich pracownicy, organizacje, artyści, rzemieślnicy, twórcy oraz inne osoby funkcjonujące w tych sferach³²³.

Planowane procesy zmian służące rozwojowi powiatu następować powinny w obrębie powyższych obszarów strategicznych, angażując aktywność społeczności i władz lokalnych oraz ukierunkowując interwencję, w tym przekazywane środki finansowe z zasobów własnych, a także ze źródeł zewnętrznych.

Dla ułatwienia operacjonalizacji *Strategii* każdemu z wyznaczonych powyżej obszarów przypisano cele strategiczne i cele szczegółowe, które pozwolą urzeczywistnić wyznaczoną wizję rozwoju powiatu oraz zdefiniowane na etapie opracowywania dokumentu projekty kluczowe, od których realizacji uzależnione będzie osiągnięcie zakładanych efektów działań rozwojowych.

Sprzyjać temu będzie spójność niniejszej koncepcji zarządzania rozwojem społecznym i gospodarczym powiatu z dokumentami strategicznymi z wyższych poziomów oraz wzajemna współzależność powyżej wskazanych obszarów strategicznych, które dopiero w syntezie programowanych działań spowodują osiągnięcie założonej wizji rozwojowej. W szczególności przyjęte w niniejszym dokumencie cele rozwojowe mają zapewnić harmonizację podejmowanych w powiecie strzyżowskim przedsięwzięć z obowiązującą *Strategią rozwoju województwa podkarpackiego* oraz wpisanie się w inteligentne specjalizacje wyznaczone dla Podkarpacia w *Regionalnej strategii innowacji*. Takie podejście umożliwi skuteczne wykorzystanie endogenicznych potencjałów powiatu w powiązaniu z celami rozwojowymi regionu, pozwoli także zminimalizować skutki procesów negatywnych zagrażających marginalizacją i wykluczeniem terenów, środowisk czy osób, poprzez ułatwienie dostępu do zewnętrznych środków i programów rozwojowych. Poprzez korelację lokalnego programowania rozwoju z obowiązującymi dokumentami z poziomu regionalnego zapewniona

---

³²³ Zrównoważony rozwój na poziomie lokalnym, obejmujący połączenie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, nawiązuje do nowoczesnych teorii urbanistycznych i architektonicznych (m. in. prof. Peter Davies, Newcastle University, Wielka Brytania, 2007), w których zachodzący proces przekształceń (transformacji) lokalnej przestrzeni zakłada połączenie ochrony środowiska przyrodniczego i wytworów lokalnej kultury (materialnych i niematerialnych) jako różnych elementów dziedzictwa danego terenu. Wg Petera Daviesa jest to „sterowany przez lokalną społeczność „projekt dziedzictwa”, zintegrowany z celami zrównoważonego rozwoju (*a community driven heritage project that aids sustainable development*). Cyt. Za: Kudłaczka A. *Conservatio est continua creatio* – czyli doktryna ochrony dziedzictwa jako komponentu przestrzeni egzystencjonalnej, Wiadomości Konserwatorskie 43/2015, s. 74. Na podstawie strony internetowej: https://suw.biblos.pk.edu.pl/resources/i5/i7/i1/i6/i4/r57164/KadluczkaA_ConservatioContinua.pdf, data pobrania 04.05.2016 r.

zostanie także spójność przyjmowanych rozwiązań z aktualnymi dokumentami strategicznymi z poziomu krajowego i europejskiego. W ten sposób wypełnione zostaną m.in. zobowiązania dotyczące lokalnych strategii rozwoju zapisane w *Ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju w Rzeczypospolitej Polskiej* (Por. Rozdział 1.1. niniejszego opracowania).

Aby zdefiniować cele strategiczne i cele szczegółowe niniejszej *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego*, musimy jednak przeanalizować istniejące silne i słabe strony w wyznaczonych obszarach strategicznych oraz związane z nimi szanse i zagrożenia.

8.2. Analiza silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, a także wzajemnych powiązań w wyznaczonych strategicznych obszarach rozwoju powiatu

Standardową metodą prowadzenia analizy strategicznej, powszechnie stosowaną także w naszym kraju jest tzw. analiza SWOT. Skrót ten jest akronimem angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse), *Threats* (zagrożenia). Głównym celem analizy SWOT w odniesieniu do społeczności lokalnej jest określenie jej aktualnego i perspektywicznego położenia strategicznego i konkurencyjnego. Zakres rodzajowy czynników, które uwzględniane są w tego typu badaniu, jest stosunkowo szeroki. Z jednej strony są to czynniki wewnętrzne, istniejące we wspólnocie powiatowej, czy też przez nią generowane, z drugiej elementy i zjawiska z zewnętrznego otoczenia, których oddziaływanie ma lub będzie miało istotny wpływ na obszar i społeczność powiatu strzyżowskiego. Chodzi zarówno o czynniki i zjawiska o charakterze pozytywnym (mocne strony, szanse), jak i podobne elementy oceniane jako negatywne (słabe strony, zagrożenia). Przeprowadzona analiza strategiczna ma posłużyć identyfikacji istotnych wyznaczników aktualnej sytuacji powiatu, jak również prognozie tego typu elementów w przyszłości.

W konsekwencji mocne strony rozumieć należy jako atuty (pozytywne zmiany, jakie miały miejsce, aprobowane i pożądane czynniki wewnętrzne) – innymi słowy walory lokalnej społeczności, które w sposób dodatni wyróżniają ją z konkurencyjnego otoczenia. Słabe strony z kolei, tj. niekorzystne zjawiska, czynniki negatywne – mogą być konsekwencją ograniczonych zasobów i niedostatecznych kompetencji, uwarunkowań historycznych, niepożądanych zjawisk społecznych i in. Szanse to aktualne i przyszłe czynniki, których skuteczne wykorzystanie może zdynamizować procesy rozwojowe, zagrożenia zaś to te elementy i zjawiska, których pojawienie się utrudnia lub wręcz uniemożliwia osiągnięcie wyznaczonych celów rozwojowych i zakładanych efektów działań.

Przeprowadzone podczas prac nad niniejszą *Strategią* warsztaty z udziałem szerokiego grona przedstawicieli głównych aktorów lokalnej sceny społeczno - gospodarczej pozwoliły na identyfikację mocnych i słabych stron powiatu strzyżowskiego oraz przewidywanych szans i zagrożeń. Mocne strony to czynniki, zjawiska i procesy, które będą wspomagały wspólnotę powiatową w pokonywaniu pojawiających się zagrożeń rozumianych m.in. jako niekorzystne zjawiska w zewnętrznym otoczeniu. Pozwolą też lepiej wykorzystać zidentyfikowane, sprzyjające rozwojowi powiatu tendencje. Z kolei za słabe strony powiatu uznano istniejące lub prawdopodobne czynniki i zjawiska, które mogą ograniczać pozytywne trendy i wzmacniać zagrożenia, zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz powiatu. Warto podkreślić, że szybkie

i adekwatne do potencjalnego oddziaływania rozpoznanie pojawiających się zagrożeń, może skutecznie ograniczyć ich negatywny wpływ na pożądane zmiany i procesy rozwojowe.

Analizując bardziej szczegółowo uzyskane w formie tabelarycznej wyniki analizy SWOT, możemy zbadać cztery grupy czynników podane jako S, W, O i T w zakresie ich wzajemnych powiązań. Analiza taka powinna odpowiedzieć na pytania, czy poszczególne mocne strony pozwalają wykorzystać zidentyfikowane szanse, a także, na ile mocne strony powiatu umożliwią ograniczenie lub eliminację wskazanych zagrożeń. W odniesieniu do słabych stron należy zbadać, czy i w jakim stopniu ograniczają one możliwości wykorzystania istniejących i przewidywanych szans, a także czy zidentyfikowane słabe strony powiatu w istotny sposób zwiększą ryzyka płynące z zagrożeń.

Uzupełnieniem analizy SWOT będzie analiza TOWS polegająca na odwróceniu kierunku badania, tj. na ukazaniu, na ile zjawiska i procesy zachodzące w zewnętrznym otoczeniu mogą mieć wpływ na zdynamizowanie pożądanych wewnątrz lokalnej wspólnoty tendencji rozwojowych albo też ograniczać lub eliminować takie tendencje. Wychodząc więc od analizy szans i zagrożeń, w badaniu TOWS dążyć będziemy do ukazania skali ich oddziaływania na mocne i słabe strony powiatu. Ocenimy, czy dana szansa wzmacnia zidentyfikowaną mocną stronę powiatu lub też czy dana szansa (cecha) umożliwi wyeliminowanie wskazanej słabości. Należy również sprawdzić, na ile przewidywane zagrożenie niweluje zidentyfikowaną wcześniej mocną stronę i czy dane zagrożenie może istotnie spotęgować stwierdzoną słabość.

Przeprowadzona w ten sposób, dwutorowa analiza w odniesieniu do każdego z wyznaczonych strategicznych obszarów rozwoju powiatu umożliwi określenie wzajemnego powiązania czynników wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich wpływu na przyjęte kierunki i dziedziny rozwoju, wskaże też ewentualne występowanie zagadnień problemowych, które mogą się okazać szczególnie istotne dla osiągnięcia założonych efektów działań.

8.2.1. Analiza SWOT i TOWS w obszarze strategicznym: *Gospodarka i rynek pracy*

Tabela nr 33 – Mocne i słabe strony powiatu strzyżowskiego oraz szanse i zagrożenia w obszarze strategicznym nr 1 „Gospodarka i rynek pracy”

Mocne strony		Słabe strony	
Lp.	Cecha (S)	Lp.	Cecha (W)
1.	Sprzyjająca rozwojowi gospodarczemu modernizacja znacznej części sieci dróg lokalnych w powiecie	1.	Brak wystarczającej liczby miejsc pracy i niskie płace zatrudnionych pracowników
2.	Dobry poziom wykształcenia pracowników – wzrost kwalifikacji społeczności lokalnej, rozwój szkolnictwa zawodowego	2.	Zbyt słabo rozwinięta infrastruktura komunalna, w tym brak kanalizacji sanitarnej w wielu miejscowościach
3.	Konkurencyjny (niski) poziom wynagrodzeń w stosunku do innych obszarów województwa podkarpackiego, stosunkowo łatwa dostępność pracowników różnych specjalności	3.	Niski potencjał technologiczny i kapitałowy lokalnego biznesu
4.	Znaczna liczba firm usługowych i budowlanych na terenie powiatu, wzrost samozatrudnienia i liczby rejestrowanych podmiotów gospodarczych, nowe ośrodki turystyczno - rekreacyjne	4.	Słabo rozwinięty system wspierania biznesu i rozwoju przedsiębiorczości
5.	Różnorodność stosowanych form aktywizacji osób bezrobotnych	5.	Niewystarczająca sieć połączeń komunikacyjnych
6.	Wysoki udział środków zewnętrznych w inwestycjach, doświadczenie i umiejętności lokalnych podmiotów w pozyskiwaniu środków rozwojowych	6.	Brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych i niewielka liczba inwestycji zewnętrznych na terenie powiatu, zdegradowane tereny przemysłowe
7.	Wzrost poziomu konsumpcji mieszkańców i zapotrzebowania na lokalne produkty i usługi	7.	Spadek atrakcyjności inwestycyjnej powiatu strzyżowskiego względem powiatów ościennych

8.	Funkcjonowanie podmiotów gospodarczych i wytwarzanie produktów o długiej tradycji, rozpoznawalnych w kraju i regionie	8.	Słaba promocja i rozpoznawalność marki powiatu strzyżowskiego w regionie
Szanse		Zagrożenia	
Lp.	Cecha (O)	Lp.	Cecha (T)
1.	Możliwość korzystania z krajowych i międzynarodowych źródeł finansowania	1.	Migracje - odpływ ludzi młodych i aktywnych zawodowo do dużych miast i za granicę
2.	Współpraca międzysamorządowa, realizacja wspólnych inicjatyw różnych podmiotów lokalnych	2.	Starzenie się społeczeństwa, niekorzystne zjawiska demograficzne, niski przyrost naturalny, depopulacja
3.	Budowa nowych połączeń drogowych: drogi ekspresowej S-19 na południe od Rzeszowa oraz obwodnic Cudca, Strzyżowa i Wiśniowej	3.	Rosnąca konkurencja ze strony innych ośrodków i regionów
4.	Powstanie powszechnie dostępnej internetowej sieci szerokopasmowej m.in. na terenie powiatu strzyżowskiego (SSPW), rozwój branży IT i telekomunikacyjnej	4.	Niedoskonałość i niestabilność przepisów prawnych dotyczących sfery gospodarczej, podatkowej, przeciwdziałania bezrobociu i polityki rynku pracy
5.	Promocja regionu i lokalnych produktów, wspieranie przedsiębiorczości	5.	Brak zainteresowania potencjalnych inwestorów zewnętrznych - brak dużych inwestycji gospodarczych w powiecie
6.	Położenie obszaru powiatu na osi intensyfikacji rozwoju gospodarczego i osadniczego Rzeszów – Krosno	6.	Odpływ kapitału społecznego i finansowego do większych ośrodków w regionie
7.	Współpraca w ramach regionalnych inteligentnych specjalizacji – technologie lotnicze, jakość życia, technologie informatyczne	7.	Spadek wielkości dostępnych środków finansowych z programów Unii Europejskiej

8.	Intensyfikacja rozwoju rekreacji i turystyki w powiecie w oparciu o lokalne zasoby	8.	Małe zainteresowanie potencjalnych klientów zewnętrznymi usługami na terenie powiatu, w szczególności w zakresie turystyki i rekreacji, pomocy społecznej i in.

Prezentujemy poniżej tabelaryczny zapis powiązań wzajemnych zdefiniowanych podczas warsztatów strategicznych dla powiatu strzyżowskiego w obszarze „Gospodarka i rynek pracy”: S – mocnych stron, W – słabych stron, O – szans i T – zagrożeń. Intensywność powiązań poszczególnych cech oceniono w skali: 0 – brak oddziaływania, 1 – słabe i średnie oddziaływanie, 2 – silne oddziaływanie.

Tabela nr 34 – Waloryzacja powiązań mocnych stron powiatu i szans rozwojowych oraz mocnych stron i zagrożeń w obszarze strategicznym nr 1 „Gospodarka i rynek pracy”

	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8		S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8
O1	2	1	0	1	2	2	0	0	T1	1	2	2	2	0	1	1	1
O2	2	2	0	0	1	2	0	0	T2	1	2	0	1	0	0	1	0
O3	1	1	0	2	0	1	0	1	T3	1	1	2	1	0	1	0	0
O4	1	2	1	1	1	0	1	1	T4	1	0	2	2	2	0	0	2
O5	0	2	2	1	0	1	1	2	T5	0	1	2	2	1	0	0	0
O6	1	0	2	1	0	0	0	0	T6	1	2	2	1	0	0	0	0
O7	1	2	0	2	1	1	0	1	T7	2	1	0	2	1	2	0	0
O8	2	1	1	2	0	2	1	1	T8	0	0	1	1	0	0	1	1

W odniesieniu do powiązań w analizowanym obszarze strategicznego rozwoju pomiędzy mocnymi stronami powiatu a szansami związanymi przede wszystkim z otoczeniem zewnętrznym stwierdzono powiązania na poziomie 0,94, przy czym w pięciu zakresach analizowanych powiązań siła wskaźnika była równa lub większa niż 1. Z kolei w analizie powiązań pomiędzy mocnymi stronami powiatu a zdefiniowanymi zagrożeniami intensywność powiązań średnio wyniosła 0,84, w trzech zakresach zaś była równa lub wyższa niż 1. Oznacza to większe prawdopodobieństwo wykorzystania mocnych stron powiatu dla zdynamizowania procesów rozwojowych aniżeli możliwość ich wyhamowania ze względu na potencjalne zagrożenia. Przy tym jednak nieco mniejsza niż 1 wartość wskaźnika określającego związek mocnych stron powiatu z szansami rozwojowymi pozwala wyciągnąć wniosek, że mocne strony powiatu mogą zostać wzmocnione przez pojawiające się szanse w stopniu poniżej średniego.

Tabela nr 35 – Waloryzacja powiązań słabych stron powiatu i szans rozwojowych oraz słabych stron i zagrożeń w obszarze strategicznym nr 1 „Gospodarka i rynek pracy”

	W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8		W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8
O1	1	2	1	2	2	2	1	1	T1	2	0	1	0	0	1	1	0
O2	1	2	1	1	2	2	1	2	T2	0	0	0	0	0	0	2	1
O3	2	1	1	1	2	2	2	1	T3	1	1	2	0	1	2	2	0
O4	2	0	1	0	1	1	1	1	T4	1	0	1	1	1	1	0	0
O5	1	0	1	2	0	1	1	2	T5	2	0	2	2	1	2	2	2
O6	1	0	0	0	2	1	1	0	T6	2	0	2	1	0	1	2	1
O7	1	2	2	1	1	0	2	2	T7	1	2	1	1	2	1	1	0
O8	1	1	1	0	1	1	1	2	T8	1	0	1	0	1	1	1	2

Z kolei w odniesieniu do powiązań pomiędzy słabymi stronami powiatu a istniejącymi lub przewidywanymi szansami w tym obszarze strategicznym powiązania ukształtowały się na poziomie 1,17, przy czym w trzech zakresach analizowanych powiązań siła wskaźnika była równa 1,5, co oznacza wysokie powiązanie szans rozwojowych z występującymi słabościami tego terenu, a tym samym możliwość zniwelowania lub ograniczenia słabych stron poprzez wykorzystanie pojawiających się szans.

Analiza powiązań pomiędzy słabymi stronami powiatu a zagrożeniami, która pozwala wykazać, na ile słabe strony mogą zostać wzmocnione poprzez głównie zewnętrzne zagrożenia, intensywność powiązań wyniosła 0,94 – była więc znacząco niższa niż powiązań pomiędzy słabymi stronami a szansami rozwojowymi. Tym samym w tym wypadku analiza strategiczna pozwoliła wykazać istniejącą przewagę rozwojowych szans powiatu stryżowskiego w analizowanym obszarze strategicznym nad pojawiającymi się zagrożeniami. W trzech zakresach porównywania zaś była równa lub wyższa niż 1. Trzeba jednak zauważyć, że w wypadku niektórych z analizowanych zagrożeń, zwłaszcza w odniesieniu do braku inwestycji zewnętrznych na obszarze powiatu wartość wskaźnika była znacznie wyższa niż średnia – dla cechy T5 wyniosła bowiem 1,62, dla cech T3, T6 i T7 była wyższa niż 1.

8.2.2. Analiza SWOT i TOWS w obszarze strategicznym: *Infrastruktura techniczna*

Tabela nr 36 – Mocne i słabe strony powiatu strzyżowskiego oraz szanse i zagrożenia w obszarze strategicznym nr 2 „Infrastruktura techniczna”

Mocne strony		Słabe strony	
Lp.	Cecha (S)	Lp.	Cecha (W)
1.	Dobry stan 2/3 dróg powiatowych i gminnych, poprawa dostępności do dróg szybkiego ruchu	1.	Niezadowalający stan dróg wojewódzkich na terenie powiatu
2.	Modernizacja linii kolejowej Rzeszów - Jasło i koncepcja budowy odgałęzienia tej linii do Krosna	2.	Niedostateczne wykorzystanie możliwości transportu kolejowego, niewielkie wykorzystanie przez mieszkańców i podmioty gospodarcze tego rodzaju transportu
3.	Zwiększenie dostępności internetu, większa konkurencja i oferta operatorów, zwiększone pokrycie zasięgiem, łatwiejsza dostępność, większa długość sieci wyższych prędkości, światłowodów	3.	Niewystarczająca modernizacja linii energetycznych i gazowych, w niektórych miejscowościach niewystarczające inwestycje w sieci wodociągowe, okresowe niedobory wody, małe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
4.	Poprawa stanu sieci energetycznej i gazowej oraz warunków dostępności i przyłączenia dla mieszkańców i podmiotów gospodarczych oraz obiektów użyteczności publicznej	4.	Niezagospodarowane, zdegradowane obszary porolnicze i przemysłowe, opuszczone domostwa, gospodarstwa rolne
5.	Wiele inwestycji budowlanych: modernizacja i budowa nowych obiektów, termomodernizacja, zastosowanie OZE i energooszczędnych technologii w inwestycjach prywatnych i publicznych	5.	Brak wystarczającego pokrycia planami zagospodarowania przestrzennego obszarów gmin
6.	Zwiększenie długości sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, nowe oczyszczalnie ścieków, zwiększona przepustowość	6.	Zbyt mało inwestycji w infrastrukturę turystyczną, rekreacyjną i sportową

	istniejących, więcej zutyliзовanych odpadów i ścieków komunalnych		
7.	Objęcie systemem odbioru odpadów wszystkich podmiotów gospodarczych i gospodarstw domowych na terenie powiatu	7.	Brak wystarczającej ilości terenów inwestycyjnych, brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych oraz nieliczne nowe tereny inwestycyjne
8.	Przebieg przez obszar powiatu strzyżowskiego modernizowanej drogi krajowej nr 19 i dróg o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym	8.	Zdecydowana większość miejscowości powiatu nie mająca dostępu do systemu kanalizacji sanitarnej
9.	Nowe inwestycje w infrastrukturę turystyczno – rekreacyjną: pływalnie, wyciągi narciarskie, ośrodki jeździeckie, restauracje, hotele	9.	Mała liczba mieszkań komunalnych na terenie powiatu
Szanse		Zagrożenia	
Lp.	Cecha (O)	Lp.	Cecha (T)
1.	Budowa drogi szybkiego ruchu S-19 przez teren powiatu, w pobliżu głównego ośrodka miejskiego - Strzyżowa	1.	Wzrost natężenia ruchu i obciążenia dróg transportem towarów, wzrost tonażu przewożonego drogami, degradacja sieci drogowych, zmniejszająca się przepustowość dróg
2.	Koncepcje przebudowy i modernizacji dróg wojewódzkich na terenie powiatu wraz z budową obwodnic: Czudca, Strzyżowa, Wiśniowej	2.	Wykluczenie dróg lokalnych z możliwości wsparcia z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego 2014-2020, obniżenie poziomu nakładów na drogi lokalne
3.	Nowe rozwiązania prawne w zakresie organizacji transportu zbiorowego osób, co może skutkować wzmocnieniem powiązań wewnętrznych	3.	Utrata znaczenia kolei dla transportu osobowego i towarowego
4.	Inwestycje podmiotów zewnętrznych na terenie powiatu, w szczególności powstawanie nowych obszarów	4.	Wzrost opłat za przygotowanie i realizację inwestycji w rozwój sieci internetowej, nieuwzględnienie

	przemysłowych, osiedli mieszkaniowych, przygotowanych terenów inwestycyjnych		części miejscowości w powiecie ze słabym dostępem do internetu wśród obszarów predysponowanych do wsparcia ze środków publicznych w budowie nowych połączeń, niska przepustowość sieci, stosunkowo wysokie ceny usług
5.	Rozwój transportu kolejowego na linii Rzeszów - Jasło - Krosno	5.	Częściowo przestarzała energetyczna i gazowa infrastruktura przesyłowa i wzrastające lub wciąż wysokie ceny gazu i energii elektrycznej
6.	Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej (SSPW) w woj. podkarpackim, w tym w powiecie strzyżowskim, nowe inwestycje podmiotów prywatnych, rozbudowa sieci wykonanej w technologii LTE	6.	Okresowe problemy z dostępem do wody pitnej odpowiedniej jakości w niektórych miejscowościach powiatu
7.	Nowe inwestycje w budowę energetycznych i gazowych linii przesyłowych na terenie powiatu strzyżowskiego	7.	Zwiększona presja na środowisko naturalne: zwiększająca się ilość ścieków, coraz więcej odpadów do odbioru i utylizacji
8.	Inwestycje w dalszy rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej	8.	Zauważalny proces wyludniania i degradacji niektórych miejscowości (opuszczone domy, gospodarstwa) w wyniku emigracji i migracji młodych mieszkańców
9.	Rozwój technologii związanych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, zwiększanie liczby tego typu instalacji na terenie powiatu	9.	Nieprzeprowadzenie nowych inwestycji drogowych w zakresie: drogi szybkiego ruchu S-19, modernizacji dróg wojewódzkich, w tym budowy obwodnic Czumy, Strzyżowa i Wiśniowej

Porównując - jak dla obszaru strategicznego „Gospodarka i rynek pracy” - wzajemne powiązania w obszarze Infrastruktura techniczna, na podstawie wskazań dokonanych przez poszczególne grupy uczestników warsztatów strategicznych wg podobnych reguł zestawienia mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń w kolejności S.W.O.T. i T.O.W.S otrzymujemy następujące powiązania:

Tabela nr 37 – Waloryzacja powiązań mocnych stron powiatu i szans rozwojowych oraz mocnych stron i zagrożeń w obszarze strategicznym nr 2 „Infrastruktura techniczna”

	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9		S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9
O1	1	0	0	0	1	0	0	2	1	T1	2	2	0	0	1	0	1	2	2
O2	1	0	1	0	1	0	0	2	1	T2	2	0	1	0	2	0	1	1	2
O3	1	2	0	0	2	1	1	2	1	T3	0	2	0	0	0	0	1	0	1
O4	1	1	2	2	2	2	0	2	2	T4	0	0	2	1	2	1	0	1	2
O5	0	2	0	0	1	1	0	0	1	T5	0	1	1	2	2	2	2	0	2
O6	1	0	2	0	1	1	1	1	1	T6	0	0	0	1	2	2	0	0	2
O7	0	0	0	2	1	1	0	0	1	T7	1	1	0	1	2	2	1	0	2
O8	2	0	2	1	2	1	0	2	2	T8	1	1	1	1	1	1	0	2	1
O9	0	0	1	2	2	2	2	0	2	T9	2	0	1	1	2	0	0	2	2

Powiązania mocnych stron powiatu i szans w sumarycznym zestawieniu w obszarze strategicznym „Infrastruktura techniczna” osiągają wskaźnik 0,94, a więc nieco poniżej średniej, co może wskazywać, że zidentyfikowane szanse rozwojowe mają ogółem bliski średniej stopień powiązania z mocnymi stronami powiatu. Zaznaczyć jednak należy, że w przypadku analizy SWOT w czterech przypadkach wskaźnik ten osiągnął wartość wyższą i znacznie wyższą od średniej, w analizie TOWS zaś podobny wynik dało porównanie czterech cech z obu zakresów. Potwierdza to zatem realną szansę wzmocnienia zidentyfikowanych mocnych stron powiatu strzyżowskiego poprzez wykorzystanie wskazanych szans rozwojowych, a tym samym uruchomienie pożądaných procesów dziedzinie infrastruktury technicznej.

Zagrożenia zaś zidentyfikowane w tym obszarze strategicznym w odniesieniu do silnych stron powiatu wykazały powiązanie na poziomie 0,99 – również poniżej średniej. W sumie jednak w tej dziedzinie w odniesieniu do zidentyfikowanych mocnych stron powiatu większy wpływ w przyszłości mogą mieć zagrożenia niż wskazane szanse rozwojowe. Warto jednak zauważyć, że wg metody TOWS mocne strony powiatu określone przez cechę S9, tj. „Nowe inwestycje w infrastrukturę turystyczno – rekreacyjną, pływalnie, wyciągi narciarskie, ośrodki jeździeckie, restauracje, hotele” zyskały największy wskaźnik powiązań ze zidentyfikowanymi zagrożeniami – na poziomie 1,78. Działania w tym obszarze mogą zatem istotnie przyczynić się do zniwelowania istniejących zagrożeń.

Tabela nr 38 – Waloryzacja powiązań słabych stron powiatu i szans rozwojowych oraz słabych stron i zagrożeń w obszarze strategicznym nr 2 „Infrastruktura techniczna”

	W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8	W9		W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8	W9
O1	1	1	0	2	0	2	2	0	0	T1	2	2	0	1	0	1	1	0	0
O2	2	1	0	2	0	2	2	1	0	T2	1	2	0	2	0	2	2	0	0
O3	2	2	0	1	0	1	1	0	0	T3	2	2	1	0	0	1	2	0	0
O4	2	2	2	2	1	2	2	0	0	T4	0	1	1	0	0	1	1	0	0
O5	2	2	1	0	0	1	2	0	0	T5	0	1	2	0	1	1	1	0	1
O6	0	1	0	0	0	1	1	0	0	T6	0	0	2	1	0	1	0	0	1
O7	0	1	2	0	1	0	2	0	1	T7	1	1	2	0	0	1	1	1	2
O8	2	2	1	2	1	2	1	2	0	T8	1	0	0	2	0	1	2	1	1
O9	0	1	2	1	0	2	2	2	1	T9	2	1	0	1	0	2	2	0	0

W odniesieniu do zidentyfikowanych szans i zagrożeń w stosunku do słabych stron wskazanych przez uczestników warsztatów strategicznych wskaźnik porównujący ogółem szanse rozwojowe i słabe strony powiatu wyniósł 0,99, wskaźnik zaś zestawiający wszystkie cechy związane z możliwymi zagrożeniami, z cechami określonymi jako szanse rozwoju wyniósł 0,8. Podobnie więc, jak dla poprzedniego obszaru strategicznego, także dla obszaru „Infrastruktura techniczna” większe jest prawdopodobieństwo niwelacji lub ograniczenia istniejących słabych stron powiatu przez szanse rozwojowe, aniżeli ich wzmocnienia przez przewidywane zagrożenia. Na podkreślenie zasługuje fakt, że w analizie TOWS cecha W7 wykazana w słabych stronach powiatu: „Brak wystarczającej ilości terenów inwestycyjnych, brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych oraz nieliczne nowe tereny inwestycyjne” w zestawieniu ze wskazanymi szansami rozwojowymi zyskała najwyższy średni wynik powiązań spośród badanych zestawień cech w tym ujęciu, tj. 1,67. Potwierdza to istniejące oczekiwanie co do możliwości rozwoju powiatu poprzez odpowiednie przygotowanie terenów inwestycyjnych.

8.2.3. Analiza SWOT i TOWS w obszarze strategicznym: *Usługi publiczne*

Tabela nr 39 – Mocne i słabe strony powiatu strzyżowskiego oraz szanse i zagrożenia w obszarze strategicznym nr 3 „Usługi publiczne”

Mocne strony		Słabe strony	
Lp.	Cecha (S)	Lp.	Cecha (W)
1.	Doświadczona, wykształcona, stale podnosząca swoje kwalifikacje kadra pracowników, nastawiona na współpracę z klientami	1.	Niż demograficzny i niski odsetek absolwentów gimnazjów wybierających szkoły prowadzone przez samorząd powiatowy do dalszego kształcenia
2.	Nowoczesna baza obiektowa i sprzętowa większości instytucji świadczących usługi publiczne na terenie powiatu, szczególnie w jednostkach oświatowych i pomocy społecznej	2.	Niskie dochody mieszkańców, w konsekwencji wysokie koszty usług w stosunku do dochodów potencjalnych klientów
3.	Zwiększenie efektywności jednostek publicznych na terenie powiatu w sferze usług i zaspokajania potrzeb zbiorowych mieszkańców, doświadczenie w wykorzystaniu środków pomocowych i przygotowaniu projektów rozwojowych	3.	Brak wystarczającej bazy sportowo - rekreacyjnej w niektórych miejscowościach w powiecie i w niektórych szkołach
4.	Łatwa dostępność i rozwój nowoczesnych form działalności administracji i podmiotów świadczących usługi publiczne, m.in. różnych form e-usług i możliwości załatwiania spraw drogą elektroniczną	4.	Niepełna oferta usług społecznych: niewielka liczba spółdzielni socjalnych, Środowiskowych Domów Samopomocy i domów dziennej opieki dla seniorów, brak zakładu aktywizacji zawodowej, mieszkań chronionych, jednostek specjalistycznego poradnictwa np. poradni odwykowych i in., niewielka liczba organizacji pozarządowych wspierających sferę społeczną, kandydatów na rodziny zastępcze

5.	Rozwój usług adresowanych do osób niepełnosprawnych i wykluczonych: z powiatu i spoza powiatu, w tym w zakresie edukacji, pomocy i opieki społecznej i in. w oparciu o przystosowaną do tych potrzeb i rozbudowaną bazę obiektową, specjalistyczny sprzęt i wykwalifikowaną w tym zakresie kadrę	5.	Niewystarczający standard lokalowy Ośrodka Interwencji Kryzysowej, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i niektórych innych jednostek świadczących usługi publiczne
6.	Stale zmieniana i udoskonalana oferta edukacyjna szkół ponadgimnazjalnych w powiecie, szkoły bezpieczne i wydolne wychowawczo, małe liczebnie klasy, zindywidualizowane podejście do ucznia, dobry system stypendialny	6.	Niewystarczające wyposażenie lokalowe i sprzętowe Szpitala Powiatowego w Strzyżowie
7.	Rozwój kształcenia zawodowego w powiecie, powstanie i działalność nowoczesnych Centrów Kształcenia Praktycznego, współpraca szkół i jednostek oświatowych ze sferą nowoczesnego biznesu i wyższych uczelni, nowoczesne kursy zawodowe dla dorosłych	7.	Ograniczenia w dostępie do internetu, w szczególności szerokopasmowego w wielu miejscowościach w powiecie, spowodowane brakiem sieci o odpowiednich parametrach
8.	Funkcjonowanie i rozwój usług medycznych, w tym Szpitala Powiatowego w Strzyżowie	8.	Ograniczenia w dostępie do usług publicznych: m.in. poprzez istniejące bariery architektoniczne w obiektach budowlanych, w tym w urzędach administracji publicznej, niedostosowanie godzin pracy do oczekiwań klientów i in.
Szanse		Zagrożenia	
Lp.	Cecha (O)	Lp.	Cecha (T)
1.	Możliwość korzystania z krajowych i międzynarodowych programów finansowania działań społecznych, m.in. w zakresie pomocy osobom	1.	Niestabilne i niekorzystne przepisy prawne, w szczególności

	niepełnosprawnym, bezrobotnym, wykluczonym, projektów edukacyjnych w szkołach i placówkach oświatowych		w zakresie standaryzacji i finansowania usług publicznych
2.	Możliwość korzystania z krajowych i międzynarodowych programów współfinansowania inwestycji budowlanych i zakupów sprzętowych m.in. dla jednostek medycznych i opieki społecznej	2.	Niekorzystne zjawiska demograficzne: niski przyrost naturalny, depopulacja, migracje - odpływ ludzi młodych i aktywnych zawodowo do dużych miast i za granicę
3.	Silne więzi i zaangażowanie społeczne, funkcjonowanie sporej grupy organizacji pozarządowych na terenie powiatu, realizacja wspólnych inicjatyw różnych podmiotów lokalnych, wzrost zapotrzebowania na usługi medyczne i opiekuńcze w związku ze starzeniem się społeczeństwa	3.	Stosunkowo wysoki poziom zadłużenia większości samorządów w powiecie i SP ZOZ w Strzyżowie
4.	Rozwój technologii teleinformatycznych i powstanie powszechnie dostępnej internetowej sieci szerokopasmowej m.in. na terenie powiatu strzyżowskiego (SSPW)	4.	Rosnąca presja ze strony innych ośrodków i regionów, wzajemne konkurowanie o klientów spowodowane sposobem finansowania niektórych usług publicznych
5.	Budowa nowych połączeń drogowych: drogi ekspresowej S-19 na południe od Rzeszowa oraz obwodnic Czudca, Strzyżowa i Wiśniowej	5.	Roszczenia byłych właścicieli w stosunku do niektórych obiektów wykorzystywanych do świadczenia usług publicznych w powiecie
6.	Korzystne rozwiązania prawne i promocja powiatu strzyżowskiego oraz usług publicznych w powiecie adresowanych do otoczenia zewnętrznego	6.	Niskie płace i związany z tym brak zainteresowania pracą w jednostkach usług publicznych osób o najwyższych kwalifikacjach
7.	Koncentracja wsparcia zewnętrznego na inteligentne specjalizacje wybrane dla województwa podkarpackiego: technologie lotnicze, jakość życia, technologie informatyczne i związana	7.	Obniżenie wielkości dofinansowania i liczby zatwierdzonych do dofinansowania projektów rozwojowych z obszaru powiatu

	z tym możliwość współpracy i wsparcia finansowego projektów i przedsięwzięć w powiecie wpisujących się w te dziedziny, w tym w zakresie usług publicznych		strzyżowskiego z programów pomocowych, w szczególności z programów wykorzystujących fundusze strukturalne UE
8.	Wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych i kulturowych dla zdynamizowania rozwoju rekreacji i turystyki w powiecie	8.	Małe zainteresowanie potencjalnych klientów zewnętrznymi usługami na terenie powiatu, w szczególności w zakresie opieki społecznej, turystyki i rekreacji i in.

Porównanie wzajemnych oddziaływań poszczególnych cech w obszarze strategicznym „Usługi publiczne”, na podstawie wskazań dokonanych przez uczestników warsztatów daje w rezultacie następujące zestawienie mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń w tej dziedzinie w kolejności S.W.O.T. i T.O.W.S:

Tabela nr 40 – Waloryzacja powiązań mocnych stron powiatu i szans rozwojowych oraz mocnych stron i zagrożeń w obszarze strategicznym nr 3 „Usługi publiczne”

	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8		S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8
O1	2	1	2	2	2	1	2	2	T1	2	0	1	2	2	2	2	2
O2	0	2	2	2	2	1	2	2	T2	2	0	1	1	1	2	2	1
O3	2	2	1	0	2	1	1	2	T3	1	1	2	1	0	1	1	2
O4	1	2	2	2	0	0	1	1	T4	1	0	1	1	2	2	2	2
O5	1	0	1	2	2	0	1	1	T5	1	1	0	0	2	1	0	0
O6	2	2	2	2	2	2	1	2	T6	2	0	2	1	1	1	2	1
O7	2	2	2	2	2	1	2	2	T7	1	1	2	2	1	0	2	2
O8	1	1	1	1	1	0	1	0	T8	1	1	0	1	2	1	1	1

W obszarze strategicznym „Usługi publiczne” we wzajemnych powiązaniach mocnych stron społeczności powiatu strzyżowskiego i szans (procesy korzystne) stwierdzono sumarycznie oddziaływanie na poziomie średnio 1,42, natomiast w powiązaniach mocnych stron z zagrożeniami (niekorzystnymi procesami) w otoczeniu stwierdzono sumaryczne oddziaływanie na poziomie średnio 1,2. Jest to powiązanie stosunkowo mocne, powyżej przeciętnego. Można więc oczekiwać, że w tej dziedzinie mocne strony powiatu pozwolą skutecznie wykorzystać szanse rozwojowe, uruchamiając pożądane i oczekiwane procesy,

a z kolei - stosując analizę TOWS - możemy stwierdzić, że istniejące szanse w tym obszarze spotęgują mocne strony powiatu. Większa wartość wskaźnika dotyczącego szans niż zagrożeń wskazuje, że bardziej prawdopodobny jest scenariusz wykorzystania szans w rozwoju niż dominacji zagrożeń w tym obszarze strategicznym.

Z kolei słabe strony wykazały powiązanie z szansami rozwoju na poziomie średnio 0,89, a powiązanie słabych stron z zagrożeniami osiągnęło poziom 0,76, a więc pozwalający na wysnucie wniosku, że słabe strony w lokalnej społeczności w tym obszarze strategicznym mogą zostać w mniejszym stopniu zniwelowane przez szanse rozwojowe niż mocne strony przez nie zdynamizowane (wskaźnik 1,42). Powiązanie mocnych stron z zagrożeniami na poziomie 1,2 wskazuje zaś, że istniejące zagrożenia w istotny sposób mogą wpłynąć negatywnie na mocne strony powiatu, ale też, że istniejące zagrożenia w znacznie mniejszym stopniu mogą przyczynić się do wzmocnienia słabych stron w tym obszarze strategicznym (wskaźnik 0,76). Bardziej prawdopodobny wydaje się więc ostrożny scenariusz wykorzystania istniejących szans niż wzmocnienia zdiagnozowanych zagrożeń.

Tabela nr 41 – Waloryzacja powiązań słabych stron powiatu i szans rozwojowych oraz słabych stron i zagrożeń w obszarze strategicznym nr 3 „Usługi publiczne”

	W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8		W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8
O1	1	1	1	2	2	0	1	1	T1	1	1	0	2	1	1	1	0
O2	1	0	2	2	2	2	2	1	T2	2	2	0	0	0	0	0	0
O3	1	2	0	1	0	1	0	0	T3	1	1	2	2	2	2	1	2
O4	1	1	0	1	0	0	2	1	T4	2	0	0	1	0	0	0	0
O5	0	1	0	0	0	0	0	0	T5	0	0	0	0	1	0	0	0
O6	2	2	0	1	1	1	1	2	T6	1	0	0	1	0	0	0	0
O7	2	0	2	1	0	1	2	0	T7	1	1	2	2	2	2	2	2
O8	0	2	2	0	0	0	2	0	T8	0	1	2	1	0	0	1	0

8.2.4. Analiza SWOT i TOWS w obszarze strategicznym: *Rolnictwo i obszary wiejskie*

Tabela nr 42 – Mocne i słabe strony powiatu strzyżowskiego oraz szanse i zagrożenia w obszarze strategicznym nr 4 „Rolnictwo i obszary wiejskie”

Mocne strony		Słabe strony	
Lp.	Cecha (S)	Lp.	Cecha (W)
1.	Relatywnie dobre warunki do wytwarzania produktów rolnych wysokiej jakości - czyste środowisko naturalne, dobre warunki glebowe, małe gospodarstwa, poprawiająca się infrastruktura techniczna na obszarach wiejskich	1.	Niekorzystne ukształtowanie terenu oraz struktura agrarna, tj. duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych i rozproszenie rozłogów generujące wysokie koszty gospodarowania, niska towarowość większości gospodarstw
2.	Funkcjonowanie coraz większej grupy gospodarstw inwestujących w rozwój produkcji rolniczej, modernizację metod produkcji, zwiększających areał upraw i wielkość hodowli	2.	Brak wystarczającej liczby zakładów przetwórstwa rolno – spożywczego w powiecie opartych o lokalne surowce
3.	Wsparcie rolnictwa środkami Unii Europejskiej: dopłaty do produkcji rolnej, programy modernizacyjne gospodarstw, programy rolno – środowiskowe, interwencja na rynkach rolnych w ramach wspólnej polityki rolnej i in	3.	Brak targowisk - lokalnych „zielonych rynków”, spełniających wymagane warunki, które byłyby miejscem bezpośredniego kontaktu lokalnego producenta z konsumentem
4.	Coraz większa grupa mieszkańców prowadzących działalność pozarolniczą na obszarach wiejskich, w szczególności oferujących usługi turystyczne i rekreacyjne, prowadzących przetwórstwo i in.	4.	Brak zespołowych form współpracy producentów rolnych, zarówno w sprzedaży produktów jak i zaopatrzenia w środki produkcji, wspólnych usług dla rolnictwa itp.
5.	Funkcjonujące w powiecie i w regionie zakłady przetwórcze skupujące lokalne produkty rolne, dobrze rozwinięty rynek zbytu większości produktów wytwarzanych w gospodarstwach	5.	Słaby przepływ ziemi – niechęć właścicieli gruntów do sprzedaży, oddania w dzierżawę gruntów rolnych, także tych, które są odłogowane i ugorowane

6.	Tradycje rolnicze zakorzenione w społeczności powiatu, wiele wyrobów wykonywanych wg lokalnych receptur z produktów wytworzonych w gospodarstwach, znana w regionie marka niektórych upraw (owoce miękkie, w szczególności maliny)	6.	Słabo rozwinięta sanitacja wsi oraz infrastruktura, co osłabia konkurencyjność obszarów wiejskich jako miejsca lokowania inwestycji biznesowych
7.	Funkcjonowanie gospodarstw produkujących żywność najwyższej jakości biologicznej, potwierdzoną certyfikatem produkcji metodami ekologicznymi	7.	Niskie ceny produktów rolnych i mała dochodowość większości gospodarstw rolnych w powiecie powodująca zmniejszanie atrakcyjności prowadzenia działalności rolniczej
8.	Dobrze rozwinięty system doradztwa oraz instytucji otoczenia i obsługi rolnictwa	8.	Spadek liczby aktywnych gospodarstw rolnych w powiecie, pogarszająca się struktura wiekowa właścicieli gospodarstw, niechęć młodych następców do kontynuowania działalności rolniczej, pojawiające się opuszczone gospodarstwa rolne w różnych miejscowościach
Szanse		Zagrożenia	
Lp.	Cecha (O)	Lp.	Cecha (T)
1.	Dostępność zewnętrznych środków finansowych wspierających rolników i gospodarstwa rolne, działania modernizacyjne i inwestycyjne w gospodarstwach oraz na obszarach wiejskich	1.	Niekorzystne zjawiska demograficzne: zmniejszająca się liczba urodzeń, emigracja młodych mieszkańców wsi, procesy depopulacji widoczne w niektórych miejscowościach wiejskich
2.	Nowe, korzystne dla rolników przepisy prawne, w tym możliwość sprzedaży bezpośredniej żywności wytworzonej i przetworzonej we własnym gospodarstwie, sprzedaży sąsiedzkiej itp.	2.	Niskie dochody ludności na terenach wiejskich, niewielka dochodowość gospodarstw rolnych, małe zasoby finansowe potencjalnych konsumentów, preferujących tańsze produkty masowe

3.	Potencjał pozarolniczy obszarów wiejskich: walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe, rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej, funkcjonowanie podmiotów prowadzących działalność pozarolniczą na obszarach wiejskich i dodających funkcje nierolnicze do działalności gospodarstw	3.	Wysoki poziom biurokracji w obsłudze gospodarstw rolnych (skomplikowane formularze, konieczność skompletowania licznych zaświadczeń, uzyskania wpisów, certyfikatów, poddania się kontrolom różnych instytucji, ukończenia kursów, szkoleń itp.)
4.	Proces suburbanizacji - migracja ludności miejskiej na tereny wiejskie, osiedlającej się na terenach wiejskich	4.	W związku z małym obrotem ziemią utrwalenie niekorzystnej struktury agrarnej, tzn. niewielkiej powierzchni gospodarstw rolnych a przez to niskiej towarowości, rozproszenia areалу upraw, nieopłacalność hodowli
5.	Wzrastające zainteresowanie konsumentów produktami i usługami obszarów wiejskich, w tym nowymi specjalizacjami rozwijanymi w powiecie takimi jak: produkty ekologiczne, winnice, nowe metody hodowli i upraw, lokalne produkty przetwórstwa rolno – spożywczego i in.	5.	Brak rynków zbytu na produkty rolne, niskie ceny na produkty wytwarzane w gospodarstwach, utrudniony dostęp do potencjalnych konsumentów
6.	Wspierany na wszystkich poziomach trend rozwojowy określany jako eko-innowacyjność - promocja gospodarki niskoemisyjnej, energii odnawialnej, produkcji zdrowej żywności, nie konserwowanej chemicznie itp.	6.	Niski poziom inwestycji w modernizację gospodarstw i rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich
7.	Wprowadzenie nowoczesnej formy promocji lokalnych produktów: marki regionalnej i lokalnej, regionalnego i lokalnego znaku jakości np. „Wykonano w Strzyżowie”, który ma kojarzyć produkt z konkretnym regionem, a tym samym podkreślać jego	7.	Konkurencja taniej, masowo wytwarzanej, importowanej żywności, w tym jako surowców dla zakładów przetwórczych

	unikalność i wysoką jakość, wyróżniać go spośród innych		
8.	Dalszy rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich: sieci drogowej, kanalizacyjnej, światłowodowej i in., likwidacja barier w dostępie do miejscowości wiejskich, w tym ograniczeń dla prowadzenia działalności gospodarczej ze względu na stan infrastruktury	8.	Marginalizacja obszaru powiatu w związku z brakiem połączeń z siecią autostrad i dróg szybkiego ruchu, złym stanem dróg o znaczeniu regionalnym, niskim poziomem rozwoju gospodarczego

W wyznaczonym obszarze strategicznym *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025* „Rolnictwo i obszary wiejskie” w występujących powiązaniach mocnych stron społeczności powiatu i szans (procesy korzystne) stwierdzono sumarycznie oddziaływanie na poziomie średnio 1,40, natomiast w powiązaniach mocnych stron z zagrożeniami w otoczeniu stwierdzono oddziaływanie na poziomie 0,92. Jest to więc mocniejsze niż średnie powiązanie szans rozwojowych powiatu z mocnymi stronami w tym obszarze, o wyraźnie mocniejszym oddziaływaniu szans na mocne strony powiatu niż zagrożeń, które mogą je osłabiać. Można więc na podstawie tej analizy wysnuć wniosek, iż w przypadku tego obszaru strategicznego mocne strony pozwolą w sposób skuteczny i ponadprzeciętny (>1,0) wykorzystać pojawiające się szanse rozwojowe, wynik na poziomie 1,4 wskazuje, że jest to wpływ w stopniu większym niż średni (ok. 40% mocniejszy). Stosując zaś analizę TOWS stwierdzimy, że także w tym wypadku szanse wzmocnią mocne strony powiatu w ich oddziaływaniu prorozwojowym w odniesieniu do tego obszaru strategicznego.

Tabela nr 43 – Waloryzacja powiązań mocnych stron powiatu i szans rozwojowych oraz mocnych stron i zagrożeń w obszarze strategicznym nr 4 „Rolnictwo i obszary wiejskie”

	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8		S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8
O1	2	2	2	2	1	1	2	1	T1	0	2	1	1	0	1	2	1
O2	2	2	2	1	1	2	2	1	T2	0	2	2	1	1	1	1	1
O3	2	1	2	2	1	1	0	2	T3	0	1	1	2	0	0	2	0
O4	1	0	0	1	0	0	0	0	T4	0	2	1	0	0	0	1	0
O5	2	2	2	1	2	2	2	2	T5	0	2	1	1	2	2	2	0
O6	2	2	2	2	1	0	2	2	T6	2	2	0	2	1	0	1	0
O7	2	1	0	2	2	2	2	1	T7	0	2	1	0	2	2	2	0
O8	2	2	1	2	2	1	1	0	T8	0	1	0	2	1	0	1	0

Z kolei zdefiniowane w tym obszarze strategicznym słabe strony społeczności lokalnej wykazały znacznie słabsze niż mocne strony powiązanie z szansami rozwojowymi - na poziomie średnio 0,84. Powiązanie słabych stron z zagrożeniami osiągnęło poziom 1,00, a więc na poziomie średnim, co pokazuje, że słabe strony mogą zostać w większym stopniu spotęgowane przez istniejące zagrożenia niż zniwelowane lub ograniczone przez szanse rozwojowe.

Statystyczna różnica pomiędzy tymi projekcjami nie jest jednak duża – wynosi zaledwie 0,16, co pokazuje, że obydwa scenariusze mają bliskie prawdopodobieństwo spełnienia. Z punktu widzenia analizy TOWS słabe strony wzmocnią zagrożenia i odwrotnie: zagrożenia wpłyną na umocnienie słabych stron, ale wskaźniki w tej analizie mają niższe wartości niż te, które odnotowano przy analizie powiązań mocnych stron.

Tak więc można sformułować wniosek, że w tym obszarze strategicznym decydujące znaczenie dla uruchomienia procesów rozwojowych będzie miało wzmacnianie zidentyfikowanych mocnych stron powiatu, a nie przeciwdziałanie występującym słabym stronom w tej dziedzinie. Nie należy jednak zapominać, że dla dynamizowania procesów rozwojowych równie istotne znaczenie ma nastawienie ofensywne, tj. służące wzmacnianiu istniejących mocnych stron, jak i działanie defensywne, tj. przeciwdziałanie pojawiającym się procesom marginalizacji i dążenie do niwelacji zdiagnozowanych słabych stron społeczności i obszaru powiatu. W ten sposób bowiem maksymalnie mogą zostać dobrane i zharmonizowane instrumenty wspierające pożądane procesy społeczne i gospodarcze.

Tabela nr 44 – Waloryzacja powiązań słabych stron powiatu i szans rozwojowych oraz słabych stron i zagrożeń w obszarze strategicznym nr 4 „Rolnictwo i obszary wiejskie”

	W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8		W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8
O1	2	1	2	1	0	2	1	1	T1	1	1	0	0	0	1	2	2
O2	1	1	1	1	1	0	1	1	T2	2	1	0	0	0	1	2	2
O3	2	1	0	0	0	1	2	1	T3	0	1	0	1	1	0	0	1
O4	0	0	0	0	0	1	0	1	T4	2	2	1	0	1	1	2	2
O5	1	1	0	1	1	1	2	1	T5	2	1	2	1	0	1	2	2
O6	1	1	0	0	0	1	1	1	T6	2	2	0	1	0	2	1	2
O7	1	1	0	2	0	0	2	0	T7	1	1	1	1	0	0	2	1
O8	2	2	1	0	0	2	1	1	T8	1	2	0	0	0	1	1	1

8.2.5. Analiza SWOT i TOWS w obszarze strategicznym: *Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego*

Tabela nr 45 – Mocne i słabe strony powiatu strzyżowskiego oraz szanse i zagrożenia w obszarze strategicznym nr 5 „Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego”

Mocne strony		Słabe strony	
Lp.	Cecha (S)	Lp.	Cecha (W)
1.	Wysokie walory środowiska naturalnego: przyrodnicze, krajobrazowe, bioróżnorodność, bogactwo fauny i flory, obszary chronione, w tym rezerваты przyrody i obszary NATURA 2000, zasoby leśne, niski poziom zanieczyszczenia środowiska	1.	Zbyt mały w stosunku do potrzeb poziom inwestowania w infrastrukturę chroniącą środowisko przyrodnicze, w tym szczególnie w rozbudowę sieci kanalizacyjnej
2.	Liczne cenne obiekty dziedzictwa historycznego, w tym unikalne na skalę regionalną i szerszą, w części zrewitalizowane i wykorzystywane jako turystyczne atrakcje	2.	Słaba ochrona wód, ze względu na niski stopień skanalizowania, zanieczyszczanie powietrza, zwłaszcza w okresie zimowym poprzez wykorzystywanie najtańszych źródeł wytwarzania energii cieplnej w wielu miejscowościach w powiecie, niekorzystne oddziaływanie niektórych zakładów przemysłowych
3.	Działalność samorządów lokalnych i innych podmiotów inwestujących w rozwój instalacji oraz rozbudowę systemów chroniących środowisko naturalne, a także rewitalizację obiektów zabytkowych	3.	Niski stopień wykorzystania odnawialnych i alternatywnych źródeł energii
4.	Rozbudowywana baza rekreacyjno – sportowa i turystyczna: pływalnie, stoki narciarskie, szlaki turystyczne, trasy rowerowe i ścieżki przyrodnicze, hale, sale i boiska sportowe, miejsca hotelowe i noclegowe, obiekty	4.	Ciągle niewystarczająca oferta pobytowa dla turystów: zbyt uboga infrastruktura turystyczna, sportowa i rekreacyjna, liczba i ranga imprez organizowanych w tych dziedzinach, a także promocja terenu, wydarzeń, obiektów

	gastronomiczne, ośrodki jazdy konnej i in.		historycznych i przyrodniczych w powiecie
5.	Doświadczone instytucje działające w sferze ochrony środowiska, kultury, rekreacji i turystyki, coraz większa liczba podmiotów prywatnych oraz organizacji pozarządowych działających w tych dziedzinach, a także w dziedzinie sportu i kultury fizycznej, zwiększająca się liczba imprez i wydarzeń wykorzystujących walory środowiska przyrodniczego i kulturowego powiatu	5.	Niedostateczny stan techniczny części obiektów zabytkowych i historycznych w powiecie, degradacja cennych elementów dziedzictwa historycznego
6.	Kultura lokalna: lokalne tradycje, zwyczaje i obrzędy kultywowane na całym obszarze powiatu, coraz częściej przybierające wymiar wydarzeń kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych	6.	Małe zainteresowanie mieszkańców wsi i właścicieli gospodarstw rolnych rozszerzeniem działalności o funkcje pozarolnicze, w tym turystyczne i rekreacyjne oraz prowadzeniem upraw metodami ekologicznymi
7.	Stały wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, edukacja ekologiczna realizowana na różnych poziomach m.in. przez szkoły, promowana podczas różnych przedsięwzięć	7.	Słabo rozpoznawalna marka powiatu: obszarów przyrodniczych, obiektów historycznych, produktów, miejscowości, ośrodków turystycznych, która mogłaby wzmacniać zainteresowanie zewnętrze tym terenem
8.	Estetyka zagospodarowania przestrzennego większości obszaru powiatu, dbałość o wygląd zabudowań i obejść w budynkach prywatnych i w przestrzeni publicznej, harmonijne wkomponowanie w krajobraz przyrodniczy obiektów architektonicznych	8.	Niewystarczające zabezpieczenia przed powodzią i innymi klęskami naturalnymi, w tym osuwiskami, brak zbiorników retencyjnych, niedostateczne uregulowanie rzek i potoków, niewiele dobrze utrzymanych sieci melioracyjnych i urządzeń melioracji szczegółowych
Szanse		Zagrożenia	

Lp.	Cecha (O)	Lp.	Cecha (T)
1.	Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania w zakresie ochrony środowiska, dziedzictwa kulturowego, sportu, turystyki i rekreacji, skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych, nowa perspektywa funduszy europejskich na lata 2014 – 2020	1.	Zadłużenie i niskie dochody większości samorządów lokalnych a tym samym małe możliwości sfinansowania kosztownych inwestycji służących ochronie środowiska naturalnego, rewitalizacji obiektów zabytkowych, rozwoju infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej i sportowej
2.	Wzrost atrakcyjności turystycznej powiatu, dzięki rozwojowi sfery rekreacyjnej i turystycznej, zwiększającej się liczbie wydarzeń w tych dziedzinach, coraz bardziej atrakcyjnej infrastrukturze	2.	Konkurencja innych obszarów o podobnych potencjałach w ubieganiu się o środki rozwojowe w dziedzinie ochrony środowiska, rozwoju turystyki, sportu, o klientów usług turystycznych, rekreacyjnych, sportowych i in.
3.	Bliskość Rzeszowa jako stolicy regionu i ośrodków subregionalnych a tym samym duża liczba potencjalnych klientów korzystających z atrakcji turystycznych powiatu	3.	Zagrożenie naturalne: narażenie znacznej części obszaru powiatu na występowanie ruchów masowych ziemi (osuwisk), powodzi i innych klęsk żywiołowych
4.	Wzrastająca liczba osób i podmiotów prywatnych inwestujących w obiekty tworzące infrastrukturę turystyczno-rekreacyjną w powiecie	4.	Nasilenie negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych w powiecie, spadek urodzeń, emigracja, depopulacja miejscowości wiejskich, niski poziom rozwoju gospodarczego
5.	Rosnące zainteresowanie zdrowym stylem życia, usługami rekreacyjnymi, turystyką, sportem, produktami lokalnymi, zdrową żywnością	5.	Brak wystarczającej wielkości nakładów na ochronę środowiska naturalnego, na sferę kultury, sportu, turystyki i rekreacji
6.	Wspieranie funkcji pozarolniczych na terenach wiejskich przez dostępne programy rozwojowe, wzrost liczby rolników i mieszkańców wsi	6.	Niekorzystne przepisy prawne negatywnie wpływające na możliwość korzystania ze środowiska naturalnego, zachowanie lokalnych tradycji,

	oferujących usługi rekreacyjno - turystyczne		wytwarzania i sprzedaży lokalnych wyrobów itp.
7.	Promocja produktów lokalnych, wydarzeń, obiektów historycznych, obszarów przyrodniczych	7.	Niechęć młodych mieszkańców do przejmowania lokalnej i regionalnej tradycji i kultury, zwiększający się wpływ kultury masowej na młode pokolenie
8.	Zwiększenie dostępności obszaru powiatu poprzez budowę nowych połączeń drogowych i modernizację istniejących: drogi ekspresowej S-19 na południe od Rzeszowa, obwodnic Czudca, Strzyżowa i Wiśniowej, modernizacji sieci drogowej o znaczeniu regionalnym i lokalnym	8.	Pogorszenie dostępności obszaru powiatu, w tym terenów przygotowanych do turystycznego wykorzystania, infrastruktury rekreacyjnej, ośrodków wypoczynkowych i in. ze względu na wzrastający zły stan części infrastruktury drogowej

W obszarze strategicznym „Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego” stwierdzono sumarycznie oddziaływanie powiązań mocnych stron społeczności powiatu strzyżowskiego i szans (procesy korzystne) na poziomie średnio 1,26, natomiast w powiązaniach mocnych stron z zagrożeniami (niekorzystnymi procesami) stwierdzono sumaryczne oddziaływanie na poziomie średnio 0,76.

Tabela nr 46 – Waloryzacja powiązań mocnych stron powiatu i szans rozwojowych oraz mocnych stron i zagrożeń w obszarze strategicznym nr 5 „Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego”

	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8		S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8
O1	1	2	2	2	1	1	1	1	T1	1	0	2	2	1	1	0	0
O2	2	2	1	2	2	1	1	1	T2	0	0	2	2	1	0	0	0
O3	2	2	0	1	1	0	0	0	T3	0	1	0	1	0	0	0	1
O4	1	1	1	2	2	1	0	1	T4	0	0	1	1	1	2	0	2
O5	2	1	1	2	2	1	2	1	T5	1	1	2	2	1	1	1	1
O6	2	1	1	2	2	2	2	2	T6	2	0	1	1	1	1	0	0
O7	2	2	0	2	2	2	1	1	T7	0	0	0	0	1	2	0	0
O8	0	0	0	2	2	0	0	1	T8	0	1	1	2	2	1	0	1

Wyniki te wskazują na istniejącą możliwość wzmocnienia mocnych stron powiatu przez zdefiniowane szanse rozwojowe o skali 26% mocniejszej (>1,0) niż przeciętne.

Z kolei analiza oddziaływania zagrożeń, które mogą osłabić mocne strony powiatu dała wynik poniżej przeciętnego, a różnica pomiędzy wpływem szans i zagrożeń na mocne strony powiatu wyniosła 0,5, stąd też wynika, że bardziej prawdopodobny jest we wskazanych dziedzinach optymistyczny scenariusz rozwoju powiatu, w którym zdefiniowane szanse wzmacniają istniejące mocne strony obszaru i społeczności niż scenariusz negatywny, w którym zagrożenia osłabiają mocne strony powiatu.

Słabe strony społeczności lokalnej wykazały słabsze powiązanie z szansami - na poziomie średnio 0,98, a powiązanie słabych stron z zagrożeniami osiągnęło uśredniony poziom 0,84 - o 16% poniżej średniego, co pokazuje, że słabe strony mogą zostać wzmocnione przez zagrożenia na poziomie bliskim średniego (o 0,2 mniej niż 1), ale zagrożenia w jeszcze mniejszym stopniu wzmocnią istniejące słabe strony w tym obszarze strategicznym.

Zgodnie więc z zasadami analizy TOWS zagrożenia nie osłabiają w zdecydowany sposób mocnych stron społeczności powiatu strzyżowskiego w analizowanej dziedzinie. Badanie powiązań pokazuje również, że wzajemne związki pomiędzy słabymi stronami, a szansami rozwojowymi na poziomie 0,98 nie będą wpływały bardziej niż przeciętnie na osłabienie możliwości wykorzystania szans rozwojowych, ale niestety na pewno nie pozwolą ich do końca wykorzystać.

Tabela nr 47 – Waloryzacja powiązań słabych stron powiatu i szans rozwojowych oraz słabych stron i zagrożeń w obszarze strategicznym nr 5 „Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego”

	W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8		W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8
O1	2	1	2	1	2	1	1	1	T1	2	1	1	1	1	0	1	2
O2	1	1	0	2	1	0	2	0	T2	2	1	1	2	1	0	2	2
O3	0	0	0	1	1	1	2	1	T3	1	0	0	0	0	0	0	2
O4	0	0	2	2	1	2	2	0	T4	1	1	0	1	1	2	1	0
O5	1	1	2	1	0	2	2	0	T5	2	2	2	2	2	0	1	2
O6	1	1	2	2	1	2	1	1	T6	0	0	0	1	0	1	1	1
O7	0	0	1	2	0	1	2	0	T7	0	0	0	1	0	1	1	0
O8	0	0	0	1	0	1	2	0	T8	0	0	0	2	0	1	2	0

Zatem z punktu widzenia analizy TOWS istniejące szanse nie pozwolą na znaczące ograniczenie występujących słabych stron. Powiązanie słabych stron z zagrożeniami dało wynik 0,84, czyli poniżej siły średniej powiązania, co oznacza, że słabe strony wzmocnią zagrożenia na poziomie nieco powyżej słabego, w podobnym też stopniu zagrożenia wpłyną na spotęgowanie słabych stron społeczności i terenu powiatu. W tej dziedzinie również wydaje się możliwy optymistyczny scenariusz rozwoju.

Fotografia nr 60 - Budynek dawnego dworu ziemiańskiego w Pstrągowej

ROZDZIAŁ 9. CELE STRATEGICZNE, CELE SZCZEGÓŁOWE ORAZ KLUCZOWE PROJEKTY STRATEGII ROZWOJU POWIATU STRZYŻOWSKIEGO NA LATA 2017 - 2025

W części strategicznej niniejszego dokumentu, po dokonaniu diagnozy społeczno - gospodarczej, analizie otoczenia prawnego oraz innych uwarunkowań, wyznaczona została wizja rozwoju powiatu strzyżowskiego, wskazano także obszary strategiczne, wokół których koncentrował się będzie rozwój powiatu w przyjętym horyzoncie czasowym. Przy formułowaniu wizji rozwojowej pomocne okazało się badanie ankietowe, ukazujące preferencje mieszkańców różnych miejscowości w powiecie oraz warsztaty strategiczne z udziałem przedstawicieli środowisk decydujących o wdrożeniu mechanizmów rozwojowych na tym terenie, przeprowadzone jesienią 2015 r.

W poprzednim rozdziale wyznaczone w *Strategii* obszary interwencji poddane zostały rozszerzonej analizie, pod kątem ich mocnych i słabych stron w odniesieniu do terenu, społeczności i gospodarki powiatu, jak również określono siłę wzajemnych zależności i powiązań pomiędzy poszczególnymi cechami, wg metody SWOT i TOWS, ukazując prawdopodobieństwo zaistnienia różnych scenariuszy w ich realizacji.

W rozdziale 9. opisane zostaną przyjęte dla wyznaczonego horyzontu czasowego cele strategiczne, ukonkretniające je cele szczegółowe oraz zdefiniowane na etapie opracowywania *Strategii* projekty kluczowe w poszczególnych obszarach strategicznych. Należy pamiętać, że odzwierciedlają one stan z roku 2015, oparte są o analizy i rozstrzygnięcia bazujące na dotychczasowych doświadczeniach, zjawiskach i procesach zachodzących w ostatnich latach i prognozowanych wg stanu wiedzy na okres, w którym dokument był opracowywany. Dlatego też wyznaczone cele rozwojowe z natury rzeczy mają charakter ogólny, mogą być też stale weryfikowane i modyfikowane podczas wdrażania *Strategii*, zwłaszcza ze względu na zachodzące zmiany i potrzeby - zarówno wewnątrz powiatu, jak i w zewnętrznym otoczeniu. *Strategia* powinna być bowiem dokumentem „żywym”, poddawany okresowej weryfikacji, badany pod kątem osiągania założonych celów i rezultatów działań.

Ten aspekt programowania rozwoju lokalnego dotyczy szczególnie listy projektów kluczowych, zamykającej każdy z obszarów strategicznych, opisywanych poprzez przyjęte cele strategiczne i cele szczegółowe. Projekty te mają charakter indykatorywny (kierunkowy) - określają przede wszystkim pożądane przedsięwzięcia dla danego obszaru strategicznego, wskazują podmioty, które takie przedsięwzięcia powinny realizować oraz orientacyjny okres ich realizacji.

W czasie opracowywania niniejszego dokumentu nie były bowiem w większości sprecyzowane kosztorysy poszczególnych projektów, szczegółowy ich zakres, a nawet konkretna liczba i charakter przewidywanych przedsięwzięć w poszczególnych obszarach. To bowiem uzależnione będzie od specyfiki dostępnych programów rozwojowych, aktywności poszczególnych podmiotów czy też ostatecznie - rozstrzygnięć w ramach konkursów o udzielenie dofinansowania.

Z drugiej strony jednak projekty kluczowe z punktu widzenia autorów *Strategii* są swoistymi punktami węzłowymi dla każdego z wyznaczonych obszarów strategicznych. Ich

przeprowadzenie przyczyni się do realizacji wypracowanej wizji rozwoju powiatu, celu strategicznego i celów szczegółowych w każdym ze wskazanych obszarów strategicznej interwencji. Brak realizacji z kolei będzie istotnym elementem, obniżającym możliwość osiągnięcia oczekiwanych efektów działań rozwojowych.

9.1. Cel strategiczny, cele szczegółowe oraz lista projektów kluczowych w obszarze strategicznym nr 1: *Gospodarka i rynek pracy*

Uczestnicy prac nad *Strategią rozwoju powiatu stryżowskiego na lata 2017 – 2025* oraz autorzy niniejszego dokumentu sferę gospodarki i powiatowego rynku pracy uznali za pierwszoplanowy obszar strategiczny, w którym prowadzona być powinna interwencja rozwojowa. Zdiagnozowano, że dla mieszkańców powiatu stryżowskiego niewystarczająca liczba miejsc pracy jest głównym problemem społecznym, którego skutkiem są m.in.: utrzymujący się od lat, jeden z najwyższych w regionie podkarpackim poziom bezrobocia, emigracja i migracja zarobkowa, szczególnie młodych mieszkańców, niskie wynagrodzenia zatrudnionych pracowników.

We współczesnych uwarunkowaniach rozwój gospodarczy, a tym samym liczba oferowanych miejsc pracy, uzależniony jest przede wszystkim od kondycji i konkurencyjności działających na danym terenie podmiotów gospodarczych. Dlatego też obszar gospodarki, przedsiębiorczość mieszkańców, a w konsekwencji sytuacja na lokalnym rynku pracy mieć będą istotne znaczenie - zarówno dla osiągnięcia zakładanych celów rozwojowych, jak również dla realizacji wyznaczonej wizji rozwoju powiatu. Zdefiniowany poniżej cel strategiczny, a także przyjęte cele szczegółowe oraz wskazane kluczowe projekty mają za zadanie ukierunkować działalność interwencyjną w taki sposób, aby podejmowane przedsięwzięcia przyczyniły się do ograniczenia istniejących na terenie powiatu stryżowskiego barier oraz zdynamizowania i przyspieszenia tendencji rozwojowych w obszarze strategicznym „Gospodarka i rynek pracy”.

9.1.1. Cel strategiczny: Zbudowanie w powiecie stryżowskim nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki, opartej na wiedzy, zdolnej do tworzenia nowych, trwałych miejsc pracy

Konkurencyjność gospodarki osiągnąć można na wiele sposobów. Obowiązujące europejskie, krajowe i regionalne dokumenty strategiczne wskazują, że przyjętym i pożądanym kierunkiem wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw w wyznaczonych horyzontach czasowych jest przede wszystkim ich innowacyjność, rozumiana jako stosowanie nowoczesnych, nawet eksperymentalnych technologii, związanych m.in. z jak najmniejszym negatywnym oddziaływaniem na środowisko, inteligentne korzystanie z dostępnych surowców naturalnych, rozwój tzw. „gospodarki opartej na wiedzy”. Chodzi o tworzenie produktów i usług, dla których mniejsze znaczenie będzie miało wykorzystanie zasobów środowiskowych, a większe potencjału, umiejętności i wiedzy pracowników, osiągnięć naukowców w różnych dziedzinach, wdrażanie nowoczesnych, dających przewagę konkurencyjną technologii.

Przyjęcie - poprzez sformułowany powyżej cel strategiczny - dla sfery gospodarczej powiatu takich zadań pozwoli na zsynchronizowanie przedsięwzięć rozwojowych nie tylko z przyjętymi dokumentami wyższego rzędu, ale również skorelowanie z wdrażanymi programami rozwojowymi dostępnymi dla sfery gospodarczej, a tym samym umożliwi wsparcie podmiotów gospodarczych i powiatowego rynku pracy poprzez projekty finansowane z programów realizowanych na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim.

Przyczyni się to także do unowocześnienia i wzmocnienia innowacyjności firm działających w powiecie, a w konsekwencji do ich rozwoju, a tym samym do tworzenia nowych, trwałych miejsc pracy na powiatowym rynku pracy. Dlatego też wyznaczony dla przyjętego obszaru interwencji cel strategiczny zgodny jest z europejską, krajową i regionalną polityką wzrostu gospodarczego, a jego realizacja wzmocni kondycję gospodarki w powiecie strzyżowskim.

9.1.1.1. Cel szczegółowy nr 1: Rozwój konkurencyjnych i innowacyjnych podmiotów gospodarczych na terenie powiatu strzyżowskiego

Wypełnieniem przyjętego celu strategicznego będzie przede wszystkim rozwój funkcjonujących już w powiecie strzyżowskim oraz powstanie nowych podmiotów gospodarczych, które zdolne są do konkurencji na rynku lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Osiągnięte to powinno zostać przez wzmocnienie działających już podmiotów gospodarczych, stosowanie nowoczesnych technologii, współpracę sektora gospodarczego ze sferą nauki, a także poszczególnych przedsiębiorstw między sobą.

Fotografia nr 61 - Koncepcja rozbudowy firmy FME Food Machinery Europe sp z o.o. w Wyżnem z 2013 r. – wytwórcy nowoczesnych linii technologicznych do przetwórstwa żywności

Szczególnie pożądaną będzie rozbudowa sieciowych powiązań pomiędzy firmami w formie klastrowej i udział podmiotów gospodarczych z powiatu strzyżowskiego

w klastrowych powiązaniach regionalnych, takich jak „Dolina Lotnicza” czy Klaster Jakości Życia „Kraina Podkarpacie”. Potencjalnie w powiecie strzyżowskim rozwinąć się mogą także inne sieciowe i kooperacyjne powiązania tego typu w takich gałęziach gospodarki jak: przemysł drzewny, usługi turystyczne, przetwórstwo rolno – spożywcze, obróbka metalu i in.

Konieczne jest również nastawienie na innowacyjność, dążenie do wzmocnienia ścieżek transferowych pomiędzy poszczególnymi firmami a sferą nauki i edukacji, unowocześnienie urządzeń, maszyn i linii technologicznych stosowanych w produkcji, a także zaplecza obiektowego oraz wdrożenie nowoczesnych, innowacyjnych produktów, wytwarzanych i oferowanych na terenie powiatu strzyżowskiego.

Działania i projekty w tym kierunku mają wysokie szanse uzyskać wsparcie finansowe z różnych źródeł, w tym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w ramach programów regionalnych, krajowych i europejskich. Ważnym elementem prorozwojowym w gospodarce powiatu - ze względu na endogeniczne potencjały tego terenu – będzie także stosowanie technologii przyjaznych środowisku, opartych na wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii, dalszy dynamiczny rozwój sektora turystycznego i rekreacyjnego, co zostanie szerzej omówione w odrębnych celach szczegółowych przyjętych dla niniejszego obszaru strategicznej interwencji.

9.1.1.2. Cel szczegółowy nr 2: Tworzenie na terenie powiatu strzyżowskiego sprzyjających warunków dla inwestorów, w tym inwestorów zewnętrznych

Niski poziom inwestycji gospodarczych jest jedną z głównych słabości powiatu strzyżowskiego. Wielkość inwestycji w podmiotach gospodarczych na terenie powiatu w kolejnych latach należy do najniższych w regionie. Problemy społeczności powiatu pogłębiła likwidacja bądź ograniczenie w ostatnich dziesięcioleciach działalności funkcjonujących tutaj, zwłaszcza w Strzyżowie dużych zakładów produkcyjnych, po których pozostały zdegradowane, częściowo obecnie zagospodarowywane tereny przemysłowe. Te okoliczności sprawiają, że nastawienie na inwestycje, unowocześnianie procesów produkcji, czy też poziomu oferowanych usług powinny być priorytetem w angażowaniu środków rozwojowych w powiecie strzyżowskim. Ważnymi czynnikami wspierającymi inwestycje gospodarcze będą także elementy, działania i procesy wspierające rozwój sfery otoczenia biznesu, dostęp do kapitału inwestycyjnego, przyjazna dla inwestorów działalność administracji publicznej.

Konieczność zdynamizowania inwestycji gospodarczych powinna być wyznacznikiem interwencji publicznej w zakresie kierowania środków rozwojowych. Powinny one bowiem służyć przede wszystkim inwestycjom, w szczególności takim, dzięki którym następuje tworzenie nowych, trwałych miejsc pracy na terenie powiatu. Oczekiwane działania inwestycyjne w sektorze gospodarczym powiatu to m.in.: wdrażanie innowacji, unowocześnianie parku maszynowego, kreowanie nowych produktów i usług.

W polityce proinwestycyjnej stosowane powinny być różnorodne ułatwienia dla inwestorów tworzących miejsca pracy, w tym inwestorów zewnętrznych. Służyć temu mogą m.in. projekty i programy zarządzane przez Powiatowy Urząd Pracy, instytucje regionalne i krajowe, przyjazne dla inwestorów podejście administracji samorządowej na poziomie

gminnym, powiatowym i regionalnym oraz podmiotów administracji rządowej. Szczególnie pożądane byłoby pozyskanie na teren powiatu znaczących inwestorów zewnętrznych w sferze produkcji, co związane jest z potrzebami i kwalifikacjami potencjalnych pracowników z tego terenu oraz zagospodarowanie terenów poprzemysłowych i wykorzystanie ich do nowych przedsięwzięć gospodarczych. Inwestycjom służy też stały wzrost poziomu przedsiębiorczości w powiecie, tj. powstawanie i rozwój mikro i małych przedsiębiorstw, których funkcjonowanie z roku na rok poszerza sektor najbardziej konkurencyjnych w każdej gospodarce wolnorynkowej, bo najbardziej odpornych na zmiany w otoczeniu zewnętrznym, małych i średnich przedsiębiorstw, w tym firm rodzinnych (sektora MŚP).

W powiecie strzyżowskim brak jest obecnie m.in. takich instrumentów wspierania inwestycji gospodarczych jak: specjalna strefa ekonomiczna, lokalny fundusz pożyczkowy czy inkubator przedsiębiorczości. Tereny inwestycyjne – nawet jeżeli je oferują publiczni lub prywatni dysponenti – są często nieuzbrojone, rozproszone, nieprzygotowane z punktu widzenia formalno – prawnego i niezbyt promowane.

Z drugiej strony istotną barierą w rozwoju inwestycji gospodarczych jest słaba dostępność obszaru powiatu: niewielkie wykorzystanie istniejącej linii kolejowej, brak bezpośredniego dostępu do sieci dróg szybkiego ruchu i autostrad, pogarszający się stan dróg wojewódzkich, częściowo także ograniczenia dla ruchu towarowego na drogach lokalnych, stale pogarszająca się przepustowość głównych ciągów drogowych. Są to więc głównie zewnętrzne (egzogenne) przyczyny, które - wpływając na pogarszanie dostępności terenu powiatu - obniżają jego potencjalne szanse rozwojowe w zakresie inwestycji gospodarczych. W tym sensie niniejszy cel szczegółowy w obszarze strategicznym „Gospodarka i rynek pracy” wiąże się z kolejnym obszarem strategicznym wyznaczonym w niniejszym dokumencie, jakim jest „Infrastruktura techniczna.”

Inwestycjom gospodarczym w powiecie sprzyjać będzie także aktywne poszukiwanie zewnętrznych inwestorów oraz rozwój usług elektronicznych, m.in. informacji o terenie, internetowa dostępność baz danych i usług administracyjnych, promocja terenu, obiektów, instytucji i przedsięwzięć z tego obszaru w różnych dziedzinach, współpraca różnych podmiotów w przygotowaniu i prowadzeniu przedsięwzięć inwestycyjnych, biznesowych, promocyjnych i in.

9.1.1.3. Cel szczegółowy nr 3: Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy i nowych podmiotów gospodarczych środkami publicznymi i pomocowymi przeznaczonymi na wzrost gospodarczy, rozwój przedsiębiorczości, przeciwdziałanie bezrobociu i in.

Ze względu na zdiagnozowane problemy społeczne i gospodarcze na terenie powiatu strzyżowskiego, głównym celem interwencji publicznej w sferę gospodarki powinno być wspieranie powstawania nowych miejsc pracy. W wyżej wymienionych celach szczegółowych wskazano działania, które pośrednio przyczyniają się do ich tworzenia. Należy jednak także stosować dostępne zarówno dla osób pozostających bez pracy, jak i dla firm i przedsiębiorców instrumenty prawne i finansowe, które służyć będą powstawaniu nowych, trwałych miejsc pracy.

W realizacji niniejszego celu szczegółowego prowadzone będą działania defensywne i ofensywne. Chodzi bowiem o ochronę istniejących miejsc pracy oraz o tworzenie nowych, w funkcjonujących albo też powstających podmiotach gospodarczych. Przedsięwzięcia z tego zakresu uzależnione będą przede wszystkim od polityki państwa i programów uruchamianych z poziomu centralnego, m.in. za pomocą środków Funduszu Pracy, Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, przepisów prawnych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, ochroną miejsc pracy, wspieraniem zatrudnienia itp.

Tworzenie nowych miejsc pracy może jednak także być wspierane poprzez projekty przygotowywane i wdrażane na poziomie lokalnym z programów finansowanych m.in. z Europejskiego Funduszu Społecznego. Dla osiągnięcia niniejszego celu szczegółowego ważne będzie zarówno zwiększenie liczby działających na obszarze powiatu strzyżowskiego podmiotów gospodarczych, jak i rozszerzenie zatrudnienia, a także pozyskanie inwestorów zewnętrznych. Przygotowywane projekty i przedsięwzięcia z wykorzystaniem zewnętrznych i lokalnych środków rozwojowych powinny w sposób bezpośredni lub pośredni wiązać się z ochroną istniejących i tworzeniem nowych miejsc pracy na obszarze powiatu strzyżowskiego. Ten cel jako główny powinny realizować przede wszystkim projekty i przedsięwzięcia kierowane przez podmioty publiczne do sektora prywatnego w gospodarce powiatu.

Fotografia nr 62 - Produkcja cukierka „Krówka” w strzyżowskiej Cukierniczej Spółdzielni „Roksana” – największego wytwórcy cukierków na Podkarpaciu

Istotne jest również stałe wspieranie osób rozpoczynających działalność gospodarczą, powstawanie i rozwój mikro, małych i średnich firm, które w przyszłości stanowić mogą

podstawę sukcesu gospodarczego powiatu. Umożliwi to samozatrudnienie mieszkańców, w wielu przypadkach doprowadzić zaś może do powstania w pełni samowystarczalnych, konkurencyjnych podmiotów gospodarczych. Firmy te powinny operować w różnych dziedzinach: to w nich powstawać powinno najwięcej miejsc pracy, dzięki nim mogą być kultywowane i upowszechniane tradycje przedsiębiorczości na całym obszarze powiatu strzyżowskiego. Działania wspierające powinny być kierowane do wszystkich miejscowości powiatu strzyżowskiego, uwzględniając zarówno potrzebę dynamicznego rozwoju ośrodka miejskiego, wzmacniania ośrodków gminnych, jak i potrzebę generowania pozarolniczych miejsc pracy na terenach wiejskich.

9.1.1.4. Cel szczegółowy nr 4: Wzrost kwalifikacji pracowników oraz przygotowanie wykwalifikowanych kadr dla różnych sektorów gospodarki

W działalności instytucji publicznych związanych z rynkiem pracy, a szczególnie publicznych służb zatrudnienia, ale także innych podmiotów społecznych i prywatnych zajmujących się tą sferą, istotne powinno być nastawienie na stałą pomoc dla pracowników w podwyższeniu ich kwalifikacji, możliwości przekwalifikowania czy dostosowania posiadanych uprawnień zawodowych do aktualnych potrzeb rynku pracy. Ofertą taką, wspieraną środkami publicznymi, powinni dysponować w zasadzie wszyscy pracodawcy w powiecie strzyżowskim. Nie tylko bowiem przedsiębiorczość mieszkańców, ale również dobre przygotowanie zawodowe pracowników stanowi klucz do rozwiązania istniejących problemów na powiatowym rynku pracy.

Początkiem tego procesu powinna być dobra edukacja zawodowa na poziomie ponadgimnazjalnym, tj. w szkołach prowadzonych przez samorząd powiatowy. Już obecnie szkoły te dysponują przygotowaną, nowoczesną bazą obiektową, specjalistycznymi pracowniami i laboratoriami zawodowymi oraz szeroką, stale udoskonalaną gamą kierunków i profili kształcenia, oferowanych nie tylko dla młodzieży, ale również dla osób dorosłych. Dotyczy to zarówno szkół masowych, jak i specjalnych ośrodków szkolno – wychowawczych.

Działania te wymagają kontynuacji, a ich celem powinno być stałe dostosowywanie oferty kształcenia zawodowego do potrzeb potencjalnych pracodawców, nowoczesne przygotowanie przyszłych pracowników, dostarczenie im wiedzy i umiejętności na najwyższym możliwym poziomie. Pożądaną tendencją będzie dynamizacja współpracy szkół zawodowych i centrów kształcenia praktycznego w powiecie ze sferą biznesu, wzajemne wykorzystanie możliwości sprzętowych i praktycznych w celu jak najlepszego przygotowania młodzieży do przyszłej pracy, ale również podniesienia kwalifikacji lub nawet przekwalifikowania zatrudnionych pracowników. Konieczne jest także wdrożenie w systemie kształcenia zawodowego nastawienia na innowacyjność, kreatywność, przygotowanie i utworzenie nowych laboratoriów zawodowych związanych z innowacyjnymi dziedzinami przemysłu, odnawialnymi źródłami energii, technologiami przyjaznymi środowisku naturalnemu, powiązanie kształcenia zawodowego z inteligentnymi specjalizacjami wyznaczonymi w dokumentach strategicznych województwa podkarpackiego.

Po wspieraniu powstawania nowych miejsc pracy i utrzymania istniejących, to właśnie nastawienie na wzrost kwalifikacji pracowników w powiecie powinno stać się podstawą

przygotowywanych i realizowanych projektów i przedsięwzięć, możliwych do realizacji m.in. ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego czy też krajowego Funduszu Pracy, dla osób niepełnosprawnych zaś ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Oferta w tym zakresie powinna być na tyle elastyczna i zróżnicowana, aby mogła z niej skorzystać każda, zainteresowana osoba i każdy podmiot gospodarczy. Mogą to być kursy i szkolenia zawodowe, różne formy doskonalenia i doształcania, wspomaganie uzyskiwania potrzebnych uprawnień itp.

Poza szkołami zawodowymi, Powiatowym Urzędem Pracy, ważną rolę w tej dziedzinie na terenie powiatu strzyżowskiego, w szczególności dla sfery edukacji, pełni instytucja samorządu województwa, jaką jest Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Czudcu, oraz inne placówki, takie jak: strzyżowski Ośrodek Kształcenia Zawodowego, Punkt Pośrednictwa Pracy OHP, niepubliczne szkoły językowe i in.

Działania wspierające wzrost kwalifikacji pracowników mają znaczenie także dla obszarów wiejskich powiatu, w których nadal znaczna część osób pracujących w gospodarstwach rolnych gotowa jest do podjęcia pracy pozarolniczej.

Uwarunkowania przestrzenne powiatu strzyżowskiego, powiązanie tego terenu z sąsiednimi rynkami pracy, zwłaszcza z rynkiem rzeszowskim, emigracja zarobkowa części mieszkańców sprawiają także, że działalność w zakresie wzrostu kwalifikacji obecnych i przyszłych pracowników nie może być adresowana tylko do powiatowego rynku pracy. Polityka lokalna w tym zakresie winna uwzględniać tendencje regionalne i ogólnokrajowe, a nawet europejskie, nastawiona być powinna zarówno na osiągnięcie celów krótkoterminowych, doraźnych, jak i realizację zadań w dłuższym horyzoncie czasowym, wynikających ze zdiagnozowanych tendencji gospodarczych, wskazanych m.in. w obowiązujących dokumentach strategicznych z różnych poziomów.

9.1.1.5. Cel szczegółowy nr 5: Pomoc osobom w trudnej sytuacji na rynku pracy

Lokalna polityka rynku pracy, wspomagając tworzenie nowych miejsc pracy, wzrost kwalifikacji pracowników, powinna jednocześnie być ukierunkowana na stałe wspieranie osób pozostających w trudnej sytuacji na rynku pracy. Zgodnie z rozwiązaniami ogólnokrajowymi, ale także lokalnymi potrzebami, konieczna jest stała, wszechstronna pomoc i rozbudowywana oferta adresowana w pierwszym rzędzie do osób bezrobotnych. Oferta ta w maksymalny sposób powinna być zindywidualizowana, aby dostosować ją do zróżnicowanych potrzeb osób bezrobotnych, zarówno tych, które aktywnie poszukują pracy, jak i takich, które potrzebują aktywizacji, albo też z różnych przyczyn nie mogą podjąć pracy, ale potrzebują wsparcia.

Większość działań tego typu leżeć będzie po stronie Powiatowego Urzędu Pracy, niektóre z nich wymagają zaangażowania ze strony Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, gminnych ośrodków pomocy społecznej, nawet organizacji pozarządowych i instytucji nastawionych na działalność charytatywną.

Zakres podejmowanych działań w obrębie tego celu szczegółowego niniejszej *Strategii* uzależniony będzie przede wszystkim od obowiązujących i wprowadzanych rozwiązań prawnych na szczeblu ogólnokrajowym, ale również od dostępnych środków pomocowych, czy też istniejących na terenie powiatu potrzeb. Generalnie, w obowiązujących dokumentach

strategicznych mówi się o potrzebie pomocy osobom poszukującym pracy oraz o odrębnym typie działań adresowanych do tzw. osób wykluczonych, tzn. takich, które z różnych przyczyn nie są odpowiednio przygotowane do podjęcia pracy: mają trudną sytuację osobistą, materialną, zdrowotną lub też inne przyczyny utrudniają lub nawet uniemożliwiają im podjęcie pracy. Powiatowa polityka rynku pracy uwzględniać powinna działania dla wszystkich, tak określonych grup osób pozostających w trudnej sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Będą to projekty i przedsięwzięcia, których celem będzie odpowiednie przygotowanie osób bezrobotnych, poszukujących pracy, a następnie dostosowanie do indywidualnej sytuacji wsparcie ich zatrudnienia, współpraca w tym zakresie z potencjalnymi pracodawcami, z drugiej strony system aktywizacyjny dla bezrobotnych, którzy mogą podjąć pracę, ale jej nie poszukują. Uzupełnieniem tych działań będzie system wsparcia dla osób, które potrzebują pomocy, ale z różnych przyczyn, często niezależnych od siebie, nie mogą podjąć pracy.

Środki na działania opisane w niniejszym celu szczegółowym pochodzić będą z krajowego Funduszu Pracy, Europejskiego Funduszu Społecznego, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, budżetu państwa, budżetów samorządowych oraz z budżetów organizacji pozarządowych. Ze względu na specyficzne cechy społeczności powiatu strzyżowskiego konieczna jest stała, wysoka aktywność w opisanych dziedzinach ze strony różnych podmiotów, przygotowujących i realizujących różnorodne projekty i przedsięwzięcia, adresowane do opisanych wyżej grup pozostających w trudnej sytuacji na powiatowym rynku pracy.

9.1.1.6. Cel szczegółowy nr 6: Rozwój e-gospodarki na terenie powiatu strzyżowskiego

We współczesnej gospodarce coraz większego znaczenia nabiera sfera IT – nowoczesnych technologii opartych na wykorzystaniu informacji w formie cyfrowej, jej przekazywaniu poprzez cechujące się coraz większą przepływnością i szybkością przesyłania danych sieci teletechniczne oraz urządzenia oferujące coraz większy zakres możliwości. Ten sektor gospodarczy określany jest często jako gospodarka cyfrowa, e - gospodarka lub też gospodarka elektroniczna.

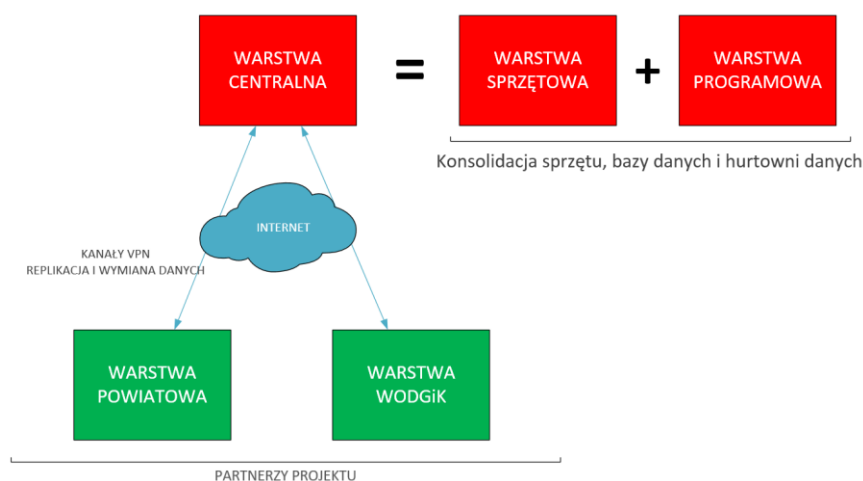
W społeczności lokalnej, dążącej do osiągnięcia innowacyjności gospodarki, unowocześnienia metod produkcji czy oferowanych usług, rozwój tej sfery jest niezbędny. Dotyczy to zarówno rozbudowy odpowiedniej infrastruktury, co opisane jest w rozdziale dotyczącym obszaru strategicznego „Infrastruktura techniczna”, jak i powstawania i rozwoju podmiotów opierających swoją działalność o nowoczesne formy przekazu informacji. Wymaga to jednak zdynamizowania procesów rozwojowych w tej dziedzinie. Część rozwiązań uzależniona jest od działań na poziomie centralnym, część związana jest z przedsięwzięciami regionalnymi, dla części jednak decydujące znaczenie miało będzie przygotowanie i wdrożenie odpowiednich projektów na poziomie lokalnym.

Dobrym początkiem w tej dziedzinie jest poszerzana gama usług e-administracji, zwiększanie funkcjonalności centralnego portalu e-puap, coraz większy zakres korespondencji w formie elektronicznej pomiędzy jednostkami publicznymi, dostęp do różnych usług drogą internetową, wprowadzanie w kolejnych jednostkach elektronicznego obiegu dokumentów. Coraz większa część zadań administracji publicznej, w tym zarządzanych przez powiaty, oparta

jest o ogólnokrajowe lub regionalne systemy, do których dane wprowadzane są na bieżąco. Tak funkcjonuje m.in. system rejestracji pojazdów oraz wydawania uprawnień dla kierowców. Niewątpliwą barierą w rozwoju usług elektronicznych jest jednak brak upowszechnienia zindywidualizowanego, kwalifikowanego podpisu cyfrowego, co wiąże się przede wszystkim z niedostatecznym oprządkowaniem prawnym i brakiem wystarczających działań ze strony administracji centralnej.

Samorząd powiatowy w Strzyżowie przeprowadził do tej pory kilka ważnych projektów w dziedzinie e-administracji. Najistotniejsze z nich to: cyfryzacja usług medycznych w ramach Podkarpackiego Systemu Informacji Medycznej oraz System Geoinformacyjny Powiatu Strzyżowskiego. Dzięki tym projektom na nowy poziom weszła wzajemna komunikacja pomiędzy poszczególnymi komórkami w SP ZOZ w Strzyżowie oraz pomiędzy pacjentami a świadczeniodawcą usług. System Geoinformacyjny umożliwił z kolei internetowy, otwarty dostęp do informacji o terenie powiatu w ujęciu geodezyjnym dla wszystkich mieszkańców i osób zainteresowanych oraz otwarty dostęp kwalifikowany dla osób i podmiotów działających w sferze otoczenia biznesu. Te działania, w szczególności w zakresie rozwoju usług e-administracji z kolejnych poziomów referencyjności wymagają następnych przedsięwzięć. Konieczne jest m.in. dokończenie cyfryzacji baz danych w zakresie informacji o terenie powiatu, która umożliwi odpowiednio przygotowany, elektroniczny dostęp do całości zasobu geodezyjnego powiatu strzyżowskiego.

Rysunek nr 6 – Schemat planowanego projektu Podkarpacki System Informacji Przestrzennej³²⁴ z udziałem samorządu powiatowego w Strzyżowie

Poza istotnymi dla wszystkich podmiotów gospodarczych usług w ramach tzw. e-administracji, w niniejszym celu szczegółowym chodzi również o rozwój szeregu przedsięwzięć w innych dziedzinach. Dobra internetowa informacja i promocja obiektów i usług stanowi obecnie jeden z podstawowych kanałów dystrybucji usług i produktów m.in. w sektorze turystycznym i rekreacyjnym. W tej dziedzinie, podobnie jak w handlu, czy też komunikacji ważny jest również rozwój systemu e-płatności, z pominięciem tradycyjnych form

³²⁴ Por. *Studium wykonalności projektu pn. Podkarpacki System Informacji Przestrzennej (PSIP)*, Kraków 2016, s. 188

obrotu pieniądzem. Wprowadzenie tego typu możliwości wpływa na podniesienie konkurencyjności poszczególnych firm i oferowanych przez nie produktów i usług.

Internet umożliwia w czasie rzeczywistym praktycznie nieograniczoną łączność pomiędzy dowolnymi punktami na świecie. To staje się szansą, wokół której swój potencjał gospodarczy buduje coraz więcej podmiotów w takich dziedzinach m.in. jak: handel, marketing i reklama produktów i usług, obsługa księgowa odległych nieraz terytorialnie firm, komunikacja interpersonalna i in. Samo dostarczanie internetu o odpowiedniej przepustowości jest obecnie nie tylko wyzwaniem technicznym, ale również polem dla rozwoju przedsiębiorstw, w tym o zasięgu lokalnym, konkurujących między sobą jakością i zakresem usług, szybkością przesyłanych danych, ceną za oferowane produkty itp.

Tak więc również na poziomie lokalnym rozwój różnych dziedzin e-gospodarki jest współcześnie ważnym zadaniem w budowaniu potencjału ekonomicznego, a przyjęcie niniejszego celu szczegółowego ma sprzyjać temu kierunkowi działań. Zamierzone efekty interwencji publicznej w tym obszarze powinny dostarczyć nowych e-usług administracji publicznej, rozszerzyć stosowanie technologii informatycznych w powiecie – zarówno wśród mieszkańców, jak i w podmiotach gospodarczych, pozwolić na pełną cyfryzację zarządzanych na poziomie lokalnym baz danych. Rozwój gospodarki cyfrowej na terenie powiatu strzyżowskiego powinien sprzyjać promocji i marketingowi lokalnych produktów i usług, kontaktując ich wytwórców z potencjalnymi nabywcami i klientami. Zwiększenie liczby i rozwój podmiotów gospodarczych działających w powiecie strzyżowskim w tej sferze przyczyni się niewątpliwie do wzrostu innowacyjności i konkurencyjności powiatu.

9.1.1.7. Cel szczegółowy nr 7: Upowszechnienie technologii przyjaznych środowisku, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz zasobów naturalnych powiatu strzyżowskiego

Jak wcześniej zostało ukazane, walory środowiskowe stanowią jedne z najistotniejszych potencjałów rozwojowych powiatu strzyżowskiego. Szczególnie pożądaną formą aktywności na tym terenie jest więc prowadzenie działalności gospodarczej w jak największym stopniu przyjaznej dla środowiska przyrodniczego, o najmniejszym negatywnym oddziaływaniu na otoczenie zewnętrzne.

Trend ten, mający na celu poszanowanie zasobów środowiskowych, jest jednocześnie jedną z najistotniejszych i najbardziej wspieranych tendencji we współczesnej, innowacyjnej gospodarce. Chodzi o jak najszerze wykorzystanie zasobów odnawialnych, jak największy stopień recyklingu używanych materiałów oraz upowszechnianie technologii i produktów opartych o naturalne, biologiczne surowce.

Tego typu nowoczesne podejście do innowacyjności może znaleźć szerokie zastosowanie na obszarze powiatu strzyżowskiego. Stosunkowo niski stopień uprzemysłowienia i urbanizacji tego terenu sprawia, że znikoma jest tutaj emisja zanieczyszczeń do powietrza. Duża lesistość, tradycje rolnicze, lokalna kultura i rzemiosło stanowią dobrą podstawę dla rozwoju produktów i usług opartych o naturalne, w większości odnawialne zasoby. Projekty i przedsięwzięcia, mające za cel poszanowanie i zrównoważone korzystanie ze środowiska naturalnego, powinny być szeroko wspierane, zwłaszcza w takich

gałęziach gospodarki jak: produkcja żywności i przetwórstwo rolno – spożywcze, pozyskiwanie i przetwórstwo drewna, rolnictwo, rozwój różnego rodzaju usług, w tym turystycznych i rekreacyjnych.

Odrębnym zagadnieniem jest upowszechnienie odnawialnych źródeł energii. W powiecie strzyżowskim, poprzez wykonany na początku lat 90-tych XX w. odwiert Wiśniowa -1 zlokalizowano zasoby wysokotemperaturowej wody geotermalnej. Potencjalnie zasoby te mogą zostać wykorzystane do produkcji energii, do celów leczniczych, produkcji żywności w ogrzewanych geotermalnie szklarniach czy też do celów rekreacyjno – wypoczynkowych i turystycznych. Specyfika tego rodzaju energii wymaga jednak wysokich nakładów finansowych, zwłaszcza na uruchomienie projektowanych przedsięwzięć. Mniej kosztochłonne jest upowszechnienie wykorzystania energii słonecznej (kolektory słoneczne i ogniwa fotowoltaiczne), niskotemperaturowej energii ziemi (pompy ciepła), energii wiatrowej, energii wody płynącej czy produkcji biopaliw. Wszystkie te typy energii odnawialnej mogą być wytwarzane na obszarze powiatu strzyżowskiego, a wokół ich wykorzystania i produkcji może się ogniskować również działalność gospodarza mieszkańców, funkcjonujących na tym terenie firm i inwestorów zewnętrznych.

Zasoby naturalne powiatu strzyżowskiego powinny więc służyć mieszkańcom, zapewniając zrównoważony rozwój tego terenu. Niedopuszczalne jest jednak takie z nich korzystanie, które wyrządza szkody środowisku naturalnemu. Z kolei roztropne, zrównoważone korzystanie z zasobów środowiska może pozytywnie wpłynąć na podniesienie konkurencyjności gospodarki powiatu, stać się podstawą działalności różnorodnych podmiotów i ich rozwoju. Korzystanie przez podmioty gospodarcze z zasobów naturalnych, które nie powoduje ich odnowienia, powinno jednak być otoczone specjalnym nadzorem odpowiednich służb państwowych, a po zakończeniu takich przedsięwzięć teren nimi objęty powinien zostać w pełni zrekultywowany, tj. przywrócony do normalnego funkcjonowania w środowisku przyrodniczym.

Przedsięwzięcia w zakresie rozpowszechnienia stosowania odnawialnych źródeł energii, dofinansowania ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko funkcjonujących w powiecie firm, czy też zastosowania ekologicznych metod produkcji i wytwarzania produktów o najmniejszej, możliwej szkodliwości zyskać powinny szerokie wsparcie zarówno administracyjne, jak i finansowe z programów rozwojowych z różnych poziomów.

9.1.1.8. Cel szczegółowy nr 8: Rozwój sektora turystyczno – rekreacyjnego na terenie powiatu strzyżowskiego

Dziedzictwo historyczne oraz lokalna kultura stanowią, podobnie jak środowisko przyrodnicze endogeniczne (wewnętrzne) potencjały rozwojowe powiatu strzyżowskiego. Dlatego też widoczny w ostatnich latach wzrost liczby podmiotów gospodarczych, opierających swoją działalność na wykorzystaniu tych potencjałów jest ze wszech miar uzasadnionym i pożądanym procesem. Aktualnie wykorzystują je przede wszystkim w różnych miejscowościach powiatu podmioty działające w obszarze turystyki i rekreacji. Są to zarówno podmioty publiczne, zarządzające częścią infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej na tym

terenie, jak i firmy prywatne prowadzące ośrodki wypoczynkowe, oferujące miejsca hotelowe, usługi gastronomiczne, turystykę zimową, jazdę konną, enoturystykę i in.

Rozwój sektora turystyczno – rekreacyjnego w powiecie jest uzasadniony także ze względu na położenie geograficzne powiatu strzyżowskiego – w pobliżu stolicy regionu i dużych ośrodków miejskich. Dla działających w tej sferze podmiotów dalszy rozwój będzie oznaczać poszerzenie i udoskonalenie oferty, unowocześnienie oferowanych usług czy też podjęcie kolejnych przedsięwzięć, które rozszerzą gamę potencjalnych klientów. Dla całej gospodarki, a dla tego sektora szczególnie ważna jest promocja i dobry marketing oferowanych produktów i usług. Takie działania powinny być więc intensyfikowane - zarówno na terenie powiatu, jak i w jego zewnętrznym otoczeniu. W promocji usług turystycznych i rekreacyjnych ważna jest współpraca pomiotów prywatnych i publicznych, wspólne działania i przedsięwzięcia, w tym adresowane do mieszkańców i na zewnątrz powiatu, wydarzenia i imprezy wykorzystujące lokalne walory przyrodnicze i kulturowe.

Fotografia nr 63 - Ośrodek rekreacyjno – turystyczny „Siedlisko Janczar” w Pstrągowej

Mimo aktualnie stosunkowo dobrze rozwiniętej oferty usług rekreacyjno - turystycznych na terenie powiatu strzyżowskiego sektor ten nadal powinien być rozwijany. Dotyczy to zarówno infrastruktury turystycznej, sportowej, rekreacyjnej, jak i wzrostu liczby podmiotów działających w tych dziedzinach. Nadal niewystarczająca jest bowiem liczba dostosowanych do turystycznej eksploatacji, zrewitalizowanych obiektów zabytkowych, dobrze przygotowanych tras rowerowych, ścieżek przyrodniczych, szlaków turystyki pieszej, praktycznie niewykorzystany jest w tej dziedzinie potencjał rzeki Wisłok. Konieczne w wielu wypadkach jest poszerzenie działalności w obiektach stanowiących turystyczne atrakcje powiatu, ich uatrakcyjnienie, czy nawet włączenie w tworzone lokalne i regionalne produkty turystyczne.

Dużo do zrobienia, zarówno dla władz publicznych jak i podmiotów gospodarczych działających w sektorze turystycznym w powiecie, pozostaje nadal w dążeniu do tworzenia i promocji lokalnej marki produktów turystycznych, współdziałania w rozszerzaniu możliwości turystyki pobytowej, dobrego komponowania oferty dla potencjalnych klientów między różnymi podmiotami i firmami.

Rozwój sektora turystycznego na terenie powiatu jest szczególnie ważny dla obszarów wiejskich, może bowiem przyczynić się do powstawania pozarolniczych miejsc pracy, zwiększyć zainteresowanie lokalnymi produktami, w tym wytwarzanymi w gospodarstwach rolnych. Wspieranie tych działań, mądra interwencja rozwojowa w dziedzinie turystyki i rekreacji w pełni wpisuje się w inteligentną specjalizację województwa podkarpackiego, jaką jest tzw. „sektor jakości życia”. Projekty i przedsięwzięcia w tych dziedzinach – zarówno prowadzone przez podmioty publiczne, jak i prywatne, powinny zyskać szerokie, uzasadnione wsparcie środkami rozwojowymi z poziomu regionalnego, krajowego i europejskiego, wpisując się w pożądane tendencje rozwojowe dla całego województwa podkarpackiego.

9.1.1.9. Lista zdefiniowanych projektów kluczowych na etapie opracowywania *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025 w obszarze strategicznym nr 1: Gospodarka i rynek pracy*

Tabela nr 48 – Lista projektów kluczowych w obszarze strategicznym nr 1 „Gospodarka i rynek pracy”

Lp.	Tytuł projektu	Podmioty realizujące	Okres realizacji
1.	Wprowadzenie innowacyjnych produktów i technologii w podmiotach gospodarczych na terenie powiatu strzyżowskiego	Podmioty gospodarcze z terenu powiatu, inwestorzy	2017 - 2025
2.	Przygotowanie uzbrojonych terenów inwestycyjnych do prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze powiatu strzyżowskiego, w tym podstrefy specjalnej strefy ekonomicznej	Samorządy gmin, Agencja Rozwoju Przemysłu, samorząd powiatowy, Agencja Nieruchomości Rolnych i in.	2017 - 2018
3.	Wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy na terenie powiatu strzyżowskiego środkami publicznymi, krajowymi i zagranicznymi	Powiatowy Urząd Pracy, samorząd powiatowy, samorząd województwa	2017 - 2025
4.	Wsparcie podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników i osób bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy, samorząd powiatowy,	2017 - 2025

		organizacje pozarządowe	
5.	Działania aktywizujące i wspomagające osoby w trudnej sytuacji na lokalnym rynku pracy	Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, samorząd powiatowy, gminne ośrodki pomocy społecznej, samorządy gmin, organizacje pozarządowe	2017 - 2025
6.	Cyfryzacja baz danych informacji o terenie oraz rozszerzenie oferty usług i produktów oferowanych drogą elektroniczną	Samorząd powiatowy, samorządy gmin, podmioty gospodarcze	2017 - 2020
7.	Rewitalizacja odwiertu Wiśniowa -1 dla celów geotermalnych oraz upowszechnienie zastosowania odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu	Samorząd gminy Wiśniowa, samorząd powiatowy, samorządy gmin, WFOŚiGW, NFOŚiGW, samorząd województwa, podmioty gospodarcze	2017 - 2020
8.	Rozwój i promocja marki powiatu strzyżowskiego w zakresie oferty rekreacyjno - turystycznej	Samorząd powiatowy, samorządy gmin, podmioty gospodarcze, organizacje pozarządowe	2017 - 2025
9.	Dokończenie rewitalizacji zabytkowego zespołu dworsko – parkowego w Wiśniowej oraz innych obiektów zabytkowych w powiecie	Samorząd powiatowy, samorządy gmin, organizacje pozarządowe	2017 - 2020

9.2. Cel strategiczny, cele szczegółowe oraz lista projektów kluczowych w obszarze strategicznym nr 2: *Infrastruktura techniczna*

Jak wyżej zostało wspomniane, wyznaczone w pierwszym obszarze cel strategiczny i cele szczegółowe, dotyczące gospodarki powiatu i powiatowego rynku pracy powiązane są w dużej mierze z drugim z wyznaczonych w niniejszym dokumencie obszarów strategicznych,

jakim jest „Infrastruktura techniczna”. We współczesnych uwarunkowaniach bowiem dostępność komunikacyjna - poprzez odpowiedni poziom infrastruktury - ma decydujące znaczenie dla atrakcyjności gospodarczej każdego terenu. W części diagnostycznej opracowania wykazano, że utrudnienia w dostępności komunikacyjnej do obszaru powiatu strzyżowskiego stanowią jedną z głównych przyczyn braku zainteresowania inwestorów zewnętrznym terenem powiatu oraz istniejących tutaj problemów gospodarczych. Pogłębiająca się degradacja infrastruktury, zwłaszcza dróg o znaczeniu regionalnym powoduje z kolei wzrastające problemy z ich przepustowością, wpływając ujemnie m.in. na funkcjonalność transportu osobowego i towarowego oraz bezpieczeństwo użytkowników. Problemy te mają charakter progresywny ze względu na w dużej mierze tranzytowy charakter połączeń drogowych na terenie powiatu strzyżowskiego oraz wzrastającą mobilność mieszkańców, korzystających z sąsiednich rynków pracy. Dotyczy to szczególnie transportu kołowego, a problemów tych jak dotychczas nie rozwiązała przeprowadzona w ostatnich latach modernizacja linii kolejowej nr 106 Rzeszów - Jasło, której wykorzystanie ma znikome znaczenie dla codziennego transportu osób i towarów.

Przyjęte dla niniejszego dokumentu pojęcie infrastruktury technicznej obejmuje znacznie szerszy zakres zagadnień niż tylko infrastruktura drogowa czy kolejowa. W wyznaczonym jako drugi obszarze programowania strategicznego chodzi o uwzględnienie w działaniach rozwojowych takich dziedzin istotnych dla gospodarki i społeczności powiatu strzyżowskiego jak: sieci przesyłowe: internetowe, telefoniczne, radiowe, bezprzewodowe, sieci dystrybucyjne energii elektrycznej, gazu ziemnego, sieci komunalne: wodociągowa, kanalizacyjna, związane z nimi obiekty: stacje transformatorowe, oczyszczalnie ścieków, przepompownie, instalacje itp. W pojęcie infrastruktury technicznej włączono także infrastrukturę kubaturową: budynki i mieszkania, obiekty użyteczności publicznej, trwałe wyposażenie: place, parkingi, stacje przeładunkowe, zasilające, punkty bazowe, węzłowe i in. Ze względu na endogeniczne potencjały powiatu strzyżowskiego przyjęte w tym obszarze strategicznym działania wskazują również na niezwykle istotne znaczenie i konieczność dalszego rozwoju infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej, która jest niezbędnym elementem wykorzystania walorów środowiskowych i kulturowych powiatu strzyżowskiego dla celów rozwojowych.

Tak określone pojęcie „Infrastruktury technicznej” w działaniach rozwojowych w horyzoncie czasowym lat 2017 – 2025 w powiecie strzyżowskim wdrażane będzie poprzez realizację wyznaczonych poniżej: celu strategicznego, celów szczegółowych i projektów kluczowych dla tego obszaru.

9.2.1. Cel strategiczny: Poprawa dostępności powiatu strzyżowskiego poprzez wzmocnienie i unowocześnienie powiązań z międzynarodowymi, krajowymi i regionalnymi sieciami komunikacyjnymi, regionalnymi i subregionalnymi ośrodkami wzrostu, a także powiązań wewnętrznych oraz rozwój infrastruktury przesyłowej, komunalnej, turystycznej i rekreacyjnej

Zarówno badani mieszkańcy, uczestnicy warsztatów strategicznych, jak i autorzy niniejszego dokumentu uznali poprawę dostępności komunikacyjnej powiatu za główne

zadanie, niezbędne dla osiągnięcia założonej wizji rozwojowej. Określony powyżej cel strategiczny rozumiany jest jako konieczność modernizacji istniejącej sieci komunikacyjnej o największym znaczeniu dla gospodarki powiatu oraz budowy nowych połączeń drogowych, których brak stanowi istotną słabość konkurencyjną tego terenu. Chodzi szczególnie o bezpośredni dostęp lokalnego ośrodka wzrostu, tj. miasta Strzyżowa do mającej obecnie największe znaczenie dla gospodarki, rozbudowywanej w naszym kraju sieci autostrad i dróg szybkiego ruchu oraz budowę obwodnic miejscowości, które umożliwią rozwiązanie problemów z przepustowością dróg i pozwolą na udostępnienie nowych terenów inwestycyjnych.

Wyznaczony powyżej cel strategiczny jest w pełni zgodny z obowiązującymi dokumentami rozwojowymi z poziomu europejskiego, krajowego i regionalnego, chodzi w nim bowiem o wzmocnienie powiązań zewnętrznych i wewnętrznych ze wskazanymi w tych dokumentach ośrodkami rozwojowymi (miastami) nazywanymi „biegunami wzrostu”, dzięki którym ma następować tzw. dyfuzja (rozprzestrzenienie) impulsów i czynników rozwojowych na obszary je otaczające. W szczególności działania projektowane w ramach niniejszego obszaru i celu strategicznego na poziomie lokalnym stanowią wypełnienie przyjętych kierunków dla krajowych i regionalnych programów rozwoju transportu³²⁵.

Celem interwencji rozwojowej w wyznaczonym obszarze strategicznym będzie także wzmocnienie bezpośrednich i pośrednich powiązań wewnętrznych wszystkich miejscowości i miejsc osadniczych w powiecie z miastem Strzyżowem jako lokalnym ośrodkiem wzrostu oraz z ośrodkami, które można określić jako „sublokalne”, tj. stolicami gmin. Budowanie wewnętrznej spójności nie oznacza tylko inwestycji drogowych, które będą dotyczyć przede wszystkim dróg powiatowych, gminnych i ich infrastruktury (mosty, przepusty, chodniki i in.). Chodzi także o modernizację i rozwój innych typów infrastruktury ważnej z punktu widzenia gospodarczego i społecznego: zapewnienie dostępu do sieci internetowej o odpowiedniej szybkości przesyłu danych (internet szerokopasmowy), modernizację sieci energetycznych i gazowych, poprawę warunków mieszkaniowych i lepsze zagospodarowanie przestrzeni, rozbudowę sieci kanalizacyjnych, modernizację i rozbudowę sieci wodociągowych i in.

Coraz mocniej postulowana jest przez mieszkańców potrzeba wzmocnienia bezpieczeństwa użytkowników dróg. Istotne będzie także wsparcie lepszego niż do tej pory wykorzystania linii kolejowej, a także dalszy dynamiczny rozwój infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej i sportowej, co przyczyni się do pożądanego podniesienia atrakcyjności obszaru powiatu z uwzględnieniem zdiagnozowanych, endogenicznych potencjałów rozwojowych.

---

³²⁵ Krajowym celem strategicznym sformułowanym w *Strategii rozwoju transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.)* jest „Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego, przez tworzenie spójnego, zrównoważonego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym.” Por. *Strategia rozwoju transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.)*, Warszawa 2013, załącznik do uchwały nr 6 Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2013 r. (poz. 75), M.P. z 2013 r. poz. 75, s. 7. *Program strategiczny rozwoju transportu województwa podkarpackiego do roku 2023* zakłada działania mające na celu: konieczność zwiększenia dostępności zewnętrznej regionu, rozwój powiązań transportowych wzmacniających powiązania funkcjonalne regionalnych biegunów wzrostu oraz poprawę dostępności obszarów peryferyjnych, rozwój systemów transportowych integrujących obszary funkcjonalne biegunów wzrostu, integrację podsystemów transportowych i poprawę bezpieczeństwa. Por. *Program strategiczny rozwoju transportu województwa podkarpackiego do roku 2023*, Rzeszów 2015, s. 6., załącznik nr 1 do Uchwały Zarządu Województwa Podkarpackiego Nr 129/2815/15 z dnia 29 grudnia 2015 roku.

9.2.1.1. Cel szczegółowy nr 1: Budowa drogi szybkiego ruchu S-19 przez obszar powiatu strzyżowskiego, z węzłami w Babicy i Żarnowej

Mimo że sieć drogowa najwyższego rzędu, tj. autostrady, drogi szybkiego ruchu i drogi krajowe zarządzane są ze szczebla centralnego, zadania inwestycyjne na tej sieci planowane są zaś na poziomie rządowym, a wykonywane przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad z oddziałami regionalnymi, to jednak przedsięwzięcia w tej dziedzinie mają wysoki wpływ na wzmocnienie tendencji rozwojowych zarówno w regionach, jak i na poziomie lokalnym. Dlatego też planowana budowa drogi ekspresowej S-19 przez teren powiatu strzyżowskiego będzie miała kluczowe znaczenie dla zdynamizowania procesów rozwojowych oraz ograniczenia istniejących barier w gospodarce powiatu. Inwestycja ta w szczególności wpłynie na znaczną poprawę warunków prowadzenia produkcji przemysłowej oraz łatwiejszą niż do tej pory możliwość pozyskania inwestorów zewnętrznych.

Aktualnie droga szybkiego ruchu S-19 łączy się z autostradą A-4 na północ od Rzeszowa, kolejne odcinki budowane są zaś zarówno po zachodniej stronie stolicy regionu, jak i w kierunku Lublina. Wg stanu z przełomu 2015 i 2016 r. szlak drogowy S-19 budowany jest w województwie podkarpackim do węzła Rzeszów – Południe, tj. do miejscowości Kielanówka. Przedłużenie tej drogi o kolejny odcinek, tj. do pierwszej miejscowości w powiecie strzyżowskim – Babicy poprzez planowany m.in. tunel i węzeł tej drogi, pozwoliłoby na jej skomunikowanie z obecną drogą krajową nr 19, rozwiązując wiele istniejących obecnie problemów transportowych i komunikacyjnych. Inwestycja ta pozwoliłaby na łatwiejszy dostęp do stolicy regionu, tranzyt z południa Podkarpacia na północ, w tym do centralnej i północnej części naszego kraju oraz na włączenie ruchu pojazdów na osi północ - południe do autostrady A-4, tj. w międzynarodowy korytarz transportowy wschód – zachód E-40.

Prowadzone w latach 2008 – 2010 konsultacje społeczne z aktywnym udziałem mieszkańców, samorządowców ze wszystkich gmin powiatu strzyżowskiego, powiatów sąsiednich oraz powiatów ze wschodniej Małopolski pozwoliły na określenie optymalnego przebiegu tej drogi przez obszar powiatu strzyżowskiego, akceptowany zarówno przez społeczność lokalną, jak i otoczenie zewnętrzne oraz inwestora, tj. GDDKiA. W listopadzie 2015 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie zaaprobował oczekiwany przebieg tej trasy jako możliwy z punktu widzenia uwarunkowań środowiskowych, co potwierdzone zostało stosowną decyzją, która stanowi niezbędny i długo oczekiwany wstęp do rozpoczęcia procesu inwestycyjnego.

W dokumentach inwestora, którym jest Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, przygotowywana inwestycja S-19 na południe od Rzeszowa obejmuje odcinek od węzła Rzeszów - Południe do granicy państwa w Barwinku, z dwoma węzłami na terenie powiatu strzyżowskiego, tj. w Babicy i Żarnowej oraz możliwością etapowania na odcinek: Rzeszów Południe – Babica i Babica – granica państwa. Z kolei aktualne dokumenty rządowe, tj. *Program budowy dróg krajowych na lata 2014 – 2023 (z perspektywą do 2025 r.)* przyjęty uchwałą nr 156/2015 Rady Ministrów z dnia 8 września 2015 r. w załączniku nr 1, tj. „Liście zadań inwestycyjnych realizowanych w ramach Programu” w pozycjach 47 i 48 przewiduje

w latach 2018 – 2023 budowę odcinka drogi S-19 o długości 10,3 km od węzła Rzeszów Południe do węzła Babica i odcinka o długości 74,9 km od węzła Babica do Barwinka³²⁶.

Podsumowując: w świetle powyżej opisanego stanu przygotowań oraz znaczenia tej inwestycji dla aktualnego i przyszłego rozwoju powiatu strzyżowskiego, niniejszy cel szczegółowy ma zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia oczekiwanych efektów rozwojowych w aspekcie gospodarczym, szczególnie poprzez podniesienie dostępności inwestycyjnej obszaru powiatu i skomunikowanie tego terenu z najważniejszymi korytarzami i sieciami transportowymi w Polsce i Europie.

9.2.1.2. Cel szczegółowy nr 2: Budowa obwodnic Czudca, Strzyżowa i Wiśniowej w ciągu drogi wojewódzkiej nr 988 Babica – Warzyce

Dla rozwoju gospodarczego na poziomie lokalnym w obecnych rozwiązaniach ustrojowych zasadnicze znaczenie mają także drogi zarządzane i utrzymywane przez samorządy województw, tj. drogi wojewódzkie, których oddziaływanie ma wymiar regionalny i ponadregionalny. Stanowią one pierwszorzędną sieć uzupełniającą dla dróg krajowych, zapewniając przenoszenie największych potoków ruchu pomiędzy regionalnymi ośrodkami wzrostu, komunikację ośrodków regionalnych z lokalnymi centrami rozwoju i dostępność do dróg krajowych, a za ich pośrednictwem także do połączeń międzynarodowych. Znaczenie sieci dróg wojewódzkich dla lokalnej gospodarki i społeczności powiatu strzyżowskiego potwierdziły badania i analizy prowadzone zarówno z poziomu regionalnego, jak i przez jednostki samorządu powiatowego i samorządów gmin z obszaru powiatu.

Jednocześnie z roku na rok wzrasta obciążenie tych ciągów drogowych ruchem towarowym i osobowym. Tranzytowe położenie powiatu strzyżowskiego pomiędzy stolicą regionu a południowymi powiatami województwa, jak również częścią powiatów ze wschodniej Małopolski, patrząc zaś dalej w pobliżu granicy ze Słowacją, powoduje wzrastające potoki pojazdów przemieszczające się przez teren powiatu z różnych kierunków i w różne miejsca docelowe. Spośród dróg wojewódzkich w powiecie strzyżowskim największe znaczenie ma droga nr 988 – Babica – Warzyce (kierunek Jasło, Gorlice, Nowy Sącz, Pilzno, Tarnów) w Twierdzy łącząca się z drogą wojewódzką nr 990 Krosno – Twierdza (kierunek Krosno – Sanok), w Wiśniowej z drogą wojewódzką nr 986, Tuszyna – Ropczyce – Wiśniowa (kierunek Dębica, Mielec, autostrada A-4), w Strzyżowie z drogą wojewódzką nr 989 prowadzącą do Lutczy, gdzie łączy się z drogą wojewódzką nr 991 (kierunek Krosno) a za jej pośrednictwem z drogą krajową nr 19 (kierunek Brzozów, Sanok, granica państwa w Barwinku, Bieszczady) w Babicy z drogą krajową nr 19 (kierunek Rzeszów, północ regionu i kraju, granica Państwa z Ukrainą, autostrada A-4).

Obecnie na drodze nr 988 obciążenie ruchem pojazdów na niektórych odcinkach należy do najwyższych na Podkarpaciu, tym samym ten ciąg drogowy sukcesywnie traci parametry związane z przepustowością, harmonijnym rozdzieleniem ruchu tranzytowego i miejscowego, bezpieczeństwem użytkowników. Rozwiązaniem tego stanu rzeczy może być tylko budowa nowych odcinków w najbardziej newralgicznych, obciążonych ruchem miejscach

---

³²⁶ Program budowy dróg krajowych na lata 2014 – 2023 (z perspektywą do 2025 r.), załącznik do uchwały nr 156/2015 Rady Ministrów z dn. 8 września 2015 r., załącznik nr 1.

stanowiących tzw. „wąskie gardła” w ruchu drogowym. Konieczne byłoby również złagodzenie niedogodności związanych ze zbyt dużym zróżnicowaniem pionowym przebiegu tej drogi, tj. stromymi podjazdami, które utrudniają komunikację, zwłaszcza w ruchu ciężarowym w okresie zimowym.

Najważniejsze, zdiagnozowane i oczekiwane społecznie przedsięwzięcia w zakresie dróg wojewódzkich dotyczą jednak przede wszystkim budowy obwodnic trzech miejscowości: Czudca, Strzyżowa i Wiśniowej. Ich wykonanie zakłada przygotowany w 2013 r. i aktualizowany w następnych latach przez Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie oraz Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego program funkcjonalno – użytkowy przebudowy drogi wojewódzkiej nr 988 Babica – Warzyce na odcinku od Babicy do Twierdzy. Przyjmowane w latach 2015 i 2016 dokumenty na poziomie regionalnym i krajowym potwierdziły ujęcie tych inwestycji w ramach perspektywy finansowej lat 2014 - 2020³²⁷

Brak wykonania tych zadań skutkował będzie dalszym pogłębieniem trudności komunikacyjnych w powiecie strzyżowskim, potęgując istniejące bariery dla rozwoju gospodarczego. Z kolei wykonanie zakładanych w niniejszym celu szczegółowym nowych odcinków dróg pozwoli na otwarcie na inwestycje nowych terenów, poprawę dostępności ważnych ośrodków gospodarczych powiatu, stanowić będzie niezwykle istotny, pozytywny impuls dla lokalnej gospodarki, porządkując w znacznym stopniu potoki ruchu o charakterze tranzytowym i miejscowym. Dlatego też zadania opisane w niniejszym celu szczegółowym mają priorytetowe znaczenie dla wyznaczonego obszaru strategicznego oraz dla władz publicznych, wspólnot lokalnych, mieszkańców powiatu, ale również dla wszystkich użytkowników dróg, w szczególności ze względu na konieczność lepszego skomunikowania terenów południowych województwa podkarpackiego z ośrodkiem centralnym, jakim jest miasto Rzeszów.

9.2.1.3. Cel szczegółowy nr 3: Modernizacja nawierzchni, poprawa bezpieczeństwa i infrastruktury drogowej dróg wojewódzkich w powiecie strzyżowskim

Poza budową nowych odcinków dróg wojewódzkich o charakterze dróg obwodowych, poprawy i modernizacji wymagają obecnie praktycznie wszystkie drogi wojewódzkie przebiegające przez obszar powiatu strzyżowskiego. Zrealizowane w ostatnich dziesięcioleciach inwestycje na drogach wojewódzkich na tym terenie to m.in. modernizacja drogi wojewódzkiej nr 988 na odcinku Warzyce – Twierdza z budową ronda w Twierdzy, przebudowa kilku obiektów inżynierskich, budowa ronda w Strzyżowie, sukcesywna współpraca z gminami w budowie chodników na drogach wojewódzkich w różnych miejscowościach oraz modernizacja części nawierzchni.

Mimo to jednak poziom nakładów inwestycyjnych na drogi wojewódzkie w powiecie strzyżowskim jest nadal niewystarczający. Pilnej modernizacji wymaga ponad połowa całkowitej długości dróg wojewódzkich w powiecie. Oczekiwany społecznie inwestycjami są także budowy chodników, pozwalające na rozdzielenie ruchu pieszego i kołowego w sposób wpływający na poprawę bezpieczeństwa użytkowników. W odniesieniu do dróg wojewódzkich

---

³²⁷ Por. przypisy 231 i 232 w niniejszym opracowaniu.

- ze względu na ich wysokie obciążenie ruchem - konieczny jest stały, wysoki poziom nakładów inwestycyjnych, którego oczekiwanym rezultatem będzie poprawa ich nawierzchni, dobry stan i utrzymanie infrastruktury towarzyszącej oraz poprawa bezpieczeństwa.

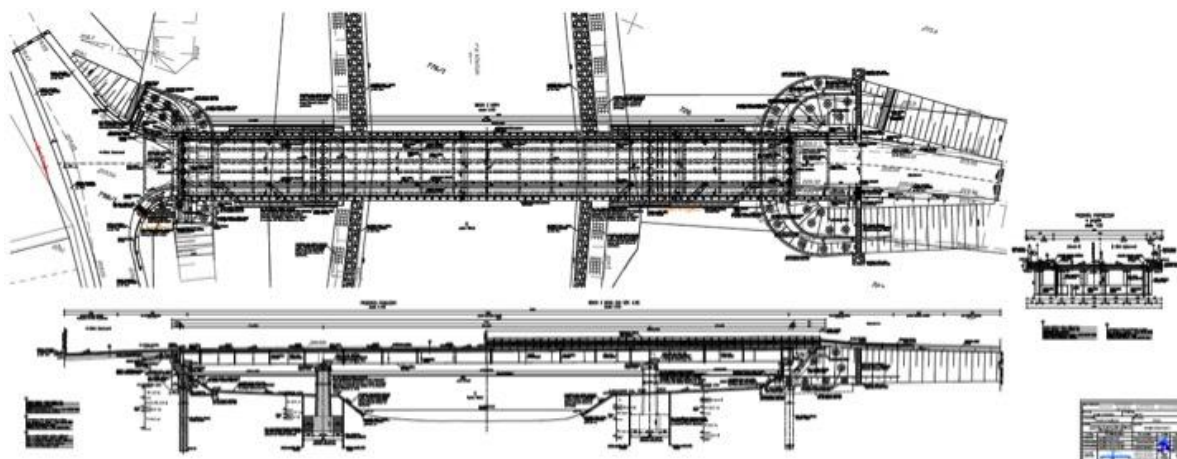
Jak ukazane zostało we wcześniejszych rozdziałach niniejszego opracowania, rokrocznie to właśnie na drodze krajowej i drogach wojewódzkich w powiecie strzyżowskim dochodzi do największej liczby zdarzeń w ruchu drogowym, wynikiem których jest nie tylko zniszczenie mienia, ale również utrata zdrowia i życia przez ich uczestników. Dlatego też zadania zapisane w niniejszym celu szczegółowym mają istotne znaczenie nie tylko dla samej społeczności powiatu strzyżowskiego, ale również dla wszystkich osób korzystających z sieci dróg wojewódzkich na tym terenie.

9.2.1.4. Cel szczegółowy nr 4: Modernizacja dróg powiatowych poprzez poprawę nawierzchni, przebudowę mostów, likwidację skutków powodzi i osuwisk oraz wzrost bezpieczeństwa użytkowników

Sieć dróg powiatowych ma podstawowe znaczenie dla połączeń i powiązań lokalnych. Na terenie powiatu strzyżowskiego poprzez tę sieć połączone są m.in. poszczególne miejscowości między sobą, umożliwiony jest dostęp do dróg wyższego rzędu: wojewódzkich i krajowych, miejscowości wiejskie połączone są z siedzibami gmin, pełniącymi funkcje ośrodków sublokalnych, w przypadku jednej miejscowości gminnej (Niebylec) zaś najkrótsza komunikacja z miastem powiatowym (Strzyżowem) odbywa się za pośrednictwem dróg lokalnych (powiatowej lub powiatowej i gminnej). Niektóre spośród dróg powiatowych, zwłaszcza takie, które wychodzą poza teren powiatu, *de facto* wykorzystywane są jako połączenia o charakterze regionalnym. Lokalną sieć dróg publicznych tworzą więc drogi powiatowe i drogi gminne stanowiące komplementarne połączenie z drogową siecią komunikacyjną wyższego rzędu.

Już podczas prac nad poprzednią *Strategią rozwoju powiatu strzyżowskiego* zdiagnozowano, że sieć dróg powiatowych, za którą, zgodnie z obowiązującym podziałem kompetencji, bezpośrednią odpowiedzialność ponosi samorząd powiatowy, nie wymaga budowy nowych połączeń. W zasadzie we wszystkich gminach powiatu sieć ta ma wystarczający poziom zagęszczenia, zapewniający odpowiednią dla tej kategorii dróg dostępność wszystkim miejscowościom, a tym samym spójność całego obszaru. Problemem głównym, szczególnie na początku funkcjonowania samorządu powiatowego w Strzyżowie, była jakość infrastruktury dróg powiatowych (wcześniej o kategorii dróg wojewódzkich), zły stan nawierzchni na większości odcinków, niedostosowane do współczesnych uwarunkowań stan mostów i przepustów, zniszczenia spowodowane powodziami, ulewnymi deszczami i osuwiskami. Z tych też powodów nakłady na modernizację, przebudowę i utrzymanie dróg powiatowych na całym obszarze powiatu były rokrocznie jednymi z najwyższych pozycji w kolejnych budżetach realizowanych przez Radę i Zarząd Powiatu Strzyżowskiego.

Rysunek nr 7 – Projekty przebudowy mostów w ciągach dróg powiatowych. Planowany okres realizacji: lata 2016 – 2018, szacowana wartość projektów 17 mln zł

Dzięki tym działaniom, z wykorzystaniem praktycznie wszystkich dostępnych zewnętrznych źródeł finansowania, we współpracy w finansowaniu niektórych zadań z samorządami gmin, stan większości dróg powiatowych w powiecie strzyżowskim uległ zdecydowanej poprawie. Mimo to jednak także w wyznaczonej w niniejszym opracowaniu perspektywie czasowej drogi powiatowe wymagają kolejnych inwestycji i kolejnych działań modernizacyjnych. Dotyczy to zarówno konieczności dalszej modernizacji ich nawierzchni, jak i dokończenia przebudowy obiektów inżynierskich, w szczególności mostów, poprawy bezpieczeństwa poprzez budowę chodników na najbardziej niebezpiecznych i uczęszczanych przez pieszych odcinkach, likwidacji szkód powodziowych i osuwiskowych. Są to zadania oczekiwane społecznie, wielokrotnie postulowane przez społeczności lokalne, samorządy i mieszkańców.

Dostępność komunikacyjna, a tym samym możliwość rozwoju niektórych miejscowości wiejskich, jest uzależniona bowiem od inwestycji na drogach powiatowych, przebudowy mostów i podniesienia ich nośności czy też poprawy stanu nawierzchni. Równie oczekiwanym działaniem jest, jak wcześniej wspomniano, poprawa bezpieczeństwa, dobre oznakowanie dróg i zabezpieczenie niebezpiecznych odcinków m.in. poprzez zastosowanie barier energochłonnych, utrzymanie pasa drogowego w sezonie letnim i zimowym w odpowiednim poziomie przejezdności, widoczności itp. działania realizowane przez wyspecjalizowaną jednostkę samorządu powiatowego, jaką jest Powiatowy Zarząd Dróg w Strzyżowie.

Staraniem samorządu powiatowego jednostka ta dysponuje odpowiednią kadrami, obiektami i sprzętem, pozwalającym jej skutecznie wykonywać powierzone zadania. Konieczne jest jednak m.in. jej dalsze dosprzętowanie oraz dokończenie wyposażenia w nowoczesny system informatyczny do zarządzania i ewidencji dróg powiatowych.

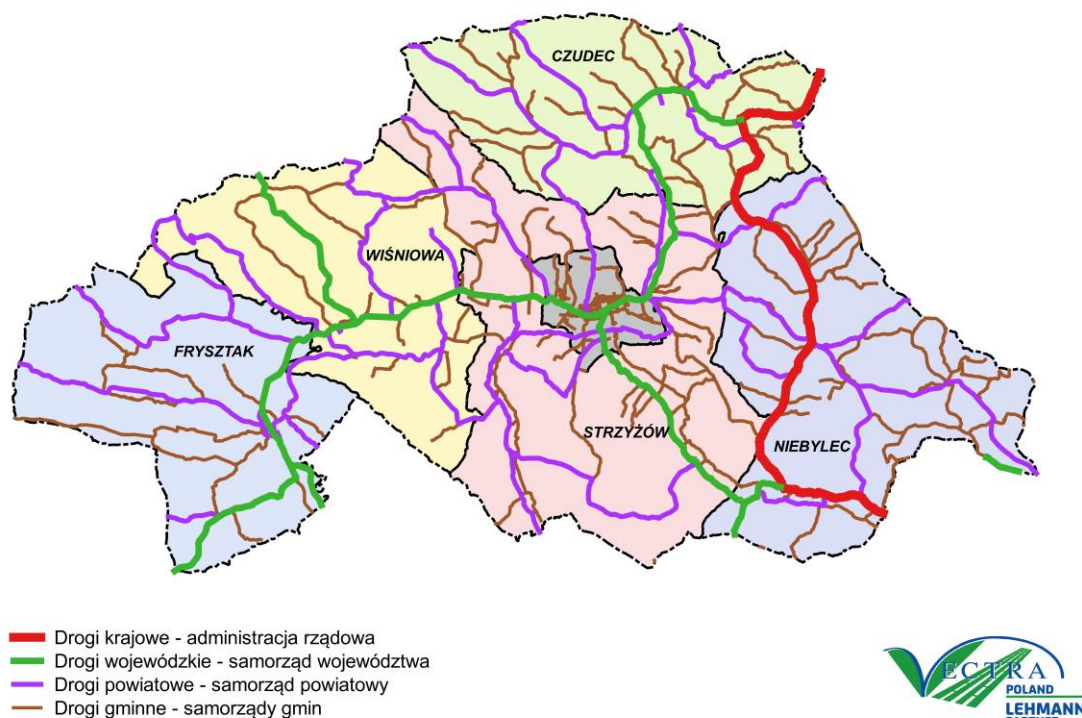
W działalności Powiatowego Zarządu Dróg w Strzyżowie niezbędna jest szeroka współpraca – zarówno z zarządcami innych kategorii dróg, jak i z władzami lokalnymi, zwłaszcza w przygotowaniu projektów modernizacyjnych dotyczących dróg powiatowych, które mogą zostać objęte dofinansowaniem zewnętrznym. Ważnym zadaniem związanym z drogami powiatowymi na całym obszarze powiatu strzyżowskiego jest ich zabezpieczenie

przed skutkami klęsk żywiołowych i likwidacja skutków takich zdarzeń. Dotyczy to szkód powodowanych przez ulewne deszcze, powódzie, ruchy masowe ziemi. W niektórych zadaniach konieczne jest zastosowanie skomplikowanych i kosztownych rozwiązań technicznych, poprzedzonych długotrwałymi badaniami, m.in. geologicznymi. W odniesieniu do takich zdarzeń konieczna będzie stała współpraca i pomoc ze strony administracji rządowej: wojewody podkarpackiego, Państwowego Instytutu Geologicznego, Biura ds. Usuwania Skutków Klęsk Żywiołowych działającego jako jednostka ministerstwa odpowiedzialnego za te zagadnienia oraz kierowanie na ten cel dotacji związanych z wystąpieniem klęsk żywiołowych z budżetu Państwa lub też z innych, dostępnych na tego typu cele źródeł.

W związku z tym, że drogi powiatowe mają podstawowe znaczenie dla zapewnienia odpowiedniej komunikacji i rozwoju gospodarczego miejscowości wiejskich, w tym w zakresie dotyczącym rolników i gospodarstw rolnych, finansowanie ich modernizacji powinno także następować z wykorzystaniem środków kierowanych na wspólną politykę rolną Unii Europejskiej, w tym na rozwój obszarów wiejskich.

Mapa nr 28 – Schemat sieci dróg publicznych w powiecie strzyżowskim wg ich zarządców w 2015 r.³²⁸

Podsumowując omawianie niniejszego celu szczegółowego, stwierdzić można, że wykonanie przedstawionych zadań będzie miało kluczowe znaczenie, przede wszystkim dla zapewnienia spójności przestrzennej całego obszaru powiatu strzyżowskiego, rozwoju gospodarczego większości miejscowości wiejskich, poprawy bezpieczeństwa na tym terenie. Co równie ważne jednak w kontekście obowiązującej polityki rozwoju, modernizacja

³²⁸ Wykonano w Powiatowym Zarządzie Dróg w Strzyżowie.

infrastruktury dróg powiatowych mieć będzie podstawowe znaczenie dla zapewnienia odpowiedniej jakości powiązań wszystkich miejscowości w powiecie z lokalnym centrum rozwoju, jakim jest miasto Strzyżów, jak również z ośrodkami sublokalnymi (miejscowości gminne), co umożliwi dyfuzyjny przekaz czynników i impulsów rozwojowych z lokalnych centrów wzrostu do miejscowości wiejskich.

9.2.1.5. Cel szczegółowy nr 5: Działania na rzecz szerszego wykorzystania komunikacji kolejowej i poprawy bezpieczeństwa na skrzyżowaniach linii kolejowej nr 106 z drogami lokalnymi

Przez wiele dziesięcioleci linia kolejowa o obecnym oznaczeniu numerem 106 i prowadzona na niej komunikacja była podstawowym sposobem przewozów pasażerskich i towarowych m.in. pomiędzy Rzeszowem a Jasłem i dalej Zagórzem. Linia ta powstała w latach 1889 – 1990 i doprowadziła wówczas do rozwoju położonych przy niej miejscowości³²⁹, w konsekwencji także do powstania po raz pierwszy Starostwa Powiatowego w Strzyżowie w 1896 r., gdzie planowano m.in. odgałęzienie tej linii w kierunku Brzozowa i Sanoka³³⁰. Celem tych działań było skomunikowanie powstałej wcześniej magistrali kolejowej Kraków – Lwów, tj. Kolei Galicyjskiej im. Karola Ludwika i Galicyjskiej Kolei Transwersalnej przebiegającej na linii Stróże – Jasło - Krosno - Sanok. Zbudowana linia kolejowa, z całym, rozszerzanym w kolejnych latach zapleczem, wykorzystywana była m.in. w ruchu pasażerskim, dla celów przemysłowych w związku z transportem towarów produkowanych w rafineriach na południu regionu, do celów militarnych i in.³³¹. Planowano jej elektryfikację, ale zamierzenia te zostały zrealizowane tylko na niewielkich odcinkach w Jasle i Rzeszowie.

---

³²⁹ Monografię tej linii kolejowej opracowali Tomasz Machowski i Grzegorz Nycz. Wydana została w 2014 r. w Rybniku przez wydawnictwo Eurosprinter w serii „Najciekawsze linie kolejowe Polski” pod tytułem „W dolinie Wisłoka. Koleją z Jasła do Rzeszowa”. Zgodnie z informacjami zawartymi w tej publikacji budowę linii kolejowej Jasło – Rzeszów prowadzono na podstawie ustawy podpisanej przez cesarza Franciszka Józefa 20 maja 1889 r., w kwietniu 1889 r. w Jasle rozpoczęło działalność kierownictwo budowy linii, na którego czele stał Anton Suchanek. Do przeprowadzenia tej inwestycji zgłosiło się 29 przedsiębiorstw ze 147 ofertami. Do budowy wyłoniono firmy: Frey i Spółka oraz spółkę Gall–Kis-Prokopowicz. Prace w terenie rozpoczęto 23 września 1889 r. Wg przywoływanych w opracowaniu relacji na budowie linii kolejowej dziennie pracowało nawet 2035 robotników. Pierwszy pociąg trasę Rzeszów - Jasło przejechał 19 września 1890 r., 3 października tego roku dokonano odbioru technicznego wykonanej linii, a oficjalnie otwarta została 11 października 1890 r. Koszt budowy - z dopuszczonych przez cesarza 5,5 mln zł reńskich - zamknął się w kwocie 5237710 zł reńskich, a kierownictwo budowy rozwiązano 15 lipca 1891 r. Por. T. Machowski, G. Nycz *Koleją z Jasła do Rzeszowa. Najciekawsze linie kolejowe Polski*, Rybnik 2014, s. 12 - 16.

³³⁰ Por. T. Machowski, G. Nycz, op. cit., s. 43.

³³¹ Autorzy przywołanej monografii tak przedstawiają motywację, która zdecydowała o tej inwestycji: „Już wkrótce po uruchomieniu kolei transwersalnej stało się jasne, że ilość połączeń pomiędzy nią a Koleją Karola Ludwika jest niewystarczająca, zaś odległość pomiędzy liniami o południkowym przebiegu: z Tarnowa do Stróż i z Przemyśla do Chyrowa zbyt wielka. Z punktu widzenia interesu strategicznego monarchii istotne było pozyskanie alternatywnego, na wypadek przerwania ruchu pomiędzy Przemyślem a Łupkowem, dojazdu do przemyskiej twierdzy i północnych rubieży monarchii, ułatwiającego przerzut wojsk i zaopatrzenia. Dodatkowo nowa linia o przebiegu południkowym, łącząca obie magistrale, mogła stać się w przyszłości, po przedłużeniu i przeprowadzeniu jej przez łańcuch Karpat, kolejną trasą łączącą Galicję z Węgrami. Co więcej, budowę kolejnego łącznika obu tras uważano za konieczną nie tylko w odniesieniu do interesów państwa, ale także z punktu widzenia rozwoju gospodarczego okolicy, przez którą tor miałby przebiegać. Tyczyło się to zwłaszcza usprawnieniu transportu w kierunku północnym ropy naftowej, wydobywanej w okolicach Jasła, Krosna i Gorlic.” T. Machowski, G. Nycz, op. cit., s. 8.

Intensywne wykorzystanie tej linii kolejowej trwało praktycznie do końca lat 80-tych XX w. Następujący po tym okresie gwałtowny rozwój transportu samochodowego spowodował obniżenie znaczenia komunikacji kolejowej m.in. w całym regionie podkarpackim, w tym w powiecie strzyżowskim. Przyczyną był pogarszający się stan infrastruktury kolejowej, zarówno samych torowisk, jak i obiektów towarzyszących, takich jak stacje przeładunkowe, dworce i place, a także niewystarczająca prędkość pociągów, stosunkowo wysokie ceny biletów czy też z natury rzeczy mniejsza mobilność tego typu komunikacji.

W ciągu ostatnich lat, dzięki przeprowadzeniu gruntownej modernizacji linii kolejowej nr 106 Rzeszów – Jasło, zrealizowanej w ramach projektu współfinansowanego z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013 na tej linii kolejowej przebiegającej przez cztery gminy powiatu strzyżowskiego dokonano m.in. wymiany torowisk, odnowiono przystanki, dostosowując perony do współczesnych uwarunkowań, zbudowane zostały nowe mosty, przebudowano i unowocześniono inne obiekty. Docelowo prędkość pociągów ma zostać zwiększona do 80 – 100 km/h. Uzupełnieniem tych działań są starania samorządów o przejęcie dworców i gruntów przykolejowych, które stanowić mogą znakomite tereny inwestycyjne do gospodarczego wykorzystania oraz inicjatywy samorządu województwa podkarpackiego, jako podmiotu odpowiedzialnego za kolejowe przewozy regionalne, zmierzające do lepszego niż do tej pory wykorzystania komunikacji kolejowej w naszym regionie.

Fotografia nr 64 - Modernizacja linii kolejowej Rzeszów - Jasło

Doświadczenia krajów zachodnich potwierdzają, że mimo istniejących ograniczeń komunikacja kolejowa może nadal stanowić ważny element wzmacniający potencjał gospodarczy, użyteczny zarówno dla pasażerów, jak i dla przewozu towarów. Atutem transportu kolejowego jest niewątpliwie m.in. wysoki poziom ekologiczności, dzięki znacznie

mniej niż transportu drogowego negatywnemu wpływowi na środowisko naturalne, niższą emisję zanieczyszczeń.

Tak więc również w przypadku powiatu strzyżowskiego zrealizowana modernizacja linii kolejowej nr 106 Rzeszów – Jasło może być znaczącym impulsem, sprzyjającym przyjętej wizji rozwojowej i dobremu wykorzystaniu potencjałów tego terenu. Zmodernizowana dotychczas infrastruktura kolejowa musi jednak zostać uzupełniona o elementy, które są niezbędne do wdrożenia tzw. transportu multimodalnego i intermodalnego. W najbliższych latach przy przystankach kolejowych powinny powstać parkingi pozwalające na bezproblemowe łączenie transportu samochodowego z przewozem osób koleją, pasażerski ruch kolejowy powinien zostać w pełni zsynchronizowany z komunikacją publiczną, zwłaszcza w Rzeszowie, wdrożone powinny zostać takie rozwiązania jak: dostępność do sieci internetowej w pociągach, elektroniczny bilet na różne typy transportu, pozwalający bezproblemowo dotrzeć możliwie najbliżej do celu podróży, ceny biletów za transport kolejowy powinny zaś osiągnąć poziom konkurencyjny w stosunku do innych typów transportu pasażerskiego. Większy powinien być także zakres współpracy pomiędzy podmiotami kolejowymi a samorządami lokalnymi w zagospodarowaniu terenów przylegających do trasy kolejowej, dworców, placów, gruntów itp.

Wiele trudnień wiąże się współcześnie z upowszechnieniem kolejowego transportu towarów. Podmioty gospodarcze są bowiem z reguły znacznie mniejsze niż niegdyś, potrzebują większej mobilności czy też szybkiego dotarcia towaru na miejsce, co sprawia, że towarowy transport kolejowy cechuje z natury niższa konkurencyjność niż transport drogowy. Rozwiązaniem tego problemu mogą być jednak znane z innych krajów preferencje wspierające transport towarowy z wykorzystaniem kolei, co przekłada się na korzyści dla środowiska, a tym samym dla ogółu społeczeństwa i całej gospodarki. Regulacje tego rodzaju mogą jednak być wprowadzone na poziomie ogólnokrajowym, a ich zadaniem powinno być zgodnie ze wskazaniami Unii Europejskiej wzmocnienie interoperacyjności całej sieci transportowej³³².

Planowane podwyższenie prędkości kursujących pociągów, szersze wykorzystanie zmodernizowanej linii w powiecie strzyżowskim wymaga również większego niż obecnie zabezpieczenia jej skrzyżowań z drogami lokalnymi. W ostatnich latach głośne były tragiczne zdarzenia na przejazdach kolejowych na tym terenie, z tego też m.in. względu społeczność lokalna, władze samorządowe, sami mieszkańcy domagają się wdrożenia lepszych niż istniejące obecnie systemów zabezpieczeń na wszystkich skrzyżowaniach linii kolejowej nr 106 Rzeszów – Jasło z drogami lokalnymi, co również będzie warunkiem lepszego i bezpieczniejszego wykorzystania tej linii.

---

³³² Por. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013 z dn. 11 grudnia 2013 r. w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej i uchylające decyzję nr 661/2010/UE. Por. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1315>, data pobrania: 23.01.2016 r.

9.2.1.6. Cel szczegółowy nr 6: Zagospodarowanie i rewitalizacja obszarów zdegradowanych: przemysłowych, niewykorzystanych obiektów budowlanych, zabytkowych, terenów rolniczych i in.

Polityczne uwarunkowania po II wojnie światowej oraz przemiany społeczno – gospodarcze z przełomu lat 90-tych XX w. spowodowały znaczne zmiany w systemie gospodarczym i społecznym powiatu strzyżowskiego. W okresie powojennym majątki ziemiańskie oraz funkcjonujące tutaj drobne zakłady przetwórcze, zakłady wydobywcze i produkcyjne zostały znacjonalizowane. W ich miejsce wprowadzono w ramach procesów kolektywizacji Państwowe Gospodarstwa Rolne, część ziemi rozdysponowano indywidualnym właścicielom na cele rolnicze, zakłady wytwórcze i wydobywcze zaś scentralizowano w ramach różnych struktur branżowych, rozwinięto też w nowej formie system spółdzielczości, w tym tzw. spółdzielnie pracy.

Po reaktywacji powiatu strzyżowskiego w 1954 r. w ramach planów uprzemysławiania terenów rolniczych powstały, również w powiecie strzyżowskim plany budowy nowych zakładów przemysłowych, skupionych głównie w Strzyżowie, które skutecznie zrealizowano do końca lat 70-tych XX w. W ten sposób powstały jako zakłady państwowe m.in. Strzyżowska Fabryka Mebli, produkujący agregaty sprężonego powietrza oddział Huty Stalowa Wola, przekształcony później w Fabrykę Maszyn, wytwarzający sprzęt sportowy strzyżowski „Polsport”, przetwórnia owoców i warzyw w Gbiskach i in.

Do lat 80-tych XX w. funkcjonowały w powiecie przedsiębiorstwa wydobywcze, m.in. kamieniołomy, cegielnie, wcześniej jeszcze kopalnia rudy żelaza (Stępina). Część z tych zakładów zatrudniających na ówczesne czasy wielu pracowników nie przetrwała przemian ustrojowych z przełomu lat 80 - tych i 90 – tych XX w. Do dzisiaj jako największe zakłady produkcyjne w powiecie funkcjonują m.in. Strzyżowska Fabryka Mebli, będąca obecnie - po wielu przekształceniach – własnością kapitału zagranicznego, Cukiernicza Spółdzielnia Roksana, spółdzielnia ASPROD, których struktura właścicielska opiera się na udziałach członków spółdzielni, czudecki Instal produkujący m.in. systemy wentylacyjne, będący obecnie w posiadaniu prywatnego właściciela i in. podmioty.

Skutkiem tych przemian – poza aspektem społecznym i gospodarczym – jest konieczność zagospodarowania wytworzonej w wyniku zachodzących przemian przestrzeni, która przez wiele lat pełniła określone funkcje. Dotyczy to m.in. nieużytkowanych obiektów zabytkowych, terenów pozostałych po funkcjonujących wcześniej zakładach przemysłowych i wydobywczych, częściowo także odłogowanych obszarów ziemi rolniczej, jak również terenów przykolejowych, które utraciły dawne funkcje lokalnych centrów ruchu osobowego i towarowego. Podobne zjawiska dotyczą miejscowości wiejskich, w których - ze względu na zachodzące procesy demograficzne – m.in. pozostały niezagospodarowane budynki szkół, zabudowania rolnicze i in.

Stosunkowo najlepiej zachowane zostały obiekty, które szybko zyskały nowych właścicieli – m.in. obiekty ziemiańskie przeznaczone po II wojnie światowej na domy dziecka, domy pomocy społecznej czy obiekty szkolne, ocalałe synagogi, w których obecnie funkcjonują biblioteki, cerkwie i kościoły, których gruntowna renowacja prowadzona jest na całym obszarze powiatu strzyżowskiego.

Naturalne procesy przyrodnicze pozwoliły z kolei na ukrycie większości skutków zakończenia działalności wydobywczej, chociażby w funkcjonujących wcześniej na tym terenie kamieniołomach (Cieszyna, Kobyle, Niebylec, Stępina). Tereny pocegielniane, w części zagospodarowano na akweny wodne, w części zaś nadano im inne funkcje – tak powstał m.in. dom pomocy społecznej w Gliniku Dolnym czy w ostatnich latach Centrum Kształcenia Praktycznego w Dobrzechowie.

Rewitalizacja terenów zdegradowanych lub też zagrożonych degradacją powinna jednak nadal być prowadzona. W tym procesie chodzi m.in. o jak najlepsze zachowanie substancji zabytkowej, stanowiącej dobra kultury narodowej, nadanie nieużywanym obiektom nowych funkcji, dostosowanych do współczesnych wymagań, sensowne zagospodarowanie obiektów, które nie są już wykorzystywane wg pierwotnego przeznaczenia, czy też takich, które pozostają z różnych względów niezagospodarowane. Dużo do zrobienia w tym zakresie mają samorządy terytorialne, które powinny starać się o przejęcie takich terenów, przygotowywać odpowiednie projekty, mające na celu ich rewitalizację. Wymaga to jednak ścisłej współpracy i woli współdziałania podmiotów, które w stosunku do takich terenów posiadają uprawnienia właścicielskie. Dużo do zrobienia mają również podmioty prywatne, właściciele tego typu przestrzeni, właściciele niewykorzystywanych gruntów rolnych i in. osoby, które powinny starać się albo o nadanie takim terenom nowych funkcji, albo podejmować współpracę z osobami, które potrafią je dobrze wykorzystać.

Prowadzona od początku lat 90-tych działalność inwestycyjna samorządów lokalnych na obszarze powiatu strzyżowskiego, ponoszone sukcesywnie nakłady sprawiły, że za właściwe można uznać zarówno zagospodarowanie, jak i funkcjonowanie w przestrzeni zdecydowanej większości obiektów użyteczności publicznej. W części jednak, zwłaszcza w niektórych miejscowościach wiejskich konieczne jest przeprowadzenie procesów rewitalizacyjnych i inwestycyjnych, m.in. poprzez nadanie nowych funkcji nieczynnym budynkom szkolnym, modernizację i lepsze wykorzystanie Domów Ludowych służących mieszkańcom wsi i inne tego typu działania.

Dobrymi przykładami w tym zakresie są m.in.: powstanie w Pstrągowej Woli filii Domu Pomocy Społecznej w Babicy, poprzez przekazanie nieczynnego obiektu szkolnego przez gminę Czudec samorządowi powiatowemu w Strzyżowie, który poniósł odpowiednie nakłady inwestycyjne i rozszerzył działalność DPS w Babicy, wiele inwestycji prowadzonych przez gminy i innych właścicieli na całym terenie powiatu, współpraca gmin i powiatu w uporządkowaniu zarządzania większością ośrodków zdrowia.

Dla samorządu powiatowego w Strzyżowie najistotniejsze na najbliższe lata zadania wynikające z niniejszego celu szczegółowego dotyczą zabezpieczenia posiadanych w zasobach obiektów zabytkowych przed ich dalszą degradacją, tj. m.in. dokończenie rewitalizacji terenu pocegielnianego w Dobrzechowie na cele edukacyjne i gospodarcze, jak również kolejnych zdegradowanych i zagrożonych zniszczeniem budynków zabytkowych w zespole pałacowo – parkowym w Wiśniowej, w Żyznowie i in. Podobnym zadaniem jest odnowa, głęboka termomodernizacja i zagospodarowanie wszystkich pomieszczeń w zakupionym przez samorząd powiatowy w Strzyżowie w 2015 r. budynku biurowym w Strzyżowie, wybudowanym w latach 80-tych XX w. przez firmę państwową Telekomunikacja Polska.

Jak wyżej wspomniano pozytywnym procesem było przekazanie gminom lub też sprzedaż obiektów dawnych ośrodków zdrowia, które w większości zostały zmodernizowane i nadal pełnią swoje funkcje. Istotnym wydarzeniem w procesie zagospodarowywania obiektów i terenów zdegradowanych w powiecie strzyżowskim było nabycie w 2015 r. przez Ministra Kultury od samorządu powiatowego nieużywanego już od kilku lat obiektu byłej Przychodni Przeciwgruźliczej w Strzyżowie, gdzie powstanie siedziba Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia im. Zygmunta Mycielskiego. Proces właściwego zagospodarowania obiektów medycznych z kolei powinien zostać dokończony poprzez rozbudowę obiektów Szpitala Powiatowego w Strzyżowie, w celu osiągnięcia wyznaczonych dla tego typu placówek standardów, gdzie powinna zostać przeniesiona także administracja SP ZOZ. Zadanie to stanowi jeden z priorytetowych projektów dla samorządu powiatowego w Strzyżowie na najbliższe lata.

9.2.1.7. Cel szczegółowy nr 7: Modernizacja sieciowej infrastruktury przesyłowej energii elektrycznej i gazu ziemnego oraz umożliwienie szerokopasmowego dostępu do internetu we wszystkich miejscowościach powiatu strzyżowskiego

Dobry stan sieci energetycznych jest podstawą sprawnego funkcjonowania podmiotów gospodarczych, a także zapewnienia niezbędnych warunków bytowych współczesnych gospodarstw domowych. Na terenie powiatu strzyżowskiego sieci te w zasadzie mają wystarczające zagęszczenie, docierając praktycznie do wszystkich potencjalnych odbiorców. Zmieniające się uwarunkowania gospodarcze i przestrzenne wymuszają jednak stałą ich modernizację, podwyższanie parametrów technicznych, stosowanie nowszych rozwiązań w wykorzystywanej infrastrukturze i sposobie dystrybucji. Dotyczy to szczególnie linii przesyłowych i dystrybucyjnych energii elektrycznej, której modernizacja i przystosowanie do aktualnych uwarunkowań jest stałym zadaniem m.in. na obszarze powiatu strzyżowskiego. Przedsięwzięcia inwestycyjne w tej dziedzinie podejmować będą przede wszystkim podmioty zarządzające sieciami przesyłowymi, działające na prawach podmiotów gospodarczych, ze względu jednak na ich charakter użyteczności publicznej, konieczna w ich przygotowaniu i przeprowadzeniu jest współpraca tych podmiotów i firm je reprezentujących z administracją publiczną, w tym z odpowiednimi jednostkami samorządu terytorialnego.

Pożądanym zadaniem na najbliższe lata jest także upowszechnienie wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych. Konieczne działania w tej dziedzinie dotyczyć powinny m.in. przystosowania sieci elektroenergetycznej do możliwości odbioru i zarządzania energią wytwarzaną z rozproszonych źródeł, a także stałe współdziałanie firm zarządzających tymi sieciami z użytkownikami indywidualnymi, jednostkami publicznymi, firmami i in. podmiotami, posiadającymi instalacje produkujące energię elektryczną z tego typu źródeł m.in. poprzez zastosowanie ogniw fotowoltaicznych.

Z kolei w dziedzinie telekomunikacji upowszechniona na obszarze powiatu strzyżowskiego do końca lat 90-tch XX w. sieć telefoniczna nie zapewnia aktualnie wystarczających parametrów związanych przede wszystkim z zapewnieniem odpowiedniej jakości połączeń z globalną siecią komputerową, jaką jest internet. Szerokopasmowy internet, oparty o odpowiednio szybkie i pojemne łącza ma obecnie wzrastające znaczenie gospodarcze,

dlatego też ograniczenia w tym zakresie wpływają również na obniżenie poziomu rozwoju i atrakcyjności gospodarczej danego terenu.

Stosowane w tej dziedzinie technologie podzielić można generalnie na dwie kategorie: łączność bezprzewodową i łączność z wykorzystaniem przewodów teletechnicznych, spośród których największą funkcjonalność zapewniają obecnie łącza światłowodowe. O ile w zakresie łączności bezprzewodowej na terenie powiatu strzyżowskiego nie występuje zbyt wiele tzw. „białych plam”, tj. takich obszarów, w których nie ma dostępu do sieci, to w zakresie łączności przewodowej dostęp do internetu w wielu miejscowościach nadal jest ograniczony lub nawet niemożliwy. Łączność bezprzewodowa oparta zaś jest głównie o stacje bazowe telefonii komórkowej, rozmieszczone na terenie całego powiatu, które zapewniają wzrastającą prędkość przesyłanych danych, ceny tych usług są jednak stosunkowo wysokie. Z kolei sieć opartą o łączność radiową rozbudowuje na terenie powiatu coraz większa liczba lokalnych operatorów telekomunikacyjnych, działających jako prywatne podmioty gospodarcze.

Sytuację w zakresie szerokopasmowego dostępu do internetu w całym regionie, w tym powiecie strzyżowskim ma poprawić zakończony w 2015 r. przez samorząd województwa podkarpackiego projekt Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej, w wyniku którego powstała hurtowa sieć światłowodowa, rozszerzająca możliwości szerokopasmowego przesyłania danych. Jej wykorzystanie w następnych latach, rozprowadzenie do odbiorców końcowych za pomocą odpowiednich łącz (wykonanie sieci i połączeń tzw. „ostatniej mili”), wykorzystanie oferowanych przepustowości, włączenie w funkcjonujący system lokalnych i regionalnych sieci szkieletowych i dostępowych będzie głównym zadaniem dla operatorów, które powinno być wspierane przez administrację publiczną, w tym poprzez dostępne środki rozwojowe.

Inwestycje w tym zakresie są szczególnie ważne dla miejscowości wiejskich, w których ukształtowanie terenu, oddalenie od urządzeń bazowych i inne przeszkody powodują duże trudności z osiągnięciem wymaganych współcześnie parametrów przepływności sieci. Ta bariera z kolei, podobnie jak inne bariery komunikacyjne wzmacnia tendencje negatywne i osłabia możliwości rozwoju gospodarczego poszczególnych miejscowości.

Odpowiedniej jakości dostęp do internetu jest także istotnym warunkiem prowadzonych m.in. na obszarach wiejskich, zgodnych z endogenicznymi potencjałami powiatu strzyżowskiego inwestycji w sektorze rekreacyjno – turystycznym, w którym zarówno promocja poprzez internet i internetowa dostępność usług jest powszechnie wykorzystywana. Również dla prowadzenia różnych przedsięwzięć z zakresu e-gospodarki zapewnienie dostępu do internetu o odpowiedniej przepustowości jest niezbędnym warunkiem ich powodzenia. Dlatego też niniejszy cel szczegółowy, zarówno w zakresie modernizacji energetycznych sieci przesyłowych, jak i rozwoju szkieletowych i dostępowych sieci internetowych zgodny jest z aktualnymi potrzebami lokalnej społeczności powiatu strzyżowskiego, a jego realizacja przyczyni się do zdynamizowaniu pożądanym na tym terenie procesów rozwojowych.

9.2.1.8. Cel szczegółowy nr 8: Poprawa efektywności energetycznej budynków oraz upowszechnienie zastosowania instalacji wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych na terenie powiatu strzyżowskiego

Jak ukazano wcześniej, m.in. cenne tereny przyrodnicze, o dużym stopniu bioróżnorodności, nieskażone środowisko naturalne, unikalne walory krajobrazowe stanowią endogeniczne potencjały powiatu strzyżowskiego, wokół których powinny być ogniskowane działania rozwojowe. Z tych też względów na obszarze powiatu strzyżowskiego szczególnie pożądane jest stosowanie technologii przyjaznych środowisku, korzystających z jego zasobów w sposób jak najmniej inwazyjny, a także upowszechnienie takich metod wykorzystania zasobów naturalnych, które opierają się na źródłach odnawialnych. Współczesny stan wiedzy, preferencje w obowiązujących dokumentach strategicznych, coraz bardziej dostępne, innowacyjne rozwiązania techniczne pozwalają na zastosowanie tego typu projektów, działań i przedsięwzięć także w szeroko rozumianej dziedzinie infrastruktury technicznej.

Dotyczy to m.in. funkcjonowania infrastruktury budynkowej. Warunkiem niezbędnym w tym zakresie jest termomodernizacja obiektów, ich zabezpieczenie przed nadmiernym zużywaniem i marnotrawieniem dostarczanej lub wytwarzanej energii. Działania takie powinny być prowadzone przede wszystkim w niezmodyfikowanych, używanych budynkach mieszkalnych, obiektach użyteczności publicznej i in. W przypadku obiektów zabytkowych przedsięwzięcia termomodernizacyjne muszą zostać wypracowane w porozumieniu ze służbami konserwatorskimi, aby nie doszło do zniszczenia ich wartości historycznej. Nowo budowane obiekty kubaturowe zazwyczaj spełniają już wymogi odpowiedniej efektywności energetycznej. Termomodernizacja istniejących budynków, jeżeli jeszcze nie została przeprowadzona, jest niezbędna. Realizowana jest najczęściej poprzez przedsięwzięcia takie jak m.in.: docieplenie elewacji, stropu czy dachu, wymianę okien, zastosowanie oszczędnych systemów grzewczych itp.

Poza upowszechnionymi już i w wielu przypadkach wdrożonymi projektami termomodernizacyjnymi, w wyznaczonym dla niniejszej *Strategii* horyzoncie czasowym pożądane będzie zastosowanie na terenie powiatu strzyżowskiego innowacyjnych przedsięwzięć i nowoczesnych technologii opartych m.in. o wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. W infrastrukturze budynkowej dążyć należy do jak najszerzego zastosowania systemów energooszczędnych, jak również do pozyskiwania na miejscu energii potrzebnej dla danego obiektu budowlanego, w szczególności poprzez zastosowanie takich rozwiązań jak: kolektory słoneczne, ogniwa fotowoltaiczne, pompy ciepła i in. Pożądane będzie dążenie do takiego skomponowania tych elementów, aby dany budynek mógł wytwarzać w sposób przyjazny środowisku przyrodniczemu tyle energii, ile potrzebuje dla swojego funkcjonowania, co określane jest jak tzw. „budynki zeroenergetyczne” (inaczej budynki ZNE, tj. budynki o zerowym zużyciu energii netto i zerowej emisji dwutlenku węgla rocznie³³³). Minimalne wymagania w tym zakresie dotyczyć będą osiągnięcia w odpowiednich kategoriach obiektów budowlanych parametrów, wyznaczonych stosownymi normami, wynikających m.in. z audytów energetycznych.

---

³³³Por.: https://pl.wikipedia.org/wiki/Budynek_zeroenergetyczny, data pobrania: 21.01.2016 r.

W działaniach modernizacyjnych związanych z właściwym, energooszczędnym użytkowaniem obiektów budowlanych pożądane jest także zastosowanie inteligentnych, opartych o rozwiązania informatyczne, systemów zarządzania obiektami, sprzyjających ich efektywności i poprawiających ergonomię, co określa się jako tzw. „inteligentne systemy zarządzania obiektami budowlanymi” (systemy BMS - z ang. *Building Management System*)³³⁴. Przedsięwzięcia w tym zakresie, tj. m.in. budowa i montaż tego typu instalacji powinny być realizowane zarówno w obiektach użyteczności publicznej, budynkach służących prowadzeniu działalności gospodarczej, jak i w wielo- i jednorodzinnych budynkach mieszkalnych. Ze względu na innowacyjność i wysoką wartość dla środowiska naturalnego tego typu przedsięwzięć, powinny one być szczególnie wspierane poprzez publiczną interwencję rozwojową środkami finansowymi z różnych programów.

9.2.1.9. Cel szczegółowy nr 9. Intensyfikacja zagospodarowania przestrzennego, rozwój infrastruktury komunalnej, mieszkaniowej, turystycznej, rekreacyjnej i sportowej

Obszar strategiczny dotyczący infrastruktury technicznej łączy się także z dobrym planowaniem przestrzennym, które służyć powinno harmonijnemu współistnieniu sfery związanej z potrzebami lokalnej społeczności oraz środowiska przyrodniczego. Podstawą tak wyznaczonego celu szczegółowego jest dobrze znana w lokalnej kulturze, wielowiekowa tradycja takiego współistnienia. Poszanowanie przyrody oznaczać powinno w działaniach rozwojowych przede wszystkim umiejętne korzystanie z jej zasobów, ochronę krajobrazu, dobre komponowanie przedsięwzięć architektonicznych z otoczeniem przyrodniczym i kulturowym. Mimo to jednak podkreślić należy, że celem lokalnej polityki, działań władz publicznych, podmiotów gospodarczych, samych mieszkańców powinien być przede wszystkim rozwój nowoczesnej infrastruktury, która podniesie konkurencyjność powiatu strzyżowskiego, tak jednak, by zachować, a nawet uwydatnić istniejące na tym terytorium walory przyrodnicze i kulturowe.

Dlatego też, poza przedsięwzięciami związanymi ze wzrostem zatrudnienia poprzez rozwój podmiotów gospodarczych, czy też poprawą dostępności obszaru powiatu, w realizacji niniejszej *Strategii* ważne będą działania i projekty rozbudowujące infrastrukturę turystyczną, rekreacyjną, sportową. Inwestycje tego typu mają bowiem na celu najczęściej dobrze rozumiane wykorzystanie środowiska i jego atutów, tworząc przy tym miejsca pracy. Jak wcześniej zostało nakreślone, intensyfikacja tego typu interwencji na terenie powiatu strzyżowskiego jest tym bardziej wskazana, że w pełni wpisuje się w wyznaczoną dla województwa podkarpackiego inteligentną specjalizację, jaką jest ogólnie pojęty sektor jakości życia. Służyć temu będzie – poza działaniami wymienionymi powyżej - także m.in. rozbudowa sieciowych systemów komunalnych, takich jak systemy zaopatrzenia w wodę, kanalizacji sanitarnej, gospodarka odpadami - co szerzej przedstawione zostanie w kolejnych rozdziałach opracowania, jak również dobre zagospodarowanie przestrzenne, wyposażenie obszaru powiatu w potrzebne współcześnie dla dobrego funkcjonowania udogodnienia cywilizacyjne.

---

³³⁴Por.: https://pl.wikipedia.org/wiki/Inteligentny_budynek, data pobrania: 21.01.2016 r.

Podsumowując: działania nakreślone w niniejszym celu szczegółowym zmierzają do tego, aby w wyznaczonym horyzoncie czasowym obszar powiatu strzyżowskiego uzyskał nie tylko lepszą dostępność terytorialną, ale także, aby poprzez rozwój infrastruktury technicznej, w tym komunalnej, poprawiły się na tym terenie warunki życia mieszkańców, w tym dostępność do współczesnych osiągnięć cywilizacyjnych. Spełnienie tych warunków, w połączeniu z atrakcyjnością przyrodniczą i kulturową oraz położeniem obszaru powiatu w centrum regionu sprawi, że będzie to teren atrakcyjny nie tylko dla inwestorów, ale również dla obecnych i potencjalnych mieszkańców. Realizacja niniejszego celu szczegółowego jest szczególnie istotna także ze względu na konieczność przeciwdziałania występującym na obszarze powiatu strzyżowskiego niekorzystnym zjawiskom demograficznym, które opisano we wcześniejszych rozdziałach.

9.2.1.10. Lista zdefiniowanych projektów kluczowych na etapie opracowywania *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025 w obszarze strategicznym nr 2: Infrastruktura techniczna*

Tabela nr 49 – Lista projektów kluczowych w obszarze strategicznym nr 2 „Infrastruktura techniczna”

Lp.	Tytuł projektu	Podmioty realizujące	Okres realizacji
1.	Budowa drogi ekspresowej S-19 przez obszar powiatu strzyżowskiego	Administracja rządowa, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	2017 - 2023
2.	Budowa obwodnic: Czudca, Strzyżowa i Wiśniowej w ciągu drogi wojewódzkiej nr 988 Babica - Warzyce	Samorząd województwa, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie	2017 - 2020
3.	Modernizacja nawierzchni i budowa chodników przy drogach wojewódzkich w powiecie strzyżowskim	Samorząd województwa, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie, samorządy gmin	2017 - 2025
4.	Przebudowa mostów o ograniczonej nośności w ciągach dróg powiatowych na terenie powiatu strzyżowskiego	Samorząd powiatowy, Powiatowy Zarząd Dróg w Strzyżowie, samorządy gmin	2017 - 2018

5.	Modernizacja nawierzchni i poprawa bezpieczeństwa poprzez budowę chodników na drogach powiatowych	Samorząd powiatowy, Powiatowy Zarząd Dróg w Strzyżowie, samorządy gmin	2017 - 2025
6.	Likwidacja skutków powodzi, ulewnych deszczy i osuwisk na drogach powiatowych i w infrastrukturze technicznej na obszarze powiatu strzyżowskiego	Samorząd powiatowy, Powiatowy Zarząd Dróg w Strzyżowie, administracja rządowa, właściciele obiektów, firmy ubezpieczeniowe	2017 - 2025
7.	Zagospodarowanie terenów przykolejowych w ciągu linii kolejowej nr 106 Rzeszów – Jasło oraz poprawa bezpieczeństwa na przejazdach kolejowych w powiecie strzyżowskim	Właściciele gruntów, w tym firmy kolejowe, samorządy gmin, samorząd powiatowy	2017 - 2019
8.	Rewitalizacja obszarów zdegradowanych, w tym zdegradowanych obiektów zabytkowych w powiecie strzyżowskim	Właściciele gruntów, podmioty gospodarcze, właściciele obiektów, samorządy gmin, samorząd powiatowy	2017 - 2020
9.	Rozbudowa sieci dostępowej umożliwiającej szerokopasmowy dostęp do internetu we wszystkich miejscowościach powiatu strzyżowskiego	Operatorzy telekomunikacyjni, samorządy gmin, samorząd powiatowy, samorząd województwa, inwestorzy prywatni	2017 - 2018
10.	Termomodernizacja i poprawa efektywności energetycznej budynków oraz upowszechnienie instalacji wytwarzającej energię ze źródeł odnawialnych na terenie powiatu strzyżowskiego	Właściciele obiektów, podmioty gospodarcze, samorządy gmin, samorząd powiatowy, zarządcy infrastruktury przesyłowej	2017 - 2025

11.	Rozbudowa infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej na obszarze powiatu strzyżowskiego	Właściciele gruntów i obiektów, podmioty gospodarcze, samorządy gmin, samorząd powiatowy	2017 - 2025

9.3. Cel strategiczny, cele szczegółowe oraz lista projektów kluczowych w obszarze strategicznym nr 3: Usługi publiczne

Obszar strategiczny „Usługi publiczne” obejmuje dziedziny, które dotyczą różnych form zaspokajania zbiorowych i indywidualnych potrzeb mieszkańców. Działalność tego typu w sposób szczególny wiąże się z wyznaczoną dla województwa podkarpackiego, przywoływaną już, drugą inteligentną specjalizacją wiodącą regionu, jaką jest tzw. „sektor jakości życia”³³⁵, dlatego też cel strategiczny i cele szczegółowe, przedstawione poniżej w pełni wpisują się w kierunki strategicznej interwencji, wyznaczone w aktualnie obowiązujących dokumentach dla województwa podkarpackiego.

Decentralizacja przeprowadzona w latach 90-tych XX w. spowodowała, że znaczna część zadań wykonywanych przez państwo na rzecz obywateli, finansowanych poprzez wpływy podatkowe, powierzona została samorządom terytorialnym. W związku z tym – podobnie jak w krajach zachodnich – samorządy zyskały uprawnienia władzy publicznej, wyłanianej w drodze demokratycznych wyborów, przekazano też im części dochodów państwa, jak również - poprzez kolejne reformy - skonstruowano inny dla każdego typu samorządu zakres odpowiedzialności i kompetencji. Obecnie funkcjonują w Polsce trzy typy samorządów: gminy i powiaty na poziomie lokalnym oraz samorządy województw na poziomie regionalnym. (por. Rozdział 3.7. niniejszego opracowania).

W powiecie strzyżowskim zdecydowana większość jednostek działających w obszarze usług publicznych zarządzana jest przez podmioty publiczne, przede wszystkim przez samorządy lokalne, w części także przez administrację rządową, organizacje pozarządowe, w tym o charakterze religijnym, są również jednostki oferujące usługi tego typu jako przedsięwzięcia biznesowe, będące własnością osób prywatnych.

Dla samorządu powiatowego w Strzyżowie pierwszy okres funkcjonowania - w latach 1999 – 2016 - oznaczał przede wszystkim działania na rzecz poprawy stanu przekazanej infrastruktury dróg publicznych, mających zasadnicze znaczenie dla komunikacji pomiędzy niemal wszystkimi miejscowościami w powiecie oraz odpowiednie wyposażenie jednostek, które wcześniej zarządzane były przez administrację rządową. Zrealizowane dotychczas inwestycje, przedsięwzięcia i projekty rozwojowe z udziałem środków zewnętrznych, we współpracy m.in. z samorządami gmin, z samorządem województwa podkarpackiego, z administracją rządową w regionie i kraju pozwoliły na wykonanie wielu zadań, przedsięwzięć i projektów w tym zakresie.

³³⁵ Por. Rozdział 1.4.3 niniejszego opracowania.

Dlatego też głównym celem w perspektywie czasowej wyznaczonej w niniejszym dokumencie dla sfery usług publicznych w powiecie strzyżowskim będzie dokończenie procesów modernizacyjnych, unowocześnienie oferowanych usług, utrzymanie ich wysokiego standardu oraz rozwój nowych form, dostosowanych do zmieniającej się rzeczywistości społecznej i gospodarczej, a także jak najlepsze ich zsynchronizowanie z potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców oraz lokalnej wspólnoty.

9.3.1. Cel strategiczny: Rozwój różnych form nowoczesnych usług publicznych: edukacji ogólnej i zawodowej, usług administracji publicznej opartych o cyfrowy przekaz informacji, usług transportowych, a także zapewnienie wysokiego standardu usług medycznych i społecznych, jak również bezpieczeństwa obywateli oraz działania na rzecz włączenia w życie lokalnej wspólnoty osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem

Nowoczesne rozumienie administracji publicznej kładzie nacisk przede wszystkim na te jej funkcje, które oznaczają sprawne wykonywanie różnego typu usług dla ludności. Celem działań administracji samorządowej powinna być więc dobra organizacja powierzonych zadań, wychodząca naprzeciw istniejącym potrzebom w lokalnej lub regionalnej wspólnocie, a podejmowane przedsięwzięcia rozwojowe powinny wynikać z dobrej diagnozy sytuacji społeczno – gospodarczej danego terenu.

W dziedzinie usług publicznych na obszarze powiatu strzyżowskiego administracja samorządowa pełni funkcję ich najważniejszego organizatora, odpowiadając za takie dziedziny jak: edukacja, pomoc i opieka społeczna, ochrona zdrowia, usługi komunalne, w tym gospodarkę wodno – ściekową i odpadową, zarządzanie większością infrastruktury drogowej i in. Częścią tych zadań zarządza samorząd powiatowy w Strzyżowie.

Jak wyżej zostało wspomniane, realizacja różnorodnych działań na terenie powiatu strzyżowskiego w perspektywie do 2025 r. w odniesieniu do obszaru strategicznego „Usługi publiczne” oznaczać będzie dokończenie procesów modernizacyjnych, unowocześnienie oferty w tym zakresie, utrzymanie wysokiego standardu lub też osiągnięcie takiego poziomu w zarządzanych jednostkach.

Szczególnym zadaniem będzie wdrożenie i upowszechnienie na poziomie lokalnym nowoczesnych form przekazu informacji opartych o zapis elektroniczny oraz rozszerzenie wykorzystania szerokopasmowego dostępu do internetu. Działalność podmiotów funkcjonujących w sferze usług publicznych powinna być nakierowana na jak najlepsze zaspokojenie potrzeb mieszkańców powiatu, wzmacnianie spójności wewnętrznej, przeciwdziałanie różnym formom wykluczenia, jak również na budowanie konkurencyjnej i nowoczesnej oferty kierowanej do otoczenia zewnętrznego. Tak należy rozumieć sformułowany dla wyznaczonego obszaru, zapisany powyżej cel strategiczny, który realizowany będzie poprzez wdrożenie działań określonych w poniższych celach szczegółowych oraz wskazanych dla tego obszaru projektów kluczowych.

9.3.1.1. Cel szczegółowy nr 1. Rozwój nowoczesnych form edukacji zawodowej w szkołach na terenie powiatu strzyżowskiego

W obecnie obowiązującym w naszym kraju systemie edukacyjnym samorząd powiatowy wypełnia rolę organu prowadzącego m.in. dla szkół ponadgimnazjalnych. Oświata na tym poziomie ma za zadanie przygotować młodych ludzi do wejścia na rynek pracy albo też do podjęcia dalszego kształcenia w szkołach wyższych, pomaturalnych lub policealnych. W powszechnym systemie edukacji coraz większego znaczenia nabiera szkolnictwo zawodowe. Dobrze przygotowanie do wykonywanej pracy, nauczanie umiejętności zawodowych na odpowiednio wysokim poziomie to zadania, które pracodawcy coraz częściej wskazują jako decydujące o możliwości zatrudnienia przyszłych pracowników.

Fotografia nr 65 - Kształcenie zawodowe młodzieży na obrabiarkach sterowanych numerycznie w Centrum Kształcenia Praktycznego w Dobrzechowie

Te oczekiwania stają więc także przed organizatorami kształcenia zawodowego, którą to funkcję w społeczności powiatu strzyżowskiego wypełnia przede wszystkim samorząd powiatowy. Podczas prac nad niniejszym dokumentem pracodawcy zwracali uwagę na wzrastające trudności ze znalezieniem odpowiednio przygotowanych pracowników w niektórych zawodach i specjalnościach. Z drugiej strony pracownicy oświaty, rodzice, sami absolwenci szkół, a także dane z powiatowego rynku pracy wskazują, że znaczna grupa osób bezrobotnych nie może znaleźć pracy w swoim zawodzie.

Celem działań samorządu powiatowego w kolejnych latach będzie więc dalsze dostosowywanie powiatowego systemu kształcenia do potrzeb powiatowego i regionalnego rynku pracy, gotowość do modyfikacji oferty edukacyjnej, nastawienie na współpracę z pracodawcami. Służyć temu będą zbudowane w ostatnich latach centra kształcenia

praktycznego: w Czudcu i Dobrzeczkowie, dobrze wyposażone, prowadzące nowoczesne kształcenie praktyczne w zawodach związanych z sektorem turystycznym (gastronomia, hotelarstwo) w Czudcu, przemysłem wysokich technologii: samochodowym, lotniczym, budowlanym, informatycznym i in. w Dobrzeczkowie.

Zespół Szkół w Czudcu i Zespół Szkół Technicznych w Strzyżowie oferują również kształcenie w szkołach o profilach ekonomicznych, związanych z budownictwem, różnego typu usługami i przetwórstwem na poziomie zasadniczych szkół zawodowych, kończących się egzaminem zawodowym, z uzyskaniem odpowiednich certyfikatów, jak i techników, których absolwenci uzyskują zarówno tytuł zawodowy, jak i przystępują do egzaminu maturalnego, otwierającego drogę do dalszej edukacji. Uzupełnieniem tej oferty jest kształcenie zawodowe uczniów w specjalnych ośrodkach szkolno – wychowawczych we Frysztaku i w Strzyżowie. Rozwijanym przez ostatnie lata, nowym elementem w kształceniu zawodowym w szkołach powiatu strzyżowskiego są zagraniczne praktyki i staże uczniów strzyżowskiej i czudeckiej szkoły. System szkolnictwa zawodowego w powiecie strzyżowskim oferuje również stałą możliwość kontynuacji kształcenia na różnych poziomach, w tym kształcenie i doksztalcanie osób dorosłych.

Fotografia nr 66 - Kształcenie zawodowe młodzieży w zawodach gastronomicznych w Zespole Szkół w Czudcu

W wyznaczonej perspektywie czasowej najważniejsze zadania dotyczące edukacji zawodowej na terenie powiatu strzyżowskiego będą dotyczyć m.in. pełnego zagospodarowania ośrodka kształcenia zawodowego w Dobrzeczkowie, poprzez jego rozbudowę o nowe obiekty, z wykorzystaniem nowoczesnych technologii związanych z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii oraz systemów inteligentnego zarządzania budynkami (BMS), termomodernizację i unowocześnienie budynku obrabiarek konwencjonalnych, dokończenie

zagospodarowania całej przestrzeni, z dobrym wkomponowaniem istniejących na tym terenie obiektów dziedzictwa historycznego.

W związku z dynamiką, jaka współcześnie towarzyszy rozwojowi technologii stosowanych w gospodarce, konieczne jest także stałe unowocześnianie działających we wszystkich szkołach zawodowych pracowni i laboratoriów, w tym pracowni informatycznych, oprogramowania, urządzeń służących do edukacji zawodowej i in. Ze względu na endogeniczne potencjały powiatu strzyżowskiego i całego regionu Podkarpacia (walory przyrodnicze i krajobrazowe) pożądane będzie utworzenie i rozwój pracowni i laboratoriów związanych ze stosowaniem technologii ekologicznych, w tym wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Powiatowe centra kształcenia praktycznego, szkoły zawodowe w powiecie strzyżowskim powinny w tym zakresie podjąć współpracę z jednej strony z uczelniami i ośrodkami badawczymi, z drugiej zaś ze szkołami gimnazjalnymi i podstawowymi z terenu powiatu. Konieczna jest również - kierowana do uczniów gimnazjów - stała, nowoczesna i atrakcyjna promocja szkół zawodowych, która zapewni dostęp do informacji o aktualnych możliwościach kształcenia zawodowego w powiecie strzyżowskim i pozwoli na zachęcenie absolwentów gimnazjów do wyboru tych szkół dla dalszej edukacji. Stale wzmacnianą tendencją powinien być również rozwój sportu i kultury fizycznej młodzieży, w oparciu o nowoczesną, atrakcyjną bazę sportową funkcjonującą przy jednostkach powiatowych.

Kolejnym zadaniem dla szkolnictwa zawodowego w powiecie strzyżowskim, które powinno być podejmowane przez przygotowywane i wdrażane projekty rozwojowe i społeczne, jest jak najszersze zbliżanie kształcenia zawodowego do rzeczywistej sytuacji konkretnych zakładów pracy. W tej dziedzinie szkoły powinny stale współpracować z zakładami pracy, pracodawcami, stowarzyszeniami pracodawców i innymi podmiotami w regionie, w kraju i za granicą. Chodzi o to, aby w trakcie nauki przyszli absolwenci szkół zostali przygotowani w maksymalnym stopniu nie tylko teoretycznie, ale również praktycznie do wykonywania wybranego zawodu. Służyć temu mogą dobrze zorganizowane praktyki i staże realizowane u różnych pracodawców, zarówno w powiecie strzyżowskim, jak i w innych powiatach województwa, jeżeli będzie to konieczne i użyteczne, to także poza terenem województwa, a nawet u pracodawców zagranicznych. Powstałe i rozwijane na terenie powiatu centra kształcenia praktycznego powinny w jak największym stopniu wykorzystywać swoją bazę lokalową, kadre, pracownie i urządzenia do współpracy z podmiotami gospodarczymi, odtwarzając w jak największym możliwym stopniu procesy, technologie i zasady organizacyjne podmiotów funkcjonujących na rynku pracy w kształconych zawodach, docelowo łącznie z wytwarzaniem produktów i usług przeznaczonych do sprzedaży na zewnątrz.

Kształcenie zawodowe w powiecie strzyżowskim powinno być także rozwijane dla uczniów o szczególnych potrzebach edukacyjnych. Dobrze temu służy m.in. działalność ośrodków szkolno – wychowawczych we Frysztaku i w Strzyżowie, które dysponują już obecnie odpowiednią kadrami i bazą dydaktyczną. Oferta tego typu kształcenia adresowana jest szeroko poza teren powiatu strzyżowskiego, dlatego powinna być stale promowana, wzbogacana i rozszerzana. Uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych, również z orzeczoną niepełnosprawnością powinni mieć pełną możliwość dostępu do przystosowanych do ich specyficznych potrzeb form edukacji, w tym edukacji zawodowej, której celem będzie

przygotowanie do samodzielnego funkcjonowania, jak również do uzyskania potwierdzonych odpowiednimi egzaminami i certyfikatami umiejętności zawodowych, które umożliwią im przyszłe zatrudnienie.

W oparciu o wykorzystanie istniejących w powiecie szkół i centrów kształcenia praktycznego należy także rozwijać system doskonalenia i doksztalcania, skierowany do osób dorosłych. W tej dziedzinie konieczna jest stała współpraca różnych jednostek, tj. publicznych i niepublicznych placówek oświatowych, podmiotów gospodarczych, Powiatowego Urzędu Pracy i innych jednostek pośrednictwa pracy, zainteresowanych osób i in.

W zakresie niewątpliwie potrzebnego dla współczesnej gospodarki rozwoju szkolnictwa zawodowego wiele będzie również zależało od ogólnokrajowych rozwiązań prawnych, w tym dotyczących zmian w systemie edukacji oraz finansowania tego typu kształcenia. Przygotowywane projekty w tej dziedzinie uzależnione będą więc nie tylko od istniejącego zapotrzebowania, ale również od dostępnych środków zewnętrznych oraz możliwości ich współfinansowania ze strony organizatorów tych usług, w tym samorządu powiatowego w Strzyżowie.

9.3.1.2. Cel szczegółowy nr 2. Rozwój kształcenia ogólnego, różnych form doskonalenia zawodowego i podwyższania kwalifikacji

Szkolnictwo ogólnokształcące jest obecnie najpopularniejszą formą edukacji młodzieży na poziomie ponadgimnazjalnym w ramach trójstopniowego systemu edukacji powszechnej. Tradycja tego typu szkolnictwa, którego głównym zadaniem jest przygotowanie absolwentów gimnazjów do dalszego kształcenia na poziomie wyższym: w obecnych uwarunkowaniach licencjackim, inżynierskim lub magisterskim (albo też pomaturalnym lub policealnym) sięga w powiecie strzyżowskim ponad stu lat³³⁶. Samorząd powiatowy w Strzyżowie wypełnia funkcję organu prowadzącego dla dwóch jednostek tego typu: samodzielnego strzyżowskiego Liceum Ogólnokształcącego im. Adama Mickiewicza oraz działającego w ramach Zespołu Szkół w Czudcu Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika.

Kształcenie ogólnokształcące na poziomie ponadgimnazjalnym kończy egzamin maturalny, którego wynik ma w aktualnych uwarunkowaniach decydujące znaczenie w uzyskaniu wstępu na większość kierunków stacjonarnych i niestacjonarnych studiów wyższych w całej Polsce. Zdawanie tzw. matury międzynarodowej³³⁷ na odpowiednim poziomie umożliwia z kolei wstęp na studia wyższe na uczelniach m.in. w krajach Unii Europejskiej.

---

³³⁶ Gimnazjum Realne Miejskie w Strzyżowie jako szkoła średnia rozpoczęło działalność w 1912 r., w Czudcu zaś w 1944 r. powstało Samorządowe Gimnazjum Koedukacyjne. Aktualnie szkoły te funkcjonują jako: Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza w Strzyżowie i Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Czudcu. Por. *Księga jubileuszowa 100-lecia Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego w Strzyżowie*, Strzyżów 2012, s. 13, M. Złotek, M. Jurzysta *Na tej ziemi – szkolnictwo licealne i zawodowe w Czudcu*, Rzeszów 2015, s. 17.

³³⁷ Międzynarodowy program nauczania o standaryzowanym, dwuletnim cyklu, coraz szerzej uznawany w krajach na całym świecie, który kończy się tzw. międzynarodową maturą (*International Baccalaureate (IB) Diploma Programme*). W programie aktualnie uczestniczy 3488 szkół w 125 krajach, w tym 32 szkoły w Polsce. Por. https://pl.wikipedia.org/wiki/Matura_międzynarodowa, data pobrania: 24.01.2016 r.

Dla oświaty powiatowej jednym z głównych problemów jest coraz mniejsza liczba młodzieży w rocznikach trafiających do szkół ponadgimnazjalnych oraz presja konkurencyjna sąsiednich ośrodków miejskich, które oferują podobne typy i profile kształcenia. Ten problem dotyczy także szkolnictwa zawodowego. Przyczyny tego stanu rzeczy w części mają charakter obiektywny - wynikają z aktualnych zjawisk demograficznych, zwiększającej się mobilności mieszkańców, atrakcyjności większych ośrodków miejskich. Mimo to jednak szkoły średnie w powiecie strzyżowskim oferują atuty ważne także dla młodzieży dążącej do uzyskania jak najlepszych wyników, umożliwiając kontynuację kształcenia na wybranych kierunkach studiów wyższych wszystkich typów uczelni.

W wyznaczonej w niniejszym dokumencie perspektywie czasowej strategiczne działania dotyczące szkolnictwa ogólnego ogniskować się powinny wokół takich zadań jak: nastawienie szkół na jak najwyższy poziom nauczania, potwierdzony wysokimi wynikami zdawanej matury, rozwijanie uczestnictwa młodzieży w rywalizacji w olimpiadach przedmiotowych i zawodach sportowych, wysoki poziomu bezpieczeństwa młodzieży i nacisk na aspekty wychowawcze w pracy dydaktycznej oraz stałe rozwijanie i udoskonalanie oferty poszczególnych placówek. Wybieraniu przez absolwentów gimnazjów dla dalszego kształcenia szkół powiatowych sprzyjać powinien także rozbudowywany system stypendialny, promujący uczniów najzdolniejszych oraz wspomagający młode osoby w podejmowaniu i kontynuacji kształcenia.

Kolejnym przedsięwzięciem uatrakcyjniającym ofertę szkół średnich w powiecie strzyżowskim powinna być intensyfikacja współpracy z uczelniami wyższymi, przygotowanie i realizacja projektów mających na celu finansowanie użytecznych zajęć pozalekcyjnych oraz międzynarodową wymianę młodzieży w ramach projektów finansowanych z funduszy i programów Unii Europejskiej. Wspieranym przez samorząd powiatowy zamiarem środowiska oświatowego jest także wprowadzenie na terenie powiatu strzyżowskiego programu kształcenia przygotowującego do zdawania matury międzynarodowej. Również w systemie szkolnictwa ogólnokształcącego koniecznym elementem procesu edukacji jest rozwój sportu i kultury fizycznej młodzieży w oparciu o nowoczesną bazę sportową i atrakcyjne typy zajęć, w tym zajęć pozalekcyjnych.

Konkretnie przedsięwzięcia i projekty realizowane w obszarze kształcenia ogólnokształcącego uzależnione będą przede wszystkim od aktualizowanych potrzeb edukacyjnych, wprowadzanych rozwiązań prawnych i dostępnych dla tego typu edukacji zewnętrznych środków finansowych. Stale realizowanym, koniecznym działaniem wszystkich szkół powiatowych powinna być dobra, atrakcyjna promocja, kierowana do uczniów szkół niższego typu, zapewniająca szeroką informację o ofercie edukacyjnej, zachęcająca absolwentów gimnazjów do podjęcia kształcenia w szkołach średnich na terenie powiatu strzyżowskiego.

Poza kształceniem ogólnym w realizacji niniejszego celu szczegółowego chodzi również o rozszerzanie możliwości podwyższania kwalifikacji, stałego doskonalenia i doksztalcenia zawodowego. W działaniach tych powinny uczestniczyć zarówno placówki kształcenia ogólnego, jak i zawodowego, jednostki publiczne i prywatne. Szczególną rolę, co zostało wspomniane przy omawianiu poprzedniego celu szczegółowego, będą miały do odegrania w tym zakresie jednostki pośrednictwa pracy oraz centra kształcenia praktycznego,

których nowoczesne wyposażenie powinno posłużyć m.in. do celów związanych z podwyższaniem kwalifikacji pracowników i osób bezrobotnych. Stałe unowocześnianie warsztatu pracy, doskonalenie, a nawet uzyskiwanie nowych uprawnień to zadania, które - wobec zmieniających się warunków na rynku pracy - podejmować powinni pracownicy różnych jednostek i podmiotów gospodarczych z powiatu strzyżowskiego, w tym nauczyciele i instruktorzy pracujący z młodzieżą.

9.3.1.3. Cel szczegółowy nr 3. Rozwój placówek szkolnictwa dla dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych

Samorząd powiatowy jest organem prowadzącym dla dwóch ośrodków szkolno – wychowawczych, które kształcą dzieci i młodzież o specjalnych potrzebach dydaktyczno - wychowawczych, związanych z orzeczoną niepełnosprawnością intelektualną. Placówki te oferują nowoczesne formy edukacji, wg odrębnych niż w szkolnictwie masowym zasad, dla dzieci i młodzieży z różnych terenów województwa podkarpackiego, a nawet innych regionów. W związku z tym, że zarówno ośrodek w Strzyżowie, jak i we Frysztaku dysponują bazą internatową, szkoły te są w stanie zaoferować całodobową opiekę nad wychowankami.

W ostatnich latach poprzez kolejne inwestycje i realizowane projekty obydwie ośrodki rozszerzyły swoją bazę dydaktyczną, zyskały także sprzęt i specjalistyczne pracownie umożliwiające nie tylko samą edukację, ale również rewalidację i rehabilitację wychowanków. Dlatego też mogą obecnie zaoferować kształcenie dla osób z różnymi dysfunkcjami i na różnych poziomach – od etapu przedszkolnego, aż do ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej - dzięki fachowej kadrze pracowników, wspomagając rodziny uczniów i wychowanków w rozwijaniu potrzebnych umiejętności, w tym edukacji ogólnej i zawodowej, dającej w efekcie możliwość przygotowania do zatrudnienia na otwartym rynku pracy.

Rysunek nr 8 – Nowe boisko lekkoatletyczne przy Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym we Frysztaku wg projektu budowlanego. Planowany okres realizacji: lata 2016 – 2018, szacowana wartość projektu 1,8 mln zł

Wieloletnia tradycja kształcenia tego typu w powiecie strzyżowskim, rozwinięta baza dydaktyczna, przeprowadzone projekty rozwojowe, fachowa kadra pracująca w tych jednostkach wskazują, że placówki kształcenia specjalnego powinny być nie tylko utrzymywane, ale również rozwijane. W wyznaczonej perspektywie czasowej, tj. do roku 2025 działania inwestycyjne dla tych jednostek koncentrować się powinny na dalszym doposażaniu w odpowiedni sprzęt, rozwijaniu i udoskonalaniu oferty edukacyjnej, szczególnie w zakresie rewalidacji i rehabilitacji uczniów, uzyskaniu odpowiedniej bazy dla zajęć sportowych, m.in. poprzez budowę standardowego boiska lekkoatletycznego przy Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym we Frysztaku, poszerzenie bazy sportowej SOSW w Strzyżowie i innych tego typu przedsięwzięciach. Podejmowane będą również działania mające na celu promocję usług edukacyjnych Ośrodków, które mogą fachowo, na wysokim poziomie uzupełniać edukację w szkołach i placówkach masowych. Szkoły te powinny również uczestniczyć w różnych projektach finansowanych m.in. ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego czy też krajowego Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, mających na celu wspomaganie edukacji dzieci i młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych.

Poza szkolnictwem dla osób niepełnosprawnych w powiecie strzyżowskim powinny być również rozwijane inne formy edukacji, wychodzące poza standardowe ramy szkolnictwa powszechnego. Dobrym przykładem takich placówek jest prowadzona przez Ministra Kultury Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. Zygmunta Mycielskiego w Strzyżowie, która po kilkunastu latach funkcjonowania w tymczasowych warunkach powinna w wyznaczonym w niniejszej *Strategii* horyzoncie czasowym uzyskać samodzielną, dobrze przygotowaną do tego celu i odpowiednio wyposażoną bazę edukacyjną. W szkole tej rozwijane jest kształcenie muzyczne uczniów z powiatu strzyżowskiego i terenów sąsiednich na różnych instrumentach w systemie cztero- i sześcioletnim. Uzyskanie samodzielnej, dobrze przygotowanej bazy dydaktycznej dla tej jednostki będzie niewątpliwie podstawą dalszego rozwoju edukacji muzycznej na terenie powiatu.

Podmioty prywatne prowadzą w powiecie strzyżowskim m.in. kształcenie językowe, różne typy doksztalcania i doskonalenia zawodowego, edukację przedszkolną. Placówki działające w tej formie stanowią ofertę uzupełniającą dla powszechnego systemu edukacji i jako takie powinny być utrzymywane i rozwijane w ramach istniejącego zapotrzebowania na tego typu usługi.

9.3.1.4. Cel szczegółowy nr 4. Zapewnienie wysokich standardów w stacjonarnych placówkach pomocy społecznej w powiecie strzyżowskim

Podobnie jak oferta specjalnych ośrodków szkolno – wychowawczych funkcjonujących w ramach systemu oświatowego, również oferta działających w powiecie strzyżowskim stacjonarnych placówek pomocy społecznej kierowana jest nie tylko na teren powiatu, ale również do innych powiatów województwa, a nawet całego kraju. Jednostki pomocy społecznej prowadzone przez samorząd powiatowy w Strzyżowie to domy dziecka: w Strzyżowie i Żyznowie oraz domy pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych i niepełnosprawnych intelektualnie: w Babicy – z filią w Pstrągowej Woli i w Gliniku Dolnym.

Aktualnie, po przeprowadzeniu szeregu inwestycji, domy pomocy społecznej w powiecie strzyżowskim mają zabezpieczoną, spełniającą wymagane standardy bazę lokalową. Niezrealizowane dotychczas, potrzebne dla tych jednostek działania w perspektywie czasowej określonej w niniejszym opracowaniu dotyczyć powinny w zakresie inwestycyjnym m.in. przystosowania terenu przy Domu Pomocy Społecznej w Gliniku Dolnym i filii Domu Pomocy Społecznej w Babicy do potrzeb pensjonariuszy oraz stałego utrzymania wysokiego standardu świadczonych usług. Konieczne będą rozwiązania prawne i finansowe, przyjmowane na szczeblu ogólnokrajowym w celu zwiększenia dochodów tych placówek, aby możliwe było lepsze wynagradzanie zatrudnionych pracowników, a tym samym podwyższanie ich kwalifikacji, wprowadzanie nowoczesnych metod pracy z pensjonariuszami itp.

Domy dziecka z kolei, wg aktualnie obowiązujących przepisów mają do 2020 r. spełnić nowe standardy, oznaczające zmniejszenie liczby wychowanków w jednej placówce do 14. Placówki te funkcjonują w obiektach dawnych dworów, odrestaurowanych i przystosowanych do potrzeb wychowanków. Mimo to jednak sygnalizowane są roszczenia byłych właścicieli dotyczące tych obiektów, dlatego też przedsięwzięcia rozwojowe dla tych placówek powinny uwzględniać z jednej strony konieczność spełnienia wyznaczonych standardów, z drugiej zaś rozstrzygnięcia dotyczące zgłaszanych roszczeń. Dla domów dziecka w powiecie strzyżowskim konieczne będzie przygotowanie i przeprowadzenie takich projektów, które uwzględniać będą te uwarunkowania. W ich wypracowaniu niezbędne będzie współdziałanie pracowników tych placówek, organów samorządu powiatowego, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, administracji rządowej, samorządu województwa i in. podmiotów, mające na celu wykorzystanie wieloletniej tradycji działalności opiekuńczo – wychowawczej domów dziecka w przygotowaniu i wdrożeniu ich nowych zasad funkcjonowania. Działania te powinny być podejmowane w ramach szerszego kontekstu zagadnień dotyczących zadań opiekuńczo – wychowawczych powiatu, w tym opieki nad dziećmi w rodzinach zastępczych, współpracy z jednostkami sądownictwa rodzinnego, ośrodkami pomocy społecznej i in. W systemie pomocy społecznej powiatu konieczne jest także przygotowanie właściwej bazy lokalowej dla Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, w tym zwłaszcza w zakresie wypełniania przez tę jednostkę zadań na rzecz rodzin zastępczych i dzieci w nich przebywających.

Zarówno dla domów pomocy społecznej, jak i dla domów dziecka, stałym strategicznym działaniem powinna być promocja oferowanych usług, adresowana do szerokiego grona wyspecjalizowanych jednostek w całym kraju, której celem będzie pełne wykorzystanie posiadanych miejsc statutowych w tych jednostkach.

Uzupełnieniem oferty powiatowych jednostek pomocy społecznej powinna być rozwijana działalność jednostek prowadzonych przez gminy, w tym m.in. środowiskowych domów samopomocy, domów dziennego pobytu dla osób starszych, jednostek prowadzonych przez organizacje kościelne, takie jak Warsztaty Terapii Zajęciowej w Różance Caritas Diecezji Rzeszowskiej czy organizacje pozarządowe – ośrodek Emaus dla osób bezdomnych w Przedmieściu Czudeckim oraz przez podmioty prywatne. Dopełnieniem lokalnego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych, użytecznym także z punktu widzenia funkcjonujących tutaj zakładów pracy chronionej byłoby powstanie na terenie powiatu Zakładu Aktywizacji

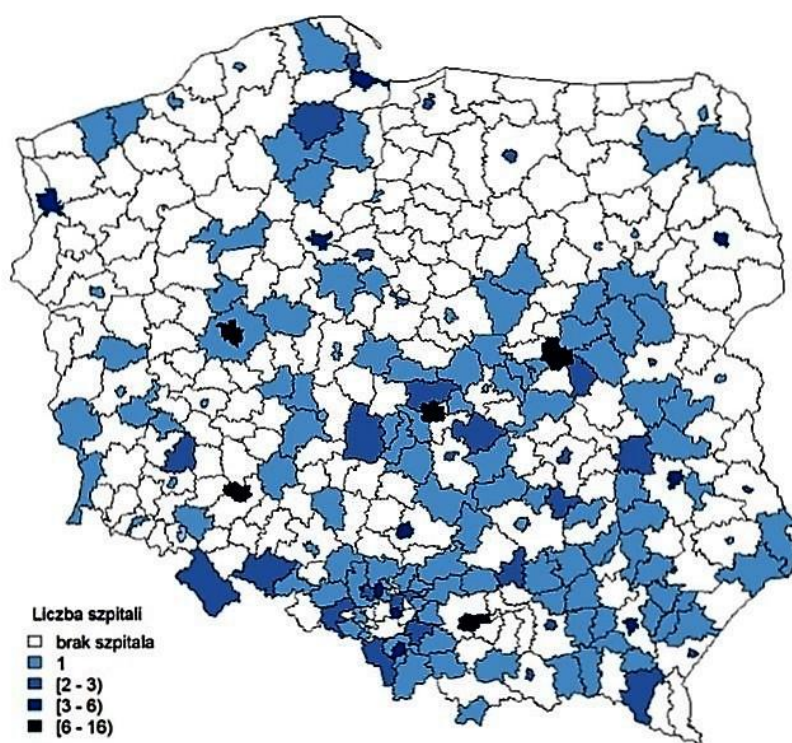
Zawodowej finansowanego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz samorządu województwa.

Zmiana struktury demograficznej społeczności powiatu powoduje konieczność stałego rozszerzania form opieki i pomocy społecznej. Dlatego w tym obszarze w ramach środków i programów z udziałem zewnętrznego finansowania rozwijane być powinny w latach 2017 - 2025 różne przedsięwzięcia, w tym inwestycyjne skierowane m.in. do osób starszych, niepełnosprawnych, bezrobotnych i in. Konkretnie projekty uzależnione będą od aktualnie zdiagnozowanych potrzeb, możliwości finansowych i organizacyjnych różnych podmiotów, wdrażanych rozwiązań prawnych oraz dostępnych, zewnętrznych środków z budżetu państwa i z funduszy zagranicznych.

9.3.1.5. Cel szczegółowy nr 5. Rozbudowa Szpitala Powiatowego w Strzyżowie i zapewnienie mieszkańcom wysokiego poziomu usług medycznych

Wypełnianie roli organu założycielskiego dla Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Strzyżowie to szczególne zadanie dla samorządu powiatowego. SP ZOZ obecnie oferuje różne formy usług medycznych, w tym jako jedyny podmiot na obszarze powiatu usługi medyczne o charakterze leczenia zamkniętego w szpitalu powiatowym. Strzyżowski ZOZ jest też jednym z największych pracodawców w powiecie, zatrudniającym na stałe ponad 300 pracowników, w tym wysoko wykwalifikowany personel medyczny.

Mapa nr 29 – Szpitale leczące łącznie około 80% pacjentów kardiologicznych w Polsce (2013)³³⁸

³³⁸ Por. Mapa potrzeb zdrowotnych w zakresie kardiologii dla województwa podkarpackiego. Na podstawie: http://www.mz.gov.pl/wp-content/uploads/2015/12/MPZ_kardiologia_podkarpackie.pdf, s. 41. Data pobrania: 12.04.2016 r

Z tych też względów placówka ta ma duże znaczenie - zarówno dla społeczności, mieszkańców, jak i samorządów na terenie powiatu strzyżowskiego. Również w odniesieniu do regionalnego i krajowego systemu ochrony zdrowia SP ZOZ w Strzyżowie i jego poszczególne części mają istotne znaczenie, co potwierdzają dokumenty przygotowywane na poziomie Ministerstwa Zdrowia, w tym tzw. mapa potrzeb zdrowotnych w poszczególnych specjalnościach medycznych³³⁹.

Sposób finansowania – odmienny niż innych jednostek wchodzących w skład struktur samorządowych powiatu – powoduje jednak poważne trudności finansowe w tej placówce, m.in. poprzez jej wysokie zadłużenie, o czym była mowa we wcześniejszych rozdziałach niniejszego opracowania.

Ze względu na strategiczne znaczenie dla zaspokojenia potrzeb medycznych w powiecie strzyżowskim projekt dotyczący dokończenia rozbudowy Szpitala Powiatowego w Strzyżowie działającego w ramach SP ZOZ, podczas prac nad niniejszą *Strategią*, określony został jako priorytetowy w wyznaczonym horyzoncie czasowym.

Przeprowadzone w dziedzinie usług medycznych przez samorząd powiatowy i sam SP ZOZ przedsięwzięcia finansowane z różnych projektów pozwoliły do tej pory m.in. na modernizację Powiatowej Przychodni Zdrowia w Strzyżowie, zbudowanie od podstaw nowego Zakładu Rehabilitacji Leczniczej, termomodernizację obiektów szpitalnych oraz informatyzację usług. Aktualnie SP ZOZ w Strzyżowie posiada przygotowany projekt budowlany, którego głównym celem jest połączenie obecnych budynków szpitalnych, dostosowanie istniejących oddziałów do standardów nałożonych przepisami prawnymi i skoncentrowanie w obiektach szpitalnych większości usług medycznych tej jednostki.

Ze względu na sytuację finansową SP ZOZ, niewielkie możliwości finansowe organu założycielskiego, tj. samorządu powiatowego w Strzyżowie, wdrożenie tego oczekiwanego społecznie projektu będzie możliwe z wykorzystaniem zewnętrznego dofinansowania, w szczególności ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020. W ramach tego projektu zrealizowane być powinny prace budowlane, które pozwolą na osiągnięcie docelowej struktury szpitala, jak również zakupy nowoczesnego sprzętu i aparatury medycznej, która jest niezbędna dla nowoczesnego funkcjonowania każdej jednostki medycznej tego typu.

Zapewnienie wysokiego poziomu usług medycznych dla mieszkańców powiatu strzyżowskiego w wyznaczonej w niniejszym dokumencie perspektywie czasowej uzależnione będzie przede wszystkim od realizacji opisanego wyżej projektu mającego na celu dokończenie prowadzonej od 1999 r. modernizacji szpitala powiatowego. Na tak sformułowany cel szczegółowy wpływ też mieć będą działania innych placówek medycznych na terenie powiatu, w tym niepublicznych jednostek zapewniających dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej, profesjonalnie działający system ratownictwa medycznego, rozwijana i pożądana ze względów

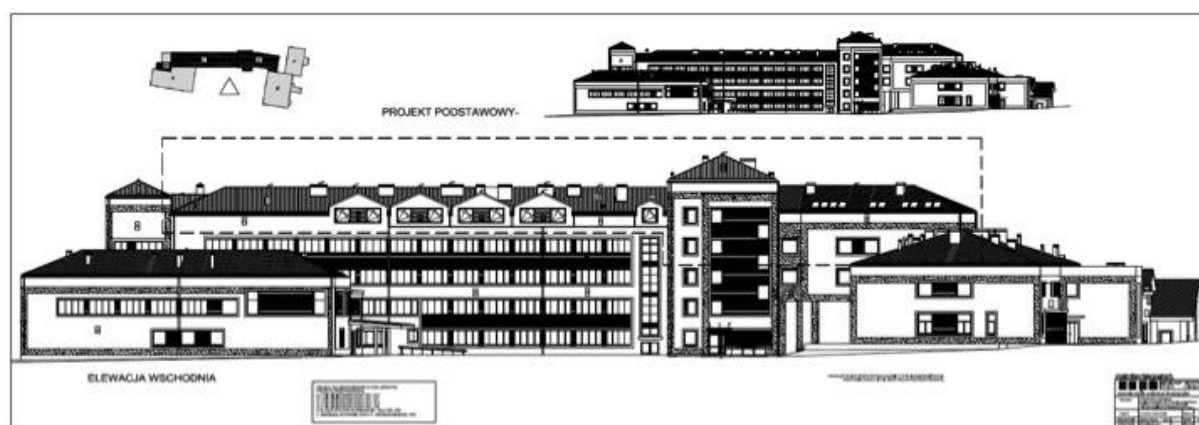
---

³³⁹ Por. *Mapa potrzeb zdrowotnych w zakresie kardiologii dla województwa podkarpackiego*. Na podstawie: http://www.mz.gov.pl/wp-content/uploads/2015/12/MPZ_kardiologia_podkarpackie.pdf, data pobr.: 12.04.2016 r. Powiat strzyżowski w tym dokumencie wymieniany jest wśród powiatów w regionie, w których najczęstszą przyczyną zgonów jest niewydolność serca, kardiomiopatie oraz zatorowość płucna. Por. *Mapa potrzeb zdrowotnych w zakresie kardiologii dla województwa podkarpackiego. Podsumowanie*, http://www.mz.gov.pl/wp-content/uploads/2015/12/MPZ_kardiologia_podkarpackie_podsumowanie.pdf, data pobrania: 12.04.2016 r., s. 4 – 5.

demograficznych oferta usług medycznych dla osób starszych, w tym rehabilitacyjnych i pielęgniarskich, a także współpraca różnych podmiotów działających w tym sektorze. W tym ostatnim zakresie koniecznością jest rozwijanie dobrego systemu całościowej opieki medycznej: przygotowywanie i wdrażanie programów profilaktycznych, współpraca jednostek publicznych i niepublicznych oraz współdziałanie szpitala powiatowego w Strzyżowie z jednostkami specjalistycznymi, w tym ze szpitalami wojewódzkimi w diagnozowaniu i leczeniu pacjentów.

Rysunek nr 9 – Elewacja wschodnia Szpitala Powiatowego po rozbudowie wg projektu budowlanego. Planowany okres realizacji: lata 2016 – 2018, szacowana wartość projektu 15 mln zł

Dla samorządu powiatowego w Strzyżowie oraz dyrekcji SP ZOZ koniecznym i stałym działaniem będzie dążenie do poprawy sytuacji finansowej tej jednostki, w szczególności do zmniejszenia zadłużenia oraz poprawy osiąganych wyników ekonomicznych. Jest to niezbędne dla zapewnienia ciągłości usług medycznych w powiecie. Temu celowi powinny służyć wdrażane rozwiązania i programy naprawcze, zmierzające do poprawy wyniku finansowego wypracowywanego przez wszystkie komórki w strukturze wewnętrznej SP ZOZ.

9.3.1.6. Cel szczegółowy nr 6. Sprawne funkcjonowanie systemu bezpieczeństwa publicznego na obszarze powiatu strzyżowskiego

Zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom stanowi podstawowe zadanie dla administracji państwowej. Na poziomie lokalnym, w polskich uwarunkowaniach ustrojowych zadanie to realizuje w dużej mierze samorząd powiatowy. Starosta pełni zwierzchnictwo w sytuacjach kryzysowych nad powiatowymi służbami, strażami i inspekcjami, na poziomie powiatów mają siedziby podstawowe komórki służb państwowych takich jak: policja, państwowa straż pożarna, służby sanitarne, weterynaryjne, inspekcja nadzoru budowlanego i in. System ten uzupełniają działające na tym poziomie jednostki wymiaru sprawiedliwości: Prokuratury i Sądy Rejonowe. System ratowniczy oparty jest również o współdziałanie Państwowej Straży Pożarnej i jednostek ochotniczych straży pożarnych działających w każdej miejscowości na obszarze powiatu strzyżowskiego.

Jednostki te, o utrwalonej, długoletniej tradycji funkcjonowania³⁴⁰, jako samodzielne stowarzyszenia opierają swoją działalność na społecznym, wolontariackim zaangażowaniu członków. Reprezentowane są przez odpowiednie zarządy działające na poziomie gminnym, powiatowym, wojewódzkim i krajowym i wchodzi w skład ogólnopolskiego stowarzyszenia, jakim jest Związek Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej. Poszczególne jednostki OSP przy zaangażowaniu samorządów gmin oraz współdziałającej z nimi Państwowej Straży Pożarnej dysponują coraz lepszym wyposażeniem i sprzętem, dużym zasobem ludzkim, wzrastającym poziomem wyszkolenia, uczestniczą też wspólnie z Państwową Strażą Pożarną praktycznie we wszystkich akcjach ratowniczych. Działalność ochotniczych straży pożarnych w powiecie strzyżowskim powinna być nadal rozwijana i doskonała, gdyż ich współdziałanie z profesjonalnymi służbami państwowymi jest niezbędnym elementem zapewnienia zbiorowego bezpieczeństwa na tym terenie.

Aktualnie obowiązujący system bezpieczeństwa zbiorowego na poziomie lokalnym stanowi historyczny dorobek polskiej organizacji państwowej, rozwijany w różnych uwarunkowaniach ustrojowych. Obecnie łączy współdziałanie podmiotów będących częścią centralnie zarządzanej administracji państwa oraz jednostek i organów samorządowych, a także jednostek ochotniczych, funkcjonujących na prawach organizacji pozarządowych. Utrzymanie wypracowanej przez dziesięciolecia struktury lokalnego systemu bezpieczeństwa i wymiaru sprawiedliwości stało się jednym z głównych zadań dla lokalnych władz powiatu strzyżowskiego w ostatnich latach, w związku z podejmowanymi na poziomie centralnym próbami ograniczenia i likwidacji niektórych jednostek z tego poziomu. W wyniku starań społeczności lokalnej powiatu strzyżowskiego i władz samorządowych m.in. nie doszło do

---

³⁴⁰ Pierwsze zorganizowane jednostki straży pożarnych lub też ogniowych powstały na terenach dzisiejszej Polski w XIX w.: w 1820 r. w Nakle nad Notecią, w 1858 r. w Raciborzu, w 1860 r. w Gliwicach i Głogówku. Na terenie ówczesnego zaboru austriackiego już w 1786 r. ogłoszono patent cesarski, tj. ustawę o policji ogniowej dla gmin wiejskich. Pierwsza Ochotnicza Straż Pożarna w Galicji powstała w 1865 r. w Krakowie. W kolejnych latach powstawało coraz więcej takich jednostek w ówczesnym Królestwie Galicji i Lodomerii z Wielkim Księstwem Krakowskim, działających na podstawie przepisów ustawy o stowarzyszeniach z 1867 r. 30 września 1875 r. powstał Krajowy Związek Ochotniczych Straży Pożarnych w Królestwie Galicji i Lodomerii z Wielkim Księstwem Krakowskim. Pierwsza ochotnicza straż pożarna na terenie powiatu strzyżowskiego powstała w Strzyżowie w 1869 r. (lub też w 1878 r. - w przywołanym poniżej opracowaniu podawane są te dwie daty powstania jednostki OSP w Strzyżowie: na stronie 15 i 218). Po odzyskaniu niepodległości w 1921 r. w Warszawie powołano Główny Związek Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej, skupiający straże ochotnicze i zawodowe z całej Polski, funkcjonujące wcześniej odrębnie w ramach trzech zaborów. W 1951 r. powołano zawodowy posterunek straży pożarnych przy OSP w Strzyżowie. W związku z reaktywacją powiatu strzyżowskiego 1 października 1954 r. powstało stanowisko Komendanta Powiatowego Straży Pożarnych w Strzyżowie. 1 czerwca 1975 r. w Strzyżowie utworzono Komendę Rejonową Straży Pożarnych, jako jednostkę zawodową. 24 sierpnia 1991 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił ustawy: o ochronie przeciwpożarowej oraz o Państwowej Straży Pożarnej, na mocy których funkcjonuje obecny system ochotniczych i państwowych (zawodowych) straży pożarnych w Polsce. Por. R. Petrykowski *Straż pożarna wczoraj i dziś. 20 lat Państwowej Straży Pożarnej na Podkarpaciu*, Rzeszów 2014, s. 14 – 15, 19, 218. Wg stanu na 31.12.2015 r. na terenie powiatu strzyżowskiego działa 60 jednostek ochotniczych straży pożarnych zrzeszających 2774 strażaków, w tym 10 jednostek OSP funkcjonujących w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego. Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Strzyżowie posiada cztery samodzielne komórki organizacyjne, w tym jednostkę ratowniczo – gaśniczą. W Komendzie PSP w Strzyżowie umiejscowione jest całodobowe stanowisko kierowania, na mocy porozumienia ze Starostą Strzyżowskim wypełniające także zadania Powiatowego Centrum Powiadomiania Ratunkowego, przyjmujące zgłoszenia o zaistniałych zdarzeniach na terenie powiatu. W PSP w Strzyżowie zatrudnionych jest 51 osób: 48 strażaków zawodowych: 14 w korpusie oficerskim, 12 w korpusie aspirantów, 19 w korpusie podoficerów i 3 w korpusie szeregowych oraz 3 pracowników cywilnych. (Por. Sprawozdanie z realizacji zadań w 2015 roku Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Strzyżowie, Strzyżów, styczeń 2016 rok).

likwidacji Prokuratury Rejonowej w Strzyżowie, Powiatowej Inspekcji Nadzoru Budowlanego, a z kolei Sąd Rejonowy w Strzyżowie w dn. 01.01.2016 r. odzyskał samodzielność po trzyletnim podporządkowaniu Sądowi Rejonowemu w Rzeszowie. Nie udało się jednak utrzymać w ramach budżetu powiatu kwot dotacji przeznaczonych na działalność policji, Powiatowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej, nie dopuścić do likwidacji posterunków policji w Niebylcu i Wiśniowej. Państwowe Ratownictwo Medyczne w powiecie strzyżowskim, w związku z przeprowadzoną reorganizacją, podporządkowane zostało w 2015 r. wspólnej dla 6 powiatów dyspozytorni medycznej w Krośnie.

Dobrze skonstruowany, sprawny, oparty na współdziałaniu różnych podmiotów system bezpieczeństwa lokalnego jest niezwykle ważny z wielu powodów - m.in. ze względu na występujące w powiecie strzyżowskim klęski żywiołowe. Przygotowanie do szybkiego, adekwatnego do zaistniałych zdarzeń reagowania na pojawiające się na tym terenie w odstępach kilkuletnich zagrożenia osuwiskowe i powodziowe, a następnie udzielenie pomocy poszkodowanym powinno być podstawowym zadaniem dla wszystkich podmiotów działających w tym systemie w wyznaczonej w niniejszym dokumencie perspektywie czasowej. Niezmiernie istotne jest także współdziałanie z wojewodą i administracją centralną w usuwaniu skutków zaistniałych zdarzeń, gdyż środki dostępne w budżetach samorządowych nie są w stanie pokryć kosztów odbudowy zniszczonej infrastruktury, czy też udzielić odpowiedniej pomocy poszkodowanym mieszkańcom. Z kolei sprawne działanie służb państwowych, w tym policji i wymiaru sprawiedliwości, możliwość szybkiego dotarcia służb ratowniczych na miejsce zdarzeń i udzielenia skutecznej, szybkiej pomocy jest wymogiem niezbędnym dla zapewnienia poczucia bezpieczeństwa mieszkańcom i wszystkim osobom przebywającym na terenie powiatu.

Odrębnie traktować należy zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Wzrastająca liczba pojazdów, tranzytowy charakter różnych kategorii dróg w powiecie strzyżowskim, ciągle niewystarczający poziom rozdzielania ruchu pieszego i kołowego, zabezpieczeń na skrzyżowaniach, w tym skrzyżowaniach dróg z linią kolejową, stan infrastruktury drogowej, przyczyny leżące po stronie samych kierowców sprawiają, że wskutek zdarzeń w ruchu drogowym rokrocznie w powiecie strzyżowskim dochodzi do wielu kolizji i wypadków, w tym ze skutkiem śmiertelnym. Jak wykazują statystyki na tym terenie co roku w wypadkach drogowych ginie około 10 osób, co jest jednym z najwyższych wskaźników w województwie podkarpackim³⁴¹.

Dlatego też przedsięwzięcia, mające na celu poprawę warunków bezpieczeństwa w ruchu drogowym poprzez budowę nowych, bezkolizyjnych dróg tranzytowych, ale także rozwój infrastruktury bezpieczeństwa ruchu drogowego na istniejącej sieci drogowej, w tym chodników, są ważnymi zadaniami w dziedzinie infrastruktury. Poprawie bezpieczeństwa w ruchu drogowym powinny jednak także służyć działania policji, szczególnie prewencyjne, dobre szkolenie kandydatów na kierowców, podporządkowywanie przepisom ruchu drogowego przez samych kierujących. Wzrastające z roku na rok natężenie ruchu na wszystkich kategoriach dróg w powiecie strzyżowskim powoduje, że zapobieganie tragicznym w skutkach zdarzeniom w ruchu drogowym, podobnie jak sprawne działanie systemu reagowania kryzysowego, powinno być priorytetem w działalności służb i administracji

---

³⁴¹ Por. Rozdział 3.8 niniejszego opracowania.

publicznej, w tym samorządowej w wyznaczonym w niniejszym dokumencie horyzoncie czasowym.

9.3.1.7. Cel szczegółowy nr 7. Nowoczesna i przyjazna działalność jednostek administracji publicznej oraz stałe zwiększanie usług opartych o elektroniczny zapis i przekaz informacji

Sprawność administracji mierzona skutecznością działania, przyjazne, otwarte na potrzeby mieszkańców podejście do wykonywanych zadań oraz nowoczesna oferta usług cechować powinny każdą administrację publiczną, w tym administrację samorządową. Potrzebnymi instrumentami do takiego działania są nie tylko predyspozycje, wykształcenie i umiejętności zatrudnionych pracowników, ale również możliwość dysponowania odpowiednio przygotowaną, dostosowaną do współczesnych wymagań bazą lokalową, sprzętem i oprządkowaniem umożliwiającym oferowanie nowoczesnych usług administracyjnych.

W dzisiejszych warunkach oznacza to przede wszystkim rozwijanie szeregu aktywności opartych o elektroniczny przekaz informacji. Działania w tej dziedzinie określane ogólnie mianem e-administracji są aktualnie niezbędnym wymogiem dobrego funkcjonowania i udostępniania baz danych zarządzanych przez administrację publiczną, kontaktów pomiędzy klientami a urzędem, skutecznego przygotowania i prowadzenia procesu inwestycyjnego. Obszar ten powinien być rozwijany tym bardziej, że technologie informacyjne i telekomunikacyjne wskazane zostały jako inteligentne specjalizacje uzupełniające dla województwa podkarpackiego w obowiązujących dokumentach strategicznych³⁴².

Mimo realizacji kilku projektów informatycznych na terenie powiatu strzyżowskiego, w tej dziedzinie nadal pozostaje jeszcze wiele do zrobienia. Od rozwiązań przyjmowanych na poziomie centralnym uzależnione będzie upowszechnienie kwalifikowanego podpisu elektronicznego. Zadaniem dla samorządu powiatowego w Strzyżowie jest z kolei dalsza informatyzacja zasobów, w tym szczególnie dokończenie ucyfrowienia zasobów geodezyjnych poprzez modernizację ewidencji gruntów i budynków w gminach: Czudec, Niebylec i Strzyżów, stałe unowocześnianie prowadzonego przez Starostwo Powiatowe w Strzyżowie serwisu internetowego m.in. o nowe formy, wersje mobilne, społecznościowe i inne, które wynikają z szybkiego rozwoju nowych typów komunikacji. Ze względu na dynamiczny postęp w tej dziedzinie konieczna jest również okresowa wymiana sprzętu komputerowego, poprawa jego parametrów, wzrost szybkości i pojemności łączy, tak, aby wzrastająca liczba przesyłanych danych mogła być sprawnie i szybko przetwarzana.

Wszystkie jednostki samorządu powiatowego w Strzyżowie, które tego potrzebują, powinny uzyskać specjalistyczny sprzęt i oprogramowanie, wspomagające ich pracę oraz kontakt z klientami ich usług. Dotyczy to również zadań w dziedzinie promocji, z wykorzystaniem sieci internetowej. Internet umożliwia bowiem tanie i szybkie dotarcie z informacją o ofercie, sprawne załatwianie wnoszonych spraw, szybki i wygodny dostęp do użytecznych baz danych i potrzebnych informacji. Rozwijaną formą aktywności w tym obszarze powinna być także możliwość prowadzenia wyselekcjonowanych działań w systemie

---

³⁴² Por. Rozdział 1.4.3 w niniejszym opracowaniu.

on-line, tj. z wykorzystaniem narzędzi oferujących załatwianie spraw, kontakt pomiędzy pracownikami czy też pomiędzy klientami a pracownikami urzędów i jednostek w czasie rzeczywistym. Dotyczy to w pierwszej kolejności wprowadzenia systemu tego typu w procesie uzgadniania przez uprawnione podmioty dokumentacji projektowej i przygotowywania inwestycji.

W wyznaczonym w niniejszym dokumencie horyzoncie czasowym głównym celem działań administracji powiatu strzyżowskiego powinno być wzmacnianie sprawności obsługi i przyjazne podejście do klientów, oferowanie nowoczesnych warunków i form usług administracyjnych. Wymagać to będzie przeprowadzenia różnych działań i projektów mających m.in. na celu modernizację i rozbudowę bazy lokalowej, wdrożenie nowych rozwiązań informatycznych, odpowiednie wynagradzanie zatrudnionych pracowników, co zapewni ich wysokie kwalifikacje i najlepsze możliwe przygotowanie do wykonywanych zadań.

Wszystkie budynki administracji publicznej w powiecie strzyżowskim powinny zostać przystosowane do specyficznych potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym niepełnosprawnych ruchowo, co wymagać będzie działań inwestycyjnych, które powinny zostać wsparte przez zewnętrzne środki pomocowe, w tym kierowane na rzecz osób niepełnosprawnych.

Warunki środowiskowe i endogeniczne potencjały obszaru powiatu wymagają również, aby - szczególnie w budynkach administracji publicznej na tym terenie - zastosować nowoczesne, ekologiczne rozwiązania dotyczące efektywności energetycznej obiektów m.in. poprzez wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz pełną termomodernizację, co dodatkowo będzie miało efekt promujący tego typu rozwiązania w społeczności powiatowej. Tym celom powinny służyć m.in. projekty przygotowane przez jednostki powiatowe do objęcia finansowaniem w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020.

9.3.1.8. Cel szczegółowy nr 8. Wdrożenie zsynchronizowanego, dostosowanego do potrzeb pasażerów, opartego o rozwiązania multimodalne systemu transportu zbiorowego

W dotychczas obowiązujących rozwiązaniach prawnych system transportu zbiorowego organizowany był przede wszystkim na poziomie samorządu województwa, którego kompetencje obejmowały wydawanie koncesji na przewóz osób na terenie województwa, zarządzanie częścią kolejowych przewozów pasażerskich, w części także transport lotniczy. Przyjęte w ostatnim czasie nowe przepisy nakazują uchwalenie tzw. planów transportowych, których zadaniem będzie m.in. ustalenie linii użyteczności publicznej w przewozach pasażerskich, obsługiwanych przez wyłonionych w drodze odpowiedniego postępowania przewoźników. Przepis ten ma charakter wiążący dla wspólnot powiatowych zamieszkiwanych przez ponad 80 tys. osób, nie jest więc obligatoryjny dla samorządu powiatowego w Strzyżowie.

Mimo to jednak należy rozważyć przygotowanie planu transportowego na obszarze powiatu strzyżowskiego, biorąc pod uwagę plany transportowe już opracowane na poziomie województwa podkarpackiego i sąsiednich powiatów. Celem powinno być uporządkowanie transportu zbiorowego w powiecie, podporządkowanie tych usług potrzebom lokalnej

społeczności, wzmocnienie spójności wewnętrznej obszaru powiatu, poprawa dostępności do usług transportu zbiorowego we wszystkich miejscowościach oraz umożliwienie dobrej komunikacji młodzieży dojeżdżającej do szkół w powiecie strzyżowskim ze wszystkich miejscowości. Nowe zasady transportu zbiorowego w powiecie powinny również opierać się o dobre podstawy ekonomiczne, uwzględniające przyjmowane rozwiązania prawne i finansowe w tym obszarze.

Przedsięwzięciem niezbędnym w dziedzinie transportu zbiorowego w wyznaczonej w niniejszym dokumencie perspektywie czasowej powinno być także lepsze niż do tej pory wykorzystanie transportu kolejowego. Umożliwi to zakończenie modernizacji linii kolejowej nr 106 Rzeszów – Jasło, a także skrócenie czasów przejazdu pomiędzy poszczególnymi przystankami poprzez podwyższenie prędkości kursujących pociągów. Konieczne są jednak dalsze działania: w szczególności powstanie parkingów przy przystankach kolejowych, zagospodarowanie budynków dworcowych i gruntów przykolejowych, wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań integrujących różne typy transportu pasażerów, takich jak np. jeden bilet na różne środki transportu, obejmujący komunikację kolejową, autobusową i miejską w największych miastach regionu, szczególnie w Rzeszowie, konkurencyjność cenowa transportu kolejowego itp.

Troska o stan środowiska naturalnego, wzrastające zagęszczenie ruchu na drogach wymagają także, aby w znacznie większym zakresie niż obecnie został rozwinięty kolejowy transport towarów. Powinny temu sprzyjać przyjmowane rozwiązania prawne i fiskalne na szczeblu ogólnokrajowym, wspierane też być powinny niezbędne inwestycje temu służące, w tym stacje przeładunkowe, magazyny dostosowane do obsługi kolejowej itp. Również w tej dziedzinie jednak, poza rozwiązaniami administracyjnymi, konieczna jest aktywność i konkurencyjna oferta dla podmiotów gospodarczych ze strony przewoźników kolejowych.

Podsumowując: zgodnie z wcześniej omówionymi celami działań w perspektywie do 2025 r. w powiecie strzyżowskim, jak również w całym regionie Podkarpacia, pożądanym będzie rozwój różnych elementów i form transportu multimodalnego, dostosowanego do mobilności współczesnego społeczeństwa, sprzyjającego ochronie środowiska przyrodniczego, a także zsynchronizowanie różnych typów transportu zbiorowego oraz budowa odpowiedniej dla takich rozwiązań infrastruktury.

Docelowy system transportowy w powiecie strzyżowskim w zakresie dojazdów do pracy poza teren powiatu powinien być w znacznie większym zakresie niż do tej pory oparty o kolejowe przewozy pasażerskie, kolej powinna też znacznie częściej niż obecnie być wykorzystywana do przewozu towarów. Lokalny system transportu pasażerskiego w powiecie strzyżowskim powinien zaś przede wszystkim uwzględniać konieczność wzmacniania spójności wewnętrznej obszaru powiatu i zaspokajanie potrzeb lokalnej wspólnoty, wspomagając także transport pasażerski związany z dojazdami do pracy do sąsiednich ośrodków miejskich.

9.3.1.9. Cel szczegółowy nr 9. Współdziałanie różnych podmiotów w przygotowaniu i realizacji projektów rozwojowych oraz aktywizacja lokalnej społeczności, a także zapobieganie różnym formom wykluczenia

Współdziałanie jest kluczowym pojęciem dla harmonijnego wdrażania planów rozwojowych, szczególnie na poziomie lokalnym. Cele rozwojowe, potrzebne i podejmowane przez różne podmioty, w wielu wypadkach będą wymagać wzajemnej pomocy, wsparcia organizacyjnego, finansowego, wspólnego poszukiwania korzystnych rozwiązań i zabiegania o środki i przedsięwzięcia ze strony podmiotów zewnętrznych.

Celem wszystkich jednostek publicznych, prywatnych, również samych mieszkańców powinno być nastawienie na współpracę, budowanie na różnych poziomach umiejętności wspólnego działania, wypracowanie różnych jego form, adekwatnych do podejmowanych zadań. Społeczność powiatu strzyżowskiego cechuje długoletnia tradycja tego typu działań, mocne związki w lokalnej wspólnotcie, silne poczucie lokalnej tożsamości. Te ugruntowane tradycje i wartości należy wykorzystać do rozwijania nowoczesnych form nie tylko indywidualnych, ale również wspólnotowych inicjatyw, określanych współcześnie jako różne formy partnerstwa w realizacji projektów, działań i programów.

W związku ze współczesnymi uwarunkowaniami dążyć należy także do wzmacniania partnerstwa wspólnot samorządowych z podobnymi wspólnotami z innych krajów, szczególnie wówczas, gdy takie działania będą mogły być objęte wsparciem finansowym poprzez różne programy, w tym ze źródeł zagranicznych. Projekty w tej dziedzinie mogą dotyczyć m.in. wzajemnego poznawania różnych kultur, wymiany doświadczeń, rewitalizacji obiektów dziedzictwa kulturowego, rozbudowy lokalnej infrastruktury, ochrony środowiska przyrodniczego i in. Przedsięwzięcia tego typu mogą także w istotny sposób wzbogacać ofertę kulturalną i turystyczną powiatu strzyżowskiego.

Pożądaną tendencją w wyznaczonym w niniejszej *Strategii* horyzoncie czasowym będzie rozwój różnych form aktywności obywatelskiej, w tym funkcjonowanie i coraz bardziej profesjonalna działalność organizacji pozarządowych, która powinna cieszyć się przychylnością i wsparciem ze strony administracji samorządowej i być wykorzystywana do aktywizacji życia zbiorowego na terenie powiatu, kultywowania lokalnych tradycji, a nawet do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom i tendencjom, obserwowanym w lokalnej społeczności.

Przyjmowane i wdrażane projekty rozwojowe, nastawienie na działania modernizacyjne, wspieranie osób aktywnych nie może być jedynym celem wyznaczonym dla społeczności powiatu strzyżowskiego w obszarze usług społecznych. Równocześnie podejmowane muszą być na różnych poziomach i przez różne podmioty przedsięwzięcia i projekty mające na celu wspieranie najsłabszych osób i środowisk - z różnych względów defaworyzowanych. Dotyczy to takich grup jak: osoby starsze, chore, bezrobotni, osoby niepełnosprawne, jak również mieszkańców, którzy doświadczają różnych trudności życiowych, mieszkańców wsi, czy ogólnie osób i środowisk określanych w obowiązujących dokumentach strategicznych jako wykluczone.

Zjawisko wykluczenia może mieć różne formy: można mówić o wykluczeniu społecznym z powodu np. niepełnosprawności czy braku zatrudnienia, wykluczeniu cyfrowym, gdy dane osoby czy całe środowiska pozbawione są dostępu do udogodnień związanych

z rozwojem społeczeństwa cyfrowego, wykluczeniu ekonomicznym oznaczającym brak środków do życia na poziomie co najmniej minimum socjalnego i in. W stosunku do tak określonych grup na obszarze powiatu strzyżowskiego adresowane być powinny w wyznaczonej perspektywie czasowej działania, przedsięwzięcia i projekty adekwatne do przyczyn wykluczenia. Sprzyjać temu będą inwestycje infrastrukturalne czy też gospodarcze, ale również konkretne projekty przygotowywane i wdrażane przez jednostki administracji samorządowej, organizacje religijne, pozarządowe i in. Jedną z form aktywizacji osób wykluczonych będzie rozwój różnych form tzw. ekonomii społecznej, tj. m.in. spółdzielni socjalnych. Pożądane będą także m.in. aktywne formy wspierania zatrudnienia osób bezrobotnych, różnorodne formy działań dla osób starszych w ramach tzw. polityki senioralnej, czy też działalność charytatywna adresowana do rodzin o niskich dochodach albo też przeżywających okresowe trudności ekonomiczne.

W związku z negatywnymi tendencjami demograficznymi w powiecie strzyżowskim konieczna jest także stale prowadzona i rozwijana polityka prorodzinna, w tym szczególnie promocja rodzicielstwa, rozwój różnych form pomocy rodzinom, w tym w trudnych sytuacjach życiowych, pomoc w edukacji dzieci i młodzieży. W tej dziedzinie inicjatywy lokalne powinny mieć charakter uzupełniający i wspierający dla rozwiązań przyjmowanych dla całego kraju.

Szczególnym zadaniem, niezwykle potrzebnym wobec przeżywanego dramatu wielu rodzin, również w powiecie strzyżowskim powinno być również w wyznaczonym w niniejszym dokumencie horyzoncie czasowym przeciwdziałanie patologiom społecznym, w szczególności alkoholizmowi, narkomanii, różnym formom uzależnień, przemocy w rodzinach. Działania w tym zakresie powinny być stale realizowane, a ich skala rozszerzana. Wsparcie tego typu przedsięwzięć i projektów podejmowanych m.in. przez wyspecjalizowane jednostki oraz organizacje pozarządowe powinno być stałym zadaniem samorządów i całej administracji publicznej na terenie powiatu strzyżowskiego.

W tak nakreślonych działaniach, przedsięwzięciach i projektach w ramach niniejszego celu szczegółowego chodzi o wzmacnianie spójności w ujęciu społecznym, tj. m.in o włączanie osób, rodzin, grup i środowisk, a nawet bardziej oddalonych terenów do pełnego, zgodnego z aktualnie obowiązującymi standardami funkcjonowania w lokalnej społeczności, jak również o podejmowanie działań, które przeciwdziałać będą zjawiskom marginalizacyjnym, takim jak niekorzystne tendencje demograficzne, patologie społeczne, utrwalenie długotrwałego bezrobocia i in.

Tak rozumiane włączenie oznaczać powinno ponadstandardową ofertę i szersze wsparcie dla tego typu osób, grup i środowisk, wyrównujące ich szanse w stosunku do pełnoprawnych członków lokalnej wspólnoty - zarówno w ujęciu społecznym jak i terytorialnym.

9.3.1.10. Lista zdefiniowanych projektów kluczowych na etapie opracowywania *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025* w obszarze strategicznym nr 3: *Usługi publiczne*

Tabela nr 50 – Lista projektów kluczowych w obszarze strategicznym nr 3 „Usługi publiczne”

Lp.	Tytuł projektu	Podmioty realizujące	Okres realizacji
1.	Rozbudowa Centrum Kształcenia Praktycznego w Dobrzechowie z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii i systemów inteligentnego zarządzania budynkami	Samorząd powiatowy	2017 - 2020
2.	Rozwój współpracy pomiędzy różnymi podmiotami na terenie powiatu strzyżowskiego w zakresie edukacji oraz doskonalenia i ponoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników	Samorząd powiatowy, samorządy gmin, jednostki pośrednictwa pracy, podmioty gospodarcze	2017 - 2025
3.	Wdrożenie nowoczesnych form edukacji ogólnokształcącej w szkołach średnich powiatu strzyżowskiego	Samorząd powiatowy, szkoły średnie	2017 - 2025
4.	Rozwój placówek kształcenia specjalnego w powiecie strzyżowskim	Samorząd powiatowy, ośrodki szkolno - wychowawcze	2017 - 2025
5.	Rozbudowa bazy sportowej powiatowych placówek oświatowych, w tym budowa boiska „Orlik lekkoatletyczny” przy Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym we Frysztaku oraz modernizacja kortu tenisowego i bieżni lekkoatletycznej przy Liceum Ogólnokształcącym im. A. Mickiewicza w Strzyżowie	Samorząd powiatowy, ośrodki szkolno - wychowawcze	2017 - 2018
6.	Wykorzystanie bazy obiektowej, pracowni i sprzętu centrów kształcenia praktycznego w powiecie strzyżowskim do wytwarzania produktów i usług w warunkach rynkowych (edukacja dualna)	Samorząd powiatowy, centra kształcenia praktycznego, jednostki pośrednictwa pracy, podmioty gospodarcze,	2017 - 2025

		organizacje pracodawców	
7.	Utrzymywanie nowoczesnej oferty domów pomocy społecznej oraz zagospodarowanie otoczenia Domu Pomocy Społecznej w Gliniku Dolnym i filii Domu Pomocy Społecznej w Babicy w Pstrągowej Woli	Samorząd powiatowy, domy pomocy społecznej	2017 - 2025
8.	Dostosowanie funkcjonowania Domów Dziecka w powiecie strzyżowskim do wymaganych standardów	Samorząd powiatowy, domy dziecka	2017 - 2020
9.	Utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej oraz innych form aktywizacji osób niepełnosprawnych w powiecie strzyżowskim	Samorząd powiatowy, samorządy gmin, organizacje pozarządowe, podmioty prywatne	2017 - 2025
9.	Przedsięwzięcia i projekty służące poprawie struktury demograficznej społeczności powiatu strzyżowskiego, w tym promocja rodzicielstwa	Samorząd powiatowy, samorządy gmin, administracja rządowa, jednostki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe	2017 - 2025
10.	Przedsięwzięcia i projekty rozwijające różne formy polityki senioralnej	Samorząd powiatowy, samorządy gmin, administracja rządowa, jednostki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe	2017 - 2025
11.	Rozbudowa Szpitala Powiatowego w Strzyżowie i wyposażenie poszczególnych oddziałów w nowoczesny sprzęt diagnostyczny i aparaturę medyczną	Samorząd powiatowy, SP ZOZ w Strzyżowie, samorząd województwa, administracja rządowa	2017 - 2018
12.	Rozwój nowoczesnych, multimodalnych form komunikacji publicznej, w tym komunikacji kolejowej oraz wyznaczenie wzmacniających spójność	Samorząd powiatowy, samorząd województwa, samorządy gmin, przewoźnicy	2017 - 2018

	powiatu linii użyteczności publicznej w przewozach pasażerskich		
13.	Głęboka termomodernizacja oraz poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej w powiecie strzyżowskim z zastosowaniem systemów wykorzystujących odnawialne źródła energii oraz systemów inteligentnego zarządzania obiektami	Samorząd powiatowy, samorządy gmin, urzędy administracji publicznej, jednostki oświatowe, inne jednostki publiczne	2017 – 2020
14.	Utrzymanie wysokiej sprawności oraz nowoczesnego wyposażenia systemu ratownictwa i reagowania kryzysowego w powiecie strzyżowskim oraz wysokiego poziomu bezpieczeństwa	Samorząd powiatowy, samorządy gmin, powiatowe służby, inspekcje i straże, jednostki ratownictwa medycznego, jednostki wymiaru sprawiedliwości	2017 – 2025
15.	Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym na terenie powiatu strzyżowskiego	Zarządcy różnych kategorii dróg, administracja rządowa, samorządy, policja	2017 – 2025
16.	Wdrożenie nowoczesnych rozwiązań opartych o ucyfrowienie baz danych i informacji o terenie, w tym w zakresie geodezji i procesów inwestycyjnych	Samorząd powiatowy, samorządy gmin, jednostki geodezyjne, samorząd województwa, administracja rządowa	2017 – 2018
17.	Projekty i programy mające na celu wsparcie stypendialne młodzieży	Samorząd powiatowy, samorządy gmin, samorząd województwa, administracja rządowa, organizacje pozarządowe	2017 – 2025
18.	Przygotowanie odpowiednich warunków lokalowych dla Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, w szczególności w zakresie zadań	Samorząd powiatowy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	2017 - 2018

	związanych z pieczęcią zastępczą i współpracą z rodzinami zastępczymi		
19.	Promocja rodzicielstwa i przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom demograficznym	Samorząd powiatowy, samorządy gmin, samorząd województwa, administracja rządowa, organizacje pozarządowe	2017 – 2025
20.	Przedsięwzięcia i programy przeciwdziałające zjawiskom patologicznym w społeczności powiatu strzyżowskiego	Samorząd powiatowy, samorządy gmin, samorząd województwa, administracja rządowa, jednostki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe	2017 - 2025
21.	Przedsięwzięcia, programy i projekty mające na celu wsparcie defaworyzowanych osób, środowisk i terenów (włączenie społeczne i terytorialne)	Samorząd powiatowy, samorządy gmin, samorząd województwa, administracja rządowa, jednostki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe	2017 - 2025
22.	Rozwój różnych form partnerstwa w społeczności powiatu strzyżowskiego, w tym w przygotowaniu i realizacji projektów rozwojowych oraz projektów przygotowywanych i realizowanych wspólnie z partnerami zagranicznymi	Samorząd powiatowy, samorządy gmin, organizacje pozarządowe, zagraniczni partnerzy samorządowi	2017 - 2025

9.4. Cel strategiczny, cele szczegółowe oraz lista projektów kluczowych w obszarze strategicznym nr 4: *Rolnictwo i obszary wiejskie*

Dobre zagospodarowanie obszarów wiejskich powiatu strzyżowskiego oraz wykorzystanie potencjału tkwiącego w tych terenach będzie miało decydujące znaczenie dla pomyślnej realizacji wyznaczonej w niniejszym dokumencie wizji rozwojowej, zniwelowania pojawiających się zjawisk marginalizacyjnych oraz osiągnięcia zakładanych rezultatów działań interwencyjnych.

Obecnie przestrzeń osadniczą powiatu strzyżowskiego tworzy sieć miejscowości wiejskich, skoncentrowanych wokół jedyne go na tym obszarze aktualnie miasta, jakim jest Strzyżów. Funkcje paramiejskie pełnią też 4 miejscowości, podobnie jak miasto Strzyżów, będące od 1973 r. stolicami gmin zbiorowych (Czudec, Frysztak, Niebylec, Wiśniowa). Związane z wiejskim charakterem powiatu strzyżowskiego rolnictwo, tj. uprawa ziemi i hodowla zwierząt, jak również przetwórstwo płodów rolnych i produktów zwierzęcych w gospodarstwach, jest też tradycyjną formą aktywności gospodarczej dla większości mieszkańców powiatu strzyżowskiego, wykonywaną ze zmienną intensywnością w różnych okresach historycznych. Uwarunkowania i tendencje w rolnictwie powiatu strzyżowskiego zachodzące w ostatnich dziesięcioleciach omówione zostały w rozdziale 3.4 niniejszego opracowania.

Przestrzennie powiat strzyżowski tworzy więc wzajemnie powiązana sieć 60 miejscowości wiejskich, z jednym obecnie ośrodkiem miejskim – miastem Strzyżowem, pełniącym funkcję lokalnego ośrodka wzrostu, zgodnie z definicjami obowiązującymi w aktualnych dokumentach strategicznych. Z tego też względu sytuacja społeczna i demograficzna poszczególnych wiosek, poziom ich rozwoju gospodarczego, mocne lub słabe strony gospodarstw rolnych, dostępność komunikacyjna, jakość usług dla mieszkańców, będą miały decydujące znaczenie nie tylko dla obszarów wiejskich, ale również dla obrazu całego powiatu strzyżowskiego w kolejnych latach (wg stanu na koniec 2014 r. 85,5% mieszkańców powiatu mieszkało na wsi).

Wyznaczona w niniejszym dokumencie (rozdział 7.) wizja rozwoju zakłada połączenie działań interwencyjnych służących wzmocnieniu pozycji i roli miasta Strzyżowa jako lokalnego centrum rozwoju, a także konieczność równoważenia - poprzez odpowiednie wsparcie - słabszej pozycji pozostałych miejscowości, w tym szczególnie tych, w których występują niepożądane zjawiska społeczne, gospodarcze i inne. Dlatego też uzasadnione jest wyróżnienie zagadnień związanych z obszarami wiejskimi powiatu oraz rolnictwem, jako podstawową formą aktywności mieszkańców wsi, poprzez wydzielenie odrębnej dziedziny działań strategicznych w wyznaczonym w niniejszym dokumencie horyzoncie czasowym.

9.4.1. Cel strategiczny: *Rozwój gospodarstw rolnych, różnych form i metod produkcji rolniczej, a także modernizacja obszarów wiejskich powiatu strzyżowskiego oraz aktywizacja lokalnych społeczności*

Sformułowany w ten sposób cel strategiczny łączy różnorodne instrumenty, operacje i przedsięwzięcia pożądane dla realizacji zadań wyznaczonych dla wskazanego obszaru

strategicznego. Z jednej strony chodzi bowiem o wykreowanie w wyniku zachodzących zmian na terenie powiatu strzyżowskiego grupy silnych gospodarstw rolnych, dobrze wykorzystujących rolnicze tradycje i potencjał tego terenu oraz dostępne instrumenty wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej Unii Europejskiej. Z drugiej strony celem działań strategicznych powinno być także dobre zagospodarowanie całej przestrzeni osadniczej powiatu strzyżowskiego, m.in. poprzez zapewnienie właściwych warunków do życia i rozwoju mieszkańcom obszarów wiejskich. W tym dążeniu ważne będą różnorodne przedsięwzięcia infrastrukturalne, inwestycje poprawiające dostępność poszczególnych miejscowości, rozwój sieci i usług komunalnych na tych terenach, poprawa ich oferty gospodarczej, edukacyjnej, sprzyjanie właściwemu zagospodarowaniu i uporządkowanie przestrzeni publicznej itp.

Konieczne dla obszarów wiejskich powiatu działania rozwojowe dotyczyć muszą także sfery społecznej. Chodzi w nich szczególnie o przeciwdziałanie negatywnym tendencjom w lokalnych społecznościach, takich jak: spadek urodzeń, emigracja młodych mieszkańców, przeciwdziałanie utrwalaniu bierności społecznej czy też eskalacji różnego typu patologii. Tym celom służyć powinno zaangażowanie wielu podmiotów, w tym samorządów lokalnych, organizacji pozarządowych, samych mieszkańców. Dla tego typu przedsięwzięć powinny być stale dostępne instrumenty i mechanizmy wsparcia z różnych programów, adekwatne do możliwości i potrzeb wiejskich wspólnot i istniejących na tych terenach form aktywności.

Fotografia nr 67 - XVI-wieczny kościół p.w. Św. Mikołaja w Połomi

Celem stosowania różnorodnych instrumentów i mechanizmów interwencji oraz ich przełożenia na konkretne projekty i przedsięwzięcia rozwojowe będzie modernizacja obszarów wiejskich powiatu strzyżowskiego, rozumiana jako właściwe zagospodarowanie poszczególnych miejscowości, dobry poziom oferowanych usług dla mieszkańców, wsparcie

osób i środowisk potrzebujących pomocy, nowoczesne funkcjonowanie gospodarstw rolnych. W dążeniu do modernizacji przestrzeni wiejskich powiatu konieczny będzie także rozwój pozarolniczych form aktywności gospodarczej i społecznej na tych terenach, z wykorzystaniem dostępnych środków z programów pomocowych: regionalnych, krajowych i zagranicznych.

W realizacji powyższego celu strategicznego chodzi również o to, aby podejmowane i projektowane działania na obszarach wiejskich w największym możliwym stopniu były zharmonizowane z uwarunkowaniami środowiskowymi, by wykorzystywały potencjały tkwiące w tej sferze, a jednocześnie pozwalały zachowywać i rozwijać dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe powiatu strzyżowskiego.

9.4.1.1. Cel szczegółowy nr 1. Modernizacja gospodarstw rolnych w powiecie strzyżowskim

W części diagnostycznej niniejszego opracowania ukazano stan rolnictwa i gospodarstw rolnych w powiecie strzyżowskim (rozdział 3.4). Biorąc pod uwagę te uwarunkowania, należy stwierdzić, że również w wyznaczonej dla niniejszego dokumentu perspektywie czasowej istotne miejsce znaleźć powinny nowoczesne gospodarstwa rolne, funkcjonujące na tym terenie. Sprzyjają temu dobre warunki do prowadzenia działalności rolniczej, wielowiekowa tradycja takiej aktywności, duży areal ziemi zdadnej do uprawy oraz stałe wsparcie gospodarstw i obszarów wiejskich z wykorzystaniem instrumentów wspólnej polityki rolnej UE i innych programów.

Już obecnie funkcjonują w powiecie strzyżowskim dobrze zorganizowane gospodarstwa rolne, przynoszące znaczące dochody właścicielom, głównie ze sprzedaży nieprzetworzonej produkcji rolniczej. Są też gospodarstwa prowadzące przetwórstwo i sprzedaż produktów wytworzonych na miejscu.

W realizacji niniejszego celu szczegółowego dążyć należy do tego, by wszystkie gospodarstwa rolne na terenie powiatu strzyżowskiego, chcące prowadzić działalność rolniczą, poprzez odpowiednio dobrane instrumenty wsparcia mogły podejmować i rozwijać taką działalność. Chodzi przy tym zarówno o gospodarstwa obejmujące duże areale gruntów, jak i średnie czy nawet małe. Gospodarstwa te i ich właściciele powinni mieć stały dostęp do różnorodnych instrumentów wsparcia, poczynając od dobrego systemu doradztwa rolniczego, poprzez programy modernizacyjne, aż do środków inwestycyjnych, potrzebnych do osiągnięcia celów przyjmowanych dla rozwoju produkcji rolniczej.

Szczególną rolę do odegrania w tym obszarze, poza samymi rolnikami, będą miały także działające na poziomie lokalnym i regionalnym instytucje otoczenia rolnictwa, w tym Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, inspekcje rolnicze i służby weterynaryjne. Konsekwentna modernizacja gospodarstw powinna doprowadzić do wykreowania w powiecie strzyżowskim grupy dochodowych gospodarstw rolnych, zajmujących się zarówno uprawą ziemi, jak i hodowlą zwierząt, produkcją mleczną i innymi dziedzinami rolnictwa. Powinny to być gospodarstwa towarowe, tzn. takie, które nastawione są na sprzedaż znacznej części swojej produkcji, a w związku z tym mogące zapewnić jej odpowiednią jakość i ilość, stale współpracujące

z odbiorcami, m.in. poprzez różne formy kontraktacji produkcji, zapewniające właścicielom uzyskanie oczekiwanych efektów ekonomicznych.

Pożądanym działaniem będzie również rozwój przetwórstwa w gospodarstwach rolnych i w miejscowościach wiejskich, w celu sprzedaży nie tylko surowców, ale również przetworzonych produktów rolnych, co zwiększy dochodowość gospodarstw. Rozszerzaniu skali przetwórstwa sprzyjać może bogactwo tradycyjnych, lokalnych receptur produkcji żywności na obszarze powiatu. Te działania przyczynić się powinny do ugruntowania lokalnej i regionalnej marki produktów żywnościowych oraz skracania dystansu pomiędzy wytwórcą surowców a producentem towarów przeznaczonych do spożycia.

Powyższym zadaniom powinny być podporządkowane działania modernizacyjne gospodarstw rolnych w powiecie, a tym samym dostępne dla rolników mechanizmy wsparcia i interwencji.

9.4.1.2. Cel szczegółowy nr 2. Wsparcie osłonowe oraz restrukturyzacja gospodarstw rolnych o niskim potencjale ekonomicznym

Przekształcanie gospodarstw rolnych w powiecie strzyżowskim to jeden z najintensywniejszych procesów społeczno – gospodarczych w ciągu ostatnich dziesięcioleci. Historyczne na tym terenie ukształtowała się niezbyt korzystna z punktu widzenia ekonomicznego struktura gospodarstw, których średnia powierzchnia – nieco ponad 3 ha – jest jedną z najniższych w kraju. Dodatkowo negatywnie na strukturę agrarną wpływa także rozproszenie rozłogów, tj. gospodarowanie na kilku lub nawet kilkunastu działkach o niewielkiej powierzchni. Podobnymi cechami charakteryzuje się rolnictwo w większości powiatów regionu, jak i w powiatach sąsiedniej Małopolski. Cechy te powodują, że utrudnione jest w takich gospodarstwach osiągnięcie oczekiwanych, odpowiednich do współczesnych potrzeb wyników ekonomicznych.

Mimo to jednak także dla tego typu gospodarstw powinny być adresowane odpowiednie działania służące osiągnięciu zakładanych dla niniejszego obszaru strategicznych celów rozwojowych. Chodzi z jednej strony o to, aby właściciele takich gospodarstw chcący rozwijać produkcję rolniczą, mogli skorzystać z odpowiednich instrumentów wsparcia, które pozwolą im osiągnąć zakładany próg dochodowości i towarowości poprzez działania takie jak: powiększenie arealów gospodarstw, komasację gruntów, dostosowanie profilu produkcji do wielkości i możliwości gospodarstw i in. Z drugiej strony zaś dostępne powinny być różne działania osłonowe dla tych rolników, którzy z różnych przyczyn nie będą dążyć do rozwoju swoich gospodarstw.

Przykładem tego typu programów w poprzedniej perspektywie finansowej UE były renty strukturalne dla właścicieli gospodarstw rolnych, którzy przekażą je swoim następcom. Działań tego typu może być znacznie więcej. Powinny one dotyczyć sfery socjalnej poprzez różnorodne wsparcie finansowe i rzeczowe, środowiskowej - służyć wówczas będą zachowaniu bioróżnorodności i walorów środowiska naturalnego; kulturowej, co wiązać się będzie z zachowaniem lokalnej kultury i in. W gospodarstwach nie dążących do rozwoju produkcji rolniczej mogą też być rozwijane pozarolnicze formy aktywności, które podobnie jak inne działania, przyczynią się do realizacji celów rozwojowych na obszarach wiejskich powiatu.

Zostanie to omówione szerzej w jednym z kolejnych celów szczegółowych dla niniejszego obszaru strategicznego.

9.4.1.3. Cel szczegółowy nr 3. Poprawa stanu infrastruktury na obszarach wiejskich powiatu strzyżowskiego

Warunkiem sprawnego funkcjonowania zarówno gospodarstw rolnych, jak i każdego miejsca osadnictwa jest współcześnie odpowiedni poziom infrastruktury. Dotyczy to również terenów wiejskich, na których wymagana jest obecnie pełna dostępność praktycznie wszystkich udogodnień cywilizacyjnych o odpowiedniej jakości. Wyposażenie poszczególnych miejscowości w pożądaną infrastrukturę ma wręcz decydujące znaczenie, co do konkurencyjności danego obszaru, a tym samym chęci osiedlania się młodych mieszkańców, a co za tym idzie poprawy tendencji demograficznych, przeciwdziałania zjawiskom depopulacji i marginalizacji, wzmacniania procesów rozwojowych.

Celem pierwszoplanowym dla osiągnięcia wyznaczonych w niniejszej *Strategii* zadań rozwojowych jest zapewnienie dostępności komunikacyjnej wszystkim miejscowościom i ośrodkom osadniczym w powiecie. Mimo wielu przedsięwzięć zrealizowanych do tej pory, sieć drogowa powiatu strzyżowskiego wymaga dalszych nakładów inwestycyjnych. Przede wszystkim w działaniach tych powinny zostać zlikwidowane ograniczenia w dostępie do poszczególnych miejscowości wiejskich powiatu poprzez przebudowę obiektów inżynierskich o ograniczonej nośności i dostosowanie ich do współczesnych uwarunkowań. Ograniczenia te bowiem stanowią istotną barierę w prowadzeniu działalności gospodarczej i rolniczej w niektórych miejscowościach. Dotyczy to przede wszystkim dróg powiatowych, ale również niektórych dróg gminnych.

Ze względu na powszechne obecnie wykorzystywanie transportu samochodowego chodzi o to, by lokalna sieć dróg o nawierzchni bitumicznej objęła wszystkie miejscowości, osady i osiedla na terenie powiatu strzyżowskiego, przez co zostanie zlikwidowana jedna z najistotniejszych słabości obszarów wiejskich powiatu strzyżowskiego, tj. ograniczenie lub brak dostępności komunikacyjnej do niektórych terenów, wg współczesnych parametrów. Sieć ta powinna też być stale modernizowana i utrzymywana w odpowiednich warunkach przejezdności oraz doposażana w urządzenia służące bezpieczeństwu w ruchu drogowym. Wykonanie powyższych zadań będzie warunkiem zachowania spójności przestrzennej obszaru powiatu strzyżowskiego w wyznaczonym horyzoncie czasowym.

Aktualnie praktycznie wszystkie miejscowości i gospodarstwa domowe w powiecie dysponują dostępem do sieci gazowej i elektrycznej, zarządzanej przez firmy działające na prawach podmiotów gospodarczych. Zadaniem samorządów gminnych z kolei jest m.in. zapewnienie dostępu do usług komunalnych. Rozproszenie osadnictwa w powiecie strzyżowskim utrudnia oferowanie takich usług we wszystkich siedliskach, mimo to jednak jest to ważny cel dla wszystkich miejscowości w powiecie strzyżowskim. Usługi tego typu wymagane współcześnie, a realizowane przez samorządy gmin to m.in. zaopatrzenie w wodę, dostęp do sieci kanalizacyjnej, stały odbiór odpadów z gospodarstw domowych. W tej dziedzinie na terenie powiatu szczególnie wiele do zrobienia pozostaje w zakresie rozwoju sieci kanalizacyjnej, w niektórych miejscowościach także wodociągowej. Działania te są niezbędne

w najbliższych latach, a ich przeprowadzenie powinno być wspierane środkami zewnętrznymi z różnych programów rozwojowych: regionalnych, krajowych i zagranicznych.

Kolejnym działaniem rozwojowym ważnym dla obszarów wiejskich powiatu strzyżowskiego w zakresie infrastruktury jest właściwe zagospodarowanie przestrzeni wiejskiej i wyposażenie poszczególnych miejscowości w odpowiednią infrastrukturę budynkową. Chodzi przy tym szczególnie o inwestycje mające na celu zapewnienie oczekiwanych standardów w budynkach użyteczności publicznej, szczególnie w szkołach, domach ludowych, ośrodkach zdrowia i in. Budynki te powinny zostać w pełni zmodernizowane i dostosowane do współczesnych warunków użytkowania.

W odniesieniu do szkół i placówek edukacyjnych na terenach wiejskich powiatu prowadzone inwestycje powinny zakładać budowę lub też rozbudowę sal gimnastycznych i obiektów sportowych w celu uzyskania odpowiednich parametrów dla kształcenia dzieci i młodzieży w zakresie kultury fizycznej przy tych placówkach, gdzie działania takie nie zostały jeszcze zrealizowane. Obiekty szkolne powinny zostać również wyposażone w pracownie i oprzyrządowanie umożliwiające kształcenie na odpowiednim do współczesnych wymagań poziomie. Działania modernizacyjne powinny zostać także przeprowadzone w innych obiektach użyteczności publicznej, w tym w domach ludowych, budynkach wiejskich i in., a ich celem powinno być spełnienie przez te obiekty aktualnych parametrów, zwłaszcza w odniesieniu do ich efektywności energetycznej i wymaganej funkcjonalności.

W zakresie infrastruktury kubaturowej na obszarach wiejskich powiatu istotnym działaniem w wyznaczonej perspektywie czasowej będzie także zagospodarowanie a nieraz konieczna rewitalizacja obiektów, z różnych przyczyn wyłączonych z użytkowania, w tym tego typu obiektów służących wcześniej jako obiekty szkolne, przemysłowe, obiektów zabytkowych. Ich ponowne zagospodarowanie, nadanie im nowych funkcji: gospodarczych, turystycznych, kulturalnych, przemysłowych, związanych z pomocą społeczną i in. będzie jednym z ważnych warunków uporządkowania i estetycznego zagospodarowania przestrzeni wiejskiej. Służyć temu powinny działania właścicieli tych obiektów, społeczności wiejskich reprezentowanych przez wybranych przedstawicieli, samorządów lokalnych i in. podmiotów. Ze względu na walory przyrodnicze i kulturowe powiatu strzyżowskiego szczególnie pożądanym jest rozwój infrastruktury turystyczno – rekreacyjnej na obszarach wiejskich powiatu, w tym adaptowanie niektórych obiektów na cele z tym związane.

Konieczne dla obszarów wiejskich powiatu strzyżowskiego jest także upowszechnienie szerokopasmowego dostępu do internetu poprzez rozwój połączeń przewodowych i bezprzewodowych we wszystkich miejscowościach, w tym w oparciu o łącza światłowodowe o odpowiednio wysokiej przepustowości. Ma to znaczenie zarówno ze względu na gospodarczą dostępność poszczególnych miejscowości, jak i możliwość rozwoju działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich, w tym rozwoju sektora usług turystycznych.

Modernizacji szeroko pojętej infrastruktury obszarów wiejskich powiatu strzyżowskiego służyć powinny stale przygotowywane i realizowane przez odpowiednie podmioty projekty, współfinansowane z zewnętrznych programów pomocowych: regionalnych, krajowych i zagranicznych.

9.4.1.4. Cel szczegółowy nr 4. Rozwój produkcji żywności najwyższej jakości w gospodarstwach rolnych na terenie powiatu strzyżowskiego, w oparciu o certyfikowane metody ekologiczne

Bioróżnorodność oraz walory środowiska przyrodniczego stanowią jeden z najistotniejszych potencjałów rozwojowych obszaru powiatu strzyżowskiego. Szerzej omówione to zostało w rozdziałach 2.2 i 3.5 niniejszego opracowania. Te względy oraz historycznie ukształtowana struktura gospodarstw rolnych w powiecie strzyżowskim sprawiają, że jest to obszar szczególnie predestynowany do produkcji żywności o najwyższej jakości biologicznej, którą w Polsce określa się jako żywność ekologiczną.

Fotografia nr 68 - Stoisko gospodarstwa ekologicznego z powiatu strzyżowskiego podczas Podkarpackich Prezentacji „Agromania” w Strzyżowie

Obecnie tylko kilka gospodarstw w powiecie strzyżowskim posiada wydane przez odpowiednie instytucje potwierdzenie produkcji żywności metodami ekologicznymi. Jest to zdecydowanie zbyt mała liczba w stosunku do potencjalnych możliwości na tym terenie. Działania służące zwiększeniu liczby takich gospodarstw, arealów upraw metodami ekologicznymi, czy też produkcji zwierzęcej o takim charakterze mogą zyskać szerokie wsparcie ze względu na to, że w pełni wpisują się we wszystkie dokumenty strategiczne obowiązujące na różnych poziomach, w tym w wyznaczoną dla województwa podkarpackiego w ramach Regionalnej Strategii Innowacji inteligentną specjalizację wiodącą, jaką jest sektor jakości życia, oparty m.in. na tzw. „biogospodarce”³⁴³.

³⁴³ Por. Rozdział 1.4.3 niniejszego opracowania.

Dodatkowo ceny towarów produkowanych metodami ekologicznymi są znacznie wyższe niż produkowanych w rolnictwie konwencjonalnym, jest też na nie coraz większe zapotrzebowanie. Produkcja ekologiczna objęta jest wyższymi dopłatami z programów wspólnej polityki rolnej, może być też łączona z przedsięwzięciami służącymi ochronie środowiska przyrodniczego, co obejmowane jest dodatkowym wsparciem. Rolnictwo ekologiczne z reguły wymaga większych nakładów pracy, mimo rozszerzania gamy dopuszczanych w tego typu produkcji środków ochrony roślin i nawożenia, uzyskuje też niższe plony niż stosujące chemiczne nawożenie i środki ochrony roślin rolnictwo konwencjonalne. Te okoliczności sprawiają, że produkcja ekologiczna stosunkowo łatwo może zostać wdrożona w małych gospodarstwach, które dominują na terenie powiatu strzyżowskiego.

Upowszechnienie ekologicznych metod produkcji rolnej może więc przyczynić się do modernizacji gospodarstw rolnych na terenie powiatu, poprawić ich dochodowość, wraz z rozwojem przetwórstwa czy turystyki na obszarach wiejskich sprzyjać pożądanym i oczekiwanym procesom i tendencjom rozwojowym. Wymaga to jednak zaangażowania samych rolników, pomocy ze strony służb doradczych i instytucji okołorolniczych, promocji rolnictwa ekologicznego. Sprzyjać temu powinny działania różnych podmiotów z poziomu krajowego, regionalnego i lokalnego, w tym samorządów terytorialnych oraz dostępne programy, z których środki powinny posłużyć współfinansowaniu różnorodnych przedsięwzięć w tej dziedzinie.

9.4.1.5. Cel szczegółowy nr 5. Rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego na terenie powiatu strzyżowskiego w oparciu o lokalne zasoby

Modernizacja produkcji i gospodarstw rolnych w powiecie strzyżowskim zmierzać powinna w kierunku rozwoju różnych form przetwórstwa rolno – spożywczego w oparciu o lokalne surowce. Jak wyżej zostało nakreślone, na tym terenie znanych jest wiele tradycyjnych receptur przetwarzania płodów rolnych i wytwarzania produktów żywnościowych. Działalność przetwórczą prowadzą też zlokalizowane w powiecie podmioty gospodarcze, szczególnie w zakresie przetwórstwa mięsa, a także zboża: funkcjonują na tym terenie masarnie, zakłady mięsne, młyny i kilka piekarni, w tym piekarnia specjalizująca się w produkcji chleba metodami ekologicznymi. Brakuje jednak przetwarzania innych produktów rolniczych, w tym owoców i warzyw, mleka i in.

Działania wspierające w tej dziedzinie powinny zmierzać do zachęcania lokalnych i regionalnych zakładów przetwórczych do opierania produkcji o surowce wytworzone na terenie powiatu, do wzmacniania związków między producentami a przetwórcami. Innym pożądanym zadaniem w realizacji tego celu szczegółowego będzie rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego w samych gospodarstwach czy też w poszczególnych miejscowościach. Z roku na rok istnieje coraz więcej pozytywnych przykładów w tym zakresie. Domowym sposobem, na niewielką skalę produkowane są w gospodarstwach rolnych m.in. różne przetwory mięsne, mleczne, owocowe, warzywne, rozwija się produkcja wina z winnic zakładanych w różnych miejscowościach, koła gospodyń wiejskich rywalizują w wytwarzaniu różnorodnych produktów żywnościowych, w tym opartych o tradycyjne receptury.

Działania te nie mają jednak aktualnie istotnego znaczenia dla gospodarki powiatu, produkty w ten sposób wytwarzane nie są bowiem wprowadzane do szerszej sprzedaży. Doświadczenia w tym zakresie mogą jednak być dobrym początkiem do przekształcenia istniejących inicjatyw w przedsięwzięcia gospodarcze, co wymagać będzie wsparcia ze strony dostępnych programów pomocowych. Znacznie więcej niż do tej pory powinno także zostać zarejestrowanych produktów tradycyjnych wytwarzanych w powiecie stryżowskim, samorządy i inne podmioty, w tym z otoczenia rolnictwa, powinny wspierać promocję takich produktów, udzielać wszelkiej niezbędnej pomocy rolnikom chcącym poszerzyć swoją działalność o przetwórstwo produktów rolnych.

Rozwój przetwórstwa przyczyni się do wzrostu opłacalności produkcji rolniczej, sprzyjać będzie poprawie dochodowości gospodarstw rolnych, w perspektywie może także dostarczyć nowych miejsc pracy na terenach wiejskich powiatu, dlatego też działania w tym zakresie powinny być objęte szerokim wsparciem ze strony odpowiednich podmiotów, są one bowiem istotnym elementem, od którego uzależnione będzie spełnienie wyznaczonej w niniejszym dokumencie wizji rozwojowej dla obszaru strategicznego „Rolnictwo i obszary wiejskie”.

9.4.1.6. Cel szczegółowy nr 6. Promocja produktów i usług wytwarzanych i oferowanych na obszarach wiejskich powiatu stryżowskiego

Z realizacją powyższego celu szczegółowego wiąże się szereg działań, które konieczne są dla umocnienia pozytywnych kierunków zmian w rolnictwie powiatu stryżowskiego, a tym samym dotyczą obszarów wiejskich powiatu. Konieczna jest m.in. dobrze skoordynowana

informacja docierająca do odpowiednich odbiorców, w tym do konsumentów poszczególnych produktów i usług oferowanych przez gospodarstwa rolne czy inne podmioty działające na obszarach wiejskich powiatu. Jednym z podstawowych działań, koniecznych do podjęcia przez samorządy gmin jest budowa dobrze przygotowanych, spełniających odpowiednie warunki lokalnych targowisk, na których swoje wyroby mogliby sprzedawać rolnicy i lokalni producenci.

Innym działaniem, możliwym do podjęcia przez różne podmioty, w tym samych rolników i ich reprezentacje, instytucje okołorolnicze, samorządy terytorialne, organizacje wiejskie czy wreszcie mieszkańców jest promocja lokalnych usług i wyrobów. Działania promocyjne w tej dziedzinie realizowane powinny być na wiele sposobów, łączyć w większe grupy poszczególne inicjatywy, być dobrze zorganizowane i prowadzone. Chodzi bowiem o przemyślaną i efektywną promocję, wykorzystującą różne kanały: od promocji internetowej, poprzez publikacje papierowe, udział w przedsięwzięciach wystawienniczo - targowych, po organizację imprez i wydarzeń, których celem jest zainteresowanie danym terenem, jego ofertą usługową, produktową itp.

Fotografia nr 70 - Wyrób wędlin w Zakładzie Przetwórstwa Mięsnego – MAREK LEŚNIAK w Strzyżowie

Ogólnym celem działań promocyjnych powinno być budowanie rozpoznawalnej i dobrze kojarzonej marki lokalnej, związanej z obszarem powiatu strzyżowskiego, poszczególnymi miejscowościami, ośrodkami turystycznymi, gospodarstwami rolnymi, produktami czy usługami. Cel ten osiągnąć powinien, dzięki różnorodnym działaniom prowadzonym przez różne podmioty, a środki na jego realizację mogą pochodzić zarówno z własnych funduszy dostępnych na terenie powiatu, jak i z zewnętrznych programów wspierających tego typu działania, w tym z programów i projektów realizowanych w ramach wspólnej polityki rolnej Unii Europejskiej.

9.4.1.7. Cel szczegółowy nr 7. Rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej na obszarach wiejskich powiatu strzyżowskiego

Współczesne funkcjonowanie obszarów wiejskich nie oznacza tylko aktywności rolniczej. Na tych terenach mieszka coraz więcej osób niezwiązanych z rolnictwem, rozwijane są też różne formy pozarolniczej działalności gospodarczej. Jest to zjawisko ze wszech miar pożądane i oczekiwane. Dzięki temu bowiem możliwe jest tworzenie pozarolniczych miejsc pracy na terenach wiejskich, a tym samym zapewnienie odpowiednich dochodów mieszkańcom. Jest to tym bardziej uzasadnione, że małe gospodarstwa rolne, jakie dominują w powiecie strzyżowskim, nie są w stanie osiągnąć takiego progu dochodowości, który pozwoliłby na utrzymanie wszystkich osób deklarujących przebywanie w gospodarstwach rolnych na terenie powiatu³⁴⁴.

Fotografia nr 71 - Rajd narciarsko – pieszy o Puchar Przechodni Starosty Strzyżowskiego

Dlatego też ważnym działaniem rozwojowym w wyznaczonej w niniejszej *Strategii* perspektywie czasowej dla obszarów wiejskich powiatu będzie wzmocnienie procesów zmierzających do tworzenia pozarolniczych form aktywności gospodarczej i miejsc pracy na terenach wiejskich. Jak wielokrotnie już zostało ukazane, walory przyrodnicze i kulturowe powiatu strzyżowskiego wskazują, że najłatwiej ten cel osiągnąć poprzez rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej w poszczególnych miejscowościach. Takich inicjatyw podejmowanych jest coraz więcej a dochody z tych form działalności stanowią już obecnie znaczącą pozycję również w dochodach gospodarstw rolnych z tego terenu. Tendencje te

³⁴⁴ Por. Rozdział 3.4 niniejszego opracowania.

powinny być wzmacniane i rozszerzane. Pożądane przedsięwzięcia to m.in.: budowa nowych elementów infrastruktury turystycznej, rewitalizacja obiektów historycznych, tworzenie nowych miejsc noclegowych i hotelowych, dołączanie funkcji turystycznej do działalności gospodarstw rolnych w formie tzw. agroturystyki, budowa i rozwój ośrodków turystycznych w różnych miejscowościach powiatu, poszerzanie oferty związanej z turystyką aktywną, rodzinną, zimową, tematyczną i in.

Zrealizowane dotychczas i planowane przedsięwzięcia infrastrukturalne na obszarach wiejskich powiatu strzyżowskiego powinny także sprzyjać rozwojowi różnych sektorów gospodarczych na tych terenach: usług, handlu, produkcji żywności, działalności wykorzystującej zasoby naturalne, w tym przetwórstwa drewna, wydobywania surowców, produkcji wody mineralnej i in. Przedsięwzięcia tego typu powinny jednak być dobrze zharmonizowane z otoczeniem przyrodniczym i kulturowym, aby nie wpływały negatywnie na środowisko przyrodnicze powiatu oraz na funkcjonowanie lokalnych społeczności.

9.4.1.8. Cel szczegółowy nr 8. Aktywizacja społeczności wiejskich powiatu strzyżowskiego

Jak wcześniej zostało ukazane³⁴⁵ niekorzystne zjawiska społeczne i gospodarcze występujące na obszarze powiatu strzyżowskiego prowadzić mogą do utrwalenia negatywnych tendencji, co określono jako zagrożenie marginalizacją tego terenu. Zagrożenie to w związku z malejącą liczbą urodzeń, emigracją młodych mieszkańców, wysokim bezrobociem dotyczy wielu miejscowości wiejskich powiatu strzyżowskiego.

Przeciwdziałanie tym negatywnym zjawiskom i ich konsekwencjom powinno więc być pierwszoplanowym celem wszystkich działań rozwojowych podejmowanych przez różne podmioty. Z jednej strony chodzi o budowę na obszarach wiejskich powiatu nowoczesnej infrastruktury, która zachęcać będzie do osiedlania się na tych terenach, z drugiej zaś o kierowanie różnych instrumentów wsparcia, które przeciwdziałać będą niepożądanym zjawiskom społecznym i gospodarczym.

Istotnym działaniem w tym kierunku, które budowane być może na wieloletniej tradycji takich przedsięwzięć w społecznościach wiejskich powiatu, powinno być wspieranie przez różne podmioty inicjatyw, projektów i przedsięwzięć wspólnotowych, wzmacniających tożsamość mieszkańców, rozwijających różne formy samopomocy i dążenie do rozwoju poszczególnych miejscowości. Tradycyjne na wsi wspólne działanie mieszkańców powinno zyskać szerokie wsparcie ze strony różnych instytucji, w tym samorządów lokalnych, m.in. poprzez możliwość realizacji lokalnych projektów w różnych miejscowościach.

W aktualnych uwarunkowaniach w realizacji tego celu szczegółowego ważna będzie zarówno działalność tradycyjnych, wiejskich organizacji, takich jak koła gospodyń wiejskich, ochotnicze straże pożarne, rady sołeckie, jako formy samorządu wiejskiego i in. jak i nowych form organizacyjnych ujętych w aktualne ramy prawne, w tym stowarzyszeń czy lokalnych grup działania. Wsparcie dla tych organizacji powinno mieć na celu przeciwdziałanie bierności w wiejskich wspólnotach, budowanie płaszczyzn współpracy, partnerstwa, porozumień i przedsięwzięć służących różnorodnym celom, w tym zachowaniu lokalnej tradycji i kultury,

---

³⁴⁵ Por. Rozdział 3.1 niniejszego opracowania.

działalności charytatywnej, projektom rozwojowym, inwestycyjnym i in. Temu celowi powinno służyć wspieranie tego typu inicjatyw przez władze samorządowe, a także mechanizmy i instrumenty interwencji kierowane z różnych poziomów, w tym poprzez dostępne środki z funduszy pomocowych.

Fotografia nr 72 - Koło gospodyń wiejskich z Oparówki podczas konkursu „Strojenie stołu wielkanocnego” organizowanego przez Ośrodek Kultury w Wiśniowej

9.4.1.9. Cel szczegółowy nr 9. Wspieranie projektów, przedsięwzięć i programów służących harmonijnemu współistnieniu rolniczego i gospodarczego zagospodarowania obszarów wiejskich powiatu z potrzebami i uwarunkowaniami środowiska przyrodniczego, a także koniecznością zachowania dziedzictwa kulturowego

Najbardziej pożądanymi na obszarach wiejskich powiatu strzyżowskiego są takie formy aktywności społecznej i gospodarczej, które nie naruszają równowagi w środowisku przyrodniczym oraz chronią dziedzictwo kulturowe zlokalizowane w poszczególnych miejscowościach. Nie oznacza to jednak zakazu korzystania ze środowiska czy też wykorzystywania w odpowiedni sposób obiektów historycznych. Chodzi o wręcz odwrotną tendencję: pełne i inteligentne korzystanie z zasobów środowiska przyrodniczego oraz wkomponowanie historycznego dziedzictwa w działania rozwojowe na terenie poszczególnych miejscowości.

Przy planowaniu projektów należy jednak dążyć do jak najmniej inwazyjnego korzystania ze środowiska, m.in. poprzez tworzenie systemów zabezpieczeń, chroniących przyrodę, a szczególnie obszary cenne przyrodniczo przed negatywnym wpływem osadnictwa i przedsięwzięć gospodarczych. Konieczne jest także jak najszerze zachowanie oryginalnych, historycznych elementów, tworzących lokalne i regionalne dziedzictwo kulturowe. Ochroną środowiska i unikalnego połączenia aktywności człowieka z funkcjonowaniem ekosystemu przyrodniczego będzie również ochrona unikalnego krajobrazu Pogórzy na terenie całego powiatu strzyżowskiego, którego cechy nie powinny zostać zakłócone przez działania i projekty rozwojowe.

Również w zakresie programów dotyczących rolnictwa wiele przedsięwzięć powinno przyczyniać się do wdrożenia niniejszego celu szczegółowego. Służyć temu mogą m.in. ważne dla obszaru powiatu programy rolno – środowiskowe w gospodarstwach rolnych, wspierające zachowanie bioróżnorodności na tym terenie; programy zalesień gruntów rolniczych o niskich klasach czy też trudno dostępnych itp. Podmioty prowadzące działalność gospodarczą na obszarach wiejskich powiatu, korzystające z zasobów środowiskowych dążyć powinny do ich stałego odnawiania, a w przypadkach, gdy nie jest to możliwe (np. w odniesieniu do wydobywania surowców) do pełnej rekultywacji terenów poeksploatacyjnych.

W realizacji niniejszego celu szczegółowego ważne będzie zaangażowanie różnych podmiotów, w tym właścicieli gospodarstw, firm działających na terenach wiejskich, ich pracowników, mieszkańców poszczególnych miejscowości, jak również instytucji i jednostek administracji publicznej. Wszystkie działania i projekty rozwojowe, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi, w przypadku, gdy dotyczą obszarów przyrodniczych lub też gdy

oddziałują na środowisko i otoczenie zewnętrzne, uzyskać powinny zezwolenia odpowiednich organów, a ich wdrażanie powinno być stosownie monitorowane. Przedsięwzięcia dotyczące obiektów historycznych powinny być podejmowane w konsultacji i pełnej współpracy z państwową służbą ochrony zabytków.

Fotografia nr 74 - Tradycyjne zagospodarowanie przestrzeni i uprawy rolnicze na Pogórzu Strzyżowskim

Tak rozumiana współpraca różnych podmiotów zapewni zrównoważony rozwój miejscowości wiejskich powiatu strzyżowskiego, oznaczający pełne wykorzystanie zasobów środowiskowych i kulturowych, z jednoczesnym wymogiem ich ochrony, a tym samym zachowania ich unikalnego, oryginalnego charakteru. Przyczyni się do tego także realizacja działań rozwojowych wyznaczonych w niniejszej *Strategii* dla kolejnego obszaru strategicznej interwencji, jakim jest „Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego”.

9.4.1.10. Lista zdefiniowanych projektów kluczowych na etapie opracowywania Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025 w obszarze strategicznym nr 4: Rolnictwo i obszary wiejskie

Tabela nr 51 – Lista projektów kluczowych w obszarze strategicznym nr 4 „Rolnictwo i obszary wiejskie”

Lp.	Tytuł projektu	Podmioty realizujące	Okres realizacji
1.	Inwestycje w gospodarstwach rolnych, mające na celu intensyfikację produkcji rolniczej i ich poprawę dochodowości	Rolnicy, właściciele gospodarstw, instytucje otoczenia rolnictwa	2017 - 2025
2.	Wsparcie osłonowe dla osób pracujących w gospodarstwach rolnych o niskiej towarowości	Instytucje otoczenia rolnictwa, jednostki pomocy społecznej, administracji państwowej, organizacje pozarządowe i in.	2017 - 2025
3.	Rozwój i modernizacja infrastruktury we wszystkich miejscowościach wiejskich powiatu strzyżowskiego	Samorządy lokalne, podmioty gospodarcze, właściciele nieruchomości, zarządcy i właściciele infrastruktury sieciowej i in.	2017 - 2025
4.	Zwiększenie liczby gospodarstw prowadzących certyfikowaną produkcję metodami ekologicznymi	Rolnicy, właściciele gospodarstw rolnych, instytucje otoczenia rolnictwa, samorządy lokalne, organizacje pozarządowe, izby rolnicze i in.	2017 - 2025
5.	Rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego na obszarze powiatu	Rolnicy, przedsiębiorcy, mieszkańcy obszarów wiejskich, instytucje otoczenia rolnictwa, jednostki samorządowe i in.	2017 - 2025

6.	Promocja lokalnej i regionalnej marki produktów i usług z obszaru powiatu strzyżowskiego	Samorządy terytorialne, przedsiębiorcy, rolnicy, instytucje otoczenia rolnictwa i in.	2017 - 2025
7.	Budowa targowisk spełniających wymagane standardy, umożliwiających lokalnym producentom bezpośrednią sprzedaż produktów żywnościowych	Samorządy gmin	2017 - 2018
8.	Wspieranie pozarolniczych przedsięwzięć gospodarczych na obszarach wiejskich powiatu strzyżowskiego	Samorządy terytorialne, instytucje otoczenia rolnictwa, jednostki administracji państwowej i samorządowej i in.	2017 - 2025
9.	Inicjatywy i przedsięwzięcia służące integracji społeczności i rozwojowi miejscowości wiejskich oraz przeciwdziałaniu niepożądanym zjawiskom społecznym na tych terenach	Mieszkańcy wsi, samorządy lokalne, organizacje wiejskie i pozarządowe, jednostki pomocy społecznej i in.	2017 - 2025
10.	Promocja zrównoważonego korzystania ze środowiska naturalnego oraz ochrony dziedzictwa kulturowego	Samorządy terytorialne, jednostki administracji publicznej, służby ochrony środowiska i konserwacji zabytków, organizacje pozarządowe, mieszkańcy wsi i in.	2017 - 2025

9.5. Cel strategiczny, cele szczegółowe a także lista projektów kluczowych w obszarze strategicznym nr 5: Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, jak również strategicznej pozycji powiatu strzyżowskiego ukazała, że walory środowiska przyrodniczego, z cennymi obszarami chronionymi, charakterystycznym krajobrazem oraz oryginalna, lokalna kultura stanowią jedno z najważniejszych endogenicznych potencjałów rozwojowych tego terenu³⁴⁶. Ich zachowanie a jednocześnie umiejętne wykorzystanie to niezbędne warunki dla przeprowadzenia oczekiwanych procesów rozwojowych.

Z tych też względów planowane i uruchamiane przedsięwzięcia powinny zakładać rozwój zrównoważony³⁴⁷, oznaczający uwzględnienie wielu aspektów programowanych działań, w tym ich wpływ i późniejsze oddziaływanie na środowisko naturalne i lokalne wspólnoty mieszkańców.

Fotografia nr 75 - Rzeka Wisłok – obszar Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000 (PLH180030)

³⁴⁶ Por. Rozdział 4.1 niniejszego opracowania.

³⁴⁷ Obowiązujące w Polsce *Prawo ochrony środowiska* w następujący sposób definiuje rozwój zrównoważony: „[jest to] taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń” (art. 3. pkt 50. ustawy z dnia 27. kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.).

W celu realizacji przyjętej wizji rozwojowej pożądane będą więc projekty, programy, przedsięwzięcia i kierunki zmian w różnych dziedzinach, które będą mieć możliwie najmniejszy, negatywny wpływ na środowisko naturalne i otoczenie społeczne. Z drugiej strony jednak chodzi o pełne wykorzystanie dostępnych zasobów do każdego, możliwego rodzaju działalności gospodarczej, w celu tworzenia nowych i utrzymania istniejących miejsc pracy, a także rozwoju osadnictwa.

Poprzez kierowane środki interwencyjne szczególnie preferowane powinny być jednak takie działania, które zakładają odnawianie i odtwarzanie wykorzystanych zasobów środowiska naturalnego, ograniczenie negatywnego wpływu na otoczenie zewnętrzne, ochronę i rewitalizację dziedzictwa kulturowego. Kierowanie się tymi zasadami określić można jako inteligentne wykorzystanie kulturowych i przyrodniczych potencjałów powiatu strzyżowskiego, co zgodne jest z obowiązującymi europejskimi, krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi.

Fotografia nr 76 - Aleja grabowa w Zespole pałacowo – parkowym w Wiśniowej

Z powyższych względów uzasadnione jest wydzielenie odrębnego obszaru działań strategicznych w wyznaczonym w niniejszym dokumencie horyzoncie czasowym, związanych z dziedzictwem kulturowym oraz zasobami przyrodniczymi, który określono jako „Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego”. Jest to tym bardziej wskazane, że w pełni wpisuje się w wyznaczone w dokumentach, europejskich, krajowych i regionalnych kierunki interwencji, związane m.in. z przeciwdziałaniem niekorzystnym zmianom klimatu³⁴⁸

---

³⁴⁸ Zachowanie bioróżnorodności, rozwijanie alternatywnych możliwości produkcji energii na poziomie lokalnym oraz zapobieganie naturalnym zagrożeniom, w tym powodziom, osuwiskom, skutkom suszy, to kierunki działań wyznaczone m.in. w obowiązujących dokumentach rządowych. Por. *Strategiczny plan*

9.5.1. Cel strategiczny: Inteligentne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i walorów kulturowych do przyspieszenia procesów zrównoważonego rozwoju powiatu strzyżowskiego

Działania rozwojowe prowadzone zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju zapewniają uwzględnienie różnych interesów i aspektów podejmowanych przedsięwzięć. Z jednej strony mają na celu przyspieszenie procesów gospodarczych, wpływających na wzrost zatrudnienia, zwiększenie liczby miejsc pracy na danym terenie, przedsiębiorczości mieszkańców czy też właściwe zagospodarowanie przestrzenne, z drugiej biorą pod uwagę konieczność ochrony środowiska, odnawiania jego zasobów oraz ograniczenia negatywnego oddziaływania na otoczenie, w tym kulturowe i społeczne. Tego typu podejście wymaga odpowiedniego przemyślenia i przygotowania, poddania ocenie *ex ante*³⁴⁹ planowanych projektów pod kątem ich przyszłego funkcjonowania.

Fotografia nr 77 - Wnętrze schronu kolejowego z okresu II wojny św. pod Żarnowską Górą w Strzyżowie

Dla obszaru powiatu strzyżowskiego, ze względu na istniejące tutaj endogeniczne potencjały rozwojowe dotyczące sfery przyrody i kultury, jest to wizja polityki rozwoju szczególnie pożądana, a uwzględniające takie podejście wykorzystanie lokalnych potencjałów, stanowi niezbędny element w całościowej wizji rozwoju tego terenu.

---

adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, Warszawa 2013, s. 38 – 48.

³⁴⁹ Ocena *ex ante* to termin ekonomiczny (narzędzie szacowania) wykorzystywany m.in. w prowadzeniu polityki rozwojowej oznaczający analizę mającą na celu określenie (ocenę) przedsięwzięć, działań, projektów i programów przed ich wdrożeniem, m.in. poprzez ukazanie ich przyszłego oddziaływania na otoczenie zewnętrzne. Por. https://pl.wikipedia.org/wiki/Ocena_ex-ante, data pobrania: 13.02.2016 r.

Kluczowe dla zapewnienia w wyznaczonym horyzoncie czasowym tak nakreślonej podstawy działań strategicznych będzie inteligentne korzystanie z zasobów, zrównoważone - w powyżej zdefiniowanym rozumieniu - podejście do przygotowywanych przedsięwzięć, przeprowadzenie inwestycji służących zharmonizowaniu aktywności człowieka i funkcjonowaniu środowiska naturalnego. Wdrożenie niniejszego celu strategicznego oznaczać będzie również rewitalizację i dobre zagospodarowanie różnych elementów dziedzictwa kulturowego i historycznego na tym terenie, jak również rozwój aktywności kulturalnej i sportowej.

Sformułowany w powyższy sposób cel strategiczny dla wyznaczonego podczas prac nad niniejszym dokumentem obszaru „Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego” w pełni wpisuje się w politykę rozwojową Państwa, uwzględniając m.in. aktualnie obowiązujące kierunki interwencji, wynikające z dokumentów z poziomu europejskiego, krajowego i regionalnego. Realizacji celu strategicznego służyć będą opisane poniżej cele szczegółowe oraz przyjęte na etapie opracowywania *Strategii* projekty kluczowe.

9.5.1.1. Cel szczegółowy nr 1: Budowa i rozwój instalacji oraz systemów służących ochronie środowiska przyrodniczego we wszystkich miejscowościach powiatu stryżowskiego

Celem pierwszoplanowym jest jak najszerze zabezpieczenie środowiska przyrodniczego powiatu stryżowskiego przed negatywnym wpływem przedsięwzięć gospodarczych, planowanych inwestycji oraz funkcjonowania osadnictwa na tym terenie. Tak zwana *antropopresja* ma bowiem decydujący wpływ na jakość i przekształcenia środowiska przyrodniczego, prowadząc niejednokrotnie do jego degradacji³⁵⁰. Stąd też konieczność korzystania z zasobów środowiskowych powinna być jak najpełniej zrównoważona przez systemy i instalacje zabezpieczające ekosystemy przyrodnicze przed różnymi formami niepożądanego oddziaływania ze strony prowadzonych przedsięwzięć i sieci osadniczych. Działania ochronne w tym zakresie dotyczyć będą zarówno ochrony powietrza, powierzchni ziemi, jak i wód płynących i powierzchniowych.

Na obszarze powiatu stryżowskiego - wobec istniejącej nierównowagi pomiędzy powszechnym dostępem do sieci wodociągowej a wskaźnikiem skanalizowania gospodarstw domowych³⁵¹ - zwłaszcza na obszarach wiejskich powiatu, konieczny jest przede wszystkim rozwój systemów kanalizacyjnych, odprowadzających ścieki komunalne i przemysłowe docelowo ze wszystkich jednostek gospodarczych i gospodarstw domowych do rozmieszczonych na tym terenie oczyszczalni, zapewniając ich odpowiednią utylizację, w tym zagospodarowanie w dopuszczalny i możliwy sposób osadów pościekowych. Rozbudowa sieci kanalizacyjnych we wszystkich miejscowościach powiatu stryżowskiego ma podstawowe znaczenie dla ochrony czystości wód, dlatego też działania w tej dziedzinie powinny być inicjowane przez różne podmioty, przede wszystkim samorządy gmin i wspierane środkami

³⁵⁰ Ogół działań człowieka: gospodarczych, rolniczych, bytowych i in. mających wpływ na środowisko naturalne. Por. <https://pl.wikipedia.org/wiki/Antropopresja>, data pobrania: 13.02.2016 r.

³⁵¹ Por. Rozdział 3.6 niniejszego opracowania.

pomocowymi z programów z poziomu regionalnego i krajowego. Jest to tym bardziej uzasadnione, że negatywny wpływ nieoczyszczonych ścieków odprowadzanych do wód powoduje istotne szkody w naturalnym ekosystemie, nie ograniczające się tylko do obszaru powiatu, ale oddziałujące na obszary sąsiednie, w tym czystość wód w największych rzekach regionu.

Istniejący od kilku lat, wprowadzony odpowiednimi przepisami ogólnokrajowymi, powszechny system opłat za odpady wytwarzane w gospodarstwach domowych i podmiotach gospodarczych spowodował znaczną poprawę w dziedzinie gospodarki odpadami, zauważalną także w lokalnej skali powiatu strzyżowskiego. Obecnie wszystkie rodzaje odpadów są zbierane praktycznie ze wszystkich jednostek gospodarczych, obiektów użyteczności publicznej i gospodarstw domowych w powiecie. System ten wymaga dalszego rozwoju i udoskonalania. Chodzi przede wszystkim o całkowitą eliminację pozasystemowego wprowadzania odpadów do środowiska, szczególnie nieorganicznych (tzw. dzikie wysypiska, czy też spalanie na miejscu, w gospodarstwach domowych, podmiotach gospodarczych itp.), znaczne zwiększenie odzysku surowców, lepsze niż do tej pory zagospodarowanie odpadów niebezpiecznych. Służyć temu powinny m.in. nowe inwestycje w tym zakresie, modernizacja istniejących instalacji i inne przedsięwzięcia. System gospodarowania odpadami w powiecie strzyżowskim, ze względu na obowiązujące przepisy prawne oraz naturalne powiązanie z sąsiednimi ośrodkami, powinien też zostać w pełni zsynchronizowany z przyjętymi rozwiązaniami regionalnymi i krajowymi.

Jak zostało nakreślone w rozdziale 3.6 niniejszego opracowania, wg dostępnych badań czystości powietrza w województwie, obszar powiatu strzyżowskiego nie emituje do atmosfery znaczących zanieczyszczeń. Mimo to jednak działania w tej dziedzinie są niezbędnym elementem chroniącym środowisko naturalne, sygnalizowanym i postulowanym przez samych mieszkańców. Dotyczy to szczególnie działalności podmiotów gospodarczych, które w przypadku prowadzenia procesów technologicznych, mogących emitować zanieczyszczenia do atmosfery, powinny być zaopatrzone w odpowiednie instalacje i urządzenia służące maksymalnej ochronie przed tego typu niepożądaną emisją. Warunek ten muszą spełniać także wszystkie podmioty dysponujące systemami wytwarzania energii cieplnej, zaopatrujące obiekty zbiorowego zamieszkania. Celem horyzontalnym jest także ograniczenie negatywnego wpływu emisji zanieczyszczeń do powietrza powstających w wyniku procesów spalania przez wszystkie gospodarstwa domowe w powiecie, w tym indywidualne oraz zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery w wyniku spalania paliw przez pojazdy w ruchu drogowym. Osiągnięcie tego możliwe będzie poprzez odpowiednie inwestycje, przyjęcie adekwatnych regulacji prawnych, a także wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, właścicieli podmiotów gospodarczych, użytkowników dróg i in.

Zastosowanie odpowiednich instalacji, urządzeń i zabezpieczeń na terenie powiatu strzyżowskiego powinno także mieć na celu m.in. ochronę przed hałasem, umiarkowane korzystanie z zasobów naturalnych, upowszechnienie wykorzystania surowców wtórnych, w tym szkła i papieru, zgodnego z zasadami ochrony przyrody zagospodarowywania na miejscu odpadów organicznych poprzez ich kompostowanie, co jest możliwe zwłaszcza w miejscowościach wiejskich itp.

W realizacji niniejszego celu szczegółowego najważniejszymi podmiotami będą samorządy gmin oraz odpowiednie organy administracji państwowej odpowiedzialne za wydawanie decyzji dotyczących korzystania ze środowiska a następnie kontrolowania ich przestrzegania, a także różne podmioty gospodarcze, w tym działające w dziedzinie zbierania i recyklingu odpadów, jak również sami mieszkańcy. Na przedsięwzięcia inwestycyjne w dziedzinie ochrony środowiska powinny być stale ponoszone odpowiednio wysokie nakłady finansowe m.in. z dostępnych programów regionalnych, krajowych i zagranicznych. Ważna będzie również promocja postaw proekologicznych wśród mieszkańców, upowszechnianie dobrych praktyk w tym zakresie, edukacja ekologiczna prowadzona przez różne podmioty, szczególnie w szkołach wszystkich typów itp.

9.5.1.2. Cel szczegółowy nr 2: Rozwój różnych form turystyki i rekreacji wykorzystujących lokalne zasoby przyrodnicze i kulturowe

Turystyka i rekreacja to najbardziej naturalne metody gospodarczego wykorzystania dostępnych zasobów przyrodniczych i kulturowych. Obszar powiatu strzyżowskiego obfituje w wiele takich elementów. Znajdują się tutaj obszary chronione, występuje na tym terenie duża liczba różnorodnych gatunków fauny i flory, a urozmaicony krajobraz Pogórzy, z dużymi obszarami leśnymi, pasmami wzgórz i dolinami rzek, w które wkomponowana jest lokalna sieć osadnicza, z ciekawymi obiektami historycznymi, wzmacnia atrakcyjność tego terenu.

Fotografia nr 78 - Turystyka konna na terenie powiatu strzyżowskiego

W zasadzie w każdej miejscowości powiatu strzyżowskiego zlokalizowane są obiekty zabytkowe, a niektóre z nich należą do największych atrakcji turystycznych nie tylko powiatu

strzyżowskiego, ale całego regionu. Dodatkowym atutem powiatu jest ciągle żywa kultura lokalna, oparta o wielowiekową tradycję - kultywowana i rozwijana w różnych formach przez działające na tym terenie instytucje, grupy nieformalne i organizacje pozarządowe.

Wszystkie te czynniki składają się na wysoką atrakcyjność turystyczno – rekreacyjną powiatu strzyżowskiego, co związane jest także ze stosunkowo nieodległym położeniem dużych ośrodków miejskich Podkarpacia i wschodniej Małopolski. Uwarunkowania te omówione zostały szerzej w rozdziałach 2.2, 2.3, 2.4 i 3.5 niniejszego opracowania.

Dla rozwoju rekreacji i turystyki na terenie powiatu strzyżowskiego niezbędny jest jednak dalszy rozwój infrastruktury turystycznej. Dotyczy to różnych jej form: turystyki wypoczynkowej, rodzinnej, aktywnej, enoturystyki, turystyki tematycznej, eko- i agroturystyki i in. Wiele zadań i przedsięwzięć w tym zakresie na terenie powiatu zostało już wykonanych w ostatnich latach. Funkcjonują tutaj nowoczesne ośrodki wypoczynkowe, oferujące różne formy pobytu o każdej porze roku. Przez powiat przebiega kilka popularnych szlaków turystyki pieszej, w różnych miejscowościach powstały oznakowane trasy rowerowe, ścieżki edukacyjne, zbudowano infrastrukturę dla sportów zimowych (wyciągi narciarskie) oraz kąpieliska (Kryta Pływalnia „Otylia” w Strzyżowie, zespół otwartych basenów we Frysztaku). Niemal w każdej miejscowości są dostępne obiekty sportowe, w tym nowoczesne hale i zespoły boisk służące uprawianiu różnych dyscyplin sportowych. Powstało też wiele nowoczesnych ośrodków gastronomicznych, z roku na rok zwiększa się również liczba dostępnych miejsc noclegowych i hotelowych w powiecie.

Fotografia nr 79 - Kompleks wyciągów narciarskich „Pod Dziedzicem” w Gogołowie

Działania te powinny być kontynuowane. Konieczne jest dalsze zwiększanie liczby miejsc hotelowych i noclegowych, w celu zwiększenia skali turystyki pobytowej na tym terenie. Każda miejscowość powinna dysponować dostosowaną do potrzeb mieszkańców i odwiedzających, odpowiednią dla danego terenu infrastrukturą sportową i turystyczną. Przedsięwzięciem na skalę ponadregionalną powinno być projektowanie w planie zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego powstanie na obszarze powiatu strzyżowskiego zbiorników retencyjnych, które mogłyby pełnić również funkcje rekreacyjne. Podobny charakter winno mieć zagospodarowanie odkrytych złóż wód geotermalnych na terenie gminy Wiśniowa, poprzez m.in. rewitalizację wykonanego odwiertu i budowę kompleksu opartego o wykorzystanie właściwości leczniczych i temperaturowych tych zasobów. Potrzebnym przedsięwzięciem w obszarze turystyki i rekreacji jest także dalsze zwiększanie miejsc noclegowych i hotelowych na terenie powiatu, w tym szczególnie w mieście Strzyżowie.

Fotografia nr 80 - Wnętrze XIX – wiecznej synagogi, obecnie Gminnej Biblioteki Publicznej w Niebylcu

Projekty i przedsięwzięcia w dziedzinie turystyki i rekreacji na obszarze powiatu strzyżowskiego prowadzić powinny osoby i podmioty prywatne jako przedsięwzięcia biznesowe, organizacje pozarządowe, ale również samorządy terytorialne, których szczególnym zadaniem będzie dalszy rozwój infrastruktury sportowej i turystycznej, jak również stała dbałość o zainteresowanie i właściwą promocję oferty turystycznej tego terenu. W zakresie tych ostatnich działań konieczna jest m.in. promocja zewnętrzna, ale również organizowanie w powiecie strzyżowskim różnorodnych imprez kulturalnych, turystycznych,

sportowych i in., skierowanych zarówno do mieszkańców, jak i zachęcających osoby z zewnątrz do odwiedzenia tego terenu.

Wobec zwiększającej się liczby podmiotów w sektorze turystyczno – rekreacyjnym w powiecie strzyżowskim, w wyznaczonej w niniejszym dokumencie perspektywie czasowej, samorządy lokalne powinny podjąć różnorodne inicjatywy koordynacyjne, które zmierzać będą do osiągnięcia efektu synergii, m.in. poprzez wspólne opracowywanie i wydawanie materiałów promocyjnych, organizowanie różnych wydarzeń, inicjowanie wspólnej promocji produktów i usług z tego terenu. Działania tego typu powinny zmierzać do budowania i stałego wzmacniania pozytywnej marki powiatu strzyżowskiego, poszczególnych miejscowości, ośrodków, produktów czy usług z tego terenu i być adresowane zarówno do otoczenia zewnętrznego, jak i samych mieszkańców powiatu. Osiągnięciu wyznaczonych celów służyć powinny projekty, przedsięwzięcia i programy finansowane ze środków własnych różnych podmiotów działających w powiecie, jak i z dostępnych zewnętrznych programów pomocowych: regionalnych, krajowych i zagranicznych.

9.5.1.3. Cel szczegółowy nr 3: Wspieranie działań służących zachowaniu bioróżnorodności obszaru powiatu strzyżowskiego

Zrównoważony rozwój powiatu strzyżowskiego jako cel działań strategicznych powinien zakładać przedsięwzięcia służące zachowaniu charakterystycznych i unikalnych cech środowiska naturalnego, występujących na tym terenie. Interwencja w tym zakresie dotyczyć powinna podtrzymania istniejących form prawnej ochrony przyrody, inteligentnego gospodarowania zasobami, sprzyjającego zachowaniu naturalnej bioróżnorodności i przeciwdziałającego agresywnej presji niektórych gatunków, szczególnie takich, które pochodzą z zewnątrz, a także harmonijnemu współistnieniu działalności człowieka i przyrodniczych ekosystemów.

Działania w tym zakresie podejmować mogą różne podmioty. Poprzez współdziałanie administracji samorządowej, Państwowego Gospodarstwa Leśnego „Lasy Państwowe” z jego jednostkami terenowymi, służb ochrony przyrody, inspekcji weterynaryjnej, organizacji łowieckich, wędkarskich i in. prowadzona może być planowana, inteligentna i zrównoważona gospodarka leśna, łowiecka i wędkarska.

Rozwój rolnictwa ekologicznego, uwzględnienie w gospodarce rolnej potrzeb istniejących ekosystemów i poszczególnych gatunków m.in. poprzez realizację programów rolno – środowiskowych w gospodarstwach rolnych sprzyjać będzie zachowaniu bioróżnorodności i wzajemnemu współistnieniu sfery rolnictwa i naturalnej, nieprzekształconej przez człowieka przyrody. Kolejnym działaniem w tej dziedzinie powinno być samoczynne oraz planowe zalesianie obszarów o trudnych warunkach do osadnictwa czy uprawy roli, w tym działek rolniczych o niskich klasach ziemi, trudno dostępnych itp. W tym zakresie powinno się jednak premiować tworzenie ekosystemów charakterystycznych dla obszaru Pogórza, z dominacją drzewostanu występującego na tym terenie.

Innym działaniem służącym zachowaniu różnorodności biologicznej obszaru powiatu będzie w wyznaczonej perspektywie czasowej zwalczanie chorób niszczących poszczególne gatunki czy też całe ekosystemy, w tym chorób zwierzęcych zagrażających człowiekowi.

Zachowanie bioróżnorodności to jeden z głównych celów polityki rozwojowej Unii Europejskiej. Dlatego też projekty i przedsięwzięcia podejmowane w ramach niniejszego celu szczegółowego powinny być stale wspierane środkami pochodzącymi zarówno z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego jak i z Europejskiego Funduszu Rolnego i z innych źródeł. Działania takie przewidują obecnie wszystkie programy rozwojowe wdrażane na poziomie unijnym, krajowym i regionalnym. Środki na tego typu projekty mogą również pochodzić ze źródeł krajowych, w tym Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz ze środków własnych różnych podmiotów funkcjonujących na terenie powiatu strzyżowskiego.

Fotografia nr 81 - Zima w Czarnorzecko – Strzyżowskim Parku Krajobrazowym

9.5.1.4. Cel szczegółowy nr 4: Edukacja ekologiczna oraz promocja proekologicznych postaw i przedsięwzięć w społeczności powiatu strzyżowskiego

W zachowaniu dziedzictwa przyrodniczego oraz ochronie środowiska naturalnego wiele zależy od postaw mieszkańców, którzy poprzez swoje działania mogą sprzyjać tym zadaniom. Dlatego też promocja postaw proekologicznych, poszanowania przyrody, inteligentnego korzystania z jej zasobów, jak również upowszechnienie proekologicznych rozwiązań w społeczności powiatu strzyżowskiego przyczynić się może w znacznym stopniu do osiągnięcia rezultatów zakładanych dla niniejszego obszaru strategicznego.

Edukacja ekologiczna powinna być stale prowadzona przede wszystkim we wszystkich jednostkach oświatowych z różnych poziomów. Dzieci i młodzież powinny być uczone

poszanowania środowiska naturalnego, właściwych sposobów zagospodarowania różnych typów odpadów, ich segregacji, selektywnej zbiorki i odzysku surowców wtórnych, wartości lokalnego otoczenia przyrodniczego, możliwości stosowania technologii energooszczędnych oraz wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, estetyki krajobrazu, właściwego współistnienia działalności człowieka i natury, wartości żywności produkowanej metodami ekologicznymi, powiązania ekologicznego stylu życia ze zdrowiem człowieka itp.

Podobne cele powinny towarzyszyć promocji zachowań proekologicznych przez inne podmioty, w tym służby ochrony przyrody, organizacje pozarządowe, samorządy terytorialne. Ich zadaniem powinno być dążenie do upowszechnienia w społeczności lokalnej powiatu strzyżowskiego już na poziomie gospodarstw domowych opisanych powyżej sposobów funkcjonowania, które w wyznaczonej perspektywie czasowej powinny stać się normą na tym terenie. Przyczyni się to do osiągnięcia zakładanych celów zrównoważonego rozwoju powiatu, spowoduje pożądany wzrost efektywności energetycznej, poprawi jakość środowiska naturalnego oraz estetykę lokalnego krajobrazu, wpłynie na rozwój produkcji żywności metodami ekologicznymi, a w konsekwencji przyczyni się do poprawy jakości życia i zdrowia ludności na tym terenie.

Fotografia nr 82 - Rezerwat przyrody „Góra Chełm”

Przedsięwzięcia w zakresie edukacji ekologicznej mogą być objęte finansowaniem z różnych poziomów. Często nie są to działania wysokonakładowe, dlatego też ich finansowanie może opierać się na funduszach dostępnych lokalnie, może również być wspierane środkami zewnętrznymi, w tym z dostępnych programów z poziomu regionalnego, krajowego czy nawet europejskiego.

9.5.1.5. Cel szczegółowy nr 5: Rewitalizacja i zagospodarowanie odwiertu geotermalnego w Wiśniowej

Na początku lat 90 – tych XX w. na pograniczu Wiśniowej i Kalembiny w ramach prac poszukiwawczych węglowodorów zlokalizowano istnienie na głębokości ok. 4 km zbiornika wody geotermalnej o wysokiej temperaturze ³⁵². Ze względu na samowypływ solanki o wysokiej temperaturze wykonany odwiert został jednak zabetonowany i wyłączony z użytkowania.

Wody geotermalne współcześnie wykorzystywane są do celów leczniczych i rekreacyjnych, mogą służyć do produkcji energii elektrycznej, mogą również być wykorzystywane w rolnictwie czy też do ogrzewania budynków. Instalacje oparte o odwierty geotermalne niewielkiej głębokości wykorzystywane są coraz powszechniej do produkcji energii cieplnej w różnych typach budynków, poprzez tzw. pompy ciepła. Wody geotermalne z kolei używane są do celów leczniczych i rekreacyjnych w wielu ośrodkach w różnych krajach, w tym w Polsce. Na terenie województwa podkarpackiego nie istnieje jeszcze instalacja tego typu, w kilku ośrodkach prowadzone są jednak wstępne prace mające na celu wdrożenie tej technologii.

Główną przeszkodą w wykorzystaniu podziemnych zbiorników wód geotermalnych jest wysoki koszt wykonania odpowiedniej instalacji i jej utrzymania. Z tego też powodu również dla odwiertu Wiśniowa – 1 jego rewitalizacja musi zostać oparta o finansowanie zewnętrzne. Zasoby środków dostępne w budżetach samorządowych na terenie powiatu, a także możliwości kapitałowe podmiotów prywatnych nie są bowiem w stanie pokryć nie tylko całości inwestycji, ale również standardowego wkładu własnego, wymaganego w programach rozwojowych.

Mimo to jednak przedsięwzięcie to powinno zostać podjęte jako projekt ważny nie tylko dla lokalnej społeczności powiatu strzyżowskiego, ale również dla całego regionu. W stosunku do innych tego rodzaju planowanych projektów atutami możliwej geotermii w Wiśniowej jest stosunkowo dobre udokumentowanie istniejących zasobów, obiecujące wstępne parametry badań, a także dogodna lokalizacja, dostępna z wielu kierunków, jak również umiejscowienie odwiertu na niezagospodarowanym, stosunkowo dużym obszarze gruntu, będącego obecnie własnością Skarbu Państwa, na którym prowadzone są uprawy rolnicze.

Ekspertyza wykonana na zlecenie Urzędu Gminy w Wiśniowej wskazuje na różne możliwe warianty wykorzystania zdiagnozowanych zasobów, do których wstępem powinna być rewitalizacja wykonanego już odwiertu. Po realizacji tego zadania i dokładnym zbadaniu zasobów możliwe będą kolejne przedsięwzięcia, które ogniskować się mogą wokół produkcji energii elektrycznej, stworzenia infrastruktury turystyczno – leczniczej, czy też wykorzystania wysokiej temperatury wody do celów związanych z ogrzewaniem obiektów, w tym mogących służyć produkcji rolniczej.

Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych jest jednym z priorytetów w obowiązujących dokumentach strategicznych ze wszystkich poziomów. Dlatego też przedsięwzięcie służące uruchomieniu wykorzystania zasobów wody geotermalnej w gminie

---

³⁵² Szerzej na ten temat w rozdziale 2.2 niniejszego opracowania.

Wiśniowa może zostać sfinansowane ze środków dostępnych z funduszy krajowych, takich jak Wojewódzki i Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, funduszy Unii Europejskiej wdrażanych na poziomie krajowym (Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Program Operacyjny Polska Wschodnia), programów regionalnych i in.

Przeprowadzenie tego projektu, podobnie jak powstanie nowych połączeń drogowych oraz budowa zbiornika retencyjnego na terenie powiatu strzyżowskiego, powinno stanowić mocny impuls dla rozwoju gospodarczego tego terenu, w szczególności dla preferowanego dla obszaru powiatu strzyżowskiego rozwoju różnych form turystyki i rekreacji. Przez to może istotnie wpłynąć na ograniczenie największych problemów społecznych i gospodarczych w powiecie, przyczyniając się do oczekiwanego wzrostu gospodarczego, a tym samym ograniczenia bezrobocia wśród mieszkańców.

9.5.1.6. Cel szczegółowy nr 6: Upowszechnienie zastosowania energii ze źródeł odnawialnych oraz poprawa efektywności energetycznej budynków na terenie powiatu strzyżowskiego

Wysoka energochłonność gospodarki oraz nadmierne zużywanie energii w gospodarstwach domowych to jedno z istotnych czynników wpływających na pogarszanie stanu środowiska naturalnego. Dlatego też stałym działaniem administracji publicznej i innych podmiotów powinno być ograniczanie zużywania energii poprzez zastosowanie na powszechną skalę technologii energooszczędnych oraz rozproszonej produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Również w tym zakresie działania powinny mieć jednak inteligentny charakter, oznaczający m.in. ich dostosowanie do lokalnych uwarunkowań i akceptowalny nakład środków finansowych w stosunku do uzyskanych korzyści (zgodnie z modelem BAT³⁵³).

Działaniem standardowym, które należy kontynuować także w wyznaczonej w niniejszym dokumencie perspektywie czasowej, jest termomodernizacja obiektów budowlanych na terenie powiatu, zarówno budynków użyteczności publicznej, jak i mieszkalnych czy też obiektów wykorzystywanych do działalności gospodarczej oraz stosowanie technologii niskoemisyjnych. Zmniejszenie strat ciepła wskutek zastosowania odpowiednich inwestycji izolacyjnych sprzyja znacznemu ograniczeniu zapotrzebowania na energię, co przy dużej liczbie tego typu przedsięwzięć ma istotne znaczenie dla bilansu energetycznego na danym terenie. Z tego też względu przedsięwzięcia termoizolacyjne, zmiana źródeł wytwarzania energii na niskoemisyjne w obiektach budowlanych powinny być objęte stałym wsparciem ze strony różnych podmiotów, w tym środkami dostępnymi z różnych programów: regionalnych, krajowych i zagranicznych.

Upowszechnienia wymaga również technologia wytwarzania różnych typów energii odnawialnej ze źródeł rozproszonych, w tym w budynkach użyteczności publicznej, w indywidualnych i zbiorowych obiektach zamieszkania, poprzez budowę różnych instalacji służących wytwarzaniu energii na małą skalę, prowadzonych zarówno jako przedsięwzięcia nie

---

³⁵³ BAT – (ang. *Best Available Technique*) najlepsze dostępne techniki, tj. zgodnie z unijną dyrektywą IPPC (*Integrated Pollution Prevention and Control*) z 1996 r. dotyczącą zapobiegania i zmniejszania zanieczyszczeń, standardy służące określeniu wielkości dopuszczalnych emisji zanieczyszczeń przez różne podmioty, w tym zakłady przemysłowe. Por. https://pl.wikipedia.org/wiki/Integrated_Pollution_Prevention_and_Control, data pobrania 16.02.2016 r.

przynoszące zysku, jak i jako przedsięwzięcia biznesowe. Wymaga to jednak odpowiednich regulacji prawnych i dobrej współpracy pomiędzy różnymi podmiotami, w szczególności współdziałania z indywidualnymi wytwórcami energii elektrycznej ze strony podmiotów zarządzających sieciami przesyłowymi.

Preferowane technologie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych na terenie powiatu strzyżowskiego powinny opierać się o wykorzystanie energii słonecznej, poprzez takie rozwiązania jak kolektory słoneczne do produkcji energii cieplnej czy panele fotowoltaiczne stosowane w produkcji energii elektrycznej. Innym typem tego rodzaju instalacji mogą być pompy ciepła wykorzystujące m.in. energię geotermalną. Odpady biologiczne w gospodarstwach rolnych, jak również w innych podmiotach mogą być wykorzystane do produkcji biogazu itp. Ze względu na ochronę krajobrazu Pogórza nie jest wskazane na tym terenie lokalizowanie wysokich wiatraków i farm wiatrowych zakłócających lokalne ekosystemy i naturalny krajobraz.

Jak zostało to nakreślone w rozdziale 9.2.1.8 niniejszego opracowania celem tych działań powinno być powstanie w powiecie strzyżowskim tzw. budynków zeroenergetycznych, tzn. takich, które – dzięki zastosowanym technologiom i instalacjom – w pełni zaspokajają potrzeby energetyczne ich użytkowników.

Realizacji tego celu szczegółowego służyć powinny przedsięwzięcia i projekty inicjowane przez osoby fizyczne, podmioty gospodarcze i jednostki administracji publicznej z obszaru powiatu strzyżowskiego. Projekty w tym zakresie, ze względu na ich istotne znaczenie dla ochrony środowiska naturalnego, powinny uzyskiwać wysokie wsparcie finansowe ze wszystkich dostępnych programów rozwojowych z poziomu regionalnego, krajowego i europejskiego.

9.5.1.7. Cel szczegółowy nr 7: Zapobieganie zagrożeniom środowiska, w tym zagrożeniom naturalnym oraz likwidacja skutków klęsk żywiołowych

Obszar powiatu strzyżowskiego narażony jest na występowanie różnego rodzaju zagrożeń naturalnych, których skutki dotyczą zarówno ekosystemy przyrodnicze, jak i infrastrukturę publiczną oraz mieszkańców. Nadmierne opady atmosferyczne powodują okresowe występowanie klęsk powodzi w różnych miejscowościach w powiecie, budowa geologiczna terenu sprawia też, że wiele terenów narażonych jest na ruchy masowe ziemi, których skutkiem jest zniszczenie i degradacja infrastruktury, obszarów rolniczych i przyrodniczych, zdarzają się również gwałtowne wichury powodujące szkody w budynkach mieszkalnych i gospodarczych. Wg aktualnych prognoz długoterminowych zagrożenia te będą narastać, ze względu na występujące zjawisko tzw. stresu klimatycznego, tj. stałej presji powodującej niekorzystne zmiany klimatu, skutkujące m.in. występowaniem klęsk żywiołowych w postaci huraganów, powodzi, osuwisk i in.³⁵⁴

Doświadczenia ostatnich lat wskazują, że obszar powiatu strzyżowskiego nie jest wolny także od innych typów zagrożeń związanych m.in. z tranzytowym charakterem tego terenu, a przez to przewożeniem ładunków i towarów potencjalnie niebezpiecznych dla ludzi

---

³⁵⁴ Por. *Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030*, Warszawa 2013, s. 7.

i środowiska, zagrożeń związanych z chorobami rozprzestrzeniającymi się m.in. za pośrednictwem zwierząt dziko żyjących czy też zagrażających naturalnym ekosystemom leśnym lub poszczególnym gatunkom.

Stąd też niezbędna jest stała gotowość różnych służb na terenie powiatu do udzielenia pomocy poszkodowanym, przeciwdziałania skutkom potencjalnych zagrożeń, reagowania w sytuacjach kryzysowych. Jak to zostało nakreślone w rozdziale 9.3.1.6 niniejszego opracowania lokalny system działań ratowniczych musi przy tym być wkomponowany w szerszy kontekst państwowego systemu zarządzania kryzysowego, na poziomie regionalnym zarządzany przez wojewodę.

Różne typy potencjalnych zagrożeń wywołują skutki nie tylko w infrastrukturze osadniczej, ale mogą mieć katastrofalne skutki dla przyrody, w tym dla naturalnych ekosystemów. Inteligentne działania profilaktyczne w tym zakresie mogą prowadzić m.in. służby leśne, inspekcje państwowe, zarządcy rzek i potoków, organizacje działające w obszarze gospodarki leśnej i wodnej, administracja samorządowa, organizacje pozarządowe i in. podmioty. Ich celem powinno być zachowanie istniejących ekosystemów i przeciwdziałanie degradacji obszarów przyrodniczych. Służby ratownicze powinny być stale przygotowane do udzielenia szybkiej pomocy poszkodowanym, a także do odpowiedniego reagowania w przypadku zagrożeń dla środowiska naturalnego.

Fotografia nr 83 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: *Likwidacja skutków osuwisk w ciągu dróg powiatowych*, wartość projektów ogółem: 21312677,23 zł³⁵⁵, okres realizacji - lata: 2008 - 2015

W związku z charakterem zagrożeń występujących na terenie powiatu strzyżowskiego oraz powiązaniem lokalnego systemu wodnego z systemem regionalnym, niezbędne jest wykonanie

³⁵⁵ Z tej kwoty środków nakłady w wysokości 5087103,76 zł przekazane zostały dla Powiatu Krośnieńskiego, w związku ze wspólną realizacją zadania na drodze nr 1927 R Węglówka – Wysoka Strzyżowska – Dobrzechów na odcinku granicznym pomiędzy powiatem strzyżowskim i krośnieńskim.

na obszarze powiatu zabezpieczeń przeciwpowodziowych w postaci zbiorników retencyjnych, przede wszystkim na rzece Wisłok. To zdanie ujęte zostało w *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego*³⁵⁶, a jego realizacja przyczyni się do ochrony przed powodzią nie tylko terenu powiatu, ale również powiatów położonych w dolnym biegu rzeki Wisłok, w tym największego miasta regionu - Rzeszowa.

Okresowe występowanie w powiecie strzyżowskim klęsk żywiołowych, zwłaszcza powodzi, ulewnych deszczy i osuwisk, powodujące znaczne szkody w infrastrukturze komunalnej i prywatnej wymaga wsparcia w procesach odbudowy. Działania podejmowane w tej dziedzinie powinny być odpowiednio przygotowane, w przypadku osuwisk poprzedzone niezbędnymi, dokładnymi badaniami geologicznymi, aby ich realizacja w możliwie trwały sposób zabezpieczała odbudowaną infrastrukturę.

Przywrócenie funkcjonalności zniszczonej wskutek klęsk żywiołowych infrastruktury publicznej, w szczególności dróg i budynków oraz innej powinno być wspierane pomocą finansową z zewnątrz w takiej wysokości, aby umożliwiła odtworzenie zniszczonych obiektów, niezależnie od możliwości finansowych lokalnych podmiotów. Również osoby fizyczne, których mienie uszkodzone zostało wskutek podobnych zdarzeń powinny otrzymać zarówno od firm ubezpieczeniowych, jak i ze strony Państwa adekwatną pomoc, która umożliwi odtworzenie zniszczonej infrastruktury, w szczególności budynków mieszkalnych zgodnie z przepisami prawnymi w tym zakresie. Grunty rolnicze, zdegradowane wskutek klęsk żywiołowych powinny zostać albo odpowiednio na nowo zagospodarowane, albo, jeżeli nie jest to możliwe, wyłączone z produkcji rolniczej.

Dla realizacji powyższych zadań powinny być stale dostępne zewnętrzne środki pomocowe z rezerw celowych budżetu Państwa, jak również w przypadku takiej konieczności z funduszy solidarnościowych Unii Europejskiej oraz innych źródeł. Jak wykazały dotychczasowe doświadczenia, w przypadku klęsk żywiołowych niezwykle cenna jest pomoc ze strony odpowiednich organizacji pozarządowych, która - po działaniach ratowniczych - z reguły najszybciej dociera do poszkodowanych. W dziedzinie zagrożeń naturalnych i klęsk żywiołowych szczególną inicjatywę wykazywać powinny służby i jednostki administracji rządowej i samorządowej działające na obszarze powiatu strzyżowskiego, współpracując z odpowiednimi podmiotami ze szczebla regionalnego i krajowego.

9.5.1.8. Cel szczegółowy nr 8: Ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego na terenie powiatu strzyżowskiego oraz rewitalizacja obiektów zabytkowych

Poza środowiskiem przyrodniczym o unikalnych cechach, obszar powiatu strzyżowskiego charakteryzuje się obecnością na tym terenie znaczących walorów kulturowych w postaci m.in. wielu, różnorodnych obiektów zabytkowych z różnych okresów historycznych, wkomponowanych w lokalny krajobraz i charakterystyczny układ osadnictwa. Ochrona tego dziedzictwa, rewitalizacja obiektów zdegradowanych, mająca na celu zachowanie ich oryginalności a jednocześnie wykorzystanie wg współczesnych uwarunkowań, powinno być przedmiotem działań samorządów terytorialnych, służb ochrony konserwatorskiej, właścicieli

---

³⁵⁶ Por. Rozdział 1.4.2 niniejszego opracowania.

i zarządców tego typu obiektów, jak również organizacji pozarządowych i samych mieszkańców.

W wyznaczonym w niniejszym dokumencie horyzoncie czasowym najważniejsze w tej dziedzinie przedsięwzięcia dotyczyć powinny przede wszystkim odnowy i rewitalizacji obiektów zabytkowych o największym znaczeniu historycznym, w tym zespołów ziemiańskich, obiektów militarnych, sakralnych, budynków zabudowy miejskiej, zachowanych obiektów tradycyjnej kultury wiejskiej, zabytków przemysłowych i in. Działania podejmowane w tym obszarze wymagają niejednokrotnie przywrócenia historycznych elementów poszczególnych obiektów, dlatego też niezbędna jest w tym zakresie profesjonalna współpraca ze strony instytucji do tego powołanych, w tym szczególnie służby konserwatorskiej i in. W realizacji niniejszego celu szczegółowego pożądana będzie także współpraca lokalnych pasjonatów i organizacji prowadzących zbiory muzealne w różnych miejscowościach z profesjonalnymi instytucjami, w tym Muzeum Okręgowym w Rzeszowie, Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, czy też działającym od niedawna w Strzyżowie Muzeum Samorządowym Ziemi Strzyżowskiej im. Zygmunta Leśniaka.

Fotografia nr 84 - Sakralna architektura drewniana – XV-wieczny Kościół pw. Św. Mikołaja w Lubli

Dziedzictwo kulturowe powiatu szerzej omówione zostało w rozdziałach 2.3 i 2.4 niniejszego opracowania. Jego zachowanie, odnowa i rewitalizacja są niezbędne nie tylko ze względu na wartość historyczną dla kultury lokalnej, regionalnej i ogólnokrajowej, ale również ze względu na możliwość zdynamizowania sektora turystycznego. Już obecnie niektóre z obiektów zabytkowych zlokalizowane w powiecie strzyżowskim (schrony kolejowe z okresu II wojny światowej w Stępinie i Strzyżowie, kościoły i cerkwie drewniane w różnych miejscowościach, synagoga w Czudcu, Niebylcu i Strzyżowie i in.) włączone są do szerszych

szlaków turystycznych, coraz częściej umieszczane są też w ofercie biur podróży organizujących przedsięwzięcia turystyczne. Dalsze wzmocnienie turystyki pobytowej na obszarze powiatu strzyżowskiego wymaga nie tylko wyposażenia tego terenu w odpowiednią infrastrukturę rekreacyjną, miejsca hotelowe i gastronomiczne i in., ale również odpowiedniego sposobu eksploatacji i prezentacji obiektów zabytkowych. Aby to osiągnąć, niezbędne jest przede wszystkim odtworzenie ich historycznego wyglądu i klimatu, co w wielu wypadkach wymaga wysokich nakładów inwestycyjnych.

Dlatego też starania o ochronę, zachowanie i odnowę obiektów dziedzictwa kulturowego i historycznego na terenie powiatu, a następnie ich rewitalizacja powinny być stałymi zadaniami inicjowanymi z poziomu lokalnej społeczności, wspieranym zarówno przez samorządy terytorialne, jak i dostępne środki z programów regionalnych, krajowych i zagranicznych.

Fotografia nr 85 - Schron kolejowy z okresu II wojny światowej na pograniczu Sępolicy i Cieszyny

Działania te, w połączeniu z inteligentnym wykorzystaniem zasobów przyrodniczych powiatu strzyżowskiego, jako endogeniczne potencjały rozwojowe dla tego terenu, powinny stanowić ważne elementy w projektowanych przedsięwzięciach rozwojowych. Mogą one bowiem w znacznym stopniu przyczynić się do rozwoju sektora turystyki, a tym samym wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych, trwałych miejsc pracy, co jest jednym z najważniejszych celów do osiągnięcia wyznaczonych w niniejszej *Strategii rozwoju*.

9.5.1.9. Cel szczegółowy nr 9: Wspieranie działań służących zachowaniu narodowej, regionalnej i lokalnej kultury w społeczności powiatu strzyżowskiego oraz rozwojowi kultury fizycznej i sportu

Poza dziedzictwem materialnym społeczność powiatu strzyżowskiego cechuje oryginalna, istniejąca w różnych formach - praktycznie w każdej miejscowości, ciągle ożywiana nowymi inicjatywami lokalna kultura. Jej odpowiednie eksponowanie, podobnie jak rewitalizacja obiektów zabytkowych, służyć powinno rozwojowi turystyki na obszarze powiatu, a tym samym dynamizacji pożądaných procesów rozwojowych.

Fotografia nr 86 - Sakralna architektura drewniana – cerkiew p.w. Opieki Matki Boskiej w Bonarówce z XVII w., obecnie kościół rzymskokatolicki

Lokalna kultura społeczności powiatu strzyżowskiego oparta jest o tradycyjne, znane od pokoleń formy, rozwijane poprzez działalność grup nieformalnych, organizacji pozarządowych, instytucji kultury, w tym bibliotek i ośrodków kultury oraz samych mieszkańców. Kulturę tę tworzy m.in. obyczajowość religijna związana z obchodzonymi na tym terenie świętami, uroczystościami i innymi wydarzeniami, rękodzielnictwo i rzeźba ludowa, różne typy muzyki i tańca związane z folklorem rzeszowskim i pogórzańskim, lokalna i regionalna kuchnia i in. Do tych tradycyjnych form kultywowanych na obszarze powiatu dochodzą nowe przedsięwzięcia, wynikające z upowszechnienia kultury narodowej, działalności profesjonalnych jednostek i instytucji, amatorskiej i profesjonalnej twórczości artystycznej w dziedzinie sztuk plastycznych, w tym rzeźby i malarstwa, różnych form muzycznych, tańca, form literackich, teatralnych, edukacji artystycznej dzieci i młodzieży i in.

Żywa, wzbogacana nowymi inicjatywami kultura danego terenu stanowi m.in. o jakości życia w każdej społeczności. Z tych też względów wspieranie inicjatyw w tej dziedzinie, pełnienie roli mecenatu artystycznego powinno być stałym przedmiotem troski ze strony samorządów lokalnych i innych podmiotów.

W realizacji niniejszego celu szczegółowego chodzi z jednej strony o zachowanie tradycyjnych form kultury powiatu strzyżowskiego, z drugiej zaś o rozwijanie nowych, współczesnych form artystycznego wyrazu. Ważną rolę do spełnienia mają w tym obszarze działające tutaj instytucje kultury, istotne będzie także współdziałanie tych instytucji z placówkami oświatowymi z różnych poziomów oraz promocja kultury regionalnej i lokalnej, co jest niezbędne w sytuacji dominacji rozpowszechnianej przez media elektroniczne zunifikowanej kultury masowej.

Podobne przedsięwzięcia i cele rozwojowe zakładać powinno wspieranie kultury fizycznej i sportu na terenie powiatu strzyżowskiego, co również wiąże się z postulowanym w regionalnych dokumentach strategicznych rozwojem sektora jakości życia. Chodzi przy tym zarówno o zapewnienie odpowiedniej, spełniającej współczesne parametry infrastruktury sportowej, dostosowanej do potrzeb i oczekiwań poszczególnych miejscowości, o czym była mowa w poprzednich rozdziałach *Strategii*, jak również o wsparcie uprawiania różnych dyscyplin sportu na terenie powiatu strzyżowskiego, w szczególności sportu dzieci i młodzieży, co ma istotne znaczenie wychowawcze, przyczyniając się do prawidłowego rozwoju fizycznego młodych ludzi. Służyć temu powinna z jednej strony działalność szkół z wszystkich poziomów nauczania, jak i powszechnie dostępna oferta dodatkowych zajęć w różnych dyscyplinach oferowana przez funkcjonujące w powiecie kluby i zespoły sportowe.

Fotografia nr 87 - Wyścig rowerowy MTB Cyklokarpaty na trasie przebiegającej przez rezerwat Herby

Dla utrzymania niezbędnej w dziedzinie sportu rywalizacji i rozbudzania motywacji uprawiania poszczególnych dyscyplin konieczne jest także stałe uczestnictwo drużyn, zespołów i zawodników z powiatu strzyżowskiego w różnego typu rozgrywkach, a także prowadzenie cyklicznych zawodów sportowych w różnych dyscyplinach na poziomie gminnym i powiatowym, adresowanych m.in. do wszystkich szkół z powiatu strzyżowskiego. Istotne znaczenie w ramach niniejszego celu szczegółowego powinno mieć także rozwijanie sportu osób niepełnosprawnych, w oparciu o funkcjonujące w powiecie specjalne ośrodki szkolno – wychowawcze. W wyznaczonej w niniejszym dokumencie perspektywie czasowej celem powinna być m.in. lepsza niż do tej pory koordynacja działań różnych podmiotów w zakresie sportu, w tym edukacji sportowej prowadzonej przez szkoły oraz klubów i ośrodków sportowych z terenu powiatu.

Fotografia nr 88 - Ośrodek narciarski „Oaza-ski” w Strzyżowie

Dla realizacji powyższych zadań konieczna jest stała troska i zaangażowanie ze strony organizatorów życia publicznego w powiecie strzyżowskim. Zarówno działalność kulturalna, jak i twórczość artystyczna czy też aktywność sportowa poza innymi aspektami ma również istotny walor promocyjny, służący budowaniu pozytywnej marki danego terenu. Jak wyżej zostało wskazane, wiąże się też z poziomem jakości życia mieszkańców i rozwijaną inteligentną specjalizacją regionu. Dlatego też w obszarach kultury, kultury fizycznej i sportu niezbędne jest stałe, cykliczne organizowanie różnorodnych przedsięwzięć na terenie powiatu. Działania takie powinny podejmować samorządy terytorialne i ich wyspecjalizowane

jednostki, organizacje pozarządowe, szkoły, kluby sportowe, ośrodki turystyczne i inne podmioty. Przedsięwzięcia i projekty w tym zakresie powinny być szczególnie wspierane środkami różnych sponsorów, dla tego typu zadań powinny również być dostępne środki pomocowe z różnych programów dostępnych na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym.

9.5.1.10. Lista zdefiniowanych projektów kluczowych na etapie opracowywania Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025 w obszarze strategicznym nr 5: Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego

Tabela nr 52 – Lista projektów kluczowych w obszarze strategicznym nr 5 „Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego”

Lp.	Tytuł projektu	Podmioty realizujące	Okres realizacji
1.	Rozbudowa sieci kanalizacyjnych we wszystkich miejscowościach powiatu strzyżowskiego	Samorządy gmin	2017 – 2025
2.	Rozwój infrastruktury turystycznej na terenie powiatu strzyżowskiego	Samorząd powiatowy, samorządy gmin, podmioty gospodarcze	2017 – 2025
3.	Ochrona ekosystemów przyrodniczych charakterystycznych dla obszaru powiatu strzyżowskiego	Jednostki administracji publicznej, służby ochrony przyrody, zarządcy i dzierżawcy terenów przyrodniczych	2017 – 2025
4.	Edukacja ekologiczna i promocja proekologicznego stylu życia w społeczności powiatu strzyżowskiego	Samorządy terytorialne, jednostki administracji publicznej, organizacje pozarządowe, placówki edukacyjne	2017 – 2025
5.	Termomodernizacja i poprawa efektywności energetycznej budynków na terenie powiatu strzyżowskiego	Właściciele obiektów, samorządy terytorialne, podmioty gospodarcze	2017 – 2025
6.	Popularyzacja technologii rozproszonego wytwarzania różnych typów energii ze źródeł odnawialnych	Samorządy terytorialne, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze,	2017 – 2025

		właściciele gospodarstw rolnych i budynków	
7.	Rewitalizacja i zagospodarowanie odwiertu geotermalnego w gminie Wiśniowa	Samorządy terytorialne, Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska, podmioty gospodarcze	2017 – 2018
8.	Budowa zbiorników retencyjnych na obszarze powiatu strzyżowskiego	Samorządy terytorialne, zarządcy rzek i potoków	2017 – 2020
9.	Likwidacja skutków klęsk żywiołowych i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska na terenie powiatu strzyżowskiego	Administracja rządowa, służby, inspekcje i straże, służby ochrony przyrody i zarządcy obszarów przyrodniczych samorządy terytorialne,	2017 – 2025
10.	Rewitalizacja obiektów zabytkowych na terenie powiatu strzyżowskiego	Zarządcy obiektów, samorządy terytorialne, administracja państwowa, służby konserwatorskie	2017 – 2025
11.	Organizowanie i wspieranie inicjatyw, programów i przedsięwzięć w zakresie kultury, kultury fizycznej i sportu na obszarze powiatu strzyżowskiego	Instytucje kultury, rekreacyjne i sportowe, kluby sportowe, organizacje nieformalne i pozarządowe, samorządy terytorialne, sponsorzy	2017 – 2025
12.	Modernizacja stadionu sportowego w Strzyżowie, budowa hali widowiskowo – sportowej oraz innych obiektów sportowych i rekreacyjnych na obszarze powiatu strzyżowskiego	Samorządy lokalne, jednostki sportu i kultury fizycznej oraz ośrodki rekreacyjne, podmioty gospodarcze	2017 - 2025
13.	Promocja walorów przyrodniczych, kulturowych, turystycznych i rekreacyjnych obszaru i społeczności powiatu strzyżowskiego	Samorządy lokalne, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze	2017 - 2025

ROZDZIAŁ 10. RAMY WDROŻENIOWE STRATEGII ROZWOJU POWIATU STRYŻÓWSKIEGO NA LATA 2017 - 2025

Strategia rozwoju powiatu stryżowskiego na lata 2017 – 2025 (Program rozwoju powiatu stryżowskiego na lata 2017 – 2025) jest dokumentem ogólnym. Jak wskazane zostało w poprzednich rozdziałach niniejszego opracowania, dokument ten powinien stanowić podstawę działań strategicznych, przygotowywanych projektów i przedsięwzięć przez różne podmioty w społeczności i na obszarze powiatu stryżowskiego.

Przyjęty horyzont czasowy dla realizacji niniejszej *Strategii*, tj. lata 2017 – 2025 obejmuje okres aktualnej perspektywy finansowej Unii Europejskiej - ostatecznie do 2022 r. - i wdrażanych na jej podstawie programów finansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Społecznego, a także dołączanych do nich środków krajowych. Prawdopodobne jest także uruchomienie w okresie realizacji *Strategii* programów wykorzystujących środki Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego pochodzących z Królestwa Norwegii i innych krajów, jak również Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy, na który środki przeznaczone są z budżetu Konfederacji Szwajcarskiej, a także innych programów wspierających rozwój regionalny. Do lat 2023 – 2025 sięgają także niektóre średniookresowe krajowe programy rozwojowe, w tym przyjmowany i aktualizowany przez Radę Ministrów *Program Budowy Dróg Krajowych i Autostrad*, o którym mowa była m.in. w rozdziale 1.1 niniejszego dokumentu. Na etapie opracowywania *Strategii* nie są jeszcze znane zasady finansowania polityki spójności w Unii Europejskiej po roku 2020.

Dla opisanych w niniejszym opracowaniu działań rozwojowych możliwe będzie również korzystanie z krajowych funduszy celowych, takich jak: Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, Narodowy Fundusz Zdrowia, ze środków pochodzących z różnych części budżetu Państwa, zarządzanych przez różne Ministerstwa oraz z budżetu Wojewody Podkarpackiego i in. Konieczne będzie także współfinansowanie działań rozwojowych z budżetów samorządów terytorialnych, jednostek administracji rządowej z różnych poziomów, podmiotów gospodarczych, organizacji pozarządowych, właścicieli gospodarstw rolnych oraz samych mieszkańców powiatu. Przybliżone ramy finansowe realizacji *Strategii rozwoju powiatu stryżowskiego na lata 2017 – 2025 (Programu rozwoju powiatu stryżowskiego na lata 2017 – 2025)* w szerszym kontekście przedstawione zostaną poniżej.

Wdrażanie nakreślonego w niniejszym dokumencie programu rozwojowego wymaga nie tylko jednorazowego ustalenia planowanych działań i przedsięwzięć (poziomu programowania strategicznego), ale również ich doprecyzowania poprzez dokumenty bardziej szczegółowe (na poziomie planowania operacyjnego)³⁵⁷ - mogą to być przyjmowane strategie i programy „branżowe” dotyczące różnych dziedzin, terenów czy podmiotów, plany realizacyjne lub inne tego typu dokumenty oraz przede wszystkim konkretne projekty

---

³⁵⁷ Por. *Strategia rozwoju kraju 2020*, Warszawa 2012, s. 191 – 194.

wynikające z przyjętych celów rozwojowych. Ważne jest również zapewnienie szerokiej akceptacji dla prowadzonych działań, uwzględnienie potrzeby spójności społecznej i terytorialnej powiatu strzyżowskiego, konieczności ochrony środowiska naturalnego i kulturowego, a także monitorowanie osiągania zakładanych rezultatów lokalnej polityki rozwoju.

Służyć temu powinny narzędzia i instrumenty, które określić można jako ramy wdrożeniowe *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025 (Programu rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025)*, które przedstawiono w poniższych podrozdziałach.

10.1. Udział społeczności lokalnej i uwarunkowania instytucjonalne we wdrażaniu *Strategii rozwoju*

Niniejsza *Strategia rozwoju*, zgodnie z założeniem jej autorów, powstawała i ma być realizowana wg modelu, który na każdym etapie umożliwiał będzie udział społeczności lokalnej. Twórcom dokumentu chodziło bowiem o pełne zdiagnozowanie oczekiwań mieszkańców oraz rozpoznanie istniejących na obszarze powiatu strzyżowskiego rzeczywistych, akceptowalnych społecznie potrzeb rozwojowych. Temu celowi służyła m.in. przeprowadzona ankieta, której metodologia i wyniki omówione zostały w rozdziale 5. niniejszego opracowania, jak również warsztaty strategiczne z udziałem szerokiego grona reprezentantów różnych środowisk z obszaru powiatu strzyżowskiego, a w zakresie zadań zarządzanych przez podmioty zewnętrzne przedstawiciele instytucji spoza powiatu. Podczas warsztatów przeanalizowano m.in. mocne i słabe strony powiatu, wskazano główne obszary strategiczne, wokół których koncentrować się powinna interwencja rozwojowa na tym terenie, dokonano wstępnego sformułowania najistotniejszych przedsięwzięć i projektów kluczowych.

Proces wdrożenia niniejszej *Strategii rozwoju*, po przyjęciu projektu dokumentu przez Zarząd Powiatu Strzyżowskiego, zakłada przeprowadzenie konsultacji społecznych, w tym możliwość zgłaszania uwag, wniosków i propozycji, które zostaną rozważone przed ostatecznym przyjęciem *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025 (Programu rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025)* przez Radę Powiatu. Również po przyjęciu *Strategii* przewiduje się możliwość jej modyfikacji, w szczególności w sytuacji zmiany uwarunkowań prawnych, gospodarczych czy społecznych, ale również ze względu na zgłaszane społeczne oczekiwania. Chodzi bowiem o to, aby proces działań strategicznych od momentu jego rozpoczęcia, przez cały okres obowiązywania nastawiony był na możliwość stałego dialogu i realnego partnerstwa różnych podmiotów tworzących społeczność powiatu strzyżowskiego. Służyć temu będą m.in. różne stałe formy międzyinstytucjonalnej współpracy i wymiany informacji z udziałem reprezentantów różnych środowisk, instytucji i podmiotów, w tym m.in. Konwent Samorządowy Powiatu Strzyżowskiego, Powiatowa Rada Rynku Pracy, działająca przy Staroście Strzyżowskim Komisja Bezpieczeństwa i Porządku, reprezentacje samorządów zawodowych, w tym Rada Powiatowa Podkarpackiej Izby Rolniczej, Powiatowa Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, Rada Społeczna SP ZOZ w Strzyżowie i in.

Główną rolę we wdrożeniu projektowanych w niniejszym dokumencie przedsięwzięć będą spełniać podmioty i instytucje odpowiedzialne za poszczególne dziedziny wyznaczonych działań strategicznych. Będą to więc wszystkie typy samorządów terytorialnych, funkcjonujące na tym terenie, ze szczególnym uwzględnieniem samorządu powiatowego, ich organy oraz jednostki organizacyjne, podmioty administracji rządowej, podmioty gospodarcze i ich właściciele, posiadacze gruntów i rolnicy, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, funkcjonujące w poszczególnych miejscowościach czy wreszcie sami mieszkańcy. Przyporządkowania właściwych podmiotów do określonych typów projektowanych operacji dokonano w poprzednich rozdziałach niniejszego opracowania.

W sposób naturalny funkcję zarządzającą dla całości działań strategicznych wyznaczonych w niniejszym dokumencie spełniał będzie samorząd powiatowy w Strzyżowie poprzez Radę i Zarząd Powiatu. Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Strzyżowie będą zarządzać działaniami w zakresie zadań związanych z rynkiem pracy, pomocą osobom bezrobotnym, niepełnosprawnym, wykluczonym. Powiatowy Zarząd Dróg w Strzyżowie będzie jednostką wiodącą w dziedzinie inwestycji drogowych i zarządzania siecią dróg powiatowych, Komenda Powiatowa Policji, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej oraz inspekcje powiatowe w zakresie bezpieczeństwa na obszarze powiatu, powiatowe jednostki edukacyjne, opieki społecznej, ochrony zdrowia, administracyjne i in. w zakresie swoich kompetencji. Funkcję koordynacyjną w zarządzaniu wdrażaniem niniejszej *Strategii* pełnić będzie Starostwo Powiatowe w Strzyżowie.

Podmioty spoza obszaru powiatu strzyżowskiego, istotne w procesie działań strategicznych na tym terenie to m.in. samorząd województwa podkarpackiego, administracja Wojewody Podkarpackiego, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Podkarpacki Oddział Narodowego Funduszu Zdrowia w Rzeszowie, Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich, Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie, jednostki administracji rządowej, w tym Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, instytucje okołorolnicze oraz podmioty działające w sferze otoczenia biznesu, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie, administracja Wojewody Podkarpackiego i in. W realizacji projektowanych działań strategicznych na obszarze powiatu ważne będzie partnerstwo i współdziałanie jednostek z powiatu strzyżowskiego z tymi podmiotami.

10.2. Mechanizmy zapewnienia spójności w ujęciu społecznym i terytorialnym

Pierwszorzędnym celem nakreślonej w niniejszym dokumencie wizji rozwoju powiatu strzyżowskiego jest pełne włączenie obszaru powiatu do regionalnej i krajowej sieci intensywnego wzrostu gospodarczego, m.in. poprzez likwidację istniejących na tym terenie barier i ograniczeń rozwojowych oraz przeprowadzenie różnorodnych projektów, w tym inwestycyjnych. Celem przyjętej na podstawie niniejszego dokumentu lokalnej polityki rozwoju jest również wzmocnienie integracji społeczności i całego terytorium powiatu. Wdrożenie wyznaczonych w ten sposób celów lokalnego programowania strategicznego zapewni harmonizację podejmowanych przedsięwzięć z polityką rozwojową na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim.

W ujęciu wewnętrznym zapewnienie spójności działań strategicznych oznaczać będzie inteligentne stosowanie instrumentów i operacji rozwojowych, ze względu na różnorodne uwarunkowania społeczne i terytorialne, w celu osiągnięcia ich zrównoważonej efektywności na całym terytorium powiatu i w całej społeczności. Chodzi bowiem o to, aby wydatkowane środki publiczne przynosiły możliwie największe, pożądane rezultaty, poprzez ich powiązanie ze zdiagnozowanym stanem i rzeczywistymi potrzebami różnych środowisk, grup społecznych, miejscowości, punktów osadnictwa, obszarów przyrodniczych, gospodarstw rolnych, mieszkańców i in.

Służyć temu będą różne typy interwencji rozwojowej określane jako włączenie (inkluzja) w trzech ujęciach: społecznym, terytorialnym i funkcjonalnym. Włączenie (integracja) w ujęciu społecznym oznaczać będzie stosowanie przez odpowiednie podmioty instrumentów wsparcia dostosowanych do specyficznych potrzeb grup, środowisk i samych mieszkańców, w tym szczególnie wspieranie grup czy osób z różnych powodów defaworyzowanych, ze szczególnym uwzględnieniem osób wykluczonych, bezrobotnych, niepełnosprawnych i in.

W ujęciu terytorialnym podejście spójnościowe (włączające) oznaczać będzie dążenie do równomiernego rozwoju całego obszaru powiatu strzyżowskiego, zapewnienie odpowiednich warunków rozwojowych i bytowych dla całej przestrzeni osadniczej, w tym umożliwienie włączenia cyfrowego na odpowiednim poziomie (e-inclusion) dla wszystkich miejscowości i wszystkich mieszkańców. Cel ten osiągany będzie przez równomierne rozkładanie projektów i inwestycji rozwojowych, badanie ich efektywności, analizowanie i odpowiednie dopasowywanie podejmowanych działań do osiągniętych rezultatów i istniejących potrzeb.

W ujęciu funkcjonalnym dążenie do integracji obszaru powiatu osiągane będzie poprzez wzmacnianie różnorodnych funkcji wypełnianych na terenie powiatu, w tym w odniesieniu do poszczególnych miejscowości: dla miasta Strzyżowa jako stolicy powiatu, Czudca, Frysztaka, Niebylca i Wiśniowej jako ośrodków sublokalnych, wszystkich miejscowości i sołectw w zakresie funkcji, które powinny wypełniać w ujęciu przestrzennym i w odniesieniu do potrzeb mieszkańców. Odpowiednie instrumenty wsparcia i kierowane środki interwencyjne powinny także wzmacniać i rozwijać oczekiwane funkcje działających na terenie powiatu podmiotów gospodarczych, gospodarstw rolnych, instytucji administracji publicznej, jednostek kultury, sportu, rekreacji i turystyki, organizacji pozarządowych i in.

Lokalna polityka spójności i jej rezultaty będą stale monitorowane w okresie wdrażania niniejszej *Strategii*. Służyć temu będą m.in. raporty przygotowywane przez różne podmioty, analizy stanu społeczno – gospodarczego, wewnętrzne opracowania, ukazujące efektywność prowadzonych działań, roczne i wieloletnie plany finansowe oraz sprawozdania z ich realizacji. Monitorowanie rezultatów lokalnej polityki rozwoju pod kątem wzmacniania spójności terytorialnej i integracji społecznej powiatu strzyżowskiego będzie także jednym z głównych zadań organów samorządowych, w tym szczególnie Rady i Zarządu Powiatu Strzyżowskiego w kolejnych kadencjach.

10.3. Wstępna analiza potencjalnych typów ryzyka, wynikających z wdrażania Strategii rozwoju

Na etapie programowania nie zidentyfikowano zagrożeń dla przestrzeni lub też społeczności, które generowałyby realizacja wyznaczonej w niniejszym dokumencie wizji rozwoju powiatu strzyżowskiego, przyjętych celów strategicznych i celów szczegółowych oraz zdefiniowanych projektów kluczowych. Mimo to jednak, jak każde działania, także przedsięwzięcia rozwojowe, nakreślone w niniejszym dokumencie, obarczone być mogą różnymi typami ryzyka, których uniknięcie będzie warunkiem powodzenia procesu wdrażania *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego*.

Przewidywane na etapie opracowywania niniejszego dokumentu, najistotniejsze typy ryzyka, potencjalnie mogące wynikać z projektowanych działań rozwojowych, dotyczą kilku obszarów: finansowania inwestycji i projektów, ich wpływu na środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasad związanych z wykorzystaniem środków finansowych pochodzących z funduszy i programów zewnętrznych i in.

Ryzyko finansowe związane jest przede wszystkim z istniejącymi rozbieżnościami pomiędzy potrzebami wynikającymi z diagnozy sytuacji społeczno – gospodarczej powiatu strzyżowskiego a możliwościami finansowymi lokalnych podmiotów, kreujących politykę rozwoju. Rozbieżność ta wzmacniana jest poprzez uwarunkowania prawne - przedsięwzięcia rozwojowe wymagają zazwyczaj finansowania wieloletniego, plany finansowe jednostek sektora finansów publicznych w Polsce, w tym samorządowych przyjmowane są zaś i wykonywane w ujęciu rocznym. Przy tym, podobnie jak w całym województwie podkarpackim, dochody budżetów samorządów lokalnych powiatu strzyżowskiego - wobec niezbyt wysokiego poziomu generowanych na tym terenie dochodów własnych - uzależnione są przede wszystkim od rozwiązań i mechanizmów wyrównawczych przyjmowanych na szczeblu centralnym.

Ryzyko finansowe na poziomie lokalnym związane jest również z makroekonomiczną sytuacją gospodarczą, w tym sytuacją sektora finansów publicznych, istniejąca koniunkturą, dynamiką wzrostu gospodarczego itp. Wobec niewystarczającej wysokości dochodów potencjalnych beneficjentów programów wspierających rozwój regionalny, wymóg ponoszenia tzw. wkładu własnego do większości realizowanych projektów i działań rozwojowych, oznacza konieczność zaciągania zobowiązań na rynku finansowym, w tym wieloletnich, co obarczone jest ryzykiem związanym ze spłatą tego typu zobowiązań, stabilnością ich oprocentowania itp. Skutkiem wystąpienia tego typu ryzyka mogą być niekorzystne zjawiska ekonomiczne dla poszczególnych podmiotów prowadzących działania rozwojowe takie jak: nadmierne obciążenie wydatkami, utrudnienia w obsłudze zobowiązań, brak środków na podstawową działalność i in.

Mechanizmy służące minimalizacji ryzyka finansowego we wdrażaniu działań rozwojowych określonych w niniejszym dokumencie, wynikać będą z obowiązujących regulacji prawnych, zawartych m.in. w *Ustawie o finansach publicznych*³⁵⁸ i przepisach

---

³⁵⁸ Por. *Ustawa z dn. 27. sierpnia 2009 r. o finansach publicznych*, Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240 z późn. zm.

wykonawczych, a także z lokalnych, regionalnych i krajowych rozwiązań, opracowywanych szczegółowo na etapie wdrażania programów rozwojowych i konkretnych projektów. Temu celowi służyć będzie także rozłożenie działań strategicznych na wiele podmiotów, mechanizm montażu finansowego w odniesieniu do niektórych typów projektów, wieloletnia prognoza finansowa jako instrument szacowania przyszłych dochodów przez jednostki sektora finansów publicznych, stale prowadzona kontrola zarządcza oraz kontrola finansowa instytucji zewnętrznych, w tym nadzorujących sektor samorządowy i in. Istotnym elementem w realizacji projektowanych działań powinno być ostrożne nastawienie do szacowania przyszłych przychodów, które umożliwi odpowiednią reakcję w sytuacji niekorzystnej zmiany prognozowanych parametrów.

W zakresie związanym z wpływem przewidzianych w niniejszej *Strategii* działań na lokalne środowisko przyrodnicze i istniejące na terenie powiatu zasoby kulturowe potencjalne ryzyko wiązać się może z niepożądanym oddziaływaniem poszczególnych przedsięwzięć na otoczenie zewnętrzne, nadmierną emisją zanieczyszczeń, możliwością zniszczenia historycznego dziedzictwa, czy też unikalnych wartości kulturowych. Konsekwencją wystąpienia tego typu ryzyka mogłaby być degradacja środowiska naturalnego, w tym obszarów prawnie chronionych, ograniczenie bioróżnorodności, a w skrajnych przypadkach nawet zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi, a w ślad za tym możliwe konflikty społeczne. Przeciwdziałanie wystąpieniu ryzyka środowiskowego i kulturowego we wdrażaniu działań rozwojowych przedstawiono w kolejnym podrozdziale niniejszego opracowania.

Ze względu na ograniczony zasób własnych środków finansowych na obszarze i w społeczności powiatu strzyżowskiego, niezbędnym wymogiem realizacji wyznaczonej w niniejszym opracowaniu wizji rozwoju oraz nakreślonych działań strategicznych jest uczestnictwo podmiotów z tego terenu w programach rozwojowych: regionalnych, krajowych i zagranicznych. Programy te dostarczają bowiem koniecznych środków na realizację projektowanych działań, są też podstawowym instrumentem polityki rozwoju na różnych poziomach.

Poza niewątpliwymi korzyściami dla beneficjentów, związanymi z uczestnictwem w takich programach i aplikowaniem o dostępne dotacje rozwojowe, istnieje także specyficzny typ ryzyka, wynikający z przyjmowanych, odrębnych dla każdego programu wymogów prawnych, finansowych, organizacyjnych i in. Ryzyka te dotyczą m.in. konieczności zachowania trwałości projektów po ustaniu finansowania zewnętrznego, stosowania szczegółowych zaleceń i procedur wdrożeniowych, uzyskiwania i odpowiedniego dokumentowania zakładanych rezultatów projektów itp. Popelnione błędy w zakresie wdrażania i utrzymania trwałości przedsięwzięć, wykorzystujących zewnętrzne dofinansowanie, skutkować mogą negatywnymi konsekwencjami dla beneficjentów, w tym tzw. korektami finansowymi, tj. obniżeniem poziomu dofinansowania, co oznacza najczęściej zwrot części lub nawet całości otrzymanych dotacji, a tym samym pogorszenie ekonomicznych podstaw działalności dotkniętych nimi jednostek.

Aby zminimalizować powyższy rodzaj ryzyka, podejmowane będą przez podmioty wdrażające projekty wynikające z niniejszej *Strategii* z wykorzystaniem dofinansowania zewnętrznego, różnorodne działania: stałe szkolenie pracowników, w szczególności odpowiadających za tego typu przedsięwzięcia, wewnętrzne rozwiązania organizacyjne

wprowadzające mechanizmy zabezpieczające związane z wydatkowaniem środków publicznych, przy sprawach wymagających szczególnych kompetencji prowadzona będzie współpraca z ekspertami i instytucjami zewnętrznymi. Najbardziej wrażliwe na ten typ ryzyka obszary, w których powinna być podejmowana stała aktywność potencjalnych beneficjentów, dotyczą takich dziedzin jak: stosowanie wymaganych procedur dotyczących zamówień publicznych, przepisów podatkowych, zasad monitorowania i dokumentowania trwałości projektów, doskonalenie wewnętrznych rozwiązań zabezpieczających, w tym kontroli zarządczej i in.

10.4. Zarys oceny oddziaływania projektowanych działań rozwojowych na środowisko naturalne i kulturowe powiatu strzyżowskiego

Obowiązujące dokumenty Unii Europejskiej oraz krajowe nakładają m.in. na podmioty publiczne konieczność przeanalizowania wpływu projektowanych przedsięwzięć na ochronę klimatu i zachowanie środowiska przyrodniczego. Taki cel wyznacza m.in. przygotowany przez polskie Ministerstwo Środowiska w 2013 r. *Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA 2020)*, w którym czytamy: „Istotą działań adaptacyjnych podejmowanych zarówno przez podmioty publiczne, jak i prywatne, poprzez realizację polityk, inwestycje w infrastrukturę i technologie, a także zmiany zachowań, jest uniknięcie ryzyk i wykorzystanie szans. Zmiany klimatu należy postrzegać jako potencjalne ryzyko, które powinno być brane pod uwagę przy tworzeniu np. mechanizmów regulacyjnych i planów inwestycyjnych, podobnie jak brane pod uwagę są ryzyka o charakterze makroekonomicznym, czy geopolitycznym.”³⁵⁹ Wprowadzone przez SPA 2020 strategiczne programowanie zakłada szereg działań na poziomie lokalnym, o czym była mowa w rozdziale 1.1 niniejszego opracowania.

Wdrażanie planowanych przedsięwzięć i nakreślonej w niniejszym dokumencie polityki rozwojowej zakłada zminimalizowanie lub też znaczne ograniczenie ich negatywnego oddziaływania na środowisko naturalne i otoczenie zewnętrzne. Służy temu już sama konstrukcja przyjętych celów strategicznych i celów szczegółowych w wyznaczonych obszarach strategicznego rozwoju. Na etapie operacjonalizacji *Strategii* w wielu wypadkach konieczne będzie uprzednie, (tj. przed wdrożeniem projektów) prowadzenie dodatkowych badań i analiz, wynikających z obowiązujących przepisów, mających na celu ochronę środowiska i naturalnych zasobów. Podejście takie za *Koncepcją zagospodarowania przestrzennego kraju 2030* określić można jako zasadę „przezorności ekologicznej”³⁶⁰.

Przedsięwzięcie lub też projekt rozwojowy, wynikający z niniejszej *Strategii*, mogący oddziaływać na środowisko, na etapie jego przygotowywania, przez samych beneficjentów, autorów projektów lub też odpowiednie organy administracji państwowej każdorazowo musi zostać poddany ocenie oddziaływania na środowisko naturalne, w tym na obszary włączone do sieci NATURA 2000.

---

³⁵⁹ Por. *Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030*, Warszawa 2013, s. 5.

³⁶⁰ Por. *Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030*, Warszawa 2012, s. 283.

W odniesieniu do przedsięwzięć dotyczących obiektów budowlanych pożądane będzie sporządzanie audytów energetycznych, z których wynikać będą działania służące podniesieniu efektywności energetycznej poszczególnych obiektów, w celu spełnienia norm wyznaczonych dla określonego typu budynków. W inwestycjach sieciowych, zgodnie z przedstawioną powyżej zasadą, niezbędne będzie przeprowadzenie przez projektodawców oceny uwzględniającej różne, możliwe scenariusze ich realizacji, pod kątem przewidywanego oddziaływania na naturalne ekosystemy. W zakresie projektów, mogących znacząco oddziaływać na środowisko naturalne, niezbędne będzie przedrealizacyjne przygotowanie odpowiednich, określonych w przepisach środowiskowych raportów, dotyczących ich wpływu na otoczenie przyrodnicze.

Ze względu na występujące w powiecie strzyżowskim zdiagnozowane zagrożenia naturalne, tj. m.in. umiejscowione na tym obszarze tereny osuwiskowe, w niektórych przypadkach konieczne będą także pogłębione analizy geologiczne i zastosowanie we wdrażanych projektach inwestycyjnych wynikających z nich rozwiązań technicznych, w tym odpowiednich zabezpieczeń.

Podmiotami zobowiązanymi do przygotowywania tego typu analiz i opracowań w kontekście wdrażania projektów rozwojowych będą z jednej strony sami inwestorzy, z drugiej zaś odpowiednie organy, powołane do wydawania uzgodnień potwierdzających dopuszczalny zakres korzystania ze środowiska i oddziaływania poszczególnych inwestycji. Podział kompetencji w tej dziedzinie wskazuje, że organami administracji publicznej, decydującymi o udzieleniu zgody na realizację przedsięwzięć pod względem ich dopuszczalnego oddziaływania na środowisko naturalne, będą m.in. organy wykonawcze gmin, Starosta, w zakresie ochrony wód i zabezpieczenia przeciwpowodziowego Regionalny Dyrektor Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie oraz Dyrektor Podkarpackiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie, w niektórych przypadkach Marszałek Województwa i Wojewoda, w większości zaś Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie, a także takie podmioty jak m.in.: służby sanitarno – epidemiologiczne, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, w zakresie niektórych przedsięwzięć także Minister właściwy ds. środowiska naturalnego i in. Rolę wspomagającą pełnić mogą formalne i nieformalne organizacje działające w sferze ochrony środowiska i zagospodarowania zasobów przyrodniczych oraz sami mieszkańcy.

Podobnej ochronie podlegają zasoby kulturowe powiatu strzyżowskiego. Przedsięwzięcia rozwojowe powinny uwzględniać konieczność zachowania lub też odtworzenia oryginalnego charakteru obiektów historycznych i układów urbanistycznych powiatu, ochronę unikalnych walorów kulturowych i krajobrazowych tego terenu, konserwację dzieł sztuki, kultywowanie lokalnych tradycji i in. Wymagać to będzie niejednokrotnie przeprowadzenia pogłębionych badań wstępnych, takich jak: różnorodne ekspertyzy i analizy, badania archeologiczne, konsultacje i uzgodnienia z odpowiednimi ekspertami i instytucjami administracji państwowej, rozpoznanie otoczenia społecznego, kulturowego itp. Tego typu działania konieczne będą zwłaszcza przy podejmowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych obiektów zabytkowych, które muszą być objęte stałym nadzorem ze strony państwowej służby konserwatorskiej.

Podmiotami odpowiedzialnymi za ochronę wartości kulturowych obszaru powiatu w trakcie realizacji niniejszej *Strategii rozwoju* będą przede wszystkim właściciele i zarządcy obiektów zabytkowych, samorządy terytorialne z tego terenu, ich jednostki organizacyjne, w szczególności działające w sferze kultury (muzea, domy i ośrodki kultury), parafie, organizacje pozarządowe, nieformalne grupy mieszkańców, tradycyjne organizacje wiejskie i in. W odniesieniu do historycznego dziedzictwa materialnego powiatu strzyżowskiego rolę wiodącą w zakresie uzgadniania poszczególnych przedsięwzięć odgrywał będzie Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Przemyśle wraz z Delegaturą WUOZ w Rzeszowie, obejmującą swoim działaniem obszar powiatu strzyżowskiego.

Dzięki nakreślonym powyżej mechanizmom, prowadzona na podstawie niniejszego dokumentu lokalna polityka rozwoju, sprzyjać będzie zachowaniu w powiecie strzyżowskim cennego dziedzictwa przyrodniczego, w tym obszarów chronionych, unikalnych walorów krajobrazowych oraz oryginalnej, lokalnej kultury i historycznych wartości, związanych z poszczególnymi miejscowościami i obiektami zabytkowymi.

10.5. Inżynieria finansowa i planowane nakłady na realizację *Strategii rozwoju*

Zaplanowane w niniejszym dokumencie działania dotyczą różnych dziedzin, środowisk i jednostek, ważnych z perspektywy społeczności i obszaru powiatu strzyżowskiego. W sposób naturalny skoncentrowane są na kompetencjach, zadaniach i działalności samorządu powiatowego w Strzyżowie. W aktualnej rzeczywistości prawnej znaczną częścią zadań, niezbędnych dla zdynamizowania pożądaných procesów gospodarczych i społecznych w powiecie strzyżowskim, zarządzają podmioty spoza terenu powiatu: regionalne i krajowe.

Z kolei przedsięwzięcia w takich obszarach jak: działalność gospodarcza, rolnictwo, produkcja żywności i in. w ramach lokalnej polityki rozwoju mogą być realizowane przez jednostki funkcjonujące w sektorze prywatnym. Coraz istotniejsza jest również działalność zorganizowanych grup mieszkańców, czy też lokalnych lub nawet mających szerszy zasięg organizacji pozarządowych: fundacji, stowarzyszeń i in.

Z tych też względów nie jest możliwe nakreślenie precyzyjnego planu finansowego, obejmującego przyjęte w niniejszym dokumencie przedsięwzięcia i działania rozwojowe. Konkretnie, szczegółowe planowanie finansowe, wraz z adekwatną analizą ekonomiczną będzie jednak niezbędnym elementem w procesie przygotowywania i wdrażania projektów wynikających z niniejszej *Strategii rozwoju powiatu*. Planowanie takie musi uwzględnić wysokość potrzebnych środków finansowych, wielkość niezbędnego dofinansowania zewnętrznego, konieczny wkład własny oraz przyszłe przychody i koszty generowane w wyniku realizacji projektu. Inżynieria finansowa przygotowywanych przedsięwzięć zakładać może udział własny w postaci finansowej, ale również, gdy jest to dopuszczalne w danym programie, także nakłady poniesione w inny sposób, w tym nakłady pracy czy wkład rzeczowy.

Pożądanym mechanizmem we wdrażaniu działań strategicznych będzie tzw. montaż finansowy, w którym środki z różnych źródeł służą finansowaniu projektów rozwojowych. Obowiązujące regulacje prawne dopuszczają tego typu rozwiązania, zwłaszcza w odniesieniu do podmiotów publicznych i realizowanych przez nie przedsięwzięć inwestycyjnych. Współdziałanie podmiotów prywatnych w działaniach rozwojowych może odbywać się m.in.

w ramach przepisów ustawy o partnerstwie publiczno – prywatnym ³⁶¹, organizacje pozarządowe zaś mogą uczestniczyć w takich projektach zgodnie z przepisami *Ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie* ³⁶². Przedsięwzięcia rozwojowe podmiotów z różnych sektorów mogą dotyczyć m.in dziedzin takich jak: inwestycje infrastrukturalne, pomoc społeczna, ochrona zdrowia, ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego, sport i kultura fizyczna, ochrona przyrody i in. Należy podkreślić, że w niektórych z dostępnych programów partnerstwo beneficjentów z sektora publicznego lub też międzysektorowe jest warunkiem skorzystania ze środków programu albo też jest premiowane w kryteriach konkursów o udzielenie dofinansowania.

Na poziomie lokalnym powiatu strzyżowskiego stosowanie montażu finansowego w wyznaczonym w niniejszej *Strategii rozwoju* horyzoncie czasowym dotyczyć będzie wspólnego finansowania projektów modernizacji dróg powiatowych przez samorząd powiatowy i samorządy gmin, poprawy bezpieczeństwa na drogach wojewódzkich (samorządy gmin i samorząd województwa) oraz krajowych (samorządy gmin i Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad). Inne obszary, w których stosowany będzie montaż finansowy to m.in. zadania w zakresie ochrony zabytków, przedsięwzięcia kulturalne, turystyczne, sportowe, rekreacyjne i in. W wielu z nich uczestniczyć będą również organizacje pozarządowe z powiatu strzyżowskiego, nieformalne grupy mieszkańców, tradycyjne organizacje wiejskie czy też działające na tym terenie organizacje pozarządowe.

Dla przedsięwzięć rozwojowych, przygotowywanych i wdrażanych przez samorząd powiatowy w Strzyżowie, podstawowym instrumentem finansowania wkładu własnego do realizowanych projektów będą środki własne, wygospodarowane z budżetu powiatu oraz z zarządzanych przez powiat funduszy celowych. Planowanie wieloletnie poszczególnych przedsięwzięć opierać się będzie o przepisy *Ustawy o finansach publicznych*, które wyznaczają możliwości finansowe w ramach tzw. wieloletniej prognozy finansowej, w tym wysokość rocznej nadwyżki operacyjnej w budżecie powiatu, jak również planowanych limitów dotyczących zaciągania i spłaty zobowiązań.

Zakładając aktualne wg stanu z końca 2015 r. możliwości finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych na lata przyszłe, wynikające z analizy budżetu powiatu na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Strzyżowskiego na lata 2016 - 2032 w ostatnich latach oraz w oparciu o parametry określone w *Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2020* ³⁶³ dotyczące wzrostu gospodarczego, a także dostępny dla samorządów poziom dofinansowania zewnętrznego (85%) oszacować można, że w wyznaczonej w niniejszym dokumencie perspektywie czasowej, ze strony samorządu powiatowego w Strzyżowie na inwestycyjne projekty rozwojowe przeznaczona może zostać kwota ok. 11 mln 900 tys. zł, w związku z czym na realizację niniejszej *Strategii* w zakresie zadań powiatowych z udziałem planowanego dofinansowania zewnętrznego na poziomie 85% przeznaczona może zostać ogółem kwota ok. 79 mln zł. Do tych środków doliczyć należy przedsięwzięcia społeczne realizowane z państwowych funduszy celowych, w tym ze środków Państwowego Funduszu

---

³⁶¹ Por. *Ustawa z dn. 19. grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno – prywatnym*, Dz. U. z 2009 r. Nr 19, poz. 100 z późn. zm.

³⁶² Por. *Ustawa z dn. 24. kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 83 z późn. zm.

³⁶³ Por. *Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2020*, Rzeszów 2013, s. 128.

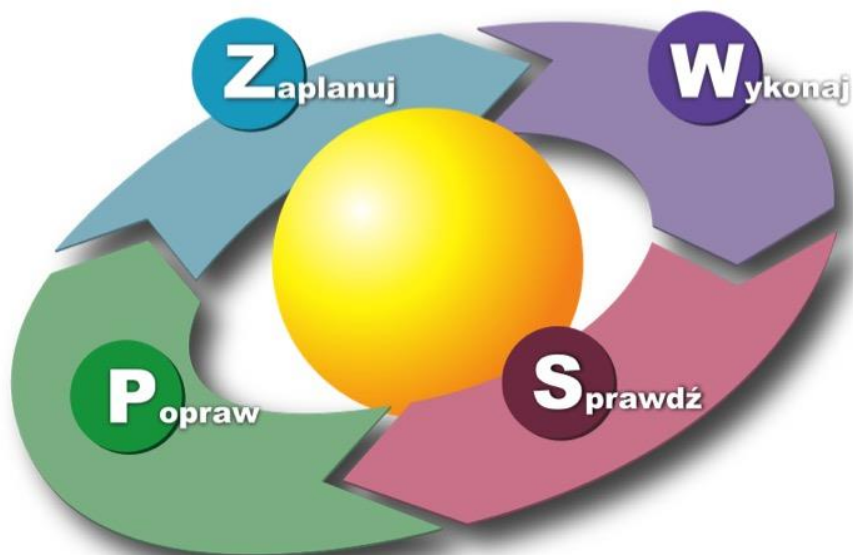
Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz Funduszu Pracy, które wynieść mogą ogółem ok. 108 mln zł. Na realizację *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025* (*Programu rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025*) w odniesieniu do zadań powiatowych przeznaczona zostać więc może kwota ogółem ok. 187 mln zł.

Pamiętać jednak należy, że podane wartości mają charakter szacunkowy, określone są na podstawie przyjętego założenia o niezmienności obecnie obowiązujących uwarunkowań prawnych i finansowych, a realizacja najważniejszych dla społeczności i terenu powiatu strzyżowskiego zadań wymaga znacznie większych nakładów finansowych, które muszą zostać poniesione ze środków podmiotów zewnętrznych, w tym samorządu województwa podkarpackiego i budżetu Państwa.

10.6. Monitoring i ewaluacja *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025*

Dla prawidłowego wdrożenia lokalnej polityki rozwoju, przyjętej w niniejszym dokumencie, określono model zarządzania *Strategią rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025* (*Programem rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025*) jako proces nastawiony na możliwość stałej modyfikacji i doskonalenia oraz pełnej partycypacji społecznej. Taki sposób zarządzania strategicznego zgodny jest ze stosowanym współcześnie modelem zarządzania określanym jako tzw. cykl Deminga.

Rysunek nr 10 – Schemat ogólny zarządzania *Strategią rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025* zgodnie z zasadą ciągłego doskonalenia (P-D-S-A; ang. Plan – Do – Study - Act) W.E. Deminga³⁶⁴

System oceny efektywności wdrażania *Strategii rozwoju* obejmował będzie monitoring, czyli zbieranie i selekcjonowanie różnorodnych danych i informacji oraz ewaluację, czyli ocenę i interpretację zgromadzonego materiału. Dzięki temu możliwa będzie diagnoza skuteczności podejmowanych działań, osiągania oczekiwanych rezultatów prowadzonych

³⁶⁴ Por. https://pl.wikipedia.org/wiki/Cykl_Deminga, data pobrania: 16.02.2016 r.

przedsięwzięć, stosowania przyjętych zasad w ich wdrażaniu, co pozwoli m.in. na wprowadzenie ewentualnych zmian i korekt w nakreślonej w niniejszym dokumencie lokalnej polityce rozwojowej.

Gromadzenie informacji dokonywane będzie przez różne podmioty, zaangażowane w proces operacjonalizacji *Strategii rozwoju*. Na ich podstawie sporządzane będą sprawozdania, analizy i raporty, służące ocenie stanu wdrożenia celu głównego *Strategii*, wizji rozwoju powiatu, celów strategicznych i szczegółowych w wyznaczonych obszarach strategicznego rozwoju. Poza danymi zbieranymi i opracowywanymi na poziomie powiatu, istotne będą także zestawienia, badania, materiały i opracowania powstające na zewnątrz, w tym przygotowywane przez Urząd Statystyczny w Rzeszowie i Główny Urząd Statystyczny, Regionalne Obserwatorium Terytorialne w Urzędzie Marszałkowskim w Rzeszowie, Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego i in. Szczególnie pomocne będą opracowania i materiały prezentujące dane statystyczne w ujęciu powiatowym, w tym pozwalające na prowadzenie analiz porównawczych, wewnętrznych różnicowań, dynamiki zachodzących zjawisk itp.

Spółeczny system programowania i wdrażania lokalnej polityki rozwoju, określonej w niniejszym dokumencie, wymaga, by zgromadzone dane źródłowe, a następnie ich analizy i interpretacje były stale dostępne dla wszystkich zainteresowanych. Zadanie to będzie wypełniane poprzez zamieszczanie tego typu materiałów na oficjalnych stronach internetowych, zarządzanych przez podmioty publiczne.

Przyjęty model zarządzania *Strategii rozwoju* wymaga także równoprawnego traktowania wszystkich interesariuszy, aktorów i liderów społecznych oraz podmiotów kreujących działania rozwojowe na terenie powiatu, co zapewnione zostanie m.in. poprzez stałe funkcjonowanie różnych form dialogu społecznego i wymiany informacji. Jak określono w rozdziale 10.1 niniejszego opracowania w system wdrożeniowy *Strategii* zaangażowane będą m.in. kolegiałne organy samorządowe, Konwent Samorządowy Powiatu Strzyżowskiego, Powiatowa Rada Rynku Pracy, działająca przy Staroście Strzyżowskim Komisja Bezpieczeństwa i Porządku, reprezentacje samorządów zawodowych, w tym Rada Powiatowa Podkarpackiej Izby Rolniczej, Powiatowa Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, Rada Społeczna SP ZOZ w Strzyżowie i in.

Dzięki stałej partycypacji społecznej zapewniony zostanie przepływ informacji dotyczącej oceny podejmowanych przedsięwzięć rozwojowych, ich wpływu na zjawiska społeczne i gospodarcze na obszarze powiatu, stopień zapewnienia spójności w ujęciu terytorialnym, społecznym i funkcjonalnym, a także oddziaływania na środowisko przyrodnicze i kulturowe. W połączeniu zaś z prowadzonymi działaniami monitorującymi i ewaluacyjnymi, mechanizmami kontroli wewnętrznej i zarządczej, jak również działaniami kontrolnymi instytucji zewnętrznych, system ten pozwoli również na ciągłą ocenę i zarządzanie różnymi typami ryzyka w odniesieniu do wdrażanych przedsięwzięć i projektów rozwojowych.

Metodyczna możliwość oceny stopnia realizacji i efektywności poszczególnych działań w ramach *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025 (Programu rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025)* zapewniona zostanie m.in. poprzez poniższy zestaw wskaźników, pomocny w prowadzeniu badań monitoringowych i analiz ewaluacyjnych. Zestaw ten na każdym etapie wdrażania niniejszej *Strategii* może być

rozszerzany, uzupełniany i modyfikowany pod kątem istniejących potrzeb i zmieniających się uwarunkowań.

Tabela nr 53 – Wskaźniki monitoringu *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025 (Programu rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025)*

Nr celu	Zakres tematyczny	Obszar realizacji	Wskaźnik	Jednostka	Źródło danych
Obszar strategiczny nr 1: Gospodarka i rynek pracy					
9.1.1.	Zbudowanie w powiecie strzyżowskim nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki, opartej na wiedzy, zdolnej do tworzenia nowych, trwałych miejsc pracy	Gospodarka	Wielkość nakładów inwestycyjnych w podmiotach gospodarczych na terenie powiatu	tys. zł	Urząd Statystyczny w Rzeszowie
		Gospodarka	Produkcja sprzedana przemysłu w powiecie strzyżowskim	tys. zł	Urząd Statystyczny w Rzeszowie
		Gospodarka	Liczba podmiotów gospodarczych na terenie powiatu stosujących technologie innowacyjne	liczba	Starostwo Powiatowe w Strzyżowie, Powiatowy Urząd Pracy w Strzyżowie
		Gospodarka	Wielkość uzbrojonych powierzchni przygotowanych do działalności gospodarczej	ha	Urzędy Gmin, Starostwo Powiatowe w Strzyżowie
		Gospodarka	Powierzchnia specjalnych stref ekonomicznych w powiecie	ha	Agencja Rozwoju Przemysłu, Urzędy Gmin
		Gospodarka i przedsiębiorczość	Liczba podmiotów gospodarczych w powiecie	liczba	Urząd Statystyczny w Rzeszowie
		Gospodarka i przedsiębiorczość	Liczba inkubatorów przedsiębiorczości w powiecie	liczba	Urzędy Gmin, Starostwo Powiatowe, Powiatowy Urząd Pracy w Strzyżowie

		Rynek pracy i zatrudnienie	Liczba miejsc pracy na terenie powiatu	liczba	Urząd Statystyczny w Rzeszowie
		Rynek pracy i zatrudnienie	Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie	%	Powiatowy Urząd Pracy w Strzyżowie
Obszar strategiczny nr 2: Infrastruktura techniczna					
9.2.1.	Poprawa dostępności powiatu strzyżowskiego poprzez wzmocnienie i unowocześnienie powiązań z międzynarodowymi, krajowymi i regionalnymi sieciami komunikacyjnymi, regionalnymi i subregionalnymi i ośrodkami wzrostu, a także powiązań wewnętrznych oraz rozwój infrastruktury przesyłowej, komunalnej, turystycznej i rekreacyjnej	Infrastruktura drogowa	Długość nowych odcinków dróg ekspresowych na terenie powiatu	km	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
		Infrastruktura drogowa	Długość nowych odcinków dróg wojewódzkich na terenie powiatu	km	Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie
		Infrastruktura drogowa	Długość zmodernizowanych dróg wojewódzkich na terenie powiatu	km	Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie
		Infrastruktura drogowa	Długość zmodernizowanych dróg powiatowych	km	Powiatowy Zarząd Dróg w Strzyżowie
		Infrastruktura drogowa	Liczba przebudowanych obiektów mostowych w ciągach dróg powiatowych	liczba	Powiatowy Zarząd Dróg w Strzyżowie
		Infrastruktura drogowa	Długość chodników przy drogach powiatowych na terenie powiatu	mb	Powiatowy Zarząd Dróg w Strzyżowie
		Infrastruktura telekomunikacyjna	Liczba gospodarstw domowych posiadających	liczba	Urząd Statystyczny w Rzeszowie

			dostęp do szerokopasmowego internetu		
		Infrastruktura telekomunikacyjna	Łączna długość sieci światłowodowej na terenie powiatu	km	Urząd Statystyczny w Rzeszowie
		Budownictwo	Liczba budynków poddanych termomodernizacji	liczba	Starostwo Powiatowe w Strzyżowie
		Budownictwo i odnawialne źródła energii	Liczba instalacji służących wytwarzaniu energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych na terenie powiatu	liczba	Starostwo Powiatowe w Strzyżowie, Urzędy Gmin
Obszar strategiczny nr 3: Usługi publiczne					
9.3.1.	Rozwój różnych form nowoczesnych usług publicznych: edukacji ogólnej i zawodowej, usług administracji publicznej opartych o cyfrowy przekaz informacji, usług transportowych, a także zapewnienie wysokiego standardu usług medycznych i społecznych jak również bezpieczeństwa obywateli oraz	Gospodarka cyfrowa	Liczba e-usług na różnych poziomach referencyjnych udostępnionych przez podmioty publiczne na terenie powiatu	liczba	Starostwo Powiatowe w Strzyżowie
		Gospodarka cyfrowa	Liczba osób korzystających z e-usług na terenie powiatu	liczba	Starostwo Powiatowe w Strzyżowie
		Edukacja	Liczba uczniów uczęszczających do szkół prowadzonych przez samorząd powiatowy w Strzyżowie	liczba	Starostwo Powiatowe w Strzyżowie
		Ochrona zdrowia	Wielkość nowej powierzchni na usługi medyczne w Szpitalu	m ²	Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Strzyżowie

	działania na rzecz włączenia w życie lokalnej wspólnoty osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem		Powiatowym w Strzyżowie		
		Pomoc społeczna	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w powiecie	liczba	Urząd Statystyczny w Rzeszowie
		Pomoc społeczna	Liczba osób korzystających z usług stacjonarnych placówek pomocy społecznej w powiecie	liczba	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Strzyżowie
		Pomoc społeczna	Liczba osób niepełnosprawnych i bezrobotnych objętych pomocą ze strony jednostek powiatowych	liczba	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Strzyżowie, Powiatowy Urząd Pracy w Strzyżowie
Obszar strategiczny nr 4: Rolnictwo i obszary wiejskie					
9.4.1	Rozwój gospodarstw rolnych, różnych form i metod produkcji rolniczej, a także modernizacja obszarów wiejskich powiatu strzyżowskiego oraz aktywizacja lokalnych społeczności	Rolnictwo	Liczba gospodarstw rolnych na terenie powiatu	liczba	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Urząd Statystyczny w Rzeszowie
		Rolnictwo	Liczba certyfikowanych gospodarstw ekologicznych na terenie powiatu	liczba	Wojewódzka Inspekcja Jakości Artykułów Rolno – Spożywczych w Rzeszowie
		Rolnictwo i obszary wiejskie	Liczba zarejestrowanych tradycyjnych produktów wytwarzanych na terenie powiatu	liczba	Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale
		Obszary wiejskie	Liczba gospodarstw rolnych	liczba	Podkarpacki Ośrodek Doradztwa

			w powiecie prowadzących działalność przetwórczą		Rolniczego w Boguchwale
		Obszary wiejskie	Liczba podmiotów gospodarczych na obszarach wiejskich powiatu	liczba	Urząd Statystyczny w Rzeszowie
		Obszary wiejskie	Liczba organizacji pozarządowych na obszarach wiejskich powiatu	liczba	Starostwo Powiatowe w Strzyżowie
Obszar strategiczny nr 5: Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego					
9.5.1.	Inteligentne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i walorów kulturowych do przyspieszenia procesów zrównoważonego rozwoju na terenie powiatu strzyżowskiego	Infrastruktura komunalna	Długość sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu	mb	Urząd Statystyczny w Rzeszowie
		Infrastruktura komunalna	Liczba gospodarstw domowych przyłączonych do sieci kanalizacyjnej	liczba	Urząd Statystyczny w Rzeszowie
		Odnawialne źródła energii	Liczba instalacji wykorzystujących energię geotermalną na terenie powiatu	liczba	Urząd Gminy Wiśniowa, Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
		Infrastruktura rekreacyjna i turystyczna	Liczba obiektów sportowych, rekreacyjnych i turystycznych w powiecie	liczba	Urzędy Gmin, Starostwo Powiatowe w Strzyżowie
		Infrastruktura rekreacyjna i turystyczna	Liczba obiektów sportowych, rekreacyjnych i turystycznych w powiecie	liczba	Urzędy Gmin, Starostwo Powiatowe w Strzyżowie
		Rewitalizacja obiektów	Liczba zrewitalizowa	liczba	Urzędy Gmin, Starostwo

		dziedzictwa historycznego	nych obiektów dziedzictwa historycznego i kulturowego w powiecie		Powiatowe w Strzyżowie
		Turystyka, rekreacja, sport, kultura	Liczba imprez i wydarzeń kulturalnych, rekreacyjnych, turystycznych i sportowych w powiecie	liczba	Urzędy Gmin, Starostwo Powiatowe w Strzyżowie, jednostki organizacyjne działające w sferze kultury, turystyki, rekreacji i sportu na terenie powiatu, organizacje pozarządowe

ZAKOŃCZENIE

Strategia rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025 (Program rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025) jest drugim, podstawowym dokumentem planistycznym, przygotowanym przez samorząd powiatowy w Strzyżowie, od czasu reaktywacji powiatu w 1999 r. Pierwsza *Strategia rozwoju powiatu*, po dokonanych aktualizacjach, obowiązywała ostatecznie w latach 2002 – 2016, obecny dokument ma zaś na celu zaprogramowanie rozwoju lokalnego w ujęciu społecznym, gospodarczym i przestrzennym w perspektywie do 2025 r.

Zamierzeniem autorów było stworzenie podstaw lokalnej interwencji strategicznej, poprzez pogłębioną analizę sytuacji społeczno – gospodarczej, opartą o dostępne dane statystyczne, skorelowanie przyjętych rozwiązań z obowiązującymi regulacjami na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym, a także istotny w powodzeniu działań rozwojowych partnerski dialog, prowadzony w społeczności powiatu strzyżowskiego i w otoczeniu zewnętrznym. Dzięki temu zapewniona została m.in. oczekiwana i pożądana partycypacja społeczna w programowaniu rozwoju powiatu.

Powyższe założenia pozwoliły na określenie wizji rozwojowej, adekwatnej do strategicznych potrzeb i problemów terytorium oraz społeczności powiatu strzyżowskiego, jak również wyznaczenie obszarów, celów strategicznych, szczegółowych, a także projektów kluczowych w poszczególnych dziedzinach. Zarysowano również mechanizmy wdrożeniowe, służące operacjonalizacji przyjętych działań.

Niniejsze opracowanie powinno być dokumentem użytecznym, służącym planowaniu poszczególnych przedsięwzięć, wykorzystywanym przez lokalne samorządy, firmy, instytucje oraz samych mieszkańców. Realizacja *Strategii rozwoju* ma posłużyć m.in. harmonizacji projektów i programów rozwojowych, przygotowywanych i wdrażanych przez różne podmioty na poziomie lokalnym, ma też być podstawą podejmowanych strategicznych działań przez samorząd powiatowy w Strzyżowie w kolejnych latach.

W ten sposób dokument ten wypełni zadanie, dla którego został przygotowany, przyczyniając się do zrównoważonego, planowanego i inteligentnego rozwoju powiatu strzyżowskiego oraz poprawy poziomu życia jego mieszkańców.

STRESZCZENIE

Strategia rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025 (Program rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025) stanowi lokalny dokument planistyczny, odnoszący się do terenu i społeczności powiatu strzyżowskiego, w województwie podkarpackim, w Rzeczypospolitej Polskiej. Wyznaczona w opracowaniu perspektywa czasowa realizacji *Strategii*, tj. okres od 2017 do 2025 roku, nawiązuje do obowiązujących dokumentów z poziomu europejskiego i krajowego, w tym szczególnie do wdrażanej w tym okresie polityki spójności Unii Europejskiej oraz krajowych programów związanych m.in. z planowaniem rozwoju sieci transportowych.

W kolejnych rozdziałach opracowania przedstawiono aktualnie obowiązujące uwarunkowania prawne, dotyczące programowania strategicznego, które stanowią podstawę dla przygotowania i prowadzenia działań strategicznych na poziomie lokalnym. W oparciu o te dokumenty wyznaczona i opisana została aktualna pozycja strategiczna powiatu strzyżowskiego, w której wyróżniono m.in. specjalny status Strzyżowa jako jedyne miasta na tym terenie, a tym samym lokalnego ośrodka wzrostu, czterech miejscowości gminnych (Czudec, Frysztak, Niebylec, Wiśniowa) jako ośrodków sublokalnych oraz powiązanych siecią funkcjonalną z tymi ośrodkami 54 miejscowości wiejskich.

Obszar powiatu strzyżowskiego znajduje się w strefie oddziaływania stolicy regionu – miasta Rzeszowa (gmina Czudec w całości włączona jest do Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego), w rozwijającym się paśmie osadniczym Rzeszów – Krosno. Ważnym elementem pozycji strategicznej powiatu strzyżowskiego jest także umiejscowienie na tym terenie wielu cennych obszarów przyrodniczych, w tym prawnie chronionych, historycznych obiektów zabytkowych oraz ciekawej, oryginalnej, wciąż rozwijanej kultury lokalnej społeczności.

W części diagnostycznej dokumentu przedstawiono aktualny stan przestrzenny, gospodarczy i społeczny, charakteryzujący obszar powiatu strzyżowskiego w 2015 r. Określono również węzłowe zagadnienia, których podjęcie przyczyni się do uruchomienia oczekiwanych procesów wzrostu. W diagnozie tej ukazane zostało, że najistotniejsze problemy społeczności powiatu zogniskowane są wokół trwałego, wysokiego bezrobocia, występującego na tym terenie, którego przyczyną jest przede wszystkim niewielki poziom zewnętrznych inwestycji gospodarczych. Z kolei jako pozytywną tendencję wskazano dynamiczny rozwój sektora turystyczno – rekreacyjnego.

Nowa *Strategia rozwoju powiatu* oparta została o zasady partnerstwa i partycypacji społecznej. W związku z tym przygotowanie ostatecznego kształtu dokumentu poprzedzone zostało badaniem preferencji rozwojowych mieszkańców, przeprowadzonym przez Rzeszowską Agencję Rozwoju Regionalnego i Starostwo Powiatowe w Strzyżowie oraz warsztatami strategicznymi z udziałem szerokiego grona przedstawicieli lokalnej społeczności, a także instytucji decydujących o wdrożeniu mechanizmów i procesów rozwojowych. Uznano, że działania interwencyjne w powiecie strzyżowskim powinny dotyczyć wzmocnienia funkcji stołecznych miasta Strzyżowa jako lokalnego ośrodka wzrostu oraz zapewnienia spójności całego obszaru poprzez stosowanie mechanizmów równoważących.

W wyniku tych działań wyznaczono w przyjętym horyzoncie czasowym 5 obszarów strategicznej interwencji, wokół których koncentrować się powinien rozwój powiatu strzyżowskiego. Są nimi: *Gospodarka i rynek pracy, Infrastruktura techniczna, Usługi publiczne, Rolnictwo i obszary wiejskie*, a także *Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego*. Obszary te mają przyczynić się do osiągnięcia celu głównego wizji rozwoju powiatu, jakim jest „Przyspieszenie rozwoju powiatu strzyżowskiego oraz poprawa poziomu życia jego mieszkańców”. Konkretyzacja działań rozwojowych w wyznaczonych obszarach strategicznych będzie możliwa poprzez realizację przyjętych dla każdego z obszarów: celu strategicznego, celów szczegółowych oraz projektów kluczowych.

W opracowaniu określono także wstępne ramy wdrożeniowe *Strategii rozwoju*, tj. m.in. mechanizmy finansowe służące realizacji wyznaczonych zadań, przewidywane typy ryzyka

wiążące się z prowadzeniem polityki rozwoju, w tym możliwe oddziaływanie na środowisko naturalne oraz wybrany model zarządzania strategicznego.

Uzupełnieniem dokumentu są załączniki, w których dokonano m.in. badania zgodności przyjętych celów strategicznych z dostępnymi programami rozwojowymi, a także dokumentami strategicznymi z różnych poziomów, ukazano również wybrane aspekty działalności samorządu powiatowego w Strzyżowie.

SUMMARY

The development strategy of the Strzyżów County for the years 2017-2025 (the development programme of the Strzyżów county for the years 2017 to 2025) is a local plan for the territory and the population of Strzyżów County in Poland's Podkarpackie Region. This long-term 2017-2025 perspective for implementing the strategy refers to the EU and national acquis, most notably to the EU Cohesion Policy and to domestic programs dedicated to the development of transport networks.

This development programme outlines the existing legal provisions concerning the future development strategy. These provisions serve as a basis for strategic engagements at the local level. The document also serves as a basis for developing and describing the present strategic position of Strzyżów County. It takes into account the unique position of Strzyżów as the only city in the region and the driver behind local development and the unique position of four other localities (Czudec, Frysztak, Niebylec, Wiśniowa) as sub-local centers connected to a network of 55 villages.

Strzyżów County is connected to Rzeszów, the capital of the region. Czudec District is included into Rzeszów Functional Area. Strzyżów County is located within the Rzeszów – Krosno growing area. It is strategically important for Strzyżów County that many precious nature reserves, historical buildings and a vibrant culture are located within its borders.

The analytical part of the development strategy presents the spatial, economic and social environment of Strzyżów County in 2015. It enlists the key challenges to be tackled to achieve the expected levels of growth. The analysis shows that the most important challenge facing the population of Strzyżów County is high levels of unemployment, caused by low levels of external investment. The dynamic growth of the tourism and recreation sectors, on the other hand, is a positive trend that has been observed in the region.

The new development strategy is based on the principles of partnership and civic participation. Therefore, before the final version of the document was submitted, thorough research was conducted on development preferences by the Rzeszów Regional Development Agency and the County Office of Strzyżów. Furthermore, local and institutional representatives participated in several high-profile workshops. It was agreed that boosting the social capacity of Strzyżów County should encompass enforcing the competences of the city of Strzyżów as a local center for growth, and using mechanisms to increase the cohesion of the entire region.

As a result, five main areas were identified to develop the Strzyżów County. These are: economy and employment, technical infrastructure, public services, agriculture and rural areas and the protection and smart use of natural and cultural resources. These identified five areas should help to achieve the main goal of the strategy, which is “the development of Strzyżów

County and improving its living conditions”. It will be possible to further elaborate the concrete actions necessary to achieve development in certain strategic areas by focusing on specific goals and key projects outlined for each area.

Furthermore, the document broadly outlines the implementation of the development strategy of the County of *Strzyżów*. It outlines the financial mechanisms used to achieve certain goals and the potential risks of the development policy, such as the impact on natural resources, and the model for strategic management.

The attachments complement the document. They show how the strategic goals relate to development programmes and strategic documents adopted at different levels. They also show different aspects of *Strzyżów* County's self-government operations.

BIBLIOGRAFIA:

Akty prawne:

1. Ustawa z dn. 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, Dz. U. z 1998 r., Nr 91, poz. 578, tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r. poz. 1445, 1890 z późn. zm.
2. Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dn. 6 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2006 r., Nr 227, poz. 1658 z późn. zm.
3. *Polityka spójności 2014 – 2020. Inwestycje w rozwój gospodarczy i wzrost zatrudnienia*, Bruksela – Luksemburg, Unia Europejska 2011.
4. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013 z dn. 11 grudnia 2013 r. w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej i uchylające decyzję nr 661/2010/UE
5. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustawiające „Horyzont 2020” – program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji (2014-2020), Komisja Europejska, Bruksela, dnia 30.11.2011, KOM(2011) 808 wersja ostateczna
6. Ustawa z dn. 27. sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240 z późn. zm.
7. Ustawa z dnia 27. kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.
8. Ustawa z dn. 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2011 r. Nr 205, poz. 1206.
9. Ustawa z dn. 24. kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 83 z późn. zm.
10. Ustawa z dn. 19. grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno – prywatnym, Dz. U. z 2009 r. Nr 19, poz. 100 z późn. zm.
11. Ustawa z dn. 22 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2014 r., poz. 1138 z późn. zm.
12. Program budowy dróg krajowych na lata 2014 - 2023 (z perspektywą do 2025 r.). Załącznik do uchwały nr 156/2015 Rady Ministrów z dnia 8 września 2015 r.

Literatura:

1. Baczkowski K., *Osadnictwo regionu strzyżowskiego do r. 1450*, [w:] *Studia nad dziejami Strzyżowa i okolic*, red. Cynarski S., Rzeszów 1980.
2. *Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie podkarpackim - Powszechny Spis Rolny 2010*, Rzeszów 2012.
3. Chuchła A., *Historia regionu niebyleckiego* [w:] *Rocznik niebylecki*, t.1, Niebylec 2013
4. Chuchła A., *Z dziejów parafii Niebylec (XV-XX w.)*, Niebylec 2004.
5. Cynarski J., *Różański alfabet*, Różanka – Wiśniowa 2005.
6. Czarnik M., *Wielokulturowa i wielonarodowa przeszłość powiatu strzyżowskiego w ujęciu antropologii kulturowej*, [w:] *Ślady przeszłości. Sejmik kultury powiatu strzyżowskiego w latach 2006 – 2012*, Strzyżów 2012.
7. *Galicja na józefińskiej mapie topograficznej 1779 – 1783*, t. 4, Kraków 2012.
8. Gliwa A., *Strzyżów. Zarys dziejów miasta od średniowiecza do połowy XIX w.*, Strzyżów 2014.
9. Goliszek S., Komornicki T., Kowalczyk K., Rosik P., Stępiak M., Szejgiec B., *Identyfikacja kluczowych kierunków rozwoju transportu w województwie podkarpackim*, Warszawa 2015.

10. Górecki W., Sowizdzał A., Hajto M., Kotyza J., *Wstępna ocena możliwości pozyskania i wykorzystania wód termalnych w rejonie Wiśniowej*, Kraków 2015.
11. Jurzysta M., Złotek M., *Na tej ziemi – szkolnictwo licealne i zawodowe w Czudcu*, Rzeszów 2015.
12. Komunikat Komisji EUROPA 2020, *Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, Bruksela, 3.3.2010, KOM [2010] 2020 wersja ostateczna.
13. *Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030*, Warszawa 2012
14. *Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie*, Warszawa 2010.
15. *Krajowy raport o rozwoju społecznym Polska 2012. Rozwój regionalny i lokalny*, Warszawa 2012.
16. *Kryteria delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich*, Warszawa 2013.
17. *Księga jubileuszowa 100-lecia Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego w Strzyżowie*, Strzyżów 2012.
18. Kudłaczka A. *Conservatio est continua creatio – czyli doktryna ochrony dziedzictwa jako komponentu przestrzeni egzystencjonalnej*, Wiadomości Konserwatorskie 43/2015
19. Lubelczyk A., *Ziemia Strzyżowska od wczesnego średniowiecza po połowę XVI w. w świetle źródeł archeologicznych* [w:] *Strzyżowski rocznik muzealny*, t. 1., Strzyżów 2015.
20. Lubojemska B., *Fryszak – zarys monograficzny*, Krosno 2001.
21. Machowski T., Nycz G., *Koleją z Jasła do Rzeszowa. Najciekawsze linie kolejowe Polski*, Rybnik 2014.
22. Myszka A., *Toponimia powiatu strzyżowskiego*, Rzeszów 2006.
23. Nowiny, nr 159, Rzeszów 1991.
24. *Ochrona środowiska w województwie podkarpackim w latach 2010 – 2012*, Rzeszów 2013.
25. Oliwińska – Wacko A., Wacko R., *Dzieje Czudca*, t.1., Rzeszów 2010.
26. Parczewski M., *Początki sąsiedztwa. Pogranicze polsko – rusko – słowackie w średniowieczu – materiały z konferencji Rzeszów 9 -11 V 1995*, Rzeszów 1996.
27. *Partnerska strategia zarządzania zmianą gospodarczą powiatu strzyżowskiego na lata 2014 – 2020*, Rzeszów 2014.
28. Petrykowski R., *Straż pożarna wczoraj i dziś. 20 lat Państwowej Straży Pożarnej na Podkarpaciu*, Rzeszów 2014.
29. Piętniewicz J., *Z przeszłości Fryszaka*, Fryszak 2005.
30. Pilarz B., Stec B., Złotek M., *Pstrągowa – nasza Mała Ojczyzna*, Rzeszów 2004.
31. *Plan gospodarki odpadami dla powiatu strzyżowskiego*, Strzyżów 2004.
32. *Plan rozwoju lokalnego powiatu strzyżowskiego na lata 2004 – 2006*, Kraków – Strzyżów 2004.
33. *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego*, Rzeszów 2002.
34. *Plan transportowy dla Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014 – 2020 (projekt 12.2015)*.
35. Podolska L., *Parafia Połomia – przeszłość i teraźniejszość*, Połomia 2012.
36. *Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju*, Warszawa 2013.
37. *Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych dla powiatu strzyżowskiego na lata 2008 – 2015*, Strzyżów 2008.
38. *Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu strategicznego rozwoju transportu województwa podkarpackiego do roku 2023*, Rzeszów 2015.

39. *Program integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych dla powiatu strzyżowskiego na lata 2009 – 2013*, Strzyżów 2009.
40. *Program ochrony środowiska dla powiatu strzyżowskiego*, Strzyżów 2004.
41. *Program opieki nad zabytkami powiatu strzyżowskiego*, 2015.
42. *Program strategiczny rozwoju transportu województwa podkarpackiego do roku 2023*, Rzeszów 2015, załącznik nr 1 do Uchwały Zarządu Województwa Podkarpackiego Nr 129/2815/15 z dnia 29 grudnia 2015 roku.
43. *Przemiany demograficzne w województwie podkarpackim w latach 2008 – 2012*, Rzeszów 2013.
44. *Ramowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych dla powiatu strzyżowskiego*, Strzyżów 2004.
45. *Raport z realizacji Powiatowego Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Strzyżowskiego za lata 2010 – 2011*, Strzyżów 2012.
46. *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020 na rzecz inteligentnej specjalizacji (RIS3)*, Rzeszów 2015.
47. *Rocznik statystyczny województwa podkarpackiego 2001*, Rzeszów 2001.
48. *Rocznik niebylecki*, t. 1, Niebylec 2013.
49. *Rocznik niebylecki*, t. 2 Niebylec 2014.
50. Rusek Z., Skóra D., *Spółeczność żydowska w dawnym Strzyżowie i okolicy – historia i wspomnienia*, brak daty i miejsca wydania.
51. Sarna W., *Opis powiatu jasielskiego*, Jasło 2003.
52. Sarna W., *Opis powiatu krośnieńskiego pod względem historyczno – geograficznym*, Przemyśl 1898.
53. *Schematyzm diecezji rzeszowskiej. Wydanie jubileuszowe na Wielki Jubileusz Wcielenia (stan z dnia 25.03.2000 r.)*, Rzeszów 2000.
54. *Seminarium: Ochrona i zagospodarowanie zabytkowych zespołów obronnych. Schrony kolejowe Sępina – Cieszyna*, Strzyżów, Warszawa 2000.
55. Soja R., *Środowisko geograficzne regionu strzyżowskiego*, [w:] *Studia nad dziejami Strzyżowa i okolic*, red. Cynarski S., Rzeszów 1980.
56. *Sprawozdanie z realizacji zadań w 2015 roku Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Strzyżowie*, Strzyżów 2016.
57. Stanaszek B., *Brzostek i okolice*, Brzostek 1997.
58. *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*, Warszawa 2017.
59. *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020*, Warszawa 2013.
60. *Strategia Rozwoju Kraju 2020*, Warszawa 2012.
61. *Strategia rozwoju Polski Wschodniej 2020. Aktualizacja*, Warszawa 2013.
62. *Strategia rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2002-2010*, Strzyżów 2002.
63. *Strategia rozwoju transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.)*, Warszawa 2013, załącznik do uchwały nr 6 Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2013 r. (poz. 75), M.P. z 2013 r.
64. *Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2020*, Rzeszów 2013.
65. *Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030*, Warszawa 2013.
66. *Strzyżowski rocznik muzealny*, t. 1., Strzyżów 2015.
67. *Studia nad dziejami Strzyżowa i okolic*, red. Cynarski S., Rzeszów 1980.
68. *Studium ochrony wartości kulturowych i krajobrazu do Studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy Frysztak*, Rzeszów 1997 – 1998.
69. *Studium wykonalności projektu Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej, województwo podkarpackie, powiat strzyżowski, obszary: Podkarpackie C, Podkarpackie M*, Warszawa 2009.

70. Szetela T., *Dzieje Dobrzechowa. Opowieść o rodzinnej wsi*, Rzeszów – Dobrzechów 2003.
71. Szetela – Zuchowa T., *Barbizon wiśniowski*, Rzeszów 1997.
72. *Ślady przeszłości. Sejmik kultury powiatu strzyżowskiego w latach 2006 – 2012*, Strzyżów 2012.
73. Tucholska A., *Powiat - między zbiorowością a wspólnotą*, Warszawa 2007.
74. *Turystyka w województwie podkarpackim w latach 2010-2011*, Rzeszów 2012.
75. Wasiluk R. e.a., *Tekst objaśniający. Geologiczno – górniczo – środowiskowe warunki utworzenia Geoparku „Dolina Wisłoka – Polski Teksas”*, Kraków – Warszawa 2013.
76. *Województwo podkarpackie 2006. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2006.
77. *Województwo podkarpackie 2007. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2007.
78. *Województwo podkarpackie 2011. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2011.
79. *Województwo podkarpackie 2014. Podregiony, powiaty, gminy*, Rzeszów 2014.
80. *Województwo podkarpackie 2015. Podregiony, powiaty, gminy 2015*, Rzeszów 2015.
81. *Województwo podkarpackie 2016. Podregiony, powiaty, gminy 2015*, Rzeszów 2016.
82. *Założenia do strategii rozwoju kształcenia zawodowego w powiecie strzyżowskim na lata 2007 – 2013*, Strzyżów 2007.
83. *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie podkarpackim w latach 2013 i 2014*, Rzeszów 2015.

Strony internetowe:

1. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1315>
2. <http://lazarus.elte.hu/hun/digkonyv/topo/200e/39-50>
3. <http://mapire.eu/en/>
4. http://rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/badania_zewnetrzne/Przegl_d_regionany_2014.pdf
5. <http://rzeszow.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/spisy-powszechno-migracje-zagraniczne-i-wewnetrzne-ludnosci-wojewodztwa-podkarpackiego-nsp-2011,29,1.html>
6. <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-dla-powiatow-i-miast-na-prawie-powiatu-oraz-podregionow-na-lata-2014-2050-opracowana-w-2014-r-,5,5.html>
7. http://www.gddkia.gov.pl/userfiles/articles/g/GENERALNY_POMIAR_RUCHU_2010/0.1.1.4_SDR_w_pkt_pomiarowych_w_2010_roku.pdf
8. <http://www.iaepan.edu.pl/galicja/>
9. http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/dzialalnosc/finanse-publiczne/budzety-jednostek-samorzadu-terytorialnego/kwoty-i-wskazniki-/asset_publisher/RJc8/content/wskazniki-dochodow-podatkowych-dla-poszczegolnych-gmin-powiatow-i-wojewodztw-na-2015-r
10. <http://www.mg.gov.pl/Bezpieczenstwo+gospodarcze/Strategia+Europa+2020/Krajowy+Program+Reform/Aktualizacje>
11. <http://www.mg.gov.pl/node/23698>
12. <http://www.minrol.gov.pl/Informacje-branzowe/Strategia-zrownowazonego-rozwoju-wsi-rolnictwa-i-rybactwa-na-lata-2012-2020/Dokumenty-analazy>
13. <https://www.mr.gov.pl/>
14. <http://www.muzeum-strzyzow.pl>
15. <http://www.pbpp.pl/pliki/PZPWP/Plan%20Wojewodztwa.pdf>
16. <http://www.podkarpackie.pl/index.php/si/sspw>
17. <http://www.pupstrzyzow.pl/art/id/3>
18. <http://www.strzyzow.pl/pol/pages/historia>

19. <https://mapapubliczna.stryzowski.pl/map/viewer/Map.aspx>
20. <https://pl.wikipedia.org>
21. <https://sgps.stryzowski.pl/public/Model3D.aspx?uiCulture=pl>
22. <https://www.gddkia.gov.pl/pl/a/20580/Jest-decyzja-srodowiskowa-na-S19-w-Rzeszow-Pld-Barwinek>
23. <https://www.mpips.gov.pl/praca/strategie-i-dokumenty-programowe/strategia-rozwoju-kapitalu-ludzkiego-srkl---projekt-z-31072012-r/>
24. <http://www.mr.bip.gov.pl>, data pobrania 24.04.2016 r.
25. <http://www.demografia.stat.gov.pl>.
26. <http://www.ec.europa.eu/eurostat>
27. <http://www.epodkarpacie.com>
28. <http://www.krakow.rzgw.gov.pl>
29. <http://www.metropolia.bydgoszcz.pl/pliki/delimitacja.pdf>.
30. <http://www.rzeszow.stat.gov.pl>
31. <http://www.stat.gov.pl>
32. <http://www.stryzowski.pl>
33. <http://www.wspolnota.org.pl>
34. <http://www.mapypotrzebzdrowotnych.mz.gov.pl/mapy-potrzeb-zdrowotnych/>
35. http://static.rzeszow.uw.gov.pl/mapy-zdrowotne/09_PODKARPACKIE.pdf
36. https://suw.biblos.pk.edu.pl/resources/i5/i7/i1/i6/i4/r57164/KadluczkaA_ConservatioCcontinua.pdf

Spis wykresów:

Wykres nr 1 - Ludność w powiecie strzyżowskim wg czteroletnich przedziałów wiekowych w latach 2000, 2006 i 2014	68
Wykres nr 2 - Ludność w powiecie strzyżowskim w wieku 0 - 29 lat w latach 2000, 2006 i 2014	68
Wykres nr 3 - Liczba podmiotów gospodarczych w powiecie strzyżowskim w kolejnych latach.....	75
Wykres nr 4 - Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na liczbę ludności w 2014 r.	76
Wykres nr 5 - Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na liczbę ludności w wybranych powiatach województwa podkarpackiego w 2014 r.....	76
Wykres nr 6 - Podmioty gospodarki narodowej w powiecie strzyżowskim w 2014 r.....	78
Wykres nr 7 - Podmioty gospodarki narodowej wg wybranych rodzajów działalności w powiecie strzyżowskim w 2014 r.	79
Wykres nr 8 – Produkcja sprzedana przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w powiecie strzyżowskim w podmiotach zatrudniających powyżej 9 osób w latach 2000 – 2013 w zł.....	80
Wykres nr 9 – Liczba osób pracujących w powiecie strzyżowskim w kolejnych latach.....	81
Wykres nr 10 - Liczba pracujących w poszczególnych gminach powiatu strzyżowskiego w 2014 r.	82
Wykres nr 11 - Pracujący w podmiotach gospodarki narodowej w powiecie strzyżowskim wg sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności w 2014 r.....	82
Wykres nr 12 – Stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce, w województwie podkarpackim i w powiecie strzyżowskim w kolejnych latach.....	85
Wykres nr 13 - Gospodarstwa rolne ogółem w powiecie strzyżowskim wg wielkości w roku 2010	103
Wykres nr 14 – Struktura zasiewów w powiecie strzyżowskim wg Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku w ha	104

Wykres nr 15 - Liczba korzystających z noclegów w powiecie strzyżowskim w latach 2000 - 2013	114
Wykres nr 16 – Dochody budżetu Powiatu Strzyżowskiego w latach 2007 – 2014.....	119
Wykres nr 17 – Wydatki budżetu Powiatu Strzyżowskiego w 2014 r.....	121
Wykres nr 18 – Wydatki majątkowe samorządu powiatowego w Strzyżowie w latach 2007 – 2015	122
Wykres nr 19 – Ocena stopnia realizacji priorytetów strategicznych wyznaczonych w <i>Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2002 – 2016</i>	195

Spis tabel:

Tabela nr 1 - Powierzchnia i ludność powiatów woj. podkarpackiego w 2013 r.	46
Tabela nr 2 - Powierzchnia i ludność powiatu strzyżowskiego w 2014 r.	53
Tabela nr 3 - Ruch naturalny ludności w powiecie strzyżowskim w 2013 roku	70
Tabela nr 4 - Saldo migracji w powiecie strzyżowskim w latach 2005 - 2014	71
Tabela nr 5 – Ludność powiatu strzyżowskiego wg stanu na dzień 31.12.2014 r.	73
Tabela nr 6 – Podmioty gospodarcze w powiecie strzyżowskim wg liczby pracowników w 2014 r.	78
Tabela nr 7 – Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w latach 2002 - 2014	84
Tabela nr 8 - Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie podkarpackim.....	86
Tabela nr 9 – Aktywność zawodowa ludności w wieku 15 lat i więcej wg Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2011 r.	87
Tabela nr 10 – Liczba oddanych do użytku nowych budynków mieszkalnych oraz wydanych pozwoleń na budowę w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	90
Tabela nr 11 - Rejestrowana sieć wodociągowa w powiecie strzyżowskim w latach 1999 i 2014	92
Tabela nr 12 - Udział rodzajów użytków w powierzchni ogółem w 2014 r.....	100
Tabela nr 13 - Użytkowanie gruntów w powiecie strzyżowskim w 2014 r.	101
Tabela nr 14 - Użytki rolne i grunty orne w powiecie strzyżowskim w 2014 roku wg gmin	101
Tabela nr 15 - Działalność Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Boguchwale, Powiatowego Zespołu Doradców w Strzyżowie w latach 2007 - 2014	105
Tabela nr 16 - Wnioski obszarowe złożone do Biura Powiatowego ARiMR w Strzyżowie w latach 2011 – 2014.....	106
Tabela nr 17 - Liczba wniosków rolników o poszczególne typy płatności w powiecie strzyżowskim w 2015 r.	107
Tabela nr 18 - Kwoty płatności do gruntów rolnych (obszarowych i onw) w powiecie strzyżowskim ogółem w latach 2004 – 2014 w zł	107
Tabela nr 19 - Pogłowie zwierząt w gospodarstwach rolnych w powiecie strzyżowskim w latach 2012 – 2015 wg danych ARiMR.....	109
Tabela nr 20 - Produkcja mleka na terenie powiatu strzyżowskiego w latach 2006 – 2015 wg danych Agencji Rynku Rolnego	110
Tabela nr 21 - Działanie „Modernizacja gospodarstw rolnych” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 w powiecie strzyżowskim wg danych Biura Wsparcia Inwestycyjnego ARiMR w Rzeszowie	111
Tabela nr 22 - Zanieczyszczenia powietrza z zakładów emitujących pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy w powiecie strzyżowskim oraz powiatach ościennych w 2013 r..	115
Tabela nr 23 - Długość sieci kanalizacyjnej oraz liczba przyłączy kanalizacyjnych w powiecie strzyżowskim w 2014 roku	116

Tabela nr 24 – Liczba zdarzeń objętych interwencją Państwowej Straży Pożarnej w Strzyżowie w kolejnych latach.....	128
Tabela nr 25 – Liczba przestępstw kryminalnych stwierdzonych na terenie powiatu strzyżowskiego w kolejnych latach.....	130
Tabela nr 26 – Zdarzenia w ruchu drogowym na terenie powiatu strzyżowskiego w kolejnych latach.....	132
Tabela nr 27 – Środki finansowe przeznaczone na kontraktowanie świadczeń zdrowotnych w powiecie strzyżowskim przez Podkarpacki Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w 2014 r.	136
Tabela nr 28 – Ambulatoryjna opieka zdrowotna w powiecie strzyżowskim oraz w powiatach ościennych w 2013 r.	137
Tabela nr 29 – Liczba gospodarstw domowych z terenu powiatu strzyżowskiego i osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2009 - 2014	143
Tabela nr 30 – Kluby sportowe i ich członkowie w powiecie strzyżowskim w latach 2008 - 2014	149
Tabela nr 31 – Miejsce zamieszkania respondentów oraz podsumowanie ankiety przeprowadzonej na potrzeby <i>Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 - 2025</i>	160
Tabela nr 32 – Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego na terenie powiatu strzyżowskiego w związku z opracowywaniem <i>Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 - 2025</i>	161
Tabela nr 33 – Mocne i słabe strony powiatu strzyżowskiego oraz szanse i zagrożenia w obszarze strategicznym nr 1 „Gospodarka i rynek pracy”	208
Tabela nr 34 – Waloryzacja powiązań mocnych stron powiatu i szans rozwojowych oraz mocnych stron i zagrożeń w obszarze strategicznym nr 1 „Gospodarka i rynek pracy”	210
Tabela nr 35 – Waloryzacja powiązań słabych stron powiatu i szans rozwojowych oraz słabych stron i zagrożeń w obszarze strategicznym nr 1 „Gospodarka i rynek pracy”	211
Tabela nr 36 – Mocne i słabe strony powiatu strzyżowskiego oraz szanse i zagrożenia w obszarze strategicznym nr 2 „Infrastruktura techniczna”	212
Tabela nr 37 – Waloryzacja powiązań mocnych stron powiatu i szans rozwojowych oraz mocnych stron i zagrożeń w obszarze strategicznym nr 2 „Infrastruktura techniczna”	215
Tabela nr 38 – Waloryzacja powiązań słabych stron powiatu i szans rozwojowych oraz słabych stron i zagrożeń w obszarze strategicznym nr 2 „Infrastruktura techniczna”	216
Tabela nr 39 – Mocne i słabe strony powiatu strzyżowskiego oraz szanse i zagrożenia w obszarze strategicznym nr 3 „Usługi publiczne”	217
Tabela nr 40 – Waloryzacja powiązań mocnych stron powiatu i szans rozwojowych oraz mocnych stron i zagrożeń w obszarze strategicznym nr 3 „Usługi publiczne”	220
Tabela nr 41 – Waloryzacja powiązań słabych stron powiatu i szans rozwojowych oraz słabych stron i zagrożeń w obszarze strategicznym nr 3 „Usługi publiczne”	221
Tabela nr 42 – Mocne i słabe strony powiatu strzyżowskiego oraz szanse i zagrożenia w obszarze strategicznym nr 4 „Rolnictwo i obszary wiejskie”	222
Tabela nr 43 – Waloryzacja powiązań mocnych stron powiatu i szans rozwojowych oraz mocnych stron i zagrożeń w obszarze strategicznym nr 4 „Rolnictwo i obszary wiejskie” ..	225
Tabela nr 44 – Waloryzacja powiązań słabych stron powiatu i szans rozwojowych oraz słabych stron i zagrożeń w obszarze strategicznym nr 4 „Rolnictwo i obszary wiejskie”	226
Tabela nr 45 – Mocne i słabe strony powiatu strzyżowskiego oraz szanse i zagrożenia w obszarze strategicznym nr 5 „Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego”	227

Tabela nr 46 – Waloryzacja powiązań mocnych stron powiatu i szans rozwojowych oraz mocnych stron i zagrożeń w obszarze strategicznym nr 5 „Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego”	230
Tabela nr 47 – Waloryzacja powiązań słabych stron powiatu i szans rozwojowych oraz słabych stron i zagrożeń w obszarze strategicznym nr 5 „Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego”	231
Tabela nr 48 – Lista projektów kluczowych w obszarze strategicznym nr 1 „Gospodarka i rynek pracy”	246
Tabela nr 49 – Lista projektów kluczowych w obszarze strategicznym nr 2 „Infrastruktura techniczna”	265
Tabela nr 50 – Lista projektów kluczowych w obszarze strategicznym nr 3 „Usługi publiczne”	287
Tabela nr 51 – Lista projektów kluczowych w obszarze strategicznym nr 4 „Rolnictwo i obszary wiejskie”	306
Tabela nr 52 – Lista projektów kluczowych w obszarze strategicznym nr 5 „Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego”	329
Tabela nr 53 – Wskaźniki monitoringu <i>Strategii rozwoju powiatu stryżowskiego na lata 2017 – 2025 (Programu rozwoju powiatu stryżowskiego na lata 2017 – 2025)</i>	343

Spis map:

Mapa nr 1 - Dojazdy do pracy najemnej w Rzeczypospolitej Polskiej	15
Mapa nr 2 - Miejskie i wiejskie obszary funkcjonalne w Polsce	16
Mapa nr 3 - Miejskie obszary funkcjonalne w Polsce.....	17
Mapa nr 4 - Kierunki polityki przestrzennej wg KPZK 2030	18
Mapa nr 5 - Obszary wymagające restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji w Polsce	20
Mapa nr 6 - Ocena walorów estetycznych krajobrazu w Polsce.....	21
Mapa nr 7 - Typy funkcjonalne gmin w Polsce	25
Mapa nr 8 - Koncentracja negatywnych wskaźników na obszarach wiejskich w Polsce w układzie powiatowym	28
Mapa nr 9 - Żyzność gleb w Polsce.....	32
Mapa nr 10 - Obszary strategicznej interwencji w <i>Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2020</i> dla kierunków działania 3.3.1 – 3.3.4.....	39
Mapa nr 11 - Obszary wymagające szczególnego wsparcia w województwie podkarpackim w kontekście równoważenia rozwoju.....	44
Mapa nr 12 - Lokalny Wskaźnik Rozwoju Społecznego (LHDI) w powiatach w Polsce w 2010 r.	47
Mapa nr 13 – Powiat stryżowski w 2015 r. – ludność: 61912 osób, powierzchnia: 50347 ha, w tym miasto Strzyżów 1389 ha	48
Mapa nr 14 – Współczynnik urbanizacji – udział ludności zamieszkałej na terenach miejskich w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego w 2014 r.	50
Mapa nr 15 – Zasoby przyrodnicze i infrastruktura turystyczna powiatu stryżowskiego w 2015 r.	56
Mapa nr 16 – Fragment austro – węgierskiej mapy z końca XIX w. z częścią obszaru dzisiejszego powiatu stryżowskiego - m.in. z zaznaczonym przebiegiem linii kolejowej oraz kościołem (kapliczką) na górze Chełm	62
Mapa nr 17 – Przyrost naturalny w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego w 2014 r.	69

Mapa nr 18 - Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. ludności w województwie podkarpackim w 2014 r.	77
Mapa nr 19 - Międzygminne dojazdy do pracy w województwie podkarpackim do 12 miast tworzących miejskie obszary funkcjonalne	83
Mapa nr 20 - Przebieg planowanej obwodnicy miasta Strzyżowa wg projektu przygotowanego przez Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie.....	97
Mapa nr 21 - Przebieg planowanej drogi S -19 przez obszar powiatu strzyżowskiego wg koncepcji przygotowanej przez oddział podkarpacki Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w Rzeszowie	98
Mapa nr 22 - Klasy żyzności gleb w powiecie strzyżowskim wg opracowania Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach (2015).....	100
Mapa nr 23 – Wysokość dopłat bezpośrednich w przeliczeniu na 1 mieszkańca w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego w 2014 r.	108
Mapa nr 24 – Ofiary śmiertelne wypadków drogowych na 100 tys. ludności w poszczególnych powiatach woj. podkarpackiego w 2013 r.	131
Mapa nr 25 - Zdawalność egzaminu maturalnego w poszczególnych powiatach województwa podkarpackiego w 2014 r.	134
Mapa nr 26 – Sieć osadnicza w powiecie strzyżowskim w 2016 r.	151
Mapa nr 27 - Drogowa sieć bazowa i kompleksowa TEN-T w województwie podkarpackim	156
Mapa nr 28 – Schemat sieci dróg publicznych w powiecie strzyżowskim wg ich zarządców w 2015 r.	255
Mapa nr 29 – Szpitale leczące łącznie około 80% pacjentów kardiologicznych w Polsce (2013).....	277

Spis rysunków:

Rysunek nr 1 - Dokumenty strategiczne w Rzeczypospolitej Polskiej wg stanu z 2015 roku.13	
Rysunek nr 2 – Cel główny, cele szczegółowe oraz obszary koncentracji działań <i>Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju</i>	36
Rysunek nr 3 - Układ celów, dziedzin działań strategicznych oraz priorytetów tematycznych w <i>Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2020</i>	38
Rysunek nr 4 - Przekrój geologiczny przez rejon Wiśniowej.....	59
Rysunek nr 5 – Planowany przebieg Sieci Szerokopasmowej Polski Wschodniej w powiecie strzyżowskim	94
Rysunek nr 6 – Schemat planowanego projektu Podkarpacki System Informacji Przestrzennej z udziałem samorządu powiatowego w Strzyżowie.....	242
Rysunek nr 7 – Projekty przebudowy mostów w ciągach dróg powiatowych. Planowany okres realizacji: lata 2016 – 2018, szacowana wartość projektów 17 mln zł	254
Rysunek nr 8 – Nowe boisko lekkoatletyczne przy Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym we Frysztaku wg projektu budowlanego. Planowany okres realizacji: lata 2016 – 2018, szacowana wartość projektu 1,8 mln zł.....	274
Rysunek nr 9 – Elewacja wschodnia Szpitala Powiatowego po rozbudowie wg projektu budowlanego. Planowany okres realizacji: lata 2016 – 2018, szacowana wartość projektu 15 mln zł	279
Rysunek nr 10 – Schemat ogólny zarządzania <i>Strategią rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025</i> zgodnie z zasadą ciągłego doskonalenia (P-D-S-A; ang. Plan – Do – Study - Act) W.E. Deminga	341

Spis fotografii:

Fotografia nr 1 - Widok na rynek w Strzyżowie i kolegiatę strzyżowską.....	49
Fotografia nr 2 - Wystawa wieńców podczas dożynek gminnych w Jazowej.....	51
Fotografia nr 3 - Widok na Dobrzechów i szczyty Pogórza Strzyżowskiego	52
Fotografia nr 4 - Krajobraz Pogórza z widokiem na dolinę Wisłoka i Bramę Frysztacką.....	55
Fotografia nr 5 - Jeleń szlachetny (europejski) w lasach powiatu strzyżowskiego	57
Fotografia nr 6 - Widok na tunel schronowy z okresu II wojny światowej na pograniczu Cieszyń i Sępólno oraz dolinę rzeki Sępólna.....	63
Fotografia nr 7 - Powiatowo – gminne obchody Narodowego Święta Niepodległości w Strzyżowie.....	64
Fotografia nr 8 - Religijno - patriotyczne uroczystości upamiętniające ofiary zbrodni katyńskiej i katastrofy smoleńskiej w Strzyżowie	65
Fotografia nr 9 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: <i>Przebudowa drogi powiatowej nr 1927 R Węglówka – Wysoka Strzyżowska - Dobrzechów wraz z przebudową mostu na rzece Wisłok</i>	89
Fotografia nr 10 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: <i>Przebudowa drogi powiatowej nr 1918 R Zawadka – Grodzisko – Strzyżów</i>	95
Fotografia nr 11 – Prace polowe na Pogórzu Strzyżowskim.....	102
Fotografia nr 12 - Infrastruktura turystyczna w powiecie strzyżowskim: Kryta pływalnia „Otylia” w Strzyżowie.....	113
Fotografia nr 13 - Infrastruktura turystyczna w powiecie strzyżowskim: Zawody jeździeckie w ośrodku Maria Antonina w Gliniku Zaborowskim.....	114
Fotografia nr 14 - Infrastruktura ochrony środowiska w powiecie strzyżowskim: Oczyszczalnia ścieków komunalnych w Pułankach – inwestycja Gminy Frysztak	117
Fotografia nr 15 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: <i>Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej Powiatu Strzyżowskiego</i>	119
Fotografia nr 16 - Ćwiczenia ratownicze Powiatowego Systemu Zarządzania Kryzysowego	125
Fotografia nr 17 - Model numeryczny obszaru powiatu strzyżowskiego z nałożonymi warstwami, dostępny w Systemie Geoinformacyjnym Powiatu Strzyżowskiego	126
Fotografia nr 18 - Zniszczenia w budynkach mieszkalnych wywołane ruchami osuwiskowymi ziemi w 2010 r.....	127
Fotografia nr 19 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: <i>Regionalne Centrum Edukacji Zawodowej i Nowoczesnych Technologii w Strzyżowie</i>	135
Fotografia nr 20 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: <i>Rozbudowa, nadbudowa i zmiana sposobu użytkowania Szpitala Powiatowego w Strzyżowie</i>	139
Fotografia nr 21 - Budynek Domu Dziecka im. J. Korczaka w Strzyżowie.....	141
Fotografia nr 22 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: <i>Renowacja obiektów dziedzictwa kulturowego na terenie powiatu strzyżowskiego</i>	142
Fotografia nr 23 - Koncert niebyleckiej orkiestry podczas Podkarpackich Dożynek Malinowych w Połomi.....	144
Fotografia nr 24 - Patriotyczne Spotkania Chóralne „Z pieśnią ku wolności” w kościele pw. Św. Stanisława w Dobrzechowie	145
Fotografia nr 25 - Dom Dziecka w Żyznowie po renowacji obiektu.....	146
Fotografia nr 26 - Bieg uliczny o Puchar Starosty Strzyżowskiego z okazji Św. Konstytucji 3 maja w Strzyżowie	147
Fotografia nr 27 - Mecz Superligi tenisa stołowego GMKS „Strzelec” Frysztak w hali sportowej SOSW we Frysztaku	148

Fotografia nr 28 - Mecz drużyny Neobus Raf-Mar Niebylec w II lidze siatkówki mężczyzn w hali sportowej w Niebylecu	149
Fotografia nr 29 - Wyścig kolarski na etapie w powiecie strzyżowskim	150
Fotografia nr 30 - Rezerwat przyrody „Góra Chełm”	152
Fotografia nr 31 - Uprawa rzepaku w dolinie rzeki Wiśłok	153
Fotografia nr 32 - Siedziba strzyżowskiej firmy REMBUD – wykonawcy wielu inwestycji budowlanych w regionie	154
Fotografia nr 33 - Ruch samochodów w centrum Strzyżowa.....	157
Fotografia nr 34 - Stadion w Strzyżowie podczas organizowanych przez Starostwo Powiatowe w Strzyżowie Podkarpackich Prezentacji „Agromania” w 2010 r.....	163
Fotografia nr 35 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: <i>Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu strzyżowskiego poprzez zagospodarowanie zespołu parkowo-dworskiego i folwarcznego w Wiśniowej na potrzeby kulturowe i turystyczne</i>	165
Fotografia nr 36 - Produkcja miodu w pasiekach na terenie powiatu strzyżowskiego	166
Fotografia nr 37 - Uprawy w gospodarstwie ekologicznym na terenie powiatu strzyżowskiego	167
Fotografia nr 38 - Tradycyjny, pogórzański zaprzęg konny podczas imprezy plenerowej na terenie powiatu.....	168
Fotografia nr 39 - Spółdzielnia ASPROD – zakład produkcyjny i siedziba firmy w Strzyżowie	171
Fotografia nr 40 - Supermarket sieci sklepów MARMAX w Niebylecu.....	172
Fotografia nr 41 - Programy samorządu powiatowego w Strzyżowie: <i>Powiatowy Fundusz Stypendialny im. Jana Przecławczyka Dąbrowskiego</i>	175
Fotografia nr 42 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: <i>Kompleksowa termomodernizacja budynku A Zespołu Szkół w Strzyżowie wraz ze zmianą źródeł wytwarzania energii, wykonanie mechanicznej wentylacji z odzyskiem ciepła w budynku Starostwa Powiatowego w Strzyżowie</i>	177
Fotografia nr 43 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: <i>Budowa Centrum Kształcenia Praktycznego w Czudcu</i>	178
Fotografia nr 44 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: <i>Budowa pawilonu dydaktyczno – rewalidacyjnego w SOSW we Frysztaku dla kształcenia młodzieży w zawodach kucharz, cukiernik, stolarz, blacharz, ślusarz, murarz, betoniarz – zbrojarz, posadzkarz, malarz</i>	179
Fotografia nr 45 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: <i>Przebudowa mostów na rzece Wiśłok w ciągu dróg powiatowych nr 1922 R Wiśniowa – Jazowa - Markuszowa oraz nr 1411 R Babica – Lubenia – Błażowa</i>	181
Fotografia nr 46 - Likwidacja osuwiska na drodze powiatowej nr 1320 R Cieszyna – Huta Gogołowska - Kamienica.....	182
Fotografia nr 47 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: <i>Przebudowa drogi powiatowej nr 1936 R Niebylec - Gwoźnica wraz z przebudową mostów</i>	183
Fotografia nr 48 - Programy samorządu powiatowego w Strzyżowie: <i>Program dofinansowania odnowy obiektów zabytkowych w powiecie strzyżowskim</i>	188
Fotografia nr 49 - Programy samorządu powiatowego w Strzyżowie <i>Sejmik kultury powiatu strzyżowskiego</i> , edycja 2015 - Występ nagrodzonego Zespołu Pieśni i Tańca „Zaborowiaczy”	189
Fotografia nr 50 - Sprzęt ratowniczy w służbie strażaków z Państwowej Straży Pożarnej w Strzyżowie.....	190
Fotografia nr 51 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: <i>Zakup ambulansu medycznego dla potrzeb Oddziału Pomocy Doraźnej SP ZOZ w Strzyżowie</i>	191

Fotografia nr 52 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: <i>Budowa nowego Zakładu Rehabilitacji Leczniczej SP ZOZ w Strzyżowie</i>	192
Fotografia nr 53 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: <i>Modernizacja obiektów pomocy społecznej w powiecie strzyżowskim w celu osiągnięcia obowiązujących standardów, poprawy wydajności energetycznej i dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo</i>	193
Fotografia nr 54 - Zakończenie projektu realizowanego w latach 2014 - 2015 przez samorząd powiatowy w Strzyżowie i miasto Brody na Ukrainie	194
Fotografia nr 55 - Współczesny układ zabudowy i zagospodarowania przestrzeni, w tym sieci komunikacyjnej Czudca jako sublokalnego ośrodka wzrostu	196
Fotografia nr 56 - Widok na Frysztak (sublokalny ośrodek wzrostu) z przebiegiem drogi wojewódzkiej nr 988 Babica – Warzyce oraz nowym zagospodarowaniem przestrzeni w jej sąsiedztwie	197
Fotografia nr 57 - Współczesny układ zabudowy i zagospodarowania przestrzeni, w tym sieci komunikacyjnej Niebylca jako sublokalnego ośrodka wzrostu z drogą krajową nr 19	199
Fotografia nr 58 - Współczesny układ zabudowy i zagospodarowania przestrzeni, w tym sieci komunikacyjnej Strzyżowa jako lokalnego ośrodka wzrostu	202
Fotografia nr 59 - Współczesny układ zabudowy i zagospodarowania przestrzeni, w tym sieci komunikacyjnej Wiśniowej jako sublokalnego ośrodka wzrostu z drogą wojewódzką nr 988 i zmodernizowaną linią kolejową	203
Fotografia nr 60 - Budynek dawnego dworu ziemiańskiego w Pstrągowej	232
Fotografia nr 61 - Koncepcja rozbudowy firmy FME Food Machinery Europe sp z o.o. w Wyżnem z 2013 r. – wytwórcy nowoczesnych linii technologicznych do przetwórstwa żywności	235
Fotografia nr 62 - Produkcja cukierka „Krówka” w strzyżowskiej Cukierniczej Spółdzielni „Roksana” – największego wytwórcy cukierków na Podkarpaciu	238
Fotografia nr 63 - Ośrodek rekreacyjno – turystyczny „Siedlisko Janczar” w Pstrągowej	245
Fotografia nr 64 - Modernizacja linii kolejowej Rzeszów - Jasło	257
Fotografia nr 65 - Kształcenie zawodowe młodzieży na obrabiarkach sterowanych numerycznie w Centrum Kształcenia Praktycznego w Dobrzechowie	269
Fotografia nr 66 - Kształcenie zawodowe młodzieży w zawodach gastronomicznych w Zespole Szkół w Czudcu	270
Fotografia nr 67 - XVI-wieczny kościół p.w. Św. Mikołaja w Połomi	292
Fotografia nr 68 - Stoisko gospodarstwa ekologicznego z powiatu strzyżowskiego podczas Podkarpackich Prezentacji „Agromania” w Strzyżowie	297
Fotografia nr 69 - Rolnictwo powiatu strzyżowskiego: Uprawa winorośli w winnicy Maria Anna w Wyżnem	299
Fotografia nr 70 - Wyrób wędlin w Zakładzie Przetwórstwa Mięsnego – MAREK LEŚNIAK w Strzyżowie	300
Fotografia nr 71 - Rajd narciarsko – pieszy o Puchar Przechodni Starosty Strzyżowskiego	301
Fotografia nr 72 - Koło gospodyń wiejskich z Oparówki podczas konkursu „Strojenie stołu wielkanocnego” organizowanego przez Ośrodek Kultury w Wiśniowej	303
Fotografia nr 73 - Sakralna architektura drewniana – Kościół pw. Św. Katarzyny z 1672 r. w Gogołowie	304
Fotografia nr 74 - Tradycyjne zagospodarowanie przestrzeni i uprawy rolnicze na Pogórzu Strzyżowskim	305
Fotografia nr 75 - Rzeka Wisłok – obszar Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000 (PLH180030)	308
Fotografia nr 76 - Aleja grabowa w Zespole pałacowo – parkowym w Wiśniowej	309

Fotografia nr 77 - Wnętrze schronu kolejowego z okresu II wojny św. pod Żarnowską Górą w Strzyżowie	310
Fotografia nr 78 - Turystyka konna na terenie powiatu strzyżowskiego	313
Fotografia nr 79 - Kompleks wyciągów narciarskich „Pod Dziedzicem” w Gogołowie	314
Fotografia nr 80 - Wnętrze XIX – wiecznej synagogi, obecnie Gminnej Biblioteki Publicznej w Niebylcu	315
Fotografia nr 81 - Zima w Czarnorzecko – Strzyżowskim Parku Krajobrazowym.....	317
Fotografia nr 82 - Rezerwat przyrody „Góra Chełm”	318
Fotografia nr 83 - Projekty samorządu powiatowego w Strzyżowie: <i>Likwidacja skutków osuwisk w ciągu dróg powiatowych</i>	322
Fotografia nr 84 - Sakralna architektura drewniana – XV-wieczny Kościół pw. Św. Mikołaja w Lubli.....	324
Fotografia nr 85 - Schron kolejowy z okresu II wojny światowej na pograniczu Stępiny i Cieszyńny.....	325
Fotografia nr 86 - Sakralna architektura drewniana – cerkiew p.w. Opieki Matki Boskiej w Bonarówce z XVII w., obecnie kościół rzymskokatolicki.....	326
Fotografia nr 87 - Wyścig rowerowy MTB Cyklokarpaty na trasie przebiegającej przez rezerwat Herby	327
Fotografia nr 88 - Ośrodek narciarski „Oaza-ski” w Strzyżowie	328

Spis załączników:

Załącznik nr 1.....	366
Załącznik nr 2.....	376
Załącznik nr 3.....	380
Załącznik nr 4.....	394
Załącznik nr 5.....	399

Test zgodności przyjętych celów strategicznych *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025 (Programu rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025)* z wybranymi dokumentami strategicznymi z poziomu regionalnego, krajowego i europejskiego

<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020</i>										
Obszary/cele strategiczne		Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka	Cyfrowe Podkarpackie	Czysta energia	Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego	Infrastruktura komunikacyjna	Spójność przestrzenna i społeczna	Regionalny rynek pracy	Integracja społeczna	Jakość edukacji i kompetencji w regionie
Obszar strategiczny nr 1 Gospodarka, rynek pracy	9.1.1. Zbudowanie w powiecie strzyżowskim nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki, opartej na wiedzy, zdolnej do tworzenia nowych, trwałych miejsc pracy	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Obszar strategiczny nr 2 Infrastruktura techniczna	9.2.1. Poprawa dostępności powiatu strzyżowskiego poprzez wzmocnienie i unowocześnienie powiązań z międzynarodowymi, krajowymi i regionalnymi sieciami komunikacyjnymi, regionalnymi i subregionalnym i ośrodkami wzrostu, a także powiązań wewnętrznych oraz rozwój infrastruktury przesyłowej, komunalnej, turystycznej i rekreacyjnej	X	X	X	X	X	X	X		

Obszar strategiczny nr 3 Usługi publiczne	9.3.1. Rozwój różnych form nowoczesnych usług publicznych: edukacji ogólnej i zawodowej, usług administracji publicznej opartych o cyfrowy przekaz informacji, usług transportowych, a także zapewnienie wysokiego standardu usług medycznych i społecznych jak również bezpieczeństwa obywateli oraz działania na rzecz włączenia w życie lokalnej wspólnoty osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem		X		X		X	X	X	X
Obszar strategiczny nr 4 Rolnictwo i obszary wiejskie	9.4.1. Rozwój gospodarstw rolnych, różnych form i metod produkcji rolniczej, a także modernizacja obszarów wiejskich powiatu strzyżowskiego oraz aktywizacja lokalnych społeczności	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Obszar strategiczny nr 5 Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego	9.5.1. Inteligentne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i walorów kulturowych do przyspieszenia procesów zrównoważonego rozwoju na terenie powiatu strzyżowskiego	X		X	X		X	X	X	X
Strategia Rozwoju Województwa PODKARPACIE 2020										
Obszary/cele strategiczne		1. Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej	2. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników: innowacyjność i regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców	3. Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalnej jako element budowania potencjału rozwojowego o regionu	4. Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa					
Obszar strategiczny nr 1 Gospodarka i rynek pracy	9.1.1. Zbudowanie w powiecie strzyżowskim nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki, opartej na wiedzy, zdolnej do tworzenia nowych, trwałych miejsc pracy	X	X	X	X					

Obszar strategiczny nr 2 Infrastruktura techniczna	9.2.1. Poprawa dostępności powiatu strzyżowskiego poprzez wzmocnienie i unowocześnienie powiązań z międzynarodowymi, krajowymi i regionalnymi sieciami komunikacyjnymi, regionalnymi i subregionalnym i ośrodkami wzrostu, a także powiązań wewnętrznych oraz rozwój infrastruktury przesyłowej, komunalnej, turystycznej i rekreacyjnej			X	X
Obszar strategiczny nr 3 Usługi publiczne	9.3.1. Rozwój różnych form nowoczesnych usług publicznych: edukacji ogólnej i zawodowej, usług administracji publicznej opartych o cyfrowy przekaz informacji, usług transportowych, a także zapewnienie wysokiego standardu usług medycznych i społecznych jak również bezpieczeństwa obywateli oraz działania na rzecz włączenia w życie lokalnej	X	X		X

	wspólnoty osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem				
Obszar strategiczny nr 4 Rolnictwo i obszary wiejskie	9.4.1. Rozwój gospodarstw rolnych, różnych form i metod produkcji rolniczej, a także modernizacja obszarów wiejskich powiatu strzyżowskiego oraz aktywizacja lokalnych społeczności	X	X		X
Obszar strategiczny nr 5 Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska naturalnego i kulturowego	9.5.1. Inteligentne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i walorów kulturowych do przyspieszenia procesów zrównoważonego rozwoju na terenie powiatu strzyżowskiego	X			X
<i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 - 2020</i>					
Obszary/cele strategiczne	1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”)	2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”)	3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”)		

Obszar strategiczny nr 1. Gospodarka i rynek pracy	9.1.1. Zbudowanie w powiecie strzyżowskim nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki, opartej na wiedzy, zdolnej do tworzenia nowych, trwałych miejsc pracy	X		X
Obszar strategiczny nr 2 Infrastruktura techniczna	9.2.1. Poprawa dostępności powiatu strzyżowskiego poprzez wzmocnienie i unowocześnienie powiązań z międzynarodowymi, krajowymi i regionalnymi sieciami komunikacyjnymi, regionalnymi i subregionalnymi ośrodkami wzrostu, a także powiązań wewnętrznych oraz rozwój infrastruktury przesyłowej, komunalnej, turystycznej i rekreacyjnej	X	X	X
Obszar strategiczny nr 3 Usługi publiczne	9.3.1. Rozwój różnych form nowoczesnych usług publicznych: edukacji ogólnej i zawodowej, usług administracji publicznej opartych o cyfrowy przekaz informacji,		X	X

	usług transportowych, a także zapewnienie wysokiego standardu usług medycznych i społecznych jak również bezpieczeństwa obywateli oraz działania na rzecz włączenia w życie lokalnej wspólnoty osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem			
Obszar strategiczny nr 4 Rolnictwo i obszary wiejskie	9.4.1. Rozwój gospodarstw rolnych, różnych form i metod produkcji rolniczej, a także modernizacja obszarów wiejskich powiatu strzyżowskiego oraz aktywizacja lokalnych społeczności	X	X	
Obszar strategiczny nr 5 Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego	9.5.1. Inteligentne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i walorów kulturowych do przyspieszenia procesów zrównoważonego o rozwoju na terenie powiatu strzyżowskiego	X	X	X
<i>Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu</i>				

Obszary/cele strategiczne		1. Inteligentny rozwój: innowacje, edukacja, społeczeństwo cyfrowe	2. Zrównoważony rozwój: klimat, energia i mobilność; konkurencyjność	3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: zatrudnienie i umiejętności, walka z ubóstwem
Obszar strategiczny nr 1 Gospodarka, rynek pracy	9.1.1. Zbudowanie w powiecie strzyżowskim nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki, opartej na wiedzy, zdolnej do tworzenia nowych, trwałych miejsc pracy	X	X	X
Obszar strategiczny nr 2 Infrastruktura techniczna	9.2.1. Poprawa dostępności powiatu strzyżowskiego poprzez wzmocnienie i unowocześnienie powiązań z międzynarodowymi, krajowymi i regionalnymi sieciami komunikacyjnymi, regionalnymi i subregionalnymi ośrodkami wzrostu, a także powiązań wewnętrznych oraz rozwój infrastruktury przesyłowej, komunalnej, turystycznej i rekreacyjnej		X	X

Obszar strategiczny nr 3 Usługi publiczne	9.3.1. Rozwój różnych form nowoczesnych usług publicznych: edukacji ogólnej i zawodowej, usług administracji publicznej opartych o cyfrowy przekaz informacji, usług transportowych a także zapewnienie wysokiego standardu usług medycznych i społecznych jak również bezpieczeństwa obywateli oraz działania na rzecz włączenia w życie lokalnej wspólnoty osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem	X	X	X
Obszar strategiczny nr 4 Rolnictwo i obszary wiejskie	9.4.1. Rozwój gospodarstw rolnych, różnych form i metod produkcji rolniczej, a także modernizacja obszarów wiejskich powiatu strzyżowskiego oraz aktywizacja lokalnych społeczności		X	X

Obszar strategiczny nr 5 Ochrona oraz inteligentne wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego	9.5.1. Inteligentne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i walorów kulturowych do przyspieszenia procesów zrównoważonego rozwoju na terenie powiatu strzyżowskiego	X	X	X

Załącznik nr 2

Wydatki na drogi powiatowe w powiecie strzyżowskim w latach 1999 – 2015

1. Wydatki całkowite z budżetu powiatu na drogi powiatowe w poszczególnych gminach i ogółem w latach 1999 – 2015 w zł

Rok	Czudec	Frysztak	Niebylec	Strzyżów	Wiśniowa	Ogółem
1999	304 080,12	302 153,56	277 588,91	349 051,13	274 147,28	1 507 021,00
2000	343 093,10	369 242,26	442 918,63	475 706,45	322 558,56	1 953 519,00
2001	661 390,46	420 248,26	389 087,70	550 328,15	512 538,77	2 533 593,34
2002	663 387,09	752 450,25	870 612,15	871 134,59	733 306,48	3 890 890,56
2003	315 558,08	699 939,37	388 210,41	700 093,74	279 906,32	2 383 707,92
2004	762 338,79	446 269,39	654 954,72	562 395,81	766 434,82	3 192 393,53
2005	609 263,57	998 423,97	1 378 830,03	1 478 429,01	636 271,24	5 101 217,82
2006	688 859,78	548 888,06	690 772,98	1 719 514,36	1 398 993,57	5 047 028,75
2007	1 896 895,45	3 471 959,65	932 890,47	1 792 348,10	1 046 124,95	9 140 218,62
2008	625 289,94	1 381 749,24	3 535 922,71	2 288 293,25	1 297 797,82	9 129 052,96
2009	964 511,97	5 088 131,21	2 231 111,74	2 635 879,92	4 851 765,08	15 771 399,92
2010	6 224 772,75	5 395 318,87	7 006 281,30	16 015 443,24	1 267 447,33	35 909 263,49
2011	4 151 107,41	659 287,71	1 983 562,96	13 057 440,98	7 937 741,72	27 789 140,78
2012	2 244 478,12	1 363 331,54	1 450 218,14	1 616 485,61	460 011,84	7 134 525,25
2013	1 421 038,97	4 309 905,40	468 372,53	6 557 297,87	1 655 154,10	14 411 768,87
2014	992 543,59	412 694,35	3 859 229,73	628 137,40	6 220 427,38	12 113 032,45
2015	1 157 959,67	2 265 729,64	1 081 922,09	4 679 827,52	730 274,15	9 915 713,07
Ogółem	24 026 568,86	28 885 722,73	27 642 487,20	55 977 807,13	30 390 901,41	166 923 487,33

2. Wydatki całkowite na odnowy i budowę nowych nawierzchni dróg powiatowych z budżetu powiatu w poszczególnych gminach w latach 1999 – 2015 w zł (bez wydatków na bieżące utrzymanie infrastruktury drogowej oraz bez wydatków związanych z funkcjonowaniem PZD w Strzyżowie)

Rok	Czudec	Frysztak	Niebylec	Strzyżów	Wiśniowa	Ogółem
1999	162 957,00	169 360,00	162 513,00	163 701,00	160 875,00	819 406,00
2000	192 714,00	207 509,00	264 871,00	308 131,00	197 948,00	1 171 173,00
2001	332 480,00	325 473,00	375 519,00	339 805,00	347 816,00	1 721 093,00
2002	242 236,00	328 709,00	305 673,00	282 569,00	270 499,00	1 429 686,00
2003	159 589,00	567 039,00	225 580,00	529 493,00	128 607,00	1 610 308,00
2004	400 680,00	232 488,00	372 840,00	316 961,00	569 251,00	1 892 220,00
2005	263 462,00	548 315,00	1 037 788,00	736 836,00	360 032,00	2 946 433,00
2006	348 989,00	288 648,00	421 334,00	1 371 783,00	1 120 207,00	3 550 961,00
2007	430 270,00	1 948 165,00	554 231,00	873 673,00	427 760,00	4 234 099,00
2008	444 475,00	1 191 020,00	326 786,00	1 741 986,00	774 571,00	4 478 838,00
2009	648 135,00	4 758 723,00	1 847 169,00	2 052 648,00	4 459 803,00	13 766 478,00
2010	5 833 727,00	4 988 165,00	6 531 723,00	15 294 560,00	782 976,00	33 431 151,00
2011	3 787 554,00	280 759,00	1 542 369,00	12 387 241,00	7 487 332,00	25 485 255,00
2012	1 873 174,00	976 733,00	999 618,00	931 997,00	00,00	4 781 522,00

2013	1 085 768,00	3 960 824,00	61 500,00	5 939 234,00	1 239 783,00	12 287 109,00
2014	699 459,00	53 690,00	3 487 809,00	9 451,00	5 880 227,00	10 130 636,00
2015	772 401,89	1 885 567,27	702 358,35	4 105 707,16	340 212,10	7 709 445,77
Ogółem	17 678 070,89	22 711 187,27	19 219 681,35	47 385 776,16	24 547 899,10	131 445 813,77

3. Środki otrzymane z budżetów gmin na drogi powiatowe w latach 1999 – 2015 w zł

Rok/ Gmina	Czudec	Frysztak	Niebylec	Strzyżów	Wiśniowa	Ogółem
1999	247 380,00	00,00	119 894,00	00,00	00,00	367 274,00
2000	149 956,00	100 000,00	54 325,00	00,00	00,00	304 281,00
2001	7 998,00	79 778,00	40 000,00	34 000,00	00,00	161 776,00
2002	19 000,00	00,00	00,00	00,00	00,00	19 000,00
2003	25 000,00	00,00	00,00	40 000,00	00,00	65 000,00
2004	45 000,00	34 944,00	00,00	50 000,00	00,00	129 944,00
2005	00,00	123 287,00	00,00	50 000,00	10 000,00	183 287,00
2006	00,00	39 950,00	25 000,00	50 000,00	00,00	114 950,00
2007	85 000,00	448 910,00	200 000,00	175 000,00	50 000,00	958 910,00
2008	00,00	170 000,00	450 000,00	50 000,00	65 000,00	735 000,00
2009	20 000,00	1 125 800,00	00,00	00,00	90 000,00	1 235 800,00
2010	1 025 000,00	546 273,00	834 251,00	2 053 515,00	27 000,00	4 486 039,00
2011	200 000,00	00,00	00,00	150 000,00	100 000,00	450 000,00
2012	00,00	00,00	132 107,00	00,00	00,00	132 107,00
2013	83 972	00,00	00,00	75 222,00	00,00	159 194,00
2014	60 000,00	00,00	00,00	00,00	20 000,00	80 000,00
2015	125 000,00	00,00	27 500,00	50 000,00	85 000,00	287 500,00
Ogółem	2 093 306,00	2 668 942,00	1 883 077,00	2 777 737,00	447 000,00	9 870 062,00

4. Nakłady na drogi powiatowe w latach 1999 – 2015 w zł w przeliczeniu na 1 km długości

	Gmina Czudec	Gmina Frysztak	Gmina Niebylec	Gmina Strzyżów	Gmina Wiśniowa	Powiat ogółem
Długość dróg powiatowych w km	31,861	33,228	37,498	59,461	40,068	202,116
Nakłady ogółem na drogi powiatowe w latach 1999 – 2015 w zł	24026568,86	28885722,73	27642487,20	55977807,13	30390901,41	166923487,33
Nakłady ogółem na wykonanie nowych nawierzchni	17678070,89	22711187,27	19219681,35	47385776,16	24547899,10	131445813,77

na drogach powiatowych w latach 1999 – 2015 w zł						
Nakłady ogółem w latach 1999 – 2015 w przeliczeniu na 1 km bieżący w zł	754105,92	869318,73	737172,31	941420,55	758483,11	825879,63 zł
Nakłady ogółem na nowe nawierzchnie w latach 1999 – 2015 w przeliczeniu na 1 km bieżący w zł	554849,84	683495,46	512552,17	796921,95	612655,96	650348,38
Nakłady z budżetów gmin w latach 1999 – 2015 w przeliczeniu na 1 km bieżący dróg powiatowych w danej gminie w zł	65701,20	80322,08	50218,06	46715,28	11156,03	48833,65

5. Osiągnięte efekty rzeczowe z wydatkowanych środków finansowych w zakresie odnowy nawierzchni i budowy nowych dróg w latach 1999 – 2015 w mb

Rok/ długość w mb.	Powiat ogółem	Gmina Czudec	Gmina Frysztak	Gmina Niebylec	Gmina Strzyżów	Gmina Wiśniowa
1999	8,927	2,481	1,809	2,389	1,169	1,079
2000	9,298	2,660	1,660	1,480	2,098	1,400
2001	9,116	1,700	2,164	1,752	1,800	1,700
2002	8,525	1,815	1,700	1,720	1,640	1,650
2003	7,500	0,900	2,060	0,900	2,970	0,670
2004	7,020	1,490	0,710	1,340	1,480	2,000
2005	11,440	1,060	2,140	3,630	3,110	1,500
2006	9,150	1,595	1,330	1,690	1,830	2,705
2007	20,225	2,565	8,960	2,875	4,485	1,340
2008	14,760	1,720	3,230	1,330	6,660	1,820
2009	19,155	2,000	5,080	0,800	1,615	9,660

2010	20,167	5,720	5,520	2,570	5,202	1,155
2011	8,025	2,610	0,500	0,380	0,300	4,235
2012	5,660	0,625	0,000	2,755	2,280	0,000
2013	2,105	0,000	0,000	0,000	1,465	0,640
2014	3,222	0,000	0,000	3,222	0,000	0,000
2015	2,775	0,400	0,920	1,150	0,305	0,000
Razem	167,07	29,341	37,783	29,983	38,409	31,554

Załącznik nr 3 Wykaz projektów inwestycyjnych samorządu powiatowego w Strzyżowie zrealizowanych w latach 2004 – 2015 z udziałem środków zagranicznych

Lp.	Tytuł projektu	Tytuł programu	Okres realizacji	Wartość zadania w PLN				Opis efektów rzeczowych
			Data złożenia wniosku	Ogółem	W tym:			
			Data końcowego rozliczenia wniosku		Środki programu	Udział własny	Inne publiczne środki krajowe	
1	Regionalne Centrum Edukacji Zawodowej i Nowoczesnych Technologii w Strzyżowie	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego	23.05.2012 r. 					

	standardów, poprawy wydajności energetycznej i dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo		04.05.2011 r.					Centrum Pomocy Rodzinie w Strzyżowie, zwiększenie liczby pensionariuszy w obydwu Domach oraz uzyskanie nowoczesnych, spełniających wszystkie standardy placówek pomocy społecznej w powiecie.
3	Przebudowa drogi powiatowej nr 1918 R Zawadka – Grodzisko – Strzyżów	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego	26.02.2010 r.	10 709 667,55	4 930 482,34	2 833 003,46	Budżet państwa 2 796 181,75 Gmina Strzyżów 150 000,00	Poprawa parametrów technicznych drogi na odcinku 9,76 km, modernizacja 6 zatok autobusowych, wybudowanie 2,60 km chodników, modernizacja 10 skrzyżowań, modernizacja 8 km poboczy utwardzonych, zwiększenie nośności drogi, zmniejszenie średniego czasu przejazdu.
			02.12.2011 r.					
4	Przebudowa drogi powiatowej nr 1927 R Węglówka – Wysoka Strzyżowska - Dobrzechów wraz z przebudową mostu na rzece Wisłok	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego	29.05.2008 r.	8 982 342,97	4 494 174,56	2 434 653,31	Gmina Strzyżów 2 053 515,10	Budowa nowego mostu żelbetonowego o nośności 40 t w miejscu obiektu zbudowanego w latach 50. XX w. o konstrukcji metalowo-drewnianej, poprawa parametrów technicznych drogi na odcinku 4,37 km, modernizacja 1 zatoki autobusowej, budowa chodników, modernizacja 4 skrzyżowań, poboczy, zwiększenie nośności, poprawa parametrów użytkowych drogi.
			23.12.2010 r.					

5	Przebudowa mostów na rzece Wisłok w ciągu dróg powiatowych nr 1922 R Wiśniowa – Jazowa-Markuszowa oraz nr 1411 R Babica – Lubenia - Błazowa	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego	26.02.2010 r.	6 037 332,69	4 054 591,77	1 364 558,42	Budżet państwa 618 182,5	Przebudowa dwóch istniejących obiektów mostowych w m. Jazowa (długość mostu po przebudowie 84,5 m) i Babica (73,20 m) a przez to podniesienie parametrów dróg powiatowych w gminie Czudec i Wiśniowa wraz z infrastrukturą towarzyszącą.
			30.12.2011 r.					
6	Przebudowa drogi powiatowej nr 1936 R Niebylec - Gwoźnica wraz z przebudową mostów	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego	29.05.2008 r.	5 567 733,37	3 873 950,12	859 532,25	Gmina Niebylec 834 251,00	Poprawa parametrów technicznych na odcinku 4,30 km drogi powiatowej, modernizacja 4 zatok autobusowych, budowa chodników, modernizacja 3 obiektów mostowych, modernizacja 4 skrzyżowań, zwiększenie nośności i poprawa komfortu użytkowników.
			09.12.2010 r.					

7	Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu strzyżowskiego poprzez zagospodarowanie zespołu parkowo-dworskiego i folwarcznego w Wiśniowej na potrzeby kulturowe i turystyczne	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego	28.10.2010 r.	4 583 880,12	3 877 628,65	706 251,47	-----	Projekt dotyczył adaptacji obiektu stajni i części obory zabytkowego zespołu parkowo-dworskiego i folwarcznego na pokoje noclegowe i salę konferencyjną, powstanie 14 pokoi dla 30 uczestników konferencji oraz odrestaurowania parku o powierzchni 7,05 ha poprzez: ścinę drzew, usuwanie zagajników, zakrzewień i samosiewów, cięcia pielęgnacyjne drzew, położenie nawierzchni parkowych, prace konserwatorskie i zabezpieczające istniejących elementów bramy wjazdowej, kamiennych murów nagrobkowych znajdujących się

			01.08.2014 r.					na terenie parku, montaż placu zabaw, montaż architektury parkowej (ławki, kosze), wykonanie i montaż altany parkowej, sadzenie drzew, krzewów i kwiatów, montaż i instalacja oświetlenia alejek.
8	Budowa pawilonu dydaktyczno – rewalidacyjnego w SOSW we Frysztaku dla kształcenia młodzieży w zawodach kucharz, cukiernik, stolarz, blacharz, ślusarz, murarz, betoniarz – zbrojarz, posadzkarz, malarz	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego	17.10.2008 r.	4 507 423,97	2 652 268,80	1 855 155,17	-----	Rozbudowa obiektu Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego we Frysztaku o nową część przeznaczoną na pomieszczenia dydaktyczne i rehabilitacyjne.
			09.10.2014 r.					

9	Rozbudowa, nadbudowa i zmiana sposobu użytkowania Szpitala Powiatowego w Strzyżowie	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego	24.07.2009 r.	3 027 408,80	1 934 250,74	1 093 158,06	-----	Przebudowa, nadbudowa i zmiana sposobu użytkowania pomieszczeń Szpitala Powiatowego w Strzyżowie na potrzeby Poradni Specjalistycznych wraz z wykonaniem niezbędnych instalacji, termomodernizacją i dostosowaniem obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych w celu poprawy efektywności Zespołu Opieki Zdrowotnej w Strzyżowie w zakresie ochrony zdrowia i życia ludzkiego przed powikłaniami chorób układu krążenia, chorób cywilizacyjnych i urazów.
			18.11.2011 r.					
10	Kompleksowa informatyzacja Zespołu Opieki Zdrowotnej w Strzyżowie jako element Podkarpackiego Systemu Informacji Medycznej PSIM	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego	30.11.2011 r .	3 018 370,46	2 382 876,89	612 102,91	23 390,66	Wzmocnienie potencjału teleinformatycznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Strzyżowie dla zwiększenia skuteczności zarządzania oraz sukcesywnego wprowadzania e-usług zdrowotnych m. in. poprzez uzupełnienie i uruchomienie infrastruktury technicznej oraz komponentów aplikacyjnych niezbędnych do uruchomienia

			30.07.2015 r.					szyfrowanego kanału komunikacyjnego, przystosowanie oprogramowania lokalnego do wymiany informacji z komponentami PSIM, wymiana elektroniczna informacji medycznych pomiędzy jednostkami opieki zdrowotnej oraz w powstałych obszarach, a także w Systemie Informowania Kierownictwa, zakup sprzętu i oprogramowania systemowego.
11	System Geoinformacyjny Powiatu Strzyżowskiego – narzędzie wsparcia kluczowych e-usług dla mieszkańców i administracji	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego	26.04.2012 r.	2 208 039,53	1 759 833,46	448 206,07	-----	Wdrożenie systemowych rozwiązań gromadzenia i przetwarzania danych przestrzennych, do których dostęp przebiega w sposób zautomatyzowany. Polepszeniu uległa również skuteczność procesów decyzyjnych w obrębie działań administracyjnych powiatu. Szybszy i łatwiejszy dostęp do informacji usprawniła realizację zadań publicznych na rzecz jednostek administracji gminnej z obszaru powiatu, obywateli, gospodarki i instytucji życia społecznego.
			11.03.2015 r.					

12	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej Powiatu Strzyżowskiego.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego	30.08.2012 r.	1 800 818,50	842 870,08	957 948,42	-----	Poprawa stanu i efektywności wykorzystania energii w budynkach Powiatowej Przychodni Zdrowia, Starostwa Powiatowego, a także Powiatowego Zarządu Dróg położonych w Strzyżowie poprzez zastosowanie nowoczesnych technologii (w tym pozyskiwania energii za pomocą kolektorów słonecznych), co przyczyni się do zwiększenia udziału energii ze źródeł odnawialnych oraz redukcji emisji zanieczyszczeń do atmosfery, a także zmniejszenia zużycia i kosztów wytwarzania energii cieplnej.
			19.08.2014 r.					
13	Kompleksowa termomodernizacja budynku A ZS w Strzyżowie wraz ze zmianą źródeł wytwarzania energii, wykonanie mechanicznej	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego	05.02.2010 r.	1 657 347,13	958 477,48	698 869,65	-----	Poprawa stanu i efektywności wykorzystania energii w budynku A Liceum Ogólnokształcącego oraz budynku Starostwa Powiatowego w Strzyżowie poprzez zastosowanie nowoczesnych technologii (

	wentylacji z odzyskiem ciepła w budynku Starostwa Powiatowego w Strzyżowie.		26.07.2011 r.					w tym pozyskiwania energii za pomocą kolektorów słonecznych), co przyczyni się do zwiększenia udziału energii ze źródeł odnawialnych oraz redukcji emisji zanieczyszczeń do atmosfery, a także zmniejszenia zużycia i kosztów wytwarzania energii cieplnej.
14	Polepszenie warunków życia mieszkańców Domu Pomocy Społecznej w Gliniku Dolnym poprzez adaptację poddasza, a także podniesienie kwalifikacji personelu w celu zastosowania innowacyjnych metod pracy z mieszkańcami	Szwajcarsko-Polski Program Współpracy KIK/56	02.08.2012 r.	1 641 594,91	1 369 173,74	272 421,17	-----	Projekt pozwolił na rozszerzenie i udoskonalenie usług świadczonych przez Dom Pomocy Społecznej im. Jana Pawła II w Gliniku Dolnym poprzez adaptację poddasza na cele mieszkalne (w tym stworzenie 10 pokoi z łazienkami), salę komputerową, pomieszczenia doradcy zawodowego i psychologa, powiększenie pomieszczenia terapii zajęciowej i wydzielenie miejsca na bibliotekę, zakup samochodu do przewozu osób niepełnosprawnych oraz przeszkolenie 30 pracowników bezpośrednio pracujących z mieszkańcami.
			27.10.2015 r.					

15	Termomodernizacja segmentów A i C Zespołu Opieki Zdrowotnej w Strzyżowie wraz ze zmianą źródła ciepła oraz wykonaniem instalacji solarnych	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego	05.02.2010 r.	1 460 035,31	969 395,13	490 640,18	-----	Poprawa efektywności energetycznej budynków Zespołu Opieki Zdrowotnej w Strzyżowie w zakresie optymalnego wykorzystania energii cieplnej w następującym zakresie: docieplenie stropodachu, wykonanie instalacji solarnej, wymiana źródła i poprawa wykorzystania ciepła (wykorzystanie własnego źródła ciepła do zaopatrzenia segmentu A i C w ciepło do ogrzewania), docieplenie i elewacja budynków wraz z dociepleniem ścian fundamentów i cokołu, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej.
			10.11.2011 r.					
16	Odbudowa mostu na potoku Glinik w ciągu drogi powiatowej nr 1923R Frysztak-Kobyle- Jazowa km 1+110	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego	29.12.2011 r.	1 428 579,95	1 301 841,59	126 738,36	-----	Odbudowa mostu na potoku Glinik w powiecie strzyżowskim pozwoliła na zwiększenie drożności dróg, skrócenie czasu przejazdu oraz poprawę bezpieczeństwa ruchu, zwiększenie atrakcyjności obszarów wiejskich dla inwestorów lokalnych i inwestorów zewnętrznych.
			17.06.2014 r.					

17	Modernizacja i doposażenie obiektów dydaktycznych Zespołu Szkół w Czudcu oraz Przedszkola Nr 2 Specjalnego we Frysztaku i dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo – Powiat Strzyżowski	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego	15.11.2012 r.	1 298 592,87	491 790,32	806 802,55	-----	Modernizacja i doposażenie obiektów dydaktycznych Zespołu Szkół w Czudcu oraz Przedszkola nr 2 Specjalnego we Frysztaku oraz dostosowanie tych obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo. Projekt bezpośrednio wpływa na zmniejszenie dysproporcji w dostępie do edukacji pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi.
			03.08.2016					
18	Renowacja obiektów dziedzictwa kulturowego na terenie powiatu strzyżowskiego.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego	19.03.2009 r.	1 068 856,85	902 000,32	166 856,53	-----	Poprawa estetyki i funkcjonalności obiektów zabytkowych w powiecie strzyżowskim tj. budynków wchodzących w skład Domu Dziecka w Żyznowie, Domu Pomocy Społecznej w Babicy i Zespołu Szkół w Czudcu. Projekt obejmował m.in. wymianę stolarki okiennej, pokrycia dachowego, odnowę elewacji budynków.
			07.01.2011 r.					
19	Przebudowa odcinka drogi powiatowej nr 1936 Niebylec-Gwoźnica w miejscowości Konieczkowa	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	30.06.2004 r.	909 488,64	672 658,20	236 830,44	-----	Poprawa parametrów technicznych drogi na odcinku 2,68 km, zwiększenie nośności i walorów użytkowych.
			07.06.2006 r.					

20	Nadbudowa budynku Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Strzyżowie	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	16.05.2005 r.	859 764,40	395 477,27	385 191,68	Budżet państwa 79 095,45	Nadbudowa jednej kondygnacji budynku, utworzenie dodatkowych 14 pomieszczeń edukacyjnych i pomocniczych, w których zlokalizowane zostały m.in. sale lekcyjne, świetlica, sanitariaty poprawa estetyki i funkcjonalności budynku Ośrodka.
			25.04.2007 r.					
21	Przebudowa odcinka drogi powiatowej nr 1323 Frysztak – Gogołów - Klecie	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	30.06.2006 r.	709 334,76	424 525,05	284 809,71	-----	Modernizacja obiektów towarzyszących i nawierzchni odcinka drogi powiatowej Frysztak – Gogołów – Klecie.
			20.12.2007 r.					
22	Przebudowa odcinka drogi powiatowej nr 1927 Wysoka Strzyżowska-Węglówka w miejscowości Wysoka Strzyżowska	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	30.07.2004 r.	645 300,90	457 222,65	127 115,23	Budżet państwa 60 963,02	Poprawa parametrów technicznych drogi na odcinku 2,48 km zwiększenie nośności drogi, zmniejszenie średniego czasu przejazdu.
			30.08.2006 r.					
23	Modernizacja obsługi elektronicznej – zakup sprzętu komputerowego w Starostwie Powiatowym w Strzyżowie	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	05.12.2005 r.	389 759,21	288 567,91	101 191,30	-----	Zakup sprzętu komputerowego dla Starostwa Powiatowego w Strzyżowie, instalacja i wdrożenie elektronicznego systemu obiegu dokumentów, montaż infomatu powszechnie dostępnego dla interesantów w budynku Starostwa Powiatowego.
			04.11.2009 r.					

24	Poprawa jakości funkcjonowania administracji publicznej w powiecie strzyżowskim poprzez rozwój e-usług.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego	31.03.2010 r.	350 754,44	295 439,97	55 314,47	-----	Rozbudowa systemu elektronicznej obsługi interesantów w administracji powiatowej poprzez zakup 24 zestawów komputerowych na potrzeby wdrażania projektu, instalacja elektronicznego obiegu dokumentów dla 14 jednostek, zakup serwera do wymiany dokumentów pomiędzy jednostkami oraz Starostwem, wykonanie stron internetowych wraz z modułem dla osób niepełnosprawnych, przystosowanie pomieszczenia w Starostwie Powiatowym w Strzyżowie i zakup urządzeń do archiwizowania dokumentów z elektronicznego systemu obiegu dokumentów.
			23.12.2011 r.					
25	Przebudowa odcinka drogi powiatowej nr 1923 Frysztak – Kobyle – Jazowa w miejscowości Jazowa	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	30.07.2004 r.	284 230,35	212 382,11	43 530,63	Budżet państwa 28 317,61	Poprawa parametrów technicznych drogi na odcinku 1,275 km, zwiększenie nośności drogi, zmniejszenie średniego czasu przejazdu.
			20.06.2007					
26	Dobudowa windy osobowej do budynku Przychodni	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju	15.07.2004 r.	239 382,90	148 010,38	91 372,52	-----	Ułatwienie dostępu do usług zdrowotnych dla osób niepełnosprawnych, dostosowanie budynku Przychodni Zdrowia

	Powiatowej w Strzyżowie	Regionalnego	22.08.2005 r.					w Strzyżowie do współczesnych standardów poprzez dobudowę szybu windowego z montażem dźwigu osobowego.
27	Remont elewacji budynku pałacu zabytkowego zespołu pałacowo-parkowego w Strzyżowie	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	29.12..2004 r.	236 072,80	175 944,15	36 669,43	Budżet państwa 23 459,22	672 m ² powierzchni odrestaurowanych obiektów dziedzictwa kulturowego, zabezpieczenie obiektu przed zagrożeniami, poprawa estetyki i funkcjonalności.
			13.04.2006 r.					
28	Remont elewacji budynku pałacu zabytkowego zespołu pałacowo-parkowego w Żyżnowie	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	29.12.2004 r.	186 853,73	134 224,84	34 732,25	Budżet państwa 17 896,64	850 m ² powierzchni odrestaurowanych obiektów dziedzictwa kulturowego, zabezpieczenie obiektu przed zagrożeniami, poprawa estetyki i funkcjonalności.
			22.08.2006r.					
RAZEM				89 733 468,94	54 925 500,59	27 226 627,05	7 581 341,30	

Kwestionariusz ankiety dla mieszkańców powiatu strzyżowskiego przeprowadzonej podczas przygotowywania *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017-2025* (*Programu rozwoju powiatu strzyżowskiego na lata 2017 – 2025*)

Kwestionariusz ankiety służy wyłącznie celom badawczym

Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.

Ul. Szopena 51, 35-959

Rzeszów

Kontakt:

tel.: +48 17 86 76 285

Szanowni Państwo, niniejsza ankieta ma na celu poznanie Państwa opinii dotyczące środowiska, społeczeństwa oraz kwestii gospodarczych **obszaru powiatu strzyżowskiego**. Badanie realizowane jest na potrzeby opracowania *Strategii rozwoju powiatu strzyżowskiego*. Wszelkie udzielone informacje mają charakter poufny i zostaną wykorzystane jedynie w formie zbiorczych zestawień. Dziękujemy za udzielenie rzetelnych odpowiedzi.

ŚRODOWISKO

P1 Jak ocenia Pan/i poszczególne elementy środowiska w powiecie? (proszę w każdym wierszu zaznaczyć po jednej odpowiedzi)	Bardzo źle	Raczej źle	Dostatecznie	Dobrze	Bardzo dobrze
a) Estetyka powiatu	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
b) Tereny rekreacyjne/parki, miejsca spacerowe	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
c) Zagospodarowanie przestrzeni publicznej (parkingi, chodniki, ławki, kosze na śmieci)	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
d) Atrakcyjność turystyczną powiatu	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
e) Promocja powiatu mająca na celu pozyskanie potencjalnych turystów	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
f) Baza turystyczno – wypoczynkowa/noclegowa /gastronomiczna	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
g) Stan środowiska naturalnego	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
h) Zabezpieczenia przeciwpowodziowe	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]

SPOŁECZEŃSTWO

P2 Jak ocenia Pan/i poniżej wymienione elementy dotyczące kwestii społeczeństwa w powiecie? <i><u>(proszę w każdym wierszu zaznaczyć po jednej odpowiedzi)</u></i>	Bardzo źle	Raczej źle	Dostatecznie	Dobrze	Bardzo dobrze
a) Poziom przestępczości	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
b) Poziom przemocy w rodzinach	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
c) Poziom ubóstwa	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
d) Poziom alkoholizmu/narkomanii	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
e) Poziom bezpieczeństwa	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
f) Ilość miejsc pracy	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
g) Przeciwdziałanie bezrobociu/aktywizacja lokalnego rynku pracy	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
h) Poziom rozwoju infrastruktury sportowo - rekreacyjnej	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
i) Ilość obiektów kultury i rozrywki	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
j) Dostępność do opieki zdrowotnej	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
k) Poziom edukacji	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
l) Pomoc społeczna i edukacja prorodzinna	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]

GOSPODARKA

P3 Jak ocenia Pan/i poniżej wymienione elementy dotyczące kwestii gospodarki w powiecie? <i><u>(proszę w każdym wierszu zaznaczyć po jednej odpowiedzi)</u></i>	Bardzo źle	Raczej źle	Dostatecznie	Dobrze	Bardzo dobrze
a) Komunikacja publiczna	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
b) Infrastruktura drogowa	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
c) Warunki prowadzenia działalności gospodarczej	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
d) Rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
e) Tereny inwestycyjne	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
f) Atrakcyjność terenów dla pracodawców	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]

g) Stan rolnictwa	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]
h) Rozwój lokalnego handlu	1 [ ]	2 [ ]	3 [ ]	4 [ ]	5 [ ]

**POTRZEBY MIESZKAŃCÓW, MOCNE I SŁABE STRONY POWIATU, SZANSE
I ZAGROŻENIA ZWIĄZANE Z ROZWOJEM POWIATU**

(Spośród wszystkich pytań proszę wybrać 3 odpowiedzi)

1. Proszę wskazać aspekty, które są najpilniejsze do poprawy w powiecie w najbliższym czasie:

- ☐ poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
- ☐ rozwój turystyki
- ☐ poprawa bezpieczeństwa publicznego
- ☐ promocja powiatu
- ☐ zmniejszenie bezrobocia
- ☐ budowa kanalizacji sanitarnej
- ☐ poprawa jakości obsługi medycznej
- ☐ rozwój przedsiębiorczości
- ☐ dostęp/poziom edukacji
- ☐ ochrona środowiska
- ☐ inne/jakie?.....

2. Proszę wskazać mocne strony powiatu:

- ☐ zaplecze sportowe i kulturalne /dom kultury, boiska, stadiony, kino, itp./
- ☐ dobre połączenie komunikacyjne
- ☐ dostęp/poziom edukacji
- ☐ jakość infrastruktury społecznej
- ☐ korzystne położenie
- ☐ wysokie walory środowiska przyrodniczego /duża powierzchnia lasów, cieków wodnych – rzek/
- ☐ podmioty gospodarcze o silnej pozycji w regionie
- ☐ duży udział sektora prywatnego w gospodarce
- ☐ zabytki/atrakcje turystyczne
- ☐ inne/jakie?.....

3. Proszę wskazać słabe strony powiatu:

- ☐ zły stan dróg
- ☐ słaby dostęp do opieki medycznej
- ☐ słaba jakość świadczonych usług medycznych
- ☐ wysokie bezrobocie
- ☐ zanieczyszczenie i degradacja środowiska

- ☐ niewystarczająca infrastruktura komunalna /wodociągi i kanalizacje/
- ☐ niska konkurencyjność na rynku lokalnym
- ☐ słabe połączenia komunikacyjne
- ☐ inne/jakie?.....

4. Proszę wskazać jakie są szanse dla rozwoju powiatu:

- ☐ agroturystyka i ekoturystyka
- ☐ wysokie walory środowiska naturalnego
- ☐ środki z Unii Europejskiej
- ☐ rozwój małej przedsiębiorczości /handel, usługi/
- ☐ przeznaczenie obszarów pod inwestycje
- ☐ podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców w celu ochrony i wykorzystywania walorów środowiska przyrodniczego na terenie powiatu
- ☐ inne/jakie?.....

5. Proszę wskazać największe zagrożenia dla rozwoju powiatu:

- ☐ trudności budżetowe
- ☐ brak inicjatywy społecznej
- ☐ niski przyrost naturalny
- ☐ migracje młodych z obszarów wiejskich do większych miast / za granicę
- ☐ bariery dla przedsiębiorczości
- ☐ degradacja środowiska naturalnego
- ☐ inne/jakie?.....

DANE SOCJODEMOGRAFICZNE:

Płeć: ☐ Mężczyzna ☐ Kobieta	Miejsce zamieszkania: ☐ Miasto ☐ Wieś ☐ .....(proszę wpisać w jakiej Gminie Pan/i mieszka)
Wiek: ☐ 15-25 lat ☐ 26-35 lat ☐ 36-45 lat ☐ 46-55 lat ☐ Powyżej 55 lat	Wykształcenie: ☐ Podstawowe/ gimnazjalne ☐ Zasadnicze zawodowe ☐ Średnie ☐ Wyższe
Staż pracy w latach: ☐ Brak stażu pracy ☐ Do 5 lat	Okres pozostawania na bezrobociu: ☐ Nie jestem na bezrobociu ☐ Do 3 miesięcy

☐ Od 6 do 10 lat ☐ Od 11 do 20 lat ☐ Powyżej 20 lat	☐ Powyżej 3 do 6 miesięcy ☐ Powyżej 6 do 12 miesięcy ☐ Powyżej 12 miesięcy
Status na rynku pracy: ☐ Bezrobotny ☐ Osoba pracująca ☐ Przedsiębiorca ☐ Emeryt/Rencista ☐ Inny	

Dziękujemy za udzielenie odpowiedzi oraz pomoc w realizacji badań.

**Samorząd powiatowy w Strzyżowie w latach 2006 – 2015
wg stanu z dn. 21.12.2015 r.**

1. RADA POWIATU STRYŻOWSKIEGO

Kadencja III - 2006 – 2010:

1. Marek Banaś – Radny z Gminy Strzyżów, (Okręg Wyborczy nr 4, KWW „Jedność” Przewodniczący Rady Powiatu w Strzyżowie),
2. Antoni Ciepeliowski - Radny z Gminy Niebylec, (Okręg Wyborczy nr 3, KW Prawo i Sprawiedliwość, Wiceprzewodniczący Rady Powiatu w Strzyżowie)
3. Wiesław Dąg – Radny z Gminy Czudec, (Okręg Wyborczy nr 1, KW Prawo i Sprawiedliwość, Wiceprzewodniczący Rady Powiatu w Strzyżowie),
4. Kazimierz Kania – Radny z Gminy Czudec (Okręg Wyborczy nr 1, KW Polskie Stronnictwo Ludowe),
5. Marek Jurzysta - Radny z Gminy Czudec, (Okręg Wyborczy nr 1, KWW „Gospodarni i Samorządni”, Przewodniczący Komisji Budżetowo – Finansowej),
6. Marian Złotek - Radny z Gminy Czudec (Okręg Wyborczy nr 1, KWW „Jedność”),
7. Janusz Józef Kućma - Radny z Gminy Frysztak, (Okręg Wyborczy nr 2, KWW „Jedność”, Przewodniczący Komisji Zdrowia i Rodziny),
8. Feliks Jan Musiał - Radny z Gminy Frysztak, (Okręg Wyborczy nr 2, KW Polskie Stronnictwo Ludowe, Przewodniczący Komisji Edukacji, Kultury i Sportu),
9. Tomasz Garncarski - Radny z Gminy Frysztak (Okręg Wyborczy nr 2, KWW „Gospodarni i Samorządni”),
10. Józef Dzindzio - Radny z Gminy Niebylec, (Okręg Wyborczy nr 3, KW Polskie Stronnictwo Ludowe, Przewodniczący Komisji Infrastruktury, Bezpieczeństwa Publicznego i Ochrony Środowiska),
11. Zofia Dzika - Radna z Gminy Niebylec (Okręg Wyborczy nr 3, KWW „Jedność”),
12. Adam Chrzanowski - Radny z Gminy Strzyżów (Okręg Wyborczy nr 4, KWW „Gospodarni i Samorządni”),
13. Tadeusz Niemiec - Radny z Gminy Strzyżów (Okręg Wyborczy nr 4, KW Polskie Stronnictwo Ludowe),
14. Stanisław Stasiowski - Radny z Gminy Strzyżów (Okręg Wyborczy nr 4, KW Polskie Stronnictwo Ludowe),
15. Wacław Szary - Radny z Gminy Strzyżów, (Okręg Wyborczy nr 4, KW Prawo i Sprawiedliwość, Przewodniczący Komisji Rewizyjnej),
16. Stanisław Leszczak - Radny z Gminy Strzyżów (Okręg Wyborczy nr 4, KWW „Jedność”),
17. Małgorzata Książek - Radna z Gminy Wiśniowa (Okręg Wyborczy nr 5, KW Liga Polskich Rodzin),
18. Marian Wójtowicz - Radny z Gminy Wiśniowa (Okręg Wyborczy nr 5, KW Prawo i Sprawiedliwość),
19. Piotr Zygmunt Myćka - Radny z Gminy Wiśniowa (Okręg Wyborczy nr 5, KWW „Jedność”);

Kadencja IV – 2010 – 2014:

1. Marek Jurzysta – Radny z Gminy Czudec (Okręg Wyborczy nr 1, KWW „Gospodarni i Samorządni”, Przewodniczący Rady Powiatu w Strzyżowie),
2. Beata Banaś - Radna z Gminy Strzyżów (Okręg Wyborczy nr 4, KWW „Jedność” Wiceprzewodnicząca Rady Powiatu w Strzyżowie),
3. Maria Chuchla - Radna z Gminy Niebylec (Okręg Wyborczy nr 3, KW Prawo i Sprawiedliwość Wiceprzewodnicząca Rady Powiatu w Strzyżowie),
4. Kazimierz Kania - Radny z Gminy Czudec (Okręg Wyborczy nr 1, KW Polskie Stronnictwo Ludowe),
5. Marek Szorc - Radny z Gminy Czudec (Okręg Wyborczy nr 1, KW Prawo i Sprawiedliwość),
6. Marian Złotek - Radny z Gminy Czudec (Okręg Wyborczy nr 1, KWW „Jedność”),
7. Robert Godek - Radny z Gminy Frysztak (Okręg Wyborczy nr 2, KW Prawo i Sprawiedliwość),
8. Anna Szteliga - Radna z Gminy Frysztak, (Okręg Wyborczy nr 3, KW Prawo i Sprawiedliwość, Przewodnicząca Komisji Edukacji, Ochrony Zdrowia, Kultury i Sportu),
9. Tomasz Garncarski - Radny z Gminy Frysztak (Okręg Wyborczy nr 2, KWW „Gospodarni i Samorządni”),
10. Józef Dzindzio - Radny z Gminy Niebylec, (Okręg Wyborczy nr 3, KW Polskie Stronnictwo Ludowe, Przewodniczący Komisji Infrastruktury, Rolnictwa i Bezpieczeństwa Publicznego),
11. Zofia Dzika - Radna z Gminy Niebylec (Okręg Wyborczy nr 3, KWW „Jedność”),
12. Tadeusz Niemiec - Radny z Gminy Strzyżów (Okręg Wyborczy nr 4, KW Polskie Stronnictwo Ludowe),
13. Andrzej Włodyka - Radny z Gminy Strzyżów (Okręg Wyborczy nr 4, KW Polskie Stronnictwo Ludowe),
14. Bogdan Żybura - Radny z Gminy Strzyżów (Okręg Wyborczy nr 4, KW Polskie Stronnictwo Ludowe),
15. Wacław Szary - Radny z Gminy Strzyżów, (Okręg Wyborczy nr 4, KW Prawo i Sprawiedliwość, Przewodniczący Komisji do Spraw Budżetu i Rozwoju Powiatu),
16. Jan Stodolak - Radny z Gminy Strzyżów (Okręg Wyborczy nr 4, KWW „Jedność”),
17. Zbigniew Opoń - Radny z Gminy Wiśniowa (Okręg Wyborczy nr 5, KW Prawo i Sprawiedliwość),
18. Józef Cynarski- Radny z Gminy Wiśniowa, (Okręg Wyborczy nr 5, KWW „Jedność” Przewodniczący Komisji Rewizyjnej),
19. Małgorzata Książek - Radna z Gminy Wiśniowa (Okręg Wyborczy nr 5, KWW „Gospodarni i Samorządni”, Przewodnicząca Komisji do Spraw Społecznych, Pomocy Rodzinie i Ochrony Środowiska);

Kadencja V - 2014 – 2018:

1. Marek Jurzysta – Radny z Gminy Czudec – (Okręg Wyborczy nr 1, KWW „Gospodarni i Samorządni”, Przewodniczący Rady Powiatu w Strzyżowie)
2. Maria Chuchla - Radna z Gminy Niebylec (Okręg Wyborczy nr 3, KW Prawo i Sprawiedliwość, Wiceprzewodnicząca Rady Powiatu w Strzyżowie),

3. Kazimierz Kania - Radny z Gminy Czudec (Okręg Wyborczy nr 1, KW Polskie Stronnictwo Ludowe, Wiceprzewodniczący Rady Powiatu w Strzyżowie),
4. Marek Szorc - Radny z Gminy Czudec (Okręg Wyborczy nr 1, KW Prawo i Sprawiedliwość),
5. Marian Złotek - Radny z Gminy Czudec (Okręg Wyborczy nr 1, KW Prawo i Sprawiedliwość),
6. Robert Godek - Radny z Gminy Frysztak (Okręg Wyborczy nr 2, KW Prawo i Sprawiedliwość),
7. Zdzisław Sarna - Radny z Gminy Frysztak, (Okręg Wyborczy nr 2, KW Prawo i Sprawiedliwość, Przewodniczący Komisji do Spraw Społecznych i Ochrony Zdrowia),
8. Tomasz Garncarski - Radny z Gminy Frysztak, (Okręg Wyborczy nr 2, KWW „Gospodarni i Samorządni”, Przewodniczący Komisji do Spraw Budżetu i Rozwoju Powiatu),
9. Józef Dzindzio - Radny z Gminy Niebylec, (Okręg Wyborczy nr 3, KW Polskie Stronnictwo Ludowe, Przewodniczący Komisji Infrastruktury, Rolnictwa i Ochrony Środowiska),
10. Tadeusz Gruba - Radny z Gminy Niebylec (Okręg Wyborczy nr 3, KWW „Gospodarni i Samorządni”),
11. Adam Bieryło - Radny z Gminy Strzyżów (Okręg Wyborczy nr 4, KW Prawo i Sprawiedliwość),
12. Tadeusz Niemiec - Radny z Gminy Strzyżów (Okręg Wyborczy nr 4, KWW „Nasze Sprawy”),
13. Stanisław Stasiowski - Radny z Gminy Strzyżów, (Okręg Wyborczy nr 4, KW Polskie Stronnictwo Ludowe, Przewodniczący Komisji Rewizyjnej),
14. Marek Śliwiński - Radny z Gminy Strzyżów (Okręg Wyborczy nr 4, KW Polskie Stronnictwo Ludowe),
15. Jan Stodolak - Radny z Gminy Strzyżów (Okręg Wyborczy nr 4, KW Prawo i Sprawiedliwość),
16. Marek Banaś - Radny z Gminy Strzyżów (Okręg Wyborczy nr 4, KWW „Nasze Sprawy”),
17. Piotr Myćka - Radny z Gminy Wiśniowa (Okręg Wyborczy nr 5, KW Prawo i Sprawiedliwość),
18. Grzegorz Tomaszewski - Radny z Gminy Wiśniowa (Okręg Wyborczy nr 5, KWW „Nasze Sprawy”),
19. Małgorzata Książek - Radna z Gminy Wiśniowa, (Okręg Wyborczy nr 5, KW Prawo i Sprawiedliwość, Przewodnicząca Komisji Edukacji, Kultury i Sportu).

2. ZARZĄD POWIATU STRYŻOWSKIEGO

Kadencja III - 2006 - 2010:

1. Przewodniczący Zarządu Powiatu, Starosta Strzyżowski - mgr Robert Godek,
2. Z-ca Przewodniczącego Zarządu Powiatu, Wicestarosta Strzyżowski - mgr Jan Stodolak,
3. Członek Zarządu Powiatu - Zofia Dzika,
4. Członek Zarządu Powiatu - mgr Marian Złotek,

5. Członek Zarządu Powiatu - Marian Wójtowicz (do 30.05.2007),
6. Członek Zarządu Powiatu – mgr inż. Piotr Myćka (od 30.05.2007),

Skarbnik Powiatu – mgr Urszula Liszka – Bawół,
Sekretarz Powiatu – mgr Jacek Boho;

Kadencja IV - 2010-2014:

1. Przewodniczący Zarządu Powiatu, Starosta Strzyżowski - mgr Robert Godek,
2. Z-ca Przewodniczącego Zarządu Powiatu, Wicestarosta Strzyżowski - mgr Jan Stodolak,
3. Etatowy Członek Zarządu Powiatu – mgr Zdzisław Sarna,
4. Członek Zarządu Powiatu - Zofia Dzika,
5. Członek Zarządu Powiatu - mgr Marian Złotek,

Skarbnik Powiatu – mgr Urszula Liszka – Bawół,
Sekretarz Powiatu – mgr Jacek Boho;

Kadencja V - 2014 - 2018:

1. Przewodniczący Zarządu Powiatu, Starosta Strzyżowski – mgr Robert Godek,
2. Z-ca Przewodniczącego Zarządu Powiatu, Wicestarosta Strzyżowski – mgr Jan Stodolak,
3. Członek Zarządu Powiatu – mgr inż. Piotr Myćka,
4. Członek Zarządu Powiatu – mgr Tadeusz Gruba,
5. Członek Zarządu Powiatu – mgr Marian Złotek,

Skarbnik Powiatu – mgr Urszula Liszka – Bawół,
Sekretarz Powiatu – mgr Jacek Boho.

WYDZIAŁY I SAMODZIELNE STANOWISKA W STAROSTWIE POWIATOWYM W STRYŻOWIE:

1. Wydział Organizacyjny i Spraw Obywatelskich: Kierownik Wydziału - mgr Celina Bałchan,
2. Wydział Budżetowo-Finansowy: Kierownik Wydziału, Główny Księgowy - mgr inż. Małgorzata Kata,
3. Wydział Architektury i Budownictwa: Kierownik Wydziału – Krystyna Homka,
4. Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa: Kierownik Wydziału - mgr inż. Elżbieta Wiśniowska – Midura,
5. Wydział Geodezji i Gospodarki Nieruchomościami: Kierownik Wydziału, Geodeta Powiatowy - inż. Andrzej Twardowski,
6. Wydział Zespołu Uzgadniania Dokumentacji Projektowej: Kierownik Wydziału - inż. Stanisław Rokosz,
7. Wydział Komunikacji, Dróg i Transportu: Kierownik Wydziału - Wiesław Gągorowski,
8. Wydział Edukacji i Spraw Społecznych: Kierownik Wydziału - mgr Maria Koś,
9. Wydział Inwestycji i Programów Pomocowych: Kierownik Wydziału - mgr inż. Jerzy Armata,

10. Powiatowy Rzecznik Ochrony Konsumentów: stanowisko samodzielne - mgr Tomasz Ziobro,
11. Pełnomocnik ds. Ochrony Informacji Niejawnych: stanowisko samodzielne - mgr Małgorzata Wojewódka,
12. Stanowisko ds. kontroli: stanowisko samodzielne - mgr Tomasz Ziobro,
13. Rzecznik prasowy: stanowisko samodzielne - mgr Agnieszka Zielińska,
14. Samodzielne stanowisko ds. zamówień publicznych - mgr inż. Wojciech Gąterski.

4. POWIATOWE SŁUŻBY, INSPEKCJE I STRAŻE:

1. Komenda Powiatowa Policji w Strzyżowie, 38-100 Strzyżów, ul. Gen. Andersa 2, Komendant Powiatowy Policji: nadkom. mgr Zenon Wierzchowski,
2. Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Strzyżowie, 38-100 Strzyżów, ul. Sportowa 20, Komendant Powiatowy PSP: st. bryg. mgr inż. Piotr Rędziński,
3. Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Strzyżowie, 38-100 Strzyżów, ul. Łukasiewicza 33, Powiatowy Lekarz Weterynarii: lek. wet. Wiesław Ziobro,
4. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Strzyżowie, 38-100 Strzyżów, ul. Słowackiego 8, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny: lek. med. Bolesław Rudnicki,
5. Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Strzyżowie, 38-100 Strzyżów, ul. Przeclawczyka 15, Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego: inż. Grzegorz Witek.

5. JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE POWIATU STRYŻOWSKIEGO

1. Starostwo Powiatowe w Strzyżowie – 38 - 100 Strzyżów, ul. Przeclawczyka 15,
2. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy we Frysztaku, 38-130 Frysztak, ul. J. Wybickiego 25, Dyrektor: mgr Agata Wyciślak,
3. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Strzyżowie, 38 - 100 Strzyżów, ul. Patryna 9, Dyrektor: mgr Bożena Niemiec,
4. Dom Dziecka im. J. Korczaka w Strzyżowie, 38 - 100 Strzyżów, ul. Sobieskiego 7, Dyrektor: mgr Renata Półzieć,
5. Dom Dziecka w Żyznowie, 38 - 111 Żyznów 137, Dyrektor: mgr Elżbieta Urban – Janusz,
6. Liceum Ogólnokształcące im. A. Mickiewicza w Strzyżowie, 38 - 100 Strzyżów, ul. Mickiewicza 11, Dyrektor: mgr Zbigniew Hołowko,
7. Zespół Szkół Technicznych w Strzyżowie, 38 - 100 Strzyżów, ul. Mickiewicza 11, Dyrektor: mgr inż. Adam Witek,
8. Powiatowy Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół w Strzyżowie, ul. Mickiewicza 11, 38 - 100 Strzyżów, Dyrektor: mgr Wanda Świerad,
9. Zespół Szkół w Czudcu, 38 - 120 Czudec, ul. Parkowa 7, Dyrektor: mgr Marta Proksa,
10. Centrum Kształcenia Praktycznego przy Zespole Szkół w Czudcu ul. Starowiejska 2, 38 - 120 Czudec, osoba nadzorująca: Wicedyrektor ds. Kształcenia Praktycznego i Zawodowego Zespołu Szkół w Czudcu: mgr Monika Tarczyńska – Obrocka,
11. Centrum Kształcenia Praktycznego, Dobrzechów 471C, 38 - 100 Strzyżów, Dyrektor: mgr inż. Jan Sopol,
12. Powiatowe Centrum Kultury i Turystyki w Wiśniowej, 38 - 124 Wiśniowa 193, Dyrektor: mgr Kamil Mendocha,

13. Dom Pomocy Społecznej im. Jana Pawła II w Gliniku Dolnym, 38 - 130 Frysztak, Glinik Dolny 230, Dyrektor: mgr Anna Pasaman,
14. Dom Pomocy Społecznej w Babicy z filią w Pstrągowej Woli, 38 - 120 Babica 2, Dyrektor: mgr Maria Mańko,
15. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Strzyżowie, 38 - 100 Strzyżów, ul. Parkowa 4, Dyrektor: mgr Krystyna Barć – Dudek,
16. Powiatowy Urząd Pracy w Strzyżowie, 38 - 100 Strzyżów, ul. Słowackiego 8, Dyrektor: mgr Robert Ziemba,
17. Powiatowy Zarząd Dróg w Strzyżowie, 38 - 100 Strzyżów, ul. Łukasiewicza 33, Dyrektor: mgr inż. Krzysztof Piękoś,
18. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Strzyżowie, 38 - 100 Strzyżów, ul. Parkowa 4, Dyrektor: mgr Marcin Gąsior,
19. Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej, 38 - 100 Strzyżów, ul. Parkowa 4, Kierownik: mgr inż. Jerzy Paszek.

6. JEDNOSTKI, DLA KTÓRYCH POWIAT STRZYŻOWSKI PEŁNI FUNKCJĘ ORGANU ZAŁOŻYCIELSKIEGO

1. Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Strzyżowie, 38-100 Strzyżów, ul. Dąbrowskiego 10, Dyrektor: mgr Bolesław Kazalski